شاھ جو رسالو

(الف-ب-وار)

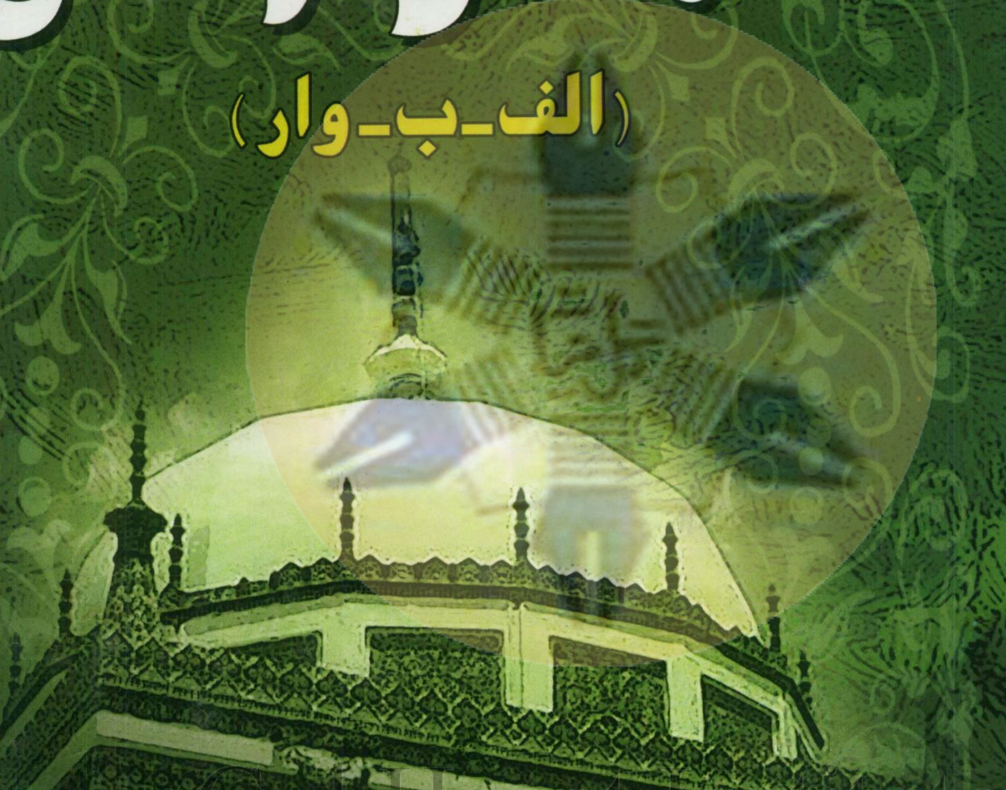

ترتيب

ڊاڪٽر محمد عالم سومرو

روشني

kaptan abro

شاھ جو رسالو (الف-ب-وار)

ڊاڪٽر محمد عالم سومرو

ترتيب

Gul Hayat Institute

شاھہ جو رسالو

(الف – ب وار)

ترتيب

ڊاڪٽر محمد عالم سومرو

Gul Hayat Institute

روشني پبليڪيشن
ڪنڊيارو
2013ع

Roshni Book No. 95

ڪتاب جو نالو: شاهه جو رسالو (الف – ب وار)
مرتب: ڊاڪٽر محمد عالم سومرو
پهريون ڇاپو: © روشني 1994ع
ٻيو ڇاپو : © روشني 2013ع
ڪمپوزنگ : انور حسين سومرو
روشني ڪمپوزر اينڊ پرنٽرز حيدر چوڪ، حيدرآباد.
ڇپيندڙ: فائين ڪميونيڪيشن، حيدرآباد.
ڇپرائيندڙ: روشني پبليڪيشن، ڪنڊيارو سنڌ.
قيمت: 500.00 روپيا

SHAH JO RISALO
[POETRY COLLECTION OF SHAH ABDUL LATIF BHATAI ALPHABETICAL SEQUANCE}
Compiled by: **Dr. Mohammad Alam Soomro**

Composed by: Anwer Hussain Soomro
Roshni Composers and Printer, Hyder Chowk, Hyderabad
Printed by: Fine Communication, Hyderabad, Sindh
Published by: Roshni Publication, Kandiaro
First Edition © Roshni 1994
Second Edition © Roshni 2013

اسٽاڪسٽ

شاهه لطيف ڪتاب گهر، گاڏي کاتو حيدرآباد.
ڀٽائي بوڪ هائوس اوريئنٽ سينٽر حيدرآباد+ حيدرآباد لا هائوس، سامهون حبيب بئنڪ اسٽيشن روڊ، حيدرآباد
ڪاٺياواڙ اسٽور، اردو بازار، ڪراچي.
حسين عامر نيوز ايجنسي، مين بس اسٽاپ، سڄاول + لال بخش نيوز پيپر ايجنٽ، ٺٽو
رابيل ڪتاب گهر، لاڙڪاڻو + رهبر بڪ اڪيڊمي، رابعه سينٽر، لاڙڪاڻو + مهراڻ ڪتاب گهر، گهنٽي ٽاور، لاڙڪاڻو
مدني بڪ ڊيپو لاڙڪاڻو + نيشنل بوڪ ڊيپو بندر روڊ، لاڙڪاڻو + نوراني بوڪ ڊيپو بندر روڊ، لاڙڪاڻو
اشرف بوڪ اسٽال، مسجد روڊ، نوابشاهه + رانوڙ ڪتاب گهر، سڪرنڊ
سڪندري بوڪ ڊيپو ڪپرو + حافظ ڪتب خانو ڪپرو+ مهراڻ بڪ ڊيپو ڪپرو
المهراڻ ادبي ڪتاب گهر، سانگهڙ.
العزيز ڪتاب گهر، عمرڪوٽ + ٿر ڪتاب گهر عمرڪوٽ.
سليم نيوز ايجنسي، نيو بس اسٽينڊ، دادو + جنيد بوڪ ڊيپو دادو + مدني اسلامي ڪتب خانو دادو + مراد بڪ اسٽال، سيوهڻ
مرچو لال بوڪ ڊيپو بدين + رحيم بوڪ ڊيپو بدين + سوجهرو ڪتاب گهر، بدين
ٿر ڪتاب گهر، مٺي + ساگر ڪتاب گهر، مٺي
ڪتاب مرڪز فريئر روڊ، سکر + عزيز ڪتاب گهر، بئراج روڊ، سکر + الفتح نيوز ايجنسي، مهراڻ مرڪز سکر + بخاري ڪتاب گهر، افغان سينٽر، سکر
مهراڻ ڪتاب گهر، شڪارپور + سعيد بڪ ڊيپو شڪارپور
تهذيب نيوز ايجنسي، خيرپور ميرس + نيشنل بڪ اسٽال، پنج گلو چوڪ، خيرپور ميرس
لغاري بڪ ڊيپو ٺري ميرواهه + مڪتبه عزيزيه کهڙا + سچل ڪتاب گهر، درازا
سارنگ ڪتاب گهر، چمن بازار ڪنڊيارو + قاسميه لائبرير، اسپتال روڊ ڪنڊيارو.

Gul Hayat Institute

ارپنا

سنڌو ماتريءَ جي سينڌ، سنڌو نديءَ جي نانءِ، جنهن ڪي وادي سنڌ جا ماڻهو آدجڳاد کان سُپت سنڌو دريا بادشاهہ مهراڻ ۽ سنڌو درياءَ جي نالي سان ياد ڪن ٿا، ڇو تہ سنڌن جياپي جو وهنوار ئي ان جي وهڪري سان آهي.

Gul Hayat Institute

فهرست

پيش لفظ		۹
سرن جو وچور		۱۱
سنڌي الف – ب جي پٽي		۱۲
چارٽ بابت ڄاڻ		۱۳
چارٽ نمبر ۱/۱		۱۴
چارٽ نمبر ۱/۲		۱۵
چارٽ نمبر ۱/۳		۱۶
چارٽ نمبر ۱/۴		۱۷
چارٽ نمبر ۱/۵		۱۸
چارٽ نمبر ۱/۶		۱۹
چارٽ نمبر ۱/۷		۲۰
الف:	بيت	۲۱
	وايون	۵۱
ب:	بيت	۵۵
ڀ:	بيت	۵۷
	وايون	۶۰
پ:	بيت	۶۱
	وايون	۶۴
ت:	بيت	۶۵
	وايون	۷۴
ٿ:	بيت	۷۷
	وايون	۷۸

Gul Hayat Institute

ٿ:	بيت	٧٩
ث:	بيت	٧٩
پ:	بيت	٨٠
	وايون	٩٤
ج:	بيت	٩٦
	وايون	١١٨
ڄ:	بيت	١٢٢
جهہ:	بيت	١٢٣
چ:	بيت	١٢٥
ڇ:	بيت	١٣١
	وايون	١٣٣
ح:	بيت	١٣٤
خ:	بيت	١٣٦
	وايون	١٣٦
د:	بيت	١٣٧
	وايون	١٤٠
ڌ:	بيت	١٤١
ڏ:	بيت	١٤٢
	وايون	١٥١
ڊ:	بيت	١٥٢
	وايون	١٥٣
ر:	بيت	١٥٤
	وايون	١٦٠
ز:	بيت	١٦١
	وايون	١٦١

Gul Hayat Institute

س:	بيت	١٦٢
	وايون	١٨٩
ش:	بيت	١٩٢
	وايون	١٩٢
ص:	بيت	١٩٣
ط:	بيت	١٩٥
ظ:	بيت	١٩٥
ع:	بيت	١٩٦
	وايون	١٩٨
غ:	بيت	١٩٩
	وايون	١٩٩
ف:	بيت	٢٠٠
ڦ:	بيت	٢٠٠
ق:	بيت	٢٠١
ڪ:	بيت	٢٠٣
	وايون	٢٣٠
ک:	بيت	٢٣٣
	وايون	٢٣٧
ڳ:	بيت	٢٣٨
	وايون	٢٣٩
گ:	بيت	٢٤٠
	وايون	٢٤١
گھہ:	بيت	٢٤٢
	وايون	٢٤٤
ل:	بيت	٢٤٥
	وايون	٢٥١

Gul Hayat Institute

م:	بيت	٢٥٢
	وايون	٢٦٣
ن:	بيت	٢٦٨
	وايون	٢٨٦
و:	بيت	٢٨٧
	وايون	٣٠٤
ھ:	بيت	٣٠٨
	وايون	٣١٩
ي:	بيت	٣٢٢
	وايون	٣٢٢
معنيٰ جي پٽي		٣٢٣

Gul Hayat Institute

پيش لفظ

سنڌ جي سدابهار سرتاج شاعر شاهه عبداللطيف ڀٽائيءَ جو ڪلام زمان ۽ مڪان کان مٿي هر دور ۾ ۽ هر هنڌ اسان جي رهنمائي پئي ڪئي آهي ۽ ڪندو رهي ٿو. لطيف سائينءَ جي ڪلام تي ڪيترن ئي اديبن، عالمن ۽ محققن تشريح ۽ تحقيق جا بهترين شاهڪار پيش ڪيا آهن ۽ اسان جي عالمن الڳ الڳ وقتن تي مختلف نسخن ۾ سندس ڪلام پيش ڪيو آهي. پر هي (شاهه جو رسالو) انهن سڀني کان هڪ الڳ ۽ انفرادي ڪوشش آهي. هن "شاهه جو رسالو" ۾ لطيف سائينءَ جي ڪلام کي الف - ب وار ترتيب سان پيش ڪيو ويو آهي، تنهن پيشڪش مان نه رڳو عام پڙهندڙ، پر عالم/ محقق پڻ فائدو وٺي سگهندا. جنهن ۾ ڪوبه بيت ۽ ان جو حوالو (سُر يا داستان وغيره) آسانيءَ سان معلوم ڪري سگهجي ٿو، بشرطيڪ "بيت" جي پهرين سٽ يا پهريون لفظ ياد هجي. هر بيت جي هيٺان ڏنگين ۾ سُر جو نالو، داستان نمبر ۽ بيت نمبر ڏنل آهن. مثال طور:

نهائينءَ کان نينهن، سِکُ منهنجا سُپرين!
سڙي سارو ڏينهن، ٻَهرِ ٻاڦ نه نڪري.

(رپ، ٦-١٥)

مٿيون بيت، مانواري ڪلياڻ آڏواڻيءَ صاحب جن جي مرتب ڪيل، شاهه جي رسالي ۾، سُر رپ جي داستان ڇهين جو بيت ١٥ آهي. ان طرح هن رسالي کي مرتب ڪرڻ وقت مانواري ڪلياڻ آڏواڻيءَ صاحب جن وارو مرتب ڪيل شاهه جو رسالو اڳيان رکيو ويو آهي ۽ بيتن، واين ۽ معنيٰ جي پٽي (ڏکين لفظن جي معنيٰ) جي ترتيب ڊڪشنريءَ جي طرز تي لغوي ترتيب سان رکي وئي آهي. سنڌي ٻوليءَ جي ٥٢ اکرن مان هر اکر جا پهريائين بيت، پوءِ وايون ڏنل آهن ۽ آخر ۾ ڏکين لفظن جي معنيٰ ڏنل آهي. ان کانسواءِ چارٽ ۾ هر اکر جي بيتن ۽ وائين جو تعداد به ڏيکاريو ويو آهي. مثال طور: آڏواڻيءَ جي رسالي ۾ سُر ڪلياڻ جي پهرئين داستان ۾ "الف" جا ٤ بيت، "پ" جا ٣، "س" جا ٣، "ع" جو ١ ۽ "و" جا ١٠ بيت، يعني ڪُل ٢٢ بيت آهن، جڏهن ته وائين جي ترتيب به ان ئي طرح الف ب وار هر اکر جي بيتن بعد ڏنل آهي. اهڙيءَ طرح چارٽ، ڪي مٿان کان هيٺ ڏسبو ته سُر ڪلياڻ جي داستان پهرئين ۾ الف جا ٤، ٻئي ۾

Gul Hayat Institute

الف جا ٥، ٽئين ۾ الف جا ٢، ڪُل الف جا ١١ بيت آهن.

لطيف سائينءَ جي الف ب وار ترتيب سان هن رسالي جو سڄو ڪٿڻ ڪم هوند ڪري نہ سگهجي ها، جيڪڏهن انور سومرو ۽ حبيب قادر قريشيءَ جهڙا اورچ جوان، ڪمر ڪشي ڏينهن رات هڪ ڪري سڄي مواد کي ڪمپيوٽر تي تيار نہ ڪن ها. ان سلسلي ۾ دوست گل محمد ٽنيو، مهراڻ ملاح ۽ ان جهڙن پيان توانائين سان پرپور، جذبيدار جوانن پروف پڙهي غلطين ڪڍڻ جي وڏي ڪوشش ڪئي ۽ محترم سائين محمد ابراهيم جويو صاحب جن هر وک تي همٿائيندا ۽ رهنمائي ڪندا رهيا. هن سموريءَ محنت جو مهندار ادارو روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو آهي، جنهن اداري وڏيءَ جانفشانيءَ سان، هر مرحلي تي خاص دلچسپيءَ ۽ نظرداريءَ هيٺ رسالو شايع ڪري عوام آڏو آندو.

هن پهرئين ڇاپي ۾ ضرور غلطيون رهجي ويون هونديون، جنهن لاءِ پڙهندڙ سڄڻن کي گذارش آهي تہ نشاندهي ڪن تہ جيئن ٻئي ڇاپي ۾ درستگيون ڪري سگهجن.

تان ڪا واٺي وارِ، دلاسي جي داسَڙا،
تُون مُنهنجو وَلَهو، آئون تو ۾ طَمَعدار،
ڍَڪي، ڍولَ! گُذارِ، لَڄَ مُنهنجي لوڪ ۾،
(ليلا چنيسر، ٣-٩)

١٦-٠٥-٩٤

محمد عالم سومرو

شاهہ جو رسالو*

سُرن جو وچور

1. سُر ڪلياڻ
2. سُر يمن ڪلياڻ
3. سُر کنڀات
4. سُر سريراڳ
5. سُر سامونڊي
6. سُر سهڻي
7. سُر سسئي آبري
8. سُر معذُوري
9. سُر ديسي
10. سُر ڪوهياري
11. سُر حُسيني
12. سُر ليلا چنيسر
13. سُر مُومل راڻو
14. سُر مارئي
15. سُر ڪاموڏ
16. سُر گهاتو
17. سُر سورٺ
18. سُر ڪيڏارو
19. سُر سارنگ
20. سُر آسا
21. سُر رپ
22. سُر کاهوڙي
23. سُر بروو سنڌي
24. سُر رامڪلي
25. سُر ڪاپائتي
26. سُر پُورب
27. سُر ڪارايل
28. سُر پرڀاتي
29. سُر ڏهر
30. سُر بلاول

Gul Hayat Institute

* الف ــ ب وار ترتيب لاءِ مواد مانواري ڪلياڻ آڏاڻيءَ جن جي ترتيب ڏنل ”شاهہ جو رسالو“ (مڪمل) تان ورتو ويو آهي.

سنڌي
الف – ب
جي پٽي

ا ب ٻ ڀ ت ٿ

ٺ ٽ* ث پ ج ڄ

جھ ڃ* ڇ چ ح خ

د ڌ ڏ ڊ* ڍ ذ*

ر ڙ* ز س ش ص

ض* ط ظ ع غ ف

ڦ ق ڪ ک گ ڳ

گھ ڱ* ل م ن ڻ*

و ھ ء* ي

Gul Hayat Institute

* نشان لڳل حرف سان ”شاھ جو رسالو“ ۾ ڪوبہ بيت موجود نہ آهي.

چارٽ بابت چاڻ

1- چارٽ ۱/۱ کان چارٽ ۱/۷ تائين چارٽ ساڳيو آهي.

2- چارٽ جو پهريون ڪالم مٿان کان هيٺ سُر نمبر کي ظاهر ڪري ٿو. يعني هيءُ ڪالم ڪلياڻ آڏواڻيءَ جي مرتب ڪيل ”شاهه جو رسالو“ جي سُرن جي ترتيب ۾ تعداد کي ظاهر ڪري ٿو.

3- چارٽ ۾ سُر وار ڪالم بعد لڳاتار هڪ جيترن ڪالمن مان، ڪالم پهريون مٿان کان هيٺ سُرَ ۾ موجود داستانن کي ظاهر ڪري ٿو. جڏهن ته داستان واري ڪالم جو ا.م وارو خانو ابيات متفرقه کي ظاهر ڪري ٿو.

4- چارٽ ۱/۱ کان چارٽ ۱/۷ ۾ داستان واري ڪالم بعد سڄي کان کٻي، سنڌي الفابيٽ جي ٻاونجهاهه اکرن موجب ”شاهه جو رسالو“ جي الف ـ ب وار ترتيب کي پٽيءَ جي پهرين اکر (الف کان ي تائين) شروع ٿيندڙ بيتن ۽ واين جي سُر وار ۽ داستان وار تعداد کي ظاهر ڪن ٿا.

5- چارٽ ۾ ي بعد وارو ڪالم، مٿان کان هيٺ هر سُر ۽ سُر جي هر داستان ۾ موجود ڪُل بيتن ۽ واين جي تعداد کي ظاهر ڪري ٿو.

6- چارٽ ۱/۷ جي آخري ڪالم جي سڄي کان کٻي ڏانهن هر خانو الف کان ي تائين هر اکر سان شروع ٿيندڙ بيتن ۽ واين جي رسالي ۾ موجود ڪُل تعداد کي ظاهر ڪري ٿو. جڏهن ته ڪالم جو داستان وارو خانو ”شاهه جو رسالو“ ۾ موجود بيتن ۽ واين جو ڪُل تعداد ظاهر ڪري ٿو.

Gul Hayat Institute

چارٽ ۱/۱

نمبرشمار	سر	داستان	الف	ب	ٻ	ڀ	ت	ٿ	ٽ	ٺ	ث	پ	ج	ڄ	جهه	ڃ	چ	ڇ	ح	خ	د	ڌ	ڏ	ڊ	ڍ	ذ	ر	ڙ	ز	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ڦ	ق	ڪ	ک	گ	ڳ	گهه	ڱ	ل	م	ن	ڻ	و	ه	ء	ي	کل ب ۽ و
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	
1	ڪلياڻ	1	4									3																		3							1					1										10				22
		2	5									1	7								1										10							1					4						3	1						33
		3	2				1	1				4		1					2								1			3													5							1				1			22
		کل	11	-	-	-	1	1	-	-	-	8	7	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	16	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	4	1	-	10	1	-	-	77
2	يمن ڪلياڻ	1	3				4						2				1										1			3													1										2	4			21
		2	4				3					1	1								1																								1										6	3			20
		3	3		1							6	2				1					3								7													2											3			28
		4	7										2								1									2											1	2				1			4			2	2			24
		5	3				2	1				2	5										1							3		5		6	1	2					3										3				37
		6	4									1	3								2																2					1						1	6							20
		7	1										2																	3						9																			15
		8	3										5				1	1					1							3											1	2						2		2	3		1	25
		کل	28	-	1	-	9	1	-	-	-	10	22	-	-	-	3	1	-	-	4	3	2	-	-	-	1	-	-	21	-	5	-	6	1	13	-	-	-	1	11	2	-	-	1	-	1	10	2	-	15	15	-	1	190
3	ڪنيات	1	4			1	4					1	1				7										4			1													1						1			1	3			29
		2	9			1	1					1	3				3				1	1								1												9	2		2			3	4	6		3	1			51
		کل	13	-	-	2	5	-	-	-	-	2	4	-	-	-	10	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	3	-	2	-	-	3	5	6	-	4	4	-	-	80
4	سريراڳ	1																												4												3						1	9							17
		2	4		1								2																	5												1										2	5			20
		3	2	1	3		2						1								2									2													1							1		7				22
		4	4					1					3				3												4																		2			3				20
		5	1				2				1																			1						1				1	1						1	2			2				13
		6	1				4																1							4												1						1	1		1	1			15
		کل	12	1	4	-	8	1	-	-	1	-	6	-	-	-	3	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	5	2	-	-	-	-	2	14	2	-	15	6	-	-	107
5	سامونڊي	1	8		1		3					4	4				1								1					7													1			1	1	4		3	2			41
		2	8	1			1					1	3				1													3											1	1					4				2				26
		3	2									2	1										3																			2				1	4			4	1			20
		کل	18	1	1	-	4	-	-	-	-	7	8	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	1	-	-	6	5	4	-	9	3	-	-	87

چارٽ ۱/۲

نمبرشمار	سر	داستان	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	کل ب ۽ و
6	سحٽي	1	1				1					6	3										1							2						1					3				13			1			3				35
		2																			10									1											2														13
		3	1		1		4					1	2		1															4		1									2				1			2	1		2	1			24
		4	1		1	1						1	1				6																								3	1		1				6			1	2			25
		5	4				1					2	5								1		1							4											3			1	1		1								24
		6	8										1																	9											3	2			1						1	1			26
		7	2		1	1	1						1																	3											2						1	2				2			16
		8	4		1	3	1					2	1																												9							1				3			25
		9	1				3						2				1						3							6						1					1				1		1	1	2		1	1			25
		ا.م					1					1	2										1							9											1						1	2	2		2				22
		کل	22	-	4	5	12	-	-	-	-	13	18	-	1	-	7	-	-	-	11	-	6	-	-	-	-	-	-	38	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	29	3	-	2	17	-	4	15	5	-	10	10	-	-	235
7	سسئي آبري	1	1				1					2	1										1							5																	1	4			1				17
		2										1	1																																						7	2			11
		3										2	1								1									2							1				3							2			2	5			19
		4	2				2					2					2	1					1							4						1					1							5			3	1			25
		5	2			2						4	1	1									1							1										1	1										3	3			20
		6				1						3	1								1		3																									1				1			12
		7			3																		2				1			1						1				1	3						1	1			4	2			20
		8	8			1		1				1			1															1											1							1				2			17
		9	1																		1		2							1												2									6	2			15
		10	5									1																				3																2	3			1			15
		11	3		1																1									2											5														12
		ا.م	4		1							2	2																	2		1									3			1				3			1				20
		کل	26	-	5	4	3	1	-	-	-	18	7	1	1	-	2	1	-	-	4	-	10	-	-	-	1	-	-	19	-	4	-	-	-	2	1	-	-	2	18	2	-	1	-	-	2	19	3	-	27	19	-	-	203
8	معذوري	1	1				2						2							1			1							2											5								1			1			15
		2	1	1																			1							2											1						1		1		1	6			14
		3				1							2																												1										4	4			12
		4	2				3					1	1																																			6							13
		5					1	1				1	1				1						1																		1						1	1			1	5			15
		6	1					1					1		1								11															1			2							1			2	1			22
		7	10									1															5																								6	1			23
		کل	14	-	-	1	6	2	-	-	-	3	7	-	1	-	1	-	-	1	-	-	14	-	-	-	5	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	10	-	-	-	-	-	2	8	2	-	14	18	-	-	114

چارٽ ۱/۳

نمبرشمار	سر	داستان	الف	ب	ٻ	ڀ	ت	ٿ	ٽ	ٺ	ث	پ	ج	ڄ	جهه	ڃ	چ	ڇ	ح	خ	د	ڌ	ڏ	ڊ	ڍ	ذ	ر	ڙ	ز	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ڦ	ق	ڪ	ک	گ	ڳ	گهه	ڱ	ل	م	ن	ڻ	و	ه	ء	ي	کل ب۽و
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	
9	ديسي	1	8										7					1			1	1	5																					2				1	1				1			28
			2	1		1						2	2								1										1												1						1	1			1	1			15
			3	1		1									1																												11							3			2	1			23
			3									2						2											4													1						1		6				20
											1	5					2								2			2																									1			13
			6																											1												8				1			1			1				18
			2	1			1					1	3					1					2							1												4						1	1			1	1			20
		کل	24	3	-	2	1	-	-	-	-	6	18	-	1	-	-	6	-	-	2	1	7	-	-	-	2	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24		3	-	1	-	3	7	1	-	11	5	-	-	137
10	کوهياري	1	4										1																4								1						1				3								14
			3		2		1						1										14																				1							1						23
											1														1			2													2							5				1			12
					1							4																																					2				3				3			13
			3				1						1						2								2			3																											12
			1		1							1	1										1						1	1													6													13
		کل	11	-	4	-	2	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	-	2	-	-	-	15	-	-	-	3	-	1	10	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	9	-	1	2	-	-	3	9	-	-	-	4	-	-	87
11	حسيني	1	2									1	1										1							2																	3	1			4				15
			2				1		1			2	3																	1											1	3					1	3	1							19
			1	1		6							1																											1						2							12
			3																			1							3											2						1	1				3			14
											2	1					1	1				1							1									1		1						1	3			1				14
			1			2																	5							11												2						2	1	1						25
			3									2	3					3					2																										1			1				15
			5									1	1	3				1			1																								2						1			3	1			19
			3				1					1	1														4			1													2	3						4	1		2	1			24
			3				2					3	1																	4													6						2	1		7	2			31
			1				1						2										2							2													4			1		5	1	1		1	1			22
			5		6	3							5			1	1	1					4							3													6	1			1		1	3	1		5	3			50
		کل	29	1	6	11	5	-	1	-	-	12	19	3	-	-	1	6	2	-	1	-	16	-	-	-	4	-	-	27	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	27	7	-	-	2	-	16	21	6	-	24	11	-	-	260

چارٽ ١/٤

نمبر شمار	سر	داستان	الف	ب	ٻ	ڀ	ت	ٿ	ٽ	ٺ	ث	پ	ج	ڄ	جھ	ڃ	چ	ڇ	ح	خ	د	ڌ	ڏ	ڊ	ڍ	ذ	ر	ڙ	ز	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ڦ	ق	ڪ	ک	گ	ڳ	گھ	ڱ	ل	م	ن	ڻ	و	ه	۽	ي	کل
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	
12	ليلا چنيسر	1	2				1					1	1				2				1				1					2																		6	2						19
		2	1					1					3				4						2							1															1		4	1			3	2			23
		3	1				2						2				2								2					3											1						3								16
		کل	4	-	-	-	3	1	-	-	-	1	6	-	-	-	8	-	-	-	1	-	2	-	3	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	7	7	2	-	3	2	-	-	58
13	مومل راڻو	1		1			1						1																	2											5														10
		2	2										1				1										1														2		2					3	1			3			16
		3	2				1						5														4			2											5		1				1	2							23
		4	2				1																1		1		2			2	1										1							1			1				13
		5											1						1				1				6			1											5						1				1				17
		6	3				1					1											1				1			3											2	1					1	2	2						18
		7				1	1						4												1		4			3											1						2	1			1				19
		8	2				1						2							1					3		1			10											4							2							26
		9																									4														3								1						8
		کل	11	1	-	1	6	-	-	-	-	1	14	-	-	-	1	-	1	1	-	-	3	-	5	-	23	-	-	23	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	1	3	-	-	-	5	11	4	-	3	3	-	-	150
14	مارئي	1	1										2				1										1												1		4							1	3			1			15
		2	2				1	2					1																	4						1													2						13
		3	4				1					3	2						1											2						1					2	1					1	3			1				22
		4	1	1									2																												3						1	9			2				19
		5				1	1																							10											1							1							13
		6	3	1									3					2											1	1						2									1			1			3	3			22
		7	1				2	1				5									1						1			2																		1	1						15
		8	1	1	1	1						1					7													3						1					1	1						1			1				20
		9						1				1			3										1					1												1						1			1	5			15
		10	3									1	4									1								6											1							2			1				19
		11	1				1					1	1																	2						1					1	1						1							10
		ا.م	5				2	2				7	11				1	1												4											2	1					1	11	3		5	1			57
		کل	22	3	1	2	8	6	-	-	-	19	26	-	3	-	9	3	1	-	1	1	-	-	1	-	2	-	1	35	-	-	-	-	-	6	-	1	-	4	11	5	-	1	-	-	3	32	9	-	14	10	-	-	240

چارٽ ۱/۵

نمبرشمار	سُر	داستان	الف	ب	ٻ	ڀ	ت	ٿ	ٽ	ٺ	ث	پ	ج	ڄ	جھ	ڃ	چ	ڇ	ح	خ	د	ڌ	ڏ	ڊ	ڍ	ذ	ر	ڙ	ز	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ڦ	ق	ڪ	ک	گ	ڳ	گھ	ڱ	ل	م	ن	ڻ	و	ھ	ء	ي	کل ب يو
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	
15	کاموڏ	1					9	1				1		2																											1	3	3					2	3			2			27
		2					1					2		1																2											2							1	2			3			14
		کل	-	-	-	-	10	1	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3	-	-	-	-	3	5	-	-	5	-	-	41
16	گھاتو	1	3				1	1					4										1																		3				2			2	1						18
		کل	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-	18
17	سورٺ	1	1		1		4					5											1							2																									14
		2					1					1	2														2			3											2							3	2						16
		3	1		1							1	3				2						2							2											1							8							21
		4	1				2		1			1					3						1				1			2											1		1	1				1			1				17
		کل	3	-	2	-	7	-	1	-	-	8	5	-	-	-	5	-	-	-	-	-	4	-	-	-	3	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	1	-	-	-	12	2	-	1	-	-	-	68
18	کيڏارو	1	1																				2							4																		5							12
		2															3				1																				6										1				11
		3	1	1		3									1								1																		2				2			3				2		1	17
		4										3	2		1															1											5														12
		5	1									1					1		2				2							1											4											1			13
		6	1									1	1					1	3																						3	1		4				1							16
		کل	4	1	-	3	-	-	-	-	-	5	3	-	2	-	4	1	5	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	1	-	4	2	-	-	9	-	-	1	3	-	1	81
19	سارنگ	1	16	3								1	1		1												1			5											2		1					1			3				35
		2	1			2											1													1											2	1						1							9
		3	3									1											1																		2		1					6							14
		4	4																1						6					2																		4			2				20
		کل	24	3	-	2	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	6	-	1	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	2	-	-	-	-	12	-	-	5	-	-	-	78
20	آسا	1	3		1		2					1	3																	1		1				1								1			1		2			1			18
		2	13				2						1										1																		4							1	1		2				25
		3	4				1					1	3						5	1	1									3											1	5						7	2						34
		4	8	1			4					3	2								2		1				2			5		1				2					4		1				2	8	1		2	1			50
		کل	28	1	1	-	9	-	-	-	-	5	9	-	-	-	-	-	5	1	3	-	2	-	-	-	2	-	-	9	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	9	5	1	1	-	-	3	16	6	-	4	2	-	-	127
21	رپ	1	2									1	4		2		6													3											2		4	1			2	1							28
		2	3										2																	4											1		1	1				1	5		1				19
		کل	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	-	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	5	2	-	-	2	2	5	-	1	-	-	-	47

چارٽ ٦/١

نمبرشمار	سُر	داستان	الف	ب	ٻ	ڀ	ت	ٿ	ٽ	ٺ	ث	پ	ج	ڄ	جھ	ڃ	چ	ڇ	ح	خ	د	ڌ	ڏ	ڊ	ڍ	ذ	ر	ڙ	ز	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ڦ	ق	ڪ	ک	گ	ڳ	گھ	ڱ	ل	م	ن	ڻ	و	ه	ء	ي	کل ب ۽ و
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	
22	ڪاهوڙي	1				1	2					1	1										3				1			3											1	5						7			2	1			28
		2	1									7	1										1																		1		1												12
		3	1				1						1		4								4							2											3	1							1		3				21
		ڪل	2	-	-	1	3	-	-	-	-	8	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	1	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	6	1	-	-	-	-	7	1	-	5	1	-	-	61
23	بروو سنڌي	1	2			2	1					1	3					1				1								1		2									4						1	2				3			24
		2	2										4																	1								1			1							1	2		1	1			14
		3	1										1								1		1							1	1					1					1	1						1			1			1	12
		ڪل	5	-	-	2	1	-	-	-	-	1	8	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	6	1	-	-	-	-	1	4	2	-	2	4	-	1	50
24	رامڪلي	1	1		3							7	6																	4		2								1	1			1			1	2	8		6				43
		2	1						1			1					1						1							1											3							1	1		2				13
		3	1				2						1																	5											7								2						18
		4											16																												3		1						1		1	2			24
		5	1				1					1	4					1									1														2	1					1	6	4		1				24
		6					2																				3														1				1			1	2		2	2		1	15
		7	4									5		1																										3	3						3	1			4				24
		8	8				4						4														1														1											2			20
		9	4	2	2	1	1					4	12					1			1		2				2			3						1					2	2	2				1	1	9		3	1			57
		ڪل	20	5	2	1	10	-	1	-	-	18	43	1	-	-	1	2	-	-	1	-	3	-	-	-	7	-	-	13	-	2	-	-	-	1	-	-	-	4	23	3	3	1	1	-	6	12	27	-	19	7	-	1	238
25	ڪاپائتي	1	3			3	4		1			3	4				2													3											6							2	1			2			34
		ڪل	3	-	-	3	4	-	1	-	-	3	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	2	-	-	34
26	پورب	1	5									3											3				1		1	2										1	10							1			2	1			30
		2					1					5	1																	3																		1			1				12
		ڪل	5	-	-	-	1	-	-	-	-	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	-	-	-	-	-	-	2	-	-	3	1	-	-	42
27	ڪارايل	1	5		1	1		1				2	2								1									4											4							1			6	3			31
		2	2									1																		3											2	1					1								10
		ڪل	7	-	1	1	-	1	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-	-	-	1	1	-	-	6	3	-	-	41
28	پرڀاتي	1	4		4		3					1	2	1			1						4							3		1										1						3			1				29
		ڪل	4	-	4	-	3	-	-	-	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	29

چارٽ ۱/٦

نمبرشمار	سُر	داستان	الف	ب	ٻ	ڀ	ت	ٿ	ٽ	ٺ	ث	پ	ج	ڄ	جهه	ڃ	چ	ڇ	ح	خ	د	ڌ	ڏ	ڊ	ڍ	ذ	ر	ڙ	ز	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ڦ	ق	ڪ	ک	گ	ڳ	گهه	ڱ	ل	م	ن	ڻ	و	ه	ء	ي	کل بيت
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	
29	ڏهر	1											6											1						2											6						1	1							17
		2	3										1									1	1							1		2									1							10	4		2				26
		3										2	2											1						5									1		6							2			1	1			21
		4	6	1		2			1				3		2		1	1				1				7				1										1	9						6	4			6	1			53
		کل	9	1	-	2	-	-	1	-	-	2	12	-	2	-	1	1	-	-	-	2	1	2	-	7	-	-	-	9	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	22	-	-	-	-	-	7	17	4	-	9	2	-	-	117
30	بلاول	1	5		1	1	1					2	1																	4						2					1							1			1				20
		2	1									1	7										2				2			1											1											2			17
		3	4				1					2	4		1															2											1						1	1	1						18
		4	2		1																3				1																										7				14
		کل	12	-	2	1	2	-	-	-	-	5	12	-	1	-	-	-	-	-	3	-	2	-	1	-	2	-	-	7	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	2	1	-	8	2	-	-	69
کل توٽل		151	379	21	38	44	124	15	5	-	1	178	282	10	19	-	68	22	19	3	38	9	114	-	19	-	70	-	3	336	3	19	-	6	1	33	2	3	2	14	322	51	23	18	27	-	78	273	102	-	224	143	-	4	3165

کل بيت ۽ وايون پٽيءَ جي هر اکر ۾ الف کان ي تائين

الف	ب	ٻ	ڀ	ت	ٿ	ٽ	ٺ	ث	پ	ج	ڄ	جهه	ڃ	چ	ڇ	ح	خ	د	ڌ	ڏ	ڊ	ڍ	ذ	ر	ڙ	ز
379	21	38	44	124	15	5	-	1	178	282	10	19	-	68	22	19	3	38	9	114	-	19	-	70	-	3

س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ڦ	ق	ڪ	ک	گ	ڳ	گهه	ڱ	ل	م	ن	ڻ	و	ه	ء	ي	کل بيت ۽ و	کل داستان	کل سر
336	3	19	-	6	1	33	2	3	2	14	322	51	23	18	27	-	78	237	102	-	224	143	-	4	3165	151	30

الف

(١)

اَبڙو اَڳاهِنِ ۾، يَرَجَهلو يارِي،
سمي سُواليِنِ کي، ويلهَ وِسارِي،
مَنهَن مُنِي جَکرو، طاماعُن تارِي،
پُڇِي سي پارِي، جي عاجِزَ اَجورَنِ ۾.

(بلاول. ١ - ١٦)

(٢)

اَبڙو اَڳاهَنِ ۾، سَيَرُ جِتَن ييلي،
سي پَٽَ کَنهن نہ پُورِيا، جي تو پَٽُ پيلي،
سَجَڻُ سانوَڻَ ميِنهَنءَ جِتَن، رُچون تو ريلي،
اَچَن جي ويلي، تَنِ بورَ بَخشي پِٽَ ڏٽِي.

(بلاول. ١ - ١٧)

(٣)

اَبڙو وَڏوڙو، سُوڙو، سَمو، سُونهَن سَيِنِ،
تَنهِن دَرِ سَڀِ اَچَنِ، کَنڌُ نہ کَڏي کَڄَ ڏٽِي.

(بلاول. ١ - ١٨)

(٤)

اُبون کَکَرَ کَڏَڙيُون، اُتَرَ ڏي آهِين،
کَرِي آگَمَ آئِيُون، مُندَ نہ مَتائِين،
مَتان لوکَ لَطِيفُ چئِي، گُوندَرَ گَنوائِين،
پَلَرَ پِيارِينِ، اُچِيَنِ آبُ اَگُوندِرو.

(سارنگ. ١ - ٥)

(٥)

اُيرُ چندَا! پَسُ پيرِين، تو اوڏا، مون ڏُورِ،
سجَڻَ سُتا ولهَ ۾، چوٽا پِري کَپُورِ،
پيرين آئُون نہ پُڄِي، بابُلَ ڏئي نہ پُورِ،
جنهن تي چڙهي اَسُورِ، سَنجهي سجڻَ سيٽِيان.

(کنيات. ٢ _ ٧)

(٦)

اُيِرَنْدي سِجَ سان، پِرِين جي نہ پَسَندِيُون،
کَڏي کي کانگان، نِوالا نينَ ڏِيان.

(آسا. ٢ _ ٢)

(٧)

اُيِرَنْدي ئِي سِجُ پِرِينَ جي نہ پَسَندِيُون،
کَڏي پيئِي ڏِجُ، اَکَڙيُون کانگَنِ کي.

(آسا. ٢ - ١)

(٨)

اُيِرِيو تارو، اُتِي وَرَ وِهاڳُ ڏي،
سَپَڙُ رِيسارو، چِٽُ پَرکي چارَٽين.

(اپرياتي. ١ _ ٢٧)

(٩)

اُيِرِيامِ اَنگُورَ، سُتي سُپيرِيُن جا،
کايو کايو سُورَ، لُڇِيو لوڇِيو اُتِيان.

(رپ. ١ _ ٨)

(١٠)

اُيو تَڙَ ميهارُ، مَلاحَنِ سَڌُ کري،
آئُون پڻ وجهان هَٿڙا، اَئِين پڻ وِجهو چارُ،
گهوريُون کارُونيارُ، مانَ مِلَنئُون سُپِرِين.

(سهڻي. ٧ _ ٤)

(١١)

اُيِي اُيارِيامِ، نَکَٽَ سَڀِ نئِي وِيا،
هِکُ مَيو، بِيو ميِنڌِرو، راتِ سَڄي سارِيامِ،
گُوڙها گُلِ ڳاڙِيامِ، سُورِجَ شاخُون کَڏِيُون.

(مومل راڻو. ٤ - ٢)

Gul Hayat Institute

(۱۲)

اُيي اوسڙان اُس ۾، جهليو ڪُنَ ڪِنارَ،
گهاتوُ گهَرِ نہ آئيا، وَڏي لَڳِيَنِ وارَ،
هُيَسِ جنين هارَ، سي موڙي چَڙهيا مَڪُڙا.

(گهاتو، ۱ ـ ۱۸)

(۱۳)

اُپيوُن تَڙَ پوُڄِيِنِ، وَهوُن وَڻجارنِ جون،
آڻيو اَڪا ڏيِنِ، ڪَنوُري، سموُنڊ ڪي.

(سامونڊي، ۲ ـ ۱۸)

(۱۴)

اَتِ اُڪَنڊي آهيان، عُمَرَ! آئُون اَڪاڄَ،
سُومِرا! سَڪاڄَ! جهلِ مَر بَندِ جهڄنڊِيُون.

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ٦)

(۱۵)

اُتان اوڻِي آيو، خَبَرَ اِيَ ڪَرِي،
وِساريج مَ وَرَ ڪي، پَئُج مَ مُنڌَا! مَري،
وينديِنءَ اُتِ وَري، ڪو ڏِينهُن آهِيين ڪوٽَ ۾.

(مارئي، ۱۰ ـ ۴)

(۱٦)

اُتَران تِي آئِيُون، ڪَرِي هَڪَلَ هوءِ،
پَري تَلَ تَرائِيون، جوڙي هَلِيُون جوءِ،
پَسو جا پَٽَنِ ۾، ڪَنُورِيءَ خوشبُوءِ،
اَچي رُوبروءِ، اُنِيُون روضي تان رَسُولَ جي.

(سارنگ، ۱ ـ ۱۵)

(۱۷)

اُتَرُ اُڀوُن ڏي، نہ مُون سَوَڙَ، نہ گبرو،
سِيَ سارِينديُون سي، جنين نِڌَرَ نِجهرا.

(رپ، ۲ ـ ۱۱)

(۱۸)

اُتَرَ ڏِنِي اوتَ، نہ مُون سَوَڙَ، نہ گبرو،
چارَئِي چُنِيءَ پوتَ، مُون ريڙهِينِدي راتِ گَئِي.

(رپ، ۲ ـ ۱۲)

(۱۹)

اُتَرَ ڏي آلاپُ، ڪالهُون ڪَرَ ڪُونجُ ڪَرِي،
پِرِين پَسِي مَنجهه خوابَ، وِهاڻِيءَ وايُون ڪَري.

(ڏهر، ۴ ـ ۱۱)

(۲۰)

اُتِ ڪِرتِ وارا ڪيترا، ڪِرتِ ڪَبو ڪوهُ؟
جيڪِي بَندو ڪَمُ ڪَري، سو مِڙوئِي ڏوهُ،
تُون پارَسُ، آئُون لوهُ، جي سِڃِين، تہ سونُ ٿِيان.

(پرياتي، ۱ ـ ۸)

(۲۱)

آتَڻُ اورانگهي وِيا، اَڳُڻُ مُون اَفسوسُ،
ديوانيءَ سين دوسُ، ساڻِي آهي سُڃَ ۾.

(حسيني، ۸ ـ ۲)

(۲۲)

آتَڻُ اورانگهي وِيا، آئُون ٿِي مَران، ماءِ،
پِٽُون ٽِينديِسِ پيرَ تي، ’هَيءِ! هَيءِ!‘ ڪَري ’هاءِ‘!
جِتَڻُ مُون نہ جُڳاءِ، پِرِيَنِ تان پاسو ڪيو.

(حسيني، ۸ ـ ۱)

(۲۳)

آتَڻُ اورانگهي وِيا، پاري چِڏِي پوءِ،
آريچا اُنِ تي، هِيءَ تان جَڏِي جوءِ،
ڪِي هَلي، ڪِي هَٿُ ڪَٽِي: ڪِي رِڙهي، ڪِي روءِ،
ڪو پُنهونءَ ڪي چوءِ، تہ مُنيءَ ماتَمُ آئِيو.

(حسيني، ۸ ـ ۵)

Gul Hayat Institute

(٢٤)

آتَڻُ اورانگهي وِيا، پُنيءَ توڏِن تاڻ،
ويهُ مَ، مُنڌا! پَنيوَرَ ۾، هُنِ پُڄنديِنءَ هاڻ،
رائي مَنجِهه رِهاڻ، هَلُ تہ تئيئي هوتَ سين.

(حسيني، ٨ ـ ٣)

(٢٥)

آتَڻُ اورانگهي وِيا، ڪَري ڪَميٽي ڪِيئَن؟
هاڻ گهرجي هِيئَن، تہ ڏجي باهِ پَنيورَ کي.

(حسيني، ٨ ـ ٤)

(٢٦)

آتَڻِ چَوَنمِ ڪَتُ، تاڻِيان، تَندُ نہ نڪري؛
پاٽا روئي رَتُ، چَرِخو مُون چِڪَ ڪَيو.

(حسيني، ٢ ـ ١١)

(٢٧)

آتَڻَ ۾ پِرِياڻُ، هو سَپِني جيڏئين،
مون سَپاڳيءَ ساڻُ، ڪيرَ چُلندي چِپَرِين؟

(سسئي آبري، ٤ ـ ٤)

(٢٨)

اُتِياري اُتي وِيا، مَنجهان مون آزارَ،
حبيبَ ئي هَٿي وِيا، پيڙا جي پَچارَ،
طَبيبن تَنوارَ، هَڏِ نہ وٽي هاڻِ مون.

(ڪلياڻ، ٣ ـ ١)

(٢٩)

اُتي اَڙائينس، چِڏيو تہ چيڪَ تِيو،
ڪارايان، ڪَڙيو وِچي، پَلاٽي پائينسِ،
ڏانوڻِ تنهن ڏائينسِ، جِئن چَري ۾ چنگهي پُٽو.

(ڪنيات، ٢ ـ ٣٦)

(٣٠)

اُتِيو اَبوجهاءُ! سَپَڙ جو سَڏُ تِيو،
جِئَن اِئين ڪِيرَتَ ڪَٽُ نہ سِڪيا، تِئَن پاٽا رِيڏو راءُ،
مَگو مون مُلاءُ، آئون اَوهانجو آهِيان.

(پرڀاتي، ١ ـ ٩)

(٣١)

اُتِيو ۽ اُتِياڪُ، ڪالهوڪو ڪاڏي گيو؟
ويو جاڳائي، جيڏِيُون! بِرهُ، هِيُ بيباڪُ،
چُرِ ڦُر ڪاري چاڪُ، سُورُ سُمهاري ڪِينَ ڪِي!

(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ ١)

(٣٢)

آتي تي اَڳارَ، ڪامي ڪِردارن سين!
پَسِين سي پَتارَ، پُر پيتوءِ جن سين.

(يمن ڪلياڻ، ٤ ـ ٢٢)

(٣٣)

اُتَ مَ اوري آتِ، ڏاگهَنِ ڏڏي آهيان!
هَٿِي هَٿُ هَيَنِ ڪي، پَري نيئِي پَلاڻ،
هوتُ مُنهنجو هاڻِ، پُنهون نِيائُون پاڻَ سين.

(ديسي، ١ ـ ١٤)

(٣٤)

اُتَن مينهَن گهٽا، تِيَن موڪَ مَليرَ ۾؟
اَڪيُون آبَ پَريو، اُنهين ڪوڻ ڪَٽان،
مارُن شالَ مِڙان، ڪونيُون چِڏي ڪَڏهِين!

(مارئي، ١١ ـ ٦)

(٣٥)

اُٺُ نہ وِچي وَڳَ سين، چَري نہ چانگو،
لَڳيس ناڪُ نِينهَن جي، نِهوڙيو نانگو،
چِڏي سِرَ سانگو، رِڙهي رَندِ پِرِينِ جي.

(ڪنيات، ٢ ـ ٢٤)

Gul Hayat Institute

(٣٦)

اُنَ نہ وِڃي وَڳَ سين، چَري نہ لاٽو،
مَيي کي مَجازَ جو، ٿوهي ۾ ٿاٽو،
پَٽاري پاٽو، مرندي سِينئَن نہ مَٽيو.

(کنڀات، ٢ - ٢٣)

(٣٧)

اُنو اوهيڙا ڪَري، عاشِقَ مَٽي اَڄُ،
ڏورِ، ڏڪارِيا! پَڄُ، مِينهَن مُنهَن ڏيکارِيو.

(سارنگ، ١ - ٢٤)

(٣٨)

اُنَ ويرِي، اوٺارَ ويرِي، ويرِي ٽِيَڙِمِ ڏيرَ،
چوٿون ويرِي واءُ ٿِيو، جنهن لَٽِيا پُنهونءَ پيرَ،
پَنجون ويرِي سِڄُ ٿِيو، جنهن اُلِهي ڪِي اَويرَ،
ڇَهون ويرِي ڇِپَرُ ٿِيو، جنهن سَنوان ڪَيا نہ سيرَ،
سَتون ويرِي چَنڊُ ٿِيو، ڪَڙِيو نہ وَڏِيءَ ويرَ،
واهيري جي ويرَ، ڇُلوَن ڪَريان ڇِپَرِين!

(ديسي، ١ - ٢٧)

(٣٩)

اَنئي پَهَرَ اوڙاهَ ٿي، منجهه گرهہَ گهاري،
وَسُ نہ ويچاري، تہ ڪا ماڳِ ڏُکندي مَڪُڙي.

(سريراڳ، ٢ - ١٤)

(٤٠)

اُني ٿي وَراڻِ، ڪِينءَ واڌايون آئيون،
لَٿِي لوئِڙيارِيين، مِڙَني ڪي مُنهَن ڪاڻِ،
صُلحُ واريو سُومري، ڇَڻي پَنوهارَن پاڻِ،
هَميرَنِئُون هاڻِ، مُهَٽُ لَهَندِينءَ مارُئِي!

(مارئي، ١٠ - ١١)

(٤١)

اُني جِتَن مورِن، اويَرَ وَلَهارَن ۾،
سا پَرِ گُونَدرَ ڪَنِ، جُه ڦوڙائو سَڄَڻين.

(رپ، ١ - ٤)

(٤٢)

اَنين ڏينهن اُپِي وِيا، جوڳِي جاءِ بَجاءِ،
سا پَرِ سامِي، سِڪِيا، جا پَرِ جوڳَ جُڳاءِ،
ويروتارَ وُجُودَ ۾، اُنِ کي رامُ رَهيو ئِي آهِ،
ڪَنهن جَنهن ڪَمائِيءَ لاءِ، لِڪا پُٽَنِ لوڪَ ۾.

(رامڪلي، ٢ - ٨)

(٤٣)

اُجاڙان پَنيورُ، سَرَتِيُون! سَکَرُ پانِئِيان،
آرِياڻي اَتورُ، ڏِٺُمِ جِتِ اَکِينِ سان.

(حسيني، ٣ - ٧)

(٤٤)

اَجلان آڳِي، سَسُئِي! مُنڌُ! جِرِيائِي مَرُ،
ٿولِيان تنهن مَ ٿَرُ، جنهن روحُ وِڃايو راهَ ۾.

(معذوري، ٤ - ٦)

(٤٥)

اِجلَسَ ڪَري اُتِيا، تَنواريو توڏَنَ،
نَوَمَ نوازِينءَ: اُنَ جي، مَرَحَبا موڏَنَ،
رِڙهِي رَسُ روڏَنِ، اَلْيَوْمَ سِيروا، سَسُئِي!

(ڪوهياري، ١ - ٤)

(٤٦)

اَڄُ اَڏنگا وينَ، مُون کي مُڪا جيڏيين:
"هاري! هَمِيرَنِ جا، جيکُسِ ڪاڏءِ ڪينَ.
سانپِيَڙا ۽ سينَ، ڪِ تو وِيا وِسري؟"

(مارئي، ابيات متفرقہ - ٧)

Gul Hayat Institute

(٤٧)

اَڄُ آڳِڙيا آئيا، سائُو ڪي سُڄاڻَ،
لاهيندا مُوريانَ، رُڪُ ڪَريندا پڌرو.

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ٢٥)

(٤٨)

اَڄُ آڳِڙيا آئيا، سُوڌا سِراٽي،
پياري پاٽِي، تيغُون ڪندا تِڪيون.

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ٢٤)

(٤٩)

اَڄُ اَڱڻُ ڪيٽان، آسَر لَڳِي سورِيان،
ڏُونگرِ ڏِينهَن لَڳانِ، مانَ وَرڪَنِ سُپرِين.

(ڏهر، ٢ ـ ١٢)

(٥٠)

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، تاڙِي ڪِي تَنوارَ،
هارِيُنِ هَرَ سَنباهيا، سَرِها ٿيا سَنگهارَ،
اَڄُ پڻ مُنهنجي يارَ، وَسَڻَ جا ويسَ ڪَيا.

(سارنگ، ١ ـ ٧)

(٥١)

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪارا ڪَڪَر ڪيسَ،
وِڄُون وَسَڻَ آئِيُون، ڪَري لَعلُ لبيسَ،
پرِينِ جي پَرديسَ، مُون کي مِينهَن ميڙِيا.

(سارنگ، ١ ـ ١٠)

(٥٢)

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرَ تو ڪَري،
روضي پاڪَ رَسُولَ جي، پَلِتيو پَٽَ پَري،
وِڄُنِ سانُ وَري، تہ سَنگهارَنِ سُکُ ٿِئي.

(سارنگ، ١ ـ ١٣)

(٥٣)

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرَ تو ڪَري،
وَسايو واٽَڙِيُنِ تي، تو خالِقُ ڪَنڌَ پَري،
پاسارِيان پَري، سانگِ مَ وَڃَنِ سُپرِين.

(سارنگ، ١ ـ ٦)

(٥٤)

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرَ تو ڪَري،
وَسِيو سي پَري، جي ڏَرَ ڏِينهَنِ ڪانئِيا.

(سارنگ، ١ ـ ١٤)

(٥٥)

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرَ ڪَيائِين،
مُندائِتَنِ مِينهَنِ جي، رُتِ نہ روڪِيائِين،
پَلَرَ پَلِيتِيائِين، گهٽا سانگِيُنِ سُکَ ٿِيا.

(سارنگ، ١ ـ ١١)

(٥٦)

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرَ ڪي چوٽِي،
مُندائِتي مِينهَن جي، ڪَنوَڻَ نہ ڪوٽِي،
آءُ، لالَنَ! [illegible]وٽِي، گهورِيا رُسَڻَ ڏِينهَڙا.

(سارنگ، ١ ـ ٩)

(٥٧)

اَڄُ پڻ اُتَرَ پارَ ڏي، ڪَڪَرِيُون ڪارِيُون،
وَسِي تو وَڏَ ڦُڙو، ٽَهڪَنِ ٽِيُون ٽارِيُون،
لَٽِيَنِ لُکَ لَطِيفُ چئِي، ڍايُون تاسارِيُون،
پِڄَنڌِيُون پَٽارِيُون، وَري وَٽاڻُ آئِيُون.

(سارنگ، ١ ـ ٨)

(٥٨)

اَڄُ پڻ اُڃَهَڻَ ڪي مَرين، نَڪِي ڪٿُءِ ڪالَ،
پورِي! توسين پالَ، ڪانڌُ ڪَريندو ڪيترا؟

(ڪاپائتي، ١ ـ ٨)

Gul Hayat Institute

(٥٩)

اَڄُ پڻ اُڃهَنَ کي مَرين، نَکي ڪَٺُءِ ڪالَ،
مونا اُنجي اُڪَڙيا، اَرٽَ ڏِرَڪي مالَ،
هَيءِ! تنين جي حالَ، جن ڪاپي مَنجهان ڪِينَ ڪيو.

(ڪاپائتي، ١ ـ ٩)

(٦٠)

اَڄ پڻ اَڃائي، چوڏهينءَ ماهَ چَنڊَ جي،
مون گهرِ مون پرينِ جي، اَچڻ جي والئي،
مون گهرِ واڌائي، پيئي ڪامَ ڪَرَن ۾.

(ڪنيات، ١ ـ ٩)

(٦١)

اَڄُ پڻ اَکَڙيِنِ، سَڄَڻَ پَنهنجا سارِيا،
ڳِلِنِ تان ڳوڙهَنِ جُون، بُوندُون بَسِ نہ ڪَنِ،
سَنڌي سِڪَ پِرينِ، لوڪَ ڏِٺيئي نہ لَهي.

(بروو سنڌي، ١ ـ ١١)

(٦٢)

اَڄ پڻ اُمارو، چوڏهينءَ ماهَ چَنڊَ جو،
مون گهرِ مون پرينِ جي، اَچڻ جو وارو،
سَڄَڻُ سوِيارو، پيچَ پِنيءَ گهرِ آئيو.

(ڪنيات، ١ ـ ١٠)

(٦٣)

اَڄُ پڻ اُميدُون، آڳَمَ سَنڌيُون اُڀَ ۾،
ساوَڻُ پَسِي، سَرتيُون! سَڄَڻُ ساريو مُون،
آئُون آسائِتي آهيان، مانَ پِڄائي پُون،
گهرِ تہ گهُرجين تُون، مَندَ مِڙيئي مينهَن جي.

(سارنگ، ١ ـ ١٢)

(٦٤)

اَڄُ پڻُ اَنگيَمِ اَنگَ، هَـٿان حَبيبَن جي،
جا پَرِ سُونٽيءَ سَنگَ، سا پَرِ سُورَن سان ٿِئي.

(بروو سنڌي، ٢ ـ ١١)

(٦٥)

اَڄُ پڻُ جُڙيَمِ جوڙَ، دوسٽُ پيهي دَرِ آئيو،
سُڪَنِ اَچِي ڏُکَنِ کي، مُحڪَمُ ڏِني موڙَ،
جا پَرِ ڪَـٿِيءَ ڪوڙَ، سا پَرِ سُورَن سان ٿِئي.

(بروو سنڌي، ٢ ـ ١٢)

(٦٦)

اَڄُ پڻ چِڪيَمِ چاڪَ، وَنهيَن ويڙيچَن جا،
سُورَن اَچِي، سُومِرا! اَندَرِ ڪَي اوطاق،
مارُوءَ جي فِراقَ، هَڏَ مُنهنجا ڪَپِيا.

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ٥٥)

(٦٧)

اَڄُ پڻ وايُون ڪَنِ، وَڻجارا وَڃڻَ جون،
اَنئي پَهَرَ اَتِنِ، سعيو ڪنهن سَفَرَ جو.

(سامونڊي، ٢ ـ ١)

(٦٨)

اَڄُ پڻ وايُون ڪَنِ، وَڻجارا وَڃڻَ جون،
هَلَڻَ هارا سُپِرين، رُئان تان نہ رَهَنِ،
آئُون جَهليندي ڪيترو؟ آيَلِ! سامُونڊِين،
پَڳَہ چوڙِي جَنِ، وِڏا بيڙا بارِ ۾.

(سامونڊي، ٢ ـ ٣)

(٦٩)

اَڄُ پڻ وايُون ڪَنِ، وَڻجارا وَڃَڻَ جون،
مُون اُپيئي هَليا، بَندَرِ جَنِ تَڙَنِ،
سَرتيُون! سُورُ سَندنِ، مُون مارِيندو جِندڙي.

(سامونڊي، ٢ ـ ٢)

(٧٠)

اَڄُ پڻ وَسائي اونئين، مَٿي مارَڳَ ماڪَ،
پُنهون نِياڻُون پاڻَ سين، تازِيُون پَڃي طاقَ،

Gul Hayat Institute

”هَيۡهَاتَ هَيۡهَاتَ لِمَاتُوۡعَدُوۡنَ“، سُجي تي اوطاق،
چُڪيءَ چوري چاڪَ، هاڙهي هوتَ هَلي وِيا.
(ديسي، ٢ ـ ١)

(٧١)
اَڄُ پڻ وينو روءِ، ڏُکي ڏونگرَ پانَ ۾،
ڪوهِياري جو ڪوءِ، اَچي سُورُ اُڏَمِيو.
(ڪوهياري، ٢ ـ ١٦)

(٧٢)
اَڄُ پُڻ ڪَنجهو ڪَنجهہَ، واڍوڙڪِيءَ مَنَهينءَ،
جُ پڻ پِيبِنِ سَنجَهہ، تہ هُو پِنيُون هُو پَٿِيُون.
(يمن ڪلياڻ، ١ ـ ١٤)

(٧٣)
اَڄُ پڻ کهڙي دانهَن، واڍوڙڪِيءَ مَنَهينءَ؟
ويجَ ورائي بانهَن، چوري چاڪَ نِهارِيا.
(يمن ڪلياڻ، ١ ـ ١٥)

(٧٤)
اَڄُ رَسيِلا رَنگَ، بادَل ڪَڍِيا بُرجَنِ سين،
سازَ سارَنگِيُون سُرَنُدا، وَڄائي بَــرُ چَنگَ،
صُراحِيُون سارَنگَ، پَلِٽِيُون راتِ پَدامَ تي.
(سارنگ، ٢ ـ ٥)

(٧٥)
اَڄُ مَعذُورِ هُئان، اَلا! چَڱي مَ ٿِيان!
رِڙهان ۽ رُئان، پُنيءَ سَڳِرِ ساٿَ جي!
(حسيني، ١٢ ـ ٨)

(٧٦)
اَڄ مليندِيَسِ، ماءِ! ڏاڍا ڪَندِيَسِ ڪَپڙا،
جِيجان! جوڳِياڻِي ٿِيان، مون ڪي جَهلَ مَ پاءِ،
هوتَ ٻَروچي لاءِ، ڪَنين ڪُنرَ پائِيان.
(سسئي آبري، ٤ ـ ١٠)

(٧٧)
اَڄ نہ اَڳِينءَ ڍارَ، ڪَرَهو جيئَن ڪالهہ هو،
اَڱڻِ آيو نہ ڪري، پاهوڙي پَچارَ،
جيڪُسِ منجهہ قطارَ، ڪا وَلِ چِنائين وِهَ جي.
(ڪنيات، ٢ ـ ٢٧)

(٧٨)
اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، تازا پَــٿَرَ ڪَڪَ،
آديسي اُٿي ويا، پيئي اُڏامي رَڪَ،
سامي ڪَٽي سَنڪَ، وَڄائي واٽَ ٿِيا.
(رامڪلي، ٨ ـ ١١)

(٧٩)
اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، جاڳُــرُ جوڳِيڙَنِ جو،
ساري سَناسِيُنِ ڪي، رُئَندين تانَ رو،
پَسُ! پارِيان تو، لاهُوتي لَڏي وِيا.
(رامڪلي، ٨ ـ ٧)

(٨٠)
اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، دُونهين، ڏُنڍُ، نہ لاٽَ،
ويا ويراڳِي نِڪَري، چِٽَ چَڪائي چاٽَ،
اَئُون مارِيَسِ تَنهِين ماٽَ، جِيجان! جوڳِيَڙَنِ جي.
(رامڪلي، ٨ ـ ١٣)

(٨١)
اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، سَندي جوڳِيُنِ جوڙَ،
ساري سَناسِيُنِ ڪي، ڪامِي ٿِيَسِ ڪوڙَ،
مَنَ جنين سين موڙَ، سي لاهُوتِي لَڏي وِيا.
(رامڪلي، ٨ ـ ٩)

(٨٢)
اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، سَندي جوڳِيُنِ ذاتِ،
ساري سَناسِيُنِ ڪي، رُنُم ساري راتِ،
مُون تَنَ جِنين جي تاتِ، سي لاهُوتي لَڏي وِيا.
(رامڪلي، ٨ ـ ١٠)

Gul Hayat Institute

(۸۳)

اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، طالبَ تَنوارِينِ،
آديسِي اُٿِي وِيا، مَڙهِيُون مُون مارِينِ،
جي جِيَّ کي جِيارِينِ، سي لاهُوتِي لڏي وِيا.
(رامڪلي، ۸ ـ ۸)

(۸۴)

اَڄُ نہ اوطاقُنِ ۾، ڪَرڳَلَ ڪِينَ رُوئَنِ،
نہ اُهي آديسِي اُسڪا، جن سين مڙهِيُون سُونهَنِ،
مَڙُهُ پُورِيائُون ماٺِ تي، واڃِڻَ ڪِينَ وڄَنِ،
وِيا نانگا سي نِڪرِي، پَهَرَ نہ پُورَبِيَنِ،
سارِيو سَناسِيُنِ ڪِي، اولاڪا اَچَنِ،
لاڄَئُون لاهُوتِيَنِ، جوڙِي ڏِنيُون جيَّ کي.
(رامڪلي، ۸ ـ ۱۲)

(۸۵)

اَڄُ نہ پَسان سي، آتَڻُ ڪَتِيُمِ جن سين،
هاٿي تِنين کي، ڪَنڌيءَ ڪاڪِ نِهارِيان.
(مومل راڻو، ۶ ـ ۱۵)

(۸۶)

اَڄُ نہ ڳالهايون، هُون ڏيهاٽي نِجهري،
پَسو! پَہُ پِيونِ، آتَڻُ سُڃو اُنِ ري!
(مومل راڻو، ۶ ـ ۱۴)

(۸۷)

اَڄُ نہ مُون قرارُ، ڏُنَرِ سَنڄُو ساٿَ ۾،
نَهي وينا بارُ، مَٿي ساٿيہَ سُپرين.
(حسيني، ۱۰ ـ ۱۱)

(۸۸)

اَڄا تَنُوران، ڪاله ڪَڍياسون سڄٽين،
پَڻ تايائون تڪڙو، وحدت جي وَڏان،
محبتينِ مٿان، مچُ مُورائينِ نہ لهي!
(يمن ڪلياڻ، ۳ ـ ۱۶)

(۸۹)

اَڄا تو منجهان، ڪَڪَ ڇُٽِي رَٽُ نڪري!
منهن ۾ محبوبن جا، ڪئن جهلينديَ گهاءَ؟
سو تون ڪُڄاڙيا، سِڪَڻ جون سَڏُون ڪرين.
(يمن ڪلياڻ، ۷ ـ ۵)

(۹۰)

اَڄا تُون آواٽَ، واٽان پاسي ويسري،
سُونهين ٿِي سُواٽَ، تہ مَنجهان دِلِ ڏَڳُ لَهين.
(ڪوهياري، ۲ ـ ۹)

(۹۱)

اَڄا راتِ رَتومِ، ڪوڙِ ڪوهياري ڪَنجرو،
پيئـرُ! پِڄايومِ، سُياٽي سُورَنِ سين.
(حسيني، ۱۰ ـ ۲۶)

(۹۲)

اَڄا سي آهِينِ، جي سَزاوارَ سِڱُيِنِ جا،
وينا وَڃائِينِ، جي، سَناسِي، سُٽِئِين.
(رامڪلي، ۹ ـ ۱۶)

(۹۳)

اَڄا ڪوري ماڳَ، مٽ، ڪُٽڪا، ڪَٽَ گهٽا،
لاهي ويہ مَ لاڳَ، موڪي! مَتارنِ جا.
(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ۱۷)

(۹۴)

اَڄي پِيا آٽَ ۾، واٽَ وڃائِي جَنِ،
اُوءِ بَصِيرَ بَرَّنِ ۾، اَنڌا ٿِيو اُيِنِ،
ڪَنَنِ آڏيُون تاڙِيُون، گُنگَنِ جِئَنِ گهُمَنِ،
فِراقِيءَ فَرمان جو، آهي بَرُ بوڙنِ،
لَنگها تِيا لاهوتَ کي، سُتا پِيا سِڪَنِ،
ڪَپَتِ ڪاهوڙِيَنِ، آهَ اَٿِئي پئي نہ لهي.
(ڪاهوڙي، ۳ ـ ۱)

Gul Hayat Institute

(٩٥)

اَڇي سو ڏٺوءِ، جو ڪَپَرُ سوءِ ڪَنَنِ سين،
سُتي لوڪ، لَطِيفُ چئي، يادِ نہ ذرو ڪيوءِ،
غافِلَ تِي غُرابَ ڪي، اوڙاهَ تي آندوءِ،
سو چِتَرُ چوهي ڪان رَکِين! جو پيو پراڻو پوءِ،
جهازُ ضَعيفَنِ جو، پاڻِيءَ ۾ پَرتوءِ!
سَيّدَا! ساڻُ سندوءِ، پُربَندَرِ پهچائيين!

(سريراڳ، ٣ ـ ١١)

(٩٦)

اَڇي عِزرائِيلَ، سُتي جاڳائِي سَسُئِي،
تِي دَوڙائي دَلِيلَ، تہ پُنهونءَ ماڙهو موڪليو.

(سسئي آبري، ٨ ـ ٨)

(٩٧)

اَڇِين جي هيڪارَ، مُون سارِيندي، سُپرِين!
پيرين ڏَريان پنبڙيُون، هَنڌَ وڇايان وارَ،
ساڄَنَ! سَڀُ چمارَ، هُوندَ گولي تَي گُذارِيان.

(بروو سنڌي، ١ ـ ٦)

(٩٨)

اَچِيو اَچِيو پُونِ، واڪا ڪَيو وَڻَنِ ۾،
سَنِيها سيڻَنِ جا، چوٽِيءَ چڙهيو چُوَنِ،
ڪانگَ نہ ڪُوڙا هُونِ، پِريان سَندي پارَ جا.

(پورب، ١ ـ ١٧)

(٩٩)

اَچِيو اَچِيو چوَن: ”وِهُ، ويا تان گهورِيا“،
سَرتِيُنِ سانگُ سُکَنِ سين، مُون جنِّنَ رَتُ نہ رُونِ،
اِو مَرُ وينِيُون هُونِ، مُون ساڳاڻو سُورَ تِيا.

(ڪوهياري، ٥ ـ ٩)

(١٠٠)

اَچِيو مَرُ اَڇَنِ پاروچا پَنِهورَ ۾،
پُٺِيءَ لَڳِي جَنِ، ڪَمِيٽِي ماڙهُو ٿِئي.

(حسيني، ٩ ـ ٤)

(١٠١)

آڇاڙا عَمِيقَ جا، گڏيا غَوّاصَنِ،
جَهرِيُون جهاڳِي آئِيا، ڪارُونِيارَ ڪُنَنِ،
سمنڊ سوجهِي جَنِ، آٽي اَمُلَ اوليا.

(سريراڳ، ٢ ـ ١٠)

(١٠٢)

اَڇو پاڻِي لُڙُ ٿِيو، ڪالُورِيو ڪَنگَنِ،
ايندي لَڄَ مَرَنِ، تَنهِن سَرَ مَٿِي هَنجَڙا!

(ڪارايل، ١ ـ ٧)

(١٠٣)

اَڇو پئو اَڇاهُ! تہ اَڇائِيءَ اُبهو،
وهَنُ وَڙُ نہ آن جو، پاڻيءَ لُڙُ لَلاهُ،
سُسَرِ ڏِجي ساهُ، ڪُسَرِ ڪَنگَنِ قبرُون.

(ڪارايل، ١ ـ ١٤)

(١٠٤)

اَدا! ڙي! بانڊي! توکي ڪَڙهان ڪِ پاڻَ ڪي؟
سُوڌي خَبَرَ سَڄَڻِين، تو ڪا تَڙِ آندي؟
تُون پاتارِيان پانڊي، اَسان پَنڌُ پرِيَنِ ڏي.

(سهڻي، ٣ ـ ٢٢)

(١٠٥)

آدمِيُنِ اِخلاصُ، مَٽائي مانو ڪَيو،
هاڻَ ڪائي سِيڪو، سندو ماڙهوءَ ماسُ،
دِلبَرُ! هِنَ دُنيا ۾، وَڃِي رَهندو واسُ،
بِئِي سَڀُ لوڪَ لِباسُ، ڪو هِڪَدِلِ هُوندو هيڪڙو.

(بروو سنڌي، ٣ ـ ٤)

Gul Hayat Institute

(١٠٦)

آديسي آديسُ، هِتان ڪَري هليا،
ڪاپَڙِيُن قَلبَ ۾، ڪَيو ڏوراٽو ڏيسُ،
ويراڳِي نَئون ويسُ، راوَلَ ڍَڪي رَميا.

(رامڪلي، ٧ – ١٢)

(١٠٧)

آديسِيُن اَدَبُ، آهي اَکَڙِيُن ۾،
تن جو حَسَبُ نَسَبُ ناهِ ڪِي، نہ اَما نہ اَبُ،
سامِيُن ڪي سِپين پَرين، رُوحَ ۾ رَهيو رَبُ،
رِءَ لانگوٽِيءَ لَبُ، پاڇِي ڪَنِ نہ پاڻَ سين.

(رامڪلي، ٧ – ١٣)

(١٠٨)

اَديُون! آتَڻَ واريُون! نِرجا نَکَ تِيا،
وَڍِيا، تان نہ وِيا؛ پاٽا موريا مُنهَن ۾.

(مومل راڻو، ٨ – ٢٣)

(١٠٩)

اَديُون! اَگهي آهِيان، پِرِيُن پُڇاٽا،
سي ڪوهيارا ڪِيئن وِيا، ساڄَن سِياٽا؟
جي سَسُئِيءَ سيباٽا، سي وڃي ڪيچ قَرارِيا.

(ڪوهياري، ٥ – ٤)

(١١٠)

اَديُون! آئُون اَجاڻ، مُون سَڱُ سُڃاڻِي نہ ڪيو،
هُوندَ نہ سَنِيَمِ هيتري، ڪوهياري جي ڪاڻِ،
رَتيءَ جي رِهاڻِ، جِيُ آڙايم جَتَ سين.

(سسئي آبري، ٥ – ١٩)

(١١١)

اَديُون! آئُون نہ تيئَن، جِيئَن پريَتَو پِرِيُن سين،
ٻَڌِي سُتِيَسِ نہ سوگهو، چِلَوَرُ چاتِيءَ سيئَن،
ڪيڇي ڪاهي ڪَرَها، مُونهان وَڃَن ڪيئن؟
ڏوهُ مُنهنجي ڏينهَن، پُنهونءَ ڪي ڪا مَ ڇَئِي.

(ديسي، ٧ – ١٥)

(١١٢)

اَديُون! سپ اَندامَ، ڇَڙَن منهنجا چورِيا،
لاڙن جا لَنوُ لائِي، سا ڪيئَن آڇِيان عامَ؟
لَڳيس جنهن جي لامَ، سو دلاسا دوست مُنجي.

(سهڻي، ٤ – ١)

(١١٣)

اَديُون! ڪا اِيندي؟ ڇپَرِ مُون سَڱُ ٿِيو،
لائيندِيَس لِڱَنِ ڪي، مَليران ميندي،
وِندُرِ آئُون ويندي، آري ڄامُ اَجهو ڪَري.

(حسيني، ١٢ – ٣٤)

(١١٤)

اَديُون! وَرُ اُگهاڙَ، وهاڻءِ جنهن وساريو،
جيڏِيُون! ڇڏي جاڙَ، سَڀ ننگيُون ٿِي نِڪرو.

(معذوري، ٢ – ٢)

(١١٥)

اَڏر، نڏر، اَيَري، اَسُونهين آهِيان،
لُڙڪَ لَعَلَ، لَطِيفُ چئي، وَرَ لَءِ وَهايان،
هيجان هَنجُون حَبَ ۾، هوتَنَ لَءِ هارِيان،
جانِبُ ضَعِيفِيءَ سين، پُنهون پَهايان،
پيهان، پَڇايان، جي مان نيو پاڻَ سين.

(سسئي آبري، ٨ – ١)

(١١٦)

اَڏر، نڏر، اَيَري، اَسُونهين آئُون،
چِيتا، چورَ چُنجُنِ ۾، بَرَ ۾ بَلائُون،
موٽُ پُنهون! پانهُون: مَتان، مُحِبَّ! مَري رَهان.

(سسئي آبري، ٨ – ٣)

Gul Hayat Institute

(۱۱۷)

آڏر، نڏر، اَيري، اوڳي، آوائي،
ڪِينَ ٺُھاري ٺُڪرين، ساٿُس سَڳائي،
لاڳاپِن، لَطِيفُ چئي، مُنڍَ رائي رَھائي،
جَلَنُ، جڏائي، آري! لاهِ اَصِيلِ تان.

(سسئي آبري، ٨ — ٤)

(۱۱۸)

آڏر، نڏر، اَيري، آهيان اَسُونهين،
پَرڏيھي پرين ڪيا، مَرَنَ لَءِ مُونهين،
سَسُئِيءَ کي، سَيّدُ چئي، تَنگِنِ ۾ تُونهين،
هارِي! ڪِئَن هُونهين، رِءَ سَمَرَ سَڌُون ڪَرين؟

(سسئي آبري، ٨ — ٢)

(۱۱۹)

آڏر، نڏر، اَيري، سَڏرِ تِيُ سَچِي،
سُپَڪَ تِيُ، سَيّدُ چئي، پَهڻَن مَنجهہ پَچِي،
مَعذُورِ تي مارو ڪيو، اولاڪَن اَچِي،
مَنجهان راهَ رَچِي، تِيزِي لالُ، لَطِيفُ چئي.

(سسئي آبري، ٨ — ٦)

(۱۲۰)

آڏر، نِڏرِ، اَيري، گَمَنِ گَماتي،
سا ڪِئَن وهي ويسري؟ جا گهائي، گهوماتي،
پيئي پيش پُنهونءَ جي، اُسَن ۾ آتي،
جا لَڪِنِ لُوساتي، سا سيجَ چڙهندي سَسُئي.

(سسئي آبري، ٨ — ٥)

(۱۲۱)

آڏر، نِڏرِ، اَيري، ويچاري نہ وَري،
لالَن ڏي، لَطِيفُ چئي، پُري پيرُ پَري،
ڪَميڻي ڪَري، ڪارُون ڪيچ ڏٽِيُن کي.

(سسئي آبري، ٨ — ٧)

(۱۲۲)

آڏَ لَڳِيُون آهِين، آيَل! آديسِيُن جُون،
ويهي وِهائِين، ڪا قَضائي راتڙي.

(رامڪلي، ٩ — ١٥)

(۱۲۳)

آڏيءَ اُتَنِ تي، جيلان پاٽِي پاتارَ ۾،
وارو ويسِرِيُن کي، ڏِينهان ڪونہ ڏِئي،
مُون ڪَميٽِيءَ کي، مَٿان ڪُوهَ ڪَٽِي وِيا!

(مارئي، ٨ — ١٠)

(۱۲۴)

آڏيءَ اُڏاٽا، سَرتيُون! سُڪَ ميهارَ جا،
لَنگهي سِيرَ سَنوان ٿيا، ساهڙَ سيباٽا،
پِنيءَ تي پاٽا، پَسان مانَ پريُن جا.

(سهڻي، ٥ — ٦)

(۱۲۵)

آڏيءَ اُڏاٽو، هِنئڙو مون هَٽَن مان،
وَهِ پَئي، واهڙَ تَري، ساهڙَ سيباٽو،
پيچ پِنيءَ پاٽو، پِيَ جو پَسي آئيو.

(سهڻي، ٥ — ٧)

(۱۲۶)

آڏيءَ اُوءِ اُٽي وِيا، ڪُرُ رَڪِيائُون ڪيچَ،
باروچاٽي پيچَ، مُنهنجو مَنُ مُنجهائيو!

(ديسي، ٤ — ١١)

(۱۲۷)

آڏَتراچا، آهُڙا، ڏاڪا ڏونگَرَ کي،
هُو جي وَرَ وندُرَ جا، مارِيندا مُون کي،
هاڙهو هِيٽِيءَ کي، لَنگهائِج، لَطِيفُ چئي.

(ديسي، ٦ — ٣)

Gul Hayat Institute

(۱۲۸)

آڏِتراچا، آهُـڙا، ڏُونگَـرَ کـي ڏاکا،
کَيَمِ آهَ عَجِيبَ کي، سِڪَ مَنجهان سا ڪا،
پيئِي هٿيڪِي هوتَ کي، ڪُوڪَ وَڃِي ڪَنِ ڪا،
مُنهنجو وَسُ واکا، پُڌَنُ ڪَمُ پَروچَ جو.

(ديسي، ٦ ـ ١)

(۱۲۹)

آڏِتراچا، آهُـڙا، ڏُونگَـرَ کـي ڏاکا،
وَني وَرُ واٽَ ٿِيا، بَرِ چَڙهِي باکا،
ٿِيا پيرَ فَقيرِ جا، چَڙهندي چَڙهاڪا،
هُيَنِ جِيءَ اَندَرِ جا ڪا، وِيا پُڄائي پانهِجي.

(ديسي، ٦ ـ ٢)

(۱۳۰)

آڏِتراچا، آهُـڙا، وِنـدُرَ وَراڪا، واڪَ؛
اُجهايَسِ اُتَنِ جي، قُوڙائي فِراقَ،
پُنهون پَرمَلَ پاڪَ! واحِدَ لَڳِ، وَريج تُون.

(ديسي، ٦ ـ ۵)

(۱۳۱)

آڏِتراچا، آهُـڙا، وِنـدُرَ وَراڪا، وَرَ؛
حُبَّ جَنهين کي هوتَ جو، سا ڏوريندي ڏُونگَرَ،
پَهچائِين پَروَرَا! لُطفُ سانُ، لَطيفُ چئي.

(ديسي، ٦ ـ ۴)

(۱۳۲)

آڏِتراچا، آهُـڙا، وِنگا وَرَ واٽَـنِ،
جيرا، جِگَرَ، ٻُڪيُونَ، آرءَ لَءِ آٽَـنِ،
ڪَشي ڪَنواٽَنِ، سَنيُوڙا سَيَّدُ چئي.

(ديسي، ٦ ـ ٦)

(۱۳۳)

اُڏَرُ لَڳِ اَللهَ، ويلو ڪَرِ مَ وِچَ ۾،
آئُون جو ڏِينَئي سَنيهو، سانڍِ بَرابَرِ ساهَ،
سَندي ڳُجهاندَرَ ڳاهَ، ڪَهِج مَ قَريبَنِ ري.

(پورب، ۱ ـ ۲)

(۱۳۴)

آڏو جو اِثباتِ ڪي، سو شِرڪُ لاهي شَڪُ،
هُئي جنهن ۾ حَقُ، تنهن نَفِيءَ جهو ناهِ ڪو.

(آسا، ۴ ـ ۱۲)

(۱۳۵)

آڏو چِڪَنُ چاڙُ، منهنجي موجَ نه سَهي مَڪُڙي،
ميڙي مَنائِنِ جو، بيحدِ چاڙهيمُ بارُ،
چونَ چارو ناهِ ڪو، بَديُون بي شُمارُ،
ڪَپَرُ ڪارُونبارُ، اُڪارِئين اِحسانَ سين.

(سريراڳ، ۲ ـ ۱۲)

(۱۳۶)

اَڏي اَڏي اوڏِ، ڇَڏي وِيا پيٽِيُون،
تِڪاٽا ۽ تولَ، پِيا آهن پَٽَ ۾.

(ڏهر، ۴ ـ ۵۰)

(۱۳۷)

اَڏِيندي اوڏِنِ، لَڏَنَ جي ڪانَ ڪَئي،
لاکو مَٿان تَنِ، اوچتو ئي آئيو.

(ڏهر، ۴ ـ ۴۹)

(۱۳۸)

اَڏيو جو اوڏِنِ، سو ڍِنگَرُ ڍِلو مَ ٿِيي،
جَنهن پِرِ ويهي ڪَنِ، ليکو لاکي جامَ سين.

(ڏهر، ۴ ـ ۴۶)

Gul Hayat Institute

(۱۳۹)

اَرِتو اَکِيُن مان وَهي، مَٿي ڳَلَنِ ڳاڙ،
ڪوري ڪَنَنِ وچَ ۾، ڦَجَ ڏِنائُون ڦاڙ،
هَٽي توبَهَ تاڙ، نانگا نِسورا ٿِيا.

(رامڪلي، ۷ ـ ۱۸)

(۱۴۰)

آرَمَ هَڏِ مَ اوڍِيان، پَٽولا، پَٽَ چِيرَ؛
بانڌُوٽا بَنِ ڏِيان، اَرغَجَ ۽ عَبِيرَ؛
ماروُءَ سين شَلَ ماڻِيان، ڪَٿِيُون جهڙيُون ڪِيرَ!
اَندَرِ اُجَ اُڪِيرَ، مُون ڪي پِرينءَ پَنوَهارَ جِي.

(مارئي، ۳ ـ ۲)

(۱۴۱)

آروڙِجي اُٿِيو، ديمِينِ وڏائِين دانهَن،
پابوهِيو پيرَ ڪَٽي، سَمو سَرَٽِيُن ڏانهَن،
مَٿان مَٿي بانهَن، اُيو آچِي سُلطانَ ڪي.

(بلاول، ۱ ـ ۱۱)

(۱۴۲)

آروڙِجي اُٿِيو، ديمِينِ وڏائِين ڏُکَ،
لاٿائِين لَطِيفُ چَئي، عالَمَ تان اَهُکَ،
تن سَرَٽِيُنِ ٿِيا سُکَ، جي سوجهي آئِيُون اَبڙي.

(بلاول، ۱ ـ ۱۰)

(۱۴۳)

آريءَ اُٺُن جِيئَن، اُٺَن تان اوٺِيُنِ نہ ڪَيو،
ڪيچِ پَهُچِبو ڪيئَن؟ اَهڙِنِ اَباجَهِنِ سين.

(حسيني، ۱۱ ـ ۲)

(۱۴۴)

اَسان اُڏارا، آٽي آوَنگَ چاڙِهيا،
مُنهُن ڏيئِي مُون آئِيا، سَمُهان سِيارا،
اُپِرَنِ سِيڪارا، پَسِيو وَرَ پيِن جا.

(ساموندي، ۳ ـ ۳)

(۱۴۵)

اَسُڪُ جِنِ اَويـرَ، سي سانجهيءَ رَهَنِ سُمهي،
لاهوُتِي، لَطِيفُ چئي، آڏِيءَ ڏِيَنِ اُلِيرَ،
سُتو لوڪُ پَسي پِيا، سامِي مَٿي سيرَ،
ڪيڏانهن ڪَندا پيرَ؟ مِڙوئِي مَٿو ٿِيو.

(رامڪلي، ۷ ـ ۲)

(۱۴۶)

اُسَ مَ لَڳِي اوٺِين، ليڙان لُڪَ مَ لَڳَ!
اَللہَ! آرِيچَنِ ڪي، ڪوسو واءُ مَ وَڳَ!
جَتَ جَهجها ۾ جَڳَ، منهنجي پِرتِ پُنهونءَ سين.

(ديسي، ۱ ـ ۲۵)

(۱۴۷)

آسَڻَ جي اَريجَ ۾، اُوءِ ڪَچِرَ وِهَ ڪَري،
تن جا مُنهَن مَلَڪَنِ جَهِڙا، تِڪو تان نہ ٿَري،
جي اُنَهين ساڻُ اَڙِي، تہ ڪانهي جاءِ جرِيءَ جي.

(ڪارايل، ۲ ـ ۵)

(۱۴۸)

آسَڻَ جن اَريجَ ۾، تن جي وِهُ جو وَرَنُ بِيو،
تن جو ڪَندوئِي ڪَمُ ڪَري، جي مَٿِسِ پيرُ پِيو،
پُرِيَنِئان آهي پَڌرو، تن نانگَنِ جو نِهو،
ڪَلِي وِيلَ کِهو، جو سامُهون ٿِئِي سَپَنِ ڪي؟

(ڪارايل، ۲ ـ ۶)

(۱۴۹)

آسَڻَ وَتِ آهوُن ڪَرِيان، وَسِ نہ مُنهِنجي واٽَ،
لَڳُمِ لاهوُتِيُنِ جو، ڪيِنَرَ مَنجهان ڪاٽَ،
هَلَڻَ ڪي هَيهاتُ! آئون نہ جِئَندِي اُنِ ري.

(رامڪلي، ۱ ـ ۲۲)

Gul Hayat Institute

(١٥٠)

اَسُوَرَ سَندو آسِرو، وَڳَندَ کي وَڏو،
جُسي ۾ جَڏو، پَرَ کِيَنَ تي کُڙا کَٽي.
(بلاول، ٤ ـ ٤)

(١٥١)

اَسُوَرَ سَندي آسِري، وِينو آهِ وَڳَندُ،
هَڏِ نہ ڇَڏِيندو هَنڌُ، آيَسِ بوءِ بَهارَ جي.
(بلاول، ٤ ـ ٣)

(١٥٢)

اَسِين پانَ پَرَٺَ، پورهِيَتَ پُنهونءَ جامَ جا،
هوتُ کَتُورِيءَ هيرئُون، مُون ۾ صابُڻَ ڇَٽَ،
آتَڻَ مَنجهہِ اُڪَهَٽَ، ڪانڌُ ڪنهين جي مَ ڪَري!
(ديسي، ٤ ـ ١٥)

(١٥٣)

اَسِين سِڪُون جن کي، اَسِين پڻ سيئِي،
”لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ“، وِنءُ اوڏانهين پيهي،
تِهان مَنجهيئِي، پارِکَا! پَرکِج حَقَ کي.
(آسا، ٤ ـ ٩)

(١٥٤)

اَسِين سِڪُون جن کي، سي تان اَسِين پانَ،
هاٿي وَڄُ، گُمانَ! صَحِي سُڃاتا سُپِرين.
(آسا، ٤ ـ ٨)

(١٥٥)

اَصغَرَ ڏي آهِين گهٽا، تُون اَڪبَرَ ڏي آءُ،
مَتان لوڙو لاهِئين، مَجُوسيءَ مَتاءُ،
حَيدَرَ جي هَتاءُ، وِڙهُہ تہ ويري مارئين.
(بلاول، ٣ ـ ٤)

(١٥٦)

اصل عاشق پنهنجي، سِسي نہ سانڍِين،
لاهيو سِرُ، لطيف چئي، ساهُ سَلهاڙيو ڏِينِ،
ڪُلهنِئُون ڪورِينِ، پُڇَنِ پوءِ پِريَتَئُو.
(ڪلياڻ، ٢ ـ ٢٩)

(١٥٧)

اصل عاشقن جو، سِرُ نہ سانڍِڻُ ڪَمُ،
سَوَ سِسِئَان اَڳِرو، سَندو دوسان دَمُ،
هِيُ هڏو ۽ چَمُ، پِڪَ پِريان جِيَ نہ پِڙِي.
(ڪلياڻ، ٢ ـ ٣٠)

(١٥٨)

آڪو تہ آڪو، ڪَڇو آيُمِ ڪَمِ،
جِيَ جِنين جا جَمِ، پَڪا سي پُڇنديُون.
(سهڻي، ٨ ـ ١٣)

(١٥٩)

اَکِ اُلتِي ڏارِ، وَنءُ اُلتو عامَ سين،
جي لَهوارو لوڪُ وَهي، تُون اُوچو وَهُہ اوپارِ،
مَنجهان نُوچَ نِهارِ، پُرُ پُنِيرو پرينءَ ڏي.
(آسا، ٢ ـ ٢١)

(١٦٠)

اَکَرُ پَڙهُ اَلفَ جو، وَرَقَ سڀ وسارِ،
اَندرُ تون اُجارِ، پنا پڙهندين ڪيترا.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٢٩)

(١٦١)

آکَرَ پڙهِي آيا ڳِيا! قاضِي تئين ڪِياءِ؟
پيِرئين ۽ پانئِين، ايڏان اِئن نہ آءُ!
اِنَ سُرڪِيءَ سَندو ساءُ، پُڇِج عَزازِيلَ کي.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٢٣)

Gul Hayat Institute

(۱۶۲)

آکر ڄُڻي هيڪڙي، ٻھُون جي نہ ٻُجھنِ،
کوهُ ڪبو کي تنِ، سڄي سُٽائي ڳالھڙي.

(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۲۶)

(۱۶۳)

اَکڙيِنِ آرو، مُونهان پُڇي نہ ڪيو،
اُتي وِڃي اَڙيُون، جَتي چوَنَّ نہ چارو،
هِنئڙو ويچارو، واتُون جَھلِيو وِڄُھلي.

(آسا، ۲ ـ ۲۰)

(۱۶۴)

اَکڙيُون اَکڙيِنِ تي، ڏمَرَ ڏوسَ ڪَرِينِ،
جيلانہ سِڪَڻُ سِکيُون، تيلانہ دَعويٰ مَنجِھ دَڙِينِ،
کِلَنِ ۽ کَرِينِ، رُسَنِ پَرَچَنِ پانَّ ۾.

(آسا، ۲ ـ ۱۵)

(۱۶۵)

اَکڙيُون اوڙاهَ ۾، اُبو تَڪي تارِ،
پِتُوَن جي پاتارِ، هَنجُ تَنينِ جو هيرَئُون.

(ڪارايل، ۱ ـ ۳)

(۱۶۶)

اَکڙيُون پِريِنِ ري، جي ڪي ٻيو پَسَنِ،
نہ کَڍي کي ڪانگَنِ، نِوالا نيڻَنَّ ڏِيانِ.

(آسا، ۲ ـ ۴)

(۱۶۷)

اَکڙيُون مَلِيرَ ڏي، جِنِين راتو ڏينهَن،
هاٿِي کَندين ڪِيئَن، عُمَرَ! آسائُنِ سين؟

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ۱۴)

(۱۶۸)

اي مَجازي، ماءِ! جي تو سَڄَڻَ پاڻيا،
ڪَچو کوهُ ٿِياءِ، هاري! حَقِيقي پِريِن؟

(آسا، ۳ ـ ۳)

(۱۶۹)

آکُون، ڍاکُون، سِرڪنڊَ شاخُون، جِتِ چوکا چَندَنَ، ڪَوَنُرَ،
مَيِي سيئِي ماٽِيا، جِتِ نہ پِرَنِ پَونُرَ،
کُنواريُون ۽ ڪَوَنُرَ، کاهِ تہ پَسُون ڪاکِ جا.

(مومل راڻو، ۲ ـ ۱۲)

(۱۷۰)

اَکِيِنِ پَنهنجي مَتِ، پانَّ سين پاٿِهِين ڪَئِي،
اُتي وَڃِي لَڳِيُون، جِتي جانِ ڪَپَتِ،
نہ ڪا ڳالِھ نہ ڳَتِ، جِيَّ ڏِني رِءَ نہ جُڙِي.

(آسا، ۲ ـ ۱۹)

(۱۷۱)

اَکِيِنِ سوئي اوڙِکِيو، جو ڪَنِين سومِ ڪَرَنُ،
ماءِ! مُنهجو مَنُ، چامَ پَسَنديئِي پَتِيو.

(بلاول، ۳ ـ ۱۵)

(۱۷۲)

اَکِيِنِ کي آهِين، عَجَبَ جيھُون عادَتُون،
سُورَ پَرائي ساٿَ جا، وَڃِيو وهائِين،
اُتي لَنؤ لائِين، جِتِ حاجَتَ ناهِ هَٿيارَ جي.

(آسا، ۲ ـ ۱۶)

(۱۷۳)

اَکِيِنِ کي آهِين، وَڏا وَجھ وِڙهَڻَ جا،
مَندي بِيِنيُون مامِرو، جهيڙو نہ لاهِين،
جِئَن سِي ڪَکَرَ اُڀَ ۾، تِئَن آڱمِيُون آهِين،
جُھڙُ ڦُڙُ نہ لاهِين، وَسَنِ سانوڻَ مِينهَن جِئَن.

(آسا، ۲ ـ ۱۷)

(۱۷۴)

اَکِيِنِ کي آئُون، جان کي جَهلُون پائِيانِ،
لوڪُ لَتاڙي نِندَ ۾، ساڄَنُ سونائُون،
مُون کي مارِيائُون، پانَّ پَرچي آئِيُون.

(آسا، ۲ ـ ۱۸)

Gul Hayat Institute

(١٧٥)

اَکينِ ڪِينَ ڪيو، رَتُ نہ رُناتُون!
اُيي ڏِناتُون، قوڙائِبا سُپرين!
(حسيني، ٩ ـ ٩)

(١٧٦)

اَکِيُنِ ۾ تي ويہُ، تہ آئُون واري ڏِکِيان،
توکي ڏِسي نہ ڏيہُ، آئُون نہ پَسان ڪِي پِيو.
(آسا، ٣ ـ ١٤)

(١٧٧)

اَکيُون آريءَ جامَ جون، اَنڌيءَ سين آهِينِ،
هُو جي وَڻَ وِندُر جا، سي مُون سُونهائِينِ،
ڏِسيو ڏيکارِينِ، پيشاني پُنهونءَ جِي.
(سسئي آبري، ١١ ـ ٩)

(١٧٨)

اَکيُون آريءَ جامَ جون، آهِينِ اَنڌيءَ ساڻُ،
پَسي ڪَنديُون پاڻُ، پيشاني پُنهونءَ جي.
(سسئي آبري، ١١ ـ ١٠)

(١٧٩)

اَکيُون آلو ماھُ، سَدا سناسِيُنِ جُون،
واري نسڻَ نِنداھُ، جاڳِي جَهلِيا جوڳِيُين.
(رامڪلي، ٩ ـ ١٤)

(١٨٠)

اَکيون اوڏانهين ڪٽي، جيڏانهن قاتل ڪُلِ،
مٿو ڪن نہ مُلِ، پِڪَ برابر پانهنجو.
(يمن ڪلياڻ، ٤ ـ ٥)

(١٨١)

اَکِيُون سيئِي ڏارِ، جِنِ سان پَسين پِرينءَ کي،
ٻِئي ڏانهن ڪِيمَ نِهارِ، گهٽو ريسارا سُپرين.
(آسا، ٢ ـ ٢٣)

(١٨٢)

اَکِيُون عَليٰ الصَّباحِ، دوسِتُ ديکَڻَ آئِيُون،
اُپِينديُون اَرداسَ ۾، ٻي نہ ڪَنديُون ڪاءِ،
رَچَنديُون رِءَ پاھَ، پِرچَنديُون پرِينءَ سين.
(آسا، ٢ ـ ٧)

(١٨٣)

اَکِيُون ڪَڍُ مَ، ڳِجهڙِي! تارا تُون مَ ڪاءِ،
پِيو نہ پَسِين پَٽَ ۾، ريڱڙِيارو راءِ،
جيري جنهن جُوانَ جي، لَڳا نَو سَؤ نَو گهاءَ،
راتِ جنهن جي ماءَ، روئي، پَرَنِيو سرَبَّ کي.
(ڪيڏارو، ٦ ـ ٧)

(١٨٤)

اَکيُون لَٽَ اوراتِيُون، ڪنهن پَر ڪَڙِيان پيرُ؟
لَٽَ لاهِيندو ڪيرُ؟ مُون جيهيءَ مَعذُورِ کي.
(سسئي آبري، ١١ ـ ٨)

(١٨٥)

اَکيُون مُنهن ميهارَ ڏي، رَکِيُون جن جوڙِي،
رِءَ سَنڌَ، سَيڌُ چئي، تارِ گهڙَن توڙِي،
تِنين کي ٻوڙِي، سائرُ سَگهي ڪِينَ ڪِي.
(سهڻي، ٥ ـ ٥)

(١٨٦)

اَڳِي اُٺَ رَڙَن، مُون پيري ماٺِ ٿِئي،
پَلاٽِينِدي، پاڻَ ۾، ڪُڇيو ڪِينَ ڪُٺَنِ،
ڪا جا مامَ مُٺَنِ، هِنِ پٺ هُئِي هُنِ سين.
(ديسي، ١ ـ ١٠)

(١٨٧)

اڳِيان اَڏِنِ وَٽِ، پوئِنَ سرَ سنباهيا،
ڪاتِ تہ پوين قبولَ ۾، مَڃُڻ پائين گهٽِ،

Gul Hayat Institute

مٿا مُھايَنِ جا، پيا نہ ڏِسين پَٽِ؟
ڪَلالڪِي ھَٽِ، ڪُسَنَّ جو ڪوپُ وَھي.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۷)

(۱۸۸)
اَڳِي اِيئَن ھُياسِ، جِيئَن پُنھونءَ ڏوتَر ڪَپڙا،
ھاڻي اِيئَن ٿِياسِ، جِيئَن جَتَ نہ نِيَنمِ پانَّ سين.
(حسيني، ۱۲ ـ ۳۷)

(۱۸۹)
اَڳِي پوءِ مَران، مَرُ مَران مارِڳَ ۾!
مَٿي پوءِ پِريان، خُونُ مُنھنجو، جيڏيُون!
(حسيني، ۹ ـ ۲۰)

(۱۹۰)
آڳَمَ اِيَ نہ اَنگَ، جھڙو پَسَنُ پرينءَ جو،
سيٽَنِ رِءَ سَيّدُ چئِي، رُوحَ نہ رَچَنِ رَنگَ،
سَھَسين ٿِيا سارَنگَ، جانِي آيو جُوءِ ۾.
(سارنگ، ۱ ـ ۳)

(۱۹۱)
آڳَمجِي آئيون، اُتَران ڪَري اُورِ،
جي پِرين ھُئَڙا ڏُورِ، سي مُون کي مينھَن ميڙِيا.
(سارنگ، ۴ ـ ۱۹)

(۱۹۲)
آڳَمَ ڪَيا اَللهَ، لَڳَہ پَسُ! لَطِيفُ چئِي،
پَلَرَ جي پالوٽَ سين، پَٽَنِ جَھليا پاھَ،
واحِدَ وَڏائِي ڪَيا، مَٿي گَسَن گاھَ،
سانگِيُنِ وَرِيا ساھَ، اُٿِنِ آبُ آڱُوندرو.
(سارنگ، ۱ ـ ۲)

(۱۹۳)
آڳَمَ ڪَيو اَڇِنِ، سَجَنَّ سانوَنَّ مينھَن جَٿَن،
پاسي تَنِ وَسَنِ، جي سَبُ جَماندَرُ سِڪِيا.
(سارنگ، ۳ ـ ۹)

(۱۹۴)
آڳَميو آھي، لَڳَہ پَسُ! لَطِيفُ چئِي،
وُٺو مينھَن وَڏُ ڦُڙو، ڪَڍو ڏَنَّ ڪاھي،
چَنَ چِڏي پَٽِ پَئُو، سَمَرُ سَنباھي،
وِھو مَ لاھي، آسِرو اَللهَ مان.
(سارنگ، ۱ ـ ۱)

(۱۹۵)
آڳِي ڪيا آڳَھِين، نسورو ئي نُورُ:
لَاخَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ، سچن ڪونھي سُورُ:
موليٰ ڪيو مَعمُورُ، اَنگُ اَزَل ۾ اُنِ جو.
(ڪلياڻ، ۱ ـ ۶)

(۱۹۶)
آڳھائي سَڳھا ٿِيا، جي وينا وٺِ ويڄنّ،
تَرسي طبيبنّ، چيٽي ھوند چڱا ڪيا.
(يمن ڪلياڻ، ۲ ـ ۵)

(۱۹۷)
اَڳھَن مِڙِي اَڄُ، ڪيو سَڏُ صِحَتَ کي،
ڏُورِ، ڏُڪندا! پِڄُ، مِھريءَ مُنھن ڏيکاريو.
(يمن ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۹)

(۱۹۸)
آڳھي آڳھائي، رنجُ پريان کي رسيو،
ڇڪيمر چڱائي، سورانگھي سُوريءَ تان.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۱)

(۱۹۹)
آڳھيو ڪاٿو ڪَڇُ، ماٽِڪَنِ موٽَ ٿي!
پِاَءِ بايو سَچُ، آڇِيندي لَڄَ مَران!
(سريراڳ، ۴ ـ ۱۱)

Gul Hayat Institute

(۲۰۰)

اَگڻَ مَتي اوپِرا، جڏهن ڏاگها ڏٺَءِ ڏينهَن،
وَني سَڙڪَ، سَسُئِي! ويهُہ وهاڻيءَ سيڻَن،
چوٽيءَ سين چانگَنِ کي، جَڙ زَنجيرُن جيڻَن،
تہ هوتُ تُنهنجو هيڻَن، هوندِ پُنهون نيائُون نہ پاڻَ سين.
(ديسي، ۱ _ ۵)

(۲۰۱)

اَگڻ آهِين اَڄُ، صُبُحَ ويندءِ صابري،
کَڄ ڪو ڪاپَڙيُن مان، رُوحَ رُچَندو رَڄُ،
پيرَ تِنين جا پُڄُ، مَتان سِڪين سَناسِيُن کي.
(رامڪلي، ۸ _ ۲)

(۲۰۲)

اَگڻ آءُ اُڪَنڊِيين، پَرچي، پيارا!
پَلڪَ پَراهُون نہ سَهَنءِ، جِيءَ جا جِيارا!
نِينهان نيزارا، سَچ، تہ مانَ سُورُ لهي.
(مومل راڻو، ۲ _ ۴)

(۲۰۳)

اَگڻ آئِيا جان، تہ سَرتِيوُن! مون سُکَ ٿِيا،
اَمُلَ پِرِينءَ مٿان، بَرڪِيو بِين ڏِيان.
(سامونڊي، ۲ _ ۱۰)

(۲۰۴)

اَگڻ تازي، بهَر ڪُنديُون، پَکا پَٽ سُنهَن،
سُرِهِي سيج، پاسي پِرِين، مَرُ پِيا مينهَن وَسَن،
اَسان ۽ پِرِيَن، شالَ هُونَ بَرابَر ڏِينهَڙا.
(سارنگ، ۱ _ ۲۵)

(۲۰۵)

اَگڻَ مَتي اوپِرا، جڏهن ڏاگها ڏينهَن ڏٺاءِ،
ڪُنجُون جي قُفلَن جون، تان ڪَنهن لَلِ لِڪاءِ،
تہ سُياڻي سَندِياءِ، تِئي سارُوٽي، سَسُئِي!
(ديسي، ۱ _ ٦)

(۲۰٦)

اَگڻَ مَتي اوپِرا، جڏهن ڏٺَءِ اُٺَ،
ڏايُءِ نہ ڏاگهن کي، اوڳي! سانُ اَڳٺَ؟
تہ هوندَ نہ تُنهنجي هَٿَ، سُورَ پِريا، سَسُئِي!
(ديسي، ۱ _ ۷)

(۲۰۷)

اَگڻَ مَتي اوپِرا، جڏهن ڏٺَءِ توڏا،
وَنگيءَ نہ وارَن سين، تن گورَن جا گوڏا؟
تہ لَکَنِ جا لوڏا، هوندَ نہ سَٺَءِ سَسُئِي!
(ديسي، ۱ _ ۸)

(۲۰۸)

اَلا! اَچَنِ اُوءِ، جن آئي مَن سَرهو، ٿِئي،
پَسان مانَ پَرِ ڪَنهين، جَتَنِ سَندي جُوءِ،
لَنگهي لَکَ، لَطِيفُ چئي، سُٽِيان هوتَنِ هُوءِ،
گولي تِيان گُلبُوءِ، جي سُجاٽي ساٿَ ڏٽي.
(ديسي، ۳ _ ۵)

(۲۰۹)

اَلا! اوني آٽِين، جي نِياپا نِين!
آٿُون اُنين جي آهِيان، توٽي مُون نہ مَچِين،
مَسُ مُنهنجي هَٿَ ۾، ڪاغَذُ ڪي آٽِينِ!
لُڙڪَ نہ لِکَنُ ڏِينِ، ڪَرِيو پَوَن قَلَمَ تي.
(مارئي، ۲ _ ۴)

(۲۱۰)

اَلا! اِئَن مَ هوءِ، جِئَن آنُ مَران بَندَ ۾!
جُسو زَنجيرَنِ ۾، راتو ڏِينهان روءِ،
پَهرين وَجان لوءِ، پوءِ مَرُ پُجَنِم ڏِينهَڙا!
(مارئي، ٦ _ ۱۰)

Gul Hayat Institute

(٢١١)

آلا! جُنگَ جِيَنِ، جنين اَجهي گهاريان،
شالَ مَ سُکي ويئَري، جِئان پِيَّ پِيَنِ،
مرڪَڻَ! اَکَڙِيَنِ، تو ڏِٺي مُون سُکُ ٿِئي.

(بلاول، ٣ _ ١١)

(٢١٢)

آلا! ڏاهي مَ ٿِيان! ڏاهيُون ڏُکَ ڏِسَنِ،
مُون سين مُون پِرِينِ، پورائيءَ ۾ پالَ ڪَيا.

(ليلا چنيسر، ٢ _ ٦)

(٢١٣)

آلا! ڪَرَ جِئَنِ، مَدي جِنين جي مَنَ ۾،
آسان ۽ پِريُنِ جُون، اُميدُون پَسَنِ،
تِهان پوءِ مَرَنِ، سَڙي اِنهيءَ سُورَ ۾.

(آسا، ٣ _ ٢٠)

(٢١٤)

اَللهَ جِئَنِ نالوءِ، تِئَن مُون وَڏو آسِرو،
خالِقَ! تُنهنجِيءَ ڪاندِ جو، پَرو پاندُ نہ ڪوءِ،
نالو، رَبَّ! سَندوءِ، رَهيو آهِم رُوحَ ۾.

(ڏهر، ٢ _ ١٨)

(٢١٥)

اَللهَ جي آسَ ڪَري، هَلِيو هِٿائِين،
چارَڻَ ٻَڌا چنگَ کي، جُهوڙا ۽ جهائِين،
ڏولِي راءِ ڏِياچَ جِي، ڏوران ڏِٺائِين:
وينَتِي واحِدَ دَرِ، تنهن ويرَ ڪيائين:
"سَباجها سائِين! راءِ ريجهائِين راڳَ سين".

(سورٺ، ١ _ ١)

(٢١٦)

اَللهَ ڪارَڻِ، اوٺيا! ڪَرَها مَ ڪاهِيو،
جانِبَ! جَڏي جِيءَ جو، آڳانڊو آهيو،
لاڳاپو لاهِيو، مَتان مُنهنجو، سُپرين!

(ديسي، ٣ _ ١)

(٢١٧)

اَللهَ ڪارَڻِ، اوٺِيا! ليڙا نِيو مَ لَڙَ،
نِيو نِماڻِي پاڻَ سين، پانهِيءَ جهلي پُرَ،
مُون کي ماري مَنجِهہ ٿِي، سَندي هوتَنِ هُرَ،
ڪَچو لايان ڪُرَ، ڪيچان اوري جي وَران.

(ديسي، ٣ _ ٢)

(٢١٨)

اَلتيمِ جا هِنئان، سا نہ سَلتِيمِ ساهَ کي،
سُپيريان جي ڳالهڙي، لِڪايم لوڪان،
ويئي مُون وَسان، پَڌرِ پيئي پِرينءَ ري.

(آسا، ٤ _ ٢٦)

(٢١٩)

اَلَسْتُ اَرواحَنِ کي، جَڏهِن اَمُرُ ڪيو اَحَدَ،
هو مَنَ ڪادو ميهارَ ڏي، سُهڻِيءَ سِڪَڻَ سَدّ،
دِلو دَوَرَ دَرياهَ جي، ڪيو اِرادي اَدّ،
جيڪي آيُس ڏانهن عَهدَ، سو پاري مُنڌّ پاتار ۾.

(سهڻي، ٦ _ ٦)

(٢٢٠)

'اَلَسْتُ' اَرواحَنِ کي، جَڏهِن جاڳايو جَلِيلَ،
سَنئِين راهَ، سَيَدُ چئي، سوناڻُون سَبيلَ،
وَحدَتَ جي وادِيءَ ۾، ڪوڙين ڪي قَلِيلَ،
دَرياهَ جي دَلِيلَ، لَکين لهوارا ڪَيا.

(سهڻي، ٦ _ ١٠)

Gul Hayat Institute

(۲۲۱)

اَلَستُ اَرواحَنِ کي، جَڏهِن چياتُون،
ميثاقان ميهارَ سين، لَڏيُون مُون لاتُون،
سو موتي ڪِيئَن پانهُون؟ جو مَحفُوظان معاف ٿِيو.

(سهڻي، ٦ ـ ۴)

(۲۲۲)

اَلَستُ اَرواحَنِ کي، جَڏهِن چيائِين جِيئَن،
قَالُوا بَليٰ قَلبَ ۾، ٿيو تَفاوُلُ تِيئَن،
مُحَبّتي ميهارَ جي، آئُون نِهوڙِيُ نِينهَن،
سَرتيُون! ساهَڙَ سِيئَن، هلڻ مُون حَقَ ٿِيو.

(سهڻي، ٦ ـ ۵)

(۲۲۳)

اَلَستُ اَرواحَنِ کي، جَڏهِن چيائِين،
هو مَنَ ڪاڍو ميهارَ ڏي، سُهڻيءَ سدائِين،
جيڪي آيُسِ اوڏانهِين، سو پاري مُنڍُ پاتارَ ۾.

(سهڻي، ٦ ـ ٦)

(۲۲۴)

اَلَستُ اَرواحَنِ کي، جَڏهِن فائِقَ فرمايو،
هو مَنَ ڪاڍو ميهارَ ڏي، سُهڻيءَ کي ساعيو،
دِلو دؤرَ دَرياهَ جو، اوڏانهِين آيو،
جيڪي هاديءَ هَلايو، سو پاري مُنڍُ پاتارَ ۾.

(سهڻي، ٦ ـ ٨)

(۲۲۵)

اَلَستُ اَرواحَنِ کي، جَڏهِن فرمايو فَتاحَ،
هو مَنَ ڪاڍو ميهارَ ڏي، سُهڻيءَ سِڪَنَ ساهَ،
دِلو دؤرَ دَرياهَ جي، ڪيو اِرادي آڏاهَ،
جيڪي آيُسِ ڏانهن اَللهَ، سو پاري مُنڍُ پاتارَ ۾.

(سهڻي، ٦ ـ ٧)

(۲۲٦)

'اَلَستُ بِرَبِّڪُمۡ'، جَڏهِن ڪَنِ پِيومِ،
'قَالُوا بَليٰ' قَلبَ سين، تَڏهِن تَتِ چِيومِ،
تَنهِين وِيرَ ڪِيومِ، وَچَنُ ويڙِيچَنِ سين.

(مارئي، ۱ ـ ۱)

(۲۲۷)

اُلوڙَنُ نہ ڏِئي، وَرُ وِڏائين وَنجهَ کي،
رَهُ اَچوڪِي راتِڙِي، لالَنَ! مُون لائِي،
وَڃُ مَ قوڙائِي، ايڏي سَفرِ، سُپرِين!

(سامونڊي، ۱ ـ ۲۱)

(۲۲۸)

آلوڙو آکينِ، آيمِ نِندَ اَياڳَ کي!
هاڻي هِنَ پَنِيورَ ۾، گهارِيان ڪارَڻِ ڪنِ؟
اَڏيُون! اونِيڙَنِ، هِنئين سان هاجو ڪيو!

(ڪوهياري، ۱ ـ ٧)

(۲۲۹)

اُلهي سِجَ اَويرَ کي، ڏَٺائين ڏُونگرُ،
سَسُئِيءَ کي، سَيّدُ چئي، سُورَن جو سَمَرُ،
ڪُنَلِ رَکيو ڪَرُ، ويچارِيءَ وَٽڪارَ تي.

(حسيني، ۱ ـ ۴)

(۲۳۰)

اُلهي، سِجَ! اَويرَ، مَ ڪَرِ مَعذُورِيِنِ تي،
پَسي مَران پيرَ، ڏُونگَرَ پاروچَنِ جا.

(حسيني، ۱ ـ ۵)

(۲۳۱)

اَمَڙِ! وَڃي آڻِ، چَرخو آتَڻَ وِچَ مان،
ڪَتِيمِ جنهِين ڪاڻِ، سو ڪوهيارو ڪيچ وِيو.

(حسيني، ۲ ـ ٧)

Gul Hayat Institute

(٢٣٢)

اَمُلَ آڇ مَ اُنِ کي، جي نہ پَروُڙين مَٽِ،
جِتِ گَڏِجيئِي جوھَري، ماڻِڪُ تِتَهين مَٽِ،
جَنِين سونَ سين سَٽِ، تن ھٽِي رِيَّ رَدِ ڪيو.

(سريراڳ، ٤ ـ ٧)

(٢٣٣)

اَمُلَ، آساري پَئي، پوري! پَڳُءِ جِتِ،
ڪُھُ نہ رُنءِ تِتِ، ٻئي اَڌَ ھَتِ ڪري؟

(سريراڳ، ٤ ـ ١٥)

(٢٣٤)

اَمُلَ، آساري پَئي، پوري! پَڳُءِ جيئَن،
وانءِ صَرافَنِ سِيئَن، ٻئي اَڌَ ھَتِ ڪري.

(سريراڳ، ٤ ـ ١٦)

(٢٣٥)

اِنَ پَرِ نہ ايمانُ، جِئَن ڪَلِمي گو ڪوناۓيين،
دَغا تُنهنجِي دِلِ ۾، شِرڪُ ۽ شيطانُ،
مُنهَن ۾ مُسلمانُ، اَندَرِ آذَرُ آھِين.

(آسا، ٤ ـ ١٤)

(٢٣٦)

آن جي ڏِناھون، اَللهَ ڪارَڻَ ڳالھ ڪَريو،
نيڻَ مُنهنجا رونِ، راتو ڏينهان اُن ڪي.

(حسيني، ١٠ ـ ٢٥)

(٢٣٧)

آن جي ڏِٺي، جيڏِيُون! پُنهونءَ جي پاپوھَ،
سَنجهي ۽ صُبُوحَ، سُورَنِ ٿي سَجَڪِيُون.

(حسيني، ١٢ ـ ٥)

(٢٣٨)

اَندَرِ اَندَريُون، جِئَن سي وانجهيءَ لَٽِ ۾،
مُون تَنَ تيترِيُون، تہ "ڪِئَن مِلبو سَجَڻين؟"

(رپ، ٢ ـ ٨)

(٢٣٩)

اَندَرِ جُهڙُ جهور وَھي، ٻَھَرِ بَرسي بُوندَ اَپارَ،
وَتِ جِنين جي يارَ، سي اوڪاٽِين نہ اَڪيُون.

(سارنگ، ٤ ـ ١٨)

(٢٤٠)

اَندَرِ جُهڙُ جهوُرِ وھي، ٻَھَرِ ڪَڪَرُ نہ ڪوءِ،
وَسائِيندِي وِڄُڙِي، حُبَّ جنين کي ھوءِ،
لالَنُ جنين لوءِ، تن اوڪاٽِين نہ اَڪيُون.

(سارنگ، ٤ ـ ١٧)

(٢٤١)

اَندرِ رِلا رِليُون، ٻَھَرِ پَتولا،
اِنَ پَرِ ڪاپَڙِي، گَڏَهَ جا گولا.

(رامڪلي، ٩ ـ ٤٣)

(٢٤٢)

اَندَرِ رَھي نہ گھٽَ، سُپيريان جي ڳالھڙِي،
ڇاڳَرَ سَھي نہ سَٽَ، جُهُ مَھراڻَ موجَ ڪي.

(آسا، ٤ ـ ٢٩)

(٢٤٣)

آنديُون ڪانگَ قَريبَ جوُن، اَڄُ واڌايُون واهَ،
مَنَ مُرادوُن پُنيُون، ٿِيُون سَرھائِيُون ساهَ،
آندا پِرين اَللهَ، سَڌُ مُنهنجا سابِ پيا.

(پورب، ١ ـ ٢٠)

(٢٤٤)

اَنَدا اُونَدا وِيڄَ! ڪَلَ ڪُجاڙيا ڪانئِيينَ؟
اسان ڏُکي ڏيلَ ۾، تون پيارئين پيڄَ!
سُورِي جنين سيڄَ، مرڻُ تن مُشاھدو.

(ڪلياڻ، ٢ ـ ٢)

Gul Hayat Institute

(٢٤٥)

اَنڌيءَ وَڃُون، ڪَنڌيءَ وَڃُون، تَنگِيان لَهي نہ تِڪَ،
صُورَتَ جا ساهَڙَ جي، ڏِيلَ پنهنجي ڏِڪَ،
واهڙُ تنين وِڪَ، جن سانپاران سُپرين.

(سهڻي، ١ ـ ٢)

(٢٤٦)

'اَنَ عَبدُ'، مَعبُودُ تُون، اِتِ نہ ڪو شِرڪُ نہ شَڪُ،
پَچارُون پِرِيَنِ جُون، مُحَبَتِيَنِ مَرڪُ،
سو سَيِوئي حَقَّ، جنهن ۾ پَسَڻُ پِرِينءَ ڪي.

(آسا، ١ ـ ١٠)

(٢٤٧)

آن ڪي ساٿي ڏِٺَ؟ جي مُون ويڙهہ وِڃائِيا،
رُئان رَتُ مَڃُٺَ، هاٿي تِن پِرِيَنِ ڪي.

(حسيني، ٤ ـ ٩)

(٢٤٨)

اَنگَ پَسي رَنگَ، ڪيو ڪو جو دَوُرُ دِلي،
بَرا! بَرا! پيلي نہ تيو، ڪَچو مَنجھہ ڪِلي،
تَران تي تارِ گهٽو، تُنهنجي، بَحرَا! بِلي،
سو ميهارُ مِلي، آهيان جنهنجي آسَري.

(سهڻي، ٨ ـ ٩)

(٢٤٩)

اَڻ چوندنِ مَ چؤ، چوندن چيو وسارِ،
اَئِي پهرَ اَدب سين، پَرِ اِهائِي پارِ،
پايو مُنهن مونن ۾، غُربت ساڻ گذارِ،
مُفتِي منجھہ وِهارِ، تہ قاضِيءَ ڪانيارو نہ ٿئين.

(يمن ڪلياڻ، ٨ ـ ٢١)

(٢٥٠)

اَڻَ ڏُڪوئيُون ڏُڪَنِ جي، ڪوهُ تِيُون پَتِرِ پَوَنِ؟
ناهِ اوراتو اُن ڪي، تِيُون لوڪَ رِياٿُون رُونِ،
يَنَڻَ پيڙِيُون هُونِ، پارَ تِنين جا پَڌِرا.

(ڪوهياري، ٥ ـ ١١)

(٢٥١)

اَڻَ ڪِي عَيان نہ ٿئي، ڪِي پروڙي ڪونَ،
سا سُونهِين ٿئي سونَ، اَمرُ عطا جنهن جو.

(يمن ڪلياڻ، ٨ ـ ٧)

(٢٥٢)

اَڻ ڪِي عَيان نہ ٿئي، ڪِي پروڙي ڪونَ،
سچِي جيهي سونَ، منهن نہ پيئي ماڙهوئين.

(يمن ڪلياڻ، ٨ ـ ٦)

(٢٥٣)

آئي اُتر واءَ، موڪِيءَ مٺ اُپٽيا،
متارا تنهن ساءَ، اَچن سِرَ سَنباهِيو.

(يمن ڪلياڻ، ٤ ـ ١٠)

(٢٥٤)

آئي بَڌِمِ وَڻَ جاءِ، مانَ مُڪڙِيُون چَري،
ڪُڌاتُورو ڪَرهو، لِڪيو لاٽِي ڪاءِ،
اِنَ مَئِي سندي، ماءِ! مُون ڪي ڳالهڙين ڳوڙها ڪيو.

(ڪنڀات، ٢ ـ ١٨)

(٢٥٥)

آٽِين ڪِي چاڙهِينِ، ڏُٺَ ڏيهاٽِي سُومرا!
سَتّا ڪَيو، سَيدُ چئي، سائُون سُڪائِينِ،
مَنجهان لَنبَ لَطِيفُ چئي، چاٺُرَ ڪَيو چاڙهِينِ،
پُلاءِ نہ پاڙِينِ، عُمَرَا! آراڙِيءَ سين.

(مارئي، ٧ ـ ٤)

Gul Hayat Institute

(۲۵۶)

اَوَتَڙَ ڪنهن نہ اوليا، سُتَڙَ ويا سالِمَ،
هيڪائي هيڪ ٿيا، اَحَدَ سين عالِمَ،
بي بها بالِمَ، آگي ڪيا اَڳهين.
(ڪلياڻ، ۱ ـ ۵)

(۲۵۷)

اونِيِن ڪارڻ اَڄُ، نيڻَ نِهارا مُون ڪَيا،
پُنهُون چامَ! پهچُ، تہ لاهيُون اَڄ اَکيِن جي.
(ڏهر، ۲ ـ ۱۱)

(۲۵۸)

اونِي! ڳوني آٽئين، ڪو هُني جو هت هيرَ!
تہ ڪِنا جي ڪوٺَنِ جا، ٿِيَن سُرَها سيرَ،
آءُ تہ اَکيين اُگهان، جي پاٿُر ڏِنءَ پيرَ،
اَللهَ لَڳِ، لَطِيفُ چئي، لاءِ مَ تُون اَويرَ،
ڪوٺِيين گهاري ڪيرَ؟ مَحَلين مُنجهي مُون هنئُون!
(مارئي، ۲ ـ ۳)

(۲۵۹)

اونِيُن اُمارو، مُون جهليندي نہ رَهِيا،
ساٿِيَنِ سَوارو، ڪَيو ڪيچُ اَکين ۾.
(حسيني، ۴ ـ ۵)

(۲۶۰)

اوجاڳو، اَجاڻ! ڪَيءِ نہ ڪميٽِيُن جِنَ،
اَساري! اَهڙيءَ پَر، پِيءِ ڪيچيُن سين ڪاڻ،
بانهي چايو باڻِ، ٿي سَجيُون راتيُون سُمهين!
(ڪوهياري، ۱ ـ ۱۳)

(۲۶۱)

اَوَجهڙَ اَسُونهَنِ، ڏيهُ گهٽُو ٿِي ڏوريو،
سَگِرَ رِءَ سُونهَنِ، پهتي ڪانہ پَنڌُ ڪَري.
(سسئي آبري، ۹ ـ ۲)

(۲۶۲)

اَوجهڙَ وَتان آنءُ، پيوُن سَپِ سَگِرَ ساٿَ جي،
جا نِيِنهَن ڳِنهَندي نانءُ، سا مُون جِئَن پَوندِي مامِري.
(حسيني، ۱۲ ـ ۱۸)

(۲۶۳)

اوچَنُ گهُرجي آجڪو، جُهوپو سَهي نہ سِيُ،
سُٽائج سُوڙ ڪي، حالُ مُنهنجو هِيُ،
اَگَڻِ آيو ٿِيُ، تہ ڏولِيا! ڪنهن ڏِنگ ٿِيان.
(سارنگ، ۳ ـ ۱۰)

(۲۶۴)

اوڏا جان هُئا، تان نٺُ نياپا آئيا،
مارُوئڙا مَليرَ ڏي، واري وَڳ ويا،
تِنين ڏنہ ڪيا، ڏيئي ڏوراپا، چائِيان؟
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ۳۳)

(۲۶۵)

اُو ڏمريو ڏِسُ، حِيلو هَنهَئين هارَ جو،
سُٽو، سَپِ سَرَتِيُون! وَرُ نہ ڪَنهين وَسِ،
دَعوِيٰ پهرِئين دَسِ، پَڇِيو تو پورا ڪَري.
(ليلا چنيسر، ۱ ـ ۱۴)

(۲۶۶)

اورارِ نہ پَرارِ، ويچارِي وَهَ وِچَ ۾!
سُڪيءِ ڏِنيءِ سُپرين، پيو مڙوئي تارِ،
تون گهڙُ، ڪِيمَ نِهارِ، ٻُڌندَنِ سين ٻاجهُون ڪري.
(سهڻي، ٦ ـ ١٦)

(۲۶۷)

اورِ ڏُکندو اُو ٿئي، هادِي جنهن حَبيبُ،
تَرُ تفاوتُ نہ ڪري، تنهن کي ڪو طَبِيبُ،
رَهنُما رَقِيبُ، ساٿِ صِحتَ سُپرين.
(ڪلياڻ، ۳ ـ ۴)

Gul Hayat Institute

(۲٦٨)

اورِيائين آڻين، ميڙيو مُعلِمَ خبرون،
سا تان سُڌِ نہ ڏينِ، جتي وَهُ ويڏ ڪري.
(سريراڳ، ۳ - ۵)

(۲٦٩)

اوري هُئا تہ آئيا، جيڪُسِ ويا پَري،
ساٿي سَڌ ڪَري، ماڳَ نِهاري موٽيا.
(گهاتو، ۱ - ۱۳)

(۲۷۰)

اوڙاه ويا نہ وَرِيا، آئون تَنهن ماري وينُ!
ڪري سامُونڊي سينَ، جُسي جارُ پِرائيو!
(سامونڊي، ۱ - ۱۳)

(۲۷۱)

اوقابِي! اَڪين سين، تِيرَ چلايو تو،
پيو مَرُ ماري سو، جنهنجو پهريون پورو نہ ٿئي.
(يمن ڪلياڻ، ٦ - ٦)

(۲۷۲)

اوقابِي! اَڪين ۾، توکي باري بانَ،
اُيو اَڱرايُون ڪرين، ماڳِ هٽيو مَستانَ،
جانبَ! تون زِيانَ، اَکين سين ايذا ڪرين!
(يمن ڪلياڻ، ٦ - ۳)

(۲۷۳)

اوقابِي! اَڪين ۾، توکي تکا تِيرَ،
ساجن! انهيءَ سِيگَ سين، ڦَٽيءَ گهڻا فقيرَ،
پيو مَ مارج مِيرَ! تنهنجو پهريون ئي پورو ٿيو.
(يمن ڪلياڻ، ٦ - ۴)

(۲۷۴)

اوقابِي! اَڪين ۾، تِيرَ تکا توکي،
ساجن! اِنهيءَ سُور جي، ڪَلَ نہ آهِ ڪنهن کي،
مارين ٿو مون کي! چاڙهي لوهَ لطيف چئي.
(يمن ڪلياڻ، ٦ - ۵)

(۲۷۵)

اوڳارِين نہ آنرا، ٻَڌا چَرَنِ نہ پُورُ،
ليڙَنِ کي، لَطِيفُ چئي، هَلَڻَ جو مَذڪُورُ،
مَيَنِ کي مامُورُ، آهي اُٿَڻِ اَڳئين پَنڌ جي.
(ديسي، ۲ - ۱۱)

(۲۷٦)

اَوَڳُڻِ رُسي سَيڪو، ڳُٽين پرين رُٺامِ،
ٻَهُون پاروٿَنِ ۾، ڪوڙين ڪُوڙَ ڪَيامِ،
تيلانهِين سَرِيامِ، سُڪنِٿُون سُورَ گهڻا.
(آسا، ۴ - ۲۵)

(۲۷۷)

اَوَڳُڻِ رُسي سَيڪو، ڳُٽين پِرين رُٺامِ،
ليکيَم جي لِسانَ سين، سي ڪَرَ ڪِينَ ڪَيامِ،
پاڻُ وِڃائي پانهنجا، تورا ٿُڪَ هَنيامِ،
بَندَگي شرمندگي، اها ميڙ مُڪِيامِ،
پِرين تَبِ پَرِچيامِ، آئُون، جَبِ اُٿِ گَئي.
(آسا، ۴ - ۲۴)

(۲۷٨)

اَوَڳُڻَ ڪَري آپارَ، تو دَرِ آيَسِ، داسَڙا!
جِئَن تو رُسَنَ سَندِيُون رُوحَ ۾، تِئَن مُون پِيٽي ناهِ، پَنارَ!
سائِينءَ لَڳِ، سَتارَ! ميٽِ مَدايُون مُنهنجِيُون.
(ليلا چنيسر، ۳ - ٦)

Gul Hayat Institute

(۲۷۹)

اَوَلِ آخرِ آهِ، هَلَڻُ منهنجو هوتَ ڏي،
پورِهيو سَندو پورِهيَتين، والي! ڪِيَم وڃاءِ،
سو مُون ٽُورو لاءِ، جِئَن جِٿري مِلان جَتَ ڪي.

(سسئي آبري، ۱ـ۱)

(۲۸۰)

اولاڪَنِ اَچِي، مَعذوُرِ تي مارو ڪيو،
مَتان، وَرَ! وسارِئين، مَنجهان ڪُرَ ڪَچِي!
لاهي لاڳاپا لَنگهه تون، سيڻَنِ ڏانهن، سَچِي!
مَنجهان راهَ رَچِي، تِيندينءَ لعَلَ لَطِيفُ چئي.

(سسئي آبري، ابيات متفرقه ـ ۱۰)

(۱۸۱)

اولا ڪٽي اُوءِ، پَڳهَ چوڙي پَنڌِ ٿيا،
آيَل! سامُوندين جي، آهي اَڙانگي جُوءِ،
ڪَڏهن ڏِسينديس رُوءِ، وري هِنِ اَکِينِ سين؟

(سامونڊي، ۲ـ۷)

(۲۸۲)

اَول اَللہ عَلِيمُ، اعليٰ، عالَمَ جو ڏڻِي؛
قادِرُ پنهنجي قُدرتَ سين، قائم آهِ قَدِيمُ،
والِي، واحِدُ، وَحدَهُ، رازِقُ، رَبُّ رَحِيمُ،
سو ساراهہ سچو ڏڻِي، چَئِي حَمدُ حَڪِيمُ؛
ڪري پاڻ ڪَرِيمُ، جوڙُون جوڙَ جهان جي.

(ڪلياڻ، ۱ـ۱)

(۲۸۳)

اولاٽيانِ اَرٽَ، ڪيڏانهن ڪَتَڻَ واريُون؟
پِهيُون مَٽي پَٽَ، لُڙجَنِ لاڪيڙَنِ جُون.

(ڪاپائتي، ۱ـ۲۵)

(۲۸۴)

اُونچو اُتاهون گهَٽو، جِتَّ ڪي جَبَلُ،
مَرَڻَ! مُون سين هَلُ، تہ پُنِيءَ تو پَنڌُ ڪَريان.

(معذوري، ۴ـ۹)

(۲۸۵)

اونداهيءَ اَڌَ راتِ ۾، پِرينءَ پَسايو پاڻُ،
چَندُ ڪَتِيُنِ ساڻُ، پيهي ويو پَڙلاءَ ۾.

(ڪنيات، ۱ـ۲۰)

(۲۸۶)

اُونهي ۾ اوڙاهُ جو، هَنجُ تِتَهِين هوءِ،
اِيُ ڪانِيَرو ڪوءِ، جو چاچَرِ ۾ چيرُون ڪَري؟

(ڪارايل، ۱ـ۵)

(۲۸۷)

اُونهي ۾ اوهري، جڏهن جي ويا،
سانداري سَمُونڊ جي، نِهوڙِي نِيا!
وِڃي تِتِ پيا، جِتِ نِهايَتَ ناهِ ڪا.

(سامونڊي، ۱ـ۱۱)

(۲۸۸)

اُونهي ۾ اوهري، جڏهن ويا جي،
موتِي ماڳ نہ آئِيا، ماءِ! سامُونڊِي سي،
ڪارو تِنِيَنِ ڪي، جيڪُسِ وَهُ ورِي ويو!

(سامونڊي، ۱ـ۱۲)

(۲۸۹)

اُونهي ۾ اوهَري، ڪَهي ڪَچي ساڻُ،
سُپَڪَ جو، سَيَّدُ چئي، پُڇِي نہ پَريانُ،
عشقَ واريُون، عَبدُاللّطِيفُ چئي، سَڌَ نہ ڪَٽَنِ ساڻُ
جِنين پاسي پاڻُ، سي اَوتَڙَ اُڪَتِيُون.

(سهڻي، ۸ـ۸)

Gul Hayat Institute

(٢٩٠)

اُهريا جِتائِين، ڍُڪَنِ تن تڙائِيين!
سامُونڊِينِ، سائين! واءُ سَٽائو وارِئين!

(سامونڊي، ١ ــ ١٥)

(٢٩١)

اَهڙيُون اوريان جِڏي، ويا لاهُوتي لَڪَ،
پايو پٽِينِ وينيُون، ڪاڪ ڏجاٽيُون ڪَڪَ،
پيئي اِيَ پـرَڪَ: تـہ سوڊِيُون سِجهائي وِيا.

(مومل راڻو، ٣ ــ ١٤)

(٢٩٢)

اَهُڪِي راهَ اللّٰہ جِي، اَهُڪِي، اَهُڪِيءَ پِتَ،
هُوءِ جي ڏيهائِي ڏِيہَ جا، تن پڻ مُوڙهِي مَتَ،
آچاڙانِ اُبَتِ، گُهڙج گهاٽـي نِينهَن سين.

(سريراڳ، ٦ ــ ٩)

(٢٩٣)

آهِ اُنـي مِينهَنڙِي، سُمُنَّ، سَرتِيُنِ ساڻ،
ڪَنهن پَرِ لاهِيان ڪاڻ، وَجي ويڙِيچَن سين!

(مارئي، ٦ ــ ٢١)

(٢٩٤)

آهئين هُت اُمانَ، بُڌُ تُرهو تارِ جو،
لَهريُون، لُڙَ، لَطيفُ چئي: جَهليا جُنگَ جُوانَ،
اُونهي تَڙَ اَڳهَتِيا، آڏِي پائي آنَ،
جي پيا مُنهن مَهراڻ، تن بانڊِيُنِ بيٺُ نہ اُجهي.

(سهڻي، ٨ ــ ٥)

(٢٩٥)

آهي آرَ آڪينِ ۾، ناڪُئا! ڪَج نگاهَ،
وڏا بيڙا بوڙِيا، سائِرَ ڏيئي ساهَ،
مُلاحِظو، مَلاحَ! ڪَج ڪو اِنهيءَ ڪُنَ جو.

(سريراڳ، ٥ ــ ٥)

(٢٩٦)

آهي گهڻو اَڳهِنِ جو، تَرسُ طَبِيبَنِ،
ڪيو وَسُ ويجنِ، تان ڪِريءَ ريَ ڪِينَ ٿئي.

(يمن ڪلياڻ، ٢ ــ ٤)

(٢٩٧)

آءُ اُڏامِي، ڪانگڙا! پارانيان پچارِ،
ويهِي هِتِ وِصالَ جو، تان ڪو تُرِ تَنوارِ،
جي ڏِسَنَ ۾ ڏيسارِ، سي اُڏامِي آڻِ پِرِين.

(پورب، ١ ــ ٣)

(٢٩٨)

آءُ اُڏامِي، هَنجڙا! سَرَ ۾ سارِينَئِي،
مَتان مارِيَنئِي، پاڙهيرِي پَهُ ڪَري.

(ڪارايل، ١ ــ ١٧)

(٢٩٩)

آءُ اوراهُون، سُپرِين! پَري وَڃُ م پِيَ!
موٺُ، مَرنديس ڇپَرين، تُون جِيارو جِيَ،
هوتَ! مَ ڇَڏِج هِيَ، پُنهون! پيادي پَنڌَ ۾.

(سسئي آبري، ١٠ ــ ٣)

(٣٠٠)

آءُ اوراهُون، سُپرِين! ڏُکِيءَ ڏاگهہ مَ ڏيج،
پيهي گهرِ پُڇيج، تہ هوتَ! هَلاڪَتَ نہ ٿِئي.

(سسئي آبري، ١٠ ــ ٥)

(٣٠١)

آءُ اوراهُون، سُپرِين! ڏُکِيءَ ڏيج مَ ڏاگهہ،
وَتِ ڇَڏي مُون واگهہ، آري وئين عِشق جو.

(سسئي آبري، ١٠ ــ ٤)

Gul Hayat Institute

(۳۰۲)
آءُ اوراهُون سُپرِين! وَڃُ مَ اَڳاهُون،
ٿڪي ڪَٽي ٿَرَنِ ۾، پاڪاريو پانهُون،
دَردَ جُون دانهُون، مُون مارِينديُون، موٽُ تُون.
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۱)

(۳۰۳)
آءُ اوراهُون، سُپرِين! وَڃُ مَ پيِّ! پَري،
مُون ڏِٺي، مُون وِسهو، وِرچي تان نہ وَري،
ڏاران مُنهَن مَري، ڏُکيءَ جي ڏيکارِئين!
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۲)

(۳۰۴)
آءُ، راڻا راحَتَ! ڏاجَ ڏِرتِيءَ جا ڏِٺي!
سڪَنِ تِيُون سُهاڳِڻيُون، سوڍا! تُنهنجي سَٿَ،
مُون تان لاهِ مَ هَٿَ، ڪامِلَ ڏِٺي ڪاڪِ جا!
(مومل راڻو، ۴ ـ ۱۲)

(۳۰۵)
آءُ ڪانگا! وَڻُ ويهُہ، سُڏِيُون ڏي ساٿيہَ جُون،
چڱا پَلا سُپرِين، ڪِ سُکَ وَسي ساٿيہُ،
پِريِنِ لَءِ پَـرڏيہُ، مُون تان گهڻو نِهارِيو.
(پورب، ۱ ـ ۹)

(۳۰۶)
"آءُ مَٿاهُون مَگڻا! چڙهي ۾ چوڏولَ،
توکي گهوٽَ گهُرائِيو، راڄا مَنجهہ رَتولَ،
بيجل توسين ٻولَ، وِهاڻيءَ وَڏِنَ جي".
(سورٺ، ۳ ـ ۲)

(۳۰۷)
آءُ، لانگوتيا لالَ! ڪَنهن پَر ڏِٺيءِ گُجَريون؟
آبُ اَرتو اَکِيين، لُڙڪَ وَهائين لالَ،
ذاتَ جي جمالَ، سامِي! ڪُهُ نہ سلائيين؟
(مومل راڻو، ۲ ـ ۱)

(۳۰۸)
آئُون اُڪنديائي مران! پرين پيلا، پَـرَ ڏُور،
پاپَلَ ڏئي نہ پُور، پنڌ نہ جوڳي پيڙهي.
(ڪنڀات، ۲ ـ ۸)

(۳۰۹)
'آئُون' اوراهِين جهلِ تون، ڇڏيَمِ پانَ پچارَ،
شِرڪَ سانُ سَتّارَ! گهڻا گهارِيمِ ڏينهڙا.
(آسا، ۱ ـ ۵)

(۳۱۰)
آئُون بَندياڻي بَندَ ۾، ڪِ ڪي پيَس بَند؟
مُنهين لڳو مهڻو، ڪِ مُنهين ڪَڙو ڪَندَ؟
مَران جي هِنَ هَندِ، تہ نِجاڻ مَٿُ مَليرَ ڏي.
(مارئي، ۲ ـ ۱۱)

(۳۱۱)
آئُون تان اَهڙِياءِ، جا پانهِيءَ کي پائي چوان،
مُون ڪَميڻيءَ لاءِ، پُنهون تي پِرتُ ٿيو.
(ديسي، ۴ ـ ۱۶)

(۳۱۲)
آئُون جن آساري، مَٿي تَڙَ گُذاريان،
مونکي وِساري، شال مَ وِجن اوهري!
(ساموندي، ۱ ـ ۳۵)

(۳۱۳)
آئُون جي ڏينءِ سَنيها، سي تون چندا! پليءِ پَنڌُ،
چئج حالُ حبيبَ کي، نيئي نوڙائي ڪَنڌُ،
تو تيڏانهين پنڌُ، جيڏانهن عالَم آسرو.
(ڪنڀات، ۲ ـ ۶)

(۳۱۴)
آئُون جي هُيَسِ هَڏُ، اَديُون! آريچَنِ جو،
ساٿَ لَڏِيندي سَڏُ، هُونَدَ کوهيارا ڪَرِينِ مُون.
(حسيني، ۴ ـ ۳)

Gul Hayat Institute

(۳۱۵)

آئُون ڏورِيَنءِ، شالَ مَ لَهَنءِ! تَنَ مَ مِلين تُون!
لنءِ لنءِ مَنجهان مُون، لوچَ تنهنجي نہ لَهي!
(حسيني، ۷ ـ ۲)

(۳۱۶)

آئون ڏورِيَنءِ، شالَ مَ لَهَنءِ! پرين! هُئين پَري!
هَڏِ نہ ساهَ سَري، تَنَ تَسلّي نہ ٿِئي.
(حسيني، ۷ ـ ۵)

(۳۱۷)

آئُون ڏورِيَنءِ، شال مَ لَهَنءِ! ساجَنَ! مَڃُ سُوالُ،
سِڪَ تنهنجيءَ، سُپِرين! ٿِئي جانِ زَوالُ،
وِهاڻيءَ وِصالُ، اُتِيا، آرامي ڪَري.
(حسيني، ۷ ـ ۷)

(۳۱۸)

’آئُون‘ سين اُنَ پارِ، ڪَڏهِن تان ڪونَ پيو،
’اِنَّ اَللهَ وِتـرٌ يُحِبُّ اَلوِتـرَ‘، نيئِي پيائِي پارِ،
هيڪِڙائِيءَ وَٽِ هارِ، هَنجُون جي هُنَّ جُون.
(آسا، ۱ ـ ۲)

(۳۱۹)

آئُون طَعني سُوڏي تُنهنجي، تُون طَعنوئي مُون،
سو ڪِي سَريوسُون، جو سَرَتيُون! ڪنهن نہ سَريو.
(مومل راڻو، ۳ ـ ۲۰)

(۳۲۰)

آئُون ڪِ نہ ڄاڻان اِيئَن؟ تہ جَرَ گهڙِي جو ڪو ٿِئي،
قَضا جا ڪَرِيَم جي، تنهن کان ڪَنڌُ ڪِڏيو ڪِيئَن؟
هِڪُ لِکِئي، ٻِئي نِيهَن، آڻي اوليَسِ اول ۾.
(سهڻي، ۹ ـ ۸)

(۳۲۱)

آئُون ڪِئَن ڇڏِيان، سُومِرا! تِنِ پَنوهارَنِ پچارَ؟
جَڙُ جنين جي جانِ ۾، لَڳِي رِءَ لُهارَ،
ميخُون مُحَبَّتَ سَنديُون، هِنئَڙي مَنجِهہ هزارَ،
پَکا ۽ پَنوهارَ، ڏِني مُون ڏِينهَن ٿِيا!
(مارئي، ۴ ـ ۱۸)

(۳۲۲)

آئُون ڪِئَن سَوَڙيين سُمهان؟ مُون وَرُ گهاري سُڄَّ!
وَرُ اباڻَنِ سين اُڄَّ، ڪوءِ شَربَتُ تُنهجو، سُومِرا!
(مارئي، ۳ ـ ۱۴)

(۳۲۳)

آئُون ڪِئَن سَوَڙيين سُمهان؟ مُون وَرُ گهاري وِلَّ!
ڪَتيريءَ تان ڪِلَّ، عُمَرَ! ڪَج مَ اَهڙِي!
(مارئي، ۳ ـ ۱۳)

(۳۲۴)

آئُون نہ ڳَڏي پرينءَ ڪي، آيو عِزرائِيلُ،
جوراڻي سين، جيڏِيُون! نَڪو قالُ نہ قيلُ،
آيو مَوت دَليلُ، مارِيندو مُرادَ ڪان!
(معذوري، ۷ ـ ۸)

(۳۲۵)

آئُون نہ ڳَڏي پرينءَ ڪي، تون تو لَهين سَچَ!
آئُون جي ڏِيئين سَنها، نيئي پِريان ڪي ڏِجِ،
وِجي ڪيچِ چِئِج، تہ ”ويچاري واٽَ مُئِي!“
(معذوري، ۷ ـ ۳)

(۳۲۶)

آئُون نہ ڳَڏي پرينءَ ڪي، تورا ڏِينهَن ٿِيا،
راتين روزَ وِيا، عَبَثُ آريءَ جامَ ري!
(معذوري، ۷ ـ ۱)

Gul Hayat Institute

(۳۲۷)

آئُون نہ گَڏِي پِرينءَ کي، پويون ٽِيو پَساهُ،
سِکان ٽِي سَڪراتَ ۾، رهيو پُڇان راهُ،
شالَ مَ وَڃِيمِ ساهُ، ڏاران پَسَڻُ پِرينءَ جي.
(معذوري، ۷ ـ ۴)

(۳۲۸)

آئُون نہ گَڏِي پِرينءَ کي، جوڀَنُ ويو جاڙِ،
آڏا آرِيچَنِ کي، چاڙهيڪا ۽ چاڙِ،
مُون مُنيءَ کان نہ ٿِئي، وَڏِپَنَ مَنجِهه ولاڙِ،
عُمرِ سَڀِ اوازِ، وِيِيَمِ! تي واکا ڪَريان!
(معذوري، ۷ ـ ۶)

(۳۲۹)

آئُون نہ گَڏِي پِرينءَ کي، سَھَسين سِڄَ ويا،
هَلَڻَ وِيرَ هِئانَ، ڏيکي شالَ دَمُ ڏِيان!
(معذوري، ۷ ـ ۲)

(۳۳۰)

آئُون نہ گَڏِي پِرينءَ کي، عُمرِ تان ويئي،
وِلهيءَ ڏِينهَن وِڃائِيا، سَرتِيُون! سَڀيئي،
پِيريءَ ۾ پيئي، اَکيُون آريءَ ڏي ڪَٽي!
(معذوري، ۷ ـ ۵)

(۳۳۱)

آئُون نہ گَڏِي پِرينءَ کي، ڪاري ٿي قِيامَ،
هَٿِنِ هاجَ قِٿِي ڪَئِي، نيٺَنِ ننڊ حَرامَ،
ڪُنيسِ تَنهن ڪِمامَ، هوتَ هَلندي جو ڪِيو.
(معذوري، ۷ ـ ۱۰)

(۳۳۲)

آئُون نہ گَڏِي پِرينءَ کي، مَٿان آيو مَوتُ،
واجهائِيندي وَرهَ ٿِيا، هَڏ نہ گَڏِيمِ هوتُ،
جيڪُسِ ٿِيندِيَسِ فَوتُ، فَنا هِنَ فِراقَ ۾!
(معذوري، ۷ ـ ۹)

(۳۳۳)

آئُون نہ گَڏِي پِرينءَ کي، هِيُ پَڻ ڏِينهُن ويو،
نِهوڙِي ناپُن سين، مُون کي نِينهَن نِيو،
مُنيءَ موٽُ ٿِيو، "پِيُ، پِيُ" ڪَندي پَنڌَ ۾!
(معذوري، ۷ ـ ۷)

(۳۳۴)

آئي اُتَرَ مُندَ، هِنئين اُڪو نہ لَهي،
وَٿِينِ لاڄُو بندَ، ٻيهَر مَڪِينِ ٻيڙِيُون.
(سامونڊي، ۲ ـ ۱۱)

(۳۳۵)

اَئِين جا لُڏو لوڏَ، اِيَ پَرِ گهاتُوئَڙَن جي،
ڪُنَّ ڪلاچيءَ ڪوڏَ، سُکَ نہ سُتا ڪَڏهِين.
(گهاتو، ۱ ـ ۱۴)

(۳۳۶)

اِئِين رَهِيَسِ راهَ ۾، اُهينئِين هَٿَ هَٽي،
وِيا خيالَ ڪَٽي، ماءِ! مُنهنجو چِندُڙو.
(ڪوهياري، ۲ ـ ۲۰)

(۳۳۷)

آئِيُون اَڳِينءَ هيرَ: اَصُلَ سَندي آسِري،
پِڙ ۾ پَسان نہ پيرَ، سيٽَنِ ساڄهُرُ لَڏِيو.
(ڏهر، ۴ ـ ۱۴)

(۳۳۸)

آيا، اُجارِين: تَنَڪَ، تَراريُون تِٽُرا،
سانگِيُون سائُنِ هَٿَ ۾، ڪُلهَنئُون نہ لاهِينِ،
اُيائي آهِينِ، مُهائِي مَرَڻَ تي.
(ڪيڏارو، ۳ ـ ۳)

Gul Hayat Institute

(۳۳۹)

آيا، آسَ ٿيامِ، پاروچا پَنهورَ ۾،
پَسي پَهَرَ پُنهونءَ جي، نَنهَن سِيئَن نينَ ٽَرِيامِ،
گُونڊَرَ وِسرِيامِ، سُکَنِ شاخُون مُڪِيُون.

(حسيني، ٢ ـ ١)

(۳۴۰)

آيا اُلُوهيَتَ ۾، لاهُوتَ لَنگهيو جِنِ،
مَنجهان تَنِ جُسَنِ، حَرَفُ نہ سُجي هيڪڙو.

(راملڪي، ۵ ـ ۷)

(۳۴۱)

ايڪ پيالو! ڀَ چِٽا! عشق نہ اِيئَن ڪري!
آٽي سي ايڪ ٿيا، جي گَتا نينهن ڳِري،
دوئي ڏار ڌَري، جُ خُلَّت خنجر آئيو.

(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ٢)

(۳۴۲)

ايڪ پيالو! ڀَ چِٽا! عشق نہ ڪري آڏا!
اِيَ تان، ساعر! سَڏ، ڪَيءِ جا قوال سين.

(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ٣)

(۳۴۳)

ايڪ پيالو! ڀَ چِٽا! عشق نہ ڪري اِيئَن!
ليکيا جي لِکَڻِ ۾، سي قرب رسندا ڪِيئَن؟
هُئَڻَ ڪيا هِيئَن، وانجيا، پَسُ! وِصال ڪان.

(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ١)

(۳۴۴)

ايڪ قَصَرُ، دَرَ لَکَ، ڪوڙين ڪَنِّسِ ڳُڙکيون،
جيڏانهن ڪريان پَرَکَ، تيڏانهن صاحبُ سامُهون.

(ڪلياڻ، ١ ـ ٢٠)

(۳۴۵)

اِيُ ڪَمُ ڪَميٽِيُنِ، جِئَن سُمَهَنِ پيرَ ڊِگها ڪَري،
لوچين چو نہ، لَطِيفُ چئي، هارِي! لَڳ هو تَنِ؟
نِنڊان نِياڳِينِ ڪي، اوپالا اَچَنِ،
سي پُنهون ڪوهُ پُڄَنِ؟ جي سَنجهي رَهَنِ سُمهي.

(ڪوهياري، ١ ـ ١٠)

(۳۴۶)

اِيَ گَتِ غوّاصَن، جِئَن سَمنڊُ سوجهيائُون،
پيهي منجهہ پاتارَ جي، ماڻِڪَ ميڙِيائُون،
آٽي ڏنائُون، هيرو لال هَٿَنِ سين.

(سريراڳ، ٢ ـ ٩)

(۳۴۷)

آيَل! اُن نہ وسَهان، هَنجُون جي هارِنِ،
آٽيو آبُ اَکِنَ ۾، ڏيہ ڪي ڏيکارِنِ،
سَڄَڻُ جي سارِنِ، سي نَڪِي روئَن نہ چون ڪِي.

(يمن ڪلياڻ، ١ ـ ٢٠)

(۳۴۸)

آيَل! اوطاقُون، ڪَري ڪيچي هَلِيا،
سُڪِيُون نہ سِيڻَنِ جي، ماڳَنِ تان ماڪُون،
نِسورِيُون ناڪُون، سَڃي هَلِيا سُورَ جُون.

(ديسي، ٧ ـ ١١)

(۳۴۹)

آيَل! ڍولِئي ساڻُ، اَچي تہ جهيڙِيان،
لايءِ ڏِينهن گهڻا، مون سين ڪَيءِ ٽورڙا.

(سامونڊي، ١ ـ ٣٠)

(۳۵۰)

اِيُ نہ يانَنِ پيرُ، جِئَن ڪِينَرُ ڪيرِيءَ ٽَنگيو،
سُونهاري صُبُوحَ سين، وجهي وِيٺين وِيرُ،
توکي چَوندو ڪيرُ، ڪِيرَتَ ڏاران مَگَتو؟

(پرڀاتي، ١ ـ ١)

Gul Hayat Institute

(۳۵۱)

ايندي لَٽِي اُجَ، پيرَ پَرِيندي ثُريا،
مَنجهِ ويئڙيءَ سُجَ، ڪَرَ لَڌي رِڻُ اُڪارِيين.

(بلاول، ۳ ــ ۱۲)

(۳۵۲)

ايَ نه مارُن ريتِ، جِتَن سينڌَ مَٽائِنِ سونَ تي،
اَچِي اَمَرَ ڪوٽَ ۾، ڪَنديَسِ ڪانَ ڪُريتِ،
پَکَنِ جِي پِريتِ، ماڙِيءَ سين نه مَٽِيان.

(مارئي، ۳ ــ ۱۱)

(۳۵۳)

آيو ڪير ڏيهان، جنهن ڪَرَ پچان خبرون؟
وِڃُون اِنَ وَٽان، راتِ ماروءَ تي وُٺِيُون.

(مارئي، ۱۰ ــ ۳)

(۳۵۴)

آيُون ڍورَ ڍِري، اَصُلَ سَندي آسري،
ڪَنيَرَ پُونءِ ڪَري، پاٽا پيرَ ڏُکويا پَکَّين.

(ڏهر، ۴ ــ ۱۳)

وائي-۱

آتَنَ ۾ ويهي، سَڀِ دُعا ڪَريجاهُ، جيڏيُون!
ڪانهي بَسِ بَهِيرَ ۾، هَلُ چَلُ پَٺِيءِ پيئي،
راهَ مسافِرُ سَپُڪو، ڪون ڏِنو سُون هِتِ ڏيهي،
سارِيندا صَلواتَ ڪي، مَنجهه قَبرَ سَڀِ پيهي،
ڪوناٺُو ڪَرِيمَ جو، ڳالهه پُڇَندُم ڪيهي؟
نَوازِيندو نُورَ سين، ناقِصَ ڪي اُتِ نيئي،
اَللهُ هيڪُ، مُحَمَّدُ برحَقُ، شالَ چوان مان حَرفَ اِهيئي.

(سسئي آبري، ابيات متفرقه ــ وائي ۷)

وائي-۲

اَڄُ مِيرَ مومِنَنِ جا، مَدِينو ڇَڏي هَلِيا،
مَدِينو ڇَڏي هَلِيا، سي مَدِينئُون لَڏي هَلِيا،
هَيءِ! هَيءِ! مَدِينو ڇَڏي هَلِيا!
سِجُ، چَنڊُ، مُصطَفيٰ ڏي، يَڪدل ڳَڏي هَلِيا!
هَيءِ! هَيءِ! اَنڌارُ ٿِيو، اُنِ ري: تارا لَڏي هَلِيا!

(ڪيڏارو، ۱ ــ وائي)

وائي-۳

اَڄُ نه آيو اِمامُ، واويلا! مومِنا! ماتامُ! واويلا!
اَنَ نه پاٽي اُن کي، نَڪو وُٺُن مِينهَن،
هُئا سَتاٽيءَ جَنگ ۾، نَو راتيُون ڏهَ ڏِينهَن،
دُلدُلِ گهوڙو شاهَ جو، مَٿِس لالَ پَلاٽي،
شيرَ شَهزادي لَڏِيو، سَيِّدِ سيجَ نه ماٽي.

(ڪيڏارو، ۵ ــ وائي)

وائي-۴

اَچِي سارَ لَهيج، ساجَنَ سُورَ تُماري آئُون ماري!
سُورَ تُماري جي مَران، تان مُون ڏوهُ مَ ڏيج،
دِبَنِ پِيري هَٽڙا، دارُون، دوست! ڪَريج.

(يمن ڪلياڻ، ۲ ــ وائي)

Gul Hayat Institute

وائي- ۵

اَچي لالَنَ! لَٽِ ميان! مُئيءَ جو لوڙهُ لَڪَن ۾.
هو ڪانُ ڪَٿُوريءَ هيرَئُون، مُون ۾ صابُنَ چَٽِ،
آرياڻي! اَچي ڪَري، ڪا گهڙي مُون وَٽِ جَٽِ،
ڪَٿُوري ڪَشبُوءِ سين، هارِيائُون هَٽِ هَٽِ،
دَردُ مُنهنجي دِل جو، تون، ڪامِلَ! اَچي ڪَٽِ،
اَديُون! عَبدُالَطِيفُ چَئي، سِرَ تائين آهي سَٽِ.

(معذوري، ٦ ــ وائي)

وائي- ٦

اَدا! ڙَي! ڏوٿي! آئُون پُڇان تو تي:
ڪيچ رَسنديِسَ ڪَئَن؟ ڏَسَ مُون ڏي.
نہ سَمي، نہ سُومِري؛ نہ آئُون جَٽِ، اوٺي؛
آئُون اُنين مان آهيان، جي ٻانَہَنَ پَڙهن پوتي،
پَرتِ ٽِيندِيسَ، پِرين پُڇنديِسَ، پَچاڙِينديِسَ پوتي،
سَنجهي وِئَڙو سُپرين، ساڃَنُ پُڇان سوتي،
ساجُهر ساٿَ پَلاٽِيو، تو پَلاٽِيو پوءِ تي،
هتان تي هوتُ ويو، جَتُ پُڇين جو تي،
هَلجِ هوتَ پُنهونءَ ڏي، مَنجهان نِينهَن نِڪو تي،
آتَنُ وِجهي آڳِ ۾، مَنجهان جوڀَنَ جوءِ تي،
سَنجهي ساٿَ سَڌاريو، پُنهون پُڇان پوءِ تي،
رويو رُئان رُجُن ۾، هَيءِ! آئُون هِتِ ڪُہ تي؟

(سسئي آبري، ابيات متفرقه ــ وائي ٤)

وائي- ٧

آسِرو آهي، موٽي ايندا، مُون نہ ڇَڏِيندا، پاڻُ پَسَندا.
ايندا آديسي وَري، ڏُونهِيُون ڏُکائي،
پَٿَر وار پَرَ لَءِ، ويہُ تُون وِڃائي،
ڏُکَ لاهِيندا ڏيلَ جا، ڳُجهو ڳالهائي،
مُون کي نيندا پاڻَ سين، هي سَڱُ ساڳاهي،
اَديُون! عَبدُاللطِيفُ چَئي، اُو اَهڙو ئي آهي.

(رامڪلي، ٣ ــ وائي ٢)

وائي- ٨

آسِرو آهي، مُون کي هوتَ حَبِيبَ جو.
جان جان اوڏا ڪَرَها، پَهُچان تان ڪاهي،
موٺُ، مُنهنجا سُپرين! واڳُون وَرائي،
شَفاعَتَ جا شَفِيعَ جي، تَنهن ۾ قيرُ هَذِهِين ناهي،
مِيرُ مُحَمَّدُ ڪارڻي، آڙيا ڇُٽائي،
اهي ڪَمَ ڪَرِيمَ جا، جِئَن لَنگها لَنگهائي،
لُطفَ ساڻُ، لَطِيفُ چَئي، مُوڙها مِلائي.

(بلاول، ٢ ــ وائي)

وائي- ٩

اي مِيان سَڄَڻَ! ڪِئَن رَهندا نيڻَ مُنهنجا؟
تو ري تو ري.
جن جو آڌارُ تُون، آئُون تِيَسِ لائقُ پُون،
ڪِئَن رَهندا تو ري.
جياٽِين اُلهي اُپري، توٽي تِهان ئي پَري،
توءِ وَجِهي تِنِ ڏي، آڪَڙِيُون پيرَ ڪَري.

(آسا، ٢ ــ وائي ٢)

وائي- ١٠

اَکيُون پيرَ ڪَري، وِڃِجي، ووا! وِڃِجي.
سُپيريان جي ڳالهڙي، ڪنهن سان ڪِينَ ڪَجي،
لِڪائي لوڪَ کان، ڳُجهڙي ڳوتِ نِجي،
مُحَبَّتِيءَ ميهارَ جو، سُورُ نہ ڪنهن سَلجي.

(سهڻي، ۵ ــ وائي)

وائي- ١١

اَکيُون ميگهہ مَلارَ، صُورَتَ تُنهنجي سَڀَ جَڳُ موهِيو،
سَجدو فِيلَ فِي الحالَ ڪِيو، پَسي مُطلَبَ نُورُ نِرارُ،
جاپَنَ وَقتِ جامَ جي، ڪِريا ڪوٽَ ڪُفّارَ،
آڳي سَڀِ اَيِنَ جو، توڪي ڪارِيو سِيرَ سَتّارَ،

Gul Hayat Institute

"وَلَسَوۡفَ يُعۡطِيۡكَ رَبُّكَ فَتَرۡضيٰ"، توسين قادِرَ ڪيا قرار،
قادِرُ پاڻ قَسَمَ ڪيا، خاڪِ قَدَمَنِ جا ڪلتارَ،
اُڪنڊِيا جي اَپَرَ ڪي، سي سَرَها ٿيا سنگھارَ،
موڪَلَ ٿي مِينھَنِ ڪي، دوسَ ھَٿان دِلدارَ،
آھِن ڪَرَ مَ ڪَرِيمَ جا، اَحمَدَ ساڻ اَپارَ.
(سارنگ، ٣ - وائي)

وائي - ١٢

اَڳڻ آيامِ پيھي، يا اَلا! مون سارينديءَ سُپرِينَ،
مُشڪ عطر مون پرين، سِڪيسِ چَمُرُ سيپئي،
تَنُ جنين جو طالِبُو، روحَ تنين سي ريھي،
ساجَنَ سندي سونھن جي، آئون ڳالھ ڪريان ڪيھي،
ٿيو لطفُ، لطيف چئي، دوسُ آيو دَرِ پيھي.
(ڪنيات، ١ - وائي ٢)

وائي - ١٣

اَللهَ سائين! سائِين! پُڻان پرينَئُون مَ پانھين،
مُون تان آسرو آھي اوڏانھين.
جِتي ديرو دوستَ جو، سا ڪِئَن جُوءِ اَڳاھِين؟
پَنپِيُون پِري آئِيُون، آيَل! مُون اُتانھين،
قَلَمُ جن جي ھَٿَ ۾، سي سِيڻَ سَجاجھا سائِين،
بَنديءَ جي بابَ ۾، شالَ مَ لِکَنِ لائِين.
(آسا، ٣ - وائي ٣)

وائي - ١٤

اَلوِداعُ، وو! اَلوِداعُ، جاني ڪَيوءِ جُدا،
ھَيءِ! ھَيءِ! سورَٺِ ٿي ساري.
ھَڻُ تُون تَندُ طَرِيقَ جي، وو! واجَٽَ سَڀِ واري،
سورَٺِ سَرَتيِنَ وچَ ۾، وو! اُيِي اوساري،
"ڏيندوسانءِ"، ڏِياچ چئي: "ھِيُ سِرُ سينگاري"،
ھِيُ جو آيو مَڱٽو، سو مَتارا ماري،
دوسَ دوسَنئان دُورِ ڪَيو، تو ڏِيا ڏِيڪاري،
ڪَنڌُ مُنھنجو ڪاٽِيو، نِينھَن سَندي نَعري.
(سورٺ، ٤ - وائي)

وائي - ١٥

اَھُڪِيءَ آڳَهُ آھي، وو!
مون ڪي تان نہ ڇڏيندو تڪَ ۾.
پُڇي پوءِ پِيَنِ ڪي، لَڪَنِ ۾ لَڏَ لاھي،
آري اُڳھاڙَنِ ڪي، پُنھون چامُ پَراھي.
(سسئي آبري، ٥ - وائي)

وائي - ١٦

آھِيان جن سَندي، ڙي! آڙي! مِيان!
مُون ڪي تان سي نہ ڇَڏِيندا ھوتا.
ڀَھائِينديسِ پُنھونءَ ڪي، آئُون ڳچيءَ پائي گندي،
وِيني آھِيان واٽَ تي، آھِيان آسَرَ وَندي،
پرينءَ پُڄاڻا ھِتھين، آئُون رَتي تان نہ رَھَندي،
ڪَرَمَ ساڻُ ڪَرِيمَ جي، آئُون پرينءَ مِلندي.
(ڪوھياري، ٢ - وائي)

وائي - ١٧

آھِينمر ڳالھڙِيُون، ماءِ! مرادُون پِرينءَ سين.
جي مون پِيئُون پِرينءَ ري، ڪوءِ! سي راتَڙِيُون،
جي مون اوريُون پِرينءَ سين، وَرُسي راتَڙِيُون،
پَسَڻَ ڪارڻ پرينءَ جي، پاتيم جھاتَڙِيُون،
آڏيءَ، عبدُاللطِيفُ چئي، ڪُھَنِ ڪاتَڙِيُون.
(ڪنيات، ٢ - وائي ١)

وائي - ١٨

آءِ، پِرين! گھرِ پيھي، مِيان ڇنيسَرَ.
ھارُ ھَٿان مُون ڇَڏِيو.
پُڇَنِ لِيلا، ھُو ڪَنِ حِيلا، ڀَھران اَچيو ٻيئي،
دوسُ نِياڻُون داسَڙو، ويساھي وَرُ ويھي،

Gul Hayat Institute

اَوَ گُڻَ، عَيبَ، مَنائِيُون، ڍولا! ڍَڪِ سَڀيئي،
تو دَرِ اَچي، داسَڙا! آرِ ڪَريندِيَسِ ڪيھي؟
آيَسِ، عَبدُاللَطِيفُ چَئي، دوسَ! تو دَرِ پيھي.
(ليلا چنيسر. ا ـ وائي)

وائي- ١٩

آءُ، راتڙا! رَهُ راتِ، تُنهنجي چانگلَ ڪي چَندَنُ چارِيان.
راتيان ڏِينهان رُوحَ ۾، تَنَ تُونهين جي تاتِ،
ويني نِتُ نهارِيان، اَچين جي پِريَاتِ،
مُون ڪي آهي، مينڌِرا! وائي تُنهنجي واتِ،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، ڏاتَرُ ڏِيندُمِ ڏاتِ.
(مومل راڻو. ٨ ـ وائي)

وائي- ٢٠

آئُون جهائي ذاتِ، پاڻُ سُڃاڻِج سُپرِين!
اوئِيُون آديسِيُن جُون، پَرِيان ساري رَاتِ،
جي بانهي ڪوٺِين پاڄھ سين، تہ ڪَرَ لَڏيِمِ ذاتِ،
تان ڪي ڏُونگرَ ڏُوريان، جان نہ وهامي راتِ،
ڪَنديَسِ عَرضُ اَللهَ ڪي، وهاڻيءَ پِرياتِ،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، مُنهنجي مُحبَنِ سان مِصلاتِ.
(ڪاهوڙي. ٢ ـ وائي)

وائي- ٢١

اَڃين اَچي پَسو، جيڏِيُون! هي جو رُوهُ منهنجي جندڙي.
پائي وِيتڙا پيرَ ۾، مَنجهان ڪِرسَ ڪَسو،
ڏيئي وِيتڙا ڏاهِ ڪي، سُورَنِ جو سَرَسو،
آئُون ڏُوريندي اُنِ ڪي، ڏيئي تَنَ تَسو،
ساءُ نہ آيان سُورَ جو، هاٺي تِيُون هَسو،
مَتان وِهو، ويسرِيُون! رِڙهو تي رَسو،
مُندائتي مِينهَن جَئَن، ويرو تارَ وَسو.
(سامونڊي. ٣ ـ وائي ١)

وائي- ٢٢

آئي مُندَ مَلارَ، آئُون کُهنبا ڪَندِيَسِ ڪَپڙا،
وَسَنَ جا ويسَ ڪَيا، اَڄُ مُنهنجي يارَ،
لارَ لائيندي وَڃُڙا، پِنڙِسِ پَنيا وارَ،
پَکي آءُ پِرين تُون، لَهُ مُنهنجي سَيّدَ سارَ.
(سارنگ. ۴ ـ وائي)

وائي- ٢٣

آئين مونکي زورَ ۾ جهليو، جيڏِيُون!
وو! آئُون هَلندي هوتَ ڏي،
اُونهي ويتڙا اوهري، تَرازُون تاري،
مَري رَهنديَس ماڳهين، سامُونڊي ساري،
سُورُ تُنهنجو سُپرِين، مُون مَعذُورِ ڪي ماري،
هاڻِ نہ جِيان، جيڏِيُون! آئُون جا ڪُنِيسِ ڪوهِياري.
(سامونڊي. ٢ ـ وائي ١)

وائي- ٢۴

آيل! اَمڙ! تي جِيان، لا! جي سارِينمِ سُپرِينِ،
ساهڙُ مَٿان صدقو، ڌُهين ڌَمَ ڏِيان،
مَٿان ماٽڪَ هيڪڙي، اَمُلَ اَنَ ڏِيان،
اَچين، عَبدُاللَطِيفُ چَئي، تہ جانبَ! نِتُ جِيان.
(سهڻي. ٧ ـ وائي)

وائي- ٢٥

آيَلِ! ڪَريان ڪيئَن؟ منهنجو نينهُن اَپَليو نہ رهي،
ويو وَٽِجارو اوهرِي، مونکي چاڙهي چِيئَن،
سامُونڊين جي سَڱَ ڪي، رُئان راتو ڏِينهن،
اُڏوهِيءِ جَئَن ڏُڪَڙا، چڙهيا چوٽِيءَ سِيئَن،
گُونڌَرَ مَٿان جِندڙي، وَريا وَلِيُن جيئَن،
مادَرِ! پائي مُنڊيُون، وِجان هادِيءَ سِيئَن.
(سامونڊي. ا ـ وائي ٣)

Gul Hayat Institute

ب

(۱)

بِاَللهُ آهِيان بَند ۾، ڏُکَان تي ڏٻَرُ،
وِيٺَ وراٺي ناهِ ڪا، سُومِرو سَٻَرُ،
مِيان! مِهرباڻُ ڪَرِيين، اِلاهي! عُمَرُ،
ويڙِ پَسان سو وَرُ، جيڏانهن عالَمَ آسرو!

(مارئي، ٦ ـ ٩)

(۲)

بابُو بِيڪارِي ٿِيا، اَڄُ نہ آسَٽَ وَٽِ،
خودِي ڪانئِي هَلِيا، پيرُ نہ لائي پَٽِ،
”هَيءِ! هَيءِ!“ جنيِن هَٽِ، آئُون نہ جِئَندي اُنِ رِي.

(راملڪي، ۱ ـ ۲۵)

(۳)

بابُو بِيڪاري ٿِيا، آسَٽَ وَٽِ نہ اَڄُ،
نِسورو ئي نِينهَن جو، سامي ڪَنِ سَهَڄُ،
هِنئَڙا! تِنين سين هَڄُ، آئُون نہ جِئَندي اُنِ ري.

(راملڪي، ۱ ـ ۲۷)

(۴)

بابُو بِيڪاري ٿِيا، پَڃِي ڇَڏِيائُون پاڻُ،
نِسورئِي نِينهَن جو، نانگَنِ وَٽِ نِدانُ،
سِرِ ڪَنڌُ جِنين ساڻُ، آئُون نہ جِئَندِي اُنِ ري.

(راملڪي، ۱ ـ ۲٦)

(۵)

بَـرُ مِڙوئِي ٻُوءِ، ڇِپَرَ ڇاتُون مُڪِيُون،
ٻَهِ ٻَهِ تي ٻَنِپورَ ۾، هَنڌَ مِڙئِي هُوءِ،
راڻِيُنِ وَرِي رُوءِ، گُوندَرَ لَٿا گولِئين.

(ديسي، ۷ ـ ۸)

(٦)

بَرَ وَٽا، ٿَرَ وَٽا، وَٽو جيسَرُ ميرَ،
آگَمَ ڪَري آئِيون، پائُرِ پَري پيرَ،
لاٿائُون، لَطِيفُ چئي، وانڍِيُنِ ويرَ،
سَرَها ڪَيائُون سيرَ، سَرَهيُون سَنگهارِيُون ٿِيُون.

(سارنگ، ۱ ـ ۲۷)

(۷)

بَرَ وَٽا، ٿَرَ وَٽا، وَٽي ڪَڇَ ڪِنارَ،
پوياڙِيءَ پَٽَنِ تي، ڏِسُ! نايائُون نارَ،
سَٻاجهي سَتارَ، لاٿا ڏُرِتَ ڏيہَ تان.

(سارنگ، ۱ ـ ۲۸)

(۸)

بَرَ وَٽا، ٿَرَ وَٽا، وَٽِيُون تَرايُون،
پِرهَ جو پَٽَنِ تي، ڪَن ولوڙا وايُون،
مَکَڻَ پَرِينِ هَٿڙا، سَنگهارِيُون سايُون،
ساري ڏِهَنِ سامُهِيُون، ٻولايُون رانيُون،
ٻانِهيُون ۽ ٻايُون، پَڪي سُنهَنِ پانهنجي.

(سارنگ، ۱ ـ ۲٦)

(۹)

بَـرُ وَڏو، بارُ گَهٽو، ويجهو نہ وَٽِڪارَ،
ليڙَن جو، لَطِيفُ چئي، ڪَنيو مُنڌَ مَدارُ،
وَٽَندُن تہ وَرِ ڪَندا، ناتَ اَڳَيَنِ جي اِختيارُ،
ڪاڏِيَ ٿِيو ڪوهِيارُ! ڪاڏِيَ ٿي هَٿڙا ڪٽي!

(ديسي، ۲ ـ ۵)

(۱۰)

بُرو هو ٻَنِپورُ، جو آرِياڻِيءَ اُجارِيو،
لاٿو سَڀَ لوڪَ تان، هاڙهي ڏٽِيءَ هورُ،
چورِيُون چُـرَڻُ سِڪيُون، پُنهون ڪَيائُون پورُ،
آيو سو اَتورُ، جنهن ڏُکِيُون ڏِکَ وِهارِيُون.

(حسيني، ۳ ـ ۱۱)

(١١)

برهَ مَٿايُس بَرُ، ناتَ سُکي کيرَ سَڏُون ڪَري؟
گهَٽُو ڏوريائين ڏُکَ سين، ڏيرَن لَءِ ڏُونگرُ،
وَري آيُسِ وَرُ، سَفَرَ مُئيءَ جا ساب پيا.

(ديسي، ٣ ـ ٢٠)

(١٢)

بَغَلَ مَنجِهه بَندُوقَ، ماريءَ ميرا ڪَپڙا،
مارِيو ميرَ مَلُوڪَ، لَتاڙِيو لَڪ چڙهي.

(ڏهر، ٤ ـ ١٨)

(١٣)

بُکَ اُنين جي بکِيا، ڏُوڙ اُنين جو ڏوپُ،
ڪَيائُون سوئِي رُوپُ، جِئان لوڪَ لَڄَ ٿِئي.

(رامڪلي، ٩ ـ ٣٦)

(١٤)

بُکَ وڏائُون بُکرِيين، جوڳِي ڪَندا جُڳَ،
طَلَبَ نَہ رَکَنِ طَعَامَ جي، اوتيو پِيَنِ اُڄَ،
لاهُوتِيُنِ، لَطِيفُ چئي، مَنُ ماري ڪَيو مُڄَ،
سامي جهاڳِي سُڄَ، وسَنئُن کي ويجها ٿِيا.

(رامڪلي، ٩ ـ ١)

(١٥)

بُنُ جنهن جي ذاتِ جو، اُتي آهِ اَللهُ،
تُہ نہ پَچي ماهُ، گَنديءَ نيڻهُن نہ سَپَجي،

(آسا، ٤ ـ ٣٤)

(١٦)

بَندَرِ جان پِئِي، تہ سُڪاٽِيا! مَ سُمهو،
ڪَپَرُ تو ڪُنَ ڪري، جئن ماتي منجهه مهي،
ايڏو سُورُ سَهِي، ننڊ نہ ڪجي، ناڪُئا!

(سريراڳ، ٣ ـ ٢٠)

(١٧)

بَندَرَ ديسان ديسِ، مُلهه نہ ملي وارئين،
فقيراڻي ويسِ، اَمُلَ ڏِيَنِ اَتوريا.

(ساموندي، ٢ ـ ١٦)

(١٨)

بَندِي پِيا قَرارِ، آسين لوچُون لوهَ ۾،
مَٿي تَنَ تَرارِ، سَدا سانپيڙَنِ جِي.

(مارئي، ٤ ـ ١٢)

(١٩)

بَهادَر گَڏِيا بَهادُرين، ڪَڙڪَ ڪِلُولِ ڪَنِ،
وِجَهنِ ڏَڙَ ڏَڙَن تي، هاڪارِينِ، هَٽَنِ،
ڪِرَنِ، ڪَنڌَ نَچَنِ، رِڻُ گَجِيو، راڙو ٿِيو.

(ڪيڏارو، ٣ ـ ٥)

(٢٠)

بِيَرَ ڪَنيائُون بَرَ ۾، پيارِينِ پَهُون،
سِنجَنِ سائِيڪَنِ تي، وَڏِيءَ وِيرَ وَهُون،
پايو جَرُ جَندَنِ ۾، ڪوڏان ڪَنِ ڪِهُون،
ڏِينهان ڏِينهِن نَئُون، مُون کي وِرهُ وِيڙِيچَنِ جو.

(مارئي، ٨ ـ ٩)

(٢١)

بيڪاريءَ ڪي بَرَ ۾، وِيو ڪَيفُ چڙهِي،
ڳالهيون ڪَندي ڪاڪِ جُون، ڳوڙها پيس ڳڙي،
ڪا جا اَنگُ اَڙِي، جِنَ جُتا قَتَ چِڙِي پيا.

(مومل راڻو، ١ ـ ٦)

Gul Hayat Institute

ٻ

(۱)

ٻاجهاڻو ٻيلي ڏٺي، ٻُجهان ٻاجَهہ ٿِئي،
سَپَڙَ سا سُئي، جيڪا چارَڻَ چِتَ ۾.

(پرڀاتي، ۱ ـ ۱۳)

(۲)

ٻانڊو ٻيلي نہ ٿِيو، وَرُو اَڄُ وِيو،
پِيتِرُ پَنڌِ پِيو، سُونهاري سَيَّدَ ڏِي.

(بلاول، ۴ ـ ۱۳)

(۳)

ٻاروچو ٻيءَ پِٽِ، جيڪُسِ ڏِٺو جيڏِين،
مُون جنَّن مُوڙهِيَنِ مَتِ، پَسَندي پُنهونءَ کي.

(حسيني، ۱۲ ـ ۳)

(۴)

ٻاروچو ٻيءَ رُوءِ، جيڪُسِ ڏِٺو جيڏِيين،
سَنجهي ۽ صُبُوحِ، هُوندَ نہ وِيـڙُنِ وِسِري.

(حسيني، ۱۲ ـ ۴)

(۵)

ٻاروچا ٻِيا گَهڻا، مُنهنجو اَجهو آرِياڻي،
چُونڊي رَکِيُمِ چِتَ ۾، ساڄَنُ سُڄاڻي،
جا وِندُرِ وِڪاڻي، تَنهنجو موٽڻُ کو مَسَ ٿِئي.

(حسيني، ۱۲ ـ ۲۷)

(۶)

ٻاروچا ٻِيا گَهڻا، مُنهنجو پُنهون سِرُ سَيِنِ،
چانگي تي چَڙهي ڪَري، ڪَندو وَرِ وِلَهنِ،
مَٿي مَعذُورِنِ، هوتُ ڏِرِيندو هَٿَڙا.

(حسيني، ۱۲ ـ ۲۶)

(۷)

ٻاريو اُجهائِينِ، پرين اُجهايو ٻارينِ!
مون کي ٿَا مارينِ، لُٽَا لهارن جا.

(يمن ڪلياڻ، ۳ ـ ۲۳)

(۸)

ٻانڊِي! جي ٻيلي ٿئين، تہ حالُ ڳُرهِيان هِيُّ،
سَگهو ساعَتَ نہ جِندُڙو، جَرَ ري مُنهنجو جِيُّ،
سائونڻُ سِيارو پائِنِيان، وَهِ پِريان جي وِيُّ،
پارِ جِنين جو پِيَّ، وِجڻ واجبُ تن تي.

(سهڻي، ۳ ـ ۱۸)

(۹)

ٻانهپَ جو ٻيڙِين ۾، وَکَرُ وڌائون،
موتي مَعرفتَ جا، سَچا سودائُون،
'اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنبِ'، ايءَ ڪَٿِ ڪَٿيائُون،
اُنِينِ جِيَ آئُون، بَرکتَ بارُ لنگهيان!

(سريراڳ، ۲ ـ ۷)

(۱۰)

ٻُڌُ نہ ٻِيائي لَهي، 'آئُون' اُتِ نہ آهِ،
کُڃَڻَ ڪَنِدي لاهِ، ڪَنُ تِيُ، ڪيچِيُنِ ڪُچِيو.

(سسئي آبري، ۱۱ ـ ۳)

(۱۱)

ٻَڌو ڪَنهن ٻَنڌاڻِ، هِنَڙو هوتاڻِيءَ سين،
ڪا جا پِيَسِ ڪاڻِ، نبيرِيانِس، نہ نِبري!

(حسيني، ۱۲ ـ ۲۰)

(۱۲)

ٻُڏندي ٻوُڙَن کي، ڪي هاتڪَ هَٿَ وجهَنِ،
پَسو لَڄَ، لطِيفُ چئي، ڪيڏِي ڪي ڪَکَنِ،
توٽي ڪَنڌِيءَ ڪَنِ، ناتَ ساٿَنِ وِچن سِيرَ ۾.

(سهڻي، ۸ ـ ۱)

Gul Hayat Institute

(١٣)

بَريائِي تہ بارِ، قُوڪِ تہ لَڳي اَنبرين،
هِتي جي هُئَڻَ جوُن، وَٺون سَڀِ وِسارِ،
سَموُرِي سَرڪارِ، نيئِي رَکِج ناهِ ۾.
(سسئي آبري، ٧ — ١٧)

(١٤)

ٻُري نہ ٻَڪَرَ دانهَن، پُونَ پُٽِڪو نہ سُٽان،
مِيان! ماروئَڙَنِ جا، اُوٺا ڏسان آنهَن،
جِن ساٽيڪا سِنجِيا، سي، ڏٿي! ڪَيڙءِ ڪانهَن؟
پَڪا ڪَٽي پَرانهَن، جيڪُس لَڏِيو لوئَڙِيا رِيين.
(مارئي، ٨ — ١٤)

(١٥)

ٻَڙِي! تہ ٻيلي گهَٽا، ساٿِي پُڇي سُکُ،
رَفاقَتَ رُجِنِ ۾، ڏُونگَرَ ڪارِي ڏُکُ،
آرِيءَ جو اَهُکُ، مُون رَهَنُما راهَ ٿِيو.
(ڪوهياري، ٢ — ٢٢)

(١٦)

ٻَگهِن سين ٻاڻُ هَٽِي، اُڏاڻو آڪاسِ،
جِتي پِرِين سَندياسِ، سو سَرُ مَٽي هَنجَڙو.
(ڪارايل، ١ — ٢)

(١٧)

ٻَلَرِ لَڳو ٻاڻُ، پَسو! جوءِ جَرا ٿِئي،
سا مُنڌَ مَري نہ جِئي، پيئِي پَچاڙِي پاڻُ،
سَسُئِي سوُرَنِ ساڻُ، سَنپوڙِي، سَيَدُ چئي.
(سسئي آبري، ٧ — ١٩)

(١٨)

ٻَنِ! ٻيائِي، سُپِرِين! پاٽان مُون کي پَلِ،
'آئُون' اورِيان جَهلِ، توکي رَسي 'تو' ڏٿِي.
(آسا، ١ — ٣)

(١٩)

ٻوڙِئين، چاڙِهئين، تون ڏٿي! ٻئي جو دعويٰ رَسي نہ دَمُ،
هِنَ منهنجي حالَ جو، ميهَرَ تي مُعلَمُ،
رَکُ ٻيلي جو پَرَمُ، جو اَچِي پيو اَجهورَ ۾.
(سهڻي، ٧ — ٢)

(٢٠)

ٻولي ٻُجهارَتَ، جوڳِيان سَنديءَ ذاتِ جي،
ڏورَڻُ گهٽو ڏاڪَڙو، هَلَڻَ ۾ حَيرَتَ،
عَجَبُ عِبادَتَ، پَہُ پَرُوڙَڻُ اُنِ جو.
(رامڪلي، ٩ — ٤٧)

(٢١)

ٻولِيُون ٻيلي جِيُون ڪَري، پاسي پِرِ پِيو،
چارَڻُ چاڙهي چَوڏولَ ۾، تِهان پوءِ نِيو،
رُچِي راتِ ڪَيو، سَرِفرازُ، سَيَّدُ چَئي.
(پرياتي، ١ — ١٢)

(٢٢)

ٻولِيُون ٻيلي جِيُون ڪَري، پاسي پِرِ پِيو،
سُٽائي سُتَنِ کي، وِهاٽيءَ وِيو،
جاٽي ڪِينَ ٻِيو، سُرُ سِڪِيوئي هيڪِڙو.
(پرياتي، ١ — ١١)

(٢٣)

ٻَهَرِ رِلا رِليُون، اَندَرِ پَٽولا،
اِنِ پَرِ ڪاپَڙِي، خدا جا گولا.
(رامڪلي، ٩ — ٤٤)

(٢٤)

ٻَئِي وِينا رُونِ، ڏُکِي ڏُونگَرَ پاڻَ ۾،
ڪنهنکي ڪِينَ چَونِ، مَنجِهنِ جو پِرِيتَڙو.
(ڪوهياري، ٢ — ١٥)

Gul Hayat Institute

(۲۵)

”ٻيا در ڏيئي ٻَنَ کي، آيُسِ تُنھنجي دَرِ،
سوُنھارا سورَٺِ وَرا! ڪا مُنھنجي ڪَرِ،
يَلا! پيري پَرَ، پالھو پانڌُ پينارَ جو.“

(سورٺ، ۱ ـ ۱۳)

(۲۶)

ٻيڙياتا! ٻيئي، تو نہ ڦِندِيُون ڳالھڙيون،
سَڄِيُون راتِيُون سُمھين، پَرُ سُڪانَ ڏيئي،
صُباحَ سيپيئي، پارِ پُڇندءِ خبروُن.

(سريراڳ، ۳ ـ ۱۶)

(۲۷)

ٻيڙي تنھنجي پاڇَھ، وَکَرُ تنھن وصالَ جو،
کُوھا، اولا، تو ڪيا، سڀ سُونھارا ساڄَ،
اُتِ ڪا مُعَلِمَنِ حاجَ، جِتِ پُورِنَ وارو پاٺِھينِ.

(سريراڳ، ۳ ـ ۶)

(۲۸)

ٻيڙي پُراڻي، وَکَرُ پاءِ مَ وتَرو،
تَري ۾ تَنَ پيا، پاسَنئُون پاڻِي،
ھيءَ ھَڏِ وِھاڻِي، ڪَڙھُ ڪالھوڻي ڏينھن کي.

(سريراڳ، ۳ ـ ۷)

(۲۹)

ٻيڙيءَ جي پُٺَنِ، نينُھن نہ ڪجي تن سين،
اُپيُون ڏنيٖ ڏِسنِ، جُ سِڙهُ ڏيئي سيرَ ٿيا.

(ساموندي، ۱ ـ ۲۳)

(۳۰)

”ٻيلي ٻئي پارَ، جان مُون نينہَ ھٽي نِھاريا،
چوري رَکِيمِ چِتَ ۾، ڏِسِيُنِ جا ڏاتارَ،
ھِيُ سِرُ توھان ڏارَ، ٻيجي ڪنھن نہ ٻوليو“.

(سورٺ، ۳ ـ ۷)

(۳۱)

ٻيلي پارِ ٻُري، مون کي چِڙَن چوريو،
مُحَبتي ميھارَ جي، سُتي شاخَ چُري،
مَٿي جھوڪَ جُھري، پونديَسِ پاريچَن جي.

(سھڻي، ۴ ـ ۷)

(۳۲)

ٻيلي ناهِ ٻَنيورَ ۾، تنھن سَسُئيءَ جو سَھي،
ڏَمَرُ ڏيرَن مَنَ ۾، ڪَندا اِئن ڪَھي،
لَنگھائي، لَطِيفُ چئي، ڪَنَج، چامَ ڪُھي،
ھِيَ مَعذُورِ ھَڏِ مُئي؛ تون، ڪامِلَ! وَڄُ مَ ڪيڏَھِين.

(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ ۹)

(۳۳)

ٻيَنِ مڙَني ڏنيُون، ڏَئي نہ ڏُونگَرَ راءِ،
اَنَ ڏِنُيِن آڏو ڦِري، ڏنيُون ڏِئي ڪٿاءِ؟
لوريُون لَکَ مَٿاءِ، اُنَ مَٿيري موٽائِيُون.

(بلاول، ۱ ـ ۱۵)

(۳۴)

ٻيُون ڏيئي ٻَنِ، ھَلِج پاسي ھيڪَ،
وَرُ نہ سَھي وِيکَ، تُون، تيڏِي! ٿٿايُون ڪرين.

(ڪوھياري، ۶ ـ ۸)

(۳۵)

ٻيُون سڀ سَگِيٽيُون، سَرتيُون! مُون چُڪَ سين چاءِ،
اَندرِ آھيمِ ڳالھڙي، ڪوھياري جي ڪاءِ،
لَگِمِ ذرو واءِ، سَڄو سَگُ نہ سارِيان.

(حسيني، ۱۲ ـ ۱۰)

Gul Hayat Institute

وائي- ١

ٻاروچان ٻاجهہ گهٽي، آن ٿِي ڇُلان ڇِپَرِين؛
آئُون پَنهنجي پِرينءَ سين، وينديَسِ واڳَ وَٽي.
مَرُ تان پَوِيمِ مُنهَن ۾، سَندي پِيَّ پَٽي،
ڪونهي هِنَ ڀَنڀورَ ۾، ڏاران دوسَ ڏَٽي،
هَـٿان هَڏِ نہ ڇَڏِيان، آريءَ جي ٻہ اَٽي،
آهي هوتَنِ هَٿَ ۾، سَندي جِيَّ جَٽي،
ڪِينَ وِرَمِيا ڪِٿهِين، جُلِيا جَٽَ هَٽي،
مون کي ڪوٺيو پاڻَ ڏي، هادي! هَٿُ ڪَٽي،
پُنهونءَ ڏاران پَٻَ ۾، ٻيلي ناهِ ٻَٽي،
تو رِءَ تيلُ نہ پائِيان، نَڪا سِينڌَ ڦَٽي،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، لَڳِيَمِ تَنَ تَٽي.
(سسئي آبري، ٧ _ وائي)

وائي- ٢

ٻاروچي ساڻُ، ٻَـڙي! اي جيڏِيُون!
هيڪَرَ ٿِيا هيڪاندي.

چَڙهي نہ سَگهان چوٽئين، يارَ بِنا، دِلِ ماندي!
پَهچائِـج پُنهونءَ کي، هِيَ پِيادَڙي، پانڌي!
پِيـنَـرُ! هن ڀَنڀورَ ۾، آئُون اِرادي آندي،
پورِهيَتَ پُنهونءَ ڄام جي، ٻانديُنِ جي ٻاندي،
ڪَرَمَ ساڻُ ڪَرِيمَ جي، ڪيچي ٿِيندَمِ ڪانڌي.
(ڪوهياري، ٤ _ وائي)

وائي- ٣

ٻِئي دَرِ وانءُ مَ ڪيڏانهِين،
اَلا! جو تُون ڄامَ مَڱِينديِن، مَڱَـڻا!

ڦِيرِ مَ هِنئون، ڪَنڌُ، ڪِيائڙي، ٿِيندءِ هاجَ هِئاين،
ماڻِڪَ موتي، مالَ خَزِينا، ڏِيندءُ ٻيلي سائِين،
وِرِچي تُون وهاڳَ ڪان، مَتان ڏِئين پانهِين،
دَرِ داتا مَڱُ، مَڱَڻا، اَنڌا! هوئِج اوڏانهِين،
مُذَڪِرَ! مَتان ڇَڏِئين، هَتان هيڪِڙائي،
ٻيُون ڏيئي ٻِيَنِ کي، ڪَنُ سَمو سَوائي،
”اِنَّ اَللهَ وِترٌيُحِبَّ الوِتـرَ“، وَحُدَتَ واڳَ وڏائِين،
پَنهِنجي طَرَفِ پاڻَهِين، سائِلَ سَڏِيائِين،
جِتي جُوانَنِ کي، ڪوٺي ڪُٺائِين،
اُتي عاشِقَنَ کي، اُلفَتَ اُهِجُ ڏِنائِين،
ڪِيرَتَ ڪَرِ قُرَبَ سين، خُلَتَ ڪاڄُ ڏِنائِين،
”اَلاِنسَانُ سِرِّيَ وَاَنَا سِرُّهُ“، اِنَ پَرِ اُتائِين،
ڳُجُهہ ڳُجهاندَرَ ڳالِهيُون، رازُ نہ رَکِيائِين،
پَسو! پيناڙَنِ جي، پَٽَ ۾ پاڻَ وِڌائِين،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، مُون سين مِهرَ ڪَيائِين.
(پرڀاتي، ١ _ وائي ١)

Gul Hayat Institute

پ

(١)

پانيم جي سَرواڻ، ڇُلائيندم ڇپرين،
ڪانيم هُوند پلاڻَ، اُنَ گڏايم اُن جا.
(ديسي، ٣ ـ ١٧)

(٢)

پانيم نہ پيلو، مونکي ڏاءَ ڏُتاريو،
آکي مَٿي اُسري، رُوحَ ڏنو ريلو،
تيلاهين ويلو، پيُم واهڙَ وِچَ ۾.
(سهڻي، ٨ ـ ١٠)

(٣)

پائي حالَ هَلي ويا، ڪنهن کي سُورَ سَلان؟
ڪٽيو لَجَ، لَطِيفُ چئي، لَڪِن مَنجهه لُڇان،
پانڌي ڪيرُ پُڇان؟ وِهان تان نہ وَسِ پيو.
(معذوري، ٣ ـ ٥)

(٤)

پاياڻي تِي پورِ، پُنيءَ ڪيچيُن ڪَڪرا،
رائو مڙيوئِي رَتَ سين، ڪارڻ ڪانڌ ڪکورِ،
لانچي لَڪَ، لَطِيفُ چئي، اُتي ڏُونگرَ ڏورِ،
جَتُ وَڃي تو زورِ، اُپڙُ تان اوڏي ٿيين.
(سسئي آبري، ٨ ـ ١٠)

(٥)

"پَڇي آئين پَڇٽا، لَڄائيي مُون، سينَّ!
وينِيُون وِجهَنِ وينَّ، مُنهَن مَٿاهان جن جا."
(ڪيڏارو، ٣ ـ ١٣)

(٦)

"پَڇي آئين پَڇٽا، لَڄائيي مُون، يارَ!
وينِيُون ڪَنِ ڪُوارَ، مُنهَن مَٿاهان جن جا."
(ڪيڏارو، ٣ ـ ١٢)

(٧)

پُڇيان پُلي پيرُ، وڌو راءِ رِڪاب ۾،
ڪَڇ رَهَندو ڪيرُ، لاڪو لوڙائُن سين؟
(ڏهر، ٤ ـ ٣٥)

(٨)

پَڇي جان پَنيورَ ڪان، ڏُونگرُ ڏُوريو مُون،
ڪاهي رَسِيَس ڪيچ کي، جِتي پاڻَ پُنهون،
سَيَتِ آهِين تُون، قضا ڪَنڌين ڪِنِ سين؟
(سسئي آبري، ٥ ـ ١)

(٩)

پِرُ، پَليرا سُپرِينِ! پَلا ۾ بيراهَ،
تورِءَ تارِي ناهِ ڪا، والِي! توريءَ واهَ،
ساهڙَ جي صَلاحَ، تَنَ کي ڪڍي تارِ مان.
(سهڻي، ٨ ـ ٢٣)

(١٠)

پَرَمُ پاروڙِيءَ رَهي، جنهن ۾ اَچِي اُنَّ!
تہ پڻ ويڻِي وِنڊِيان، توڙِي پَوَنِسِ ٿُنَّ،
غافِلِ رَکُ غَرِيبِ کي، عُمَرَ! مَنجهه اَمُنَّ،
سَرتِيُنِ ساڻُ، سَمُنَّ، آهِرِ اُني مينهَڙي.
(مارئي، ٦ ـ ٣٠)

(١١)

پَريائين ڪُنَ ڪراڙ جا، وُنو واريِاسو،
ڪُٽيتِيءَ ڪِنوَڻِ ڪيو، ڇڳو ڇؤماسو،
ماڪاٽِيءَ تان موتِيو، ڏيئِي پَبَ پاسو،
خالِقَ ڪيو خاصو، ڇيهو ڇُڪِيءَ ڪَنڌيين.
(سارنگ، ٢ ـ ٣)

(١٢)

پِرِي پِٽَ تي آئيو، سارَنگُ سُهجَ مَنجهان،
ڪَڙيُون ڪَنُڻ هارَ جِتَنِ، وِڇُون اُتَرَ واءَ،

Gul Hayat Institute

سُرَها سَبزا ٿِيا، ڊامَڻَ دبَ ڪَيا،
پَهري پَٽَنِئان، پَرِيائين ڪُنَ ڪراڙَ جا.
(سارنگ، ٢ ـ ٢)

(١٣)

ڀَڪُلِيا ڀُوڻَنِ، ڏَڙَ کي گَڏِيو ڏُوڙِ ۾،
ڳالِهيُون، ڳَهلي لوڪَ سين، ڀَڏَرِ ڀَئي نہ ڪَنِ،
ڪا مُلِ آهي تَنِ، موُن پِريان جي ڳالَهڙِي.
(ڪاهوڙي، ١ ـ ١٠)

(١٤)

’ڀَڳو‘ آئُون نہ چَوان: ’مِاريو‘، تہ وسَهان:
ڪانڊَ مُنهَن ۾ ڏَڪَڙا، سيڪِيندي سُونهان،
تہ پڻ لَڄَ مَران، جي هُوَنِس پُٺِ ۾.
(ڪيڏارو، ٣ ـ ١٢)

(١٥)

ڀَڳوئِي ڀيرِ، جانسِين رَتو راسِ ٿِئي،
ٻُريءِ بيڪارِيءَ سين، هارِي! پاڻُ مَ هيرِ،
ڪَتُ ڪَتِينديُون ڪير، نئين سين نہ ڄاڻِجي!
(ڪاپائتي، ١ ـ ١٣)

(١٦)

ڀَلائي آهِينِ، پِرِينِ ڀَلائِيءَ پانهنجي،
سَباجها سِرِ چڙهيو، ڏوراپو نہ ڏِينِ،
مان ڏي مَديون ٿِينِ، سَجَڻَ سَجاڻِنِ ۾.
(ڪنپات، ١ ـ ١)

(١٧)

ڀَلي ڪَري ٿِيومِ، هِيُ سَڳُ ٻاروچَنِ سين،
وَڃي ڪيڇُ ڏِنومِ، پُنيءَ لَڳي جن جي.
(حسيني، ١٢ ـ ٣٤)

(١٨)

ڀَلي ڪَيءِ، ڀَلا پِرِين! مُون نہ ڄاتو اِيئن،
هِنئُون هيرائي، هَٿِ ڪري، توکي ڏِيان ڪِيئَن؟
سا سِڪَ سَلان ڪِيئَن، جنهن اَندَرِ آهيرا ڪَيا؟
(بروو سنڌي، ١ ـ ٩)

(١٩)

ڀَلي ڪَيءِ، ڀَلا پِرِين! هِيئَن نہ مُناسِبُ هوءِ،
لائي چِٽُ، چَرِيو ڪَري، پاڻُ ڪَڏي وِئين پوءِ،
توٽِي حُبَّ نہ هوءِ، تَپِ، هوتَ! نہ ڪَڄَنِ هيڏِيُون.
(بروو سنڌي، ١ ـ ١٠)

(٢٠)

ڀُلِيو سَڀُ ڀَنڀورُ، جو پُنِيءَ هوتَ نہ هَلِيو،
شَهرَ سُڃاتو ڪِينَ ڪِي، آرِياڻي اَتورُ،
ماڻِيو تِنِين مورُ، ڏيکِيو جنِين دِلِ سين.
(حسيني، ٣ ـ ٩)

(٢١)

ڀَنڀوران اُجاڙُ، سَرَتِيُون! سَکَرُ ڀانِئيان،
مُون سين تنهن پَهاڙُ، ڏُکان هَڏِ نہ ڏورِيو.
(حسيني، ٣ ـ ٦)

(٢٢)

ڀَنڀوران ٻَهَرِ ٿي، اَمڙِ! مُون اُماڻِ،
مَڃُڻِ ڪا رِهاڻِ، مُون تي موٽي مَسَ ٿِئي.
(حسيني، ١٢ ـ ٤٣)

(٢٣)

ڀَنڀورَان ٻَهَر ٿي، مُون جي ڪَيا سَڏُ!
ٻاروچاڻيءَ لَڏُ، لَڪَ سَويلا لَنگهِيا.
(حسيني، ١٢ ـ ٤٤)

Gul Hayat Institute

(٢۴)

ڀنڀورَ جَنِ سُکَنِ، مُون ڪي ساڃان ڪارِيو،
هاڻي ساڻُ ڏُکَنِ، تان ڪِي ڏُونگر ڏوريان.

(حسيني، ٣ ـ ٢)

(٢۵)

ڀنڀو جو ڀنڀورَ ۾، ڪاڪُلُ ڏِٺُمِ ڪالَ،
هيءَ تِنين جي حالَ، زُلِفَ جي زافُ ڪَيُون!

(سسئي آبري، ٦ ـ ٣)

(٢٦)

ڀنيءَ ڀَڙَڪَ ڪِنِ، باهيُون بيراڳِيُنِ جُون،
هَلو تہ سيڪِيُون هَٿڙا، مَتي تِنِ مَچَنِ،
مُلان سناسِيَنِ، مُون جَڙَ لَڳي جانِ ۾.

(رامڪلي، ٩ ـ ٣۴)

(٢٧)

ڀنيءَ تا ڀَرِينِ، ساٿِيُنِ سَنڌَ هَٿَنِ ۾،
ليڙَنِ جو لَطِيفَ چئي، مُون ڪي مَنجُهہ نہ ڏِينِ،
هوتُ پُنهون تا نِينِ، اَسُونهِينءَ جو آجِڪو!

(ديسي، ٢ ـ ٨)

(٢٨)

ڀنيءَ جي ڀُوٽَنِ، ڀيجَ ڀُڪو نہ سُٽان،
سِنجَھَ وارِيُون سُٽيُون، وَڃي ويڙهہ وَرَنَ،
ڀِيا سيٺَ سَڙَنِ، تَرهي ڀِنِيَنِ ڪَنڌِيين.

(مارئي، ٨ ـ ١٢)

(٢٩)

ڀُورُ نہ چَري ڀُورُ، چڏيو تُورُ، تَڪُون ڪري،
مُونين هٽي موتيو، ڪَرهو رات ڪپُورُ،
مَيو تيو مَعمُورُ، چَندَنُ چڪي آئيو.

(ڪنيات، ٢ ـ ٢٦)

(٣٠)

ڀَرِيُون ڀَرِ دَرِياهَ، ڀَسُ! جي پارَ ڀَونديون،
ٻَڌُ تَوَڪُلَ تُرَهو، آهَرَ ساڻُ اَللهَ،
جن جي ساهَڙَ ساڻُ صَلاح، سي ڪِينَ ٻُڏنديُون ڪڏهِين.

(سهڻي، ٧ ـ ٩)

(٣١)

ڀُورِيين پاندَ تِمَنِ، جَهڳَ جهاڳِي آئِيُون،
ڪاڇو مينهَنڙِيَنِ، مُنداٽِتو ئي ماٽِيو.

(ڏهر، ۴ ـ ٣٢)

(٣٢)

ڀيرو ڀيڄُ ۾، ڪاپَڙي! لاهي وِهُ ۾ لاڳِ،
تان مُون هِنئَڙو ماڳَ، جان تُون، جوڳِي! جُوءِ ۾.

(مومل راڻو، ٧ ـ ۴)

(٣٣)

ڀيرَئين ۽ ڀانئِيين، اِئَن وِڏُوڙُو ڪانڌُ،
وِينِي اورِ اَرَٽَ سين، ڳچِيءَ پايو پاندُ،
تہ تنهنجو ئِي وِٽواندُ، ڪِتو وِتو نہ ٿئي.

(ڪاپائتي، ١ ـ ١۴)

(٣۴)

ڀيرئين ۽ ڀانئِيين، ڀائِنُ ڀَڃي ڇڏِ،
ڪِتو وِتو پورِهيو، هوڏُ وَڃهندِيئي هَڏِ،
هِتي ڏيڍو مَنجَ ڏڏِ! جِتي ڏڪَنِ ڏهسئي وارِيُون.

(ڪاپائتي، ١ ـ ٢۴)

(٣۵)

ڀيرِيُون ڀيري ڀيڄُ، هي جي مَنجهان پورِيُون،
ٻِئي دَرِ ڪَنهِين مَ وَڃُ، رِءَ هاشميءَ هيڪِڙي.

(بلاول، ١ ـ ۵)

Gul Hayat Institute

(٣٦)

پيڙي ٻَنڌُ ٻيهارَ، سُورائِتي! سَندِرو،
ڏونگَرَ توهان ڏارَ، ڪانَ ڏورِيندي ڏُکَ سين.

(حسيني، ٦ ـ ٢٣)

(٣٧)

پيڙي پيڙي ٻَنڌُ، سُورائِتي! سَندِرو،
ڪيچَ اَڳاهُون پَنڌُ، مَتان لَکَنِ سين لَڳي مَرين!

(حسيني، ٦ ـ ٢٢)

(٣٨)

پيليان جِتِ پَکِيُون، آئِيُون اُتِ وَري،
ڪانهي ٻي ڳَري، مينهُنِ کي ميهارَ ري.

(سهڻي، ٤ ـ ١٥)

(٣٩)

پيلي پُلائِي، پَسِي چِتَ چَري ٿِئِي،
"ٻَرا! ٻَرا! ٻُڏي سُهڻي!" ويرُنِ ۾ وائِي،
ڪَچي ڪيرائِي، لال لَهرنِ وِچَ ۾.

(سهڻي، ٨ ـ ١٨)

(٤٠)

پينَرُ! آئُون پوري، مُون سَگَ سُجاڻي نہ ڪيو،
ڏيندا مُون ڏيرَ ويا، جِهجَھُ ۾ جهوري،
لَڳي جن لوري، ڏونگَرَ سي ڏورِينديُون.

(سسئي آبري، ٥ ـ ١٨)

(٤١)

پينَرُ! پَنيوران، پَچو تان اُبَهو،
اَڳي اِنَ ماڳان، سَرتِيُنِ سُورَ پرائِيا.

(حسيني، ٣ ـ ٣)

(٤٢)

پينَرُ! هِنَ پَنيورَ ۾، دوزَخَ جو دُونهون،
سَوارو سُونهون، پُڇي پُورِج سَسُئِي!

(حسيني، ٣ ـ ٤)

(٤٣)

پينَرُ! هِنَ پَنيورَ ۾، گهايَلِ ٿي گهارِيان،
سَجَنَ جي سانگَ ويا، سيئي ٿي سارِيان،
سي ڪِيئَن وِسارِيان؟ جي وَٽان مُون واٽَ ٿِيا.

(حسيني، ٣ ـ ٦)

وائي- ١

پَلو، جيڏِيُون! آئُون جا بلوچي جي آهِيان،
ڪَنيزَکَ ڪيچِيُنِ جي، ناتَرَ نانءُ سَڏائِيان،
پيزارَ پُنهونءَ جامَ جي، اَکِيُنِ سين اُٺائِيان،
پَلو، جيڏِيُون! آئُون چَشمَنِ سين چائِيان.

(ڪارايل، ١ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

پ

(۱)

پاپوڙو پيشِ ڪيو، نئون نُورِيءَ نيئي،
حاضُرُ هيُون هڪيُون، سَميُون سَيِيئِي،
نَوازي نيئي، گاڏِيءَ چاڙهي گندرِي.

(ڪاموڏ، ۱ – ۱۹)

(۲)

پاپوهِيو پُڇَنِ، ڪِٿي هَٿُ حَبِيبَ جو؟
نيزي هينان نيهن جي، پاسي پانُ نہ ڪَنِ،
عاشِقَ اَجَلَ سامُهان، اُوچي ڳاٽ اَچَنِ،
ڪُسَنُ قُربُ جَنِ، مَرَنُ تَنِ مُشاهِدو.

(ڪلياڻ، ۳ – ۱۲)

(۳)

پاپوهي هيڪارَ، مون ڪان پُڇيو سَڄَڻين،
’اَلَستُ بِرَبِّڪُمۡ‘، چَيائون جنهن وارَ،
سَندي سورَ ڪِنارَ، تَنَ تَڏاهڪُون نہ لهي.

(ڪلياڻ، ۳ – ۱۵)

(۴)

پاچاٽيان پَئِي، تيو آڳاٽيان آڳرو،
چُڪَسِ سَبِ چَئِي، تَڏهن مولا مِينهَن وَسائِيا.

(سارنگ، ۳ – ۸)

(۵)

پاچاهِي نہ پاڙيان، سَرَتِيُون! سُئِيءَ سانُ،
ڏِکي اُگهاڙَنِ کي، ڪِينَ ڏِڪائِين پانُ!
پِيهَرَ جاپِي جانُ، اِبَرَ جي اوصافَ کي!◆

(مارئي، ۷ – ۱۴)

(۶)

پارانپيانِ پَچارِ، مَٿي لامَ لَطِيفُ چئِي،
قِيرِ مَ فَضِيلَتَ تُون، جا ڪُرَ اَوانَ جي ڪارِ،
جي ڏِٺي ۾ ڏِينارِ، سي اُڏامِي آئِ پِرِينَ.

(پورب، ۱ – ۴)

(۷)

پارانَ پُڇِي آءُ، خَبَرَ ڪاهوڙِيُنِ جي،
نہ ڏُوٽِيُنِ ڏُونگراءُ، ڪَنهن پَرِ ڏورِيو ڏِٺَ ڪي.

(ڪاهوڙي، ۱ – ۵)

(۸)

پاڙي ناهِ پَرُوڙَ، تہ ڪا راتِ رَنجائي گُذري،
بانيَڻِ بَروچَنِ جي، گهائي وِڏي گهورَ،
هِڪَ سَسُئي بِيا سُورَ، وِيا پِٽِيندا پانَ ۾.

(حسيني، ۱۰ – ۹)

(۹)

پاڙي ويجَ هُئام، تان مون مُور نہ پُڇيا،
تيلاهين پيام، موريسَرَ اَکيُنِ ۾.

(يمن ڪلياڻ، ۲ – ۲)

(۱۰)

پاڙيچيءَ روئي، چاڪَ مُنهنجا چوريا،
پَگهرُ وِڃهنديِسِ پِرِينءَ جو، ڏَڪَنِ ۾ ڏوئي،
ساڄَنَ! سِپوئي، ساهُ اَوهان تان صَدقو.

(حسيني، ۱۰ – ۱۰)

(۱۱)

پاسا پولِڙِيُنِ ۾، پانهوُن سِرِ ٻيئي،
اَکِيُون، نَکُ، اَرِيجَ رِيَ، تِمايَمِ تيئِي،
ڏُورِ تِيا ڏيهي، پِرِين پائُرَ وَٺِ ۾!

(مارئي، ۹ – ۱۲)

Gul Hayat Institute

(١٢)

پاسنگُ جنهن پيشِ ڪيو، تنهن ڏنو ڪينَ ڏياچَ،
مَتو نيئي ماچَ، وَجي ڏُورِ، ڏُکُ ٿيو.

(سورٺ، ۴ _ ١٣)

(١٣)

پاڪَ جنين جا پيرَ، ڪَنان هيٺِ نہ ڪوڙيا،
تَنگَ تَرارِن تِڇيا، ڇِٽيو پَوَن ڇُڳيرَ،
ڏُوندَ تِنين جا ڏيرَ، ڳِجهڙيُن ڳَرَ لائِيا.

(ڪيڏارو، ٦ _ ٢٠)

(١٤)

پانڌي! ڇَڄ پِرينءَ ڪي، جورِ هَٽي جانا:
"پَيڪَڙا پيرَن ۾، ڪَرايُن ڪانا،
آن رِءَ اَمانا، ڳَهنگَهرِ گهارِيان ڏِينهَڙا."

(مارئي، ابيات متفرقہ _ ٢٨)

(١٥)

پانڌي پِرينءَ پَنوَهارَ جا! جان ٿو وَڃين وَسَ،
ساري ڏيج سَرَتين، سَلامَن سَهسَ:
"آئُون اَوهان جي آهِيان، گولي مَٿي گَسَ،
ويني ڪَرِيان وَسَ، ايڏي جي اَچَڻَ جا."

(مارئي، ابيات متفرقہ _ ٢٧)

(١٦)

پانڌي پِرينءَ پَنوَهارَ جا! نياپا ني ڪي،
ساري ڏيج سَرَتيين، يادِ پُنئي جيڪي،
وَليُون، وَڻَ ڦُلاريا، ڪِرڙ پَڪا ڪي ڪي،
سِڱَرَ ڪِينَ سَرَتيُون، سَئين ڄِڻ سيڪي،
زيرِيُون پَيچي جي ڪي، مِلان ماروَئڙن ڪي!

(مارئي، ابيات متفرقہ _ ٢٩)

(١٧)

پانڌي! پِرينءَ پَنوَهارَسين، روئي ڪَج رِهاڻ:
"جِئَن ٿَر وِڃُون اُنيُون، تيئَن آن سُورَن ساڻ،
ڪَجاهُ ڪا وَراڻِ، ڏُکَن ڏِيلُ ڏهيُون ڪيو."

(مارئي، ابيات متفرقہ _ ٢٦)

(١٨)

پانڌي! پِرينءَ پَنوَهارَ ڪي، چَيُمِ تـئَن چَئيج:
"سَندا سَنگَت ڏِينهَنڙا، وَرَا! مَ وِساريج،
ڪوٺيُن ڪُنَي آهيان، سِگهي سارَ لَهيج،
مُٺِ مانڌاٽي مُجيج، تہ نيرَنِ ۾ نَئون ڪَريان."

(مارئي، ابيات متفرقہ _ ٢٥)

(١٩)

پانڌَپَ سين نہ پاڙِيان، سَوين ہِيا سَردارَ،
آهي مِثِل مِينهَن جي، سَخي! تُنهنجي سارَ،
حاتِمَ هَرِدَهِ هَزارَ، جُهڙَ تُنهنجي جهپيا.

(بلاول، ٣ _ ٥)

(٢٠)

پانهين، پَسي پَبُ: مَتان ڪا مُندا! ڏِئين،
اَڳيان ڪَؤ مَ ڪَبُ، اِيُ قالِي آڏو ڪيچَ ڪي.

(ڪوهياري، ٦ _ ١٠)

(٢١)

'پاڻُ' پَردو پاڻَ ڪي، سُٽي ڪَرِ سَنڀالَ،
وِچان جو وِصالَ، سو تان هُتَڻُ هِنَ جو.

(آسا، ۴ _ ٣١)

(٢٢)

'پاڻُ' پَردو پاڻَ ڪي، طالِبَ! سُٽج تُون،
نَڪا هان نہ هُون، پَردا سَڀِ پاسي ٿِيا.

(آسا، ۴ _ ٣٢)

Gul Hayat Institute

(٢٣)

پاڻُ مَ ڪَڇ پاڻَ سين، رِءَ وَسيلي وانءُ،
مَٿان سائِرَ، سُهڻي! پِرتِ ونجي پانءُ،
نِينهَن ڳِنهندي نانءُ، وَنءُ پِريان جي پار ڏي.
(سهڻي، ١ ـ ٢٧)

(٢٤)

پاڻُ مَ ڪَڇ پاڻَ سين، رِءَ وَسيلي وَڃُ،
پيلو پيري پَڃُ، اُڪَندَ ڪَڻُ عَميق ۾.
(سهڻي، ١ ـ ٢٩)

(٢٥)

پاڻُ مَ ڪَڇ پاڻَ سين، رِءَ وَسيلي وَڌُ،
لالَنُ تِنين لَڌُ، عِشقُ جِنين جي اَڳَ ۾.
(سهڻي، ١ ـ ٢٨)

(٢٦)

پاڻُ مَ ڪَڇ پاڻَ سين، وَسيلا وِڃاءِ،
عِشقَ ساڻُ اُناءِ، پيرُ پِريان جي پارَ ڏي.
(سهڻي، ١ ـ ٢٥)

(٢٧)

پاڻُ مَ ڪَڇ پاڻَ سين، وَسيلا وِسارِ،
لُڙُ لَنگهائي، سُهڻي! پِرتِ وجهنديءِ پارِ،
سي تُرتُ لَنگهينديُون تارِ، اُڪَندَ آڳَهُ جن سين.
(سهڻي، ١ ـ ٢٦)

(٢٨)

پاٿِهين پَڇي پيئِيُون، رِءَ واهِيَتَ، رِءَ واڙِ،
جُوءِ ڪُسادي جيڏِيين، مَليرَ موڪَ مُهاڙِ،
اُتِ اَباڻا جنهن جا، سا ماڙِيءَ مُورِ مَ چاڙِهه،
جي اُڪَنديُون آرڙِ، لوهَ تِنين کي لاهِيين!
(مارئي، ٧ ـ ١٠)

(٢٩)

پاڻهين پسي پاڻَ کي، پاڻهين محبوبُ،
پاڻهين خلقي خوبُ، پاڻهين طالبُ تن جو.
(ڪلياڻ، ١ ـ ١٧)

(٣٠)

پاڻهين جَلَّ جَلالُـهُ، پاڻهين جانِ جمالُ؛
پاڻهين صورت پِريَنءَ جي، پاڻهين حُسن ڪَمالُ،
پاڻهين پِير مُريدُ ٿئي، پاڻهين پاڻَ خيالُ؛
سَڀ سِيوئي حالُ، منجهان ئي معلوم ٿئي.
(ڪلياڻ، ١ ـ ١٦)

(٣١)

پاٽيءَ مَٿي جهوپِڙا، مُورَڪَ اُڃَ مَرَن،
ساهان اوڏو سُپِرين، لوچي تان نـ لَهن،
دَمُ نـ سُڃاڻَنِ، دانهُون ڪَنِ مُنَنِ جئن.
(سسئي آبري، ١ ـ ٩)

(٣٢)

پاڻَهين وينا پاڻَ سين، پَرِ ۾ پَريائِين،
سامِي سَفَرِ هَليا، آسَنَّ اُجهائِين،
رُخِصَتَ رُئارِين، آئُون نـ جِئَندي اُن ري.
(رامڪلي، ١ ـ ٣٨)

(٣٣)

پاڻَهين وينا پاڻَ سين، پَرِ ۾ پَريائِين،
هُو جي هَلَنَّ سنديُون، ڳالِهيُون ڳالهائِين،
وَڃَنُ وِڃائِين، آئُون نـ جِئَندي اُن ري.
(رامڪلي، ١ ـ ٣٩)

(٣٤)

پاڻهين وينا پاڻَ سين، پَرِ ۾ ڪَنِ پَريانَ،
اَهڙا جن اُهڃانَ، آئُون نـ جِئَندي اُن ري.
(رامڪلي، ١ ـ ٣٧)

Gul Hayat Institute

(٣٥)

پاوَنگُ اُپيو پَڙ ۾، هَٽِي هَزاري هولُ،
جَوهَرَ ۽ جَڙاءَ سين، ڪامِلَ سِرَ ڪَنگولُ،
رَتو رَتَ رَتولُ، مولِهيو ميرَ حُسينَ جو.

(ڪيڏارو، ٥ ـ ٨)

(٣٦)

پائي پاندِ ڪَپاهُ، جان مُون آتَڻَ نِهارِيا،
ڪَتِي ڪانہ پَساهُ، سَرتِيُون وَجِي سُتِيُون.

(ڪاپائتي، ١ ـ ٣١)

(٣٧)

پائي پَٽَ ڪَتا، مُون تان مُور نہ مَگِيو،
تازي طَبيلَنِ ۾، گهوڙا گهر گهٽا،
هاٿيءَ ڪارڻ هيڪِڙي، آنَ ڪا تَندُ هَٽان؟
جا مَتِي تو مَتِيا، تَنهِن سِرَ جو آهيان سيڪِڙُو.

(سورٺ، ٢ ـ ٩)

(٣٨)

پائي ڏورِ اَرٽَ ۾، ڪَتِين نہ ڪُوڙي،
وهاڻءِ واڏاٽي، پُٽِين سَنيُوڙي،
مَتِي جَنهِن مُوڙي، سا ڪِئَن وِهي ويسري؟

(ڪاپائتي، ١ ـ ٧)

(٣٩)

پائي ڪانُ ڪَمانَ ۾، مِيان! مار مَ مون،
مون ۾ آهين تون، متان تنهنجوئِي توکي لڳي.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ١٠)

(٤٠)

پايو مُنهن مُونَنَ ۾، وينا سي وهُسَن،
جوڳِي جاتا ڪَنِ، آيا اُلُوهِيَتَ ۾.

(رامڪلي، ٥ ـ ٦)

(٤١)

پَتنگن پَہُ ڪيو، مَڙيا مَتِي مَچَ،
پَسِي لَهَسَ نہ لِچِيا، سَڙيا مَتِي سَچَ،
سندا ڳِچِين ڳَچَ، ويچارن وِڃائيا.

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ١٣)

(٤٢)

پَتنگُ چائِين پاڻَ کي، تہ اَچِي آڳِ اُجهاءِ!
پَچَڻَ گهٽا پَچائِيا، تون پَچَڻَ کي پَچاءِ!
واقُف تِي وِساءِ، آڳِ نہ ڏِجي عامَ کي.

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ١٠)

(٤٣)

پَتنگُ چائِين پاڻَ کي، تہ چيري پَوُ جاٽي!
تان تان تاتُج تَـوَ ڏي، جان آڳِ نہ اُجهاٽي!
وِسَهُ وِهاٽي! آڳِ نہ ڏِجي عامَ کي!

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ١١)

(٤٤)

پَتنگُ چائِين پاڻَ کي پَسِي مَچُ مَ موٽُ!
سَهائِيءَ سُپيرين جي، گهڙُ تہ ٿِئين گهوٽُ!
اَچا تون اَروٽُ! ڪُوري خبرَ نہ لهين!

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ١٢)

(٤٥)

پَتنَڻَ پوءِ پَچارَ، آنَ کي سِڙہ ويندا گَڏيا؟
اُڪَنڊَ مُون اَپارَ، شالَ منهنجا موٽِيا!

(سامونڊي، ٢ ـ ١٧)

(٤٦)

پَٽَ چِڏِيائُونَ پَٽَ ۾، ڏَندَ چِڏِيائُون ڏَسُ!
آلائشان اَڳِي ٿِيا، موتِي ٿِيَنِ نہ مَسُ،
هِيُ چِڏِيائُون حِسُ، وَڃِي ڪالهہَ ڪُلُ ٿِيا.

(رامڪلي، ٩ ـ ٣٦)

Gul Hayat Institute

(٤٧)

پَٽُ نه پَرَهِيان، سُومِرا! جانڪِيتان جِئان،
آئُون ڪِئَن لوئِي لاهِيان، ڪارڻ ڍِنِ ڍِينهان؟
جانسِين تِي جِئان، ڪانڌُ نه ڪَنديَس ڪو ٻِيو.

(مارئي، ٣ - ٧)

(٤٨)

پَٽولا پَنوَهارِيُون، مُور نه مَٿي ڪَنِ،
جُهُ لاکَ رَتائُون لوئِيُون، تہ سالُنئان سُونَهَنِ،
اُنَ ايلاچِئُون اَگِري، بَخمَلَ بافتَنِ،
سَڪَرَ پائِيان، سُومِرا! ڪَتِي ڪان ڪُهنبَنِ،
جا ڍُنِيمِ ڏاڏاڻَنِ، سا لاهِيندي لَڄَ مَران.

(مارئي، ٣ - ١)

(٤٩)

پَٽِيءَ نه پيرو، اوڏِيءَ چِڪَ نه چِميا،
پويون هِيءُ پيرو، نِينهُن نِباهي هَليا.

(حسيني، ١ - ١١)

(٥٠)

پَڇائي پَهاڻُ، جن رساٽيو رُڪَ کي،
تنِين سندو جاڻُ، آهي آڳَٽِين کي.

(يمن ڪلياڻ، ٣ - ١٧)

(٥١)

پُڇُ پَتنگَنِ کي، سَنديُون ڪامَڻَ خَبرُون،
آٽِيو وجهِنِ آڳِ ۾، جيءُ پَنهنجو جي،
جيري جنِين جي، لڳا نيزا نِينهَن جا!

(يمن ڪلياڻ، ٣ - ٩)

(٥٢)

پُڇَنِ جي ميهارَ کي، پُڇي سي ميهارُ،
تُرَهو تِنِين بارُ، عِشقُ جِنِين کي آڪرو.

(سهڻي، ١ - ٣١)

(٥٣)

پُڇَنِ سي پَسَنِ، جڏهن تڏهن پِرينءَ کي،
ڏوريندِيُون ڏِسَنِ، آڳَڻَ عَجِيبَنِ جا.

(حسيني، ٧ - ١)

(٥٤)

پُڇَڻَ پَرڏيهِين جو، آسَڻَ وَٽِ آهي،
لَڳَڻُ جي لاهي، هُنئِين تان حَقُ لَهي.

(رامڪلي، ٩ - ٥٠)

(٥٥)

پُڇي پاڙي وارِيُون، ڪوهُ ڪَريندو ڏَمُر؟
ڪاريءَ راتِ ڪُنَنِ ۾، آهي ڪاٽيارِن ڪَمُر،
هِيُ هَڏو ۽ چَمُر، گهورِيو مُحبِ ميهارَ تان.

(سهڻي، ابيات متفرقہ - ٧)

(٥٦)

پُڇيو پيِنگهن پانڌَ، ويني روءِ وَڃِن سين،
ڪُهُ ڪَرِينديس ڪانڌُ؟ گهَرُ ٻِگو تان گهورِيو.

(سهڻي، ٤ - ١٣)

(٥٧)

پُڇيو ئِي تان پور، ناتَ پُڇَڻُ هوءِ مَ پِرينءَ کي،
ڏورَڻَ وارِيُون ڏورِ، هَڏِ نه آهِينِ هوتَ کي.

(حسيني، ٧ - ٣)

(٥٨)

پُڇيوئي جان دوستُ، تان پاسي ڪر پَرهيزَ کي،
جنِينِ ڏِنو هوتُ، تن دِينَ سَپيئِي دُورِ ڪَيا.

(حسيني، ٨ - ١٧)

(٥٩)

پُران، مانَ پُڇان: بَندَرَ مُون ڏُورِ ٿيا،
تہ مون هَڙَ نه هَنجَ ڪِي، جو آئُون چِٽِي چڙهان،

Gul Hayat Institute

اِيهين ڪَج، پاتِڻي! جنهن پَر پرينءَ مِڙان،
ڪارُون تي ڪَريان، تو ڏَرِ اُپِي، ناڪُئا!
(سامونڊي، ٣ ـ ١)

(٦٠)

پَرتَوو پُنهونءَ جو، جُهڙَ جِتَن جهالا ڏَئي،
آئُون تنهن آريءَ کي، وَنيو راهَ رُئان گهڻو.
(ڪوهياري، ٤ ـ ١١)

(٦١)

پَرتَوو پُنهونءَ جو، رُڳِيائِي راحَتَ،
پائِنيان ڏِينهُن پَوارَئون، ساجَنَ لاءِ صِحَتَ،
مِنِي مَصيبَتَ، آهي آرِيءَ چامَ جي.
(ڪوهياري، ٤ ـ ١٢)

(٦٢)

پَرتَوو پُنهونءَ جو، سَهائِي سِياهُ،
مُنهن ڏيئِي مون آئِيو، رَنگا رَنگِي راهُ،
پِهرين ڏِينِدا پاهُ، پوءِ رَڳِيندا رَڳ ۾.
(ڪوهياري، ٤ ـ ١٠)

(٦٣)

پَرتَوو پُنهونءَ جو، ڪي چاڻين، ڪي اُسَ،
قَريباڻي ڪُسَ، آهي ڪَرَ ٻَڪَرڙي!
(ڪوهياري، ٤ ـ ٩)

(٦٤)

پَرتَن جي پاڙي، جاڙ گُذاريمِ، جيڏِيُون!
جنين مُون کي ماريو، سُورَنِ سين ساڙي،
اِرادي آڻي، سانگِيُن سين سَڱُ ڪَيو.
(ديسي، ٤ ـ ١٤)

(٦٥)

"پَرديسان پَنڌُ ڪَري، آيُس آڳاهِينءَ ماءِ،
جي وِهاڻيءَ ويرَ مَ ٿِئي، تہ مون هيرَ ئي هَلاءِ،
سُونهارا سورَٺ وَرَا! ڳالهہ هِنئين سين لاءِ،
سو مِڱڻهارُ مَلهاءِ، جو وِچان ويرِيُن آئِيو."
(سورٺ، ١ ـ ٥)

(٦٦)

"پَرديسان پَنڌُ ڪَري، سُٽِي آيُس شانُ،
مَڱان ڪَهڙيءَ مَتِ سين؟ نسورو نادانُ!
سو ڪوڏِيارِئِين ڏانُ، جو طَمَعَ کي تَرڪَ ڪَري."
(سورٺ، ١ ـ ٦)

(٦٧)

"پَرديسان پَنڌُ ڪَري، هَلِي آيو هِتِ،
جاچِڪُ اُپو جِتِ، سِرَ جُون صدائُون هَٿِي.
(سورٺ، ١ ـ ٢)

(٦٨)

"پَرديسان پَنڌُ ڪَري، هَلِي آيو هُون،
اُونچو تُون عَرشَ تي، آنَ پورو مَٿي پُون،
ڪِيئَن تُسَندين تُون؟ هِيُ سِرَ سُوالِي مَڱٽو".
(سورٺ، ١ ـ ٤)

(٦٩)

"پَرديسان پَنڌُ ڪَري، هَلِي آيو هِيُ،
مالُ نہ مَڱِي مَڱٽو، جاچِڪُ گُهري جِيُ،
"وِڍِ، وَهِلو ٿِيُ، ساعَتَ صَبرُ نہ سَهان."
(سورٺ، ١ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(٧٠)

پَرڏيهَ پُورِيائُون، سامُونڊين سِڙهَ سَنباهيا،
مان تَنُ مارِيائُون، پاٽان وِجهي گُوندَرين!
(سامونڊي، ٣ ـ ١٦)

(٧١)

پَرَگهران پاسو ڪَري، پُڇُ پِريان ڪَرَ پانُ،
سو تان توهِين سانُ، جنهن لَءِ جَفائُون ڪَرِين.
(سسئي آبري، ٣ ـ ٦)

(۷۲)

پَرِ ۾ پُڇياڻُون، عشقَ جي اَسبابَ کي،
دارُون هِنَ دَردَ جو، ڏاڍو ڏسيائُون،
’آخِرُ وَالعَصَر‘ جو، اِئين اُتائُون،
تِهان پوءِ آئُون، سِڪان ٿي سَلامَ کي.
(ڪلياڻ، ۳ ـ ۸)

(۷۳)

پَرِ ۾ پَڇي پِرينءَ کي، مَري نہ ڄاتوءِ،
’مُوتُوا‘، مُنڌَا! نہ سوءِ، ڪَنڌ ڪُجاڙيان ڪاتِئين؟
(معذوري، ۴ ـ ۱۲)

(۷۴)

پَرَوَسِ ٿِيُمِ پراڻُ، پرين وَسِ نہ پانهنجي،
لَڳو ڪئَن، لَطِيفُ چئَي، ڇِپَرُ ڇاتيءَ ساڻُ!
پِرِين ڏيکاري پاڻُ، خوش ڪَري ويا خوابَ ۾.
(بروو سنڌي، ۱ ـ ۴)

(۷۵)

پِرهَ پَکي آئِيو، صُبُحَ سَوارو،
روضي پاسِ رَسُولَ جي، هَنيائِين هاڪارو:
”مانجِهيُنِ ڪَيو مارو، چَڙهُ، مِيرَ مُحَمّدَ عَرَبِي!“
(ڪيڏارو، ۴ ـ ۹)

(۷۶)

پِرهَ پَکي آئِيو، ڪَربَلا مان ڪالَ:
آهِ آلُودو رَتَ ۾، حيرَتَ گڏيو حالَ،
گَهوٽَ وِڍاهِيا ڪالَ، پيلي مِيرَ حُسينَ جا.
(ڪيڏارو، ۴ ـ ۱۰)

(۷۷)

پِرهَ پَکي آئِيو، ڪَربَلا مان ڪَهي،
رَوضي پاسِ رَسُولَ جي، تَنهن هَلِي هاڪَ هَنئِي،
”ڏِنِيَمِ رُڪَ رَئِي، چَڙهُ، مِيرَ مُحَمّدَ عَرِبِي!“
(ڪيڏارو، ۴ ـ ۸)

(۷۸)

پِرهَ ڦُٽِي، راتِ گَئِي، جهيڻا ٿِيا نَکَٽَ،
هارِي! وِيَءِ وَٽَ، گَهَٽا هَٽنديِنءَ هَٽڙا.
(ڏهر، ۳ ـ ۱۵)

(۷۹)

پِريان سَندي پارَ جو، ڪانگلُ نہ ڪُوڙو،
اَچي وَجي وِچَ ۾، مَٿي دَرَ دُوڙو،
جو اَندَرِ اوسِيڙو، سو لاٿائِين لَطِيفُ چئَي.
(پورب، ۱ ـ ۱۸)

(۸۰)

پِريان سَندي پارَ جي، مِڙيئي مِنائي،
ڪانهي ڪَڙائي، ڇَڪِين جي ڇيٽُ ڪري.
(ڪلياڻ، ۳ ـ ۱۱)

(۸۱)

پَرِيٺَنِ پالِياسِ، بانيِڙِ بيٺي آهيان،
حُسَنَ هوتَ پُنهونءَ جي، ماري موتِ وڌِياسِ،
جانڪي تان جِئنديِاسِ، پِيَسِ وَرِ وِصالَ جي.
(ديسي، ۴ ـ ۱۳)

(۸۲)

پَري پَڙاڏا ڪَري، اوري نہ آهي،
ڪَمتَرِ ڪا ڪاهي، پهُچي هِنَ پَٽيءَ کي.
(معذوري، ۷ ـ ۱۷)

(۸۳)

پِرين جي پَرَديسَ ۾، تن جِي ڪانگا! ڪَج خَبَر،
تہ سَڀِ مَڙهايان سونَ سين، پَکِي! تُنهِنجا پَرَ،
گُهمِي مَٿان گَهرَ، ڏِج پارانيا پِرِينءَ کي.
(پورب، ۱ ـ ۸)

Gul Hayat Institute

(٨٤)

پَرِينديئي پاڻُ ويو، زُلفَ کَيَسِ زافُ،
سَندو ڪاڪُلَ ڪافُ، ماري مَعذُورِن کي.

(سسئي آبري، ٦ ـ ٤)

(٨٥)

پَرِينديئي پيرِ ٿيا، ڇَڏي گنجو گامُ،
گُروءَ سَندي گَسَ ۾، جِنِ ڪَيا تَنَ تَمامُ،
ويهي ڪَيو نہ وِچَ ۾، تِنِ آديسِيُن آرامُ،
رَهَ ۾ گَڏيُن رامُ، پَنڌان ڇُٽا ڪاپڙي.

(رامڪلي، ٩ ـ ١٣)

(٨٦)

پِرين نہ اَکَڙيُن ۾، هِنئون نہ حاضُرُ جَنِ،
سي هُنئَهِين جاڙ جِنَنِ، ٿُلها ٿاتا سَکِٽا.

(آسا، ٣ ـ ١١)

(٨٧)

پڙاڏو سو سَڏُ، وَرُ وائِيءَ جو جي لَهِين،
هُنا اَکِهِين گَڏ، ٻُڌڻ ۾ ٻہ ٿيا.

(ڪلياڻ، ١ ـ ١٩)

(٨٨)

پڙَ ۾ اُيو پاڻ، ساٿِيڙَن سَڏَ ڪَري،
پَلي جي لاڏاڻِ، سَپِ لَنگهِيندا لَڪِيُون.

(بلاول، ١ ـ ١٩)

(٨٩)

پَڙهيو ٿا پڙهنِ، ڪَڙهنِ ڪِينَ قُلُوبَ ۾،
پاٽان ڏوهَ ڇڙهنِ، جئن وَرَقَ ورائِينِ وِترا.

(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٢٧)

(٩٠)

پڙهيو پڙهيجانءِ، سبق اِنهيءَ سُورَ جو،
ميمُ رکجانءِ من ۾، اَلف تنهن اَڳيانءِ،
ڇِتان ڇوريجانءِ، اِها لات لطيف چئي.

(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٢٨)

(٩١)

پَسُ توشڪُون، تَڪِيا، سيئِي وهاٽا،
پَسيو هَنڌَ، پَڇي هِنئون، جي حَبِيبَنِ هاٽا،
هِڪُ ڏُنگا ڏاڏاٽا، پِيو موتِيو تان نہ ميندِرو.

(مومل راڻو، ٦ ـ ٦)

(٩٢)

پَسُ! پَسٽان پَري ٿيا، اوري سَندُن آرُ،
دَرِياهَ ري سَهاڙ، ڏسڻ گهٽو ڏُهلو.

(سهڻي، ٥ ـ ١٠)

(٩٣)

پَسَنديئي پُرِ ٿِيا، جَڪرو ئي جاجِڪ،
ٿِئان ڏِني مَگٽي، طَهُورا جي تِڪَ،
سَمي پَڳِيَنِ سِڪَ، واصِلُ ٿيا وِصالَ ۾.

(بلاول، ٣ ـ ١٦)

(٩٤)

پَسو! پَرائَن، سُورَن آڏي سَسُئي،
پَرايا پَنهِنجَن، وِجهن ويچاريءَ تي.

(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ ٦)

(٩٥)

پَسِي پاڻُ پُرِ ٿِيو، سَندو جادِمَ جُودُ،
مَگَ وِهاٽِيءَ، مَگٽا! مَتو هيرَ مَوجُودُ،
بَلڪِ آهي بُودُ، ناڪَسِيءَ نابُودَ ۾.

(سورٺ، ٣ ـ ١٨)

Gul Hayat Institute

(٩٦)

پَسِي جهاجهہ جَمالَ جي، جنين پيتِي پڪ،
اَپِر اَگَانجهو ٿيو، سُوُرُ اُنين کي سِڪَ،
هَڏِ نہ پَگِين هِڪَ، سَدا سَائِرَ سيرَ ۾.

(سسئي آبري، ١ ــ ٤)

(٩٧)

پَسِي ڏُونگَر، ڏاهِ! جمَ هَلَنَّ ۾ هيٺِي وَهين،
لانچي لَڪَ، لَطيفُ چئي، پُنِيءَ ڪيچِيُن ڪاهِ،
پُچِي پُورِجِ، سَسُئِي! بَلوچاڻي باهِ،
اِنَ وَڙَائِتِي وَرَ جِي، آسَرَ هَڏِ مَ لاهِ،
جو اَڪِنِئُون اوڏو آهِ، سو پِرِين پَرانهُون مَ چَئو.

(سسئي آبري، ٢ ــ ١)

(٩٨)

پَسِي سي سَرهي ٿِئي، جي مِينِ لَنگهيا مَسَ،
تَٿِ تنهن کي ناهِ ڪو، لَڪَ مَڙئِي لَسَ،
حُبَ جنهن کي هوتَ جي، وِندُرُ تنهن کي وَسَ،
سَنديءَ چَانگِنِ چَسَ، پيرَ نُرَنِدءِ پَٻَ ۾.

(ديسي، ٥ ــ ٦)

(٩٩)

پَسِيو آسَنَّ اُن جا، اچي نہ آرام،
ڪِينَرَ کُني آهِيان، تنين جي تمامُ،
مون کي ٿِيو ماتامُ، آئُون نہ جِئَندي اُن ري.

(رامڪلي، ١ ــ ١٩)

(١٠٠)

پَسِيو آسَنَّ اُن جا، اُدُوها آچِنِ،
ڪِينَرَ ڪاپَڙِيِن جا، صُبحَ تان نہ سُجَنِ،
جي رائِي مَنجِهِ رَهَن، آئُون نہ جِئَندي اُن ري.

(رامڪلي، ١ ــ ٢٠)

(١٠١)

پَسِيو آسَنَّ اُن جا، اوچِنگارُون آچِنِ،
پاٽا وِڏِيَسِ پَٽَ تي، لاهي لاهُوتِيَنِ،
جي رائِي مَنجِهِ رَهنِ، آئُون نہ جِئَندي اُن ري.

(رامڪلي، ١ ــ ٢١)

(١٠٢)

پَسِيو آسَنَّ اُن جا، بانهُنِ وِجهان واٽُ،
هُو جي ڪَهِيا ڏُنهن قَلاٽُ، آئُون نہ جِئَندي اُن ري.

(رامڪلي، ١ ــ ٢٣)

(١٠٣)

پَڪا پَنوَهارَن ڏي، ميوا، مَچَرَ، مَڪَّ،
عُمَرَ! اَتِ اُڪَنڊِيو، حالُ هَماري حَقَّ،
لوئِيءَ ۾ لَڪَ، سَمَنَ سُپيرِيُنِ سين.

(مارئي، ابيات متفرقہ ــ ٢٤)

(١٠٤)

پَڪا رَچَّ ڪُنيارَ جا، پَڪي نِهائِين،
مونکي تِيائِين، پيلو پاڪي آئِيو.

(سهڻي، ٨ ــ ١٤)

(١٠٥)

پَڪو ڪَٽِجِ پاڻَ سين، چڱو چِٽائي،
ڪَچو ڏيجِ ڪُلالَ کي، مُنهن تي موٽائي،
سو سُڄُ مِنئين سين، سُهڻي! جيڪي فائِقُ فرمائي،
موجُون مُنجهائي، مارِينئي مهرانَ جون.

(سهڻي، ٨ ــ ١٩)

(١٠٦)

پَڪا پَڪارِيو، جامُ تَماچي آئِيو،
گُونڊَرَ لاهيو، گَندرِيُون! آتَنَّ اُجارِيو،
ڪِنجُهرُ قَرارِيو، سَمي سامَ بَخشِي.

(ڪاموڏ، ٢ ــ ١٢)

Gul Hayat Institute

(١٠٧)

پَکَنِ پوءِ پَچارَ: ”اڄُ تَماچي آئِيو“،
مَرکَنِ مَلاحَنِ جا، مَتي ٻانڊِيُنِ ٻارَ،
وَڏي ڄامَ ڄمارَ! جنهن مِياڻِيُون موکِيُون.

(کاموڏ، ٢ ـ ١١)

(١٠٨)

پَکي پيهي نِڳِيا، مَنجهان لَتڙَنِ لَکَ،
کِنِين ماڻِکَ ميڙِيا، کِنِين رَتا پَکَ،
پُنيءَ لائي لَکَ، گَڏِيو هَنجُ حَبِيبَ کي.

(کارايل، ١ ـ ١١)

(١٠٩)

پَکي جَنهن پُڄائِيا، تَنهن ۾ ساهُ نہ ماهُ،
مَنجهہ ڪَرَنگهرُ ڪاٺَ جو: مَتي پَکَنِ گاهُ،
ويچارَنِ ويساهُ، مَتي پَـکَنِ آئِيو.

(کارايل، ١ ـ ٢٠)

(١١٠)

پَڳَہَ پاسي پَڄُ، آيَلِ! سامُونڊِين جي،
مَنَ ۾ ٻاري مَڄُ، جِمَ وَڃِنئِي اوهري.

(سامونڊي، ١ ـ ٢)

(١١١)

پَڳَہَ پاسي گهارِ، آيَلِ! سامُونڊِين جي،
وِڃهي جِيُ جَنجارِ، جِمَ وَڃِنئِي اوهري.

(سامونڊي، ١ ـ ١)

(١١٢)

پَڳَہَ پاسي ويہُ، آيَلِ! سامُونڊِين جي،
تون وِيسِري وِکَ کَٽِين، هو پُورِيندا پَـرڏيہُ،
سمنڊُ جن ساٿيہُ، کوهُ نہ ويئِينءَ تن سين؟

(سامونڊي، ١ ـ ٣)

(١١٣)

پَلاڻِيان، پِيو! اولاڻِيو نہ اُٺِيي!
جيڏانهن وَڳُ ويو، اُيو ترسي اوڏهِين.

(ڪنيات، ٢ ـ ١٢)

(١١٤)

پَلِ پَلِ تي پَلي، ڏَمَر ڏهاڻي کيترو،
پَسي دُورُ دَرياهَ جو، وچان کِينَ وَلي،
ڪاريءَ راتِ قَرِيبَ ڏي، منجهان حُبَّ هَلي،
نہ ڪنهن جهولَ جَهلي، هُئي سَمَنَ پُوري سُهٽي.

(سهڻي، ٣ ـ ١٢)

(١١٥)

پَلَ پَلَ ۾ پَليانس، پَلُ نہ رَهي پِريِنءَ ري،
جِتَن جهوريءَ ڪان جَهلِيانسِ، جهجيو تِتَن جهوريءَ پوي.

(رپ، ١ ـ ١٥)

(١١٦)

پَلَرُ پِيَنُ، اوڇَنُ اُنَّ، جن جا پيرَ مَتي پَٽَ پاکَ،
وَهنُ وَراڪَنِ ۾، اُن جي اَجوکِي اوطاقَ،
پاڻُ نہ پَسَنِ پاڻَ کي، ويچارا ٻي باکَ،
عُمَرَ! اُوءِ نہ عاقَ، ڏِکِيا جِمَّ ڏُکوئِيين!

(مارئي، ٣ ـ ١٦)

(١١٧)

پَليءِ پايو پُوٽِيُون، دَرِ دَرِ پيرا ڏِئي،
ڪا مُون ڪَتائي، آئُون ڪاپائتي آهِيان.

(ڪاپائتي، ١ ـ ٢٢)

(١١٨)

پَليان، پَليو نہ رهي، نِرتُون نِينهُن نِبارُ،
گهڙان، گهوريو جِندُڙا! اُتَلَ مُون اَپارُ،
جِنين مَنِ ميهارُ، هَلَنُ تنين حقُ ٿيو.

(سهڻي، ٥ ـ ٩)

Gul Hayat Institute

(١١٩)

پَنڌُ نہ پَنڌَن جيترو، ڪِيئَن سُجَندي ڪِيَہ؟
جيڪَر ڪَرِيان رِيَہ، پر چوندا مُنڌَ چري ٿي.

(معذوري، ٥ ـ ١٢)

(١٢٠)

پنَنِ ڪِينَ پَٽُ ڪَٽي، سو جي سُڄاڻَنِ،
تَہ بَرَ ۾ بيڪَ لَهَنِ، پَهرَ نہ پنَنِ ڪاپَڙي.

(رامڪلي، ٧ ـ ٥)

(١٢١)

پنَنِ ڪِينَ پَٽُ ڪَٽي، ڳُهرِن ڪِينَ ڳهران،
مَهيسي مَخلُوق جي، اُپِيَن دُورِ دَران،
پُڇَنِ ڪوهُ شرعان، جُہ اَندرِ عَدالَتَ اُن جي؟

(رامڪلي، ٧ ـ ۴)

(١٢٢)

پَنوهارَن پابوهيو، ڪي واهُندَن وَسَّ،
عُمَرَ! اُنهيءَ ڏيہَ جا، ڏوٿيُن ڏِنَمِ ڏَسَّ،
وَلِيُون، وَڻَّ ڦَلاريا، لُلُرُ نڳيو لَسَّ،
آٽيو وِجهنِ آهرين، سَندا ٿُوهنِ ٿَسَّ،
ميوا، مَجِرَ، ماڪيُون، سَڀَ ڪا چَکَنِ چَسَّ،
مارُئيءَ وِهي مَسَّ، مَلِيرِ ويندي مارُئي.

(مارئي، ٧ ـ ٣)

(١٢٣)

پَنوهارَن پابوهيو، ڪي وَسَّ واهُندَنِ،
لَٿو سِيُّ، لَطِيفُ چئي، بَڊو ڦَٽُ ڦَرَنِّ،
اُوءِ ٿا ڪورِن ڪُنٽَري، سَرِتيُون! مَٿان سَسنِّ،
عُمَرَ! اُنَّ اڪُنڊري، پاسي ڪانڊ ڪَتَنِّ،
پاٽَر ڏِنيُون پُنيُون، نَنڍِن نوراپَنِّ،
ڪاٿَر ڪَٿيُون خاصِيُون، اُوچيُونَ اُتَ اُڃَنِّ،
ڪَڍِيو پيڻُ ڪَهَنِ: "مَلِيرِ گهرجي مارُئِي"!

(مارئي، ٧ ـ ۴)

(١٢۴)

پَنوهارَن پابوهيو، وَريا واهُندا،
سارِيَمِ سِيڻَ، سَيَدُ چئي، ڳاڏِيلِيُون ڳُندا،
پيٽِنِ پَرِ هُندا، پُنگا پَٽَڙ پَتارَ جا.

(مارئي، ٧ ـ ١)

(١٢٥)

پُنهون ٽِيَس پاٽَهين، ويو سَسُئيءَ جو سِينگارُ،
'مَنْ عَرَفَ نَفْسَهٗ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهٗ'، اِهوئِي آچارُ،
جو وِنڌُرَ ۾ واپارُ، سو سودو سَرِيُسِ هِتَهين.

(سسئي آبري، ٥ ـ ٥)

(١٢٦)

پُنهون ٽِيَس پاٽَهين، ويو سَسُئيءَ جو شَرَمُ،
هيڪَلِيُون هَلَن جي، پَڄي تن پَرَمُ،
جو وِنڌُرَ ۾ وَرَمُ، سو سودو سَرِيُسِ هِتَهين.

(سسئي آبري، ٥ ـ ۴)

(١٢٧)

پُنهون ٽِيَس پاٽَهين، ويئي سَسُئيءَ جي سُونهن،
خَلَقَ آدَمَ عَلىٰ صُورَتِہ، اُٿن وٽِن مَنجهہ وِرُونہ،
چَريءَ مَنجهان چُونہ، ڪَٽي هوتَ هَنج ڪيو.

(سسئي آبري، ٥ ـ ٦)

(١٢٨)

پُنهونءَ پيرڙيُون، ڳَهر ڳُهَمَندي جي ڏِنيُون،
سي مُون سيرڙيُون، نِٽُ نهارَڻُ پيئِيُون.

(حسيني، ٩ ـ ١٥)

(١٢٩)

پُنهونءَ ڇڏيو پوءِ، جانبُ جَبَلُ ڳوليئين،
تيلانهين ٽَنگون ڪَرِئين، جيلانهين تون جوءِ،
ساڄَنُ سُڄَ نهارِئين، ڏُکِي! ڏوهہ ڪيوءِ،
هاڙهي هوتُ نہ هوءِ، وري پُڄُ وينِئِن ڪي.

(سسئي آبري، ٣ ـ ١)

Gul Hayat Institute

(١٣٠)

پُنهونءَ سين پريت جو، ڪو جو پيچُ پيومِ،
ڀَنڀِي هِنَ ڀَنڀورَ ۾، وهَنُ وهُ ٿيومِ،
مَتيئُون موٽَڻَ سَنديُون، ڪاڪِيُون! ڪِيمَ ڏِيومِ،
سَرتيئُون! ساهُ سَندومِ، ٿيو حَوالي هوتَ جي.

(ديسي، ٧ ـ ١)

(١٣١)

پڻ تا پَلاڻِين، اوني اَڄُ اُٻاڪَرا،
ڀَهَ پاريسيُون پاڻُ ۾، ڏيرَ ڏِهاڙِي ڏِينِ،
هوتُ پُنهون تا نِينِ، ٻاروچِي ٻولِي ڪَيو!

(ديسي، ٢ ـ ٩)

(١٣٢)

پڻ تا پَلاڻِين، اوني گهڻو اُٻاهَرا،
هُوءِ جي هَلَڻَ سَندِيُون، ڳاهُون ڳالهائِين،
مُون ڪي تا مارِين، سَڄَڻَ سانباهي ڪَيو!

(ديسي، ٢ ـ ١٠)

(١٣٣)

پڻ وِهاڻِيَس راتِ، هَلِي هاڙهي سامُهين،
پُنهونءَ جا پِرِياتِ، اَيِي پُڇِي پَهيڙا.

(حسيني، ١٠ ـ ١٩)

(١٣٤)

پُوڃا ڪارِ مَ پاڻَ، پَلِ پُوڃا ڪان پاڻُ،
جاڻي ڇَڏِ جاڻُ، پُرڄُ پُورَبَ پَنڌَ ڏي.

(راملڪي، ٧ ـ ٢٢)

(١٣٥)

پُوڃا ڪارِمَ پانَ ڪي، جوڳِي! رَکِج جوڳُ،
خَلقَ خادِمُ جِئَن ڪَرِين، اِيُ راوَلَ! وَڏو روڳُ،
ڀِڳَنِ ڪونهي ڀوڳُ، نانگا وَڃَن نِڳِيا.

(راملڪي، ٧ ـ ٢٣)

(١٣٦)

پُوڃا ڪارِمَ پانَ ڪي، ڪوءِ، راوَلَ! ٻَنِ رُجاتُ،
لِباسان، لَطِيفُ چئي، پَلِ ويراڳِي! واتُ،
مَنُ ماري ڪَرِ ماتُ، تہ تيرَتَ پَسين تَڪِيو.

(راملڪي، ٧ ـ ٢١)

(١٣٧)

پُوڃا ڏِنَمِ پيرَ، ڏِکَنَ مَٿي ڏولَ جا،
مُون پانئِيو تنهن ويرَ، ڪوجهي ڪَندو پَريئڙي.

(ليلا چنيسر، ١ ـ ١٥)

(١٣٨)

پُورَبَ پُورَبَ تَبِ ڪَرُون، جَبِ هِنئڙي آوَن پُورَ،
سڪَندي ڪي سَڄَڻين، نِڪئِن لايُون نُورَ،
مارِيَسِ تَنهين سُورَ، جِئَن ساڄَنُ سُڄي، نہ مِلي.

(پورب، ٢ ـ ١١)

(١٣٩)

پُورَبَ ۾ ڀيهي، تان مُون گهڻو نِهارِيا،
سُڌِ نہ مُڪي سَڄَڻين، جيهي نہ تيهي،
هُئا پَرَڏيهي، وَڃائي واٽَ ٿِيا.

(پورب، ٢ ـ ٩)

(١٤٠)

پُورَبَ ئي مارِياسِ، ڪَنهن دَرِ ڏِيان دانهڙي؟
مَتيُون ڏيندي لوڪَ ڪي، چَري پانَ ٿِياسِ،
جِنين نہ جِيهياسِ، مان لَنؤ لَڳو تِنِ سين.

(پورب، ٢ ـ ١٠)

(١٤١)

پُورَبِيا پُوري وِيا، آسَنَ اَڄُ صُبُوحِ،
خَسٿُوري خُوشبُوءِ، آهي آديسِيُنِ ۾.

(پورب، ٢ ـ ٧)

Gul Hayat Institute

(۱۴۲)

پُورَبِيا پُوري وِيا، آسَڻ آڏيءَ رات،
سُيَمِ نہ سَناسِيُنِ جُون، پَچارُون پِرِيات،
ڪا جا جوڳِيءَ ذاتِ، مِٺَ نہ مَعذُورِنَ جا.
(پورب، ۲ ـ ۶)

(۱۴۳)

پُوري پَئي رَهُ، اُپَٽي اُجهہ مَ ڪاپڙي!
الا جي عِشقَ جا، سي تُون سَهيو سَهُ،
پُڄُ پانَڻَ ڪي پَهُ، هِنگلاج هَلَڻَ جو.
(راملڪي، ۹ ـ ۲۰)

(۱۴۴)

پَهري ڪَيا پَٽَنِ ۾، وِڄڙِيُنِ واڏاٽا،
سُورَ اُنِين جا، سُومِرا! مُون ڪي اَندرِ اُڏاٽا،
اُني وِيڙا اُڪِري، عُمَرَ! اَباڻا،
بَڪَرَ بَاباڻا، پَسان شالَ پَرِ ڪَنهين!
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ۲۱)

(۱۴۵)

پهرين تُون پاريج، پارَڻُ پوءِ پُنهونءَ تي،
بَولُ مَ وِساريج، هُو جو ڪِيُءِ هوتَ سين.
(سسئي آبري، ۴ ـ ۱۴)

(۱۴۶)

پَهرينءَ راتِ پَسي، مُون مارُيءَ مَنُ ڦِڪو ڪَيو،
موهَڙَ مارُوئَڙَنِ ڪي، واحِدا! ڏيج وَسي!
آهَرَ جنهن سسي، سو مِلَندو شالَ مَلِيرَ ۾!
(مارئي، ۱۰ ـ ۱۷)

(۱۴۷)

پهرين ڪاتي پاءِ، پڇج پوءِ پريتڙو،
ڏُکُ پريان جو ڏيلَ ۾، واڄٽَ جئن وَڄاءِ،
سيخن ماهُ پَچاءِ، جي نالو ڳِيڙڇ نينهَن جو.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۰)

(۱۴۸)

پَهرين ڪاري نانگَ جي، ڪو چِرڪِيَلُ چِيڙُ ڪَري،
جي هَٽِي ڏنگَ ڏسائيو، تہ ويجهو تان نہ وَري،
جيڪِي ٽَپِ مَري، جيڪي سِڪي صِحَتَ ڪي.
(ڪارايل، ۲ ـ ۸)

(۱۴۹)

پَهي سُکَ! پيرَن ڪيهَ! ڪو نِينهَن نِياپو مارُئين؟
اَتِ اُڪَندِي آهِيان، تَنهن آتَڻَ، تَنهن ڏيهَ:
سَندِي جا سارُيهَ، ڪَهَ ڪَتُوري پائِئيان.
(مارئي، ۱۱ ـ ۲)

(۱۵۰)

پَهي ڪامَ پچاءِ، اَمڙ! مُنهنجي آسِري،
ڏيئي ڪِي ڪَتاءِ، مُون ڪي نِينهَن نِهوڙِيو.
(حسيني، ۲ ـ ۹)

(۱۵۱)

پَهي ڪامَ پچاءِ، اَمڙ! مُنهنجي آسِري،
ڏيئِي لَٽَ چَرخِي ڪي، پُوٽِيُون پاٽِيءَ پاءِ،
ڪَتِيمِ جِنهين لاءِ، سو ڪوهِيارو ڪيچ وِيو.
(حسيني، ۲ ـ ۸)

(۱۵۲)

پَئي تي پيمالُ، سا مُنڌَ مَري نہ جِئي،
بُري هِنَ پَنيورَ سين، هَڏَ نہ ڳَرهي حالُ،
لالَنَ جو، لَطِيفُ چئي، وساري نہ وِصالُ،
پِري ڪَجاڻءِ پالُ، هِيَ ڏاهِ ڏُوريندي ڪيترو؟
(سسئي آبري، ۸ ـ ۱۱)

(۱۵۳)

پيا ڪَنهن پَريانَ ۾، ڇهين ڏينهن ڇِٽِي،
اَندرِ آديسِينِ ڪي، ڏُريان ٽِي ڏٽي،

Gul Hayat Institute

بَري پاڄهارا ڪَيا، ڪانئي خاڪَ ڪَٽي،
پِنيو پَنجَ ڪَٽي، لِڪا پُٽَنِ لوڪَ ۾.
(راملڪي، ٢ ـ ٦)

(١٥٤)

پِيَ پَسايو پانهنجو، نِظارو ناگاهَ،
لَٽو ڪَٽُ قُلوبَ تان، تِي وروهَنّ واهَ،
اُميدُون اَرواحَ، پِيَ پَسندي پُنيُون.
(سارنگ، ١ ـ ١٧)

(١٥٥)

پيرَ پَٽائي ڪُنَڙا، ڏُونگَرَ مَٿي ڏي،
پاڻُ نہ پَسي ڦَٽيو، ڪَڙهي ڪيچِيُن ڪي،
هاڙهو هوتَ پري، ڪوهُ ڄاڻان، ڪَئَن لَنگِهيا؟
(سسئي آبري، ٦ ـ ١١)

(١٥٦)

پيرَ پَٽائي ڪُنَڙا، ڏُونگَرَ مَٿي ڏي،
ڦَٽيا ڦَرَّ فَقيرِ جا، سيرُون ٽِيَڙا سي،
جهڙي تهڙي حالَ سين، پُري پُنهونءَ ڏي،
وَڃي، مانَ وَري، پانهيءَ بَندُّ جنهن سين.
(سسئي آبري، ٦ ـ ١٠)

(١٥٧)

پيرُ پَرُوڙي پاءِ، گَنجي ۾ گُنَ گهڻا،
ڪاهوڙي ڪَرا وِيا، نَڪا اوڏي ماءِ،
جِنين ڏِني جاءِ، تِنين مونڻُ ميهڻو.
(ڪاهوڙي، ٢ ـ ٩)

(١٥٨)

پيرين پيَمِ پُرڪَنا، رَهَ ۾ گهڻو رُنومِ،
پاراتو پِرينِ ڪي، تيي تان نہ ڏنومِ،
چڪي، تي چِيومِ، ’سُواهَرُو‘ سَڄَڻين.
(سسئي آبري، ٤ ـ ١٩)

(١٥٩)

پيشانيءَ ۾ پِرينءَ جي، پَلائيءَ جا پيرَ،
اَگڻُ اَڪَنڍينِ جي، ڏي پاپوهي پيرَ،
قَمَرُ پاڙي ڪيرَ، شَمسُ سُپيرينِ سين؟
(ڪنيات، ١ ـ ٢)

(١٦٠)

پِيُ مَ طَهُورا، وانءُ اورانگهي اورِيان،
وِچان جي وصالَ ڪي، سي سَڀِ اُجُورا،
حَاصُلُ حُضُورا، سَمي جي سَڀِ ٿِئي.
(بلاول، ١ ـ ٣)

(١٦١)

پيو جن پَرو، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جو،
ڇَڏي ڪيٿُ ڪَرو، لوچي لاهُوتي ٿِيا.
(ڪاهوڙي، ٢ ـ ١)

(١٦٢)

پِيو جو پاتارِ، سو ڪِئَن پُسَنّ ڪان پالهو رَهي؟
سالِڪَ! مُون سيڪارِ، ڪو پَہُ اِنهين پاندَ جو.
(آسا، ٤ ـ ٣٩)

(١٦٣)

پيو ليٽِين لَٽَ، سَڄِيُون راتِيُون سُمهين،
اُٺي آڏِيءَ نہ ڪَرئين، سَپَڙَ ساڻُ سَهَٽَ،
رُونجهي راتَ اُپَٽِيا، پيٽنيئُون پاٽيَٽَ،
ميڙي تِنان مَٽَ، ڇُوندي پَرِيا چارَٽين.
(پرياتي، ١ ـ ١٧)

(١٦٤)

پيهي پِنُ پاتارَ ۾، جِتِ ڳَڙهَ گَنگا جَرُ راءِ،
ڇَڏي حِيلا هنَ هَندَّ جا، تِي جَڪَري پاسي جاءِ،
اوڏو تِيُ اَللهَ ڪي، ڪاڄ تَنهين جو ڪاءِ،
سُڪَنِ اِينڊءِ ساءُ، ويلہِ وينڊءِ وِسري.
(بلاول، ٢ ـ ١٥)

Gul Hayat Institute

(١٦٥)

پيهي جان پاڻَ ۾، ڪَيَمِ رُوحَ رِهاڻ،
تہ نَڪو ڏُونگَرُ ڏيہَ ۾، نَڪا ڪيچِيُنِ ڪاڻَ،
پُنهون ٿِيَسِ پاڻِ؛ سَسُئِي، تان سُور هُئَا.
(سسئي آبري، ٥ ـ ٢)

(١٦٦)

پيئي جا پرِياتِ، سا ماڪَ مَ پَسو ماڻُها!
روئِي چِڙِيءِ راتِ، ڏِسِي ڏُکوِيَنِ کي.
(ڏهر، ٣ ـ ١٦)

(١٦٧)

پيئِي جن پَرَڪَ، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جِي،
واري سَپُ وَرقَ، لوچي لاهُوتِي ٿِيا.
(ڪاهوڙي، ٢ ـ ٢)

(١٦٨)

پيئي جن پَـرُوڙَ، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جي،
ڇَڏي سَپِ ضَرُورَ، لوچي لاهُوتي ٿِيا.
(ڪاهوڙي، ٢ ـ ٥)

(١٦٩)

پيئِي جن پَٽِي، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جِي،
ڇَڏي نِندَ گَهٽِي، لوچي لاهُوتي ٿِيا.
(ڪاهوڙي، ٢ ـ ٣)

(١٧٠)

پيئي جِنين باسَ، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جي،
ڇَڏي سَپِ لِباسَ، لوچي لاهُوتي ٿِيا.
(ڪاهوڙي، ٢ ـ ٦)

(١٧١)

پيئي جِنين بُوءِ، گَنجي ڏُونگَرَ گامَ جي،
ڏوري سا جُوءِ، لوچي لاهُوتي ٿِيا.
(ڪاهوڙي، ٢ ـ ٤)

وائي- ١

پاڙيچِيُون! ڪا پَچارَ؟
مُنهنجا ڏيرَ ڏُمَر ڪنهن ويا.
وينِي ڳوڙها ڳاڙِيان، تن ڄامَنِ لاءِ ڄَمارَ،
ڪَر ڪا ڪانگَ! اَچَڻَ جي، تن جي ڪا تَنوارَ،
مُئِي ماري هليا، ڪيچي ڪاهي قَطارَ،
سيٹڻُ لاءِ، سَيَّدُ چَئِي، جهِجِيَسِ سَپَ ڄمارَ.
(حسني، ٥ ـ وائي ٢)

وائي- ٢

پانڌي پريُنِ جو، اي! مانَ ڪو پَسان!
پينَـرُ! پِنيءَ اُسَهو، ڏُونگَـرَ ڏورَڻُ اَسان،
مُندائِتي مِينهَن جڻَن، ويلو ويلَ ٿي وَسان.
(سسئي آبري، ابيات متفرقہ - وائي ٦)

وائي- ٣

پَرچَنِ شالَ پَنوَهارَ، ڍولا! مارُو مُون سان، لا!
مُون مُورائِين مَدِيُون، آهـِنِ سيڻَ سَتارَ،
عَيبَنِ ڀَري آهِيان، سَتُـرُ ڪَج، سَتارَ!
اُنا مِينهَن مَلِيرَ ۾، تَـڙَ تَـڙَ پوءِ تَنوارَ،
پائي آيَسِ پاندَ ۾، اَوَڳُڻَ، عَيبَ اَپارَ.
(مارئي، ٨ ـ وائي)

وائي- ٤

پِرين جي پَنڌان، مونکي جي جَهلِيندِيُون،
سي نہ پُڄندِيُون.
ڀَلي ڪَري آئِيو، ٿاٿارو ڏيهان،
ڀَڳِي ڪُتِ سَجي ٿِي، لَٿي جاڪِ ڳِران،
سَرتِينِ سُورَ پِرائِيا، هاٽي هِنَ هَنڌان،
تان ڪي واسُ وهائِيان، باروچي مُلان،
تان ڪي ڏُونگَرُ ڏورِيان، جان ڪُڙهِ اَندَرِ ساهُ،
مَتيُون موٽَڻَ سَنديُون، تون هَڏِ آچ مَ، ماءُ!
(سامونڊي، ١ ـ وائي ١)

وائي- ٥

پرينئُون پوءِ، مُون تي نہ وهامي راتِ رَمَنڊِيئي،
ڦوڙائو فَقِيرَ کي، قادِرَ! ڪوهُ ڏنوءِ؟
چڙهيا ڏاڍين ڏونگرين، سيڻَنِ سانگُ نہ ڪوءِ،
اَچي اوراهُون تئي، سَيِّدَا! ساٿُ سَندوءِ،
وينِي واٽَ نِهارِيان، مَنَ پريِنِ پاڃهِ پوءِ،
اَدِيُون! عَبدُاللَّطِيفُ چئي، مُحِبَّ سِڳهو مِلَندوءِ.
(آسا، ١ ـ وائي)

وائي- ٦

پَلڪَ نہ رَهي دِلِ توري، وَرُ، مِيان خانَ بَلوچا!
اُتَ چارِينديَسِ اُن جا، مَٿان ٿَڪَرَ توڙي،
ڏِينديَسِ ماهُ مِرُن کي، مَٿان ڪُلَهَنِ کوري،
ڪانگَ ڪِيَنِمِ ڪيچَ جا، ماسُ چِنجُنِ سان چوري،
ڏُکَ لاهِينديَسِ ڏيلَ جا، سانُ عَجِيبَنِ اوري،
آرِياڻي، عَبدُاللَّطِيفُ چئي، سارَ لَهَندُمِ سوري.
(سسئي آبري، ١٠ ـ وائي)

وائي- ٧

پُنهون پَريشانُ، ٻَرا! ٻَرا! نڪو خانُ نہ مانُ،
هيءِ! هيءِ! حالُ مُنهنجو.
مُون کي ٻُڪَ بوتَنِ جي، ناقي پانِئيان نانُ،
شَهرُ صَحرا پانئيان، مُون ليکي مَيدانُ،
رُئان تِي رُڃُنِ ۾، آرِيءَ لَءِ عُريانُ،
پٽيان مُنهُن پَسَنَّ لَءِ، هِتي تِي حَيرانُ،
آهي آرِيءَ ڄامَ جو، مُون کي ڪارِي ڪانُ،
ديوانِيءَ کي دل ۾، سُورَن جو سامانُ،
وِجهج پڪَ پينارِ تي، پريَمِ! ڪائِي پانُ،
ڪَڏهِن ٿِيندو ڪيچَ ۾، مُنِيءَ جو مَڪانُ؟
آهِئين، عَبدُاللَّطِيفَ کي، آڳيان تُون آڳوانُ.
(حسيني، ٥ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

ت

(١)

تاجي توريائُون، تہ عيبَ نِڪتا آڳيان،
ڪوني ڪاپائتِيُنِ ڪي، پَرِ ۾ پُڇيائُون،
آڳلڙي آئون، مون ڪان پڙا پڳا نہ ٿيا.
(ڪاپائتي، ١ – ٣٣)

(٢)

تارا، تِرَ، تِروڪِٽيُون، متّن ڦُلڙيُون،
ڪوءِ! سي راتَڙِيون، جي مون پرينءَ پڄاڻان پيئِيون.
(ڪنيات، ١ – ٣٦)

(٣)

تارا تيلِيءَ روءِ، لُڏا لالَنَ! اُپرين؛
جهڙي تو صُبوح، تهڙي صافِي سَڄٽين.
(ڪنيات، ١ – ٢١)

(٤)

تارَنِ ۾ ڪَرِ تَڪِيو، وَنيُنِ ۾ ٿي ويہُ،
اَڪِيُنِ ۾ ٿي پيہُ، تہ آئُون آڇارُو ٿِيان.
(آسا، ٣ – ١٥)

(٥)

تارُو تَريو وڃِنِ، نندا وڏا واهُڙا،
هَيءِ! بِرَا! آتارُنِ، جَنُن ڳِرا مَتّنِ مولِهيا.
(سريراڳ، ٦ – ٢)

(٦)

تاري واٺہ تَرازَ ڪي، منجهان موجَ، مَلاحَ!
دانهُون ڪَنِ درياهَ جون، اُونهي جا آڳاهَ،
سُونهَنِ جي صلاحَ، وَتُ تہ ويرِ لنگهي وَڃين.
(سريراڳ، ٥ – ٧)

(٧)

تان جي ٿِيَنِ سامُهان، پُنيرا سُونَهنِ،
سَنئُون وَرائي سُپرين، مُنهن جي مانڊي ڪَنِ،
رَڳُون سَڀِ رَڃَنِ، تَنَ ۾ تازائِي ٿِئي.
(آسا، ٢ – ٢٢)

(٨)

تان ڪا ڪَجاهُ وَرِ، ڪَمِينيءَ تي، ڪيڇيا!
آئُون اَوهان جي آهيان، بَندي بي سَمَرِ،
اَچِي، ڪوهِيارا! ڪَرِ، دِلاسو دِلگِير ڪي.
(حسيني، ١٠ – ٣)

(٩)

تان ڪا وائِي وارِ، دِلاسي جي داسَڙا!
تُون مُنهنجو وَلهو، آئُون تو ۾ طَمَعدارِ،
ڏِڪي، ڍولَ! ڳُذارِ، لَڄَ مُنهنجي لوڪَ ۾.
(ليلا چنيسر، ٣ – ٩)

(١٠)

تان ڪا وَرِ ڪَجاهُ، ڪَميٽيءَ تي، ڪيڇيا!
آئُون اَوهان جي آهيان، بانهِي، پاروچاهُ!
دِلاسي، دوساهُ! مَتان مُون کي ڇڏيو.
(حسيني، ١٠ – ١٤)

(١١)

تان ڪِي سائُنِ اورِ، جان آهِنِ اوطاقُنِ ۾،
ڏہ ڏہ پيرا ڏينهَن ۾، پانُ مَتانئُنِ گهورِ،
وِيا جي هِنگلورِ، تہ ڪَرمِ مِلَندءِ ڪاپَڙي.
(رامڪلي، ٨ – ٣)

(١٢)

تان ڪِي لَڄ ڪانگَ! ڪڏهن ايندا مان ڳري؟
سيٽَنِ ڪارڻِ سانگَ، مون تان گهٽيئي ڪيا.
(سامونڊي، ١ – ٣٦)

Gul Hayat Institute

(١٣)

تان ڪي وَتـنِ آءُ، جان آهِينِ اوطاقُنِ ۾،
ويو تـنِ نـہ وِسري، لاهُوتيڪو لاءُ،
فَنا ۽ فِراقَ جو، سامِيُنِ چکيو ساءُ،
وَتان تو ويندا، ڪاپـڙي ڪابولَ ڏي.

(رامڪلي، ٨ ـ ٦)

(١٤)

تان ڪي وَتـنِ وَجُ، جان آهِينِ اوطاقُنِ ۾،
سامي سَفَر هَلِيا، رائو چِتائي رُجُ،
اَهڙو جن اُهَجُ، سي ڪَرَمِ مِلَندءِ ڪاپڙي.

(رامڪلي، ٨ ـ ٥)

(١٥)

تان ڪي وَتـنِ ويهُ، جان آهِينِ اوطاقُنِ ۾،
سامِي سَفَر هَلِيا، ڏُورِ چِتائي ڏيهُ،
چِڏي سُکَ ساڙيهُ، مَتي گنگا گَجيا.

(رامڪلي، ٨ ـ ٤)

(١٦)

تانگهي ۾ تاٽي، بَڌ پَنهنجو تُرهَو،
اُونهي ۾ آٽي، ڪونہ ڏيندءِ ڪو پيو!

(سريراڳ، ٤ ـ ١)

(١٧)

تانُ نہ آهي تَندُ جو، رُون رُون ڪَري رازُ،
هَٽندَڙ سَندا هـٽڙا، سَپِڪو چِٽي سازُ،
سَتَ ڏيئِي شِهبازُ، تِيُ تہ توکَ پِرائيين.

(سورٺ، ٤ ـ ٤)

(١٨)

تان ونئَن ويهي آءُ، اَگَٽِ ڪاهوڙِيُن جي،
جوشَ ڏنائُون جيءَ کي، لِڪائي لوڪاءُ،
ڏوتِيِنِ ڪَنهن ڏُکاءُ، سُمهي سُکُ نہ ماٽيو.

(ڪاهوڙي، ١ ـ ١١)

(١٩)

تَتِيءَ ٿَڌِيءَ ڪاهِ، ڪانهي ويلَ وِهَڻ جي،
مَتان ٿِئي اُونداهِ، پيرُ نہ لَهين پرينءَ جو.

(حسيني، ٢ ـ ١٨)

(٢٠)

تَپي ڪَندين ڪوهُ؟ ڏُونگَرَا! ڏُکويُنِ کي،
تُون جي پَهَڻَ پَبَ جا، تہ لِڱ مُنهنجا لوهُ،
ڪَنهنجو ڪونهي ڏوهُ، اَمُرَ مُون سين اِئن ڪَيو.

(ڪوهياري، ٢ ـ ١٨)

(٢١)

تَحقيقَ جي يَري تُون، مَٿي رِءَ ڪَٿيج،
هَڪَلَ حَقِيقَتَ جي، بوڙڻ تي بُڏيج،
اَندو تي پَسيج، مُشاهدو مُحبُوبَ جو.

(ڪاهوڙي، ٣ ـ ١٦)

(٢٢)

تَران تان مَران، وَران تان وَهَ وتَرو،
هِنئَڙي ۾ هوتَنَ جا، اَچِنِ گُهورَ گهٽا،
پَسيو پاڙي واريُون، ڏِسيو ڏوهَ ڏَران،
وچان ڪِئَن وَران؟ ڪَنڌيءَ منهنجو ڪارَٽي.

(سهڻي، ٩ ـ ١٢)

(٢٣)

تَران لَءِ طَعني، مَٿي وَهَ واڪا ڪيو،
آٽي وِڏيَسِ آرَ ۾، دَرياهَ ديواني،
قَلَمَ جي ڪاني، آٽي اِوليَسِ اولَ ۾.

(سهڻي، ٩ ـ ١١)

(٢٤)

تَرسُ طبيبنَ جو، جَڏَن ڪيو نہ جاتَ،
جو ويجن جي واتِ، داروُنئان تنهن دُورِ ٿِيا.

(يمن ڪلياڻ، ٢ ـ ١٧)

Gul Hayat Institute

(٢٥)

تَـرڪُ ڪَرِ تَـرڪَ ڪي، وَڃَڻَ ڪَنان وَڄُ،
آهي اِيُ اُهڄُ، سُٽي سُٽائيج تُون.
(آسا، ٤ ـ ٤)

(٢٦)

تُرَهو آڇ مَ تن ڪي، جن عِشقَ سين آگاهَ،
پُڇي مَسَ مَلاحَ، ساهَڙَ مَٽي سُهڻي.
(سهڻي، ١ ـ ٣٣)

(٢٧)

تَري تُنَ پياسِ، پاسَنئُون پاٽي وَهي،
ڪُوهو جُهرُجُهنو تيو، لاڄُو سپ لَڙِياسِ،
جيلان سَدُرُ سُڪاٽياس، وَهي تي وَهَ سامهون.
(سريراڳ، ٣ ـ ٨)

(٢٨)

تَريُون پَسان نہ تارِ ۾، جُڳها جاءِ نہ ڪَنِ،
مادَرِ! مَلاحَنِ، ماڳِ نہ ڍويا مَڪُڙا.
(گهاتو، ١ ـ ٥)

(٢٩)

تَڙَ تَڙَ ڪِيمَ تَرَسُ، سَرُ نِهارِج سَپِرو،
ڏِيندُءِ لَڪَ لَطِيفُ چئي، راڄَ راهوُءَ جي رَسُ،
وِلَها جَنهِن وَنهِيا ڪَيا، پاڳَ تَنهِنجي پَسُ،
ڪوڙين لاهي ڪَسُ، جي ڳالهائي ڳاٺُ ڪَٽي.
(بلاول، ١ ـ ٩)

(٣٠)

تَڙَ تَڪَڙَ تارِ گهڙُنُ، اِيُ ڪاٽيارِنِ ڪَمُ،
ڏَهَ ڏَهَ پيرا ڏِينهَن ۾، ڏي ڏوراپا ڏَمُ،
عقلُ، مَتِ، شَرَمُ، تيئي نِينهَن نِهوڙِيا.
(سهڻي، ٣ ـ ١)

(٣١)

تَـڙُ تَماچي جامَ جو، تَماچي تَـڙَ راءِ،
تَماچيءَ جي تَڪِي، تُون تَماچي ڳاءِ،
تہ تُون تَماچِياءِ، تَماچي تَـڙِ لَهين.
(ڪاموڏ، ١ ـ ٢٥)

(٣٢)

تَـڙَن جا طَعنا، سَهَنگا ڏِيَنِم سَرَتيُون،
دَرِياَہَ ديوانا! سُڻُ حَقيقَتَ حالَ جي.
(سهڻي، ٩ ـ ١٠)

(٣٣)

تَڙُ نہ گِهڙي تُورُ، تو ءِ مَنَ ڪاڍِو ميهارَ ڏي،
ڏَاڍو دَوُرُ دَرِياَہَ جو، سِڪَڻَ وڏو سُورُ،
مَنَ ۾ مؤجَ ميهارَ جي، پَهسَ پِريان جو پُورُ،
بيلي بِنهي ڪَنڌِئين، نِتُ نِهاري نُورُ،
مَنجهان جَـرَ ضَرُور، ڪَچي ڪي ڪو مَ ٿئي.
(سهڻي، ٧ ـ ١)

(٣٤)

تڙِي طَبِيبَنِ، گهايَلُ گهَران ڪَڍيو،
چِڪيا چاڪَ چِيهُون ڪري، ڪَڙيون مور نہ ڪَنِ،
دوستَ جي درسنَ سين، پَئي ٿارُ ٿَپَنِ،
وِرِچيو ويڄَ وَڃنِ، آءُ تہ پرِيَمِ اُبَهان.
(يمن ڪلياڻ، ٢ ـ ٩)

(٣٥)

تَڙِين تَنوارِينِ، ماءِ! سامُونڊِي آئِيا،
مونکي جِيارِينِ، وايُون وَڻجارَنِ جون.
(سامونڊي، ٢ ـ ٦)

(٣٦)

تَعظِيمان تَرڪُ ٿِيا، واجهاٽِيان ويا،
وَڃي تِتِ پِيا، جِتِ نِهايَتَ ناهِ ڪَا.
(آسا، ١ ـ ٩)

Gul Hayat Institute

(٣٧)

تَعظِيمان تَرڪُ ٿِيو، واڪاٽان وِيو،
جِتي سَڌُ صاحِبَ جو، اُتِ آهي ڪونہ پِيو،
پاٽيءَ تَنهِين پِيو، جَنهِين ناهِ نِهايَتَ نِينهَن جي.

(آسا، ٤ ـ ٤٢)

(٣٨)

تہ ڪَرَ ڪِينءَ سُئِي؟ جي سِيرَ نہ گهِڙِي سُهڻِي،
هِتِ حياتِيءَ ڏِينهَڙا، هَڏهِن تان نہ هُئِي،
ڇُڪي تنهن چَرِي ڪئِي، جو ڏِنس اُن ڏُهِي،
سُهڻيءَ ڪي، سَيَدُ چئي، وڌو قُربَ ڪُهِي،
هُنئَهِين هُوندَ مُئِي، پَرَ بُڏِيءَ جا بيٺا ٿِيا.

(سهڻي، ٥ ـ ١٥)

(٣٩)

تَڪِيا تاڪِيائُون، وِيا رَمندا رامَ ڏي،
ڪِجان، خَبَرَ نہ لَهان، تَنِ آديسِيُن آئُون!
ڪَنهِن ڪُوڻ ڪَنيائُون؟ ڪاڏي وِيا ڪاپڙي.

(رامڪلي، ٣ ـ ١٢)

(٤٠)

تَڪِيا پَسُون تَنِ جا، هَلي مَنجهان حالَ،
ڪوڙين ڪَنوٽِيَن جا، پيئَرُ! پانيان پالَ،
سامِيُن جي سَنيالَ، مُنهنجو چِتُ چِڳو ڪيو.

(رامڪلي، ٣ ـ ١١)

(٤١)

تن آڪِيُن اُتان سُکَ، ڪَلندي ڪَتَن جي،
پرِيُن پاپوهَڻَ سان، ڏُورِ ڪيا سِڀِ ڏُکَ،
مَاڙهُنِ لِيکي بُکَ، سامِي سُوَرَ سَنا ڪيا.

(پورب، ٢ ـ ٢)

(٤٢)

تَنِ باغَنئُون بَسِ، جي ڪَنڌِيءَ ڪاڪ ڪَڪوريا،
سوڍِي رِءِ، سَرَتِيُون! ڪاڪِ نہ اَچي ڪَسِ،
راٽي پائي رَسِ، تَنُ پيڙِيءَ جُئَن تاڻِيو.

(مومل راڻو، ٧ ـ ١٧)

(٤٣)

تُنبائي تاڪِيدَ سين، جن پچايو پاءُ،
لَسي تَندُ، لَطِيفُ چئي، هَلي تن هَٿاءُ،
مَلمَلِ مَنجهان، ماءُ! جي سِڪيُون، تن سونُ ڪيو.

(ڪاپائتي، ١ ـ ٢٠)

(٤٤)

تَنُ تَسبِيحَ، مَنُ مَڻيو، دِلِ دَنبُورو جَنِ،
تَندُون جي طَلَبَ جُوَن، وَحدَتَ سِر وَجَنِ،
"وَحدَهٗ لاَ شَرِيڪَ لَهٗ"، اَهو راڳُ رَڳُنِ،
سي سُتائي سُونهن، نِنڊَ عِبادَتَ اُنِ جي.

(آسا، ٤ ـ ٤٧)

(٤٥)

تُنَ تُنِيندو آءُ، مَکِ ڏِيهاڻي مَڪُڙِي،
سانباهي سمنڊَ جي، مَنان مُورِ مَ لاهِ،
اَڄُ ڪِ سَنجهہ صُباحَ، اُهرَندي اَتانگَ تَڙِين.

(سريراڳ، ٣ ـ ١٠)

(٤٦)

تن پيئِي جانارَن يادِ، جي پارِيَلَ پُنهونءَ جامَ جا،
سَندِي لالَنَ لاڏِ، مُنان پوءِ مُنڌَ ٿِئي.

(معذوري، ١ ـ ٣)

(٤٧)

تَنَ جنِين جي تانگَ، سي سَجَڻَ سَفَر هليا،
لَئِج لاتِ، لطيفُ چئي: ڪڏهن ايندم؟ ڪانگَ!
ڪنهن سَتاڻي سانگَ، پرين پَرڏيهي ڪيا.

(سامونڊي، ١ ـ ٢٥)

Gul Hayat Institute

(٤٨)

تَندُ تماريءَ تانُ، ڪَهيو سو قبولُ پيو،
سرُ تہ آهي سَٽ ۾، پَرَ ٻيو ڪِي مَگج ڏانُ،
خاڪِ، مِٿِي ڪابانُ، ڪاٿِيا پوءِ ڪجهہُ نهين.
(سورٺ، ٤ ــ ٥)

(٤٩)

تـنِ ساڏوهِينِ سَڏَ مَران، ڏنگا جنين ڏارَ،
پُـٽي سانُ پـتارَ، پاٿرِ پيرون چُونڊيان!
(مارئي، ٧ ــ ٩)

(٥٠)

تَنَ طبيب نہ تُون، سُڌَ نہ لَهين سُورَ جي،
سانِدِ پنهنجا ڊِٻَڙا، ڪَڏَ ڪَٽِي ۾ پُون،
ڪانَ گهُرجي مُون، حياتِي هوتَنِ ريَ.
(يمن ڪلياڻ، ٢ ــ ١)

(٥١)

تَنُ ڪُڏِي، مَنُ حُجرو، ڪِيمَ چاليها رَڪُ،
ڪوه نہ پوڇيو پوڇئين، اَنٿِي پَهَرَ اَلَڪُ؟
تان تون پاڻُ پَرَڪُ! سيڪنهن ڏانهن سامهون.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ــ ٣٤)

(٥٢)

تَنَ ڪي ڪدِي تارِ مان، صُلحُ ساهَڙَ جو،
اُتَ آڏو اَچِي ڪينَ ڪي، ٻيلِيو ٻئِي جو،
ميهَرَا! ڪَج منهنجو، ڪو اوڪَرُ ڪنهين آرَ تان.
(سهڻي، ٨ ــ ٢٤)

(٥٣)

تَنَ ۾ تَرازَ توهَ جِي، گهٽو لَهُ گهوري،
اَدَبَ ۽ اِخلاص جا، سِڙهَ ٻَڌج سوري،
وَڪَرُ وِيتَنِينُ جو، تنهن ۾ پاءِ توري،
تہ عادَنِئُون اوري، تُنهنجو تَوائِي نہ ٿئي.
(سريراڳ، ٦ ــ ١١)

(٥٤)

تن مُنهَن موچارا مارُئين، مَلِيرُ جنين ماڳُ،
ناقِصَ نَوازي گهَٽا، سَندو تن سَياڳُ،
اَڱَڻِ مون اَياڳُ، حُسنُ تي هِيئَن ٿِيو!
(مارئي، ٥ ــ ١١)

(٥٥)

تِنِ نيڻَنِ ڪي نيرانِ، جِنِ ساجُهرُ سيڻَ سانپِيٽِيا،
جِيءَ، جُسي ۽ جانِ، ڪَرَ حُضُورِي حَجُ ڪَيو.
(آسا، ٦ ــ ٦)

(٥٦)

تن وَنهَينِ ويڙِيچَنِ ڪي، رُئين نہ راتو ڏينهَن؟
ڪالهہ پَنوهارَن لَڏِيو، مُون ڪي چاڙهي چِيهَن،
آٿُون جِتَندي ڪِيئَن؟ جہ اُنِ ٿرِ وَجِي، ٿاٿا ڪَيا.
(مارئي، ٢ ــ ٦)

(٥٧)

تـن وَنهين ويڙيچَن ۾، سَدائين سُڪارُ،
چُنڊيو، آٽيو چاڙهيُون، سَندو ڏُونَرَن ڏارُ،
جن جو ويڙِنِ سين واپارُ، سي ڏوٿِي هُونَ نہ ڏُبرا.
(مارئي، ٧ ــ ٥)

(٥٨)

"تنهن پَر اُتَنِ مينهَڙا، جنهن پَرِ گهُريائُون،
رَضا جا رَحمانَ جي، پُڃي پارِيائُون،
مَلِيرُ ماٽيائُون، حُڪمَ سانُ حَبِيبَ جي."
(مارئي، ١١ ــ ٧)

(٥٩)

تَنهن ڪوڻَ تي ڪواءِ، جا ڏِسِ ڏاڏاڻَنِ جي،
سارِيو سانپيڙَنِ ڪي، رويو راتِ وهاءِ،
سُوتا ڪِيمَ سَهاءِ، عُمَرَ! بَنديـاڻـنِ ڪي.
(مارئي، ابيات متفرقہ ــ ١٨)

Gul Hayat Institute

(٦٠)

تو جنين جي تات، تن پڻ آهي تُنهنجي،
’فَاذکُرُونِيٓ اَذْکُرکُمۡ‘، اِيَ پَروڙج باتِ،
هَتِ ڪاتي ڳُڙ واتِ، پُڄَڻُ پَر پرينِ جي.
(ڪلياڻ، ٣ ـ ١٣)

(٦١)

تو جو ٻولُ، ٻَروچ! ويهي ڪيو وَٽِڪار ۾،
سوئي پارِج، هوتَ! وَلَهيءَ مُون مَعذُورِ سين.
(سسئي آبري، ٤ ـ ١٣)

(٦٢)

تو جو پانيو هارُ، سو سُوَرَنِ جو سَگِڙو،
چَنيسَرُ چِٽُ ڪَٽِي، ٽِيو پورهِيَتِ جو پارُ،
اَوَتِّ جو آچارُ، ڪانڌُ ڪَنهين سين مَ ڪَري!
(ليلا چنيسر، ١ ـ ٩)

(٦٣)

تو جو ڏيو پانئِيو، سا سُورِجَ سَهائي،
اَنڌَنِ اُونداهِي، جي راتِ وِهامي ڏينهُن ٿِيو.
(رامڪلي، ٩ ـ ٢٤)

(٦٤)

”تو دَرِ آيُسِ، راڄِيا! ٻيا دَرَ ڏيئي ٻَنِ،
ڪَهانِ جو ڪُماچَ سين، سو سُڻُ سَباجهي ڪَنِ،
جا مَگَ مُنهنجي مَنِ، ساتوکي مَعلُومُ سَپِڪا.“
(سورٺ، ١ ـ ١٢)

(٦٥)

”تو دَرِ آيُسِ، راڄِيا! ٻيا دَرَ ڪَري دُورِ،
سائِلُ تو سَينَ هَٿِي، هَردَمُ آن حُضُورِ،
ٻِيو نہ مَگِي مُورِ، اَمَنُ ڏِيو اُنَ ڪي.“
(سورٺ، ١ ـ ١١)

(٦٦)

”تو دَرِ آيُسِ، راڄِيا! جاجڪُ وَتي جِيُ،
ڪَنان ”نارُ حامِيَہ“، هانُ بَچائج هِيُ،
والِي ڏِياريئِي ويُ، جِتِ آهي ”جَنّاتُ عَدنِ.“
(سورٺ، ١ ـ ٩)

(٦٧)

”تو دَرِ آيُسِ، راڄِيا! هَهڙو وَتي حالُ،
اونائيج عَلِيلَ جو، سَباجها! سُوالُ،
اَگَڻَ مَٿي آنهنجي، ڪَهي ڪي قَوالُ،
ٻَلا! ڪَري ٻَالُ، اَمَنُ ڏِيو اُنَ ڪي.“
(سورٺ، ١ ـ ١٠)

(٦٨)

توڏانهن گهڻو نهاريان، تارا! تيلاهين،
سَڄَڻُ جيڏاهِين، تون تيڏاهين اُڀرين.
(ڪنيات، ١ ـ ٢٢)

(٦٩)

توڏي توڙائين، نينهَن نوازي سُهڻي،
ڳِچِيءَ هارُ حَبِيبَ جو، لائِقُ لَڏائين،
سو تَڙُ سونائين، جيڏانهن عالَمَ آسِرو.
(سهڻي، ٣ ـ ٧)

(٧٠)

توڏي! تُهائين جي، سي هَتي چَڏِ حِرصَ،
ساهَڙَ ڏاران سُهڻي! ڪوٺِيُون ڪَنِ ڪِرسَ،
وَڏي اِيَ وِرسَ، جيئَن ڏَمَ وَتِ ڏِينهَن گُذارِئين.
(سهڻي، ٣ ـ ٨)

(٧١)

توڏيءَ ڪي تَعظِيمَ، ٻين سَيّنَان اَگري،
اوڏي تي اَلِفَ ڪي، مَنُ گَڏيائين سين مِيمَ،
جيلان ذاتِ حَلِيمَ، مِلي تي ميهارَ ڪي.
(سهڻي، ٣ ـ ٩)

Gul Hayat Institute

(٧٢)

تو سامائي، سَسُئي! مَرَنُ ڪيو مُردارُ،
ڪُپَرِ سين ڪوهيارُ، لُوني! تو لَڄايو.

(معذوري، ٤ ـ ١١)

(٧٣)

تو سَڱُ، ساهَ! گهٽَن سين، جِتَنَ! گوشِي جاءِ،
مَرَنَ! مُون سين آءِ، تہ پِنِيءَ تو پَنڌُ ڪَريان.

(معذوري، ٤ ـ ١٠)

(٧٤)

توسين پولَ پَهُون، سَهَسين ساجَنُ جي ڪري،
ڪَنديءَ توءِ ڪِهُون، جي نالو ڳِيَڙَءِ نِينهَن جو.

(سسئي آبري، ٤ ـ ١٥)

(٧٥)

توکي تورَائين لِکِي، عُمَرَ! اَچائِي،
جنهن تو سامائِي، مامَ نہ پِکِي مارُئين.

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٤٧)

(٧٦)

توکي رَسي 'تو' ڏِٽِي! سَپُوئي جَمالُ،
ڪونهي بِيو خِيالُ، جي شارِڪَ! شُڪُ وِڃائيين.

(آسا، ١ ـ ٤)

(٧٧)

توکي مَعلُومُ مُنهنجِيُون، سودا! سَپِيئِي،
آڳانديو اَرواحَ ڪي، آهِين اُهوئِي،
وِهَڪَ مُون ويئي: پُڄايو، پُڄان پَهي.

(مومل راڻو، ٤ ـ ٧)

(٧٨)

تو ۾ بَدِيَس تي، جي مُنهَن ۾ مَديُون نہ ڏِئين،
ڍولا! جي ڍِڪِئين، سي مَتان عيبَ اُپٽين.

(مومل راڻو، ٨ ـ ٦)

(٧٩)

تُون اوڊِرُ، تُون اوڍِڪو، تُون اَجهو، تُون آڳُ،
هِتِ پِڻ تُنهنجو تَڪِيو، مَهَندِ پِڻ تُونهين ماڳُ،
سي لورِيُون ڏِيَنِ نہ لاڳُ، جي اَجهي آيُون اَبڙي.

(بلاول، ٣ ـ ١٣)

(٨٠)

تُون تَماچِي، تَڙَ ڌَڻِي، آئُون گَندِري غَرِيبِ،
توسين جامَ! قَرِيبِ ڪي، ڏَنُ چِڏَائي ڏيـج مُون.

(ڪاموڏ، ١ ـ ٧)

(٨١)

تُون تماچِي، تَڙَ ڌَڻِي، آئُون مهاڻي مي،
مُون کي ڏُهاڳَ مَ ڏي، آئُون جا نالي سُپَس تنهنجي.

(ڪاموڏ، ١ ـ ٦)

(٨٢)

تُون جي ڪالهَ مُئِي، تہ ڪالهَ ئِي گَڏِينءَ پِرينءَ کي،
ڪَڏهن ڪانَ سُئِي، تہ ڪا سَکِهي گَڏِي سڄٽين.

(حسيني، ٩ ـ ١٩)

(٨٣)

تون چَنڊَ! اُهوئِي، جو هُتِ پَسين تو پِرينءَ کي،
آڏَتُ چِتُج اُن کي، ڏِيانءِ جو روئِي،
هيڪانديءَ هوئِي، سانگُ مَ پوي سڄٽين!

(ڪنبيات، ١ ـ ٣)

(٨٤)

تون حبيبُ، تون طبيبُ، تون دارُون کي دَردَن،
تون ڏِئين، تون لاهئين، ڏاتَرَ! کي ڏُکندَن،
تڏهين ڦَکِيُون فَرَقُ ڪن، جڏهين اَمرُ ڪريو اُن کي.

(يمن ڪلياڻ، ١ ـ ٤)

Gul Hayat Institute

(٨٥)

تون حبيبُ، تون طبيبُ، تون دَردَ جو دارُون،
دَوا آهين دِل کي، تنهنجون تَنوارُون،
ڪريان تِي ڪارُون، جِئَن ہُڪي ہِيئِنُون نہ ٿئي.
(يمن ڪلياڻ، ١ـ ٢)

(٨٦)

تون حَبِيبُ، تون طَبِيبُ، تون دَردَ جي دَوا،
جانِبَ! منهنجي جيءَ ۾، آزَرَ جا اَنوا،
صاحبَ! ڏي شِفا، ميان! مريضَنِ کي.
(يمن ڪلياڻ، ١ـ ١)

(٨٧)

تون حبيبُ، تون طبيبُ، تون ئي ڏَنَنِ ڏَبُ،
تون ڏئين، تون لاهئين، تون ئي هادِي رَبُ،
آهِہ اِيُ عجبُ، جِئَن واريو ويڄِ وهارئين.
(يمن ڪلياڻ، ١ـ ٣)

(٨٨)

تُون ڏاتي، ڏَٿَ ڏَتي: ڏِولا! تُنهنجو ڏِٿُ،
پائي تُرازِيءَ توريان، تہ مُلڪ نہ تُنهنجو مَٿُ،
لاهي ڪَسَرَ، ڪَٿُ، اَچي ڪوڙِ قناتُون ڪاڪِ ۾.
(مومل راڻو، ٦ـ ١٦)

(٨٩)

تُون سَچُڙُ، آئُون سيڪَڙُو، تُون ڏاتارُ، آئُون ڏُڏُ،
سُٽي تُنهِنجو سَڌُ، ڪُلهي پاتُمِ ڪِينَرو.
(پرڀاتي، ١ـ ٢٤)

(٩٠)

تُون سَچُڙُ، آئُون سيڪَڙُو، تُون ڏاتارُ، آئُون ڏُوهُ،
تُون پارِسُ، آئُون لوهُ، جي سَجِين، تہ سونُ ٿِيان.
(پرڀاتي، ١ـ ٢٥)

(٩١)

تُون سَچُڙُ، آئُون سيڪَڙُو، تُون صاحِبُ، آئُون سَگُ،
پُڇِي تُنهِنجو پَڳُ، ڪُلهي پاتُمِ ڪِينَرو.
(پرڀاتي، ١ـ ٢٣)

(٩٢)

تُون سَمو، آئُون گندِري، مُون ۾ عَيبَ اَپارَ،
پَسي لِيَ لَغارَ، مَتان ماڳُرِ مَتِئين!
(ڪاموڏ، ١ـ ٢)

(٩٣)

تُون سَمو، آئُون گَندِري، مُون ۾ عَيبَنِ جوءِ،
پَسِي راٽِيُنِ روءِ، مَتان ماڳُرِ مَتِئين!
(ڪاموڏ، ١ـ ١)

(٩٤)

تُون سَمو، آئُون گَندِري، مُون ۾ عَيبَنَ ڪوڙِ،
پَسي ڪِڪِيءَ ڪوڙِ، مَتان ماڳُرِ مَتِئين!
(ڪاموڏ، ١ـ ٣)

(٩٥)

تُون سَمو، آئُون گندِري، مُون ۾ عَيبَنِ لَکَ،
هِنَ مُنهنجي حالَ جي، توکي سَڀِ پَرَکَ،
ڪارَڻِ رَبَّ اَلَکَ، مَتان ماڳُرِ مَتِئين!
(ڪاموڏ، ١ـ ٥)

(٩٦)

تُون سَمو، آئُون گَندِري، مُون ۾ عَيبَنِ ويهَ،
پَسي مَئڪي ڏِيَ، مَتان ماڳُرِ مَتِئين!
(ڪاموڏ، ١ـ ٤)

(٩٧)

تُون صاحِبزادو سُپِرين، آئُون نِسورو نوڪَرُ،
بيحَدِ ڪَريان بَندَگي، هَٿَ ٻَڌي حاضُرُ،

Gul Hayat Institute

چِنَ چَڏِينديَسِ ڪِينَ ڪي، دوستَ! اوهان جو دَرُ،
مُون تان مِهرَ نَظَرُ، پِرين! لاهِ مَ پانهِنجو.
(بروو سنڌي، ١ـ ١٩)

(٩٨)

تُون ڪا ڪاني پاءِ، وَنِ ۾ وصالَ جي،
دوبينائِي دُورِ ڪَري، مَعرِفَتَ مَلهاءِ،
سُپيرِيان جي سُونهَن ۾، رُخنو ڪونَ رِهاءِ،
اَڪِ اَشهَد چاءِ، تہ مُسَلمانِي ماڻِئين.
(آسا، ٤ ـ ١٩)

(٩٩)

تُون ويسرو، وِيرَ! ساٿِيُن سَنيِتِ پَنڌَ جي،
جوڙِي جُنگَ جَهازَ ڪي، ڪوڏِ هَٽائج ڪيرَ،
وَهي وَڻِجارَنِ جي، بَندرَ ڏانهن بَهيرَ،
گَهرِ تنين جي ڪِيرَ، جن لاڳيدارَ لَنگهائِيا.
(سريراڳ، ٥ ـ ١٠)

(١٠٠)

تُون هَڏِ ڪُڄاڙِيا، سَنجهي سَعيو نہ ڪَرِين؟
سَوارا سَنڌَ ڪَٽي، ڪاهوڙِي وِيا،
آٽِيندين ڪِيا، ڏُٿَ ڏُوراٽي ڏيہَ جو؟
(ڪاهوڙي، ١ ـ ٦)

(١٠١)

توٽِي تَوائِي، توءِ تُنهنجو آسرو!
سَجَڻُ ڳِرِ لائي، ڪِيرُون ڏِيندِيَس جيڏِيين.
(سريراڳ، ٦ ـ ١٢)

(١٠٢)

توٽِي تُون ڪاتارِ، جِمَ هيڪلِي پيرئين،
ڏَنِي ڪا ڏُئارِ، صَرافَ اِنهِين سُٽَ ۾.
(ڪاپائتي، ١ ـ ١)

(١٠٣)

توٽي ٽِينءَ وَڏِي، توءِ اُٽِي آتَڻِ آءُ،
ٽي پيڙِي پيرَمَ وارِئين، ٻي هَڏِ ڪَرِ مَ ڪاءِ،
تہ صَرافُ تو صُباحَ، ڪوٺي ڪاتارِنِ سين.
(ڪاپائتي، ١ ـ ١١)

(١٠٤)

توٽِي ناهِ نَصِيبَ ۾، مُومَلِ مينڌِرو،
پُنڌُءِ، جِمَ پاهِين وَرِين، مَنجهان پِرتِ پَرو،
راٽِي لَءِ مَ رو، وِهُ طَعني سين واڳِجي.
(مومل راڻو، ٣ ـ ١٨)

(١٠٥)

توٽِي وِلاڙُون ڪَرِين، توٽِي هَلِين وڪَ،
لِڪِئي مَنجهان لِڪَ، ذَرو ضايَع نہ ٿِئي.
(معذوري، ٥ ـ ٧)

(١٠٦)

تو، وَرَ! وَهُون ڪيتريُون، مُون وَرُ تُون وَريج،
سوپِي! اِن سُهاڳَ ڪي، پوري! پَرُ مَ ڏيج،
پِرتان پيرَ پَريج، مَلهائج مِسڪِينِ ڪي.
(ليلا چنيسر، ٣ ـ ١١)

(١٠٧)

تهڙا چالِيها نہ چالِيہَ، جهڙو يَسَڻُ پرينءَ جو،
ڪهڙي ڪاتِبَ! ڪرئين، مٿي پنن پيہِ،
جي وَرَقَ وراين ويہِ، تہ اَڪَرُ اهو ئِي هيڪڙو.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٣٣)

(١٠٨)

تَهڙا ڪَڙَجَ ڪَڪرا، جَهڙا جائُنِ ڦُلَ،
تَنِ سامِيُنِ جي سڌَ مَران، جِن جي گودڙِيُنِ ۾ گُلَ،
اَندَرِ مُلان مُلَ، ٻَهرِ ڪوجها ڪاپَڙِي.
(رامڪلي، ٦ ـ ١٢)

Gul Hayat Institute

(١٠٩)

تهڙو ڪِنجُھَرَ ۾ ڪِينَ پيو، جَهڙي سوُنهَن سَندِياسِ،
مَڏ، مِياٽِيوُن، مَڪُڙا، مِڙئي مَعافُ تِياسِ،
مورِچَلَ مَٿانسِ، اُيو تَماچِي تي هَٽي.
(ڪاموڏ، ١ ــ ٢٤)

(١١٠)

تيلُ نہ لائِيان تُنهنجو، موُن مارُوءَ جو مَنّ،
ڪَرِيان بِي نہ ڪَنِّ، آهَرَ اُنهِين آهِيان.
(مارئي، ٣ ــ ٥)

وائي- ١

تان تُون ويہُ سَنبَهي، ساٿي! مِيان! پانڌي! مِيان!
ڪاڪِ هَلِبو ڪَڌهِين؟

لَڪين لُڏُوٽِيان مَٽي، مَٿي واٽَ وِيا ٿي، مِيان!
جنهن کي پُڇان، سو چوي: ”آئِيو ڪونہَ اُتان ٿي، مِيان!“
ڪوتائُو ڪَرِيمَ جو، آئِيو پِهي پَرِيان ٿِي، مِيان!
حُڪُمُ ڏِينڊُءِ هَٿَ ۾: ”هاٽي هَلُ هِٿان تِي، مِيان!“
اَڍيُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، پِرِيُنِ پاسِ پُران ٿِي، مِيان!
(مومل راڻو، ١ ــ وائي)

وائي- ٢

تَڙَ نِهارِيان تي، مُنهنجا بَندَرِ وِيڙُا جي،
مانَ سِڙُهَ سُجاٽان سَڄَٽين.

اُپِي اوسَه پائِيان، ڪارَڻِ وَٽِجاري،
گهٽو اُڪَنڊي آهيان، پِرِينءَ پنهنجي ڪي،
آسائِتي آهيان، اَلاَ! ڪانڌُ اَچي.
(سامونڊي، ١ ــ وائي٢)

وائي- ٣

تہ ڪو هوتُ سَجَڻُ نِيندا، هو! ڏِبرا:
ڪَلَ نہ پِيِيَرِ ڪا: مُون نہ پَرُوڙِيا، ماءِ!
کُهي ڪَمِيٽي هَلِيا، بانِيَنِ ڪَري پيرا،
پَسان شالَ اَکِيُنِ سين، دوستَ سَندا ديرا،
سيٽَن ساجُهر لَڏِيو، پوءِ ٿي پُڇين پيرا،
ڏانَ وِجهي ڏاگَهنِ کي، وَنگيءِ نہ تنهن ويرا،
بَـڙِڪَنِ ٿا بانِيَڻِ جا، جِيَّ اَندَرِ جيرا.
(حسيني، ١١ ــ وائي٣)

Gul Hayat Institute

وائي- ۴

تن اَکِيُنِ آئُون اَڙائي، بَـڙي! جيڏِيُون!
ڪَنهن دَرِ ڏِيان دانهَڙي؟
ڦَڪِيُون ڏيئي ڦَڪِيُون، ويجَن آئُون وِرچائي،
حُسنَ هوتَنِ جي، اَدِيُون! تَنهن لاليءَ آئُون لُڇائي،
اُلفَتَ ڪَر مَ اُنَ سين، قُرَبَ جا ڪَڙائي،
صُحبَتَ سُپيريُنِ جي، مِني آهِ مِنائي،
اَلَّا! عَبدُاللّطِيفُ سين، وَحدَتَ وَٽَ وِرهائي.
(رامڪلي،٦ ـ وائي)

وائي- ۵

تن پِرِيُن کي اُڪَندي آئُون، لَڪَ لَنگهِيائُون،
ڏيرَ قَرارِيا ڏيهَ ۾، تن اُتَنِ گهوري آئُون!
چَڙهي ڏاڍِين ڏُونگَرين، بانپِڻِ اُچلي بانهُون،
هُبَسِ پاسِ پِرِتَ جي، بانپِڻِ ڏيءَ نائُون.
(ديسي، ٧ ـ وائي ٣)

وائي- ٦

تن ڳُٽَنِ ڳِهَرِوِجائي، هو مڻي! جو ڳِيُنِ مُون سين جي ڪَيا.
ڪَري مَرِجِ، ڪاپَڙي! گُرُوءَ وَٽِ گدائي،
اِشارتُون اُنِ جُونِ، وانءُ ڪَپي تُون ڪائي،
نِندَ تَنِين کي ناهِ ڪا، جا آديسِيُن اُٺائي،
آهي اِنَ ڳالِهِ جي، راوَلَ! اِيَ رُباعي،
هيڪائي هيڪُ ٿِيا، ٻُڌِنِ ڪانہ ٻيائي،
اَکِيُنِ آرِسُ چَڏِيو، دِلِ ۾ ناهِ دَغائي،
”اِنَّ اللهَ وَتَرٌ يُحِبُّ الوِتَرَ“، اِيَ اُنين لَءِ آئي،
رِيجهائي رَمُوزُ سين، ڪاهوڙِيُنِ آئُون ڪانئي،
اَلا! عَبدُاللّطِيفُ چئي، مُون سين، صاحِبَ! ڪَرِ سَٽائي.
(رامڪلي، ۵ ـ وائي)

وائي- ٧

تَنَ مَنَ مَنجِهہ تَنوارَ، هو! يار! سَدا آهي سِڪَ جي.
تئَن چِٽڪَنِ چِٽَ ۾، جئَن سا گهنڊِيءَ لارَ.
لَڳي اُجَ اَکِيُنِ کي، سِگهو موٽُ، سَتّارَ!
پَسان ڪِينَ پِريتَڻو، ڪاڏي پِرِتِ پَچارَ؟
بَندِياڻي ٻَنپورَ ۾، آهيان اَوهان ڏارَ.
مُون کي جِڏِ مَ چِپَرِين، آرياڻي! آڏارَ!
ڏِيان خيزُ خِزانَ ۾، بي تو مَنجِهہ بَهارَ،
مُضِرَّ تان مُون کي ڪيا، حَڪِيمَنِ هَزارَ،
دَوا آهِيين دِلِ جي، وارو، واقِفَ ڪارَ،
آٽي ڏي عَلِيلِ کي، مَعجُونُون، موچارَ!
آهي عَبدُاللّطِيفُ کي، تنهنجي، پِيَّ! پَچارَ.
(سسئي آبري، ١ ـ وائي)

وائي- ٨

تُنهنجيءَ تَندُ تَنوارَ، يار! مُون مَنُ موهِيو.
مِلهي آئين، مَگَٽا! گَجي ۾ گِرنارَ،
سِرَ جي صَدا جِڏِ تُون، ڏِيانءِ ڏيجَ اَپارَ،
دانَ ڏِيانءِ دُهِرا، هَزارين هَزارَ،
اَلا! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، پَسان پِرِيُنِ پارَ!
(سورٺ، ٢ ـ وائي)

وائي- ٩

تَنهن کي ڪيرُ چَوَندو مي؟ اَڙي! اِيَ سَمي جا سَمَنگي.
سَمي جي سُهاڳَ جو، ميندو ڳُتو مي،
چارو جامَ ڪُلهي ڪَيو، عِشقُ اِئَن ڪَري،
جِنِ وِهَڻُ نہ ڏِني وَٽِ ۾، ٿِيا سَلامي سي،
عالَمُ اِنعامي ڪَيو، نُوريءَ نازُ ڪَري.
(ڪاموڏ، ٢ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

وائي- ١٠

توڏِن تان نہ تَنواريو، مُنهنجو لالَنُ واريو،
اَللهَ کارڻ، ميان! اوٺيا!
شَرَفُ لَهي سَسُئي، کُنَل کي کَرُ کاريو،
ميندِيءَ مُورَ مَلِيرَ جا، چانگَنِ کي سَپِ چاريو.
(معذوري، ۴ ــ وائي)

وائي- ١١

توکي مَگّان، جو تون آهِئين، پيو دَرُ کونَ سُجاڻان.
اِلاهي! عِنايَتَ سين، نوازِئين نِماڻا،
اَنَڌا کِرئين آگَ ۾، کوتائِين کاڻا.
(سهڻي ابيات متفرقہ ــ وائي ٢)

وائي- ١٢

توٽي تَڙٿين توَن، يا اَلا! تو دَرُ توءِ نہ ڇڏيان!
مون کي سو مُشاهِدو، جي منهن نہ ڏئين مون،
مون بيا دَرَ گهڻا نهاريا، آهئين توَن ئي توَن.
(کنيات، ٢ ــ وائي ٢)

وائي- ١٣

توٽي نِين، نہ نين؛
اَلو ميان! آئُون اُنين جي آهيان.

زورو هِنَ ضَعِيفَ سين، کامِلَ کوهُ کَرِين؟
جَتُ پنهنجي جُوءِ ۾، جانِبَ مانَ جَتِين!
پکَ پَدَمَنِئان آگري، سُرکي مان سَچِين!
بانهي بَروچا پانهنجي، سَگِرِ مان سَڌِين،
پيرين آئُون نہ پُڄَنِي، کَرَهَلَ هُوءِ نہ جهلِين،
اَديُون! عَبدُاللَّطِيفُ چئي، نِينهُن نِباهِيو نِين.
(کوهياري، ۵ ــ وائي)

Gul Hayat Institute

ٿ

(١)

ٿاجا ٿـَرَ ٻـَرَ جهلَّ، پپون پاٿـَرَ وٿِ ۾،
سيئي سارِيو سومرا! اَچي آبَ اُڇلَّ،
سانپيِنِ ڏِنَمِ سَلَّ، ڏِني جن ڏِينهَن ٿِيا!
(مارئي، ٩ ـ ١٣)

(٢)

ٿا صَرافَ سُڃَنِ، پاڻُ ڪوٺائِينِ جوهَري،
ماڻِڪُ ڪري مُٺِ ۾، واڻءُ وَٺي وَٿِ تَنِ،
سندس ٿي سَيِّدُ چئي، کهڙو قدُرُ ڪَنِ؟
پاٽيَٺُ ٿي پرکَنِ، ڪِ ڪَنچلُ ڳڏِين ڪَچ سين؟
(سريراڳ، ٤ ـ ١٤)

(٣)

ٿڌيءَ ٿڪي نہ وهي، ٿَنِيءَ ڪَري تاڻَ،
وڏائِين وَٽڪارِ ۾، سَسُئِيءَ پاڻُ سُڪاڻَ،
پُڇي پَہَ پکِيَنِ کي، پيئي مُنڌَ پرياڻَ،
ڏَنسِ ڏِيہَ وَٽَنِ جا، تن اَللهَ لَڳِ اُهِجاڻَ،
مانَ پَرچي پاڻَ، اَچي آرِياڻي وَري.
(معذوري، ٥ ـ ٦)

(٤)

ٿَر ٿَرَ اَندَرِ ٿاڪَ، عُمَرَ! ماروئڙَنِ جا،
لاٿائُون، لَطيفُ چئي، مَتان لوئِيءَ لاڪَ،
عُمَرَ! ڪَرِيو آڪَ، ڦهِريو ٿي ڦَنَ چَران.
(مارئي، ٢ ـ ٧)

(٥)

ٿَر ٿَرَ اَندَرِ ٿانءُ، وَنهِيَنِ ويڙِهيچَنِ جو،
سَڀِ ٿُنهنجو، سُومرا! وينا ڳِنهَنِ نانءُ،
اُتي ويندِيسِ آئُون، لوئِيءَ لَڄَ مَٿي ڪَري.
(مارئي، ٢ ـ ٨)

(٦)

ٿَڙِڪي، پَسي ٿوڪُ، ٿِرڪي تَڪَبُّرَ ۾ پَئي،
اَچيو اُچيو، 'اَڳِلي'، چَئي ليلا کي لوڪُ،
اَندَرُ اوپِالَنِ سين، ساڙي ڪَيائُونس سوڪُ،
ٻالاپَڻَ جو ٻوڪُ، وِيو ويچارِيءَ وِسري.
(ليلا چنيسر، ٢ ـ ١)

(٧)

ٿَڪِيائي، ٿَرَ ٿيلهِ: چَڙهُ چُڪِيائِي، چوٽِئِين،
هَلندي هوتَ پُنهونءَ ڏي، پَوَ مَڙِئِي پيلِ،
اُتي، رائو ريلِ، وِيئَنِ تان واري وَري.
(سسئي آبري، ٨ ـ ١٣)

(٨)

ٿورا مَنجهه ٿَرَنِ، مُون سين مارُوءَ جي ڪَيا،
عُمَرَ! اُنِ ڳُٺَنِ، آئُون ڪِئَن لوئي لاهِيان؟
(مارئي، ابيات متفرقه ـ ٣٩)

(٩)

ٿورا نہ ٿورا، مُون تي مارُوئڙَنِ جا،
پَلائيءَ پيرا، ڳَٿي ڳَٽِيان ڪيترا؟
(مارئي، ابيات متفرقه ـ ٤٠)

(١٠)

ٿورَ ويرمي ٿِيُّ، وِڄڻ ويرمَ نہ سَهي،
ڏيئي مَرِج ڏُونگَرِينِ، جَتَنِ ڪارڻِ جِيُّ،
هَڏِ نہ هوندو هِيَّ: ساهُ پِريان تان صَدقو!
(معذوري، ٦ ـ ١١)

(١١)

ٿوري قُوَتَ قَرارِيا، رَهَنِ سَبرَ سَٿَ،
ڪَٿِيءَ ۾ ڪَہَ پَکِليا، پُوٽَنِ اَهڙِيءَ پَٿَ،
پَنوهارَڪي پَٿَ، پيهي پُڄُ مَليرَ ۾.
(مارئي، ٧ ـ ٦)

Gul Hayat Institute

(١٢)

ٿِيا تَماچِيءَ جامَ سين، مُهاڻا مَحرُومَ،
نَنڍِيءَ وَڏِيءَ گَندِريءَ، مَٿي ماڙِيءَ ڏُومَ،
جي ڪِنجُهَر، جي رُومَ؛ سي سَڀِ اِنعامِي ٿِيا.
(ڪاموڏ، ١ ـ ١٦)

(١٣)

ٿيا رَسِيلا رحمانَ سين، سَگُرُ سونهِينِ جي،
آئِيُون تنين ڪي، واڌايُون وِصالَ جون.
(يمن ڪلياڻ، ١ ـ ٦)

(١٤)

ٿِيو حُضُورِي هاڻ، سوجها پِيَسِ سَرَ جي،
ڪُنڍي لَڌِي ڪاڻِ، پَڪِيَڙِي پاتارَ ۾.
(ڪارايل، ١ ـ ٦)

وائي- ١

ٽيندو تَنَ طبيبُ، دارُون منهنجي دَردَ جو.
ٻُڪي ڏيندُم ٻاجهہَ جِي، اَڇي شالَ عجيبُ،
پرينِ اَچي پاڻَ ڪِيو، سندو غورُ غريبَ،
ڏُکندو سيوئي ڏُورِ ڪِيو، مَنجهؤن تَنَ طَبيبَ،
اَديُون! عبداللّطيف چئي، هاتِڪُ آهِ حَبيبُ.
(ڪلياڻ، ٣ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

ٿ

(١)

ٿاٿُون ڪِين پَلاڻَ، سَدا هَٽَنِ ڪَرڪِرا،
لاڪي لوڙائُنِ جا، اَهِڙا ئِي اُهُڃاڻَ،
ڏيئِي ٿَنگَنِ تاڻَ، ڪُوڪَ ڪارِيندا ڪَچَڙي.
(ڏهر، ٤ _ ٣٦)

(٢)

ٿَڪُ وِنگي، وَرَ گهٽا، ڪَتِيان ڪُجاڙو؟
ڪاپِي مٿان ڪيتِرو، آٽيان اُڏارو؟
جي وَرُ ڏِئي وارو، تہ سُونهان سَرَتِيُنِ وِچَ ۾.
(ڪاپائتي، ١ _ ٢٣)

(٣)

ٿِمَنِ نيڻَ، رَتُ وَهي، چُئاڪا ڪَيو،
مُون ڪي ڏَنءُ ڏِيو، اَئِين ٿا وَڃو، اوٺِيا!
(حسيني، ٢ _ ٦)

(٤)

ٿِئين ڏِينهن ٿِمڪائِينِ، دُونهِيُون دائِرَنِ ۾،
ميڙِيو ڪَڙِجَ ڪانِيُون، جوڳِي جَلائِينِ،
سَندِيُون ڪامَڻَ خَبَرُون، آديسِيُنِ آهِينِ،
ڳُجُهہ نہ ڳالهائِينِ، لِڪا پُٽَنِ لوڪَ ۾.
(رامڪلي، ٢ _ ٣)

(٥)

ٿيئِي پَرِچيا پاڻَ ۾، تَندُ، ڪَٿارو، ڪَنڊُ،
تَنهن جِهوئِي ناهِ ڪِي، جو تو چارَڻَ! ڪَيو پَنڊُ،
اِيُ شُڪُرُ اَلحَمدُ، جِئَن مَٿو گهُرِيوءِ مَگَڻا!
(سورٺ، ٤ _ ١٠)

ث

(١)

ثابِتُ لنگهيا سِيرَ، لَهرين لوڏيا ڪين ڪِي،
وَڃي پهتا پارَ ڪي، نِرتُون منجهان نِيرَ،
ماءِ! پَهُتا مِيرَ، پارِ لَنگِهيائون ٻاجهَ سين.
(سريراڳ، ٥ _ ٩)

ج

(١)

جا بَرادَ بُتَنِ، سا اُڄَ بُکَ آديسَنِ،
روزا رِندَ رَکَنِ، عيدَ نہ اوڏا ڪاپَڙي.

(رامڪلي، ٩ ـ ١٠)

(٢)

جا پُون پيرين مُون، سا پُونَ مَٿي سَڄَڻين،
ڏَگَ لَتِيا ڏُوڙَ ۾، اَيِي ڏُناسُون،
ڏَينهَن مِڙيئي ڏُونَ: اُتي لوچ، لَطِيفُ چئي.

(مومل راڻو، ٥ ـ ٤)

(٣)

جا جَرَ جاتُون نہ ڏِٺِي، ڏِيا نہ موهي،
سَڏُون ڪوهُ ڪري، سا پنهنجي ڪانڌَ جون؟

(ساموندي، ٢ ـ ٢٣)

(٤)

"جاڄِڪَ! تو جُهارُ، ڏَہَ پيرا ڏِياڄَ چئي،
جَنهِن ۾ مالُ نہ مِريءَ جيترو، تَنهن تُون طمعدارُ،
جي اَچِيئِي ڪَمِ ڪپارُ، تہ ويہَ پيرا وَڃي ڏِينءِ."

(سورٺ، ٣ ـ ٦)

(٥)

جاڄِڪُ جهُونا ڳَڙُهَ ۾، ڪو عَطائِي آيو،
تَنهن ڪامِلَ ڪَڍِي ڪِينرو، ويهي وَڄايو،
شَهرُ سَڄوئِي سُرَ سين، تَندُن تَپايو،
دايُون دَرمانديُون ٿِيون، بايُنَ باڏايو،
چارَڻَ ٿي چايو، تہ مارِي آهي مَڱتو.

(سورٺ، ٢ ـ ١)

(٦)

جا ڄَاري جوڳِيين، سا ماڙهن مُصِيبَتَ،
سامِيُنِ سُورُ صِحَتَ، جي پُوربيا! پَروڙِئين.

(رامڪلي، ٤ ـ ١٢)

(٧)

جا سَنهو نہ سِکي، سا مَرُ رَنڍائي روڙِي،
سُٺُ اُنهيءَ جو سَڦُرو، وِيا تَرازيءَ توري،
ٺُلهي ۽ توري، ٻيچاريءَ سان وَڙُ ٿِيو.

(ڪاپائتي، ١ ـ ٢٩)

(٨)

جا عُمَرَ! تو مُلِ عِيدَ، سا سانُ سوءَ وَرتِي، سومرا!
ويئِي ويچارَنِ وِسِري، خُوشِي ۽ خَرِيدَ،
سِڪَڻَ ڪَيا شَهِيدَ، مارُو جي مَلِيرَ جا.

(مارئي، ٣ ـ ١٨)

(٩)

جا ڳُرَ ڏِني گودڙِي، سا ٿِئي لاهِيندي لَڄَ،
سَندا تنهن سُهَڄَ، چيلو چَونڊو ڪيترا؟

(رامڪلي، ٩ ـ ٤١)

(١٠)

جا ڳُرَ ڏِني گودڙِي، سا مُون ڪي ٿي مَرَڪُ،
چيلا! ماري چَرَخُ، اوڊِي ويہُ اَدَبَ سين.

(رامڪلي، ٩ ـ ٤٠)

(١١)

جا ڳُرَ ڏِني گودڙِي، سا مُون گهٽِي سُهاءِ،
نيئِي رَساٽِي ماءِ، اوڊِئين جي اَدَبَ سين.

(رامڪلي، ٩ ـ ٤٢)

(١٢)

جاڳائي جَتَنِ، گوُرا گَسِ هَلايا،
پَهُتي رِءَ پهاڙَ ۾، اُٺَ مَ آگَهِنجَنِ!
لَتاڙِي، لَطِيفُ چئي، لَنگهيو بَرُ بوتَنِ،
تَن کَهڙِي چُکَ چانگَنِ؟ هوتُ حماتي جن جو.

(ديسي، ٢ ـ ٧)

Gul Hayat Institute

(١٣)

جاڳايس جَنبُور، ڪُتي قَريبَن جي،
ٻَهي پِوئنڪي اُٿيو، گهڏِي مَنجهان گهور،
سَڀِ لاهِيندو سورَ، گَرِي هِنَ غَريبِ تان.

(معذوري، ١ ـ ٤)

(١٤)

جاڳَڻَ مَنجهان جَسُ، آهي اَدا! جن کي،
لاهي جو، لَطيفُ چئي، مَتان قَلَبَ ڪَسُ،
وَرنَـہَ! ڪَجان وَسُ، صُبحَ ساڻُ، سَيّدُ چئي.

(ڏهر، ٣ ـ ١٠)

(١٥)

جاڳُو، جاڙيجا! سَما! سُکِ مَ سُمهو،
پَسو، آن پاريا، لاکو تو لوڙيون ڪَري.

(ڏهر، ٤ ـ ٣٤)

(١٦)

جا هَڙَ اَندرِ جِيَ، ساهَڙَ ڏِني ساهَ کي،
ساهَڙَ ڇُڙِي نہ ساهَ جِي، سا هَڙَ ساهَڙَ رِيَّ،
ساهَڙَ ميڙِ، سَميعَ! تہ سا هَڙَ ڇُڙي ساهَ جِي.

(سهڻي، ٥ ـ ٢٣)

(١٧)

جاءِ نہ سَچو ڏِينهُن، هِنئڙو اوڻي وَڳَ جِئَن،
مُون پِريان سين نِينهُن، ڇِنَڻَ ڪارَڻِ نہ ڪِيو.

(رپ، ١ ـ ١٤)

(١٨)

جان ايندين تان آءُ، هَٿي هَٿُ پَکهين،
لَڳي واءُ سُواءُ، سِڙهُ سانباهِي نہ سَهي.

(سامونڊي، ١ ـ ٤)

(١٩)

جانِبَ! اِيئَن نہ جُڳاءِ، جِيئَن ماريو، موتِيو نہ پُڇِين،
رَتِيءَ رَتُ نہ سِنجُري، سِڪَ تُنهنجي ساءِ،
آسان تو ئِي لاءِ، تي پَرِ ۾ پُوڄائُون ڪَيُون.

(برو و سنڌي، ٢ ـ ٣)

(٢٠)

جانِبَ! تُون جيڏو، آهين شانَ شَعُورَ سين،
مُون تي ڪَرِ، مُنهنجا پِرين! توهُ تُسِي تيڏو،
اِيُ ڪامِلَ! ڪَرُ ڪيڏو؟ جِئَن نوازِينمِ نِگاهَ سين.

(برو و سنڌي، ٢ ـ ١)

(٢١)

جانِبَ! مُنهنجي جِيءَ ۾، تُنهنجي طَمَعَ پوءِ،
وَٽُ ڪاتي، وَڍِ آڱُرا، اَدَبُ ڪَرِ مَ کوءِ،
پانيان پالُ سَندوءِ، جي ساڃَنَ! سَنئون نِهارِئين.

(برو و سنڌي، ٢ ـ ٢)

(٢٢)

جان تَنُ ڪَيوءِ نہ تِئَن، سوئيريان ئي سَنهڙو،
پِرين پائِيندا ڪِيئَن، توکي آڪَڙيُن ۾؟

(آسا، ٣ - ١٣)

(٢٣)

جان تو هُئَڙو سُورُ، ڪَندا! پورَ ڏَٽِيُن جو،
مَٽي لامُنِ پُور، موريءَ مَجَرَ نہ ڪَرِئين.

(ڏهر، ١ ـ ٥)

(٢٤)

جان تو هُئَڙو وَڍُ، ڪَندا! پورَ ڏَٽِيُن جو،
پاٽا ڏيئِي ڏڍُ، مُورِيءَ مَجَرَ نہ ڪَرِئين.

(ڏهر، ١ ـ ٤)

Gul Hayat Institute

(۲۵)

جان جان پَسِين پاڻَ کي، تان تان ناهِ سُجُودُ،
وڃائي وُجُودُ، تِھان پوءِ تَڪبِيرَ چَؤ.
(آسا، ۱ ـ ۱۲)

(۲۶)

جان جان پَسِين پاڻَ کي، تان تان ناهِ نِمازَ،
سَڀِ وڃائيٖ سازَ، تِھان پوءِ تَڪبِيرَ چَؤ.
(آسا، ۱ ـ ۱۱)

(۲۷)

جان جان ناهِ ضرور، تان تان طبيبُ ناهِ ڪو،
جُ سو سَريو سُورُ، تہ ڪَرَ ويڄُ وَرِ پيو.
(يمن ڪلياڻ، ۸ ـ ۲)

(۲۸)

جان جان هُئِي جِتَري، وِرچي نہ ويئِي،
وڃي پون پيئِي، سِڪَندِي ڪي سَڄَئين.
(سهڻي، ابيات متفرقہ ـ ۹)

(۲۹)

جان جان هُئِي جِتَري، ويئِي نہ ويساندِ،
لُڙهِي لَهرِنِ پاندِ، مُيائِي ميهارَ ڏي.
(سهڻي، ابيات متفرقہ ـ ۱۰)

(۳۰)

جان جَرُ هُئَڙو جالَ، تان تُون، مَڇَ! نہ موتِئين،
پَوندِئي اَڄُ ڪِ ڪالَ، سانيِيُون سانگِنِ جُون.
(ڏهر، ۱ ـ ۱۲)

(۳۱)

جان جَرُ هُئَڙو سِيرَ، تان تُون، مَڇَ! نہ موتِئين،
آڏا آڏي ڪِيرَ، گهَڻَ بہ جَهلِيءِ گهاٽُئين.
(ڏهر، ۱ ـ ۱۳)

(۳۲)

جان جِئين تان جَلُ، ڪانهي جاءِ جَلَڻَ ريَ،
تَنِيءَ ٿَڌِيءَ هَلُ، ڪانهي ويلَ وِهَڻَ جي.
(حسيني، ۲ ـ ۱۷)

(۳۳)

جان ساماٽِيئَن، سَسُئِي! تان ويسُ وڙن جو ڪَر،
لاهي لَڄ، لَطِيفُ چئي، تِيُ بيگارِياڻي بَرِ،
تہ ويندي پَوَئِي وَرِ، اَڳِيان هوتُ حُضُورَ ۾.
(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ ۴)

(۳۴)

جان عاشق مٿي رَٿُ، تان دعوىٰ ڪري مَ نينهن جي،
سائو مُنهن، سُونهن گئي، سِڪَڻَ اِئِيُ شرطُ،
نَڪِي گوڏِ گَرَٿُ، مٿا سِرَ سوٗدا ڪري.
(يمن ڪلياڻ، ۷ ـ ۴)

(۳۵)

جان ڪَتِين تان ڪَتُ، هيءَ هَڏِ وِهاڻِي،
ڪاپائِتي سَيَڪا، ڪَتي سيباڻِي،
ڄاتو جن ڄاڻِي، تن هَٿان پَهي نہ ڇَڏِي.
(ڪاپائتي، ۱ ـ ۳)

(۳۶)

جان ڪي جوڳِي تِيُ، نا تہ نرجا! وَنڻُن نِڪِري،
ڪوهُ تو ڪَنَ ڪَپائِيين، جان نہ سَهين سِيُ؟
ٻَجُ! پَراهُون تِيُ، مَتان پيا لَڄائِيين.
(رامڪلي، ۴ ـ ۱۴)

(۳۷)

جان ڪي ڪري طبيبُ، دارُون هن دَردَ جا،
هٿيو سي حبيبُ، اُڪوڙيو آڏ ڪري.
(يمن ڪلياڻ، ۱ ـ ۵)

Gul Hayat Institute

(٣٨)

جان ڪي ڪَنڌيءَ ڪانھَن، تان تاڻي ٻَڌج ٽُرھو،
ھَٿ پِريان جي ھَٿَ ۾، ٻئي ڪي ڏِج مَ ٻانھَن،
سَنڌي ڪَپَرَ دانھَن، ڪِ تو ڪنين نہ سُئي؟

(سھڻي، ٨ ـ ٣)

(٣٩)

جان ڪي مُون ڪي تاڻ، پَڳَہَ پائي پاڻَ ڏي،
ھُو جي ھَنيءِ ھاڻ، آئُون نہ جِئَندي اُن ري.

(رامڪلي، ١ ـ ١٢)

(٤٠)

جان ڪي مُون ڪي ني، پَڳَہَ پائي پاڻَ ڏي،
پَہَ پَروُڙِيمِ پَٽَ جا، مَنجھان ڪينَرَ ڪي،
ھاٽي جي ھِنئي، آئُون نہ جِئَندي اُن ري.

(رامڪلي، ١ ـ ١١)

(٤١)

جان ڪي مُون ڪي نِيو، پَڳَہَ پائي پاڻَ ڏي،
قُوتُ مُنھنجو، ڪاپَڙي! سِگُيَن مَنجھ سھو،
ڪا قِري قُوڪَ ڏِيو، آئُون نہ جِئَندي اُن ري.

(رامڪلي، ١ ـ ١٣)

(٤٢)

جانڪِينَ سَتيُن سيرُ، تان ڪينَ وَھَنديَس ڪوٽَ ۾،
سِپَ سَمَنڊين سِپَجي، نَديءَ پِيي نہ نِيرُ،
جِتَن ھوءَ اَبَرَ آسري، تِتَن مُون مَن مَلِيرُ،
ڪاٿُر پِيِنَ ڪِيرُ، جي اَمانَتَ اُتِ وَجي!

(مارئي، ١٠ ـ ١٢)

(٤٣)

جانڪي ميڙ مُنيءَ ڪي، جانڪي مُنيءَ مارِ،
ڏڪيءَ ڪي ڏيڪارِ، ھيڪَرَ ھوتُ آڪينِ سين.

(معذوري، ٦ ـ ٤)

(٤٤)

جان گِھڙَندا گھاتُوئا، تان رَجَن ڏِيو رَڳَ،
سَڳايُون ۽ سَڱَ، ڪَلاچيءَ ڪيرُ ڪَري؟

(گھاتو، ١ ـ ١٢)

(٤٥)

جان واھُڙَ ۾ وَھُ، تان تُون مَڇ! نہ موتِئين،
ڪائي ۾ ڪوھُ ڪَرِئين، پوءِ موٽَڻَ جو پَہُ؟
سِرَ مَٿي تُون سَہُ، مَھِميزُون مَلاحَن جُون.

(ڏھر، ١ ـ ١١)

(٤٦)

جان وَڃين، تان ويہُ، نہ تہ وِنيو واٽَ وَنءِ تون،
ھِيُ تنين جو ڏيہُ، ڪاتي جنين ھٿ ۾.

(ڪلياڻ، ٢ ـ ١٥)

(٤٧)

جاني آيو جُوءِ ۾، ٿِيو قلبَ قَرارُ،
وَھلو وِچائين وِيو، ڪَري غَمُ گُذارُ،
نِظارو نِروارُ، پِيَ پَسايو پانھنجو.

(سارنگ، ١ ـ ٤)

(٤٨)

جَبَلُ جيڏو ئي، جو آڏو آرِيچَن ڪي،
وَني وَرُ، واٽَ وِيا، بُرفَتَ، بِروھي،
رُڃَن ۾ روئي، پَسان شالَ پُنھونءَ ڪي!

(ديسي، ٥ ـ ٩)

(٤٩)

جَبَلُ سُجَنِ جالَ، آڏا آرِيچَن ڪي،
ھاڙھي ڏانھن ھَٿَ ڪَٽِيو، چِپَرَ مِڙان شالَ!
ڪيچي وِيڙَمِ ڪالَ، تي تي ڏُونگَرَ ڏورِيان.

(ديسي، ٥ ـ ١٠)

Gul Hayat Institute

(٥٠)

جَبَلُ ماري جَکَ، جو آڏو آريچَنِ کي،
توٽي لَکَنِ لَکَ، سَڀِ لَنگهيندِيَس سِکَ سين.

(ديسي، ٥ ـ ٨)

(٥١)

جَبَلَ ۾ جانارَ، سَرَه گَڏِيَئي، سَسُئي!
پِنيءَ پوءِ پَوارِئي، بانيَڻِ جي ٻاکارَ،
هوتاڻي هيڪارَ، موليٰ! مُون کي ميڙئين!

(ديسي، ٥ ـ ٤)

(٥٢)

جَنا! شالَ جِئو! جِئو! تا جاڙُون ڪَريو؟
بانيَڻِ کي ٻَروچَ ري، ٻيلي ناهِ ٻيو،
چِنَڻُ تان نه پيو، هِيُ سَڱُ نه چِنَڻَ جهڙو.

(ديسي، ١ ـ ١٥)

(٥٣)

جِتِ آهِ نه ناهِ ڪا، اِيُ خاڪِيءَ جو خِيالُ،
جانِبَ جو جَمالُ، پَسَّنان ئِي پَري ٿِيو.

(آسا، ٣ ـ ٨)

(٥٤)

جِتِ آهِ نه ناهِ ڪا، اِيُ خيالُ خاڪي،
پِرينءَ جِي پاڪِي، پَسَّنان ئِي پَري ٿِي.

(آسا، ٣ ـ ٩)

(٥٥)

جِت پُنگا، پِٿُون، پِيٽِيُون، تَنهن ڪِوڻِ ٿي ڪواءِ،
سا وِجُ پَسِيو وِنڊُران، مُون رُندي راتِ وِهاءِ،
سِلِيٽِيَن سُهاءِ، مارُو جو مَلِيرَ جو.

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ٢٠)

(٥٦)

جِت پُنگا، پِٿُون، پِيٽِيُون، تَنهن ڪِوڻ ڪِوَنَّ،
پاٽُرُ سَڀِ پُسائيو، وَسي وِڄُڙِيُنَّ،
مارُوءَ ري م مَرِنّ، اَللهُ! هي آسائِتِيُون!

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ١٩)

(٥٧)

جي تَتو تَنُ تنُورَ جئن، ته چَندي سانُ چَماءِ،
آٽي آگِ اَدبَ جي، ٻاري جانِ جَلاءِ،
بُرقعان اَندر بازيون، پنهنجون سڀ پچاءِ،
لُچَنُ لنؤُ، لطيف چئي، پَڌرِ هَڏِ م پاءِ،
متان لوڪَ لَکاءِ، وصالان وِچ پَئي!

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ١٥)

(٥٨)

جِتِ حَبيبَ هَٽَنِ، ناتُکَ پَري نِينهن جِي،
تِتي طبيبَنِ، وِڃا وِجي وِسري.

(يمن ڪلياڻ، ١ ـ ٩)

(٥٩)

جِتِ رايائِين راتَنِ کي، چَندَنُ چِڪَ ڪَري،
هاٽي اُنين پيٽيين، ورهُ وَراڪا ڏي،
سوڊو سَڄَ ڪَري، مُومَل ماري هَلِيو!

(مومل راڻو، ٣ ـ ٨)

(٦٠)

جِتِ ڪَرَڙَ، ڪَتا ۽ ڪاهِيُون: پالَ، پَڪا ۽ پَڪَ،
سَرَهِيُون سي سَرَتِيُون، حاضُرُ پاسي حَقَ،
مارُوئَن سين ماڙِيان، شالَ مُنداڻي مَڪَ!
ڪِنڪارِيان خَلَقَ، جا ٿَرَ جائِي ۾ تُوهَرِين.

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ٢٣)

Gul Hayat Institute

(٦١)

جتِ نہ پَکيءَ پيرُ، تتِ تمڪي باھڙي،
پيو ٻارِيندو ڪيرُ، ڪاھوڙڪيءَ ڪيرَ ري؟

(ڪاھوڙي، ٢ ـ ١١)

(٦٢)

جَتَنِ جا جيلا، تي ساٿ پُڇائي سَسُئي،
آيَسِ آريءَ ڄامَ جا، تَڙ توڏا تيلا،
اُن کي ناڪيليُون نَڪَنِ ۾، ڏُھريُون، دَليلا،
سِرِ ھَٽيو سيلا، لايو نِينھُن، ننڍُون ڪَرِين!

(ديسي، ١ ـ ١٦)

(٦٣)

جَتَنِ سان جانڪُون، سَرتيون! مُون سَڱُ ٿيو،
ڪَري ڪوھيارو ويو، تَنُ ڇِني تانڪُون،
آئُون پڻ تَڏانڪُون، اَڏَ ڏُکوئِي آھيان.

(ديسي، ٧ ـ ١٢)

(٦٤)

جَتَنُ ڪَج جَتَنِ جو، آيا ڪِ ايندا،
وَنِي پُنھون پاڻَ سين، وَتان تو ويندا،
دَمُ نہ دَميندا، سِڌارِيندا ساٿيہَ ڏي.

(ديسي، ١ ـ ١٧)

(٦٥)

جَتَنِ وِڏِيَسِ جارِ، ناتَ ھُيَسِ نِماڻِي نِڪَتِي،
تيڙا پاڻَ قرارِ، مُون مَنُ گَڏي گوندَرين.

(ديسي، ١ ـ ١٩)

(٦٦)

جَتَنِ يارانو، ڪيچِيُنِ مُون سين ڪونَ ڪيو،
نالي سُيَسِ ھوتَ جي، مَتِمِ ھارانو،
تيلانھِين طَعنو، ڏِيندا مُون ڏيرَ ويا.

(ديسي، ١ ـ ٢٢)

(٦٧)

جُتو وانءُ، جَھازَ! گَڏيو غُرابنَ سين،
پُورِيندي ھُنَ پارَ ڏي، سَڌَرَ ڪَٽِج سازَ،
اَچِنِ تا آوازَ، سَٽائي سَمُنڊَ جا.

(سريراڳ، ٣ ـ ١٣)

(٦٨)

جَتَ ھَڏھين ھُتِ، مُون ھِتِ ھنئَڙي ۾ حَلُ ٿيا،
جَنگلَ جنين چوڦرا، راحَتَ تن جي رُتِ،
گُنگَنِ جي گُپُتِ، ڇيڙي وِڏِيَسِ ڇپَرين.

(ديسي، ١ ـ ١٨)

(٦٩)

جتي پيرَ پِرَنِ، پَريُون پَونِ پَواريُون،
تانگھہ نہ لَڌِي تارئين، مَپُ نہ ماتِيڙَنِ،
ڪَنڌِيءَ اُيا ڪيترا، سِيڻاھيا سَنڪَنَ،
تون ڪيئن تن تَڙَنِ، اَچيو، اَسارِي! گھڙين؟

(سھڻي، ٧ ـ ٨)

(٧٠)

جِتي جيتِريُون، لِکِيُون لوحَ قَلَمَ ۾،
تِتي تيتِريُون، گھڙيُون گھارَڻَ آئيُون.

(معذوري، ٥ ـ ٩)

(٧١)

جتي عَرشُ نہ اُپُ ڪو، زَمِينَ ناھِ ڏَرو،
نَڪو چارُھائو چَنڊَ جو، نَڪو سِجَ سَرو،
اُتي آديسِيُنِ جو، لَڳو دَنگَ دَرو،
پَري پِيُنِ پَرو، ناٿَ ڏِناٿُون ناھِ ۾.

(رامڪلي، ٩ ـ ٥٥)

(٧٢)

جِتي گھوريو گھاتُوئين، تِتي واريءَ ٻُٽَّ،
سَھسين ساٿِي مُٽَّ، سَرُ سُڪو، سُونڳي گيا.

(گھاتو، ١ ـ ١٠)

Gul Hayat Institute

(۷۳)

جِتي ماڻِڪَ ماڳُ، تِتي چوران تَڪِيو،
سَنئون تن سَياڳُ، اَمُل جن اوباهِيو.

(سريراڳ، ۴ — ۱۸)

(۷۴)

جُتيون سي پائيِنديُون، جنِين پيرَ پرِين،
لاٿيُون سَپ پَرِين، سَسُئِي سُپيرِيُنِ ڪي.

(معذوري، ۳ — ۱۱)

(۷۵)

جَڏان ’ڪُنْ فَيَڪُونَ‘ چَئِي، نِيو آرِياٽِيءَ اَرواحُ،
اَنگُ اَڳِهِين لِکِيو، مُنهنجو ميثاقا،
’مَنْ طَلَبَ شَيْئاً وَجَدَّ وَجَدَ‘، اُتو عَليءَ شاهَ،
اَجا اِن حَديِثَ جو، مُون آسِرو آهِ،
پُنهونءَ جي پيغامَ تان، مُنهنجو موتُ مُباحُ،
سَرَتِيُون! دُعا ڪَجاهُ، تہ ميڙائو مُون ٿِئي.

(ديسي، ۲ — ۳)

(۷۶)

جُدائيءَ جو جامُ، ڏِنائُون ڏُکِيءَ کي،
مَنگَلُ مُنهنجي مَنَ ۾، بارِيو هوتَ حَمامَ،
اَرَڪِ ٿيو آرامُ، ڪاڪُلُ پَسِي ڪانڌَ جو.

(سسئي آبري، ۶ — ۱)

(۷۷)

جَڏهانڪُرَ ٿِيامِ، ساجاهِ سُپيرِيُنِ سين،
تَڏهانڪُرَ تِرَ جيتَرو، ويرَ نہ وِسرِيامِ،
اَندَرِ رُوحَ رَهِيام، سَجَڻَ اوطاقُون ڪَري.

(بروو سنڌي، ۱ — ۱۷)

(۷۸)

جَڏهانڪُرَ جاني! سَجَڻَ سانگِ سِڌارِيا،
راتِيان راحَتَ ناهِ ڪا، ڏِينهان حيراني،
آئُون پَنهنجي پِرِينءَ تان، ڪوڙين قُرباني!
رضا رباني، نا تہ ڪريان وَسَ وِصال جا.

(بروو سنڌي، ۱ — ۱۶)

(۷۹)

جَڏهِن پَوي يادِ، صُحبَتَ سُپيرِيُنِ جي،
فَرِيادُون فرِيادِ، ناگَہ وَجَنِ نِڪِيو.

(بروو سنڌي، ۲ — ۴)

(۸۰)

جَڏهن پيئي باسَ، ڇپَرِ هوتَ پُنهونءَ جي،
اَدِيُون! آرِيچَنِ جا، وَٽَنِ مُڪا واسَ،
آيَلِ! پُني آسَ، پُنهون آيو ڪيچ ۾.

(ديسي، ۷ — ۱۰)

(۸۱)

جَڏهن پيئي ڇَٽَ، ڇپَرِ هوتَ پُنهونءَ جي،
پَرَهي ويِنِيُون پَٽَ، گُوندَرَ لَٿا گولِئين.

(ديسي، ۷ — ۹)

(۸۲)

جَڏهِن ڍاڳِي ڍورُ، ٻَئي وَهَنِ ٻَلِيارَ ۾،
تَڏهِن تازَڙِيُنِ طورُ، هُئُو جَسودَنِ سين.

(ڏهر، ۱ — ۸)

(۸۳)

جَڏهن سُتِيُون جي، پَٿَرِ پيرَ ڊِگها ڪَري،
تَڏهن تِنين کي، ساٿَ سُتيئي ڇَڏِيو.

(ڪوهياري، ۱ — ۸)

Gul Hayat Institute

(٨٤)

جَڏهِن ’ڪُنۡ فَيَڪُونُ‘، مَنُ تڏهانڪُون مارُئين،
تُون ڪِئَن وِجهِين تن ڪي، سُومِرا! شَڪُون؟
هَمِيرَنِ هَڪَوُن، جاڙ جُسي ڪي پاتِيُون!

(مارُئي، ١ ـ ٢)

(٨٥)

جڏهن وَسِيلَنِ، لوڙهي چِڏي لُڙ ۾،
پاراران پِرِيَنِ، تڏهن پُڇي سُهڻي.

(سهڻي، ١ ـ ٢٤)

(٨٦)

جَڏِيءَ وَٿِ جالي، مانَ اَللهِ ڪارَڻِ لِڪَ سيئَن،
آهي آرِيءَ جامَ جي، هِتَ هُتَ حوالي،
عَيبَ مُون اَگرا، مانَ نِرمَلُ نِڪالي!
پَرِتياڻِي پالي، ڪامِلُ نيندو ڪيچَ ڏي!

(ديسي، ٤ ـ ١٢)

(٨٧)

جَرِ ٿَرِ تِڪَ تَنوارَ، وَڻ تِڻ وائِي هيڪِڙي،
سِپِيئِي شَيءِ ٿِيا، سُورِيءَ سَزاوارَ،
هَمَهَ مَنصُورَ هَزارَ، ڪهڙا چاڙهيو چاڙهئين؟

(سهڻي، ٩ ـ ١)

(٨٨)

جَرَ تَڙَ ڏِيا ڏي، وَڻَ ٽَڻَ بَڌي وانئُٽيُون،
اَلا! ڪانڌُ اَچي، آسائتي آهيان!

(سامونڊي، ٢ ـ ٢٢)

(٨٩)

جَرَ ۾ سِپُون جِيئَن، آهِينِ اَبَرَ آسِري،
جَئَن ڪُنجُون سارِينِ روهَ ڪي، مُون تَنَ اَندِرِ تِيئَن،
هُتَ وَعدا وَجَڻَ جا، هِتَ نہ پانِيُمِ هيئَن،
ڪونئِيُنِ وِهان ڪِيئَن، جي نَظَربَندِياڻِي نہ هُئان؟

(مارُئي، ١٠ ـ ١٣)

(٩٠)

جَرُ هارِيو ٿي جَڪري، جَڏهِن رُنو ڏيريدَار،
ڍولي تڏهن ڍِيلِين؛ سوپِي! ٿِيَءِ نہ سارَ،
چَنيسَرَ پَتارَ، ڇِيلو ڪَيو هارَ جو.

(ليلا چنيسر، ١ ـ ١٣)

(٩١)

جَڙَ جِئَري جن سين، مُئي پڻ سين تَنِ،
جي هِتِ نہ هوتُ پَسَنِ، سي ڪَنهن پَرِ ڪيچ پَسَندِيُون؟

(حسيني، ١٢ ـ ١٦)

(٩٢)

جُزو وِچايو جوڳِيين، ڪُلَّ سين آهين ڪَمُ،
آسَڻُ جِنِ عَدَمُ، آئُون نہ جِئَندِي اُنِ ري.

(رامڪلي، ١ ـ ٤١)

(٩٣)

جُ سي اَڳِڻِ آئِيا، تہ سَرو ڪندا سُجَ،
سائي ٿِيندين اُجَ، هي پيتو! هو آڻِ ڪِي!

(يمن ڪلياڻ، ٤ ـ ١٢)

(٩٤)

جُ سي سَنپِرِجَنِ، سَهَ تِنين سين اورِيان،
لُنءَ لُنءَ هيٺِ وَڃَنِ، رَڳُون رَبابَنِ جِئَن.

(رپ، ١ ـ ٢١)

(٩٥)

جُسي سَندو، جوڳَ ري، مُون نہ گُهرِجي ماهُ،
ساميءَ مُنهنجو ساهُ، آئُون نہ جِئَندي اُنِ ري.

(رامڪلي، ١ ـ ٣٤)

(٩٦)

جُهُ سي لوڙائُو ٿِيا، جِنين پِرِ رَهَنِ،
مارُوُ مَنجِهہ ٿَرَنِ، رَهِي رَهَندا ڪيتِرو؟

(مارُئي، ابيات متفرقہ ـ ١)

Gul Hayat Institute

(٩٧)

جُھُ سي لوڙائُوُ ٿِيا، جنين سنڌيءَ ڏيرَ،
مارُوئَڙا فَقِيرَ، ڪنهن دَرِ ڏيِندا دانهَڙِي؟
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٢)

(٩٨)

جُسي ۾ جَبّار جو، خَفِي خِيمو ڪوڙِ،
جَلّي تون زبان سين، چارئي پَهَرَ چورِ،
فڪر سين فُرقان ۾، اِسم اعظم ڏورِ،
ٻيا در وِڃي مَ ووڙِ، اِيُ اَمُلُ اِئائِين سَپَجي.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٨)

(٩٩)

جُ صَرافَنِ لَڏِيو، تہ تُون پڻ لَڏج، سونَ!
قَدُرُ لَهِندُءِ ڪونَ، نيئِي گَڏِيندءِ گَڏوُنءَ سين.
(سريراڳ، ٤ ـ ١٠)

(١٠٠)

جَڪَرَا! تُون جِئَين، تُنهِنجو ڪَنين مَدو مَ سُٽان،
اَڪِيُنِ ۽ هِنئين، ٻِنهي تارِيِ تُنهِنجي.
(بلاول، ٢ ـ ٢)

(١٠١)

جَڪرا ! جِئين شالَ، تُنهنجو ڪَنين مَدو مَ سُٽان،
جِئَن تو اَچِي ڪالَ، نالائِقَ نَوازِيا.
(بلاول، ٢ ـ ٣)

(١٠٢)

جَڪرو جَسَ ڪَرو، ٻِيا سَڀِ اَنِيرا،
جِيائِين جُڙيو جَڪرو، تِيائِين نہ ٻِيا،
مِٿِي تَنهِن ماڳا، اَصُلُ هُئِي ايتِرِي.
(بلاول، ٢ ـ ٥)

(١٠٣)

جَڪرو جَسَ ڪَرو، ٻِيا مِڙئِي مَلَ،
سَمي جي سُهاڳَ جي، ڪَنهين نہ پيئي ڪَلَ،
مِٿِي اِنَ مُرُسَلَ، اَصُلُ هُئِي ايتِرِي.
(بلاول، ٢ ـ ٤)

(١٠٤)

جَڪِرو جوڙِي، پاڻَ ڏَٽِيءَ پيدا ڪَيو،
ڪيهَرَ جِئَن ڪَرُ ڪَٽِي، مُچُون مَلُهہ موڙِي،
سَمُونڊِ جِئَن سيرَ ڪَيو، ٿو ٻارِ جِئَن ٻوڙِي،
گهوٽُ چَڙهِيو گهوڙِي، پيچِيُنِ لائي پيچِرا.
(بلاول، ٢ ـ ١)

(١٠٥)

جَڪَري جِهو جُوانُ، ڏِسان ڪونَ ڏيہَ ۾،
مُهَڙُ مِڙِني مُرُسَلين، سَرسُ سَندسِ شانُ،
”فَڪانَ قَابَ قَوسَيَنِ اَوَاَدنَي“ ، اِيُ مُيسَرُ تِيسُ مَڪانُ،
اِيُ آگي جو اِحسانُ، جَنهِن هادِي ميڙِيُمِ هَهڙو.
(بلاول، ٢ ـ ١١)

(١٠٦)

جَڳُ جِئَن ئِي چوءِ، سوڍو تِئَن نہ سِڪِيو،
راڻو تِئَن نہ رُوءِ، ڳوڙهو جِئَن ڳَلِ ڳِڙي.
(مومل راڻو، ٧ ـ ١٣)

(١٠٧)

جِنِ اُجهيو، تِنِ نہ ٻُجهِيو، ويٺي گَڏِيُنِ ويرُ،
ڏوري ڏِٺائُون ڏُکَ سين، پاڻَ مَنجهان ئي پيرُ،
لَٿو تِنِ، لَطِيفُ چَئي، جُسي جو زَنجِيرُ،
ڪِينَ ڏِٺو هو ڪاپَڙِيين، ڪابُلُ ۽ ڪَشِميرُ،
سَچُ جِنين جو سِيرُ، تِنِ گُرُ ويٺي ئي گَڏِيو.
(رامڪلي، ٥ ـ ١٦)

Gul Hayat Institute

(۱۰۸)

جَنَّتَ سَندِيَنِ جوءِ، فائِقَ هَلِيا فِردَوسَ ڏي،
فانِي ٿِيا 'فِي اَللّهَ' ۾، هوءِ سين ٿِيا هوءِ،
رَبَّ! ڏيکارِئين روءِ، اُنين جي اِحسانَ سين!

(ڪيڏارو، ٦ ـ ١٢)

(۱۰۹)

جِندا! هو مَ جوڳَ ري، جِندا! جوڳُ مَ پاءِ،
ڪُوڙِي ڪَج مَ ڪَڌِهين، سَچِي ڪا مَ سَلاءِ،
پَهچَڻُ پارِينداءِ، مَتان رامُ رُسائِين.

(رامڪلي، ۴ ـ ١٧)

(۱۱۰)

جن ڪَرايُنِ ڪَڇَ جا، وَرُ ساهيڙِيُون سي!
اَتِ اُڪَنڊِي آهِيان، مَنهَن مارُوءَ جي،
لِکَنِ سين نہ پاڙِيان، هَندَ هتي جا هي،
اَهلَ اَباڻَنِ ڪي، مَرِي شال مَلهائِيان!

(مارئي، ٣ ـ ١)

(۱۱۱)

جن کي دَورُ دَردَ جو، سبق سُورَ پڙهَنِ،
فِڪرَ فَرهِي هٿ ۾، ماٺِ مُطالعَ ڪَنِ،
پَنو سو پڙهَنِ، جنهن ۾ پَسنِ پِرينءَ کي.

(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ١٧)

(۱۱۲)

جن وِڃايو وُجُودَ کي، سي فانِي ٿِيا "فِي اَللّهَ" ۾،
نہ تِنِ قِيامُ نہ قُعُودُ ۾، نہ کو ڪَنِ سُجُودُ،
جيلان ٿِيا نابُودُ، تيلان ڳَڌِيا بُودَ کي.

(آسا، ١ ـ ١٧)

(۱۱۳)

جنهن تَڙِ ڏورِڙون ڏُٺَن، چوٽا چَندَنَ چِڪَ ڪَيو،
اَڄَنِ پَونَرَ پَنيوليا، پاٽيءَ تَنهين پُوَن،
راوَلَ رَتو رُٺَنِ، کو وَهُ لَڳو واسُئين.

(مومل راڻو، ٣ ـ ٧)

(۱۱۴)

جَنهنجي ڏٽيان ڏارَ، پيٽي ناهہ پَنيورَ ۾،
ڪَمِيٽيءَ جي ڪانَ ڪَيَءِ، ساڻَ لَڏِيندي سارَ،
آءُ، عالَمَ جا سَردارَ! واري واڳَ وِلهيءَ تي.

(ٻروو سنڌي، ٣ ـ ٢)

(۱۱۵)

جَنهن سَناسِيءَ سانِدِيو، گَندِي ۽ گِراهُ،
اُنهيءَ ڪان اَللّهُ، اَڃا اَڳاهُون ٿِيو.

(رامڪلي، ٩ ـ ١١)

(۱۱۶)

جَنهن ڪارَڻ جوڳِي ٿِيا، جان جان سو نہ پَسَنِ،
تان تان سَناسِيَنِ، وِرهَ وهامي راتڙِي.

(رامڪلي، ٩ ـ ۴٨)

(۱۱۷)

جِنين پِيرِيو هيڪلو، تِنين ميڙِيو، ماءِ!
تَندُ اَهڙِيءَ ساءِ، مُون آتَڻُ هَڏِ نہ اُڃِهي.

(ڪاپائتي، ١ ـ ٢)

(۱۱۸)

جِنين جهيڙِيو اَڄُ، عَليءَ جي اولادَ سين،
پيءِ! تِنين ڪان پَڄُ، جي جَماتي يَزِيدَ جا.

(ڪيڏارو، ۴ ـ ۴)

(۱۱۹)

جِنين جهيڙِيو ڪالَ، عَليءَ جي اولادَ سين،
هَيءِ! تِنين جي حالَ، جي جَماتي يَزِيدَ جا.

(ڪيڏارو، ۴ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(١٢٠)

جنين ديکيو دِلِ سين، پُنهيءَ سي پيئُون،
تہ پڻ تي ويئُون، جي پُنهونءَ پاڻ لِکائيو.

(حسيني، ٣ – ١٠)

(١٢١)

جنين سُکُ ناهِ کو، چارَنَ سي چِئجَنِ،
رُجَنِ راهَ پُڄَنِ، مَٿي کُلهنِ کِينَرا.

(پرڀاتي، ١ – ٤)

(١٢٢)

جنين سَندي مُنهَن ۾، نهائِيُون نَکَنِ،
تِئان وَڍِيو هيکڙو، تہ کَهڙو تورو تَنِ؟
سي مَرُ سُڃائِي سُونهَن، جن پِلِي پينگ پِرَمَ جي.

(مومل راڻو، ٨ – ٢٥)

(١٢٣)

جنين سَنديءَ بوڏَ ۾، پَٽون پِٽين جيُ،
تَنَ! تنين سين پِيُ، اوڏا اَڏي پَکَڙا.

(يمن ڪلياڻ، ٨ - ٢٢)

(١٢٤)

جنين سودي سَچَ جو، وَکَرُ وهايو،
'بُخِرو لَهُمُ البُشرِيٰ' جو، اُنين لَءِ آيو،
ان کي لالَنَ لنگهايو، ساندارو سَمُونڊَ جو.

(سريراڳ، ٢ – ٨)

(١٢٥)

جنين ڪارڻ مُون، تَڙَ پُوڄارا پُوڄِيا،
پُنِيُمِ اُميدُون، سيئي سَڄَڻَ آئِيا.

(سامونڊي، ٢ – ١٩)

(١٢٦)

جِنين ڪُتو ڪالهہ، سي پاٽا پيئُون مامِري،
جِنين ٽَڪَ نہ مالهہ، سَرهِيُون سي صَراف سين.

(ڪاپائتي، ١ – ٣٠)

(١٢٧)

"جو تَعَلُّقُ رَکي تَندُ سين، سو کي پَلَيءِ پاءِ،
مُون کي مَ موتاءِ، آئُون اَڳاهُون آئِيو."

(سروٺ، ٣ – ١٧)

(١٢٨)

"جو تو ڏِيَڻُ ڏِياچَ! پانئيو، اِيئن سِرُ سَپِکو ڏي،
کي نانہ جهڙو ڏي، جو سَنَدَ تِئي سُوالِيين".

(سروٺ، ٣ – ١٥)

(١٢٩)

جو تون ڏورئِين ڏُورِ، سو سَدا آهي سانُ تو،
لالَنَ لَءِ، لَطِيفُ چئي، مَنجهي تِيُ، مَعذُورِ!
مَنجهان پَنڻُن پَروڙِ، تو مَنجهہ آهِسِ تَکِيو.

(سسئي آبري، ٣ – ٨)

(١٣٠)

جو ڇَلِيُون پَسي نہ ڇَکِيو، تَنهن واکاڻيو وکَ،
لُڏي کِينَ، لَطِيفُ چئي، لَکَنِ اَڳان لَکَ،
پِيرُ نہ موڙي پانهنجو، تِکيءَ پَئِجي تَکَ،
سَرَتِيُنِ ڏئي سِکَ، هَکَلَ سين هالارَ ڏَٽي.

(بلاول، ١ – ٨)

(١٣١)

جو ڏِيہَ ڏاڏاڻِيان آيو، پيرين تنهن پُئان،
سانگائِتوءَ سَيَدُ چئي، سَندِيُون چِٽَ چُئان،
هِتي تان نہ هُئان، حَرف لَتي هيکِڙي!

(مارئي، ١٠ – ٨)

(١٣٢)

جو ڏِيہَ ڏاڏاڻِيان آيو، ڏُنمِ تنهن طعنو:
"پائي ويہُ مَ پَلَنگين، ڳِچِيءَ سِرِ ڳانو،
مَٽان لَکَ، لَطِيفُ چئي، ڪانءِ مَ خَزانو،

Gul Hayat Institute

سَرَتِيُنِ سِيلُ چَوايو، جورِ هَٽِي جانو،
ٿِيو سَڏُ سَمانو، حَرَف لَٿِي هيڪِڙِي“.
(مارئي، ١٠ ـ ٩)

(١٣٣)

جو کُهَنڊ سُهَنڊ سامُهون، پِرتِ تَنهين سين پارِ،
نِينهُن نہ نِبهي جَنهنجو، تَنهن سين تُون مَ تَنوارِ،
هَڏِ مَ واڻَ وِسار، ٿِيُ نِرالو نِبري.
(رامڪلي، ٩ ـ ١٩)

(١٣٤)

جوڳَ نہ جوڳو تُون، ڪَرِين پَچارُون جوڳَ جُون،
هِڪِڙو پَنڌ پِريُنِ جو، ٻِي تُنهنجِي پُون،
سامِي سيٽَنِ ڏُون، رُئندا ٿِي رَتُ وِيا.
(رامڪلي، ٤ ـ ١٠)

(١٣٥)

جوڳِيءَ تي جڙاءُ، نسورو ٿِي نِينهَن جو،
پَتَنگَ جِئَن پيدا ٿِيو، سامِي سِڄَ وَڙاءُ،
آيو ڪاڪِ تَڙاءُ، ڪُنوارِنِ ڪڪوريو.
(مومل راڻو، ١ ـ ٩)

(١٣٦)

جوڳِي! تُنهنجي جوڳَ ۾، ڳالهِ گُهرجي ڳُجُ،
وَڍِيو، چِريو، چِچِريو، پَرِ ۾ اُيو پُڄُ،
سوئي ٻارِج مَڄُ، جو آتَشان آبُ ٿِئي.
(رامڪلي، ٤ ـ ١٣)

(١٣٧)

جوڳِي ٿِيَنِ نہ يارَ، ڪَنهين سين قَرِيبُ ٿِي،
مان مُلاقِي اُنِ سين، جِنِ پُورَبَ جي پَچارَ،
اَٿِئي پَهَرَ اُنَ جي، آهِ نانِيءَ ڏانهَن نَهارَ،
لائي وِيا، لَطِيفُ چئي، اَندَرَ مَنجهِ اَپارَ،
سامِيُنِ ساڻُ، سَتارَ! لاهُوتِي لالُ ٿِيان.
(رامڪلي، ٤ ـ ١٥)

(١٣٨)

جوڳِيڙا پاڙِي، ڪَرَ نہ هُوا ڪَڏهِين،
وِيا مَڙهَ تارِي، ڪالهَ وَڃائي سِڱِيُون.
(رامڪلي، ٥ ـ ١٣)

(١٣٩)

جوڳِي جَڳَ ڇَڏِي، پُرِيا پُورَبَ پَنڌَ ڏِي،
لاهُوتِي، لَطِيفُ چَئي، هَليا لعلَ لَڏِي،
”وَاللّٰهُ يَدۡعُوا اِلٰي دَارِ السَّلَامِ“، صاحِبُ سِين سَڏِي،
هَيءُ! هَيءُ! هِنَ هَڏِي، هَمَه کي حيرانُ ڪَيو.
(رامڪلي، ٥ ـ ١١)

(١٤٠)

جوڳِيڙا جَهانَ ۾، هُئا مَنجهِ حَمامَ،
آرامان اَرڳُ ٿِيا، اوڏا نہ آرامَ،
ڪَيائُون قِيامَ، آئُون نہ جِئَندي اُنِ ري.
(رامڪلي، ١ ـ ٢)

(١٤١)

جوڳِي! ڪَنڌُ ڪَپاءِ، ڪَنَ ڪَپائِڻُ مِيرُڪي،
صُحبَتَ تُنهنجي، سَيَدَ چئي، سامِيُنِ وَتِ سَماءِ،
”يَهۡدِي اللّٰهُ لِنُورِهِ مَنۡ يَّشَآءُ“، اِئين اُنين لءِ آهِ،
اِيَ تِنين جي جاءِ، جن ٻَئي جَڳَ ڇَڏِيا.
(رامڪلي، ٥ ـ ١٠)

(١٤٢)

جوڳِيُنِ جوڳُ جُڳاءِ، جوڳُ پِڻ سُونهي جوڳِيين،
جوڳِيُنِ سَندِي جانِ ۾، ڳُجهُ ڳُجهاندَرُ آهِ،
هاءِ! مُونهين کي واءِ! جا آئُون جوڳُ نہ سِکِي.
(رامڪلي، ٤ ـ ٩)

(١٤٣)

جوڳِي وِيا جامِيرَ، جان مَڙهنيان مُنهَن پائِيان،
ٻِيا پُوڇِيندي ڪيرَ، ڏُوڏاتي ڏُوپَ ڏَري.
(رامڪلي، ٩ ـ ٢١)

Gul Hayat Institute

(١٤٤)

جوڳي ھُونِ نہ جِتَرا، پائي جوڳُ مَ جيُ،
ھارِيا! ھِنِ کَنَنِ سين، سُڻُ سَنيھو اِيُّ:
”وِڃائي وَجُودَ کي، پاٽان پاسي ٿِيُ“،
ھَڏھين کونھي ھِيُ، آسارا! ’آئون‘ چوين!

(رامڪلي، ۴ _ ١١)

(١٤٥)

جوڳيءَ جاڳائي، ماري وڌو مامري،
لَنؤ لُڏوٽي کَنڌيين، اَميو آھي،
وَجو جي ڪاھي، تہ نِڪُون پَسو نينھَن جُون.

(مومل راڻو، ٢ _ ٧)

(١٤٦)

جو مون پڙھيو پاڻ لَيءِ، سَبَقُ سابِقُ جو،
پھرين سچاتم پانھنجي، نفسَ جو نِھو،
جِتِ عرفانُ اَصلَ ۾، تي روحن روزَ ڪيو،
وري وَرَقُ پيو، گڏيم وَڏِ وصال جو.

(يمن ڪلياڻ، ۵ _ ٢٥)

(١٤٧)

جھڙا پانَنِ پَنَ، تھڙيُون سالُون مَٽِنِ سائيُون،
عَطَرَ ۽ عَبِيرَ سين، تازا ڪَيائُون تَنَ،
مَڙھيا گھڻو مُشڪَ سين، چوٽا ساڻُ چَندَنَ،
سُنُھَنِ رُپي سونَ سين، سَندا ڪامڻَ ڪَنَ،
ڪَيائين، لالُ لَطِيفُ چئي، وَڏا ويسَ وَرَنَ،
مَنجھِ مرڪيَسِ مَنَ: ”سوڍي سين سَڳ ٿيو“.

(مومل راڻو، ٣ _ ٢)

(١٤٨)

جھِڙا گُلَ گُلابَ جا، تَھڙا مَٽِنِ ويسَ،
چوٽا تيلَ چنبيلِيا، ھا ھا! ھو! ھَميش:
پَسيو سُونھَن سَيّدُ چئي، نِينھَن اَچَنِ نيشَ،
لالَنَ جي لِبيسَ، آتَڻ آڪرُ نہ اُڇِھي.

(مومل راڻو، ٣ _ ١)

(١٤٩)

جھڙو ’قَيدُالماءِ‘، تَھڙو بَندُ نہ ڪو پيو،
’جَفَّ القَلَمُ بِما هُوَ کَائِنٌ‘، لَھي نہ تَرُ تَئاءِ،
عُمَرَ! تو ھَتاءِ، آجائِي ٿِئي آجڙين!

(مارئي، ١ _ ١٢)

(١٥٠)

جَھڙي آيَسِ جيئن، جي تَھڙي مِلان تِن ڪي،
قِران قَرَ چارِيان، ھِنئون چَئِيمِ ھِتَن،
وَجان ڪِتَن وَطَنَ ڏي؟ ڪاڻِ لَھَنديمِ ڪِيئَن؟
مُنداٽِتي مينھَن، سُونھان سَرَتِيُن وِچَ ۾!

(مارئي، ٦ _ ٢)

(١٥١)

جَھڙي آيَسِ جيئن، جي تَھڙي وَجان تِن ڏي،
تہ لالائيءَ جا، لَطِيفُ چئي، ڪَرَ مُندُن اُنا مينھَن،
مارُئيءَ لَکِمِ مھٽو، سَڀِ جَماندَرَ سِيئَن،
تِيَسِ ڪاٽِيارِي ڪانڌَ جي، ھِتي اَچِي ھِيئَن،
ڪَنڌُ ڪَتَنديَسِ ڪِيئَن، مَنھِن مارُوئڙَنِ جي؟

(مارئي، ٦ _ ١)

(١٥٢)

جِئان ڪوڙ ۾ ڪائيُون، پَنجين لَکين پاءُ،
مِيو تنھن ماڳاءُ، ڏِيھاڻي ڏارَ چَري.

(ڪنيات، ٢ _ ٤٣)

(١٥٣)

جِئان ڪوڙ ۾ ڪائيُون، پنجين لَکين پڪَ،
تِئان ڏيئي تڪَ، مِيو متارو ٿِيو.

(ڪنيات، ٢ _ ٢٥)

Gul Hayat Institute

(١٥٤)

جِئان ڪوڙِ ۾ ڪانئيون، پنجين لَڪين پَنُ،
تِئان ڇاڻي ڇُڳيُون، ميي رَتو مَنُ،
تنهن وَلِ سَندو پَنُ، ڪُوماڻو ڪوڙين لَهي.
(ڪنڀات، ٢ ـ ٤٤)

(١٥٥)

جِئان گهڙي تِئان گهيڙُ، ڪَپرو پُڇَنِ ڪوڙيُون،
ڏَمَر سين جُسو ظاهِراً، مَنَ ميهارَ سين ميڙُ،
سا نَدي پانئي نيڙُ، جنهن کي سِڪَ ساهَڙَ جِي.
(سهڻي، ٣ ـ ٣)

(١٥٦)

جِئان واري وَڳَ، اوني تِيا چُلِنگيُون،
مَتي تنهن مارَڳَ، پَئي پُرزا نہ تِئين؟
(حسيني، ٨ ـ ١١)

(١٥٧)

جِئان وَهي تِئان واٽَ، ڪَپرو پُڇَنِ ڪوڙيُون،
جن کي سِڪَ ساهَڙَ جِي، سي گهيڙُ نہ پُڇَنِ گهاٽَ،
جن کي عِشقَ جِي اُساٽَ، سي واهڙُ پانئينِ وِڪڙي.
(سهڻي، ٣ ـ ٤)

(١٥٨)

جَنَ اُتَنِ آريءَ ڄامَ، اُتَنِ تان اونئين نہ ڪيو،
ٻَڙڪِي ٻاهِرَ نِڪتي، ڳاڍَرِ مَنجهان ڳامَ،
ساهُ ڏِنائين سامَ، سُتي سَڳُرَ پَٽيين.
(حسيني، ١١ ـ ٣)

(١٥٩)

جَنَ اِيندي ئِي موٽِئين، ميندرا! وَڏِي ڄاڙَ ڪِياءِ،
وَرُ نہ هُئين؟ وَلها! هُوندَ جَتي، مُون ڄاڳاءِ؛
تہ سُتي جي سڄاءِ، سودا! سِگهيائِي تِيءِ.
(سومل راڻو، ٧ ـ ١٢)

(١٦٠)

جَنَ تون قائِمُ، ڪانڌ! تِئَن آئُون وَرا! وِلهي نہ ٿِيان،
پَکي ڇِنا پاندَ، ڳَنڍُ نہ ڄاڻي ڪو ٻِيو.
(ڏهر، ٣ ـ ٢)

(١٦١)

جِئَن تا پُڇَنِ اَنَّ ڪي، تِئَن جي پُڇَنِ اَللهُ،
تہ رِڙهي لَڌائون راهُ، لَٿيِنِ لُڪَ، لَطِيفُ چَئي.
(رامڪلي، ٩ ـ ٨)

(١٦٢)

جِئَن تا پُڇَنِ اَنَّ ڪي، تِئَن جي پُڇَنِ پَنڌُ،
تہ رِڙهي لَڌائُون رَندُ، لَٿيِنِ لُڪَ، لَطِيفُ چَئي.
(رامڪلي، ٩ ـ ٧)

(١٦٣)

جِئَن جِئَن پِڄي راتِ، تِئَن تِئَن تاٽي پَنڌَ ۾،
پوريءَ پِي نہ تاتِ، جيڪا سا جَتَنِ جي.
(حسيني، ٢ ـ ١٥)

(١٦٤)

جِئَن جِئَن تَپي ڏِينهُن، تِئَن تِئَن تاٽي پَنڌَ ۾،
ڪو آڳانجهو نِينهُن، ٻانيَڻِ ٻاروچَنِ سين.
(حسيني، ٢ ـ ١٤)

(١٦٥)

جِئَن جِئَن جهلي جڳُ، تِئَن تِئَن مُون تاڪيدُ ٿِئي،
ڳهريو تو ڳالهيُون ڪري، وهسي پِنُو وَڳُ،
لوڪَ لَتاڙي نندَ ۾، پُنيءَ لالَنَ لَڳُ،
آرِياڻي اورڳُ، پَنيوران پَهرِ ٿي.
(حسيني، ١٢ ـ ١٧)

(١٦٦)

جِئَن جِئَن ڪَڪَرَ اُڀَ ۾، تِئَن تِئَن ڏُونگَرَ ڏيٺِ،
مُون تان تَنهين هيٺِ، پيرُ نِهارِيو پِرينءَ جو.
(ڪوهياري، ٢ ـ ١٩)

Gul Hayat Institute

(١٦٧)

جِئَن جِئَن وَرَق وَرائِين، تِئَن تِئَن ڏِنو ڏوهُ،
تنهن کَهِڙِيءَ کبو کوهُ؟ جي رهڻِيءَ رهيو نہ سُپرين.

(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٣٠)

(١٦٨)

جِئَن جُهڳا پائِيِين جهولَ ۾، اِئِن نہ مَرَن مَڃَّ،
سَبَرَ ڏارِ سَمُنڊ جا، ڪي رائُون رَڱِيُون رَڃَّ،
هِي ڇارُون ۽ ڇَڃَّ، اَچا اوڙاهُ اَڳاهُون ٿِيو.

(گهاتو، ١ ـ ١٧)

(١٦٩)

جِئَن سو هَرَڻُ هُماءُ، سَرگَردانُ سَنسارَ ۾،
هِيُ پَڳُ نہ کوڙي پَٽَئِين، هُو ڏَڙ سِر ڏري نہ ساهُ،
جيڪُسِ تن مُلاءُ، سَسُيءَ سُورَ پِرائِيا.

(ديسي، ٥ ـ ١)

(١٧٠)

جِئَن سي ڪوُهِيءَ نارَ، وَهَنِ وارِيءَ ڳاڏُئان،
هِنئَڙو پِرِيان ڏارَ، نِبيرِيانسِ نہ نِبري.

(رِپ، ٢ ـ ٩)

(١٧١)

جِئَن قَطَرُ چُنِيو ڪُڙ پِرَئِين، بولَ بَجَهندين هَنجَ!
موتي جي مَهرانَ جا، پُورا چُڻج پَنجَ،
اَڄُ ڪِ صُباحَ سَنجهہ، تو ڍِبِيءَ ۾ ڍيرُ ٿِئِين.

(ڪارايل، ١ ـ ٢١)

(١٧٢)

جِئَن ڪا ڪانِي ڪانَهن، لُسَندي لاتِيون ڪَري،
اَچي پَئي اوچتِي، دردَ پِرِيان جِي دانَهن،
ويجَ! ڏَنِيئِين ڪُهُ بانَهن؟ سُورَ هِنئِين ڪي سامُهان.

(بروو سنڌي، ١ ـ ٢)

(١٧٣)

جِئَن ڳَنڍِيُون مَنجِهہ ڳَنڍِيرَ، تِئَن مُون مَنُ مارُوئَڙَن جُون،
ڏِنيُون لَسَ، لَطِيفُ چَئي، هِنئَڙي ڪي هَمِيرَ،
وَجِي مَنجِهہ مَليرَ، سِپ ڇوڙِينديِسِ، سُومِرا!

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٣٦)

(١٧٤)

جِئَن ڳَنڍِيُون مَنجِهہ ڳَنڍِيرَ، تِئَن مُون مَنُ مارُوئَڙَن سين؛
سي مارُوئَڙا ٿَرِ ٿِيا، جي ڳُٽَنِ جا ڳَهيرَ،
تِنين رِءَ، هَمِيرَ! گَهنگَهرِ گهارِيان ڏِينهَڙا.

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٣٥)

(١٧٥)

جِئَٽان اَڳِي جي جِئا، جُڳَ جُڳَ سي جِئَنِ،
اُوءِ موٽي ڪِينَ مَرَنِ، مَرَٽان اڳي جي مُئا.

(معذوري، ۴ ـ ٨)

(١٧٦)

جِئَڻُ جَتَ ڏاران، مَعذُورِ جو مَسَ ٿئي!
چانگَنِ سِر چڙهي ويا، ساٿي سَوارا،
اَڪِيُون اوتارا، پَسِيو رُئَنِ پُنهونءَ جا.

(سسئي آبري، ٥ ـ ١٠)

(١٧٧)

جي اَٿيئي سَڌَ سُرڪَ جي، تہ وَنءُ ڪَلالڪي ڪُوءِ،
مَهيسَر جي مَنڌَ جي، هُتِ هَڏِهين هُوءِ،
جان رمز پروڙيم رُوءِ، تان سِرَ وَٺِ سُرڪي سَڳِٽي.

(ڪلياڻ، ٢ ـ ٢٠)

(١٧٨)

جي اَٿيئي سَڌَ سُرڪَ جي، تہ وَنءُ ڪلالڪي گهرِ،
وِڍِڻُ، چِيرڻُ، چچرڻُ، پَهتَ اُنِينِ جي پَرِ،
جي وَتِي پويئي وَرِ، تہ سَهَنگِي آه، سيّد چئي.

(ڪلياڻ، ٢ ـ ٢١)

Gul Hayat Institute

(١٧٩)

جي اَٿيئي سَڌَ سُرڪَ جِي، تہ وَنءُ ڪلالڪي هَٽِ،
لاهي رڪُ، لطيف چئي، مٿو ماٽيءَ وَٽِ،
سِرُ ڏيئي ۾ سَٽِ، پِيج ڪي پيالِيون.
(ڪلياڻ، ٢ ـ ١٩)

(١٨٠)

جي اَٿيئي سَڌَ سُرڪَ جِي، تہ وَنءُ ڪلالن ڪاٽي،
لاهي رڪ، لطيف چئي، مٿو وَٽِ ماٽي،
تِڪَ ڏيئي پِڪَ پِيُ، تون منجهان گهوٽ! گهاٽي،
جو وَرَنہ وِهاٽي، سو سِرَ وَٽِ سَرو سهانگو.
(ڪلياڻ، ٢ ـ ١٨)

(١٨١)

جي اُڏمِيو اَڄُ، تہ وَسندو سونَ سَنگُ،
جالَ ڏِئيندو جُنگُ، جَڳُ ڏِئيِندو جَڪرو.
(بلاول، ٣ ـ ١٧)

(١٨٢)

جُہ يارُ ڏِناٺُون يارَ جو، پُنيءَ پيرُ ڪَڙِين،
ڦِريا نہ فَرمانَ کان، اُنهيءَ ۾ آهين،
ڏِسِي نہ ڏاڙهِينِ، شُبانَ جي سَڱَ ڪي.
(معذوري، ١ ـ ١٠)

(١٨٣)

جِياريَسِ سَنپارَ، ڪُہ ڪَرِيندَمِ گڏِجي؟
ويروتارَ وُجُودَ ۾، پِرِيُنِ جِي پَچارَ،
سي سَجَڻَ هُونِ نَہ ڏارَ، جي هِنئين ۾ حَلُ ٿيا.
(سهڻي، ٤ ـ ٦)

(١٨٤)

جِياسُون جوڙ ٿي، جوڳِي ڏِنوسُون جان،
سَڱُ هو جَنهِين سان، سو سامي اَسان پيٽيو.
(رامڪلي، ٨ ـ ١٥)

(١٨٥)

جِياسُون جوڙ تِي، جوڳِيءَ لاٿو جارُ،
سَندو پوُرَبَ پارُ، آچِيائِين اَنڌَنِ ڪي.
(رامڪلي، ٨ ـ ١٤)

(١٨٦)

جِياسُون جوڙ ٿي، نانگو ڏِنوسُون نِٿُ،
چُونچو هو چِٿُ، ڪُلي سو باغ ٿِيو.
(رامڪلي، ٨ ـ ١٦)

(١٨٧)

جي اَمُرُ هنيو اَڏَ ڪَري، سي ڪاغذَ لِکان ڪيئَن؟
واڳِيُون جي وِصالَ سين، تنين چاڙهي چِيهَن!
رُئان راتو ڏِينهَن، جِئَن اُنِ جي وائِيَ ۾ وَرَ گهٽا.
(مارئي، ٢ ـ ٥)

(١٨٨)

جي بُڏان تہ بَنِ، اولِجان اُنَ پارَ ڏي،
ڪَنڌيءَ اَچِيو سُپِرين، مانَ "بَر! بَر!" ڪَنِ،
مُيائي سين تَنَ، جيڪر اُتي نِڪَران.
(سهڻي، ٥ ـ ١٩)

(١٨٩)

جي پانئين جوڳِي ٿِيان، تہ ٿِيُ گُرُءَ جي گَسِ،
ڏُکَ پانَ ڪي ڏِسِ، سامي! وَڏيءَ سِڪَ سين.
(رامڪلي، ٤ ـ ٥)

(١٩٠)

جي پانئين جوڳِي ٿِيان، تہ پَرَ گُرُوءَ جي پارِ،
هَوائُون هِنگِلاجَ ڏي، ويندي سَڀِ وِسارِ،
نانگا! ناٿُ نِهارِ، سامي! وَڏيءَ سِڪَ سين.
(رامڪلي، ٤ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(١٩١)

جي ڀانئين جوڳِي ٿِيان، تہ سَڳَ سِپيئِي ٽوڙِ،
جي ڇاوا نہ ڇاپَندا، جِيُ تنين سي جوڙِ،
تہ تُون پُڇِين توڙِ، مُحَبَّتَ جي مَيدانَ ۾.

(رامڪلي، ۴ ـ ۲)

(١٩٢)

جي ڀانئين جوڳِي ٿِيان، تہ سَڳَ سِپيئِي ڇِنُ،
وَڃِي دَرِ دوستَنِ جي، نانگا! ڪِيمَ نِنُ،
پَٽِ تنين جي پِنُ، جن ٻُجهي نہ ٻُجهيو.

(رامڪلي، ۴ ـ ۱)

(١٩٣)

جي ڀانئين جوڳِي ٿِيان، تہ طَمَعَ ڇَڏِ تَمامُ،
گولا جي گولَنِ جا، تَـنِ جو ٿِيُ غُلامُ
صَبُرَ جي شَمشِيرَ سين، ڪَرِ ڪِيني کي قَتلامُ،
تہ نانگا! تُنهنجو نامُ، لِکِجي لاهُوتِيَنِ ۾.

(رامڪلي، ۴ ـ ۴)

(١٩٤)

جي ڀانئين جوڳِي ٿِيان، تہ ڪِينَ پِيالو پِيُ،
ناهِ نِهاري هَٿَ ڪَري، 'آئون' سين اُتِ نہ پِيَّ،
تہ سَندو وَحدَتَ وِيُّ، طالِبَ! توڙان ماٽِئين.

(رامڪلي، ۴ ـ ۷)

(١٩٥)

جي ڀانئين جوڳِي ٿِيان، تہ مَنُ پُوري، مَنجهہ مارِ،
دائِمَ دُونهين دِلِ ۾، مَنَ سين مالها وارِ،
سَہُ سَيڪا آرِ، آڳي جي اَدَبَ سين.

(رامڪلي، ۴ ـ ۶)

(١٩٦)

جي ڀانئين جوڳِي ٿِيان، تہ مُنهَن ۾ مُنڊا پاءِ،
ڪَنين ڪِينَ وِڃائِيو، جِنِ ۾ ڪوڙين ڪَکَرَ وِڌاءِ،
ڇَڏِ چادَرَ، ٻَڌُ چَمڙا، جُتِي تو نہ جُڳاءِ،
تہ سامِيڙا! سَندِياءِ، گُرَ وَٽِ گَلا نہ ٿِئي.

(رامڪلي، ۴ ـ ۸)

(١٩٧)

جي ڀانئِيين وَسَ ڇَران، تہ سَنگهارَنِ سين لَڏِ،
تہ هاڃي سَندِي هَڏِ، ڪُوڪَ نہ سُٽِين ڪَڌهين.

(ڏهر، ۴ ـ ۳۰)

(١٩٨)

جي ڀانئِين پرين ءَ مڙان، تہ سکُ چوران ڪِي ڏاتِ،
جاڳَڻُ جَشَنُ جن کي، سُکُ نہ ساري راتِ،
اُجهي ٻُجهي آئيا، وائي ڪَنِ نہ واتِ،
سَلي سُورِيءَ چاڙهيا، ٻَيان ڪَنِ نہ باتِ،
توڻي ڪُسَنِ ڪاتِ، تہ ٻہ ساڳي سَلَنِ ڪِينَ ڪِي.

(يمن ڪلياڻ، ۲ ـ ۸)

(١٩٩)

جي تو بيتَ ڀانيا، سي آيتُون آهِينِ،
نِيو مَنُ لائِينِ، پِريان سَندي پارَ ڏي.

(سهڻي، ۶ ـ ۲۵)

(٢٠٠)

جي تو ڳالهائي، ماءِ! ٻاروچا ٻُچِيا،
اُنين جي وائي، هُوندَ نہ وِيِيان وِسري.

(حسيني، ۱۲ ـ ۷)

(٢٠١)

جي تُون آسائُو آئِيو، تہ ڇانٽُٽِ ٻي مَ چورِ،
ڪيرا ڪُميتَنِ جا، ڪَٽِي آٽي ڪوڙِ،
اِنَ دَرِ عِراقِي گهٽا، ڇانگُون ڪَيو ڇوڙِ،
تَنهن سَيَدَ وڏي سوڙِ، جَنهن ۾ مَتو هَٽَنِ مَڱتا.

(بلاول، ۳ ـ ۸)

Gul Hayat Institute

(۲۰۲)

جي تُون آسائُو آئِيو، تہ وَنئُن جَکِري لائي،
مَتان وَڙُ وِڃائِيين، کَنھن ٻئي دَرِ لِيلائي،
سَمي سامائي، چِنتا لَٿي چارَڻين.
(بلاول، ۳ ـ ۷)

(۲۰۳)

جي تون سِکڻ سکيو، تہ کاتِيءَ پَئي مَ کنجھُ،
سُپيريان جي سُورَ جو، ماڻھن ڏِجي نہ مَنجھُ،
اَندر اِيُ اَھنجُ، سانِدج سُکائون کري.
(کلياڻ، ۲ ـ ۱۴)

(۲۰۴)

جي تون وَٽجارو کانڌُ، تہ مون ھَڏِ مَ لائُون لَڌيُون!
پَرڏيہ مَٿي سانگُ، اَنئي پھر جنھن کيو.
(سامونڊي، ۳ ـ ۱۵)

(۲۰۵)

جي ٿِيا حَلُ حَبيبَ سين، سُمھڻُ تن ثَوابُ،
نيڻَ ھيرائي نِندَ سين، خوش کَيائُون خوابُ،
اوسِيڙو عذابُ، دِليان تنين دُورِ ٿِيو.
(آسا، ۴ ـ ۴۶)

(۲۰۶)

جي پياري پاڻَ، تہ کَرھو ٿِي پاٽِي پَئِين،
اَڳِي اِنَ نِياڻَ، اَڻَ کوٽيو کونَ گھڙي.
(يمن کلياڻ، ۸ ـ ۵)

(۲۰۷)

جي جاڻان جَتَنِ، پوءِ پَتاندَرُ ھيٺرو،
آئُون کيئَن مُلان تَنِ، سَرتيُون! سُورَ پرائيان؟
(ديسي، ۱ ـ ۲۰)

(۲۰۸)

جي حَبِ نہ ھَلَڻُ سِکِيا، سي جَڏا مِيڙِ، جَلِيلَ!
لَنگھائي، لَطِيفُ چَئي، نِجَنِ کيچ قَلِيلَ،
وِساري، وَسِيلَ! مَتان مارَڳِ ڇَڏئين!
(کوھياري، ۵ ـ ۷)

(۲۰۹)

جيڏانھن چِتَ چاھُ گھٽو، آرُ بہ اوڏانھين،
وِڃي وَھُ واکا کيو، تِکو تيڏانھين،
ميھارُ مِلائِين، لَھرِن مَنجھہِ، لَطِيفُ چَئي.
(سھڻي، ۵ ـ ۸)

(۲۱۰)

جيڏانھن قاتل کوڙَ، اَکيون اوڏانھين کَٽي،
وِہُ تنين جي ووڙَ، جنين سانگ نہ ساھ جو.
(يمن کلياڻ، ۴ ـ ۴)

(۲۱۱)

جيڏو تُنھنجو نانءُ، پاڄھ بہ اوڏِيائِي مَکانءِ،
رِءَ ٿنِيين، رِءَ توٽِيين، تُون ڇِپَرُ، تُون ڇانءِ،
کُجاڙو کَھانءِ؟ توکي مَعلُومُ سَيَکا.
(ڏھر، ۲ ـ ۲۳)

(۲۱۲)

جي، ڏُونگرَ! مُون ۾ ڏُکَ، سي پَڌرِ پَوَنِ مَ پِريِنءَ ري،
وھُڻُ مُون وہُ ٿِيو، کيرَ سانڍِيندي سُکَ؟
ھُيَمِ ھوتَنِ سين چُکَ، سَجو سَگُ نہ سارِيان.
(حسيني، ۱۲ ـ ۹)

(۲۱۳)

جيڏيون! ڏٿيان جي، صُورَتَ ساھڙَ جامَ جي،
سُکَ ٿي سُتِيُون کين کي، کانڌَن پاسي کي،
مُنھان ٿي اَڳِي، گھڙو سپ گَھڙا کَٽي.
(سھڻي، ۱ ـ ۴)

Gul Hayat Institute

(۲۱۴)

جيڏيُون! ڏسو ڪيچُ، جو ڏيہُ ٻاروچَن جو،
پُنھونءَ وڏوم پيچُ، نِسورو ئي نينھَن جو.

(حسيني، ۱۱ ـ ۱۰)

(۲۱۵)

جيڏيُون! مُنھنجي جيءَ سين، راتي رِنُ ڪيو،
قَلبُ ڪاڪِ ڪَنڌَن ۾، پُرزا ٿي پيو،
ٻُجھان، ٻَھرِ وِيو: ھِنئون ھَنڌِ نہ اَڄُئين.

(مومل راڻو، ۷ ـ ۷)

(۲۱۶)

جي سِجھائِي سِڪَ، تہ پڻ سِڪي سَسُئِي،
پِيتائِين پُنھونءَ ڪي، ھَڏ نہ ٻِڪِيس، ھِڪَ،
اِن تَڙَ منجھان تِڪَ، ڏِني پاڻَ اُڃ ٿِئي.

(سسئي آبري، ۱ ـ ۲)

(۲۱۷)

جي پارسي سِکيو، گولو، تونءِ غُلامُ،
جو ٻَڌو ٻِنِ ڳالھئين، سو ڪَٿَن چائي چامُ؟
اُڃيو تانَ آبُ گُھري، ٻُکيو تان طَعامُ،
اِيُ عامَنُ سَندو عامُ، خاصَنِ مَنجھان نہ ٿِئي.

(آسا، ۴ ـ ۲۳)

(۲۱۸)

جي قِيامَ مِڙَن، تہ ڪَرَ اوڏا سُپرين،
تِھان پري سُڄَڻ، واڏايُون وِصالَ جون.

(سھڻي، ۹ ـ ۷)

(۲۱۹)

جيڪا ڏِيندي مَنجھہ، مُون جڻَن ٻاروچَن ڪي،
مَٿان ڳِلَنِ ھَنجُ، ڪِينَ لاھيندي ڪَڏھين.

(حسيني، ۷ ـ ۱۴)

(۲۲۰)

جي ڪارُون آٿِئين ڪانڌَ ڪي، تہ روئي رِيجھائيج،
لِيلا! لِيلائيج، اَٿيئي ماڳُ مِنَٿَ جو.

(ليلا چنيسر، ۲ ـ ۲۱)

(۲۲۱)

جي ڪاڪِ ڪَڪوريا ڪاپڙي، تن لَھي نہ لالي،
ڪَڙِي ڪَيفَ خُمارِيا، مَيءِ پِي مَوالي،
ڪَري حاصُلَ ھَليا، ڪَيفِيَت ڪَمالي،
وَتَنِ وِصالي، لُڏُوڻِيان لوڏي ٿِيا.

(مومل راڻو، ۳ ـ ۴)

(۲۲۲)

جيڪا ڪندِي سَنگُ، مُون جڻَن ٻاروچَن سين،
اَنگَنِ چاڙھي اَنگُ، رُئندِي سا رَتَ ڦُڙا.

(حسيني، ۷ ـ ۱۳)

(۲۲۳)

جيڪا ڪندي نِينھُن، مُون جڻَن ٻاروچَن سين،
سِڪَڻُ سارو ڏِينھُن، چَڙھڻُ چاڙھيڪَنِ تي.

(حسيني، ۷ ـ ۱۲)

(۲۲۴)

جيڪر اَچي ھانِ، تہ ڪريان رُوحَ رُچَنديُون،
آيَلِ! ڊِولئي سانُ، ھوندَ ڳرِ لڳي ڳالھيون ڪريان.

(سامونڊي، ۱ ـ ۲۹)

(۲۲۵)

جيڪَرَ ڪِينَ جِيان، جاڙَ جِيان ٿي، جيڏِيُون!
آڪيُون، مُنھُن مَلِيرَ ڏي، ڪَھڙو نَڪُ نِيان؟
ڪَنھن ڪي ڏوہُ ڏِيان؟ اَڳھين مُنھنجي اَنگَ ۾.

(مارئي، ۶ ـ ۳)

Gul Hayat Institute

(۲۲۶)

جي ڪَرَ لَڏائُون، تہ بَنديءَ بَندُ نہ سارِيو،
مارُوئَڙَنِ آئُون، جيڪُسِ وِيَسِ وِسرِي!

(مارئي، ۴ ـ ۱۱)

(۲۲۷)

جي ڪُلاهَ رکين ڪنڌ تي، تہ صوفي سالم ٿِيءُ،
وِهَ وٽِي هٿ ڪري، پُرِ پيالو پِيءُ،
هنڌ تنين جو هِيءُ، جن حاصل ڪيو حال کي.

(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۷)

(۲۲۸)

جيڪُسِ اُنا مِينهَن، مُنهان پوءِ مَلِيرَ ۾؟
ڪالهہ سَجوئي ڏِينهَن، مُنهنجي اَکَڙِيُن اُڪيرِيو.

(مارئي، ۱۱ ـ ۴)

(۲۲۹)

جيڪُسِ ڪَمَ سَندامِ، جُونا ڏِنا جيڏِين،
ڪِلَنِ سَيِ مَٽائمِ، ساهيڙِيُون ۽ سَرتِيُون.

(ليلا چنيسر، ۲ ـ ۲)

(۲۳۰)

جيڪُسِ نَبَرُ نينهُن سَندومِ، جئَن مون ٻيڻي هُن ٿيليو،
سعيو سامُونڊِين سين، اَڳهين تان نہ ڪيومِ،
وِجهڻُ مَنجهہ هئومِ، پاڻُ وراڪي رَسِ سين.

(سامونڊي، ۱ ـ ۲۲)

(۲۳۱)

جيڪُسِ يادِ ڪَياسِ، وَرَ وِجي وَٽِڪارَ ۾،
جَلِڏُ جَريدِي پَنڌَ ۾، اَديُون! اَڄُ ٿِياسِ،
وِجي ڪيچِ پُنِياس، ٻاروچاڻي ٻاجههَ سين.

(سسئي آبري، ۲ ـ ۳)

(۲۳۲)

جي ڪو ڏُٿُ ڪَري، تہ ڏُونگرُ ڏورڻُ ڏاکڙو،
چِپَرُ ڪِينَ ڏِئِي، سُوکَڙِيُون سُٽَنِ ڪي!

(ڪاهوڙي، ۱ ـ ۱۵)

(۲۳۳)

جيڪي ڏٺو مان، سو جي ڏٺو جيڏِئين،
گهرَ وَرَنِين سان، هُوند گهٽِنِ گهوري چِڏيا.

(سهڻي، ۱ ـ ۷)

(۲۳۴)

جيڪِي ڏُٺُءِ تارِ ۾، ڪَنڌيءَ سو ڪَهيج،
جَرُ وڏو، جهاجهہ گهٽِي، پانڌُ مَ پُسائيج،
ساهَڙُ ساڱاهيج، تہ ثابِتُ لَنگهين سِيرَ مان.

(سهڻي، ۵ ـ ۲۱)

(۲۳۵)

جيڪِي ڏِڏَنِ ڏِي، ڳُجهيان ئِي ڳُجههَ ۾،
سو جي سُٽَنِ ڪَڏهين، ڪرتِ وارا ڪي،
تہ سازَ مِڙوئِي سي، هُونَدَ پِٽوَنَ ڪَنِ پَلڪَ ۾.

(پرڀاتي، ۱ ـ ۷)

(۲۳۶)

جيڪي ڏُنائُون، سو سِرُ ڏيئي سَہُ جِندڙا!
مَ چؤ چِنائُون، اِئُ پِڻُ ڳُنڊيو سڄڻين.

(يمن ڪلياڻ، ۸ ـ ۹)

(۲۳۷)

جيڪي ڏُنائُون، سو مان ڳُڻُ ڳُنڊِ ٿيو،
مون کي پچيائُون، نُوڪي اِنهيءَ نُوڪَ سين.

(يمن ڪلياڻ، ۸ ـ ۸)

(۲۳۸)

جيڪِي سِڪَڻُ سِڪُ، نات پَسُ سڪندئين،
پاسي تِنيَنِ مَ لِڪُ، نينهُنَ نہ سُڃاڻَنِ جي.

(يمن ڪلياڻ، ۷ ـ ۸)

Gul Hayat Institute

(٢٣٩)

جيڪي طالِبَ تاتِ جا، تاتِ بہ تِنين وَٽِ،
هَڏِهين ڪانهي هَٽِ؛ گهورِ تہ گهران ئي لَهِين.
(حسيني، ١٠ ـ ٢٢)

(٢٤٠)

جيڪِي فِراقان، سو وِصالان نہ ٿِئي،
اَچِي اوطاقان، مُون کي پِرِيُنِ پَري ڪَيو.
(حسيني، ٥ ـ ١١)

(٢٤١)

جيڪِي مَنجِهہ جَهانَ، سو تارِيءِ تڳِي تنهنجي،
لُطفَ جي، لطيفُ چئي، تو وٽ ڪمي ڪانَ،
عَدْلَ ڇُٽَان آئُون نہ، ڪو ڦيرو ڪج فَضْلَ جو!
(سريراڳ، ٢ ـ ١)

(٢٤٢)

جي گَهرِ گهارِيَمِ ڏِينهَنڙا، هيڪانديءَ حُضُورِ،
سيئي سِڪان، سارِيان، پَچان پائُـرَ پُورِ؛
هَميراٽا هَـٽڙا، ڪِينَ مَجِيندِيَسِ مُورِ،
سَنجهي سَتِ گذارِيان، اَچِين شالَ اَسُورِ!
دَران ٿِيان مَ دُورِ، مارُوءَ جامَ مَلِيرَ جي!
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٥)

(٢٤٣)

جي لُونُ لَڱن لائِيين، ڇيري ڇِيري ڇَمُ،
مُون ڪُرَ اَڱي نہ ڪَيو، اَهڙو ڪوجهو ڪَمُ،
جان جان دعويٰ دَمُ، تان تان پِرتِ پَنوَهارَسين.
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ١٧)

(٢٤٤)

جي لِيلائي نہ لَهين، تہ پڻ لِيلائيج،
آسَرَ مَ لاهيج، سَڄَڻُ ٻاجهِيندَڙُ گهڻو.
(ليلا چنيسر، ٢ ـ ٢٢)

(٢٤٥)

جي مٿي وَٽِ مِڙَنِ، تہ سِيڪنهن سَڏَ ٿئي،
سِرَ ڏني سَٽِ جُڙي، تہ عاشقَ اِئن اَچِنِ،
لِڏا تي لَبَنِ، مُلهِ مَهانگا سُپِرينِ.
(ڪلياڻ، ٢ ـ ٣١)

(٢٤٦)

جِيُ مُنهنجو جن، اَنگُـڙِيارو وَڍِيو،
پُڄاٽان پِرِينِ؛ سِبان سَجو نہ ٿِئي!
(حسيني، ٩ ـ ٣)

(٢٤٧)

جي مُنهَن ۾ مَدِيُون نہ ڏِئين، تو ۾ تي ٻَڌِياسِ،
سوڍا! اِنَ سُهاڳَ کي، ويٺي واجهاياسِ،
ڍولي ڍِڪِيياس، ڏيئي پاندُ پَناهَ جو.
(مومل راڻو، ٨ ـ ٧)

(٢٤٨)

جي مُون مُوڙهِي مَٽِ، تہ تُون پاڻُ سجاڻِـج سُپِرِين!
اَصُلِ اَوايِنِ جا، عَيبَ ڍِڪِئين تُون اَٽِ،
اِيَ، پِرَ! تُنهنِجي پَٽِ، جِنَ وِلهِيُون ڍِڪِئين، وَلهَا!
(ليلا چنيسر، ٣ ـ ٧)

(٢٤٩)

”جي مِيراثِي مَڱتا، آئُون پُڻ مَنجهان تَنِ؛“
”ڪِي ڪَہُ مُنهنجي ڪَنِ، اِرْثَ مَنجهاران اُنِ جي.“
(سورٺ، ٢ ـ ١٠)

(٢٥٠)

جِيَنِ سي سَنگهارَ، اَجهي جِنين گهارِيان،
مانَ لَهَنئُون سارَ، وِڇِ وِلَهين ڏِينهَڙين.
(ڏهر، ٤ ـ ٢٦)

(٢٥١)

جي ويڄهي ٿيان وَرَ کي، تہ سَپا ڳوٺ سَنئون،
نِتُ نِتُ آهِ نئون، مُون کي پَسَڻُ پنوهارَن جو.

(مارئي، ٤ ـ ١٧)

(٢٥٢)

جي وِيڙِهَمِ اَڄُ، سي ڪڏهن ايندا مان ڳري؟
پِريان جي هُنَ پارَ ڏي، وڃي ڏَنڪي ڏَڄُ،
ساموندِيڪو ڏُڄه، ماءِ! مارِيندُم ڪڏهين!

(ساموندي، ١ ـ ١٤)

(٢٥٣)

جيها جي تيها، مُون مارُو مَڃِيا،
مُون جيڏيُون مَلِيرَ ۾، ڇُونڊنِ موڪَ مِها،
مُنهنجي آهَ اِها، ڪَڏهِن ڪيرائيندي ڪوٽَ کي!

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٩)

(٢٥٤)

جي هتِ هُئي مارُئي، تہ لَڏيمِ ڪَرَ ڪيٽاسِ،
اَرداسِيُمِ عُمَرَ کي، ويڄهو ٿِي وَٽانسِ،
جي نہ ڇَڏِيائين، ڪِ جهليائين: تہ پنهنجو اَنگُ آڇيانسِ،
لاهي لوهَ لَطِيفُ چَئي، هِتان هُندَ هَلانسِ،
موڪِي مَلِيرَ سامُهين، وَنِي پانهن وَڃانسِ،
رَهبَرُ ٿِي ريڙهيانسِ، سُنهاري سائيہ ڏي.

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٣١)

(٢٥٥)

جيهَرَ لوڪُ جهپَ ڪَري، اوهيرَ اُڏامَنِ،
پِٽُون جي پاتارَ جا، چيتاريو چُڻَنِ،
ڪوهُ ڪَندا کي تَنِ، پاڙهيري پَہُ ڪَري؟

(ڪارايل، ١ ـ ٢٥)

(٢٥٦)

جيهَرَ لوڪُ جهپَ ڪَري، ڏَرو جاڳَ نہ هوءِ،
اوهيرَ اَچيو، اَديُون! پَہُ پِريان جو پوءِ،
جي ڪَچو ڇَوَنِ ڪوءِ، تہ مَرڪُ پانيان مِٺو.

(سهڻي، ٥ ـ ١٤)

(٢٥٧)

جيهُسِ ڪونَ جهانَ ۾، هِندُ، سِنڌُ، سُورَتَ هاڻ،
دَرِ داتا مَڱُ، مَڱتا! ٻِئي جي ڪَڏُ مَ ڪاڻ،
پاڻُوندرُ پاڻَ، حالُ پَسي پالُ ڪَري.

(بلاول، ٢ ـ ١٣)

(٢٥٨)

جي هو پائينِ ڪانُ ڪَمانَ ۾، تہ سينو سِپَر ڏيج،
منهن ۾ معشوقن جا، جهالو ٿي جهليج،
پاهان پَڳَ مَ ڏيج، عاشقُ ٿِيُ تہ اُبهِين.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ٨)

(٢٥٩)

جي هو پائينِ ڪانُ ڪَمانَ ۾، تہ سينو سِپرَ رَکُ،
منهن ۾ معشوقن جا، چاڪَ چِٽڪا چَکُ،
سوري پاءِ مَ شَڪُ، عاشقُ ٿِيُ تہ اُبهِين.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ٧)

(٢٦٠)

جي هو پائينِ ڪانُ ڪَمانَ ۾، تہ نئي ڏج سِينو،
ڪجي نہ ڪِينو، وڃي درِ دوستن جي.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ٩)

(٢٦١)

جي هُئا ڪوڙيا ڪاڪِ جا، سُتا سي سُونهَنِ،
لُڊُوٽِيان، لَطِيفُ چَئي، لَڏيو لوڏِيڙَنِ،
سي موٽي مَسَ اَچِنِ، جي آتَڻُ آرامي ٿِيا.

(مومل راڻو، ٧ ـ ٢)

Gul Hayat Institute

(۲٦۲)

جي هُيان هوتَ پُنهونءَ سين، مُون جتَن مُلاقاتَ،
پانهِنِ وِجهي واتَ، رِيهُون ڪَينِ رُجُنِ ۾.

(حسيني،۱۲ _ ٦)

(۲٦۳)

جيهِي جي تيهِي، تہ بہ پانهي پاروچَنِ جي،
حُجَتَ هوتَ پُنهونءَ سين، مُون ڪميٽيءَ ڪيهِي؟
اَصلِ آريءَ جامَ جي، پَلءِ آئُون پيئِي،
هُوءَ جا پائِينِ پيرَ ۾، تنهن جُتيءَ نہ جيهِي،
وِساري ويهِي، تنِ ڪيچِينِ کي ڪِيئن رَهان؟

(ڪوهياري،۳ _ ۸)

(۲٦۴)

جتَن سو تـئيءَ تَرو، ڪامي ڪُوري وِچَ ۾،
مُون کي ڏِنو سَجَڻين، مَنجهان سِڪَ سَرو،
وَرُ جهِيڻو اِيُ پَرو، مَ ڦورڙائو سَجَڻين.

(رپ،۱ _ ۷)

وائي- ۱

جاڳو، يارا! جيڏِيُون! پاڻُ پَرِنجي،
جاڳو جوشان، جيڏِيُون! پاڻُ پَرِنجي.
هلندي حَبِيبَنِ ڏي، ويلو وِچ نہ ڪجي،
مَٿان اُهَس اُسِري، پَتنگَ جئن پئجي،
عَرضُ اَحوالُ اُنَ کي، چڱيءَ پَتِ چئجي،
ڪري نِيازُ نِڪٽو، واحِدَ ڏي وَرجي،
آهي موتُ مِڙنِ تي، گوڙِيُون ڪيو گجي،
اَجل ايندءِ اوچتو، جو سَدا تو سُجي،
اَڳِيان اُونداهِيءَ جو، سَمَرُ ساڻُ ڪجي،
ڪَنُ تون قُوتُ قَبَرَ جو، گهٽو تو گهرجي،
آڳو عيبَ اوهانجا، ڍَڪيا ڳُجَهہ ٻُجهي،
جيڪِي وَهي وُجُودَ ۾، صاحبُ سو سَمجهي،
ڊِجي داءِ ڏٽيءَ جي، جيڪو پيءِ پَجي،
اَمَنُ آهي اُنَ کي، جو مَنجهہ اَللہ اَجهي.

(سريراڳ،۴ _ وائي)

وائي- ۲

جاڳي اَکَڙِيَنِ، آوان اوجاڳو نہ ڪيو،
اَکَڙِيُون پِرِيَنِ لاءِ، ٿہ ٿہ ڪيو ٿِمَنِ،
جي سَنجهيئي سُتِيُون، سي مَرُ سُورَ سَهَنِ،
تُون آٽاسي! اوجهرين، هوءِ تا هوتَ هَلَنِ،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چئي، مِلان سين مُحِبَنِ.

(ڪاهوڙي،۳ _ وائي۲)

وائي- ۳

جـن جـو وارِثُ تُـون،
آلا! سي ڪِيئَن رَهَندا نيڻَ مُنهنجا؟
آڳي اُپَ خَلقيا، پَلي خَلقيائِين پُون،
جوڙِيائِين جوڙَ جهانَ جي، چئي، "ڪُنَ فَيَڪُونَ"،

ڪُوڙي دُنيا، ڪُوڙا پَسارا، ڏِينهَن مِڙيئي ڏُون،
آهيُون اَلفَ آسري، مُحَمَّدُ مَجيبوسُون.
(پورب، ٢ ــ وائي)

وائي- ٤

جنهنجي آهيان ڏُونگـرَ ڏوري،
تنهن ڪوهياري کي ڪَهلَ پَوي!
آئُون تنهن گهوري گهوٽَ جي، ماڻهو چَوَنمِ پوري،
نيو نماڻي پانَ سين، ڇَپَرِ ڇَڏيو مَ ڇوري،
روئي رَڳيِنديَسِ رَتَ سين، ساڻُ ڇُڻاڪَنِ ڇوري،
اَديُون! آريچَنِ جو، لَهُ لَڳو مُون لوري،
ڪَشي ڪانُ ڪمانَ مان، لائي وِيڙا لوري،
نالائِقِ ساڻُ، لَطِيفُ چَئي، قادِرُ ڪَرَمُ ڪَندو، ڙي!
(ڪوهياري، ٦ ــ وائي ٢)

وائي- ٥

جوڳي جَڳِ گهٽا، آلا! مُون وَهُ ويراڳِيُنِ سين.
پاڇي ڪَنِ نہ پانَ سين، ٽُنبيءَ مَنجهہ ڪَٽا، آلا!
جان کي ڏاٽيُون ڏُوڙِ ۾، جان کي کِيَنِ ڇَٽا! آلا!
ويني واتَڙيِنِ تي، پَٽَنِ جَٽَن پَٽان، آلا!
سارِيو سَناسيُنِ کي، ويني هَٽَ هَٽان، آلا!
آيَلِ! آديسيُنِ جا، مُون تي ڳَڻَ گهٽا، آلا!
اَديُون! عبدُاللّطِيفُ چَئي، مُحبَّنِ مَنجهہ مَٽيا، آلا!
(رامڪلي، ٨ ــ وائي ٢)

وائي- ٦

جوڳي ڏادي ذاتِ، جِيجان! سامي ڏادي ذاتِ،
ماءُ! مُون قبوليا ڪاپَڙي.
راتيان ڏِينهان رُوحَ ۾، مُون کي سَنديَنِ تاتِ،
سِگها اِيندَمِ سُپِرين، شَلَ سُياٽي پِرياتِ،
اُنهَنِ آديسيُنِ جي، مُون کي وائي آهي واتِ،
ڪَريا عَرضُ اَللّهَ کي، آئُون اُٿي آڌيءَ راتِ،
اَديُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، شَلَ ڏاتَرُ ڏِيندُمِ ڏاتِ.
(رامڪلي، ٩ ــ وائي ١)

وائي- ٧

جوڳي سوئي، جَنهنجي مَنَ ۾ مالا،
سامي سوئي، جَنهنجي مُنهَن ۾ مُندا،
پيناسُون مَـڙهيءَ ۾، اِلَّا اَللّه سَنگُروءَ جي سَنگا.
(رامڪلي، ٣ ــ وائي ١)

وائي- ٨

جو نَوازي ڏُڏَ، آسَرَ لاهِ مَ اُنَ جي،
ويهُ داتا جي دَر تي، لَنگها! لاهي لَڏُ،
اوڏايان اوڏو گهڻو، ڪَهڙا ڪَرئين سَڏُ،
آڳَلَن کي اوڏو وهي، گَندا ڪَري گَڏُ،
ڪَهڙا جَڏُ جَڏوئيين، جُودَ مَهندان، جَڏُ!
آڳِيان عَجِيبَن جي، اُهڪا بَڏَنُ مَڏُ،
آدَمُ تِيائين اُپيو، هُوءَ جا ڪَچِي مَنجهان ڪَڏُ،
اَوليءَ ۾ عَبدُاللّطِيفُ چَئي، سَجَڻُ ڏِيندو سَڏُ.
(رپ، ١ ــ وائي)

وائي- ٩

جِتَري زِيارَتَ، جي مان هوءِ پريُنِ سين،
سَڏَرَ مُنهنجا سُپِرين، مُون تان لاهِ مَ هَٿَ،
مؤلا! مُون کي ميڙَئين، سُپيريان جي سَٿَ،
چَنڊيان ڪَهَ اَکِيُنِ سين، پيرين وِجهان هَٿَ،
ڏُوران ڏَنُمِ سُپِرين، هُيمِ جِنين جي سِڪَ،
اَديُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، مَجياٿُون مِنَتَ.
(رپ، ٢ ــ وائي ٢)

Gul Hayat Institute

وائي- ١٠

جِيان ڏِناٺُون پيرَ، جِيان ڏِناٺُون،
يَڳا ڪوٽَ ڪُفارَ جا، اَچي عَليءَ شيرَ،
مَٿي اَڱڻِ آئِيا، سُونهَنَ لَڳا سيرَ،
جِيان ٺي نَبي نِڳيو، يَري مُبارَڪَ پيرَ،
لَٿا ڏُکَ، سُکَ ٿِيا، ٿي واڌائيءَ ويرَ،
لُطفُ تو رِءَ: لَطِيفُ چَئي، ڪَندا پِيا ڪيرَ؟
(بلاول، ٣ ـ وائي)

وائي- ١١

جيڏِيُون! آٿُون تان نہ چوندي، لو!
ڏُکَ ڏوراپو سيٽَن کي، صَريحُ، لو!
سَڱَ نہ وَرَن سُپِرين، مِنَّتَ موٺَنِ مانَ،
پِينَڙ! پيٽي حُجَ جي، ڪوهِياري سين ڪانَ،
سو تُون صاحِبُ آهِين، جو نہ پيرائين پانَ،
سَئِين سُوالي سَمَڳئا، تو، داتا! ڏيئي دانَ.
(سسئي آبري، ابيات متفرقه ـ وائي ٨)

وائي- ١٢

جيڏِيُون! آٿُون ڪا پانَ وَهيٽي آهيان؟
ڪا مُون سارَ لَهيجا.
جيڏانهن وارِينمِ سُپِرين، پيرَ اوڏانهين پايان،
قَلَمُ ڪاتِبَ هَٿَ ۾، ڪِٿَن لِکئي مان لِکَ لاهيان؟
واڳَ ڏَٿِيَنِ هَٿَ ۾، ڪيڏانهن ڪَرَهَلَ ڪاهيان؟
سَدا سُپِيرينَ لَءِ، آٿُون ويني ڪانگَ اُڏايان،
اِيندا، عَبدُاللّطِيفُ چَئي، آسَ اُميدَ نہ لاهيان.
(آسا، ٢ ـ وائي ١)

وائي- ١٣

جيڏِيُون! جا جَڙَ لائي، جِيَ جَتَن سين،
سا مُون، سَرَتِيُون! سيباٽيام: تنهن جَتَنُ جالَ ڪَيامَ،
مَهَرَ جا مَيَنِ جي، سَنجهي هَٿَ هُيامَ،
صُبحِ سُتي سُکَ ۾، ويِسلِي ويامَ،
هَڪَلَ هوتَ پُنهونءَ جي، سَڳَرَ منجهہ سُيامَ،
ڏورِيندي ۾ ڏُونگَرين، ٿَـهَرَ ٿوپَ ٿِيامَ،
ڪورَڙِين پالَ ڪَريمَ جا، گَنجي مَنجهہ گُهرِيامَ،
سُتي سَڳَرَ پَٽَئين، سِگهَڙِي سارَ لَڌِيامَ،
ڪِيهُون ڪوهِنِ پَٽَئين، ڪُوڪُون جَماجانَ،
هوتاٽي هَٿُ ڪَٽي، پُنهون پيادِيانَ،
ڏُکُون، بُکُون، ڏاڪَڙا، ڪارَڻَ جن ڪَيامَ،
موتي، ماءِ! پَنِيورَ ۾، اَڱڻِ سي آيامَ.
(معذوري، ٣ ـ وائي)

وائي- ١٤

جيڏِيُون! هِيُ ضرورُ، آيلِ! ڪيئن رهندو پرينءَ ري؟
سَگهو ساعِتَ نہ جِندڙو، اَٺِي پهرَ مَلُورُ،
مَنَ ۾ مشتاقِن جي، ساجَنَ! تنهنجو سُورُ،
پيرين آئُون نہ پُڄَٽي، ڏيهہ پِريان جو ڏُورُ،
وِجي ويلَ سِڪنهين، هِنئڙو پِرينءَ حُضُورَ.
(ڪنيات، ١ ـ وائي ١)

وائي- ١٥

جيڪُسِ جَهلِيا مَڃَّ، گهاٽُو گهرِ نہ آئِيا،
ڪاهي وَجو، ناکُئا! ڪَريو بُري تي بَڃَّ،
ڪاٽي سَنديَن ڪُنڍِيُون؟ ڪاٽي سَندَن رَڃَّ؟
ڪُنَ ڪَڙِڪو ڏاڍو، اَٿـوَ اَڳِيان اَڃَّ،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، سَڀِ لَنگهِيندا ڇَڃَّ.
(گهاتو، ١ ـ وائي ١)

Gul Hayat Institute

وائي- ١٦

جي هُوندَ ڏِناٿون، ووا جيڏِيُون!
حالُ مُنهنجو هَهڙو جهڙو!

چَڙهي نہ سَهان چوٽِئين، مارَڳُ مَٿاهُون،
ڏُکيءَ، سَندي ڏيجَ ۾، ڏونگَرَ ڏِناٿُون،
ويندي کَيُون وَٽَنِ سين، سَسُئيءَ سُکاٿُون،
وَٽي پُنهون پاڻَ سين، اَچان جي آئُون،
ڏينديِسِ شاخَ سَبَ کنهن، وَڻِ وَڻِ واچاٿُون،
هِنئَڙو ڏَندَڻَ پاڙَ جئَن، چِکي چِناٿُون،
هِنئَڙو ڏاڙهُونءَ گُلَ جئَن، ريهي رَتاٿُون،
هُوءِ جي پَهڻَ پَبَ جا، مَٿِيا مُکاٿُون،
هُونِ سَلامَتَ سُپِرين، گهوري سا آئُون!
سو جي سُئُومِ کَنَنِ سينن، پَہُ جو کَياٿُون،
بانهُون بيلَ نہ لاهيان، پُنهَلَ کي آئُون،
آيا عَبدُاللّطِيفُ چَئِي، پُنيُون مَنَ مُدعاٿُون.

(حسيني ١ ـ وائي)

وائي- ١٧

جيءُ جياريو، جيءُ جياريو، کين منهنجهڙو هاريو.
پرِينِ جيءَ پَچار، سيٹن جِيءَ سنيارَ، جَڏڙو جيءُ جياريو.
اُجيو تَن عميق مان، پرين پُوڄَ پياريو،
مرضُ مريضن تان، اِشاري ساڻ اُتاريو،
کَرَمَ کريمن جي مون کي، اَهُکيءَ مان اُکاريو،
سنئون مُنهن کري، سپرين! اَئين نرمل نورَ نهاريو.
سائلن جِئَن سڏ کري، آئين طالحن کي تاريو.

(يمن کلياڻ ٣ ـ وائي)

وائي- ١٨

جيٺري زِيارَتَ، جي مان هوءِ پرِيُنِ سين!
سَڏرَ مُنهنجا سُپرين! مُون تان لاهِ مَ هَٿَ!
مَوٓلا! مُون کي ميڙِئين، سُپيريان جي سَٿَ،
چَنديان کہَ اَکِيُنِ سين، پيرين وِجهان هَٿَ،
ڏُوران ڏِٺم سُپرين، سَچي جن صِفتَ،
مِلَڻَ ۾ مُشتاق سين، کانہ کَياٿُون کَٿَ،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئِي، مَجياٿُون مِنَٿَ.

(ليلا چنيسر ٣ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

ج

(١)

جارا ۽ کارا، مالُ جِنين جو مَکَڙيُون،
تَماچيءَ جي تَڪِيي، اَچَنِ سَوارا،
مِيَ مَڇيءَ مارا، سَمي سي سِينَ ڪَيا.

(کامود، ١ ـ ٩)

(٢)

جارِيُون، کارِيُون، ڇَڇَ، ڇِپرِيُون: جن جي مُحَبَتَ مَڇيءَ ساڻُ،
رَهَنِ، وهَنِ سر بانڌِيين، سَپِيئي بَدِبُوءِ هاڻُ،
لُڌَڙَنِ جِئَن، لَطِيفُ چئَي، پاڻيءَ وِجهَنِ پاڻُ،
تن مَلاحَنِ جو ماڻُ، سَمي سِرِ ڪَيو پانهِنجي.

(کامود، ١ ـ ١٢)

(٣)

جامان اَگِي جي جائِيُون، تِن جي نِرتِ نُورِيءَ کي ناهِ،
نہ مَنَهن، نہ مارِڪي، نہ وَجِنِ ڪَنهن وهانءِ،
سي ڪِنجُهَر ڪَنِديُون کانهِ، جِن تَماچِي تَڪِيو.

(کامود، ٢ ـ ٩)

(٤)

جاڙِي ٻُجهي جن، توسين سُورَ سَچَ ڪئي،
تون ڪيئَن سنديُون تن، پَرَ سين پَچارُون ڪَرين.

(کلياڻ، ٣ ـ ١٢)

(٥)

جاڙِي جي جاتومِ، تہ پوندو فِلَڦُ فِراقَ جو،
اَڪَرُ اِرادَتَ جو، ڏُرِيائِين ڏوتومِ،
پوءِ تان ڪونَ ڪَيومِ، هُونَدَ ڪَشالو ڪيچَ ڏي.

(حسيني، ٨ ـ ٨)

(٦)

جاڙي سُجاڙي، مُون کي ڇَڏِي هَليا،
اَدِيُون! آرِيچَنِ لَءِ، آئُون کُوري جِئَن ڪاٽي،
پاهَڻَ ۾ پاٽي، هارِيُون! هارَڻُ آئِيو.

(حسيني، ٨ ـ ٦)

(٧)

جاڙي سُجاڙي، مُون کي ڇَڏِي هَليا،
آئُون ڪِئَن ڇَڏِيان پانهِنجو، اَدِيُون! آرِياڻي؟
پَرِيُمِ جو پاڻي، سو ڪيچِيُنِ ڪَمِ نہ آئِيو.

(حسيني، ٨ ـ ٧)

(٨)

جاڙي سُجاڙي، وهان ڪِئَن ماٺِ ڪَري؟
اَندَرِ آگِ عِشقَ جي، اَپَرِ اُڏاڻِي،
'اَلعِشقُ نارُ اَللهِ اَلمُوقَدِة'، کُوري جِئَن ڪاٽي،
آهي آرِياڻي، پِيو سَرَتِيُون! سُڄي ڪِينَ ڪي.

(سسئي آبري، ٥ ـ ١٥)

(٩)

جاڙِين تہ ٻہ نہ جاڻُ، اِيُ دَرُ اَبوجَهِنِ جو،
اِنَ دَرِ سي ئي اَگِهيا، جن نہ پِڃيو پاڻُ،
رِيجهاڻو راڄاڻُ، آهي اَبوجَهِنِ جو.

(پرڀاتي، ١ ـ ١٤)

(١٠)

جَرَ جَراڻِيَنِ اَنگُڙا، کُوري ڪانئِيَنِ کَلَ،
ماءُ! مارِيندَمِ اُن جا، اَڏِيا ماگَ مَحَلَ،
ڪَيائُون ڪانہ ڪَهَلَ، اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئَي.

(رامڪلي، ٧ ـ ٢٠)

Gul Hayat Institute

جھ

(١)

جُھتَ پٽي، پہُ جھَنگَ؛ ھاڙھي پُڄُ مَ ھوتَ کي،
سوُرُ سُٻيلِي، سَسُئِي! لَکَ تَنھين سين لَنگھہ،
تہ سُپيِريان جي سَنگِ، مُنڊ! ميڙائو تو ٿئِي.

(سسئي آبري، ٨ ـ ١٢)

(٢)

جِھجان پَسيو جھوکَ، آيَلِ! سَنگھارِن جي،
جن تي پَيَّ پيارِيا، مَنجھان مَٽِن موکَ،
لَڏي وِچان لوکَ، اُني ويا اُکِري.

(ڏھر، ۴ ـ ٢٨)

(٣)

جھجي، جھانءِ کَري، ماتِ نہ اَچي مُون ھنئين،
سَجَڻ سي ساري، ھو جنين جو ھيرئُون.

(رپ، ١ ـ ١٢)

(۴)

جُھران، جِھجان تي، جِنَ پَسَّتان پَري ٿيا،
اَلا! اوني آٽئين، جو کِينءِ جي خَبَرَ ڏي!
مَنَ مُنھنجي کي، واکو لَھي ويڙہِ جو!

(مارئي، ٩ ـ ١۴)

(۵)

جُھڙَ تُنھنجي جَھپيا، ھَزارين حاتِمَ،
کوجَھنِ سَندا کَمَ، کامِلِن ريءَ کيرُ کَري؟

(بلاول، ٣ ـ ٦)

(٦)

جُھڙَ ڦُڙَ جِتِ ٿيان، اُتِ اَڏيائوُن پَکَڙا،
ھِنَ مُنھنجي حالَ جو، قَدُرُ نہ کيٽان،
جيکُسِ آنَ وِسِريانِ، مارُو قوتَ قَرارِيا.

(مارئي ٩ ـ ١)

(٧)

جُھڙَ ڦُڙَ مَٿي مارُئين، جِتِ ڇِپِھا، ڇِلُرَ، ڇِکَ؛
اَندَرُ تو اُڃَ مَري، ساہُ اُنينِ جي سِکَ،
پِيھُون شالَ پَھيُون پَري، ٽِٽان ڏيئِي ٽِکَ!
وَرُ پِريان سين پِکَ، پِيا پانَّ پَريائي گھورِيا!

(مارئي ٩ ـ ٢)

(٨)

جُھڙَ نيٽَنئُون نہ لَھي، کَکَرَ ھُوَنِ نہ ھُوَنِ،
سارِيو سُپيرِيُنِ کي، لُڙَکَ ڳِلَنِ تي پُوَنِ،
سي مَرُ رويو رُوَنِ، جن مُسافِرَ سُپِرين.

(سارنگ، ١ ـ ٢٢)

(٩)

جَھلي تان نہ رَھان، ڏاران پَسَّ پِرينءَ جي،
اَپِرَ عاجِزِ آھيان، لالَنُ جان نہ لَھان،
فَردا مُون ڦِٽي کئي، وَعدي ڏي نہ وَھان،
صُباحَ سِيئَن نہ سَھان، خواہ ميڙئين، خواہ مارِئين.

(معذوري، ٦ ـ ١)

(١٠)

جھمَنديُون اَچِن، جھوليُون جھوُنجھارَنِ جوُن،
پايو ٻُکَ ٻُھارَ جا، اُنِ جوُن وَھُون واکا کَنِ،
پِٽين، پارَ کَڍِنِ؛ رِنُّ گَجِيو، راڙو ٿيو.

(کيڏارو، ٣ ـ ٩)

(١١)

جَھنگُ کامي پَٽُ ٿِيو، يَڳي چوران لِکَ
سيکَڙُو ءِ سِکَ، ٻَئي ڳَڏيا پانَّ ۾.

(کاھوڙي، ٣ ـ ٩)

Gul Hayat Institute

(۱۲)

جَهنگَلُ آهيڙِيُنِ کي، پَنَڌُ کيو رُوندو،
نہ کُتا، نہ کوڙِکُون، چَڙهيو اُيو چُوندو،
هَڏِهين نہ هُوندو، اِنهان پوءِ عالَمَ ۾.

(کاهوڙي، ۳ ـ ۱۱)

(۱۳)

جَهنگَلُ آهيڙِيُنِ کي، پَنَڌُ کيو روءِ،
نہ کُتا، نہ کوڙِکُون، چَڙهِيو اُيو چوءِ،
هاٿي هِنهان پوءِ، لَڳي لُونو نہ تِئي.

(کاهوڙي، ۳ ـ ۱۰)

(۱۴)

جهَنگَلِ هَليا، سي نہ پُليا، راهَ هَليا قُرجَنِ،
اَوجهَڙِ سي نہ پَوَنِ، ببِئي جنِين چَڏِيُونِ.

(کاهوڙي، ۳ ـ ۸)

(۱۵)

جهوري، جِهجَڻُ، جهانءِ، مُون جِنين جي نہ لَهي،
آيَلِ! اِئَن مَ ياڻءِ، کِ آئُون جِئَندي اُن ري.

(رپ، ۱ ـ ۱۳)

(۱۶)

جهُوڙا جن جُهلِنِ ۾، هِيري لَکَ هَزارَ،
لَڳا واٽَ وَٽَنِ جا، پُنهونءَ کي پالارَ،
آن کي ويندا گَڏِيا، آهڙيءَ سَٿَ سُوارَ؟
"لَنگهي کالهہ قُطار: تُون، آئي! اَڃُ نِهارِئين!"

(ديسي، ۳ ـ ۱۲)

(۱۷)

جهوکُون نہ جُهڪَنِ، وَڳَ نہ پَسان وَٽِ ۾،
آيَلِ! سَنگهارَنِ، جيکُسِ چِٽاٽو چِتِ کَيو.

(ڏهر، ۴ ـ ۲۹)

(۱۸)

جهولَ نہ جَهلي سُهٽي، سائِرَ سَٿَ سَندياسِ،
جنهن آهڙي جائي عاجِزا، سا مَرُ مَرکي ماسِ،
پَسِين جي پِياسِ، تہ کي عِشقُ آٽِئين.

(سهٽي، ۳ ـ ۱۳)

(۱۹)

جهيڙو لاهِ، يَزِيدَ! عَلِيءَ جي اولادَ سين،
سا نہ پَسَندين عيدَ، جا هُوندِي ميرَ حُسينَ سين.

(کيڏارو، ۴ ـ ۲)

Gul Hayat Institute

چ

(۱)

چارِ ترارِيُون چيلھ سين، ٻڌي ٻہ پاڳُون،
اِڳِيَنِ جُون آڳُون، ڪَوِنرَ ڪِلي ۾ موڪِيُون.

(ڪيڏارو، ۵ ـ ۱۲)

(۲)

چارَڻَ! ٻولِـچ ڪي ٻيو، گهُرِيُءِ سو گهورِيان،
گهَرُ سورَتِ نہ پڙي، جان تَندُنِ بَرابَر تورِيان،
ڳُجهي آهِمِ ڳالهڙي، آءُ اوري تان اورِيان،
ڪِ ڪُلهنِئُون ڪورِيان؟ ڪِ جاڃڪَ! جُسي سين ڏيِنءَ؟

(سورٺ، ۴ ـ ۶)

(۳)

"چارَڻَ! تُنهنجي چَنگَ جو، عَجَبُ آهِمِ اِيُ،
هَٿِي اُيو هَٿَنِ سين، جِرو رَکيو جِيُ،
راتِ مُنهنجو رِيُ، ڪاٽيو ڪُماچَ سين."

(سورٺ، ۴ ـ ۳)

(۴)

"چارَڻَ چَنگُ، ٻَنگُ لَهِي، وَڄايو وَڏاڻُ،
سِرَ جو هَڏِ آسانُ، پَرَ مَڱڻهارُ مَتي وَهي."

(سورٺ، ۴ ـ ۷)

(۵)

چارَڻَ چَنگُ ڪُلهي ڪَري، رَمي رَهيو راتِ،
صَدا جي، سَيّدُ چئي، وائي ڪَيائِين واتِ،
ڏيہَ ڏِنا تَنهن ڏاتِ، مِيين مَڱڻهارَ کي.

(سورٺ، ۳ ـ ۱۹)

(۶)

چارَڻَ چَنگُ ڪُلهي ڪَري، پيرَ پُري پاتا،
صَدا جي سَيّدُ چئي، وائي ڪَيائِين واتا،
تَنهن تي راءُ راضِي ٿِيو، دِلِ وَڏِيءَ داتا،
مَرڪي مَرُ ماتا، رُوڙِي راءِ ڏِياچَ جي.

(سورٺ، ۳ ـ ۲۰)

(۷)

چارَڻُ لَڳو، پَنڌُ گهَٽو، ڪِي چوٽاٽِيءَ چَئيج،
هِتِ ڪِي هَلائيج، اُتي آئُون نہ اَچٽو.

(پرڀاتي، ۱ ـ ۶)

(۸)

چان ڪِ آيَسِ اَڳاهِين، تان اُتَهِين اُپِي آهِيان،
پِرتِ پَراهِين، هاٽي مَران! مَ جِئان!

(حسيني، ۱۲ ـ ۲۲)

(۹)

چان ڪِ چَڙهنديسِ ڪَٽَ تي، رِيجهائيندِيسِ راءُ،
اهڙو ئي اَللهُ، جو پورهيتُون پيشِ ڪَري.

(ليلا چنيسر، ۲ ـ ۴)

(۱۰)

چانگا! چَندَنُ نہ چَرِين، مَيا! پِئين نہ موڪَ،
اَڪَرَ اوڏو نہ وڃين، ٿُڪيو ڇڏئين ٿوڪَ،
لاٽي وچان لوڪَ، تو ڪهڙي اَڪرِ آئڙي؟

(ڪنيات، ۲ - ۴۲)

(۱۱)

چانگي چَئِي چُڪياسِ، مٿان اَڪَ نہ اُلهي!
جنهن وَلِ گهٽا وِهاٽِيا، اُنَ سين آرِ لَڳِياسِ،
چوڏاري چَندَنَ وَڻَ، پَڇي پُوڄَ پِياسِ،
رٿاري رَٿُ ڪياس، هِنَ ڪُڏاتوري ڪَرهي!

(ڪنيات، ۲ - ۳۵)

Gul Hayat Institute

(۱۲)

چاهَکَ چَري، تارِ تَري، آيُون مَٿي آرَ،
کوڙِيين کَرَ کَٽَنديُون، سُٽي سَڌُ ڏرارَ،
مينهُون ساڻُ ميهارَ، پَرچي پارِ لَنگهِينديُون.

(سهڻي، ۴ – ۲۱)

(۱۳)

چاهَکَ چَري، تارِ تَري، آيُون مَٿي پيٽَ،
لُڏَ لَنگهِينديُون ليٽَ. لُطِفَ ساڻُ لَطِيفُ چئي.

(سهڻي، ۴ – ۲۲)

(۱۴)

چاهَکَ چَري، تارِ تَري، آيُون مَٿي کُنَ،
کوڙِيين کَرَ کَٽَنديُون، ساهَڙَ جي سَمَنَ،
مينهُون ساڻُ اَمَنَ، پَرچِي پارِ لَنگهِينديُون.

(سهڻي، ۴ – ۲۳)

(۱۵)

چاهَکَ چَري، تارِ تَري، آيُون مَٿي کُوهَ،
سُٽي سَڌُ ساهَڙَ جو، راضي ٿيندَنِ رُوحَ،
مينهُون ساڻُ صُبُوحَ، پَرچي پارِ لَنگهِينديُون.

(سهڻي، ۴ – ۲۴)

(۱۶)

چائُتِ پائي چِتَ ۾، سَنهو کِتو جَنِ،
تِـنِ جو صَرافَنِ، دُکو داخِل نہ کَيو.

(کاپائتي، ۱ – ۱۶)

(۱۷)

چِتان جي نہ چُرَنِ، اَلا! اُنِ مَ وِسران،
مُون مَنُ آهي تَنِ، مڙهيو منجهاران هِنئين.

(سامونڊي، ۲ – ۵)

(۱۸)

چَـتُـرُ رَهي نہ چِتُ، سُوران صَبُرُ نہ کَري،
سَجَڻَ ساري نِتُ، ويڳاڻو ٿِيو وِجهلي.

(رپ، ۱ – ۲۳)

(۱۹)

چَتُرُ رَهي نہ چِتُ، ويٺين واڳِيو نہ رَهي،
رَئيءَ لَتِجي نِتُ، هِنئڙو واٽَ وِرکَ جِئَن.

(رپ، ۱ – ۲۲)

(۲۰)

چَرکو پَنهنجي چِتَ ۾، پِنيءَ پيرِيو جَنِ،
توٽي کِينَ کٽَنِ، تہ بہ کانڌُ تِنين جو کوڏِيو.

(کاپائتي، ۱ – ۳۲)

(۲۱)

چُـرَنِ، چُٽِکَنِ چِتَ ۾؛ رَهيا اَندَرِ رُوحَ،
اُنّي وِيَـڙا اُکِري، مارُوُ مَٿي موُهَ،
ويرُوُن ولوڙَنَّ جوُن، سارِيان گهَٽو صُبوُحَ،
وَرُسي کَارا کوُهَ، سِنجِيَمِ جي ساڙِيہَ جا!

(مارئي، ۸ – ۷)

(۲۲)

چُرَنِ، چُٽِکَنِ چِتَ ۾؛ سَدا مَنجِهہ سَرِيرَ،
لَـڏِي کَنهن لوءِ وِيا، مارُو مَنجِهہ مَلِيرَ،
ويٺي پُوڄِيان پِيرَ، مانَ مِلَنمِ کَڏهِين!

(مارئي، ۸ – ۶)

(۲۳)

چُرَنِ، چُٽِکَنِ چِتَ ۾؛ گهارِنِ مَٿي گهَٽَ،
کِہَ مانڊاٽو، مَکِٽي، ڍوئِـنِ پاسي ڍَٿَ،
پَنوَهارَکي پَکَڙين، وَجي کَريان وَٽَ!
ساڙِيہَ سامُهِين سَٽَ، کَندِيَسِ؛ پَيجي کَڙَنِ کي.

(مارئي، ۸ – ۴)

(۲۴)

چُرَنِ، چُٽِڪَنِ چِتَ ۾: وِسارِيان، ڪِينَ وَرَنِّ!
"لَيۡسَ كَمِثۡلِه شَيۡءٌ"، پَسَڻُ ناهِ پِرِيَنِّ!
پَڪا پَنوَهارَنِّ، نيئِي اَڏِيا ناهِ ۾.
(مارئي، ۸ ـ ۳)

(۲۵)

چُرَنِ، چُٽِڪَنِ چِتَ ۾: وِسارِيان، ڪِينَ وَري!
جن ٿـي پِيَّ پِيارِيو، مَنجهان سِڪَ سَري،
وَنهيَنِ ويڙِيچَنِ جي، سِٽائُنِ سَري،
ٿَـرَنِ ٿوڪَ ڏَري، اُني وِيَـڙا اُڪِري.
(مارئي، ۸ ـ ۲)

(۲۶)

چُرَنِ، چُٽِڪَنِ چِتَ ۾: وِسارِيان، ڪِينَ وَري!
'ڪَنان عَهۡدَ اَلَسۡتَ' جي، ڪِ تِهائِين پَري،
'لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُوۡلَدۡ'، مارُئِي ڪوهُ ڪَري؟
اَڄُ ڪِ ڪالَهہ مَرِي، ساري سانِپيڙَنِ ڪي!
(مارئي، ۸ ـ ۱)

(۲۷)

چُـرَنِ، چُٽِڪَنِ چِتَ ۾: هُرَنِ مَنجهِ هِنئِين،
لُطُفَ ٿِيو، لَطِيفُ چئِي، مَـهُرَ ڪِي مِـين،
ڏُڪيءَ ڪي ڏِئِين، سَرَهايُون سانڍِيَہ جُون!
(مارئي، ۸ ـ ۵)

(۲۸)

چَڙَنِ چوري آهيان، سُڪِ ٿي سُمهان ڪيئَن؟
سارِيان ساهَڙَ چارَ ڪي، ڏَہَ ڏَہَ پِيرا ڏِينهَن،
ميهارَ مَرَڻِ سِيئَن، نِيَرُ پاٿُرِ نِينهَن جو.
(سهڻي، ۴ ـ ۳)

(۲۹)

چَڙهيا چارَئِي يارَ، سُوَڌا شِڪارِي،
فِڪُرَ ساڻُ قِتِي ڪِي، سودِي سوپارِي،
وِيا ڪاهِيندا ڪاڪِ ڏي، جتِ مُومَلِ موچارِي،
موتِيا نہ مارِي، ڪَئُنُرَ لَتاڙِي ڪاڪِ جا.
(مومل راڻو، ۲ ـ ۱۵)

(۳۰)

چَڙهيو چَڪاسِنِ چاءِ، آڳِ برندي آئيا،
وهسَنِ واڙِيءَ قُلَ جِئَن، مَحبتي مچ لاءِ،
اَٽي پاڻُ اَڙاءِ، ڪٽي ڪُوري وچ ۾.
(يمن ڪلياڻ، ۳ ـ ۱۴)

(۳۱)

چُڪَسِ سَڀِ چَئي، ماڙهُو شَهَرَ ڀَنڀورَ جا،
سا موٽِي ڪِيئَن مُئي؟ جنهنجو جانِبُ جَتَ وٽي ويا.
(سسئي آبري، ۴ ـ ۲۱)

(۳۲)

چِڪي، چِڪيَمِ چاڪَ، وَنهيَنِ ويڙِيچَنِ جا،
واجهِيندي وِصالَ ڪي، فَنا ڪَيَسِ فِراقَ،
سيئي سارِيَمِ، سُومِرا! ٿَـرِ جنين جا ٿاڪَ،
مارُوءَ جي اوطاقَ، گهَٽو اُڪَندِي آهِيان.
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ۵۶)

(۳۳)

چُڪيءَ ڪي چَئِي، ڪا جاڳائي، جيڏِيُون!
وِيڙو ساٿُ وَهي، تو نِنڊا ئي نہ لَهي.
(سسئي آبري، ۴ ـ ۲۰)

(۳۴)

چِڱا چَنڊَ! چئيج، سَنيها ڪي سڄڻين،
مٿان اَڱڻُ اُڀِرِي، پِرِينِ جي پئيج،
جهيٽو ڳالهائيج، پيرين وجهي هَٿڙا.
(ڪنپات، ۲ ـ ۵)

(۳۵)

چڱا ڪَنِ چڱائيُون، مَنايُون مَنَنِ،
جو وَڏُ جُڙي جن سين، سو وَڏُ سيڱي ڪَنِ.
(سريراڳ، ۴ ـ ۴)

(۳۶)

چڱن ساڻ چڱايُون، اِئن سَيڪو هوءِ،
تو جئن ڪري نہ ڪوءِ، ٻُچَنِ ساڻ ڀَلايون.
(سريراڳ، ۴ ـ ۳)

(۳۷)

چمڪيُون چوڏارَ، ڏجُون ڏاڙيچَنِ جُون،
ماءِ! سامُونڊِي آئيا، سَهسين ڪَري سينگارَ،
اُنين جِي پچارَ، ڪالهونڪَرَ ڪانگُ ڪَري.
(سامونڊي، ۱ ـ ۳۸)

(۳۸)

چَنڊَا! تنهنجي ذاتِ، پاڙيان تان نہ پِرينِ سين،
تون اَچو ۾ راتِ، سَجَڻَ نِت سوجِهرا.
(ڪنيات، ۱ ـ ۱۴)

(۳۹)

چَنڊَا! چِٽائي تنهنجي، سِياهيءَ ۾ سُورُ،
لايان لالَ لِڱَن ڪي، چَندنَ پري پُورُ،
ڪُوماٽو ڪپُورُ، مون واجهائيندي پرينءَ ڪي.
(ڪنيات، ۱ ـ ۱۵)

(۴۰)

چَنڊَا! چوانءِ سَچُ، جي مَنِي مور نہ پائِئين،
ڪڏهن اُيرين سَنهڙو، ڪڏهن اُيرين ڳچُ،
مُنهنَ ۾ بَريئي مَچُ، تو ۾ ناهِ پيشاني پرينءَ جي.
(ڪنيات، ۱ ـ ۱۸)

(۴۱)

چَنڊَا! چوانءِ حَقُ، جي وِڙهين جي وِچڙين،
ٻہ اَکيُون تيون نَڪُ، تو ۾ ناهِ پِرِيَن جھو.
(ڪنيات، ۱ ـ ۱۷)

(۴۲)

چَنڊَا! لَڱَنئي مَنڊَ، سنجهيئي سِيخَ تئين،
ڪر اونداهي اَنڌَ، تہ مِلان محبوبنِ ڪي.
(ڪنيات، ۱ ـ ۱۶)

(۴۳)

چَنڊَ وهاٽِيءَ چَڙهيا، مَلَّهَ مَدِينِئان جامَ،
اُن سين طَبَلَ بازَ، تَبَرُون، نيزا ۽ نِشانَ،
عَلِيءَ پُٽَ اَيامَ، ڪَندا راڙو رُڪَ سين.
(ڪيڏارو، ۲ ـ ۳)

(۴۴)

چَنڊَ وهاٽِيءَ چَڙهيا، مَلَّهَ مَدِينِئان گهوٽ،
اُن سين طَبَلَ، بازَ، تَبَرُون؛ ڪُنڊَ، ڪَٽارا، ڪوٽَ؛
عَلِيءَ پُٽَ اَموٽَ، ڪَندا راڙو رُڪَ سين.
(ڪيڏارو، ۲ ـ ۲)

(۴۵)

چَنڊَ وِهاٽِيءَ چَڙهيا، مَلّهَ مَدِينِئان مِيرَ،
اُن سين طَبَلَ، بازَ، تَبَرُون؛ ڪُنڊَ، ڪَٽارا، ڪِيرَ؛
عَلِيءَ پُٽَ اَمِيرَ، ڪَندا راڙو رُڪَ سين.
(ڪيڏارو، ۲ ـ ۱)

(۴۶)

چَنيسَرَ جي چِٽَ ۾، ڪي جو اَڳُ هُئو،
تِهان پوءِ تِيو، مَٽِئي تي تي مامرو.
(ليلا چنيسر، ۱ ـ ۱۲)

Gul Hayat Institute

(٤٧)

چَنيسَرُ چَوَرنگُ، پرَنگو لوڪُ پيو،
تنهن سين چِنيو سَنگُ، وَڃيو هارَ هَٿُ ڇُهين!
(ليلا چنيسر، ١ ـ ٤)

(٤٨)

چَنيسَرَ سين چاڳُ مَتان ڪا مُنڌَ ڪَري،
جان مُون پوءِ پروڙيو، تہ هيُ نہ ماٺي ماڳُ،
ڏمريو ڏهاڳُ، سِگهو ڏِئي سُهاڳِڻيين.
(ليلا چنيسر، ٣ ـ ١)

(٤٩)

چَنيسَرَ سين چاءِ، مَتان ڪا مُنڌَ ڪَري،
ڪانڌَ ڪَنهين جو نہ وَٽي، گيرَبُ ۾ گاءِ،
جي ٽِڙي ٽوررَڙياءِ، تہ دوسَ دَسائي داسڙو.
(ليلا چنيسر، ٣ ـ ٢)

(٥٠)

چوٿين ڏينهن چوگانَ ۾، ڪَنهن جَنهن پہ پيا،
وَهَم پريان جي وَڌِيا، تن ۾ ڪُوڙ ڪِها؟
اَندرِ آديسِيُن ڪي، اَچَن جوشَ جِها،
سامِي سونُ ٿِيا، لِڪا پُٽَنِ لوڪَ ۾.
(رامڪلي، ٢ ـ ٤)

(٥١)

چؤڏاري چڙا، پرَن پيلاين جا،
سُتي سَنيارَن جو، پيرِ ڪَنَ پڙاءُ،
وِهڻُ مون نہ وَڙاءُ، سُٽيو جهانءِ جِهجي هِنئون.
(سهڻي، ٤ ـ ٢)

(٥٢)

چوڏهِينءَ چَنڊُ اُبِريو، اُوٽِنِيہَ پَسيسِ عامَ،
مٿس ناهِ مَلامَ، جيڪي پُڇين پُڇ سو.
(ڪنيات، ١ ـ ١١)

(٥٣)

چوڏهينءَ چَنڊَ! تون اُبرِين، سَهسين ڪرئين سينگارَ،
پَلڪَ پريان جي نہ پڙين، جي حيلن ڪرئين هزارَ،
جهڙو تون سَڀَ چمارَ، تهڙو دَمُ دوست جو.
(ڪنيات، ١ ـ ١٢)

(٥٤)

چورُ اُپيو اِئن چوءِ، تہ آئُون اُهوئِي آهيان،
جي اَسِي اَڪِيُن هوءِ، تہ لِڪِي ڪي ڪونہ لَهِي.
(سريراڳ، ٤ ـ ١٩)

(٥٥)

چوري چَنگُ، بَنگُ لهي، حبيبَن هَنيوسِ،
پُجهان پاڻُ لڳوسِ، ڪانارِيو ڪَرَ ڪٽي.
(يمن ڪلياڻ، ١ ـ ١١)

(٥٦)

چوري چوري چِٽُ، جان نَئينءَ وهاٽِيءَ نِڪران،
نينهُن گُهرائي نِٽُ، پِريان سَندي پيرَ ۾.
(رپ، ١ ـ ٢٤)

(٥٧)

چوندنِ ڪيمَ چئيج، وينَّ ورائي سامهون،
ڪا مَتِ قيمت جهڙي، روءَ ڏمرَ ڪي ڏيج،
وينُّ مَ ورائيج، تہ سَڀَ دِرِ سُهاڳي ٿئين.
(يمن ڪلياڻ، ٨ ـ ٢٠)

(٥٨)

چَوَنِ جي هيڪارَ: ”مَ وڃ موٽي، سُهٽي!“
ڏُونهينءَ پاسي دوسَ جي، گهارِيان سَڀَ چمارَ،
پانڌِيَٽا پِيهارَ، هُوندَ نہ لِڳين لاٿِيان.
(سهڻي، ٩ ـ ٥)

Gul Hayat Institute

(۵۹)

چَوَنِمِ مَرُ چَري ٿي، پر جي سَڏُ سُڻين،
مَرُ مُونهين کي ڏِينِ، ماڙهُو اَڇيو مِهڻا.

(معذوري، ۵ ـ ۱۳)

(۶۰)

چَئي چَنيسَرَ جامَ سين، ليلا! تُون مَ لَکاءِ،
دوسُ تُنهنجو داسَڙو، کاندِ وَڏِيائِي کاءِ،
تہ ڍولو ڍَکُ سَنديِاءِ، عَيبَنِ کي آڏو پَئي.

(ليلا چنيسر، ۲ ـ ۱۸)

(۶۱)

چَئي چَنيسَرَ جامَ سين، لِيلا! لَکاءِ مَ تُون،
اِيُ کانڌُ کَنهنجو نہ ٿِئي، نہ کا مُون نہ تُون،
رُلنديوُن ڏِٺيوُن مون، اِنَ دَرَ مَٿي دادُليوُن.

(ليلا چنيسر، ۲ ـ ۱۹)

(۶۲)

چَئي چَنيسَرَ جامَ سين، لِيلا! لَکايوءِ،
تو جو پانيو پاڻهنجو، تَنهنجو پَرو کونہَ پيوءِ،
کَؤنرُوءَ کانڌُ سَندوءِ، دَستِ کَيو داسَڙو.

(ليلا چنيسر، ۲ ـ ۱۴)

(۶۳)

چَئي 'کُنْ فَيَکُونُ'، جَڏهن خلقيا رُوحَ خُداءِ،
گَڏُ جِتِ گُذرانُ هُئو، جَڙَ لَڳِي تنهن جاءِ،
مُون توهين سين آهِ، اُها ساڃاءِ، سُپِرين!

(مارئي، ۱ ـ ۳)

(۶۴)

چيتارِيان چُٽَکَنِ، سَنيارِيانِ سَهي،
اَندَرِ رُوحَ رَهي، مُون کي صُورَتَ سُپِيرِيُنَ جي.

(رپ، ۱ ـ ۲۵)

(۶۵)

چيتارِيان چُٽَکَنِ، وسارِيان نہ وِسِري،
ويروتارَ ڏُکَنِ، سَڄَنَّ پَکِي هَڏَ جِئَنِ.

(رپ، ۱ ـ ۲۶)

(۶۶)

چيتاري چَوَنديِاسِ، ڳالهِيوُن سَيوئِي سَڄَڻين،
جُہ مُقابِلِ ٿِياسِ، تہ سَپ وَڃَنِمِ وِسِري.

(رپ، ۱ ـ ۲۷)

(۶۷)

چيتا کَيو چُٽيچ، بَداماڻيءَ بُتِ ۾،
نيڻين نِندَ مَ ڏِيچ، چيڙُون چِپَرِ آئيوُن.

(ڏهر، ۴ ـ ۲۰)

(۶۸)

چيهو چُکِيءَ کَنڌيين، کَيائين گَڙنگَ تي گُلَ،
هَڏا کُتيان هَليو، پَري تَرايوُن تَلَ،
آنڌائين آبَ اُڇَلَ، مَٿي باغَ بَهارَ تي.

(سارنگ، ۲ ـ ۴)

Gul Hayat Institute

ڇ

(١)

ڇا جي ڏِنگا ڏيرَ؟ مُنهنجو ڏينهنُ ڏِنگو مَ ٿئي!
اُنَ ۽ اونٺَڙَنِ جي، ڇا وَهيٽو ويرَ؟
هِيَ ڪَميٽي ڪيرَ؟ ڇا اَمُرَ ڪي آڏي ڦري.

(ديسي، ١ـ ١١)

(٢)

ڇا ڪي وَڃيو ڇو، پيلي ٿئين پِيَن جو؟
وَٺُ ڪَنجڪَ ڪَريمَ جِي، جَڳَ جو والِي جو.
سَئُو هُوندو سو، جنهن جو عِشقُ اَللهَ سين.

(بروو سنڌي، ١ ـ ١)

(٣)

ڇِپرِ جئن پِهُون، ٿَنَ رِڻُ ڳِجهنِ رانئيو.
وَنڪا وَنڪَنِ گَڏيا، ٻوڙيو ڏِيَن ٻَهُونِ.
مُهايَنِ وَهُون، نيرُ مَهانگو ڪَندِيُون.

(ڪيڏارو، ٦ ـ ٣)

(٤)

ڇِپُرُ ڇَمُرُ پانيان، ڪانيو ۽ ڪارو.
پَبُ وِڄهندِيسِ پُٺِ تي، صُبُحَ سَوارو.
وَڄَنَّ مُون وارو، ڪِينَ وِهَندِيس وَچ ۾.

(ديسي، ٥ ـ ١١)

(٥)

ڇِپَرَ ۽ ڇَمَرَ، تا لَڳَہ لَڳَنِ پاڻَ ۾.
ڏاڍا ڏُونگَرَ ڪَرڪَرا، ويڌَ، وِنگايُون وَرَ.
آئُون پِيادي پَنڌئين، نماٽي نِڏَرَ.
سُورِيُون جِتِ، سَگَرَ: اُتِ ٻاتاڙِيءَ ٻيلي ٿِئين!

(ديسي، ٥ ـ ١٢)

(٦)

ڇِپُنِ ڇِنا پيرَ، هَلي هَلي، ماءِ!
ڪوهِياري جي ڪاءِ، ڳِنهيو پُٽان ڳالهڙي.

(حسيني، ١٢ ـ ٤٥)

(٧)

ڇِپُون ڇِپَرَ ڪَٽَ، پَهَڻَ پَٽراٽيُون پانئيان،
جِتي رَهان راتڙي، مِرُون مُنهنجا مِٽَ،
سيٽَنِ جِيءَ سَهَٽَ، ڏُونگَرُ ڏولِي مُون ٿِيو.

(حسيني، ٥ ـ ٥)

(٨)

ڇِڄُ مَ قطاران، ساٿُ ڇَڙهَندو لَڪِيين،
مُڃَنِ ٿِئين پُٺان، وَڳَ واٿَ ئي نہ لَهِين.

(حسيني، ٨ ـ ١٣)

(٩)

ڇَڏِ جاڳوتا جوڳِيين، ڏُونهين ڪِيمَ ڏُڪاءِ،
”وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ“، اَندرِ آڳَ جَلاءِ،
جن سَچَڻَ جي ساڃاهِ، تن ڪِنان مِنو ڪِينَ پِيو.

(رامڪلي، ٥ ـ ٩)

(١٠)

ڇَڏِ جاڳوتا جوڳِيين، ڏُونهيُون ڪِيمَ ڏُڪاءِ،
”وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ“، اَندرِ آڳَ جَلاءِ،
جِنِ سَچَڻَ جي ساڃاءِ، تن ڪِنان مِنو ڪِينَ ڪي.

(رامڪلي، ٩ ـ ٣٣)

(١١)

ڇَڏِ سَبرايُون، سُومِرا! عُمَرَ! لَڳِ اَللهَ،
ٿِيَمِ نہ ٿورا ڏِينهَنڙا، ماڙِيين ڳارِيَمِ ماهَ،
سِڪَ مُنهنجي ساهَ، مارُوءَ جي مَسَ لَهي!

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٤٩)

Gul Hayat Institute

(۱۲)

ڇڏيمِ حُجَّ هَلَڻَ جي، چاڙهيڪا چڪيامِ،
آرياڻي جي آسري، ڏونگرَ ڏينهن لَڳامِ،
پُڇج پرين سَندامِ! وِينئِيَسِ وِکَ نہ اُپڙي.

(حسيني، ۷ ـ ۱۰)

(۱۳)

ڇڏيمِ حُجَّ هَلَڻَ جي، چاڙهيڪَنِ چڙهي،
آڙيڪَنِ آڙي، پِيِيَسِ هوتَ پُنهونءَ سين.

(حسيني، ۷ ـ ۹)

(۱۴)

ڇڏيمِ حُجَّ هَلَڻَ جي، چڪيمِ چاڙهيڪا،
اَڍيُون! آڙيڪا، هِنئَڙي پِيمِ هوتَ سين.

(حسيني، ۷ ـ ۸)

(۱۵)

ڇُلان، مَنجهمِ نہ چاکَ، پُران، پوَنمِ پُرڪَٽا،
مَتان ڪا مُنڌ ڪري، مونَڻَ جي مَزاکَ،
چِٽُ سَندو مُون چاڪ، هاڙهي هَڏِ هٽي ڪيو.

(سسئي آبري، ۴ ـ ۱۸)

(۱۶)

چِنلَ چِڃَ هَٿَنِ ۾، ڪُلهَن ڪوڏارا،
پورهئي خاطِر پانهنجي، اُٺَنِ سَوارا،
اوڏُ بہ ويچارا، لاڪا! وَڃَنِ لَڏيو.

(ڏهر، ۴ ـ ۵۱)

(۱۷)

چِنَنِ توءِ مَ چِنُ، پاءِ اُميري اُن سين،
جي هو اوکِنُ ڪَنئي، اَسُونهين! تہ تون ڳَٽانئي ڳِنُ،
پانڌُ جهليو تون پِنُ، هن سُونهاري سَڱَ ۾.

(يمن ڪلياڻ، ۸ ـ ۱۰)

(۱۸)

جَنِ نہ جَجي آهيان، ڪُڄَنِ ۾ ڪوٺَنِ،
اِيندي پِيمِ اَبَتا، پَيڪَڙا پيرَنِ،
هَٿَڙيُون هَٿَنِ، جَنگهُون بانهُون ڪاٺَ ۾!

(مارئي، ۲ ـ ۱۷)

(۱۹)

جَنِ نہ جَجي هيٺِ، ڪُڄَنِ آهيان ڪوٽَ ۾،
لوئيءَ سين، لَطيفُ چئي، پيڙيو بَڏان پيٺِ،
اُتِ سَپَجي اُنَ سَسَنِ جي، هِتِ رَچائين ريٺِ،
ماڻهيان شالَ مَليرَ ۾، مُنڌائِتي ميٺِ!
ڏيهيا! ڪَجانءِ ڏيٺِ، ڪا مَدَتَ مُون سين مازِيين!

(مارئي، ۲ ـ ۱۲)

(۲۰)

چوري، نِدوري، نَکو مائِٽُ مُنڌ جو،
سَوين هَلَنِ ساٿَ ۾، ڪَمي ءِ ڪوري،
آئُون پڻ آهيان آنِ ۾، لَنگهي ءِ لوري،
لَنگهائِيين، لَطيفُ چئي، تَرَنِ جا تُوري،
آهِيان آزوري، تُنهنجي جوري جَبَلُ لَنگهيان.

(ديسي، ۴ ـ ۱۹)

Gul Hayat Institute

وائي-۱

چا کي ٿا ڪَرَهَ قَطارِيو؟
ووا مُون نِماڻيءَ تان ڪي نہ چيو.
اَللهَ ڪارَڻِ، اوٺِيا! اَئِين، واڳَ وَٽي وَرُ وارِيو،
رَهو راتِ پَنِيورَ ۾، تان ڪا گُهڙِي هِتِ گهارِيو،
سِڪي جنهن سَڱُ ڪَيو، تنهن مَعذُورِ کي مَ مارِيو،
سائِينءَ ڪارَڻِ، سُپِرين! دوستَ! دَرسَنُ ڪارِيو،
موڙِي مَيَرَ ٽَارِيُون، چانگَنِ کي اَئِين چارِيو،
اَپَري عَبدُاللّطِيفُ ڏي، واڳَ، وَنِهيَلَ! اَئِين وارِيو.
(ديسي، ۴ - وائي)

وائي- ۲

چورِي ڇَڏِ مَ ڇَپَرين، ٻاروچَل! ٻانهِي.
جانِبَ جَهڙو جَڳَ ۾، ناهي ڪو ثانِي،
پُنَهَلَ! نِيو پاڻَ سان، پورِهَيتِ پَرِٽِياڻِي،
پورِهيو ڪَندِيَس پرَ جو، پَرِينديَس پاڻِي،
هوتَ! مَ ڇَڏِيو هيڪلِي، هِيءَ جا وندُر وڪاڻِي،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، اِيندُمِ آرِياڻِي.
(ديسي، ۷ - وائي ۴)

ح

(١)

حالُ قُرِبانُ، مالُ قُرِبانُ، گهوڙِيان لُڏاٺو:
فِدائتي فَقِيرِ جو، شَلَ رُسي مَ راٺو!
مُيُنِ سين ماٺو، مُناسِبُ نہ ميندِرا!
(مومل راڻو، ٥ ـ ١٦)

(٢)

حَبِيبَنِ هيڪارَ، مَنجهان مِهرَ سڌُ ڪِيو،
سو مُون سڀ ڇمارَ، اورڻ اُهوئي ٿِيو.
(ڪلياڻ، ٣ ـ ١٤)

(٣)

حَبيبَ ئي هادِي ٿِيو، رَهَنُما راحتَ،
پِيڙا نِيائِين پاڻَ سين، لائي ڏيئِي لَتَ،
سُپِيرِيان صِحتَ، ڏِنيمَ منجهان ڏڪَندي.
(ڪلياڻ، ٣ ـ ٣)

(٤)

حُـرُّ هَلِي آئيو، مانِجهي مَردانو:
”آهِيان عاشِقُ آڳِ جو، پَـتَنگُ، پَرِوانو،
مانَ راضِي ٿِئي رَسُولُ ربَّ جو، نَبِي تو نانو،
هِيُ سِرُ سَمانو، گهوٽ! مٿان ئِي گهورِيان“.
(ڪيڏارو، ٥ ـ ٦)

(٥)

حَسَنَ، مِيرَ حُسينَ جو، جن نہ هِنئڙي جارُ،
خالِقُ، رَبُّ جَبّارَ، ڪِينَ مَرهِيندو تن ڪي.
(ڪيڏارو، ٦ ـ ١٥)

(٦)

حَسَنَ، مِيرَ حُسينَ جي، سُئي جَنگِ جَهانَ،
اُڏاٽا اوڙ ڪَري، ڪارين پَکين ڪانَ،
پِيُ، ڏاڏاٽا، پاڻَ، سَيّدَ سَڀَ مَلهائِيا.
(ڪيڏارو، ٦ ـ ١٣)

(٧)

حَسَنَ، مِيرَ حُسينَ کي، رُنو تِـنِ ٽولَنِ،
گهَرِ ماڙهين، جهَنگِ مِروُئين، اُپَنِ ۾ مَلَڪَنِ:
پَکِيُنِ پاڻُ پَڇاڙِيو، تہ لَـڏِيو هوتَ وَڄَنِ،
آلا! شَهزادَنِ، سوپُون ڏِئين، سَچا ڏٽي!
(ڪيڏارو، ٦ ـ ١٤)

(٨)

حَسَنُ ناهِ حُسينَ وَٽِ، بيلِي نہ باهُون،
ساڙيه شَهزادَنِ جو، آهي اَڳاهُون،
يَزِيدَا! جُلاهُون، تيلان ڪَرِئين تَڪِڙِيُون؟
(ڪيڏارو، ٥ ـ ١)

(٩)

حُسينِي حُسينَ لَءِ، ٻِيبِيءَ پاڻَ چِئِي،
تِهان پوءِ ٿِئي، خَبَرَ ٻِيءَ خَلقَ کي.
(حسيني، ١٢ ـ ٤٩)

(١٠)

حُسينِيءَ جِيءَ هاڪَ، مادَرِ! مارِي آهِيان،
ڏِينهان ڏورَڻُ ڏُکَ سين، راتِيان چِڪَنِ چاڪَ،
ڏِڄان ڀِرِ فراقَ، مَـتان پوئِمِ پِرينءَ سين.
(حسيني، ٥ ـ ١٠)

(١١)

حَقّاٽو هُتِ ٿِيو، آئُون هِتِ بَندِياٽي!
ساري ساڏوهِيُنِ کي، ڪوٽِيُنِ ڪُوماٽي،
لِڳين لوهَ، لَطِيفُ چئي، وِينِيَسِ وِساٽي،
مُنڌَ مارُوءَ جي نہ لَهي، ڪَپَتِ ڪِجاٽي،
سَمُنَ سَچاٽي، اُتي آهِمِ اُنِ سين.
(مارئي، ٣ ـ ٢١)

Gul Hayat Institute

(١٢)

حَقيقَتَ هِنَ حالَ جِي، جي ظاهِرُ ڪَريانَ ذِري،
لَڳِي ماٺِ مِروُئَنِ کي، ڏُونگَرَ پِوَنِ ڏِري،
وَڃَنِ وَنَّ ٻَرِي، اوپَرِ اُپِري ڪِينَ ڪِي.
(ڪوهياري، ٥ ـ ٥)

(١٣)

حَقيقَتَ هِنَ حالَ جِي، جي ظاهِرُ ڪَريانَ زَبانَ،
لَڳِي ماٺِ مِروُئَنِ کي، رَسي سوُرُ شَبانَ،
ٽاڪَرِ ٽِڪي ڪانَ، جَبَلُ سَڀِ جَلِي وَڃِي.
(ڪوهياري، ٥ ـ ٦)

(١٤)

حَقِيقَتَ هَٽِي، مُنهِنجي جانِ جُدا ڪَئِي،
هيڪو پَساهُ پِرينءَ ري، سَگهانَ تان نہ ڪَٽِي،
ڏَٽِي ئي ڏَٽِي، رَهيو آهي رُوحَ ۾.
(آسا، ٣ ـ ٦)

(١٥)

حُڪُمُ ٿِيو بادَلَ کي، تہ سارَنگَ ساٺَ ڪَڄَنِ،
وِڄُون وَسَڻَ آئِيُون، ٺَهَ ٺَهَ مينهَن ٿِمَنِ،
جِنِ مَهانگو لَهِي ميڙيو، سي ٿا هَٽَ هَٽَنِ،
پَنجَنِ مَنجهان پَندِرهَن ٿيا، اِنَّن ٿا وَرِقَ وَرَنِ،
ڏُڪارِيا ڏِيهَ مان، شالَ مُوذِي سَڀُ مَرَنِ،
وَري وَڏي وَسَ جُون، ڪَيُون ڳالهيُون ڳنوارَنِ،
سَيّدُ چوي سَپِنِ، آهِ توهِ تُنهِنجي آسِرو.
(سارنگ، ٤ ـ ١٦)

(١٦)

حوصِلو حَيرَتَ جو، آهي نہ مَتي عامَ،
سَندي مُحَبَتَ مامَ، ڪُورُ پَروڙي ڪِينَ ڪي.
(آسا، ٣ ـ ٣٠)

(١٧)

حوصِلو حَيرَتَ ۾، ڪَري ڪِينَ دَرَڪُ،
جو حُسُنَ سَندو حَقُّ، سو ڪُورُ پَرُوڙي ڪِينَ ڪِي!
(آسا، ٣ ـ ٢٧)

(١٨)

حوصِلو حَيَرتَ ۾، وَڃِي ٿِيو ويچُون،
مُحَبَتَ جُون ميچُون، ڪُورُ پَرُوڙي ڪِينَ ڪِي!
(آسا، ٣ ـ ٢٨)

(١٩)

حوصِلو حَيرَتَ ۾، وَڃي لَڄاٽو،
ويچارو ڪاٺو، ڏِسي ٿِيو ڏِسَڻَ کي.
(آسا، ٣ ـ ٢٩)

خ

(۱)

خاموشِي خَبَرَ جي، مومَل تِي مَتِّ،
صَبرُ تِيو سُپَتِ، مُنهنجي حَقِّ، ميندِرا!

(مومل راڻو. ۸ ـ ۴)

(۲)

خَبَرَ تي كَرَنِ كي، تہ مُون كي كَندا كوهُ؟
صُورَتَ سُپيرِيان جي، ڏِٺي كونهي ڏوهُ،
لوريءَ لَڳُمِ لوهُ، جَنهِين رَتُ رُڻارِيو.

(آسا. ۳ ـ ۱۸)

وائي-۱

خوُبِي مَنجِھہ خِفَتَ، اي! دوستَ! دَقَت،
آهي عَبدُالَّطِيفُ كي.
مَدَحَ مون كان نہ ٿِئي، سَندِي سوُرَ صِفَتَ،
هجي كَريان هيجَ سين، مُطالعُ مَحَبَتَ،
حُزنُ هوتَ پُنهونءَ جو، رُڃِيائِي راحَتَ،
پِريان جي پِستانَ جو، فاقوئِي فَرَحَتَ.

(معذوري. ۱ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

د

(١)

داتا سَندي دَرَ تي، وَڳندُ تي وينو،
بَصَرَ سين بازار ۾، ڪَرَ واڻيو ڇينو،
دَران تَنهين پينو، جِتِ ڪُفران ڪِينَ ٿِئي.

(بلاول، ٤ ـ ٩)

(٢)

داتا سَندي دَرَ تي، وَڳندُ وينو پَسُ!
تَنهِن روڳِيءَ کي رَسُ، جو آلُودو آزارَ سين.

(بلاول، ٤ ـ ٧)

(٣)

دارُون ۽ ڪارُون، جان ڪِي ڪيا ويجَ مون،
ٻُڪِي ڏيندا پاڇهه جِي، نهاري نارُون،
جن جون سيڻَ لَهَنِ سارُون، تن تان ڏُکندو ڏور ٿئي.

(يمن ڪلياڻ، ٢ ـ ١٨)

(٤)

داغُ تُنهنجو دائِما، ماري مَعذُورين،
سائِينءَ ڪارَڻ سُپرِين! وَڃج مَ ڏُورين،
آئُون تو حُضُورين، مٽيو وِجهان مَڇَ ۾.

(ليلا چنيسر، ١ ـ ١)

(٥)

دائمُ آهي دَرَ تي، وَڳندُ ويچارو،
عَطَرَ سين آرو، لَڳِسِ تي لِذَ ڪَٽي.

(بلاول، ٤ ـ ٧)

(٦)

دائمُ جا دَرياهَ ۾، سا مَڇي ڪِني ڪوهُ؟
آهِس اِيُ اَندوهُ، پاڻي ڪِٿي نه پيان.

(سهڻي، ٥ ـ ١٧)

(٧)

دائُودِي دَيوَن ڪري، رَنڪَن ڪونهي ڇيٽُ،
گهوڙيءَ هيٺ سُچيٽُ، ڪاهيو پاڪَرئين هٽي.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ٢)

(٨)

دائُودِي دَيوَن ڪري، رَنڪَنِ ڪونهي رنگ،
گهوڙيءَ هيٺ اَينگُ، ڪاهيو پاڪَرئين هٽي.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ١)

(٩)

دَرا مَنجهه دوستُ ٿيو، موتي پُڇُ پاهِين،
عَبَثُ اَڳاهِين، وِڃيو ڪُوڪِين ڪانڌَ کي.

(سسئي آبري، ٣ ـ ٥)

(١٠)

دَرَ دروازا، دَرِيُون، هاٽي هِتي هو،
ڪوڙيين اَڏِيان ڪيترا، تَنبُو مَٿان تو،
جي مُل نه آيا مارُئِي! تِنين رَڙُ مَ رو،
ڪُوڪَٽُ آهي ڪو، پُسِيءَ پَنوَهارَنِ ۾.

(مارئي، ٧ ـ ١١)

(١١)

دَردُ نه لهي دارُوئين، زُلفَ زورُ ڏِنومِ،
ڪاڪُلُ ڪالَ ڏِنومِ، رُخساري تي رُوپَ سين.

(سسئي آبري، ٦ ـ ٢)

(١٢)

دَرهَٽَ ڏَنسَ دَرياهَ ۾، جِتِ لَهريُون ڪَنِ لوڙا،
سَئين اَچِي سمُونڊَ ۾، تَيا سِيٽايا سوڙا،
جي تارُو هُئا توڙا، تن هَريو پاڻيو هيڪڙو.

(سهڻي، ٢ ـ ١٢)

Gul Hayat Institute

(١٣)

ڏُڪائيندي ڏُونهَڙا، مُنڊا! سيٽاڻي وَڃُ،
پِرياڻون مَ پيچُ، ساٿُ چڙهندو لَڪِيين.
(حسيني، ٨ ـ ١٢)

(١٤)

دِلبو مَنجِهه دَرياهَ، پَکي پَسي آئِيا،
ويچارا ويساهَ، آٽي اُتِ اَڙائِيا.
(ڪارايل، ١ ـ ١٩)

(١٥)

دِلِ جو دِلبَرُ هيڪڙو، گهڻان تان نہ ڪَجَنِ،
دِلِ ڏِجي تنهن هِڪَ کي، توٽي سَوَ سِڪَنِ،
سي چِلولا چَئجَنِ، جي دَرِ دَرِ لائِينِ دوستي.
(بروو سنڌي، ٣ ـ ٧)

(١٦)

دَلَقَ ڏِڪائِجِ دِلِ کي، لائِجِ ڪو مَ لِباسُ،
پُوري ڪائِجِ پاڻهنجو، مَڙهيان اَندَرُ ماسُ،
تہ ويراڳِي! تو واسُ، بَرَ ۾ بُوِيُون موڪِلي.
(رامڪلي، ٩ ـ ٥٤)

(١٧)

دَنگِي وچ درياهَ، ڪِي بُڏِي ڪِي اُپِڙِي،
هوَ جي وَاڍِي واٽيا، سي سُونهڻَ سپ سَڙِيا،
مُعَلِمَ ماڳِ نہ اَڳِئين، فرنگِي منجهه ڦرِيا،
ملاحَ! تنهنجي مَڪڙِيءَ، اَچِي چوڙَ چڙهيا،
جتي ڍِينگَ ڍِرِيا، تِتي تارِي تنهنجي!
(سريراڳ، ٣ ـ ١٣)

(١٨)

دَنگيءَ ۾ داتا، وني وجهُ وَکَرَ جا،
وير وڙهنديءِ ويسرا! ويهُ مَ، ويڳاڻا!
هِيَ نندَ، نہ جاڻان، ڪڏهن هٽنديءِ ڪنَ ۾!
(سريراڳ، ٣ ـ ١٤)

(١٩)

دُودَستي، دُوپِيرَ، سيني سَنگهَرَ رُڪَ جي،
ماءِ! منهنجي ڪَرَهِي، تازي ڦُلَنِ هيرَ،
تنهن ڪامَڻَ ڪندِي ڪيرَ؟ جو مُونهِين وٽ مس رهي!
(ڪنبات، ٢ ـ ٣٧)

(٢٠)

دوسِتُ ڏِٺائِين دِلِ سين، ورچِي تان نہ وِهي،
لانچِي لَکَ لَطِيفُ چَئي، پَهڻِنِ مَنجِهه پِهي،
سَندي نِينهَن نِهي، ڪِي سَرفِرازُ سَسُئِي.
(سسئي آبري، ٩ ـ ١٤)

(٢١)

دوسِتَ کُهائي دادُلا، مُحِبَّ مارائي،
خاصَنِ خَلِيلَنِ کي، سَختِيُون سَهائي،
اَللهُ اَلصَّمَدُ بي نيازُ، سا ڪَري، جا چاهي،
اِنهِين مَنجهِہ آهي، ڪا اُونهِي ڳالهِہ اسرارَ جي.
(ڪيڏارو، ٢ ـ ١٠)

(٢٢)

دوڪَ دَهليا جِتِ، گوُرا هَلَنِ نہ گَسَ ۾،
چَوَ سالَ ئي نہ چِلٽا، تِي تَنگَ نِهاري تِتِ،
سُوڏِي اُنِينِ، سَيدُ چَئي، پوءِ پانچارِيَنِ پرتِ،
اِنَ اَڙانگِي پَنڌَ جِي، ڪا نيشَنِ پوءِ نِرتِ:
سَسُئِي وڏي سَتِ، جا اَهڙِيءَ پَرِ پَنڌُ ڪَرِي.
(ديسي، ٢ ـ ١٣)

(٢٣)

دَهشَتَ دَمُ دَرياهَ ۾، جِتِ تِکِيون تَنوارُون،
منهنجون مانَ ميهارَ کي، پَهچِنِ پُڪارُون،
لَهُ، ساهڙ! سَنيارُون، تہ لَهرِن لوڏِي نہ مَران.
(سهڻي، ٢ ـ ١٠)

Gul Hayat Institute

(۲۴)

ڏھشتَ ڏمُر دَرياہَ ۾، جِتِ جايُون جانارَنِ،
نَکو سَنڌو سِيرَ جو، مَپُ نہ مَلاحَنِ،
ڏرندا دَرياہَ ۾، واڪا ڪيو وَرَنِ،
سَچا ٻيڙا پارِ ۾، ھَليا ھيٺ وڃنِ،
پُرزو پيدا نہ ٿئي، تَختو منجھان تَنِ،
ڪو جو قَھرُ ڪُنَنِ ۾، ويا ڪِين ورنِ،
اُتي اَٽَتارُنِ، ساھَڙ! سِيرَ لَنگھاءِ تُونِ.

(سھڻي، ۲ _ ۱۱)

(۲۵)

ڏھشتَ ڏمُر دَرياہَ ۾، جِتِ سَٽاٽا سيسارَ،
بيحدِ باگُو بَحر ۾، ھيبَتَناڪِ ھَزارَ،
سارِيان ڪانَ سرِيرَ ۾، طاقَتَ توھان ڌارَ،
ساھَڙ جامَ! سَتارَ! سِگھو رَسج سِيرَ ۾.

(سھڻي، ۲ _ ۴)

(۲۶)

ڏھشتَ ڏمُر دَرياہَ ۾، جِتِ ڪَڙڪا ڪُنَ ڪَرِينِ،
ٻِچَل ٻانديءَ پارِ ۾، اُتِ لَھريُون لوڏا ڏِينِ،
سَناوَرَ ساميا، اُتِ سيٽايا نہ سَنڌِينِ،
جِتِ ويريُون واٽَ نہ ڏِينِ، اُتِ، ساھَڙ! سِيرَ لَنگھيائِيِنِ.

(سھڻي، ۲ _ ۵)

(۲۷)

ڏھشتَ ڏمَر دَرياہَ ۾، جِتِ ڪَڙڪو ڪُنُ ڪري،
توڏِي تاڪُنِ وِچَ ۾، مٿان وِيرَ وَري،
آءُ، ساھَڙ! منھنجا سُپرينَ! پرتان پِيرَ پَري،
ھادي! ھَٿَ ڌَري، اُونھي مان اُڪارِئِينِ.

(سھڻي، ۲ _ ۶)

(۲۸)

ڏھشتَ ڏمُر دَرياہَ ۾، جِتِ ڪُنَنِ جا ڪَڙڪا،
سَھي ڪِين سمُونڊَ جا، ماندي دِلِ ڌَڙڪا،
ساھَڙ! تُون سُڻُ ڪا، فَرِيادي فَقِيرِ جي.

(سھڻي، ۲ _ ۷)

(۲۹)

ڏھشتَ ڏمُر دَرياہَ ۾، جِتِ ڪُنَنَ جو ڪَڙڪو،
آھِيم اُنھِين پارَ جو، دِلِ اَندرِ ڌَڙڪو،
پِيڇي سِڪَ، سَيّدُ چئي، سِيرَ سَندو سَڙڪو،
والي! ڪج وَڙُڪو، تہ پارِ لَنگھيان پاڄھہ سين.

(سھڻي، ۲ _ ۸)

(۳۰)

ڏھشتَ ڏمُر دَرياہَ ۾، جِتِ لُڙَ، لَھريُون، لَسَ، لِيٺَ،
آٿيو اوپارَنِ ۾، ٻاندي ٻوڙِي ٻيٺَ،
جِتِ چِڪَنَ جي چِپيٺَ، اُتِ، ساھَڙ! سِيرَ لَنگھاءِ تُون.

(سھڻي، ۲ _ ۹)

(۳۱)

ڏھشتَ ڏمُر دَرياہَ ۾، جِتِ ھيبَتَ ھُلاچو،
ورجي ويرن وِچَ ۾، ڪاڏي ويو ڪچو؟
ساھَڙ جامُ سَچو، ساٿي ٿِيندمِ سِيرَ ۾.

(سھڻي، ۲ _ ۳)

(۳۲)

ديسِي سيڻَ ڪَجَنِ، پَرديسِي ڪَھڙا پِرينِ؟
لَڏيو لاڏُوٽا ڪَيو، پَنھنجي ديسِ وَڃَنِ،
پُڄاڻان پِرينَ، ڪَجي ٻَسِ پَنيورَ ڪان.

(ديسي، ۱ _ ۱۲)

Gul Hayat Institute

(٣٣)

ديکُ مَ تُون سِين تَن، هِي جي مَجازياٽيُون مُنهنَ ۾،
ڪِينَ سُجاتو سُپرِين، نِهاري نيٽَنِ،
پِرِين سي پَسَنِ، ہَٿِي جنين ہُوٽِيُون.
(آسا، ٣ - ١)

(٣٤)

ديکِيندي دِيدارَ کي، ڪُلُ سُجاتي ڪِيٿَن؟
جانِبَ مَنجهان جِيئَن، مَحرُومُ ٿي مَري وِيا.
(آسا، ۴ - ٢)

(٣٥)

ديکِيندي دِيدارَ کي، ڪِينَ سُجاتو ڪُلَ،
تازي طَوِيلَن ۾، آهي اِحاطو جُهلَ،
هُئا جي اَمُلَ، سي حِسابان هَجي وِيا.
(آسا، ۴ - ١)

(٣٦)

ديگِين دوگُ ڪَڙهَنِ، جِتِ ڪَڙِئين ڪَڙکو نہ لَهي،
تِتي طبيبَنِ، چاڪ چِڪَندا چِڏيا.
(ڪلياڻ، ٢ - ٢٧)

وائي - ١

دَرِدَ مُئيءَ جي جا دارُون، ووا موٺُ، سَپاجها سُپرِين!
مُون لَڳِيُون، مُون وسَهو، مُحَبَتَ جون مارُون،
مائٽِنئان مُون سين گهٽا، ڪُسَنَّ ڪيا ڪارُون،
سُڪِنِ مُون سين ڪِينَ ڪيو، سُورَنِ لَڏِيمِ سارُون،
مُنهنجيُون شهرَ ڀَنڀورَ ۾، پَلپَل پَوَن پَچارُون،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، لَڳِيمِ تَنَ اَندَرِ تارُون.
(سسئي آبري، ١١ - وائي)

وائي - ٢

دوسُ پيهي در آيو، تيو ملڻ جو ساعيو.
ڏينهين پڄاڻون آٽي اسان کي، مولي مُحب ملايو.
ويو وڇوڙو، ٿيو ميلاپو، واحد واءُ ورايو.
هو جنهين جو ڏُس ڏوراڏو، اوڏو اَڄ سو آيو.
عبداللّطيف چئي، اَڄي عجيبن، پانَ فَضلُ فرمايو.
(يمن ڪلياڻ، ۴ - وائي)

Gul Hayat Institute

ڏ

(١)

ڏَرتي ڏُونھ ڄڻَن، سِرَ پِرَ سُپيرِيُن ڏي،
لَڳو آهِ، لَطيفُ چئي، تَنُ پِريان ڏي تڻَن،
حاصُلُ تِئي هِڻَن، قَرِينو قَرِيبَ جو.

(بروو سنڌي، ١ ـ ٥)

(٢)

ڏُريان ئي ڏاريان، مِٺَ مُئيءَ جا نہ ٿِيا،
مَدي ڏيرَنِ مَنَ ۾، ڪِلِيو ڪِيڪاريان،
صُبُوحِ تي سارِيان، تہ اُٿَ نہ اوطاقُنِ ۾.

(ديسي، ١ ـ ١٣)

(٣)

ڏِرائين ڏارَ، جي وَڍِي وَنَّ جُدا ڪَيا،
تـِن سُڪَنِ ڪَھڙي سارَ، تہ ڪِ اُنا مِينھَن مَليرَ ۾؟

(مارئي، ١٠ ـ ٢)

(٤)

ڏڳايو ڏئين، چيرو اَندر چندڙي!
لڳي سِيخَ وُجُودَ ۾، سندي نِينھن نَئين!
مُشاهدي تَنھين، مون ڪي وِڌو مَچ ۾!

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ٨)

(٥)

ڏنءُ ڏنءُ ڏَمڻَ وار، اَڄ پڻ آڳُڙين جي،
ٻاري مچ مَجازَ جو، اوتيائون اَڱارَ،
ڏوڏا! تِيُ مَ ڏارَ، جِمَ ڪَچو رُڪُ ڪَٽيُون ٿئي.

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ١٨)

(٦)

ڏَنُ ڏارَنُ، ڏارَ رَهَنُ، اِيءَ نہ سَنگھارن سِٺَ،
ڪاهي اِيندا ڪَڏهِين، مَٿي وانڍِ وَهِٺَ،
جي هاٿُو هُوَنِئي مِٺَ، تہ بہ اوڊو لاهِ مَ اُن جو.

(ڏهر، ٤ ـ ٢٧)

(٧)

ڏِٺي سو وارِئين واءُ، جو ميڙائو سَڄَڻين،
وَهي واٽَ مَٿاءُ، هِنئَڙي آسَرَ مَ لَهي.

(ڏهر، ٢ ـ ٨)

(٨)

ڏٺي! ڪريندين ڪڏهين، حياتيءَ هيڪاندِ؟
من ۾ مُشتاقنِ جي، ڪي رنجائي راندِ،
پِرِينِ ڏيساندَرَ پاندِ، ڳجهہُ ڳَرِهيان ڪن سين؟

(ڪنيات، ٢ ـ ٩)

(٩)

ڏوڏا! تون نہ ڏٺين! آڳ اوڏو نہ وڃين!
اُلا جي عشق جا، سي تَان تون نہ سهين!
اُيو اِئَن چَئِين، تہ آئون آڳَڙيو آهيان!

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ١٩)

Gul Hayat Institute

ڏ

(۱)

ڏاتارُ تہ تُون، ٻيا مِڱَئي مَڱڻا،
مِينهَن مُندائِتا وَسِڻا، سَدا وَسِين تُون،
جي گهرُ اَچِين مُون، تہ ميرِيائي مانُ لَهان.

(پرڀاتي، ۱ ـ ۲٦)

(۲)

ڏاتارَ ڏُکَ ڪَيا، پاڻا مَڻي مَڱڻين،
"مُون دَرُ ڇَڏِيو، مَڱڻا! مَڱِين ڪوهُ ٻيا؟
تَڏهِن تو پِيا، وِچان وِلَها ڏِينهَڙا".

(پرڀاتي، ۱ ـ ۱۸)

(۳)

ڏاتارَ ۽ مَڱڻي، ڪونہ وَسيلو وِچ،
سائِي تالَ تَندُن جِي، سائِي چارَڻَ چِتَ،
جي هِتي جي هُتَ، تہ ڳالهِ مِڙيائِي هيڪِڙِي.

(سورٺ، ۳ ـ ۵)

(۴)

ڏاتَرَ! مُون ڏيڪارِيو، هوتَن جو حُضُورُ،
پريُن پَرِچَڻَ جو ڪَيو، موڻائي مَذڪُورُ،
اِيُ دوسِتَنِ جو دَستُورُ، جِئَن چِني چَڏِن ڪِينَ ڪي.

(بروو سنڌي، ۳ ـ ۹)

(۵)

ڏاتِ نہ آهي ذاتِ تي، جو وَهي سو لَهي،
آرِيئُن اَبوجَهِن جُون، سَپڙُ جامُ سَهي،
جو راءَ وَٽِ راتِ رَهي، تَنهِن جُڪِي تان نہ ٿئي.

(پرڀاتي، ۱ ـ ۱۰)

(٦)

ڏادِي لُڪَ لَڪَنِ جي، پَٽَنِ پوءِ پَچاءُ،
ڇِپَرِ ڪوسو واءُ، هَرِيا تو نيڻَ ڪَيا.

(ڪوهياري، ٦ ـ ۱۱)

(۷)

ڏاڙهي رَتَ رَتِياسِ، ڏَندَ تہ ڏاڙهُونءَ گُلَ جِئَن،
چوڏِهِينءَ ماهَ چَندَ جِئَن، پِڙَ ۾ پاڳِڙِياسِ،
ميڙي ۾ مُحَمَدَ جي، مَرُ مَرَڪي ماسِ،
تَنهِن سُورِهَ کي شاباسِ، جو مَٿي پِڙَ پُرزا ٿئي.

(ڪيڏارو، ۵ ـ ۹)

(۸)

ڏاڙهي رَتَ رَتِياسِ، ڏَندَ تہ موتِيُن ڳُتِيا،
چوڏهينءَ ماهَ چَندَ جِئَن، پِڙَ ۾ پيشانِياسِ،
"اَللّٰهُ نُورُ السَّماواتِ وَالاَرضِ"، جَلوو زَميناسِ،
"سِيمَاهُمُ فِيِ وُجُوهِهِمُ"، مُنهَن ۾ مَٽِ ڳُتِياسِ،
ڪَرا ڪَربَلا جا، مادَرِ ٿي ميڙِياسِ،
ڦَٽَنِ تان رَتَ ڦُڙا، عَلِيءَ ٿي اُگهِياسِ،
مِڙَئِي معافُ ڪَياسِ، خالِقَ بَدِلي خُونَ جي.

(ڪيڏارو، ۵ ـ ۱۰)

(۹)

ڏاگها! ڪيمَ ڏرو، اَچا آرِياڻي اَڳِي ٿِيو،
موڙِي مَجَرَ تارِيُون، چانگا، ٿا چَرو،
آن تان حَرفُ هَرو، مُورائِين معافُ ٿِيو.

(ديسي، ۱ ـ ۴)

(۱۰)

ڏاگهَن، ڏيرَن، ڏُونگَرَن، ٽِنهي ڏِنَمِ ڏُکَ،
سي سَڀِ پانِيَمِ سُکَ، هيڪاندِ ڪارَڻِ هوتَ جي.

(ديسي، ۱ ـ ۲)

(۱۱)

ڏاگهَن، ڏيرَن، ڏُونگَرَن، ڏُکَن آئُون ڏَڏي،
پُڇان پيرُ پُنهونءَ جو، وِجهان وِکَ وَڏِي،
لِڪَئِي آئُون لَڏِي، ناتَ پَٽَنِ ڪيرَ پَنڌُ ڪَري؟

(ديسي، ۱ ـ ۳)

Gul Hayat Institute

(۱۲)

ڏاگهنئُون ڏيرَنِ، جي آندا ٻَردَ ٻَنيورَ ۾،
هَٽي چيلَ چَرا ڪَيا، وَهِ پئي وَهُٽَنِ،
ڪُٽِيءَ ڪُٽڪو اُن جو، هوندَ سُتي سُئو سَيَنِ،
ڏاندَنِ ساٿِ، سَيَدُ چئي، پيادِيُون پَهُچَنِ،
جن جو پيرُ نہ لَڳو پَٽيين، تن آيَم سانُ اُٿَنِ،
ڳُنگَنِ ۽ جُنگَنِ، مُنڌَ اَسُونهِين ميڙئين!

(ديسي، ۱ ـ ۹)

(۱۳)

ڏانجهَنِ تي ڏانجها، ڏِنائُون ڏُڪِيءَ ڪي،
لَڳِيَسِ ناٿُڪ نينهَن جي، ڪُڙه اَندَرِ ڪا جا،
ٿَرنِ ۾ تاجا، ڪَري مُنڌَ مِرَنِ سين.

(ديسي، ۷ ـ ۳)

(۱۴)

ڏاهي هُيَسِ ڏيہَ ۾، سَرتِيُنِ مَنجهہ سُڄاڻ،
ڪا جا ٻِيئِمِ ڪاڻِ، جِنَ مُنهَن مَٿاهون نہ ڪَٽان.

(ليلا چنيسر، ۲ ـ ۵)

(۱۵)

ڏائي چَڙهي ڏارَ تي، تو زاغُ ڪَري زارِيُون،
آٽِيو ڏِئي آتَڻَ ۾، سَنِيها سارِيُون،
ماڻِ ڪَرِيو، مارِيُون! تہ ڪَهِيو سُٽان ڪانگَ جو.

(پورب، ۱ ـ ۱۴)

(۱۶)

ڏائي چَڙهي ڏارَ تي، ڪا جا لاتِ لَتِي،
آتَڻَ ۾ اَندوهُ ٿِيو، سَکِهي ڪانَ ڪَتِي،
ويڙهي مَنجهہ وَتِي، ڪِهي جو ڪانگَ ڪَمائيو.

(پورب، ۱ ـ ۱۵)

(۱۷)

ڏائي چَڙهي ڏارَ تي، ڪي جو ڪانگَ ڪَهيو،
سُوريتيءَ سُورِ پَئي، پَهو پَٽِ هَنيو،
ڪامي اَرٿُ ڪَنيو، ويچاريءَ وِرُونهَن مان.

(پورب، ۱ ـ ۱۳)

(۱۸)

ڏُٿُ نہ ڪُٺو ڏوٿِيين، جيڪِي ڏُٿُ ڪَرِينِ،
اُهَڃاٽِيُون، عالَمَ جُون، اورِيائِين آٽِينِ،
تِهان پوءِ ڏَسِينِ، ٻِرِيان سَندِي ڳالَهڙِي.

(ڪاهوڙي، ۱ ـ ۱۴)

(۱۹)

ڏُٿُ گهٽا ئي ڪَنِ، اِنَ اورانهِين ڏيہَ جو،
سَندا ڪاهوڙِينِ، پَري سُڄَنِ پيچرا.

(ڪاهوڙي، ۱ ـ ۱۳)

(۲۰)

ڏِٺانِ جي ٻَروچُ، مُون جِنَ هوتُ اَکِينِ سين،
مُون ڪي ڇَيانِ 'لوچُ'، پاٽا پيئِيُون ڇَپَرين.

(حسيني، ۱۲ ـ ۱)

(۲۱)

ڏِٺَمِ اُتَ اَکِينِ سين، مانَ ٻاروچا هُونِ،
جِنين ڏاران پَونِ، موريسَرَ اَکِينِ ۾.

(حسيني، ۱۲ ـ ۲۹)

(۲۲)

ڏِٺَمِ ڏُونگَريا، گهوري هُيَسِ جن جي،
مُون لوڏان ئي لَکِيا، اَهڙا ٻاروچا،
آيَلِ! ڪوهِيارا، مُون ڪَرَلاهُو آئِيا.

(حسيني، ۱ ـ ۱۳)

Gul Hayat Institute

(۲۳)

ڏِنو ڪالَھ ڪَنھين، جھُونجھارڪو جھڳڙو،
ھاٿِيُنِ ھَڏُ مُڃائِيا، ريلو رَتَ نَئِين،
ياڻَئِنِ سا سَنئِين، جِئان جِيءَ جوڪو ٿِئي.
(ڪيڏارو، ۳ ـ ۱)

(۲۴)

ڏِنو مُحَرَمُ ماهُ، سَنُڪو شھزادَنِ ٿِيو،
جاٽي ھيڪُ اَللهُ، پاڻَ وِٽَنديُون جو ڪَري.
(ڪيڏارو، ۱ ـ ۱)

(۲۵)

ڏِنو مُحَرَمُ ماهُ، سَنُڪو شھزادَنِ ٿِيو،
مَڪي، مَدِيني ماڙھين، رُنو مَتِي راهَ،
تَنھن واحِدَ کي واهَ، جو حُڪُمَ ھِھڙائي ڪَري.
(ڪيڏارو، ۱ ـ ۲)

(۲۶)

ڏِني تِيمِ ڏِينھَن، ڪهُ جاٽان کھڙا پِرين؟
نيڻَ پيرجي نِينھَن، پَلٽيا پارِيُون ڪَري.
(سھڻي، ۹ ـ ۲۱)

(۲۷)

ڏِني جادَمَ جَڪَري، چِتَ نہ پيا چِڙھَن،
تہ ڪي ڪُوهَ ڪَجَنِ، جُہ سُرُ لِيي سَيَرو؟
(بلاول، ۲ ـ ۶)

(۲۸)

ڏِني جن ھيڪارَ، صُورَتَ ساھَڙَ جامَ جي،
سُکِ تي سُتِيُون ڪين ڪي، پِري ساڻ پِتارَ،
گھِڙيُون گھرَنِئان ڏارَ، ڪاھي پيٺُون ڪُنَ ۾.
(سھڻي، ۱ ـ ۵)

(۲۹)

ڏِني ڏِيارِي، سامُونڊِيُنِ سِڙهَ سَنباھِيا،
اُنَ کي مُندَ اُتَرَ جي، اوچِتي آئي،
وَٽجارَنِ وائي، آھي پَرِئين پارَ جي.
(سامونڊي، ۳ ـ ۱۸)

(۳۰)

ڏِني ڏِيارِي، سامُونڊِيُنِ سِڙهَ سَنباھِيا،
وِجھيو وَرُ وَنجھَہ کي، روئي وَٽجارِي،
مارِينڊَءِ مارِي! پِرهَ سُوَرَ پِرِينِ جو.
(سامونڊي، ۳ ـ ۱۷)

(۳۱)

ڏِني ڏِينھَن تِيامَ، ڪهُ جاٽان کھڙا پِرين؟
سَھسين سِجَ اَلِھي، واجھائيندي وِيامَ،
تِنين سالَ تِيامَ، جِنينِ ساعَتَ نہ سَھانَ.
(سھڻي، ۹ ـ ۲۳)

(۳۲)

ڏِني ڏِينھَن تِيامَ، ڪهُ جاٽان کھڙا پِرين؟
وَلِنِ جَنَ وَرِيامِ، گُوندَرَ غَمَ پِرِيُنَ جا.
(سھڻي، ۹ ـ ۲۲)

(۳۳)

ڏِجان ڍاتيءَ ڍولَ کي، سَنِيھو سارِي،
مُون کي ڦَٽُ فِراقَ جو، مينڊرا! مارِي،
اَچِين جي وارِي، ڪَرَھو ڪَميٽيءَ تي!
(مومل راڻو، ۶ ـ ۲)

(۳۴)

ڏَڏُ تي ڏانُ گھُريج تُون، جِڏِ وِجا وِجائي،
سِپَڙَ راتِ سَنباھِيا، تازِي تولائي،
جو جاٽي نہ ڳَئي، تَنھِن سين پيلي ڏَٽيءَ ڀاڄھ ڪِي.
(پرڀاتي، ۱ ـ ۱۵)

Gul Hayat Institute

(٣٥)

ڏري ۽ ڏاري، سَتَ سُورَنِ جي سَسُئي،
پيپائي پُنهونءَ ڏي، نِرمَلِ نِهاري،
لالَنَ جي، لَطِيفُ چئي، سُنهَن سَتي ساري،
پِريتَڙو پاري، مارَڳَ ۾ مُنڌَ مُئي.

(سسئي آبري، ١ ـ ٢)

(٣٦)

ڏسَنِ ڏهاڻي، تَپِ تَـرَسَنِ اوڏهين،
آيا سُڄاڻي، نينَ نِهاري پِرينءَ کي.

(آسا، ٢ ـ ١۴)

(٣٧)

ڏسَڻُ ڏسين جي، تہ هَمَہَ کي حَقُ چَئين،
شارِڪَا! شَڪُ مَ ني، اَنڌا! اِنهيءَ ڳالهہِ ۾.

(آسا، ۴ ـ ١٠)

(٣٨)

ڏسَڻُ ڏِکان اَڳرو، سَسُئي! آڻِ مَ شَڪُ،
تِيَ بانهِي، پِرِ اوئِيُون، لَڌُ مَ پَسِي لَڪُ،
وَرُ پُنهونءَ سين پَلَڪُ، کوءِ بارهَن ماہ بِيَنِ سين!

(معذوري، ٦ ـ ٩)

(٣٩)

ڏسي ڏوري ڏُونگَرين، واٽَ وِڃائِي جَنِ،
کُرِنْدان کي پَرُوڙيو، رِنْدُ سي نہ رِڙهَنِ،
بيئِي دارَ دَيُون کيو، پيرَتِ تان نہ پُڄَنِ،
ڏوڙ پريان لَءِ ڏارَ کيو، ويچارا وِڄهَنِ،
خَبَرَ کاهوڙِيَنِ، آهي لِکَ لاهُوتَ جي.

(ڪاهوڙي، ٣ ـ ٢)

(۴٠)

ڏکا، ڏُونگَرَ جا مرُون، مَرُ تا مُون تي کَنِ،
پُڙندا کِينَ پِرِيَتِ تي، هِنَ جا سَڌَرَ تا سُڄَنِ،
سَڳائِيءَ جي، سَيّدُ چئي، آهي سُڌِ سَپِنِ،
هُونْدَ نہ هِتِ ٿَرَنِ، پر قَرابَتَ کَمُ کيو.

(معذوري، ١ ـ ١٢)

(۴١)

ڏکا، ڏُونگَرَ جامَ! مَ کَرِ مَعذُورِنِ تي،
توتي لَڄَ، لَطِيفُ چئي، آهي سَندِي عامَ،
مارِ مَ چَئِي مَعذُورِ کي، وَنهيا کانڌَ! کَلامَ،
پَرِچِجِ پِيادِنِ سين، اَللهَ لَڳِ، عَلامَ!
جا نَوازِي اَهِنجي نامَ، سا، هوتَ! مَ ڇَڏِجِ هيکِلِي.

(سسئي آبري، ٦ ـ ٧)

(۴٢)

ڏکا ڏُونگَرَ! لاهِ، آئُون اَڳَ مُئِي آهيان،
آرِياڻيءَ سين آہِ، ذاتي سَڱُ ضَعِيفِ جو.

(سسئي آبري، ٦ ـ ٩)

(۴٣)

ڏکَ سُکَنِ جي سُونهَن، گهوريا سُکَ ڏُکَنِ ري!
جَنِين جيءَ وِرُونهَن، سَڄَڻُ آيو مان ڳَري.

(حسيني، ٦ ـ ٢۴)

(۴۴)

ڏکُ لَڳو، ڏُونگَرَ بَريو، پِينَرُ! کاٽي پُون،
مَنان لاٿو مُون، سَندو جِتَنَ آسرو.

(حسيني، ٦ ـ ١٦)

(۴۵)

ڏکوئِنِ اُهِجاڻُ، کُلهي قاتو کَنجُرو،
وَڃَنِ گُوندَرَ گَڏِيُون، لوکَ نہ آچِينِ پاڻُ،
سُورَنِ آسان ساڻُ، نَنديئي نِينهُن کيو.

(حسيني، ١٢ ـ ۴٠)

Gul Hayat Institute

(۴۶)

ڏُکويُون ڏيهان، جيڪُس لَڌي ويئيُون،
هاٽي ڪِنِ مُلان، پُڇان پِريِن خَبرُون؟

(حسيني،٦ – ١٧)

(۴۷)

ڏُکي تي ڏَڌورَ، لَهسي لَنؤ پُنهونءَ جي،
ڏيئي آڳِ اَتورَ، سَڀَ نہ سَاڙِي سَسُئِي.

(معذوري،٦ – ٥)

(۴۸)

ڏُکي! ڏُکُ مَٿي ڪَري، وَنءُ چَپَر پيهي،
گَڏِبَئِي ڏيهي، سُودِيُون ڏِينِدَءِ خَبرُون.

(معذوري،٦ – ٧)

(۴۹)

ڏُکي! ڏِکَ وسارِ، سيجَ ڦَٽي ڪَر، سَسُئِي،
پَٽين پيرُ نِهارِ، تہ آرياڻي اُتان لَهِين.

(معذوري،٦ – ٦)

(۵۰)

ڏُکيُون جان نہ مِڙَنِ، تان تان پَنَّ نہ ٿَئِي،
پِيُون هُنهَئِين هَٿَ هَٿَنِ، رُئنديِون رُٿَّ واريُون.

(حسيني،٦ – ١٨)

(۵۱)

ڏُکيءَ توءِ ڏُکارُ، توڙي وَسَنِ مِينهَڙا،
صاحِبَ هَٿِ سُکارُ، هِنَ وَسِ آهِينِ هَنڙا.

(معذوري،٦ – ٢٠)

(۵۲)

ڏُکيءَ توءِ ڏُکارُ، سيٺَنِ ڏيهُ سُڪاريو،
باروچاڻو بارُ، سَيِوئي سُواءَ سين.

(معذوري،٦ – ٢١)

(۵۳)

ڏُکيءَ ڏَمَرُ ناهِ، بُکيءَ کِلَ نہ اُڃِهي،
اُگهاڙِيءَ وِهانءُ، ويو ويچارِءَ وِسري.

(معذوري،٢ – ١)

(۵۴)

ڏُکيءَ ڏورَڻُ پانَّ تي، ويچاريءَ وِڌو،
ڏِيلُ جنهنجو ڏُکَ سين، سَپوئي سِڌو،
هُٿَڙُسِ آڳِ لِڌو، پوءِ تي ڪَري پَنڌڙا.

(معذوري، ٥ – ١١)

(۵۵)

ڏُکيءَ ڏِيهاٽي، مُنيءَ مَٿي هَٿڙا،
تنهن پَرِ نہ ڪاٽي، جنهن پَرِ جَئِي، جيڏِيُون!

(معذوري،٦ – ٨)

(۵۶)

ڏُکيءَ سَنديُون ڏُونگرين، آڏيءَ آهُون پَوَنِ،
ڏاري جو ڏُونگرَ کي، سو کي چيو چَوَنِ،
آريءَ جي اَفسوسَ ۾، مارُهو، مِرُون رُئَنِ،
اِنِ پَرِ سيئي هُوَنِ، هِنئڙا جن هَجي وِيا.

(معذوري،٦ – ١٢)

(۵۷)

ڏُکيءَ سَنديُون ڏُونگرين، اوچنگارُون اَچِنِ،
هَٽي سانگَ سَسُئِيءَ کي، کَلو کيو کيچِينِ،
جي هَٿَان هوتَ مَرَنِ، هوتُ تِنينِ جي هَنجَ ۾.

(معذوري،٦ – ١٤)

(۵۸)

ڏُکيءَ سَنديُون ڏُونگرين، پَسو! پٿُون پَوَنِ،
مُئِي پُڇاڻا مُنڌَ کي، روجهَ رُجَنِ ۾ رُئَنِ،
پُوٽا اِيهِين چَوَنِ، تہ ”مُئِيءَ آسانکي مارِيو“!

(معذوري،٦ – ١٣)

Gul Hayat Institute

(٥٩)

ڏُکيءَ سَنديُون ڏُونگرين، وَڻَ ٿِڻَ وايُون ڪَنِ،
وَٽان ويهي جَنِ، وَڏِيءِ سي وادوڙيا.

(معذوري، ٦ ـ ١٥)

(٦٠)

ڏَمُر ڏِهاٽي ڏي، سَندا ميهَرَ مِهٽا،
جَهليمَ ٿي جهوليءَ ۾، پَلَئي پايو سي،
مَرُ جان چالِيهَ چِي، سَڳان سُپيرِيَنِ جي.

(سهڻي، ٥ ـ ١٣)

(٦١)

ڏَمريو تہ ڏِئي، پَرچي تان پاٽَ پَري،
جُنگَ جَکِري کي، ٻَئي چِکِيُون چِٽَ ۾.

(بلاول، ٢ ـ ١٦)

(٦٢)

ڏَمَر پاسو ڏک سين، ڪاندِ ڪَشوري هوءِ،
'وَاللهُ مَعَ الصَّابِرِيۡنَ'، آگو اِيهين چوءِ.

(يمن ڪلياڻ، ٨ ـ ١٣)

(٦٣)

ڏَمَرَ ڏُونگَرَ جامَر! سَکَرَ، پاڻَ شَريڪَ سين،
ڪيهي ڪُلِفَت تنهن سين؟ جا گولِي اَهنجي گامَر،
وَرِج تُون وَريامَر! مُنهنجو اَچڻُ اَن ڳَري.

(سسئي آبري، ٦ ـ ٨)

(٦٤)

ڏَنا جِنَّ لَءِ، جيڏِيُون! ڏِيرَن مُون کي ڏُکَ،
پَکِيَس جان پَنِيورَ ڪان، تان سُور مَڙيئي سُکَ،
لَٿي مُون تان لُکَ، پُنهون ٿِيَسِ پاٺَهين.

(سسئي آبري، ٥ ـ ٣)

(٦٥)

ڏِنو ڪِينَ ڏِياچَ، تو سائِلَ سِڪائِي،
مُنهَن تي موٽائِي، مَٿو هَنيِس مَڱٽي.

(سورٺ، ٤ ـ ١٤)

(٦٦)

ڏِني ڏُکويا، اَنَّ ڏِني راضي ٿيا،
صوفي تي ٿيا، جِئن ڪِينَ ڪنيائُون پاڻَ سين.

(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٣)

(٦٧)

ڏوٿِيا! ڪو اوٺِيَنِ جو، مُون کي اُهجُ ڏِيو،
سَچُ ڪِ ساٿَ نِيو، پُنهون مُنهنجو پاڻَ سين؟

(حسيني، ١١ ـ ٨)

(٦٨)

ڏوٿِي سا ڏورِينِ، جا جوءِ سُئِي، نہ ٻُڌِي،
پاسا مَٿي پاهٽين، ڪاهوڙِي ڪوڙِينِ،
وِجا اُتِ ووڙِينِ، جِتِ نَهايَتَ ناهِ ڪا.

(ڪاهوڙي، ١ ـ ٨)

(٦٩)

ڏوٿِيُن چِيُس "ڏُورِ، ڪيچُ اَڳاهُون پَنڌُ ٿِيو"،
پاٽا چُڙهي پُورِ، وَکَ وِڌائِين وِتَري.

(حسيني، ١١ ـ ٧)

(٧٠)

ڏُورِ مَ تون ڏُوريج، صَبرُ ڪَرِ مَ سَسُئِي!
پُرَنُ چَڏِ پيرَن سين، وَهُڻُ وساريج،
سُکَنِ جا، سَيَڏُ چئي، لاڳاپا لاهيج،
هِنئين ساڻُ هَليج، تہ پَنڌُ پاسي پَرِ نِبري.

(سسئي آبري، ٩ ـ ٦)

Gul Hayat Institute

(۷۱)

ڏورِ مَ ڏئان ڏارَ، ڏورَڻُ گهڻو ڏاکڙو،
ڪوڙين لَکَ هَزارَ، اِنَ اونداهِيءَ اَنڌا ڪَيا.
(رامڪلي، ۹ ـ ۲۳)

(۷۲)

ڏورِ مَ ڏيہِ وِيو، پيرُ تُنهنجي پِرينءَ جو،
وهَڻُ واٽَڙيُنِ تي، ڪيچُينِ رِيَ ڪِهو؟
وِندُرِ جو وِيو، سو اَللهَ! واري آڻِئين!
(سسئي آبري، ۷ ـ ۱)

(۷۳)

ڏورَڻُ گهڻو ڏاڪِڙو، ڏورِج مَ رِءَ ڏِئي،
تان تان هوئِج حُجري، جان سين يارُ جِئي،
جَڏهِن پاسي پانَ ٿِئي، تَڏهِن چِڏج تَڪِيو.
(رامڪلي، ۹ ـ ۲۲)

(۷۴)

ڏورِيان، ڏورِيان، مَ لَهان! ساٿي ڪالهُوٽا،
لاهي لاڏُوٽا، سَفَرِ ڪَنهن سانگِ وِيا.
(حسيني، ۷ ـ ۴)

(۷۵)

ڏورِيان، ڏورِيان، مَ لَهان! شالَ مَ مِلان هوتَ!
مَنَ اندَرِ جا لوچَ، مَڃُڻِ مِلَڻَ سان مانِي ٿِئي.
(حسيني، ۷ ـ ۳)

(۷۶)

ڏوري ڏوري ڏيہَ، ماءِ! ڪاهوڙِي آئِيا،
مَيَنِ پيرين ڪيہَ، ڪُہُ چاڻان ڪَنهن پارَ جِي.
(ڪاهوڙي، ۳ ـ ۷)

(۷۷)

ڏوري لَهہُ ڏاتارُ، جِمَ وِهين ويسِرو!
هَڪِيو هوئج هوشيارُ، ڪنوڻِ ڪِنوَنديَءِ اوچِتِي.
(سريراڳ، ۶ ـ ۳)

(۷۸)

ڏُونگَرَ! تہ بيلي؛ ڏِجي بَنِ بيلِيُنِ ري،
ڪانَ چُلَندي چِپَرين، ساٿُسِ سَهيلي،
چوٽِيُون چَنبيلي، جِئَن تِئَن جهاڳِي اُڪَتي.
(ڪوهياري، ۲ ـ ۱۷)

(۷۹)

ڏُونگَرَ! تُون ڏاڍو، ڏاڍا! ڏاڍايُون ڪَرِين،
مُون تَنَ اَندَرِ تيئَن وَهِين، جِئَن وَڻُ وَڍِي واڍو،
اِيَ ڪَرَمَ جو ڪاڍو، ناٿَ پَٿَرِ ڪيرَ پَنڌَ ڪَري؟
(ڪوهياري، ۲ ـ ۱)

(۸۰)

ڏُونگَرَ! پُونِينِ ڪِيرَ، سَجَڻَ ميخُون ڏُونگرين،
هَهڙا سيڻَ سُڌِيرَ، ڪِينَ لَهَندِينءَ ڪي بِيا.
(ڪوهياري، ۲ ـ ۱۴)

(۸۱)

ڏُونگَرَ! ڏَسُ پِرِيُنِ جو، قافَ، نہ ڏِئين ڪَلَ؟
قَطارِيا ڪالهہَ وِيا، توڏا توهِين جَهلَ ؟
سُٽِي هوتُ هَڪَلَ، مانَ بُڌي باروچو وَري!
(ڪوهياري، ۲ ـ ۴)

(۸۲)

ڏُونگَرَ! ڏَسُ پِرِيُنِ جو، قافَ، نہ ڏِئين ڪو؟
قَطارِيا ڪالهہَ وِيا، توڏا وَٿان ٿو؟
هوتُ مُئيءَ جو هو، ڪو ساڄَنُ اُنهيءَ ساٿَ ۾؟
(ڪوهياري، ۲ ـ ۳)

(۸۳)

ڏُونگَرَ! ڏُکِ پَئي، ڪَيَمِ تو سين ڳالهڙي،
پاڻا آئُون مُئي، سُورُ سُٽائي پِرِينءَ جو!
(ڪوهياري، ۲ ـ ۸)

(۸۴)

ڏونگَرَ! ڏکَ سَنداءِ، پِرينءَ گَڏجان تہ چوان،
پِنيءَ ٿِئين پوارَئون، پيا ونگا وَرَ سَنداءَ،
چِگِي ڪانَ ڪَياءِ، پيرُ وِڃايُءِ پِرينءَ جو.

(ڪوهياري، ۲ـ ۲)

(۸۵)

ڏونگَر ! ڏُکوئِيُون، تو ۾ اورَڻَ آئِيُون،
جي اَڇِنِ قُوڙائِيُون، ڏِجَنِ دِلاسا تن کي.

(ڪوهياري، ۲ـ ۱۰)

(۸۶)

ڏونگَرَ! ڏُکوينُ کي، دلاسا ڏِجَنِ،
گَهٽُو پُڇجي تنَ کي، جن وَٽان هوتَ وَڃَنِ،
تُون ڪيئَن سَندا تن، پَهڻَ! پيرَ ڏُکوئِيين؟

(ڪوهياري، ۲ـ ۹)

(۸۷)

ڏونگَرَ! ڏُکوِيِن کي، ٻَلِ نہ سُکا ڳوڙها،
هُو جي پَهڻَ پَبَ جا، سي پَڇِي ٿِيا پورا،
گُونڊَرَ جا گهوڙا، وَڃَنِ جانِ جُدا ڪَيو!

(ڪوهياري، ۲ـ ۱۱)

(۸۸)

ڏونگَرُ ڏِنا نوڻِ، مُون پارڪُو پُڇِيا،
هيڪليُون هَلَنِ جي، سي تاڪُنِ سَندي تُوڻِ،
اِيَ اَهڪِي پوڻِ، سونهَنِ رءَ نہ سُتَرِي.

(حسيني، ۱۲ـ ۲۴)

(۸۹)

ڏونگَرَ! ڏوراپو، پَهرِيون چَوَنديَس پرينءَ کي:
"پَهڻَ پيرَ پِٿُون ڪَيا، تَرِيُون چِنِيُون تو،
رَحمُ نہ پيُءِ روحَ ۾، قَدَرُ مُنهنجو ڪو:"
واکو ڪَنديَس: "وو! مُون سين جَبَلُ تو جاڙُون ڪَرِي!"

(ڪوهياري، ۲ـ ۵)

(۹۰)

ڏونگَرَ! ڏيهاڻي، پاڻُ مَٿان تو گهورِيان،
تو مَنجِهہ رِهاڻي، سَدا ٻارُوچَنِ جي.

(ڪوهياري، ۲ـ ۱۲)

(۹۱)

ڏونگَرَ لَڳِنِ ڏِينهَن، مانَ وَرڪَنِ سُپِرين،
ڪَيَسِ نِماڻي نِينهَن، آيَلِ! ٻارُوچَنِ جي.

(ڏهر، ۲ـ ۱۷)

(۹۲)

ڏونگَرَ! مُون سين رو، ڪَڍِي پارَ پُنهونءَ جا،
سَڄَڻُ هومِ هيڪڙو، وِيو قُوڙائي سو،
ڪَنهن کي ڏِيان ڏوهُ؟ مُون سين اِرادي اِئَن ڪَيو!

(ڪوهياري، ۲ـ ۹)

(۹۳)

ڏونگَرَ! مُون نہ ڏُکوءِ، آئُون اَڳَ ڏُکوئي آهِيان،
سارِيان ڪونَ سُکوءِ، سُورَ گُهٽيئي سَنپِران.

(ڪوهياري، ۲ـ ۲)

(۹۴)

ڏونگَرُ نہ ڏوٽي، ڏونگَرُ سُڄو ڏوٽِينِ ري،
پُڇان پَرو ٿي، ڪِ ڏوٽي ڏُٿِ اَڇِٽا؟

(ڪاهوڙي، ۳ـ ۱۸)

(۹۵)

ڏونگَرُ نہ ڏوري، سِڪَڻَ جون سَڏون ڪَري،
وِيني گَهرِ گهوري، مَٿان پِرِين جِندُڙو.

(سسئي آبري، ۴ـ ۲)

(۹۶)

ڏونگَرِين ڏِسجَنِ، اَڄُ پِڻ رُيُون اُن جُون،
ڏوٽِيَڙا ڏُٿَ کي، آرازان اَڇنِ،
خيما ڪاهوڙِيَنِ، اَڄُ نہ اُنهين پيٽِيين.

(ڪاهوڙي، ۳ـ ۱۷)

Gul Hayat Institute

(٩٧)

ڏني سڪ سَسُئِيءَ کي، پيليائي پَروچ،
لوڪَ وِچان ئي لوچ، نيٺي پَهُچائي پُنهونءَ کي.
(حسيني، ۵ ـ ٦)

(٩٨)

ڏھاڳان سُهاڳِڻيون، ڪَهڙي ڏوھ ڪَنبَنِ؟
وَرُ وِڏُوتو اِيَھين، جِنَ جِنَ پاڻُ پَسَنِ.
(ليلا چنيسر، ٢ ـ ١١)

(٩٩)

ڏھاڻي ڏَنَمِ ڪيترا، جنين ماريو موڪَ،
گھَرَ ۾ گھاتوئڙن جا، تا مارينم توڪَ،
لَڏي وِچان لوڪَ، اُونهي وِيا، اوھري.
(گھاتو، ١ ـ ٦)

(١٠٠)

ڏھلا مون ڏِينهَن ٿِيا، پِيُرِ، چامَ! چِيُون،
ڪَندي پَنڌُ پَهاڙَ ڏي، ٽِيڙَمِ رُوحُ رِيُون،
لُڇيو ٿِيان، لَطِيفُ چئي، ڪارڻَ دوستَ ڏيُون،
ياڻيان لَڪَ لِيُون، جي سُورَ پِريانَ جا ساڻُ مون.
(سسئي آبري، ٩ ـ ١١)

(١٠١)

ڏھين ڏينهن ڏکَ ٿِيا، پِريِنءَ پابوهيا پَسُ،
وَرقَ جي وصالَ جا، سي واري ڪَيائُون وَسُ،
لَڏائُون، لَطِيفُ چئي، سَندو کُروءَ گَسُ،
جوکِڻِ ڪَنِيو جَسُ، لِڪا ڀِنَنِ لوڪَ ۾.
(رامڪلي، ٢ ـ ١٠)

(١٠٢)

ڏِيا تيلَ قُليلَ جا، پارِيَمِ تائين بانگَ،
ڏِولو ڏِتِ رَھائيو، ڪَنهن سَتائي سانگَ،
چانگي چَڙهي آءٌ تُون، لالَ! وَرائي لانگَ،
ڪوڙين پَتين ڪانگَ، اُڏايامَ: اَچيچ تُون.
(مومل راڻو، ٤ ـ ٣)

(١٠٣)

ڏيرَن ڏوھُ نہ، جيڏِيُون! ماءِ! مڙڻو ئي مُون،
آئُون اَسُونهين، اُوءِ سُونهان، پرين پَلا پَـرَ پُون،
اَصلِ آريءَ چامَ جو، پانڌُ نہ پُڄتوسُون،
جنهن جو تُونهين تُون، سي پيادِيُون پَهُچائِيين!
(ديسي، ٧ ـ ١٤)

(١٠٤)

ڏيکارِيُسِ ڏَکَنِ، گُونڌرَ گَسُ پريِنُ جو،
سُونهائي سُورَنِ، ڪِي هيڪانديِ هَوتَ سين.
(حسيني، ٦ ـ ٢)

(١٠٥)

"ڏِيَنُ گهٽو ڏُهلو، سبي ڏِيَنُ سُکُ،
سو تان، ڏِياچَ! ڏُکُ، جو تَعَلُقُ رَکي تَندُ سين."
(سورٺ، ٣ ـ ١٦)

(١٠٦)

ڏيهاڻي ڏمَرُ ڪري، مَٽي مُحَبتَ مُون،
تَنهن کي اَچي تُون، پِريمِ! ڪوھُ نہ پَلئين؟
(سهڻي، ابيات متفرقہ ـ ٨)

(١٠٧)

ڏيہُ ڏيهان ئِي ڏُورِ، پَرڏيهان پَري ٿِيا،
سيڻَنِ ڪارڻُ سَسُئِي، پيئي پَرانهين پُورِ،
تُون وَڃِين، هوتَ! حُضورِ، مُنهنجو جيءُ جيلانهين ٿئي.
(سسئي آبري، ٧ ـ ٣)

(١٠٨)

ڏيہُ ڏيهائي ناھِ، جِتي پيرُ نہ پَکِيان،
تِتي ڪاھوڙِيان، وَرَ ڏيئي وَڻَ چُونڊِيا.
(ڪاھوڙي، ٢ ـ ١٠)

(١٠٩)

ڏيئي رِيڄُ راڻُڪَ کي، ڪَيائين لوتَڙيءَ تي لَلَ،
ڏُلهي چِڏيائين ڏَرَ کي، پاٽيءَ پَريائين پَلَ،
آندائين آبَ اُڃَلَ، موڪَلَ ٿِي مينهَن کي.
(سارنگ، ٣ ـ ٥)

Gul Hayat Institute

وائي- ۱

ڏاگهنِ، ڏيرَنِ سانُ، ڪَرَهَنِ ڪيچيُنِ سانُ،
مَتان ڪا ٻي لَنؤ لائي!
آئُون سُتي، هُو هَليا، وِيڙا ڪَرَهَل ڪاهي،
آسَ اَڳيان اُنِ جي، "ٻَرِا ٻَرِا!" ڪَيو ٻاڏائي،
چَتُرَ ڏيئي چِتَ کي، وِيڙا هوتُ ڇپائي،
جيڪا هُيَن مَنَ ۾، وِيڙا پنهنجي پُڄائي،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، اِيندَمِ واڳَ وَرائي.

(ديسي، ۱ ـ وائي)

وائي- ۲

ڏُکَ لاهِيندمِ ڏُونگَرَ، ووءِ! ماءِ! پِرِيُنِ جا مونکي سَپيئي.
جو پَسانَ سو پانئِيان، پِرِيان جو پَهي،
ڏادِي ذاتِ جَتَنِ جي، وِيئي ڏيلُ ڏَهي،
آئُون ڏورِيندي اُنِ کي، رائِي راتِ رهي،
ڏِٺا وَڻَ ڪوهِيارَ جا، وِيئي اُجَ لَهي.

(سامونڊي، ۳ ـ وائي ۲)

وائي- ۳

ڏِنو راءِ ڏِياچَ، هِيُ سِرُ صاحبَ تان صَدِقو،
ڇَڏي هَليو هِتَهِين، راڻِيُون پَنهنجا راڄَ،
اَڳهيو دَرِ اَللّهَ، جي ڪوڙين پُنَسِ ڪاڄَ،
مَڱي وَرِتو مَڱڻي، ڪَهي سانُ ڪُماچَ،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، تِيَسِ ڪَمَ سُڪاڄَ.

(سورٺ، ۱ ـ وائي)

وائي- ۴

ڏورِ وَڃيو، ڏِينهَن لائي، ڪا سوڍَلَ کي سَمجهائي،
جيڏِيُون! مُنهنجي راڻَـلَ کي، ڪا ٻاجَهہ پَئي!
چَنا، مَنَهَن، ماڙِيُون، اوڏانهِين اَڏائي،
ميڙ مُنجان ٽي، مينڌِرا! تو دَرِ تيلاهي،
مَنَٿَ مُنهنجي مينڌِرا! مانَ مَ موٽائي،
قَتِيلَ مِينهَن فِراقَ جا، وِيني وَسائي،
سودِا! سِرُ پڻ گهورِيان، آءُ ڪَرَهو ڪاڪِ وَرائي،
لُڏُوٽِيان، لَطِيفُ چَئي، شَلَ پِيرُ مُئيءَ ڏي پائي!

(مومل راڻو، ۵ ـ وائي)

وائي- ۵

ڏُونگَـرَ ٽي ڏوري، ونڌُرِ ٽي ووڙي،
جَتَنِ لَءِ، جيڏِيُون! ڏُونگَـرَ ٽي ڏوري.
سُورَ پائي تِيَسِ، سُڄَ ۾، چامَ پُنَهَلَ ڪان اوري،
اُٺَ چاڙِينديَسِ اُنِ جا، ٽَڪَرَ پاسِ ٽوري،
مَهارُون تن مَيَنِ جون، خُوبُ خوشيءَ مان جوڙي،
ڪاهي ڪَڏَ ڪيچيُنِ جي، ڪِينَ پُڇي، تَڙَ توڙي؛
اَدِيُون! شاهُ لَطِيفُ چَئي، آءُ، آري جامَ! اوري.

(حسيني، ۴ ـ وائي ۲)

Gul Hayat Institute

ڊ

(١)

ڏاٿي ڳھٽا اَڄِنِ، مَنُ سوڍي ونگسيو،
ڪا جا لائي مينڌِري، لالي ڪي لِڳنِ،
راٺو اَکڙِيَنِ، وِساريان، نہ وِسري.

(مومل راڻو، ۴ ـ ٨)

(٢)

ڏِٺِ ڏِري پَٽِ پيئِيُون، آيُون اَمر ڪوٽَ،
پُسايُون پَلَرَ سين، سُڪا پَٽَ جي سوٽَ،
چَنچَلَ ڏيئي چوٽَ، سَڀ سامارو سَرِ ڪيو.

(سارنگ، ۴ ـ ٦)

(٣)

ڏِٺِ ڏِري پَٽِ پيئِيُون، آيُون ڪاھي ڪاماري،
وَنا پَٽَ پُراڻَ جا، وَنِيُون ساماري،
ڪَڪَرَ ۾ ڪاري، وِڄُڙِيُن پَسو! ويسَ ڪَيا.

(سارنگ، ۴ ـ ٧)

(۴)

ڏِٺِ ڏِري پَٽِ پيئِيُون، ٿِيا وَلھارَنِ ويَ،
سِڄُ، چَنڊُ نہ پاڙِيان، سيٽَنِ جي شَبيہَ،
جي جانِي اَندَرِ جِيءَ، سي پِرين پيھي گھَرِ آئِيا.

(سارنگ، ۴ ـ ٨)

(۵)

ڏِٺِ ڏِري پَٽِ پيئِيُون، پاسي پارڪَرَ،
سَپيئي پَريا سَرَ، پَلَرَ جي پالوٽَ سين.

(سارنگ، ۴ ـ ۵)

(٦)

ڏِٺِ ڏِري پَٽِ پيئِيُون، وڄُنِ ڪَيا ڏَرمَ،
واحدَ وَڌائِي ڪَيا، ڪُنڍَنِ سانُ ڪَرمَ،
سَنگھارَنِ شَرمَ، رَکُ مُنھنجا سُپرين.

(سارنگ، ۴ ـ ١٠)

(٧)

ڏِٺِ ڏِري پَٽِ پيئِيُون، وِڄُنِ ڪَيو واڇو،
پَکو پَنھنجي پِرينءَ لَءِ، سِبي ڪَرِ ساڇو،
سَڄَڻُ سَباجھو، پيچ پِنيءَ گھَرِ آئِيو.

(سارنگ، ۴ ـ ٩)

(٨)

ڏِٺِ مَ وَڄِ ڏِولَ! ڪاٺِياري ڪاڪِ ڪَري!
آئُون اَڳھين آھيان، ٻَڌِي تُنھنجي ٻولَ،
توکي ساري، سُپرين! رُنُم مَنجھہِ رَتولَ،
تِڪاٽا ۽ ٽولَ، وِسَہُ، مُون وِہُ ٿِيا.

(مومل راڻو، ٧ ـ ١)

(٩)

ڏِٺِين پَٽين ڏِيرَ، مَھِيَن، مارُوئَڙَنِ جا،
پاٿُرُ سَڀ پَچِي پيو، گھَرِ گھارِيندي ڪيرَ؟
ڪوٺِيِين لَڳِنِ ڪِيرَ، مَحلين مُنجھي مون ھِئُون.

(مارئي، ٩ ـ ٣)

(١٠)

ڏورُ نہ اَڳِينءَ ڏارَ، مَھَندِ مَلاحَنِ لَکيو،
موڙِي چوڙِيا مَڪُڙا، پَسِي پاٽِيءَ پارَ،
جَسودَنِ جيھا يارَ، پِيڙا وِيرَ وماس ۾.

(ڏھر، ١ ـ ١٠)

(١١)

ڏولا! اولا نہ سَھان، آڏا اَڏِيءَ جي،
تو وَرَ! وَھُون ڪيتِريُون: مُون وَرُ تُون وَري،
پِرتان پيرَ پَري، مَلھائَج مِسڪِينَ ڪي.

(ليلا چنيسر، ٣ ـ ١٣)

Gul Hayat Institute

(١٢)

ڍولا ڍيلَ مَ مُون، ڪانڌ! ڪَميٽي آهيان،
سِڪَ تُنهنجيءَ، سُپِرين! پيرِي وِڌِيَسِ پُون،
مُون وَرُ تُون ئي تُون؛ تو، وَرَا! وَهُون ڪيتريُون.

(ليلا چنيسر، ٣ ــ ١٠)

(١٣)

ڍولا! ڪُجاڙيان، ٻولائِيو ٻوڏُ چَئِين؟
آئُون تو پيراندِيان، ڪَرَ موڙِيو، وَرَا! اُٿِيان!

(ليلا چنيسر، ١ ــ ١٧)

(١٤)

ڍولُ مَ ڪٽي ٻانهَنڙي، پِرهَ مَ ڪٽي پانڌُ،
آئُون پَنهِنجو ڪانڌُ، لوڪَان لِڪي رانئِيان.

(ڏهر، ٣ ــ ١٨)

(١٥)

ڍولي ڍِڪِي آهِيان، هُيَسِ اُگھاڙي آڳَ،
جوڙي وِچان جَڳَ، ڪَڪَرُ ڪَيائِينمِ ڪاڪِ جو.

(مومل راڻو، ٨ ــ ١٠)

(١٦)

ڍولي ڍِڪِي آهِيان، هُيَسِ اُگھاڙي آنءُ،
رَکي پنهنجو نانءُ، ڪَڪَرُ ڪَيائِينمِ ڪاڪِ جو.

(مومل راڻو، ٨ ــ ١١)

(١٧)

ڍولي ڍِڪِي آهِيان، هُيَسِ اُگھاڙِي،
ڏيئِي لِڪَ لاڙِي، ڪَڪَرُ ڪَيائِينمِ ڪاڪِ جو.

(مومل راڻو، ٨ ــ ٩)

(١٨)

ڍوليو وِيـَڙهو ڏورِ، تي تِي سيءَ گُذاريان،
مادَرِ! مُون مَ چورِ، ناتَ پِدَرِ پوندي پِرينءَ ري.

(ساموندي، ١ ــ ٣١)

وائي-١

ڏکَ ڏِکيندو، مُون نہ ڇڏِيندو، شَفِيعُ شافِعُ سُپِرِين.
اَنڌا، اُونڌا، آڪُڙيا، سَڀِ نِباهي نِيندو،
واتان ويچارَن جي، دارُون پاڻَ ڏرِيندو،
ڏُهارِن کي ڏاڪَڙا، لَکَ سَڀِ لَنگهائِيندو،
نُورُ نَاڪارو نہ ڪَري، مُحَمَّدَ مِنَٿَ مَڃِيندو،
هت هُتَ حامي هِنِ جو، اَڳِيان آڏَرَ ڏِيندو،
طَهُورا تَڙِيَنِ کي، پاندَپُ پيارِيندو،
پاڻَ سُڃاڻي پاڻَهِين، ڪامِلُ ڪَرَمُ ڪَرِيندو،
تَنبُو آڻي تاءِ ۾، عاصِيَنِ ڪاڻ اَڏِيندو،
داتا دوزَخِيَنِ تان، ليڪو لَهرائِيندو،
رَسَنَ وِيرَ رَسِي ڪَري، مُشڪَ رَنگُ مَتِيندو،
"رَحمَةٌ لِلعَالَمِينَ"، اَهڪيءَ آڳُهُ تِيندو،
اُتي عَبدُاللّطِيفُ جو، هادي هَٿَ جَهلِيندو.

(بلاول، ٤ ــ وائي)

Gul Hayat Institute

ر

(١)

راتِ ڏِٺائِين روجَھہ، ڀانءِ ڪِ اوتِي آئِيا،
پِرِيـَتَـٽي پِرِيُنِ جي، سِڪَڻَ ڪِي سَڀوجھہَ،
هُئِي گهَڻو اَبوجهہَ، سوُرَنِ سُنهائِي سَسُئِي.
(ديسي، ٥ ــ ٢)

(٢)

راتِيان رِجَهِن رامَ سين، ڏِينهان ڪَنِ سَنانُ،
جوڳِي سي اِنانُ، وَٺُون جن وِرهائِيُون.
(رامڪلي، ٩ ــ ٥١)

(٣)

راتِ سَهائِي، پِوُن سَنئِين، پِائِي! گهُرجي پَلُ،
آهُرَ ۾ ايلاچِيون، چندن چَرِي چَلُ،
مون توئِي سين ڳالهڙِي، ٻئِي ڪنهين مَ سَل،
هاهُرَ ڪندو هَلُ، تہ ڪِجايُون ڪَرَنِ ڪي.
(ڪنيات، ١ ــ ٦)

(٤)

رات سَهائي، پِوُن سَنئِين، پَٽِيُن وڏو پَنڌُ،
هلندي حَبِيبن ڏي، ڪَرَها! موڙ مَ ڪَنڌُ،
ٻَنڌَنُ سوئي ٻَنڌُ، جو پهچائي پِرِينِ ڪي.
(ڪنيات، ١ ــ ٥)

(٥)

رات سَهائي، پِوُن سَنئِين، پِرتِ، نَئِين، پَنڌُ پَسُ،
ميا! محبوبنِ ڏي، وڃڻ ڪجي، وَسُ،
رات هلي تون رَسُ، تہ خبر ڪَرن نہ پوي.
(ڪنيات، ١ ــ ٨)

(٦)

رات سَهائي، پِوُنءِ سَنئِين، پِرتِ نَئِين، پَنڌُ پُورِ،
ميا! محبوبنِ جي، هلِي وانءُ حُضُورِ،
جي چِٽڪنِ چِتَ ۾، سي ڪِئن سَجَڻَ ڏُورِ؟
اللہ لَڳِ اَسُورِ، اُٺان ئي تي آءُ تون.
(ڪنيات، ١ ــ ٧)

(٧)

راجا جو راضِي ٿِيو، تَنهن ڏِنا وَڏا ڏانَ،
موتِي ڪارِيا مَڱٽِي، طَرحَ تُنبي ڪي تانَ،
”مُون وَتِ مالَ مَتاعَ جي، ڪَمي آهيان ڪانَ،
ڪارَڻِ رَبَّ رَحِمانَ، سِرُ وَڍِي، سُلطانَ! ڏي.“
(سورٺ، ٢ ــ ٧)

(٨)

راجا رَنگِ مَحَلَ ۾، جاجڪُ سِرِ زَمِينَ،
جا هَنيائِين هَـٿَن سين، سا سُئِي بالا بِينَ،
جِت اَچَنِ نہ اُردابيگِيُون، اُتِ ڪوٺايو اَمِينَ،
”تازي ڏِيوسِ تَڪِڙا، جَوهَرَ پائِي زِينَ؛“
ٻيو مَڱِي ڪِينَ، ڌاران سِرَ، سَيَّدُ چئي.
(سورٺ، ٢ ــ ٦)

(٩)

رامُ رَهِيُنِ ۾ رُوحَ، ٻَهَرَ ٻولِينِ ڪي ٻيو،
سَدائِين سَفَرَ ۾، مَٿا ٿِيَنِ مُوءَ،
سامِيَڙا صُبُوحَ، سارِيان گهڻو سَيَّدَ چئي.
(رامڪلي، ٦ ــ ٣)

(١٠)

راٺا! تُنهنجي راہَ تي، ڏِيهاڙِي ڏيڪان،
راٺي جِيءَ رِهاڻَ جوُن، رُوحَ اَندَرِ ريڪان،
مُحَبَتَ جُون ميڪَان؛ توسين، لالَ! لَپيٽِيُون.
(مومل راڻو، ٤ ــ ١١)

Gul Hayat Institute

(١١)

راڻا! رِهاڻيُون، سوڍا، ويٺي سارِيان،
سَهسين سِجَ اُلٿا، راتِيُون وِهاڻيُون،
ڪوڙين مُون ڪاٽيُون: ڍولا! ڍِڪي، آءُ تُون.

(مومل راڻو، ٦ ـ ١٢)

(١٢)

راڻا! هُيَسِ رِيَ، تو سائِينءَ مُون سونُ ڪَيو،
مُنهنجي مَدايُن جو، حالُ اَٽيئي هِيُّ،
ڍولِيا! ڍِڪَڻُ ٿِيُّ، ڪامِلَ! ڪَچايُن جو.

(مومل راڻو، ٨ ـ ٨)

(١٣)

راڻا! نہ چاڻان، ڪِئَن وڏُوڙِين؟ وَلَها!
اَچي ڪاڪ ڪَنڌِن ۾، پَرچي ڏي پاٽا،
مينڌِرا! ماڻا، تو رِءَ ڪَنڌِيَس ڪِن سين؟

(مومل راڻو، ٧ ـ ٩)

(١٤)

راڻو پانيو راندِ، وَڃيو ڪِئَن وڙُ رائِيين؟
وَرُ وڏُوڻو اِيهين، جِئَن پَرُ پُڄتوءِ پاندِ،
هَيءِ! پِڳِيءَ هيڪاندِ، سوڍو سارِينديِنءَ گهٽو.

(مومل راڻو، ٥ ـ ٦)

(١٥)

راڻو رَبُ راضي ڪَري، مانَ وَرائي واڳَ،
چَندَنَ سين چڪَ ڪَري، مُومَل لنبي ماڳَ،
سوڍي جي سُهاڳَ، ڏِٺُ مِڙوئي ڍِڪيو.

(مومل راڻو، ٩ ـ ٤)

(١٦)

راڻو ڪا راتِ ويو، ڳُجهي ڳالهہ ڪَري،
سوڍي رِءَ، سَرَتِيُون! هُڏُ نہ ساهہ سَري،
وَڃي مانَ وَري! آسائِتي آهِيان.

(مومل راڻو، ٤ ـ ٩)

(١٧)

راڻي جي رِهاڻَ مان، ڪو آديسِي آيو،
چوڏِهينءَ ماهَ چَنڊَ جِئَن، ڪَيو سامِيءَ سَهائو،
لَٽو اُونداهو، جوڳِيءَ سَنڌِيءَ جوتِ سان.

(مومل راڻو، ٩ ـ ١)

(١٨)

راڻي جي رِهاڻَ مان، ڪو آيو آديسِي،
ڪَٿُوريءَ خوشِبُوءَ سين، وِلاتَ سَڀِ واسِي،
سُوڏو سَناسِي، اُتانهين ٿِي آيو.

(مومل راڻو، ٩ ـ ٢)

(١٩)

راڻي رِنُ ڪَيو، جيڏِيُون! مُنهنجي جيءَ سين،
مَنُ مينڌِري وَڍِيو، ڏِٻي ڏَڙَ پِيو،
ٻُجهان، ٻَهَرِ ويو: هِنئُون هَنڌِ نہ هيڪِڙي.

(مومل راڻو، ٧ ـ ٨)

(٢٠)

راڻي ريٻارو، تڏانهن مُڪو تَڪِڙو،
لُڏُوٽِيان، لَطِيفُ چَئي، ماڃ موچارو،
صُبحَ سَوارو، ڪاڪِ گهڙَندو ڪَرَهو.

(مومل راڻو، ٩ ـ ٣)

(٢١)

راڻي سَندو رُوحَ ۾، پَسو! پَڳهہ پِيومِ،
پيڙيءَ جِئَن ٻَڌي ويو، سوڍو ساهُ سَندومِ،
وِهَنُ وِهُ تِيومِ: جاڳِيو ٿي، جَرُ هارِيان.

(مومل راڻو، ٧ ـ ١٦)

(٢٢)

راهَ شَرِيعَتَ هَلِيا، تَفَڪُرُ طَرِيقون،
حالَ حَقِيقَتَ رَسِيا، مَعرِفَتَ ماڳون،

Gul Hayat Institute

ناسُوتُ، مَلَڪُوتُ، جَبرُوتُ، اِيُ اِنعامُ لَدُون،
پَسُ لاھُوتُ لَنگِھيون، ھاھُوتَ مَٿي هَلِيا.
(رامڪلي، ٥ _ ١٤)

(٢٣)

راھُو! تُنھنجي رِيتِ، پَـرَڪَنديِن پَڌِري،
گَھٽا گھوڙَنِ چاڙِھيءِ، مُسافِرَ مَسِيتِ،
پُڇِين ڪانہ وِڏِيتِ، جي آيا، سي اَگِھيا.
(بلاول، ٢ _ ١٠)

(٢٤)

راھُوءَ جا رَھِيامِ، سَنِيھا سَرِيرَ ۾،
ٻِيا دَرَ وِسِريامِ، ڏِني جادَمَ جَڪري.
(بلاول، ٢ _ ٩)

(٢٥)

رائـو، رُجَ، رَھُون، جِتي نِينھان نِڪَٽي،
لَڳِيو پِيرَ لَڪَنِ سين، ڇِڇِيو ٽِيَـنِ ڇِھُون،
تان ڪا سارَ لَـھُون، ھوت! ڪَمِيٽيءَ، سُپِرين!
(ڪاھوڙي، ١ _ ٢٠)

(٢٦)

راءِ سين رُنا جي، تِـنِ جاڙيجَنِ جاڙَ ڪِي،
ڪِئَن ماٽِيندا سي، چوڏھن چارو ڪَچَڙو؟
(ڏھر، ٤ _ ٣٣)

(٢٧)

رائـي ڪِي رَنجُورَ، ٽَڪَرَ توءِ ٽاڪِيو چڙِھي،
لانچي لَڪَ، لَطِيفُ چئي، هَلي ڏانھن حُضُورَ،
رَھِيا سَڀِ رُجُنِ ۾، سَسُئِيءَ جا سالُورَ،
ساڃَنُ ميڙِيُسِ سُورَ، سُکَ نہ ميڙِيُسِ سُپِرِين.
(سسئي آبري، ٧ _ ١٤)

(٢٨)

رُنِي جا رِھاڻِ، سا پِيَ پَھَنِي نہ ٽِئِي،
ڪَنھن ڪَـرَ وِڌي ڪاڻِ، پاٽا نِينھُن نِڪالِيو.
(آسا، ٤ _ ٤٨)

(٢٩)

رُجُنِ ۾ رَڙِ ٿي، جَھري ڪَري جوءِ،
اِيَ نہ عَورَتَ ھوءِ، اِيَ تان آهَ عِشقَ جي.
(معذوري، ٧ _ ٢٠)

(٣٠)

رُجُنِ ۾ رَڙِ ٿِي، ڪَرَ چَنُونءَ جي چانگھارَ،
اِيَ عِشقَ جا اُبَڪارَ، نَعرو آھي نِينھَن جو.
(معذوري، ٧ _ ١٩)

(٣١)

رُجُنِ ۾ رَڙِ ٿِي، ڪَرَ سارَنگِي سازُ،
اِيُ عِشقَ جو آوازُ، ماڙھو رَڪَنِ مُنڍَ تي.
(معذوري، ٧ _ ٢٢)

(٣٢)

رُجُنِ ۾ رَڙِ ٿِي، ڪَرَ ڪَرڪِي ڪُونجَ،
نَعرو مَنجِھہ نِڪُونجَ، اِيَ آهَ عِشقَ جِي.
(معذوري، ٧ _ ٢١)

(٣٣)

رُجُنِ ۾ رَڙِ ٿِي، ڪَر ڪوڪِلَ جي ڪُوڪَ،
وَلوَلو ءِ وُوڪَ، اِيَ تان آهَ عِشقَ جِي.
(معذوري، ٧ _ ١٨)

(٣٤)

رَڃِي جي رِيٽو ٿِيا، ڪِينَ اُباڻِجَنِ اوءِ،
ڪُنِيُ نہ ڪاري تنھن ڪي، جو ھالاري ھوءِ،
توڏِ ڏوبِي ڏوءِ، تہ لالي تَھِين نہ لَھي.
(مومل راڻو، ٣ _ ٦)

(۳۵)

رَڙِي ريبارَڻ روءِ، اُپِي ڏِنگَرَ جهلَ،
پَرِي هِتان پَلَ، ڪيتِريُون ڪاهي وِيا!
(ڏهر، ۴ ـ ۴۰)

(۳۶)

رَڙِي ريبارَڻ روءِ، اُپِي ڏِنگَرَ ڏارَ،
وَڃَنِ اَڄُ وَڳَ هَٽِيو، سُئَرِ جي سُوارَ،
ڪاڇي ٻِنِين پارَ، ڏاڪو هِنِ جو ڏِسِيِين.
(ڏهر، ۴ ـ ۴۱)

(۳۷)

رَڙِي ريبارَڻ روءِ، واڙِي پايو وَڇِڙا،
ڪَرا وينَ ڪَنگهارَ ڪي، چينچَلَ اُپِي چوءِ،
واڙِي وَڃُ نه ڪوءِ، لاکو لوڙائُنِ سين.
(ڏهر، ۴ ـ ۴۲)

(۳۸)

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهورِيو: اُٺُ اوراهُون آڻِ:
ليڙِي جو، لَطِيفُ چَئِي، تَنگُ سَوارو تاڻِ،
شَرمَندِيُون سَپِين پَرين، پُنيءَ لائِجِ پاڻِ،
اَچِي مُشڪَ ماڻِ، ته سوڍا! سُڪِياڻي ٽِيان.
(مومل راڻو، ۵ ـ ۷)

(۳۹)

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهورِيو: اُٺُ اوراهُون چوڙِ:
تو رِءَ ڪاڪِ ڪَڙِي ٿِئي، ساڻُ سِرڪَندَ سوڙِ،
اَچِي چَندَنُ چوڙِ، ته سوڍا! سُڪِياڻي ٽِيان.
(مومل راڻو، ۵ ـ ۸)

(۴۰)

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهورِيو: پَرچُ، مَ وانءُ پَرِي:
مارِيَسِ ڦَٽَ فِراقَ جي، جِهَتَ جي ذَرِي:
لالَنَ جي، لَطِيفُ چَئِي، سُونهان ئي سَرِي،
آيَسِ تو ٻَرِي، ته سوڍا! سُڪِياڻي ٽِيان.
(مومل راڻو، ۵ ـ ۹)

(۴۱)

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهورِيو: ڇَڏِ، راڻا! ريڏائِي،
مُنهنجي ميٽ، مينڌِرا! عاقِلَ! آڳلائِي،
لِيپِتِج، لَطِيفُ چَئِي، ڪامِلَ! ڪَچائِي،
ڪَرِ مَعافُ مَدائِي، ته سوڍا! سُڪِياڻي ٽِيان.
(مومل راڻو، ۵ ـ ۱۱)

(۴۲)

رُسُ مَ، رُسَڻُ گهورِيو: راڻا! ڇَڏِ رِياءُ،
ميٽ مَدايُون، موٽُ تُون، ڪَرِي نِرتِ نِياءُ،
لالَنَ جو، لَطِيفُ چَئِي، ڪونهي سُونهَن سِياءُ،
اَوَڳُڻَ ڏِڪي آءُ، ته سوڍا! سُڪِياڻي ٽِيان.
(مومل راڻو، ۵ ـ ۱۰)

(۴۳)

رُسَڻُ نه آهي، ريتِ، پَهَنيءَ پاهَڻُ ناهِ ڪو،
پَسو مَنجهِ پِريتِ، جيهائي جوڙُ وَهي.
(آسا، ۴ ـ ۵۰)

(۴۴)

رَڳُون ٽيون رَبابُ، وَڄَنِ ويلَ سَپَڪَنهِين،
لُڇَڻُ، ڪُڇَڻُ نه ٿِيو، جانِبُ رِيَ جَبابُ،
سوئِي سَنڌِيندَمِ سُپِرِين، ڪَيَسِ جنهن ڪَبابُ،
سوئِي عين عَذابُ، سوئِي راحَتَ رُوحَ جي.
(ڪليات، ۳ ـ ۴۴)

(۴۵)

روجهَه ڏٺائِين راتِ، هوتُ ٻُوليندي حَبَ ۾،
ڪيچِيُنِ جي ڪَرِي ٿِئي، توءِ تِنين جي تاتِ.
ٻاروچاڻي ڏاتِ، مَنان مُئيءَ نه وِسِري.
(ديسي، ۵ ـ ۳)

Gul Hayat Institute

(۴۶)

رُوحَ ۾ رَهِيُنِ رامُ، ٻَھر ٻولِين ڪِي ٻيو،
پيالو پُرُ ڪَري، جوبَ پِيتائُون جامُ،
تِهان پوءِ تَمامُ، تِنِ تَڪِيا تاڪي ڇَڏِيا.

(رامڪلي، ٦ ـ ٢)

(۴۷)

روضي تان رَسُولَ جي، ڪَيو وِڄُڙِيُنِ وارو،
پَرِيائُون پِيرَ پَئي، نَظَرَ سين نارو،
هادي! ڀَرِ حُڪمَ سين، هِيُ تَڙُ تاسِيارو،
نِرمَلَ نِظارو، پِيَّ پَسايو پانهنجو.

(سارنگ، ۱ ـ ١٦)

(۴۸)

رو، وِسائي راند، پَهَ پَرُوڙِج ساڻ جا،
هوتَنِ سين هيڪاند، هُيَمِ ٻاتي ڏِينهَڙا.

(حسيني، ۹ ـ ۵)

(۴۹)

روھ راماٽا ڪَنِ، اَڄُ پِڻ هَلَڻَ هارِيُون،
ڪَرِڱَل ڪونجڙِيَنِ، رائي ۾ راتِ ڪَيو.

(ڏھر، ۴ ـ ۱)

(۵۰)

رُوءِ راتي جي ناھِ ڪو، سودا ٻيا ۽ سُڄانَ،
نِسوريائي نِينهَن جي، ڪَسيائِين ڪَمانَ،
ڇَڏي وِيا ڇوھَ ۾، دَعوائُون دِيوانَ،
ٻي رَهِيائي ڪانَ، تِيو مِڙوئي ميندِرو.

(مومل راڻو، ۳ ـ ۱۲)

(۵۱)

رُوءِ راتي جي ناھِ ڪو، سودو سَڀِنِ سُونهَن،
لاٿائين، لَطِيفُ چَئي، مَتان دِلِيُنِ دُونهَن،
ڪانهي ٻي وِرُونهَن، تِيو مِڙوئي ميندِرو.

(مومل راڻو، ۳ ـ ۱۱)

(۵۲)

رُوءِ راتي جي ناھِ ڪو، سودو سَوائِي،
لُڏوُٽِيان، لَطِيفُ چَئي، لالِي تنهن لائِي،
ڪانهي ٻِي وائِي، تِيو مِڙوئِي ميندِرو.

(مومل راڻو، ۳ ـ ۱۰)

(۵۳)

روئِي ڪَندِينءَ ڪوھُ؟ هاڻي ڪو هوتُ وَري؟
جيڏِيُون! جيڏُوئِي ڪَيو، ساٿُس سِينَّ سِتوھُ،
ڏوھِي اَٿِيان! ڏوھُ، مَتان ڪا مُون سين ڪَري!

(حسيني، ۹ ـ ۷)

(۵۴)

رويو وِيني راڳِ، اَمَڙ! اورِيان نِجهُري،
لاٿو مُون ڏِيهَ وَٽَنِ سان، لاڳاپو ۽ لاڳِ،
ڏُونگرَ سي ڏورِينديُون، جن اَندرِ ٻري آڳِ،
هوتائي! هِنَ ماڳِ، مُون ڪي ڇَڏِ مَ ڇپرين.

(ڪوهياري، ۳ ـ ۱)

(۵۵)

رَهِيا اَٿيئِي راتِ، صُبُحَ ويندَءِ صابِري،
لُنءَ لُنءَ مَنجهِ، لَطِيفُ چَئي، ڪَر تنين جي تاتِ،
سَندي جوڳِيانِ ذاتِ، ٻِئي پِيري مَس مِڙي.

(رامڪلي، ۸ ـ ۱)

(۵۶)

رهِي اَڄجي راتڙِي، تن واڍوڙِين وٽاءَ،
جن ڪي سورُ سرِيرَ ۾، گهَڻَ مَنجهاران گهاءَ،
لِڪائي لوڪاءَ، پاٿهين ٻَڌَنِ پَٽِيُون.

(يمن ڪلياڻ، ۱ ـ ۱۳)

Gul Hayat Institute

(۵۷)

رِءَ اِعرابِيُن هِتّ، گهَنگهَرُ گهارَنُ مُون تِيو،
'بَكَت العَينانِ في هَوَاكَ دَماً'، پُڄان ساڻُ پِرتِ!
مَنُ، اَکِيُون، تَنُ تِتِ، جِتي جَنَبُ جيڏِيين.
(مارئي، ۱ ـ ۱۳)

(۵۸)

رُئان، تان راندِ؛ کِلان، تان کامي هِنئُون،
اَکَڙِيُون ويساندِ، پِرينءَ گڏجي کَنديُون.
(حسيني، ۹ ـ ۸)

(۵۹)

رُئان تِي، راڻا! هَندَ نِهارِيو هُجرا،
پيئِي کِهَ کَٽُنِ تي، تِيا پَلَنگَ پُراڻا،
ڏِريائِي ڏوڙا تِيا، وَرَ رِءَ وهاڻا،
جايُون، گُلَ، جَباتَ، وَنَّ، تو رِءَ کُوماڻا،
مينڌِرا! ماڻا، تو رِءَ کَنديسِ کِنِ سين.
(مومل راڻو، ۷ ـ ۱۰)

(۶۰)

رِءَ پِريان پَرَديسَ ۾، وِرهَ وَڌي کِي وَسَ،
اَکِيُون پارِ پِرِيُنِ جي، تِيُون گامَ نِهارِين گَسَ،
ڏِيندا پانڌِي ڏَسَ، کِينءَ جُون آئي خَبَرُون.
(پورب، ۱ ـ ۲۵)

(۶۱)

رِءَ قَرِيبَنِ قُوتُ کِيو، وِرهَ چَران ويني،
بانِيَڻِ کي بَروچَ ريَ، تي ڏُکَنِ سين ڏيني،
تو پُڄاڻا سُپِرين، آڻُون سُورَنِ سانپيني،
جا مَرضِ مَريني، سا، سَرَتِيُن! کِيئَن سَگهي ٿِئي؟
(کوهياري، ۵ ـ ۲)

(۶۲)

رِءَ قَرِيبَنِ قُوتُ کِيو، وينِي وِرِهَ چَران،
اِنَ عَذابان اَگهِين، مادَرِ! چُونہ مَران؟
اَڊيون! جو نہ اَوهان، سو مان سُورُ، سَرَتِيُون!
(کوهياري، ۵ ـ ۱)

(۶۳)

رِءَ مَصلِحَتَ مَگَڻا، قَصَرِ کِينَ اَچَنِ،
نُورَ تَجَلّو نُورَ سين، نِميو نِينَ پَسَنِ،
خِيمي ۾ کَنگهارَ جي، چانڊوڻا چِمکَنِ،
لَذّائِينِ، لَطِيفُ چئِي، سَندا ڏاڻَ ڏِسِينِ،
تيلان مُلکَ ڏِٺِينِ، مَحِيو مَگَڻهارَ کي.
(سورٺ، ۴ ـ ۱)

(۶۴)

رُئَنُ ۽ راڙو، مُون نِماڻيءَ جي نِجهَري،
کُنَلِ کي قَلبَ ۾، قُربَ جو کاڙهو،
هوتَنِ لَءِ هاڙهو، رِجائِينديسِ رَتَ سين.
(حسيني، ۹ ـ ۶)

(۶۵)

ريبارَڻ روئِي، واڙِي وِڏا وَڃُڙا،
سَمُورا سوئِي، هَٿِي هِتان ساٿَ وِيو.
(ڏهر، ۴ ـ ۳۹)

(۶۶)

ريبارَڻ! ريجهاءِ، لاکو لُولاڻِيُنِ سين،
سائُو مانَ سَنڍِياءِ، ٿَٺُ مَتائِي ناکُرُو.
(ڏهر، ۴ ـ ۳۸)

(۶۷)

ريگَڙِيارا رَمِيا، لُوئِيسِ لانگوٽِيَنِ،
مُنهنجو جِيُ جَلائِيو، اَندرِ آديسِينِ،
هَيءِ! هَيءِ! مَنجِهه هَٿِنِ، وَڃائِي واٽَ تِيا.
(رامڪلي، ۶ ـ ۱۴)

Gul Hayat Institute

وائي- ١

راڻا جي رَجِپُوتَ، مُومَلِ سَهي پَسَندا،
پَڙِهيا، پَٽَ، پِيرَ؛ توڻي ميرَ، هَمِيرَ، مَرَندا،
مَجي رَضا رَبَّ جي، هِئان سَڀِ هَلَندا،
کَلِمي ساڻُ لَڏائِين، هادي! هِنَ هَنڌا،
سَهُکِي سَکراتِ کَرِين، والي! وير وِداعَ،
اُهُکيءَ وير اَچِيج تُون، اُتي، اَحمَدا!
مَتان ڇَڏِئين مَکڻو، مَهَدان، مُرشِدا!
’کُلُّ نَفسٍ ذَآئِقَةُ المَوتِ‘، سَچي اِيَ صَدا!
اَصُلِ لِکيو اَنگَ ۾، ٿِيندو تان پِ اَدا،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئِي، فائِقَ فَضُلُ کَندا.

(مومل راڻو، ٢ ـ وائي)

وائي- ٢

راوَلُ رَهي نہ راتِ، جيڏِيُون!
مُنهنجو راوَلُ رَهي نہ راتِ.
کوهُ کَرِينديَسِ کانڌَ ريَ، وِهاڻيءَ پِرِياتِ،
مٿَ نہ مَعذُورِنِ جا، کا جا جوڳِيءَ ذاتِ،
لَڳُمِ لاهُوتِيُنِ جو، مَنجهان کِينَرَ کاڻُ.

(رامڪلي، ٩ ـ وائي٢)

وائي- ٣

رُندي راتِ وِهاءِ، مُون کي رويو راتِ وِهاءِ،
عُمَرَ! مِيان سُومِرا!
آئُون بَندِياڻي بَندَ ۾، کِ کي بَندِ پِيا؟
مُون کي ڏيهان نکري، پہ ٿوکَ ٿِيا،
هِکُ عُمَرَ مَندِيا مامِرا، پِيو مارُو ٿَر ٿِيا،
عُمَرَ! بَندِياڻِيُنِ سين، جورو تو نہ جُڳاءِ.

(مارئي، ٧ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

ز

(١)

زاغ! تُنھنجيءَ ذاتِ جو، تورو مَتي مُون،
اُڏامِـج، عَبدُاللّطيفُ چئي، صُبحَ سيٽَنِ ڏُون،
ڪَج وينَتيون وتَريُون، پاجھائِـج پُھُون،
تہ ”لالَنَ! ڪونَ لَهُون، جِهو تو جَھانَ ۾.“
(پورب،١ ـ ٢٦)

(٢)

زيريين پيڙيين لوهَ ۾، ڳَـٽَنِ ڪَيَسِ ڳاهُ،
سَنڪي سَندي سُومِري، هَڏِ نہ چاڙهيمِ ماهُ،
سَرَتيون! دُعا ڪَجاهُ، تہ پـَرَمُ پاروڙيءَ رَهي!
(مارئي،٦ ـ ١٩)

وائي-١

زاري سا زاري، اَلو! پَلو! ڪوهِياري سانُ،
آئُون جا ڪَنديَسِ زاري.
ڪِينَ جِئنديَسِ، جيڏيُون! سُورَ پريان جي آئُون ماري،
اُنَ ڳُنگائي هَليا، بوتَا هُـٽَنِ باري،
ڪَري ڪوهِيارو هَليو، مُون سين قيامَتَ ڪاري،
مانَ ورمَنِ وِچَ ۾، اولاٽي آري،
هِندُوئَنِ جَـٽَنِ هولي ڪَري، مُون ڏُوڙِ مَـٽي تان واري،
لالَنَ لَڳِ، لَطِيفُ چئي، واجھائي ٽي ويچاري.
(ڪوهياري،٦ ـ وائي١)

Gul Hayat Institute

س

(١)

ساٿر صِحتَ، سُپرينِ، آهي نہ آزارُ،
مجلسَ ويرَ مِنو ٿئي، ڪوٺيندي قهارُ،
خَنجرُ تنهن خوبُ هٿي، جنهن سين ٿئي يارُ،
صاحبُ رَبُ سَتّارُ، سوجهي رَڳُون ساهَ جون.
(ڪلياڻ، ٣ ـ ٥)

(٢)

ساٿِي توءِ هَلَنِ، پَٿر جي وارَ ڪَريان،
جيڪِسِ ٻاروچَنِ، ڪو ڏِنو عيبُ اَڪينِ سين.
(حسيني، ٤ ـ ٦)

(٣)

ساٿي نہ پَسان سي، جي هُٿَرِ هِنئين ٿُوٽِيُون،
هاٿي ڪِنين جي، وَڃيو اَڱِٺِ اُپِيان؟
(حسيني، ٤ ـ ٨)

(٤)

ساٿِيُنِ سَئين نہ جاڳين: پوءِ ڪُجاڙِيان روءِ؟
اِيَ پِرِ ڪُپَرِ هوءِ، جڻَن هُو سانگِي، تُون سُمَهين.
(حسيني، ٤ ـ ٧)

(٥)

ساجَنَ ڪارڻ سُجَ، مرُ قَبُولي سَسُئِي،
اَندرِ جنين اُجَ، پاڻِي اُجيو اِن ڪي.
(سسئي آبري، ١ ـ ٨)

(٦)

ساڄَنَ! سِپاهي، آٿُون اَوهانجو آهيان،
اَڇان ويلَ سَيڪَنهين، وَڃان واجهائي،
لالَنَ! تو لائي، ڪِيڪارِيمِ ڪَرنِ ڪي.
(برو سنڌي، ٢ ـ ٧)

(٧)

سارِج سَپِيئي، لِيلا! لَکَنَ پانهنجا،
وَرَ سين وِڙهيو اُٿئين، ڏوراپا ڏيئي،
نہ ڄاڻان ڪَيهي؟ چَنيسَرَ جي چِتَ ۾.
(ليلا چنيسر، ٢ ـ ١٣)

(٨)

سارَنگَ! سارَ لَهيج، اَللّٰهَ لَڳِ اُڃِيَنِ جي،
پاڻي پُوڄَ پَٽَنِ ۾، اَرازن اَنَ ڪَريج،
وَطنُ وَسائيج، تہ سَنگهارَنِ سُکُ ٿِئي.
(سارنگ، ١ ـ ٢٩)

(٩)

سارَنگَ سائِي سَٽَ، جَهڙِي لالِي لاکَ جِي،
اِئَن سي اُڀِنِ اَنگِيا، جَئَن سي چُنِيءَ چِٽَ،
بَرسيو پاسي پِٽَ، پَرِيائِين ڪنَ ڪِراڙَ جا.
(سارنگ، ٢ ـ ١)

(١٠)

سارَنگُ سِينگاري، وِڄُون وَسَنَ آئِيُون،
بَرسي پِتاري، پَرِيا پَٽَ پُرانَ جا.
(سارنگ، ١ ـ ٣٣)

(١١)

سارَنگَ سِينگاري، وِڄُون وَسَنَ آئِيُون،
مُون ڪي ڪنوَڻ خوش ڪَيو، جا ڪَڪَرَ ۾ ڪاري،
جُهڙَنِ جُهونگاري، لاٿِمِ ڪَٽُ قُلُوبَ تان.
(سارنگ، ١ ـ ٣٤)

(١٢)

سارَنگَ ڪي سارِينِ، ماڙهُو، مِرگهہ، مينهيُون،
آڙيُون اَبرَ آسِري، تاڙا تَنوارِينِ،
سِپُون جي سَمُوندَ ۾، نَئين سِجَ نِهارِينِ،
پَلَرُ پيارِينِ، تہ سَنگهارَنِ سُکُ ٿِئي.
(سارنگ، ١ ـ ٣٠)

Gul Hayat Institute

(١٣)

سارَنگَ کي سعيو، توکي سعيو نہ ٿِئي،
گُـڙِي تو گُمانَ ۾، آيو کي آيو،
هارِيُنِ لَءِ هَرُ هَرجاءِ ۾، هاديءَ هَلايو،
مَتان اِئن ڀانيو، تہ بادَلَ آهِ بَسِ کِي.

(سارنگ، ١ ـ ٣٢)

(١٤)

سارِيان تِي سَبِيلَ، پُرِ تَـقصِيرون پانَ ڏِي،
مَتان مُون کي ڇَڏِئين، آرِي جامَ اَصِيلَ!
وَرُ، وِلهِنِ جا وَسِيلَ، رَسُ رَهبَرَا! راهَ ۾.

(ڪوهياري، ٥ ـ ٨)

(١٥)

سارِي راتِ سُبحانُ، جاڳِي جن ياد ڪيو،
اُنِ جيَ، عبداللطيفُ چئِي، مَتِيءَ لَڏو مانُ،
ڪوڙِين ڪَنِ سَلامُ، آڳِهِ اَچيو اُنِ جي.

(سريراڳ، ٢ ـ ٢)

(١٦)

سارِي رات سُبحانَ، سودو ڪن صاحبَ سين،
ٻانهپَ ٻَرِي ٻيڙِيُون، هليا جوبَ جُوانَ،
پاٽي پهلوانَ، لَحظي منجهہ لنگهي ويا.

(سريراڳ، ٢ ـ ٦)

(١٧)

سارِي راتِ صاحبَ کي، ٻَـڙه ٻَرِ ڳاياڻين،
اُنَسِ ماٽِڪَ مِينهَن جِنَن، هَٿِ نہ چُتائين،
تي لائقُ لَڏائين، جِنَن هو ميراثي مَـڱتو.

(سورٺ، ٢ ـ ٢)

(١٨)

سارِي سِکُ سَبَقُ، شرِيعَتَ سَندو، سُهٽِي!
طَرِيقَتان تِکو وَهي، حَقِيقَتَ جو حَقُ،
مَعرِفَتَ مَرَڪُ، اَصلُ عاشِقَنِ کي.

(سهڻي، ٣ ـ ١٠)

(١٩)

سا سِٽَ سارِيائون، اَلف جنهن جي اَڳَ ۾،
"لامَقصُودَ فِيَ الّدارَينِ"، اِن پَرِ اُتائون،
سَگِرُ سوتائُون، تِيا رَسِيلا رحمانَ سين.

(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٢١)

(٢٠)

سا سِٽَ نہ سارِينِ، اَلف جنهن جي اَڳَ ۾،
ناحقُ نهارِينِ، پنا پيا پرينءَ لِيءِ.

(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٢٠)

(٢١)

سامُونڊِي! تو سَنبَهين، ساچو جَهلِ سُڪانُ،
لَڳي واءُ وَڏاندَرو، مُنجهائِي مَهرانُ،
جنِين ڀانيو پانُ، ڪَري تَوائِي تن کي.

(سريراڳ، ٦ ـ ٧)

(٢٢)

سامُوندي ساري، مَتِي تَڙ ڳُذاريان،
مونکي تِي ماري، اُنِين سَندي ڳالهڙي!

(سامونڊي، ١ ـ ١٦)

(٢٣)

سامُونڊِيَڪو سَڳُ، آهي گُونڊَرَ گاڏِئون،
اَنگُنِ چاڙهي اَنگُ، ويو وَڻجارو اوهِري!

(سامونڊي، ١ ـ ١٨)

Gul Hayat Institute

(۲۴)

سامُونڊيءَ ساري، ماءِ! منهنجو جندڙو،
بَندَرِ ويچاري، وجي لاتا ڏِينهَڙا.
(سامونڊي، ۱ – ۱۷)

(۲۵)

سامي! تُون سُلُوڪَ ڪي، هَٿان هَڏِ مَ ڇَڏِ،
لَڏِيندَنِ سين لَڏ، تہ رَهِين تُون راڄَ ڪَري.
(رامڪلي، ۹ – ۲۷)

(۲٦)

سامِي چاڻِين، سُڪُ طَلَبئين، تَسا ڏِئين نہ تَنَ،
ماڙهِنِ ڪان مِنهُن ڪَيو، پِنِين اَٽا ۽ اَنَّ،
ڪاپَـڙِي! تو ڪَنَ، ڪِ ڇِيرايا ڇِڻَنِ لَءِ؟
(پورب، ۲ – ۵)

(۲۷)

سامِي چاڻِيِن، سُڪُ طَلَبِئين، سِڪَئين نہ، سامِي!
اَڇا اورِئين پَندَّ ۾، ويٺِين وسامِي،
گُـرَ ڪي توُن نہ گَڏِئين، چاڻِيِن اِنعامِي،
دائِمُ مُدامِي، پوُرو رَهِج پِرِينءَ سين.
(پورب، ۲ – ۴)

(۲۸)

سامِي ڪامِي پِرِينءَ لَءِ، ڪُسِي ٿِيا ڪَبابُ،
جَهڙو ڏِسَنِ ڏوهَ ڪي، تَهِڙو تـِنِ ثَوابُ،
اوتِين اَرِتي گاڏُئون، مَنجهان اَکِيُنِ آبُ،
سَندو ذاتِ جَوابُ، توُن ڪِئَن پُڇِين تـِنِ ڪي؟
(رامڪلي، ۳ – ۱۳)

(۲۹)

سامي! مَڙهِي سَندِياءِ، سامُهِين موُن سيلهَ ٿِي،
سا تان ڪَہُ اَڏِياءِ، جان نانگا وَڃِين نِڪِري؟
(رامڪلي، ۳ – ۱٦)

(۳۰)

سامِيُنِ سِگُ ڪُلَهنِ تي، سَنگُ مِڙوئِي سُورُ،
ڪَهَندا وِيا ڪابُلَ ڏي، ڪو جو پيـڙُن پوُرُ،
مَڙهِيءَ جو مَذِڪوُرُ، ڪالهہَ ڪَندا وِيا ڪاپَڙِي.
(رامڪلي، ۳ – ۱۴)

(۳۱)

سامِيُنِ سَمَرُ سُورَ، گُونڊَرَ گَبرِيُنِ ۾،
جَڙِي بَڌائُون جانِ ۾، پيغامَنِ جا پُورَ،
آديسي اَسُورَ، وَڃائي واٽَ ٿِيا.
(رامڪلي، ۳ – ۱۵)

(۳۲)

سانپيارا سَڌَ ڪيو، اُيا چَـوَنِم: 'اَچ'،
هڪ تِڪوئي تارِ وَهي، بيو هَٽَ ڪَميٽِيءَ ڪَڇُ،
ساٽي جِنين سَچُ، ٻُجهان سي نہ ٻُڏنديُون.
(سهڻي، ۷ – ۱۱)

(۳۳)

سانپيارا سَڌَ ڪيو، اُيا چَـوَنِم: 'آءُ'،
هڪ تِڪوئِي تارِ وَهي، بيو لُـڙُ، لَهريُون ۽ واءُ،
ساٽِي جن اَللہ، ٻُجهان سي نہ ٻُڏنديُون.
(سهڻي، ۷ – ۱۰)

(۳۴)

سانپيارا سيئِي، تَنُ جنين جو طالِبُ،
مَنُ پِريان نيئِي، پَڳهِيو پاڻَ ڳَري.
(سهڻي، ۷ – ۱۴)

(۳۵)

ساندَهِ سَپ دَرِياهُ، پري ڪَنڌِي پارَ جِي،
ڇَڪِي چولِيءَ ۾ گهڙِي، جتي جِيَّ وڙاهُ،
پَسيو ڏوهَ ڏکِي هنِئون، آرَ مَٿِي اَرِواحُ،
جي توهُ ٿئي توڏانهُن، تہ وِيرَ وهَيِٽو ناهِ ڪِي.
(سهڻي، ۵ – ۱)

(٣٦)

ساندَهِ سَپ دَرياهُ، پري ڪَنڌي پارَ جي،
ڪَنبي هِنئون ڪَما حَقَہ، آرَ مَتي اَرواحُ،
دِلاسي دارينَ جي، سانچيو سانچي ساهُ،
جي توهُ ٿئي توڏانهن، تہ وِيرَ وَهِيٽو ناهِ ڪي.

(سهڻي، ٥ ـ ٢)

(٣٧)

سانڍِ پَنهنجي ساهِ، ٻانهين تي پُورا ڪَريان،
واڳيُون جي وَرنِ سين، تَن سَرتِيُنِ سيجَ سُهاءِ،
مُونَ ڪي طَعنا تي ڏِئين، مُون جڏَن مُنٺ نہ، ماءِ!
آريءَ جي آڪاهِ، رُلايَسِ روهَنِ ۾.

(حسيني، ٥ ـ ٣)

(٣٨)

سانگهارو سُورَن، ڪڏهن تان ڪونَ ڏٺو،
ٻائِڙ ٻوڙ وَهَن، ڪالهُوڻيان اَڄُ گهڻا.

(حسيني، ٦ ـ ٩)

(٣٩)

سانوڻَ گهڙي سَپَڪا، هِيءَ سَرهي سِياري،
تَنُ وڏائين تارِ ۾، اَرواحَ جي آري،
مُحبَتِي ماري، ڪونهي دادُ دَرياهَ ۾.

(سهڻي، ٣ ـ ١٧)

(٤٠)

سانوڻَ لَهريُون، ٿَرَ واري، تَرَ وارَ،
اِنهان ٿِي اَپارَ، مُون سين پَلي پالَ ڪيا.

(سهڻي ابيات متفرقہ ـ ١٥)

(٤١)

ساهڙ جا سِينگارَ، اَنَ لِکيا اَڳي هُئا،
نڪا 'ڪُنَ فَيَڪُونَ'، هئي نڪا ٻِي پَچارَ،
مَلَڪَنئان مَهندِ هُئِي، توڏيءَ جِي تَنوارَ،
مُحبَتَ سانُ ميهارُ، لايائين لَطِيفُ چئي.

(سهڻي، ٦ ـ ١)

(٤٢)

ساهڙ ڏاران سُهڻي، اَڏوتي آهي،
ڪُنڍيُون جو ڪاهي، پاسي تِنين پاڪَ ٿئي.

(سهڻي ابيات متفرقہ ـ ١)

(٤٣)

ساهڙ ڏاران سُهِڻي، آهي ۾ آزارَ،
ڏَمَ پاسي ۾ ڏُکندو، صِحتَ وَٽِ سَنگهارَ،
توڏِيءَ سَندي تَنَ جِي، دَوا ۾ ديدارَ،
جي پَسي مُنهن ميهارَ، تہ سِگهيائي سَگهي ٿئي.

(سهڻي ابيات متفرقہ ـ ٥)

(٤٤)

ساهڙ ڏاران سُهِڻي، نِسوري ناپاڪَ،
نَجاسَتَ ناهِ ڪري، اُنين جِي اوطاقَ،
هوءِ جي ڪِيرَ پِياڪَ، پاسي تِنين پاڪَ ٿئي.

(سهڻي ابيات متفرقہ ـ ٢)

(٤٥)

ساهڙ ڏاران سُهڻي، هِيَ تان جُهڪِي زالَ،
توڏِيءَ تَپُ شروع ٿيو، هَيءِ! هيٽِيءَ جي حالَ،
جَڏِيءَ رِءَ جمالَ، اَکِهِي تِي آهُون ڪري.

(سهڻي ابيات متفرقہ ـ ٤)

(٤٦)

ساهڙ ڏاران سُهڻي، هيَ تان جُنبي جوءِ،
هنَ پاڻِيءَ سين پانهنجو، مُورِ نہ مَتو ڏوءِ،
جي پرينءَ پاسي هوءِ، تہ ڪَرَ توڏِيءَ تَڙ ڪيو.

(سهڻي ابيات متفرقہ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(٤٧)

ساهَڙُ، سا سُهڻي، سائرُ پڻ سوئِي،
آهي نِجوئِي، ڳُجهہُ، ڳُجهاندَر ڳالهڙي.

(سهڻي، ١ ـ ٣٤)

(٤٨)

ساهَڙُ سُکيءَ ۾ تيو، پاڻيءَ مَنجِهہ پُنو،
سَندو کَچَ کُنو، تارِ تَرَندو ڪيترو؟

(سهڻي ابيات متفرقہ ـ ١٤)

(٤٩)

ساهَڙُ مُون جئَن، سَرتِيُون! جي ڏِسو سَپِيئي،
تہ سُمهو کين سُک تي، وَرَ پاسو ڏيئي،
مُنهان اَکِيئي، ڳهڙو سپ ڳهڙا ڪٽي.

(سهڻي، ١ ـ ٦)

(٥٠)

ساهُ وَني وِئين، سُپرين! ڪَري قَضاڪي،
دِلبَرا! دِل کَسي وئين، يارَا! تِئين پوءِ ياڪي،
جاڙ مُون ضَعِيفِ سين، تو جانبَ! ڏِسُ جاڪي،
هِتِ بُتُ رَهِيو باقي، ساهُ وَني وِئين، سُپرين!

(بروو سنڌي، ١ ـ ٣)

(٥١)

ساهيڙيُون سارِين تو، سَچ جِنين جو سِيلُ،
نَکو قالُ نہ قِيلُ، اُنِين جي اَدَبَ ۾.

(مارئي، ١٠ ـ ٧)

(٥٢)

سائرَ بوڙِي سُهڻِي، نہ ڍوري، نہ ڍَنڍَ،
اَکِين مَنجِهہ اُکَنڍَ، مُيائِي ميهارَ ڏي.

(سهڻي، ابيات متفرقہ ـ ١٣)

(٥٣)

سَبَہَ سِياهِي، آهي آرِيءَ جامَ ري،
ڪڏهن پَسي ڪانہ ڪا، رِءَ لالَنَ لالائِي،
دُودُ دِل تان دُور ڪَري، ڪَر، ساجَنَ! صَفائِي،
'مَنۡ لَا شَيۡخَ لَهٗ فَشَيۡخُهُ الشَّيۡطَانُ'، اِنَ رِءَ اونداهِي،
هُوءَ جا هَلِي هيڪلِي، سا گيرَبَ گمائِي،
'بِلَا شَيۡخٍ مَنۡ يَمۡشِيۡ فِي الطَّرِيۡقِ'، اِهڙي اَوائِي،
تنهن رِءَ تَوائِي، ڪوڙين تِين ڪيتَريُون.

(ديسي، ٢ ـ ٤)

(٥٤)

سِبي سيبا ڏي، پوري نينهُن نہ ڪچوئي،
ڪَتيءَ وَتِيُون ڪُتيُون، سَتِي سيٽي سي،
مَچُڻ چَونَڻ ڪي، تہ لَجائِيءَ تَرَ چائِيُون!

(مارئي، ٢ ـ ١٢)

(٥٥)

سَبُرَ سِيُ پيو، نہ مُون سَوڙ، نہ گبرو،
نہ مُون ڪانڌ، نہ قُوتُ ڪِي، جويَنُ وَهِي وِيو،
تِنِين حالُ ڪهو، نِڌَرَ جنين نِجُهرا؟

(رپ، ٢ ـ ١٠)

(٥٦)

سَبِيريءَ، سَيّدُ چئي، جي تا پُڄَن اَنُ،
تَنِ ڪاپڙِيُنِ ڪونهي ڪَنُ، جو ڳي چائِين جاڙ تا.

(رامڪلي، ٩ ـ ٩)

(٥٧)

سَيَت پچارَ پرِيُن جي، سَيَت هوتَ حُضُورُ،
مُلڪُ مڙيو مَنصُورُ، ڪُهي ڪُهندين ڪيترا؟

(سهڻي، ٩ ـ ٢)

Gul Hayat Institute

(٥٨)

سيڪنهن ڏانهن سامهون، ڪو هَنڌُ خالي ناهِ،
اَحَدا جي اَرَڪَ تيا، سي ڪانئرَ ڪبا ڪانهِ؟
مُحبَّ منجهين مَنَ مانهِ، مون اَڃاٽنديءَ اُجهيو.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٣٥)

(٥٩)

سَپِ نَنگِيُون تِي نِڪرو، پَرهَنَّ ڇڏي پوءِ،
مَهَندِ مِڙنِئان هوءِ، ڪهي جا ڪِينَ ڪٽي.
(معذوري، ٢ ـ ٤)

(٦٠)

سَپِ نَنگِيُون تِي نِڪرو، لالَچِ ڇڏي لوپِ،
سُپيريان سين سوپِ، ننڊوُن ڪَندي نه تِئِي.
(معذوري، ٢ ـ ٣)

(٦١)

سَپِ نه وَجي سُتِيُون، اَڃا ڪي سنجَنِ،
پِيو، سي پَهرَنِ، جي اُجائِجي آيُون.
(مارئي، ٨ ـ ١٣)

(٦٢)

سَپِيئِي ساري، سَسُئِي! گَهر ڪُنڊُون تون گهورِ،
وِجي ڏُورِ مَ ڏورِ، ڏرا مَنجِهه دوستُ تيو.
(سسئي آبري، ٣ ـ ٤)

(٦٣)

سپيئي سُبحانَ جي، ڪَرَ حوالي ڪَمَ،
تِيُ تَحقيقُ تَسليمَ ۾، لاهي غَمَ وَهَمَ،
قادِرُ ساڻُ ڪَرَمَ، حاصُل ڪري حاجَ تو.
(سريراڳ، ٤ ـ ٢)

(٦٤)

سپيئي سَنئِينءَ ڪَرين، ڪومَ مُنجهائين واتَ!
سُپيريان جي ساتَ، لائو لَڳو ميڙئين!
(سريراڳ، ٤ ـ ١)

(٦٥)

سَپيئي سُهاڳِڻِيُون، سَيني ڳِچيءَ هارَ،
پَسَنَّ ڪارَڻِ پِرينءَ جي، سَهسين ڪَنِ سينگارَ،
ڍولُ تِنين جي ڍارَ، هيئانهِيُون هَلَنِ جي.
(ليلا چنيسر، ٣ ـ ٣)

(٦٦)

سَپيئي سُهاڳِڻِيُون، سَيني ڳِچيءَ هَسَ،
پَسَنَّ ڪارَڻِ پِرينءَ جي، وَڏا ڪَيائُون وَسَ،
ڍولُ تِنين جي گَسَ، هيئانهِيُون هَلَنِ جي.
(ليلا چنيسر، ٣ ـ ٤)

(٦٧)

سَپيئي سُهاڳِڻِيُون، سَيني مُنهَن جَڙاءُ،
سَپَڪَهِن پانيو پاڻَ ڪي، ته اِيندو مُون گُر راءُ،
پينو تن ڏراءُ، جي پَسي پاڻُ لَڄائِيُون.
(ليلا چنيسر، ٣ ـ ٥)

(٦٨)

سُتا! اُٿي جاڳُ، ننڊَ نه ڪَجي ايتري،
سُلطاني سُهاڳُ، نِنڊُنِ ڪَندي نه تِئِي.
(ڏهر، ٣ ـ ٨)

(٦٩)

سُتا سَپِ پَئِي، سَندي مُعَلمِ آسري،
اَئِين پڻ سُمهو، ناڪُتا! بَندَرِ ناه پَئِي،
جن جي سَيّدَ لَڄَ ڪَنئِي، سي سپ لنگهيندا لَڪِيُون.
(سريراڳ، ٣ ـ ٢١)

(٧٠)

سَتُرُ سگَرِّيُنِ سين، لَحظي لاٿائُون،
ڪينَرَ ڪُنِي آهِيان، اُنهن جي آئُون،
مُون ڪي مارِيائُون، آئُون نه جِئَندي اُن ري.
(رامڪلي، ١ ـ ١٥)

Gul Hayat Institute

(٧١)

سَتُرُ كَرِ سَتارَ! آئُون اُگهاڙِي آهِيان،
ڍَڪِئين ڍَڪَڻهارَ! ڏيئِي پانڌُ پَناهَ جو.

(ڏهر، ٢ ـ ٦٥)

(٧٢)

سُتو ڪِئَن ننڊُون ڪَرِين، رو وِهاڻِيءَ روءِ،
سُيان ساڙُ سَندوءِ، پِيو هُوندو پَٽَ ۾.

(پرڀاتي، ١ ـ ٢)

(٧٣)

سُتوئي سيجَ گُهرِين، جَفا ڏِئين نه جِيَّ،
پَهَني ڏاران پِيَّ، مَحُڻِ نُونڏين نه چَڙهين.

(آسا، ٤ ـ ٤٤)

(٧٤)

سُتوئي سيجَ گُهرِين، جَفا ڏئين نه جانِ،
صُلِحَ رِءَ سيڻانِ، مَتان نُونڏين نه چَڙهين.

(آسا، ٤ ـ ٤٣)

(٧٥)

سَتِي! تُنهِنجي سَتَ ۾، ڳالهِ گهرجي ڳُجُّ،
وَڍِيو، چِيرِيو، چِچرِيو، پَرِ ۾ اُپِي پَجُّ،
”ساڻُ اَمانَتَ اَڇُّ، تہ تِئين سَمانِي سانڍِيہ ۾“.

(مارئي، ١٠ ـ ١١)

(٧٦)

سُتِي پَوَنِ چِرڪَ، آيَلَ! ٻاروچَنِ جا،
پُنهونءَ جي پَيڪانَ جُون، راسِيُون مَنجهان رُڪَ،
هَنيَمِ هوتَ ڪِرڪَ، لوچان، لوهُ نه نِڪَري.

(ڪوهياري، ٣ ـ ٧)

(٧٧)

سُتِي پَوَنِ چِرڪَ، آيَلِ! ٻاروچَنِ جا،
وَمَر وِهاڻِي، ووا! ڙِي! ڪوهِياري ڪِرڪَ،
ڏَڙَ ڏَوَڙِيو تنهن ڏَڪَ، جَڏِيءَ جِتَّنُ نه ٿِئِي!

(ڪوهياري، ٣ ـ ٦)

(٧٨)

سُتِي سَنبِيرِيومِ، ڪو ڳُڻُ ٻاروچَنِ جو،
ڪَنڌَ وِهاڻو وِنو، هَريو هَٿُ ٿِيومِ،
سَجَڻَ يادِ پِيومِ، جاڙ جِتَان ٿي، جيڏِيُونَ!

(رپ، ١ ـ ١٨)

(٧٩)

سُتِي سيجَ هُياسِ، مُون ڪي آهَ اُٿارِيو،
جِنين جاڳاياسِ، آئُون نه جِتَّندي اُنِ ري.

(راملڪي، ١ ـ ١٠)

(٨٠)

سَتين ڏينهن، سَيَدُ چئي، ڏاجا ڏوتائُون،
اُپِي، اَلَڪَ سامُهون، ٻانهُون ٻَڌائُون،
وَڏِيءَ ڪَنهن ولاتِ جا، اُهِجَ آندائُون،
رُوحُ پَنهنجو رامَ سين، پَرِ ۾ پُوتائُون،
ڪَٿِيو ڪِدائُون، لِڪا پُڻَنِ لوڪَ ۾.

(راملڪي، ٢ ـ ٧)

(٨١)

سُتِي نه سَرَندياءِ، ڪَر پَچارَ پِرِيَنِ جي،
وِهامي ويندِياءِ، گهڻا هَٽَندين هَٽڙا.

(ڏهر، ٣ ـ ١١)

(٨٢)

سُتين سَنجهيئي، وِڄُ ڪِنوِنديءَ ويسرا!
وِيرَ وَري ويئي، اَسارَنِ تان اوچتي.

(سريراڳ، ٦ ـ ٥)

Gul Hayat Institute

(٨٣)

سُتين کهڙي سارَ؟ وِڄُ ڪِنونديءَ ويسرا!
تو جيڏا تو يار! لَهرينِ لهوارا ڪيا.

(سريراڳ، ٦ — ٤)

(٨٤)

سُتينءَ پيرَ ڏِڱها ڪَري، وَڏي جاڙ ڪَياءِ،
دَرِ پِرِي اُپِئين دوستَ جي، تہ سُرِ پُرِ هُوندَ سُياءِ،
اَصلِ آرِيءَ ڄامَ جي، سَڳِي تُون نہ سِياءِ،
پُنهونءَ سين پِياءِ؛ تِي نِياڳِي! نِندُون ڪَرِين!

(ڪوهياري، ١ — ٩)

(٨٥)

سُتينءَ سَنجهيئِي، مُنهن ويڙهي مُٺَنِ جُٺَن،
اوجاڳو اَڪِيُنِ ڪي، ڇاتوءِ نہ ڏِيئِي،
هَٿان تو پيئِي، تِي ڪَچو ڪيچِيُن ڪَرِين!

(ڪوهياري، ١ — ١٢)

(٨٦)

سُتِينءَ سَواري، مُنهن ويڙهي مُٺَنِ جُٺَن،
ڏِٺَءِ نہ ڏيرَنِ جا، چوڏاري چاري؟
تيلان، ويچاري! ساٿُ سُتيئِي لَڏِيو.

(ڪوهياري، ١ — ١١)

(٨٧)

سُتيءَ تان نہ سِياءُ، جي ڪوهِيارا ڪيچَ جا،
اَنگِنِ چَڙهيو آءُ، جي نالو ڳِيڙُءِ نِينهَن جو.

(حسيني، ٩ — ٢٢)

(٨٨)

سُتُ اُنين جو سَڦرو، جي پَرِ ۾ پِچائِين،
آوازُ اَرٽَ جو، ساهَ نہ سُٽائِين،
لِڪايو، لَطِيفُ چَئِي، ڪَنبيو ڪَتائِين،
جي ماٽِڪَ موٽائِين، توءِ مُلهہ مَهانگو اُن جو.

(ڪاپائتي، ١ — ١٩)

(٨٩)

سَپَڙُ ساهُ پَساهِ، جاڃِڪَ! جِمَ وِسارِئين،
ريهي رُپي سَندِيُون، تَندُون تُنبي ڪي پاءِ،
لَنگها! تُون لِيلاءِ، اَڳِيان وَڃي اُنَ جي.

(پرڀاتي، ١ — ٢١)

(٩٠)

سِپَ سَمُندين سَپَجي، اَبُرَ آسارُوسِ،
ٻاڙو پِيي نہ ٻِپُڙي، مِنو مُنهن لَڳوسِ،
ماٽِڪُ تي مِڙيوسِ، جِٿَن تَنگُ ڪَڍِيائين تارِ ۾.

(مارئي، ١٠ — ١٤)

(٩١)

سُپيريان جي تُرَهي، ٻُڏِي! هَٿُ مَ لاءِ،
صُباحَ تو چوندا: ”آسان تو اُڪارِيو.“

(سهڻي، ٦ — ١٠)

(٩٢)

سُپيريان جي تُرَهي، ٻُڏين توءِ مَ لَڳُ،
جي پائِنِين پِرِينءَ مڙان، تو پورَ اُٻتي وَڳُ،
پاءِ تيڏاهين پَڳُ، ناهِ جيڏاهين نِجهرو.

(سهڻي، ٦ — ٢١)

(٩٣)

سُپيريان جي ڳالهڙي، رُڳو رَنجائو،
ڏُونگَرَ ڏولائو، ڏِيندا مُون ڏيرَ وِيا.

(حسيني، ١١ — ١)

Gul Hayat Institute

(۹۴)

سِجُ سُياٽي جا ڪَري، سامِيءَ سائِي رُوءِ،
اَچِي تِي عَطرَ جِي، مَنجهان مُڳَڻَ بُوءِ،
سا ڏيکارِيهُون جُوءِ، جِتان لاهُوتِي لَعلُ تِيو.
(مومل راڻو، ۱ ـ ۷)

(۹۵)

سِجُ سُياٽي جا ڪَري، سامِيءَ سائِي وَنڪَ،
سَهِي نہ سَگهان ساڻَ سِنءَ، تنهن جي راسِن جي رَونَق،
ڪِ رَتائِين لاڪَ ۾؟ ڪِ ڏِنائِين پانَ پڪَ؟
سَنديءَ سودِلِ سِڪَ، ڪَپَرَ ڪورُون جهلِيُون.
(مومل راڻو، ۱ ـ ۸)

(۹۶)

سِجَ اُلَٿي سَسُئِي، رَتَ وَرَٽو روءِ،
پَهِي نہ پانڌِي ڪو، جنهن ڪَرَ پُڇِي لوءِ،
مُوڙهِي وِجي توءِ، موٽَڻَ جِي ڪانَ ڪَري.
(سسئي آبري، ۴ ـ ۱۷)

(۹۷)

سَجُو صافُ نہ اُڀِري، سَرلِي وِچان سِجُ،
مُنهُن چڙهيو ماڙهن ڪِي، ڏِئِي واڏايُون وِجُ،
هِنئڙا! ڪَپُ مَ ڪِجُ، سِگها مِلَندءِ سُپرِين.
(سارنگ، ۴ ـ ۳)

(۹۸)

سَجَڻُ ڏِٺو جَنِ، تن ڪُڇِيءَ سِرِ ڳُهُ ڪِيو،
پِيُون ڪوهُ پُڇهَنِ، قَدُرُ ڪِيميا اِنَ جو؟
(حسيني، ۱۲ ـ ۴۷)

(۹۹)

سَجَڻُ ڏِٺو جن، موٽَڻُ تن ميهَڻو،
اي مَرڪُ مَعذُورنِ، جِنَ مَرَنِ پِريان جي پيرَ تي.
(حسيني، ۱۲ ـ ۳۰)

(۱۰۰)

سَجَڻَ سان نہ پيٽَ، ڳُجهُ ڳِرهِيان ڪِنِ سين،
ڳالِهيُون اندر پيٽ، سَلا ٻَڌِي موريُون.
(رپ، ۲ ـ ۱)

(۱۰۱)

سَجَڻَ سانوَڻَ مينهَن جِئَن، جُهٽِڪَنِ پاسي جهوڪَ،
ڏِيندا پاهُ پَٽَنِ ڪي، مَنجهان مينهَن موڪَ،
لَسَ پِيارِينِ لوڪَ، آگَمَ ڪِيو آڪِينِ سين.
(سارنگ، ۴ ـ ۱)

(۱۰۲)

سَجَڻَ سَنپِرِيامِ، پِيَمِ ڪَرَ ڪَپارَ ۾،
جهڙِي تَهڙِي حالَ سين، پِرين نہ وِسرِيامِ،
هَرِيا هَٿَ ۾ تِيامِ، نيٽَنِئُون نيرُ وَهي.
(رپ، ۱ ـ ۱۹)

(۱۰۳)

سَجَڻَ سَنئِيُون ڪَنِ، لوڪان ليکي وِنگِيُون،
سَندِي سُپيرِينِ، پَرِ پَرُوڙَڻُ ڏاکڙيو.
(آسا، ۳ - ۲۴)

(۱۰۴)

سَجِيُون راتِيُون سُمهي، ڇَڏِيئِي پيءَ پَچارَ،
ياڻِيئي سَڀِ جمارَ، سَجَڻَ هُوندا مان گهرين.
(ڏهر، ۳ ـ ۱۷)

(۴۰۵)

سُجاپِي نہ صُورَتَ ري، صُورَتَ هَڏِ مَ سوجِهہ،
تِيُ باراٽِيءَ بوجِهہ، وِجائِي وُجُودَ ڪي.
(آسا، ۱ ـ ۱۲)

Gul Hayat Institute

(۱۰۶)

سَج تہ مانَ سُورُ لَهي، اَکيُون پَري پاجهہ،
راتي جيءَ رِهاڻَ ڪي، ويني وِجهان واجهہ،
سوڍا! لَهي ساجهہ، پَسُ توشڪُون، تَڪيا.

(مومل راڻو، ٦ _ ٥)

(۱۰۷)

سُجَ وَسَندي تن ڪي، جوشَ جَلايا جي،
طالبَ جي تَحقِيقَ جا، نينهُن تنِين وَٽِ ني،
تيڏِي پَسي تي، هوُ تان آهي هيڪِڙو.

(ڪوهياري، ٦ _ ٧)

(۱۰۸)

سَجُ ڪِ اُٿا مِينهَن، مُنهان پوءِ مَليرَ ۾؟
ڏوٿِيُنِ لاٿيا ڏِينهَن، پَهرِيا جي پُسيءَ ڪي.

(مارئي، ۱۱ _ ٥)

(۱۰۹)

سَجُ ڪِ سُڪو ڍورُ، ڪَنڌِيءَ اَکَ ڦُلارِيا،
جُنگَنِ چَڙِيو زورُ، سَرُ سُڪو، سُونڪِي گَيا؟

(ڏهر، ۱ _ ٧)

(۱۱۰)

سَخِتي شَهادَتَ جي، سُڻُ! شادِيءَ جو ڏِينهَن،
ڏرو ناهِ يَزِيدَ ڪي، نِسوروئِي نينهُن،
مَرڪُ آهي مِينهُن، عِلِيّءَ جي اولادَ ڪي.

(ڪيڏارو، ۱ _ ٨)

(۱۱۱)

سَخِتي شَهادَتَ جي، نِسورو ئي نازُ،
رِندَ پَرُوڙِين رازُ، قَضِيي ڪَربَلا جو.

(ڪيڏارو، ۱ _ ۱۱)

(۱۱۲)

سَخِتي شَهادَتَ جِي، مِڙُو ئي مَلارُ،
ڏرو ناهِ يَزِيدَ کي، اِي عِشقَ جو آثارُ،
ڪُسَڻَ جو قَرارُ، اَصُلُ اِمامَنِ سين.

(ڪيڏارو، ۱ _ ۹)

(۱۱۳)

سَخِتي شَهادَتَ جي، مِلارُ مِڙُوئي،
ڏرو ناهِ يَزِيدَ کي، آثارُ اُهوئي،
ڪُسَڻُ هو ڪوئي، اَصُلُ اِمامَنِ سين.

(ڪيڏارو، ۱ _ ۱۰)

(۱۱۴)

سَدا آهي سُورَ جي، وادِوڙِين وائي،
جيڪا اَٽِّن مَنَ ۾، سَلِن نہ سائي،
اورَڙِڪِ اُهائي، ڳوليو لَهَنِ ڳالهڙي.

(يمن ڪلياڻ، ۱ _ ٧)

(۱۱۵)

سَدا پُڇُ مَ، سُهڻي! اُونداهيءَ اَڌَ راتِ،
پِريان ڏي پِرياتِ، وَنءُ ڏيناري ڏِينهَن کي.

(سهڻي، ابيات متفرقہ _ ۱۲)

(۱۱۶)

سَدا جن پِريانُ، پانڌي پَڪي لَڌَ سين،
مارُو ڳُٺَنِ سانُ، وِيڙا تَرِ اُڪِري!

(مارئي، ۹ _ ۱۰)

(۱۱۷)

سَدا سائَرَ سيرَ ۾، اَندرِ لَهي نہ اُڃَ،
پَسَڻُ جو پِرينءَ جو، سا سَيائِي سُڃَ،
تيلان مَرَنِ اُڃَ، سَدا سائَرَ سيرَ ۾.

(سسئي آبري، ۱ _ ٧)

Gul Hayat Institute

(١١٨)

سَدا شَوق پِرِيَنِ جي، قُران قَيِريدارُ،
مانَ سَجيھُون يارُ، اَچِيان اَکَڙيُون کَٽي.

(پورب، ٢ ـ ١)

(١١٩)

سَدائِين سَفَر ۾، رَمَنِ مَتي راهَ،
پُرَن پُورَبَ پَنڌ ڏي، مَنجھ مَوالِي ماهَ،
جن اَلَکَ سين آگاهَ، هَلو! تَکِيا پَسُون تِنِ جا.

(رامڪلي، ٣ ـ ٣)

(١٢٠)

سَڏائِتي سَيڪا، بُکَ نہ باسي کا،
جيھِيءَ تيھِيءَ ذاتِ جِي، جُنبَشِ کانھِي جا،
مون سين هَلي سا، جا جِيُ مِنو نہ ڪَري.

(سسئي آبري، ٤ ـ ٢)

(١٢١)

سَڏَر سين سَڳُ ڪَري، پَرَکَندِينِ پيياسِ،
ڪيرَ بِرھمَڻُ؟ ڪِن جِي؟ ڪيرُ چاڻي ڪيٽاسِ؟
هُونَدَ نہ سِنڌُ سُياسِ، هنَ پُرِيينِ ڪَيَسِ پَڌِري.

(معذوري، ١ ـ ٤١)

(١٢٢)

سَڏُر شَھتِيرَنِ ۾، پَرَجھلو ياري،
سَمي سُوالِيَنِ کي، ويلھين ويساري،
پُڇِي سي پاري، عاجِزَ عَجُوزَنِ ۾.

(بلاول، ٣ ـ ١٤)

(١٢٣)

سَڏَڙيا شرابَ جون، کُہُ پَچارُون ڪَنِ؟
جُہ ڪاتَ ڪَلالَنِ ڪيِيا، تہ موتيو پوءِ وجَنِ؛
پِڪُون سي پِيَنِ، سِرَ جن جا سَتَ ۾.

(ڪلياڻ، ٢ ـ ٢٥)

(١٢٤)

سَڏُ مَ ڪَر سَڏَن ري، هَلَڻَ ڀِءَ مَ هَلُ،
جَلَڻُ ڀِءَ مَ جَلُ، رُئَڻَ ڀِءَ مَتان رُئِين.

(سسئي آبري، ١١ ـ ١١)

(١٢٥)

سَڏَن پُنِيءَ سَڏَڙا، واکو مَنجھ وَٽِين،
سَجَڻُ پَنڌِ گھٽي؛ مانَ ڪوھِيارو ڪُوکَ سُڻي!

(حسيني، ١٠ ـ ٤)

(١٢٦)

سَرَ اُھيئي اَچِيان، پَڪي پِيا پِيا،
جي لَمِيو لاتِيُون ڏِنيُون، سي ويچارا ويا،
پاٽُوندَرَ پِيا، وَجي ڪِنجھَرَ ڪَنڌِين.

(ڪاراڻل، ١ ـ ٢٨)

(١٢٧)

سَرَتِيُون! سَپوئي تِيو، اَندَرِ آرِياٽي،
ويني پَسان پانَ ۾، ڏُونگَرُ ڏيھاٽي،
ھُيَسِ ھوتَنِ ھاٽي، تي ڪيچي گَڏيَمُ ڪَهَ ۾.

(سسئي آبري، ٥ ـ ١٦)

(١٢٨)

سَرَتِيُون! سُچِي سُجَ، مَتان ڪا مُون سين هَلي،
پاٽِي ناه، پَنڌُ گھڻو، اَچِيان رائو رُڳِي رُجَ،
مَتان مَرِي اُجَ، ڪا ڏِئي پاراتو پِرينءَ کي.

(حسيني، ١ ـ ٨)

(١٢٩)

سَرَتِيُون سُوراتِنِ جي، ڪوهُ تِيون پَٽرِ پَوَنِ؟
گھاءُ نہ لَڳِنِ گھَٽَ جو، رِيا مان تِيُون رُونِ،
چيتارِيو نہ چَونِ، پارَ مُنھنجي پِرينءَ تان.

(ڪوھياري، ٥ ـ ١٠)

Gul Hayat Institute

(۱۳۰)

سَرتيُون! سُورُ پرينِ جو، سُڄڻِ ۾ شامِلُ،
ڪوهيارو ڪامِلُ، مُون کي ڏُکَ ڏيکارِيو.

(حسيني، ۱۲ _ ۲۳)

(۱۳۱)

سَرتيِنِ سَهجَ مَنجهانءِ، تي ڪوڏِ وراهيا ڪپڙا،
تڏهن مُنهنجيءَ ماءِ، تي پَهڻَ آڇيا پَبَ جا.

(حسيني، ۱۰ _ ۲۷)

(۱۳۲)

سَرتيُون! ڪيئَن سَهي تَئي؟ ويڙهي جا ورهَن،
چِٽُ جنهنجو چُورُ ڪَيو، ڏُک ويو ڏُکَنِ،
پُڄاڻا پِرينِ، اَديُون! اَگهي آهيان.

(ڪوهياري، ۵ _ ۳)

(۱۳۳)

سَرتيِنِ سِنجَڻُ چِڙيو، سَتيِنِ ڳالهِ سُئي،
ماڙيچِي ماڙِينِ ۾، ڪَڏهِن ڪانَ هُئي،
عُمَرَا! آنَ نہ مُئي، اِنَ اوياڻيان اَڳهين!

(مارئي، ۸ _ ۱۱)

(۱۳۴)

سِرَ جُدا، ڌَڙَ ڌارَ، دوڳَ جنين جا ديڳِ ۾،
سي مَرُ ڪَنِ پڇارَ، حاضر جن جي هَٿَ ۾.

(ڪلياڻ، ۲ _ ۲۶)

(۱۳۵)

سَرُ جو سَڃيو سَڄڻين، بَنگان باڻُ پَري،
وِيو وُجُودانِ نِڪري، ڪَڙَ ڪَڙَ ڪانُ ڪَري!
پُڇيو پيرَ پَري، تہ ڪِ تَريو هَٿُ حبيبَ جو؟

(يمن ڪلياڻ، ۳ _ ۵)

(۱۳۶)

سَرُ جو سَڃيو سَڄڻين، پيهَرَ باڻُ پَري،
چِمڪِيو سو چوهَ مان، ڪَڙَ ڪَڙَ ڪانُ ڪَري،
جيرا، جِگرَ، بُڪِيُون، لنگهي پيو پَري،
لڳو جِيءَ جَڙِي، تاڻِيان، تيرُ نہ نِڪري!

(يمن ڪلياڻ، ۳ _ ۶)

(۱۳۷)

سَرُ جو سَڃيو سَڄڻين، پَرُ پيڊيءَ ڏيئي،
ڪانَ ڪَرنگهُرُ ڪَپيو، پَڪَنِ سِرِ پيهي!
جيرا، جِگرَ، بُڪِيُون، پاسارَا پيئي!
ويڄَنِئُون ويئي! تي وهِيٽي سَڄڻين!

(يمن ڪلياڻ، ۳ _ ۴)

(۱۳۸)

سَرُ جو سَڃيو سَڄڻين، سِيگَ منجهان سِيلو،
ٽِنگرُ ٽِڪيو ڪينَ ڪي، پارِ لنگهيو پِيلو،
هٽڻَ سين حِيلو، جانِبَ جيڏو ئي ڪيو!

(يمن ڪلياڻ، ۳ _ ۷)

(۱۳۹)

سِرجي، تان سُورَ؛ ساماٽي، تان سُکَ ويا؛
اِهِي بَئِي پُورَ، نِماٽيءَ نَصِيبُ ٿِيا.

(حسيني، ۱۰ _ ۱۷)

(۱۴۰)

سِرَ جي هُٽائين هَليو، چارَڻُ چِتائي،
سو مُوڙا جَهلي نہ مالَ جا، تہ ماٽِڪ موٽائي،
"تو دَرِ آيُسِ تي، جِئَن تو ناهِ نہ سِڪيو".

(سورٺ، ۲ _ ۸)

Gul Hayat Institute

(١٤١)

”سَرِدِيءَ سالِمُ نہ رَهان، ڪوسي سَهان ڪانَ،
اَمَنَ ڏيج اَمانَ تُون، دُور ڪَري پيا دانَ،
پانڌَپ! ڪاٺي پانَ، وِجهج پِڪَ پينارَ تي.“

(سورٺ، ١ ـ ٨)

(١٤٢)

”سَرِدِيءَ سالِمُ نہ رَهان، گَرمِيءَ تِيان گُداز،
اَمَنَ ڏيج اَمانَ تُون، سائِلَ هَٿي ساز،
رَبابِيءَ کي رازُ، خالِصُ ڏيج خَليلَ جو.“

(سورٺ، ١ ـ ٧)

(١٤٣)

سِرُ ڏيئِي سَٽ جوڙِ، ڪنهين پَرِ ڪلالن سين!
ڪاتِي ڪَرٽُ ڪپار ۾، خنجرُ آڻي ڪوڙِ!
مرتا مُنهن مَ موڙِ، وَتِي تِي وَڌِ لِهي!

(يمن ڪلياڻ، ٤ ـ ٢٠)

(١٤٤)

سِرُ ڊِوُنڊِيان، ڌڙ نہ لهان، ڌڙ ڊِوُنڊِيان، سِرُ ناهِ،
هَٿَ ڪَرايُون، آڱريون، ويا ڪِپجي ڪانهِ،
وَحدَتَ جي وِهاءِ، جي وِيا، سي وَڍِيا.

(ڪلياڻ، ١ ـ ١٣)

(١٤٥)

سِرُ سانداڻ ڪَري، پُڇجُ گهَرُ لُهارَ جو!
ڏَڪَنِ هيٺ ڏري، مانَ گَڏيٺئي رُڪَ سين!

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ٢٠)

(١٤٦)

سَرَ سُڪي سالَ ٿِيا، هَنجَ هَريو ئي پيرُ،
ڪَنگُ ويچارو ڪيرُ، جو رَسي اِنَ رَمزَ کي؟

(ڪارايل، ١ ـ ١٦)

(١٤٧)

سِرُ سَلابَتَ، سُپرين! مَرَڪَڻَ! تُون مَ مَريج!
آهِيين ٺارُ اَکِيُنِ جو، وَٺان مُون مَ وَجيج،
تَماچِي! تَڪِيج، ڪو ڏينهُن ڪِنجهَرَ ڪَنڌِيين.

(ڪاموڏ، ٢ ـ ١)

(١٤٨)

سَرَ، لوهيڙا ٻِپِيا، ڪُسَرَ نِسرِيا،
تو ڪئن وِسِرِيا، ڍوليا! ڏينهن اَچڻ جا؟

(سامونڊي، ١ ـ ٢٨)

(١٤٩)

سَرَ ۾ پَکي هيڪڙو، پاڙهيري پنجاهَ،
سَنديءَ آسَ اَللهَ، لُڏي لَهرِن وِچَ ۾.

(ڪارايل، ١ ـ ١٨)

(١٥٠)

سِرُ مَکِّي، سِرُ گهُري، سِرَ رِءَ ٿِئي نہ صَلاحَ،
غَرِيبَنِئُون نہ گُذري، تو ماري مِيرَ مَلاحَ،
نايو نَوابَنِ جا، سورِيو ڪَڍي ساهَ،
خالِقُ سَنجهہ صُباحَ، ڪونہ ڇَڏِيندو ڪِٺهين.

(سورٺ، ٢ ـ ١٤)

(١٥١)

سُرِمون سُرخِيءَ جو، جَڏهن پاتو جن،
تَڏهن ڏِٺي تن، رُونَقَ رِيتي جهِڙي.

(آسا، ٤ ـ ٢١)

(١٥٢)

سُرِمون سُفيدِيءَ جو، جَڏهن وِڌو جن،
تَڏهن ڏِٺي تن، اَچائِي عالَمَ ۾.

(آسا، ٤ ـ ٢٢)

Gul Hayat Institute

(۱۵۳)

سُرمون سِياهِيءَ جو، رَنُنِ کي رِهاءِ،
ڪانِي ڪارائِيءَ جِي، مُٿِسُ تِي مَ پاءِ،
آڪِبُنِ ۾ اَٽِڪاءِ، لالائِي لالَـنَ جِي.
(آسا، ۴ ـ ۲۰)

(۱۵۴)

سَرَ نِسِريا پاندَ: اُتَرَ لڳا، آءُ پرين!
مون تو ڪارَڻِ، ڪانڌ! سَهِسين سُڪائون ڪيون.
(سامونڊي، ۱ ـ ۲۷)

(۱۵۵)

سَرَٽِيُنِ جا سوٽا سَهي، وَسِيلو وِلَهِنِ،
لُڏي ڪِينَ، لَطِيفُ چئي، اَڳِيان لالُ لَڪَنِ،
جِتِ ڪوڙين ڪِينَ ڪُچَنِ، اُتِ پاٻوهي پَڏِرو.
(بلاول، ۱ ـ ۷)

(۱۵۶)

سَرَٽِيُنِ جي سُکَ لَءِ، سامَ ڪَنئِي سَردارَ،
جي اَبڙي جي آڌارَ، سي سُونگ نہ ڏيندِيُون سُومِرِيُون.
(ڪارايل، ۱ ـ ۱۶)

(۱۵۷)

سَرها ڏِنم سي، جن ساجاءَ سِراڻَ سين،
تيغَ تنين جي ڪي، ڪَٽُ نہ لڳي ڪڏهين.
(يمن ڪلياڻ، ۳ ـ ۲۷)

(۱۵۸)

سُرَهو سَرُ وِڃائِيو، ڪُوڙِنِ ڪانِيَرِنِ،
رُنا روهَ وَڃَنِ، ڪَنهِن هيٺائِيءَ ڪان هَنجَڙا.
(ڪارايل، ۱ ـ ۳۰)

(۱۵۹)

سُرَهي مَنجهان ساٿَ، آئي بُوءِ پَنِيورَ کي،
بِيٺا بازارِنِ ۾، لائي جَتَ جَباتَ،
سَنديءَ هوتَ حِماتَ، ڪيچِ پهتو قافِلو.
(ديسي، ۷ ـ ۷)

(۱۶۰)

سَري ڪِينَ ڪيون، وِيڻَ موڪِيءَ جي ماريا!
ڪو جو سُخَنُ ڪَلالَ جو، پِٽي تي پيونِ!
تِهان پوءِ ٿيونِ، مَرَڻُ متارِنِ کي!
(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ۱۶)

(۱۶۱)

سِڙهَ ٿي سِبيائون، بَندَرَ جَن تَڙِن تي،
سِڙهَ سِبِي ساڃا ڪري، ڪُوها ڪَنيائون،
بيرَقُون بَحَرَن ۾، چوڙي چَڏيائون،
لَهريون لنگهيائَون، لُطفَ ساڻ لَطيفُ چئي.
(سامونڊي، ۲ ـ ۱۴)

(۱۶۲)

سِڙهَ ٿي سِبيائون، بَندَرَ جن تَڙِن تي،
مُلان مُعِلَمَ خبرون، پُڇِي پُورِيائُون،
سُتَڙُ سوٽِيائون، اَوَتَڙِ ڪنهن نہ اولِيا.
(سامونڊي، ۲ ـ ۱۵)

(۱۶۳)

سِڙهَ سُڃاڻِيو چوءِ، ماءِ! سامُونڊي آئِيا،
مانَ منهنجو هوءِ، جانِي هن جهازَ ۾!
(سامونڊي، ۲ ـ ۱۳)

(۱۶۴)

سِڙهَ سَنوان، لاڄُو نوان، اولا سندن عاجَ،
ساٿِي سفر هليا، پيري جُنگَ جَهاجَ،
حاصِلَ ڪرئِين حاجَ، واحدَ! وَڻجارَنِ جي.
(سريراڳ، ۱ ـ ۱۲)

(١٦٥)

سِڙهَ سَنوان، لاچُو نوان، مُهاٽا سندن ميرَ،
ساٿي سفر هليا، ٿيا سَٽاوا سيرَ،
جي اَچِن سانُ اَڪيرَ، سي ٻيڙا رکين ٻاجهہَ سين!

(سريراڳ، ١ ـ ١٣)

(١٦٦)

سَسُئيءَ جي سِريءَ سان، ڪيچ ڏٽي ڪانڌِي،
پَسَنَ ڪارڻ پرينءَ جي، مُنڌ هُئي ماندِي،
لَڪَن تان، لَطِيفُ چئي، آرياڻيءَ آندِي،
پُنهونءَ پيراندِي، نِماڻِيءَ نَصيب ٿِي.

(حسيني، ١١ ـ ١١)

(١٦٧)

سَسُئيءَ ڪِينَ سَمجهيو، اوري آرِيءَ ساڻُ،
ڪري پيڪُ پُنهونءَ سين، پاڏارِيائِين پاڻُ،
جَتِ وِڃايو جاڻُ، باڻِيَڙ بَروچَن سين.

(سسئي آبري، ١ ـ ١٠)

(١٦٨)

سَسُئيءَ کي سَڌُ ٿِيو، اَسان اولاڻو،
پَنڌَ نہ پُڄاڻو: اَنَّ ڪوٺي ڪانَ ڪَري.

(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ ٥)

(١٦٩)

سَسُئيءَ لَنگهيو سو، مَردَ جنهن ماٺُ ڪيا،
جَبَلُ وَڏو جو، نوڻِ مِڙوئِي نينهَن کي.

(ديسي، ٥ ـ ٧)

(١٧٠)

سِسِي سِي گهرَن، جي واڻِيندڙ وچ ۾،
اُوءِ کي پِيو پُڇَن، سَرو جَنِ سَنباهِيو؟

(ڪلياڻ، ٢ ـ ٢٨)

(١٧١)

سُڪا سَنڌَ ڪَڇُن ۾، ڪَرڪٽا پيرين،
ڻِمَندي نيڻين، آن کي ڪاهوڙِي گَڏِيا؟

(ڪاهوڙي، ١ ـ ٢٧)

(١٧٢)

سُڪا مُنهَن سَندِن، پيرين پُراٽا ڪيٽڙا
سا جُوءِ ڏوري آئِيا، سُونهان جِتِ مُنجهَنِ،
ڳُجها ڳُجِهيُون ڪَنِ، تِهان پَراهين پَنڌَ جُون.

(ڪاهوڙي، ١ ـ ٢٥)

(١٧٣)

سُڪا مُنهَن سَندن، ڪَرڪَٽا پيرين،
وِهاٽيءَ ويرين، اُنَ تُنَ هُيَنِ آڳَ جي.

(ڪاهوڙي، ١ ـ ٢٦)

(١٧٤)

سِڪَ تنهنجي، سُپِرين! اَندر ٿي اَجهاڳَ،
مَنجهِين پَرِيا ماڳَ، پَلٽيا پارِيُون ڪَري.

(سهڻي، ٩ ـ ١٨)

(١٧٥)

سِڪَ تنهنجِي، سُپِرِين! اَندر تِي اَجهَلَ،
پَرڪِيو ٻاهر نڪري، ڪُوري ڪانئِي ڪَلَ،
رِءَ سِيراهِيءَ سَلَ، مونکي ڏنا سَڄَڻين.

(سهڻي، ٩ ـ ١٧)

(١٧٦)

سِڪَ تنهنجي، سُپِرين! جِتَن تَران تَنَن تار،
تُون ئي رهيو رُوحَ ۾، تون ئي اَکِنِئان ٻارِ،
پِرِين! تنهنجي پارِ، مُون واجهائيندي وَرِهَ ٿيا.

(سهڻي، ٩ ـ ١٥)

Gul Hayat Institute

(١٧٧)

سَڪَ تنهنجي، سُپِرين! ڪَپي ۽ ڪوري،
سَگهان نہ چوري، ڏاڍو نِيَرُ نينهَن جو.

(سهڻي، ٩ ـ ١٦)

(١٧٨)

سڪَ سِڪائي سِڪُ، سِڪَ نہ آهي سُتري،
لِڪَ لِڪوٽيءَ لِڪُ، تہ ڪَرَنِ خَبَرَ نہ ٽِئي.

(آسا، ٣ ـ ١٧)

(١٧٩)

سڪَ سِڪَندِيُن لاهِ، وِڇوڙِيا ميڙِ پرين،
ايڏي سَگهہ، سَچا ڏَٽي! توئي ڪي جُڳاءِ،
تَنُ جِنين جو طالِبُو، مَهرَ تِنين ڪي پاءِ،
ميڙائي جو، ماءِ! ڪانگَ لَوَندو ڪڏهِين؟

(سهڻي، ٩ ـ ٢٠)

(١٨٠)

سِڪڻُ اِئن نہ سَڌَ، جئن لِڪيو لِياڪا پائِين،
پَئي پِريان جي نہ ٿئين، مٿي اَگڻ اَڌَ؟
اِيَ پِڻ ڪوڙي سَڌَ، جئن ڪِليو ڪايو سمهين.

(يمن ڪلياڻ، ٧ ـ ٦)

(١٨١)

سِڪَڻَ وارَنِ سُٿِرو، جي دَهشَتَ سان دَرِياهُ،
اوڙِڪ اُنين جو نہ رهي، آرَ بنا اَرِواحُ،
ويندي ساهَڙَ سامهون، صَدقو ڪنديون ساهُ،
جن ڪي حُبَّ اُنهينِ جي آهِ، ساهَڙُ ساٿِي تِنِ جو.

(سهڻي، ٥ ـ ٣)

(١٨٢)

سِڪڻُ ۽ سورِي، ٻئي آڪر هيڪڙي،
وِهڻُ واٽڙين تي، ڪارڻُ ضروري،
ٻَنهِي جي پُورِي، جِيءَ ڏني رِيَ نہ جُڙي.

(يمن ڪلياڻ، ٧ ـ ٧)

(١٨٣)

سِڪي جان سُتِياسِ، تان سِڪَ سُمَهڻُ نہ ڏِئي،
جاڳِي، سُتِيَسِ جن لَءِ، سي آيا تان نہ اُٿِياسِ،
پينَرُ! آئُون پُلِياسِ، نہ تہ سِڪَ سُمَهڻ چا لَڳِي؟

(ديسي، ٦ ـ ١٥)

(١٨٤)

سُڪِي ڍورُ ڍِيُون ٿِيو، ڪَنڌِيءَ ڏِنو ڪائو،
سو پاٽِي پَٽيهَلَ ۾، اَڳِيون نہ آيو،
ماڙهُنِ ميڙائو، ڪَنهِين ڪَنهِين پيٽِئين.

(ڏهر، ١ ـ ٩)

(١٨٥)

سِڪِين ڪُهُ سَلاَمَ ڪي، ڪَرين ڪُهُ نہ سَلاَمُ؟
ٻِيا دَرَ تن حرامُ، اِيُ دَرُ جنِين ديکيو.

(ڪلياڻ، ٣ ـ ٩)

(١٨٦)

سُڪِيءَ ٻُڏَن جي، ساهَڙُ ساٿي تن جو،
لَهرنِ سِرِ لَطِيفُ چئي، ڪُلهنِ چاڙهيو ني،
جي پُڇَنِ پَنڌُ پَري، تن اُماٽي اورَهُون.

(سهڻي، ٦ ـ ٢٣)

(١٨٧)

سُڪِيءَ جي سانباهَ ۾، ٻُڏين، توءِ ٻُڏُ،
ڪَڪَ، ڪانڊيرا، ڪانِيُون، ميڙي ٻَڌُ مَ مَڏُ،
نڪو ساهَڙُ سَڌُ، نڪا سُڄي سُهِٽي.

(سهڻي، ٦ ـ ٢٤)

(١٨٨)

سُڪيءَ جي سانباهَ ۾، جڏهن ٻُڏيُون جي،
ساهَڙُ تِنين ڪي، ٻيلي ٻِنهي ڪَنڌِئين.

(سهڻي، ٦ ـ ٢٢)

Gul Hayat Institute

(۱۸۹)

سَکَرِ سيئِي ڏِينَهن، جي مُون گهارِيا بَندَ ۾،
وَسايَمِ وَڏَ ڦُڙا، مَٿي مارُيِنِ مِينهَن،
واجهاٽِيَس وِصالِ کي، ٽِپَسِ تَهوارُون تِيئَن،
نِيرُ مُنهنجي نِينهَن، اُجاري اَچو ڪيو.

(مارئي، ۱۱ ـ ۸)

(۱۹۰)

سُکَنِ واري سَڌَ، مَٽان ڪا مون سين ڪَري،
اَندَرُ جِنين آڌَ، ڏُونگَر سي ڏورِينديُون.

(سسئي آبري، ۴ ـ ۵)

(۱۹۱)

سِکو سَپِ، سَرتيُون! سِپُنِ مُلان سِيرُ،
پِيو مَٿائي نِيرُ، اُپِيُون اَبَرَ آسِري.

(مارئي، ۱۰ ـ ۱۵)

(۱۹۲)

سِکو سِپُنِ کان، سَرتِيُون، رِيت سِکَنَ جي،
مَگِنِ جَرُ مَٿان، اوري کَنِ نہ آسرو.

(مارئي، ۱۰ ـ ۱۶)

(۱۹۳)

سُکيـن ٿئي نہ سَنَري، ڏُکيـن تا نہ ڏَري،
اوري هَڏِ نہ اُپِيي، پُرِيُ تا نہ پَري،
سَرتِيُون! تو نہ سَري، پِنين رِءَ پانهِنِ کي.

(سسئي آبري، ۱ ـ ۱۶)

(۱۹۴)

سُکيـن تِيُ مَ سَنَري، پَسِي ڏُکَ مَ ڏَرُ،
پِنِي کَرِ مَ پانهنجو، گهوري! آڏِ مَ گهرُ،
ماري! هَڏِ مَ مَرُ، مَچُڻِ جِيُ جِيارِئين.

(سسئي آبري، ۱ ـ ۱۵)

(۱۹۵)

سَگَبانَ سِينڌارِيا، بَچِيا، تـي بَـهَنِ؛
ڦِريا نہ فَرمانَ کان، مُلهُ نہ موتِيَڙَن،
ڪونهي ڏوهُ ڪُتَنِ؛ ڏاڪارِيا، ڏاڙِهِينِ تا.

(معذوري، ۱ ـ ۱۱)

(۱۹۶)

سَگهَنِ سُڌِ نہ سُور جي، تا رُنکَن رنجُوري،
پِيا آهن پَٽَ ۾، مَٽِنِ مامُوري،
لِکِين لَنئُ، لطيف چئي، سَدا جِي سُوري،
پِرتِ جن پُوري، تن رويو وِهامِي راتڙي.

(يمن ڪلياڻ، ۱ ـ ۱۹)

(۱۹۷)

سَگهَنِ سُڌِ نہ سُورَ جِي، گهايَلَ ڪيئن گهارِينِ،
پِيَلَ پاسو پَٽَ تان، واڍوڙ نہ وارِينِ،
پَرِ ۾ پَچَنِ پرينءَ لَيءِ، هَيءِ! هَنجُون هارِينِ،
سَجَڻُ جي سارِينِ، تن رويو وِهامي راتڙي.

(يمن ڪلياڻ، ۱ ـ ۱۸)

(۱۹۸)

سَگُ ڪَري سين سِينهَن، ڪَنڌُ مَ ڦيرِج ڪيڏهِين،
رَمِج راتِي پُٽِ ۾، نِرتُون مَنجهان نِينهَن،
اِنِءَ مَ وَسِج عامَ تي، جِتَنِ مُومَل! وَسَنِ مِينهَن،
سَندي حَشَرَ ڏِينهَن، سُودو سارِيندِينءَ گهَٽو.

(مومل راڻو، ۵ ـ ۱)

(۱۹۹)

سِگيُون، سيلِيُون، گبَرِيُون، تيئِي تولَ تَکُو،
پَٽُ هَٽِي پَٽَ سين، پيِري تـِنِ يَکُو،
لاهُوتُ جِنِ لَکُو، سي مَڙهِيان مُورُ نہ نِکِيا.

(رامڪلي، ۹ ـ ۳۷)

Gul Hayat Institute

(٢٠٠)

ٿَمَرُ جنين نہ ساڻُ، هوتُ حِماتي تن جو،
ڪَري ڇيڄَ ڇپَرَ ۾، پُنهون ايندو پاڻَ،
ٿِيندي رِيجهہَ رِهاڻِ، لَحظي مَنجهہِ، لَطِيفُ چئي.
(ديسي، ٥ _ ٥)

(٢٠١)

سَما! تو سِرِ ڇٽُ، ناتَ پاڳارا پُرَسَ پيا،
ڳهڻَا! تُنهنجي ڳَچِڙي، اَچي جالَ جَڳٽُ،
جِنِ جيهائِي پٽُ، تـِنِ تيهائِي ٻِڪِيا.
(بلاول، ١ _ ٤)

(٢٠٢)

سَمو تـِنِ سَڏُ ڪري، جِنِ تي وَڏو وِيرُ،
اُٿي تہ آجي ٿِيان، پائي پاڪوڙي پيرُ،
تو رِءَ ٻِيو ڪِيرُ، سَرَٽِيَنِ جا سونا سَهي.
(بلاول، ١ _ ٦)

(٢٠٣)

سَمو سَخاوَتَ جي، وِينو پُڇي پَرِ،
ڪوٺِيو ڪَنگالَنِ کي، ڏِئي دِلاسا دَرِ،
مَٿي وِلهَنِ وَرِ، ڏِيهاٽي ڏاتارَ جي.
(بلاول، ٣ _ ٩)

(٢٠٤)

سَمو سَوائي، ٻهُون، ٻِيَنئان! اَڳرو،
دانَہَ جي دَٻارِ ۾، وَرتَي اِيَ وائي،
ڳهڻَ ڳالهائي، مُهڻَ سَپِ مَلهائِيا.
(بلاول، ٢ _ ١٢)

(٢٠٥)

سمنڊُ جي سيوِنِ، تنين ماڪَ ميڙيا،
چِلَرَ جي چوئِينِ، تن سانڪوتا ۽ سُتيُون.
(سريراڳ، ٦ _ ١٤)

(٢٠٦)

سُمَهَٽان ساڙو، جيڏِيُون! جيڏوئِي ٿِيو،
پرِيُنِ سين پاڙو، مُنهِنجو نِنڊَ نِبيرِيو.
(ڏهر، ٣ _ ١٣)

(٢٠٧)

سُمَهَٽان ساڙو، جيڏِيُون! جيڏو ئي ٿِيو،
هوتَ لَنگهِيا هاڙو، تُون اَناسي! اوجِهرِين!
(ڏهر، ٣ _ ١٤)

(٢٠٨)

سَمِيُون ڪَري سِينگارُ، راءِ رِيجهائِڻَ آئِيُون،
جامَ هَٿَ ۾ جارُ، چُلي جهپيرِنِ وِچَ ۾.
(ڪاموڏ، ٢ _ ٦)

(٢٠٩)

سَنپِريو جِيان، ڳالهِيُون، پرِيَمِ! تُنهنجُون،
ڳُڻَ ڪيترا ڳٽِيان، تورَنِ مَٿو ناهِ ڪو.
(رپ، ١ _ ٢٠)

(٢١٠)

سِنجي سِنجي ڪُوهَڙا، وِيڙهي وِيا وَرَتَ،
مِيان! مارُوئَڙَنِ جي، مُون کي هنئڙي ۾ حيرَتَ،
چُٽِڪَنِ اَندرِ چٽَ، سانَبِيَڙا، ساڏوهِيُون.
(مارئي، ٨ _ ١٥)

(٢١١)

سَنجهي رَهِين سُمهي، غافل! مَنجهہ گهرَنِ،
ليڙَنِ جو، لَطِيفُ چئي، ڪَرَڳُلُ سوءِ نہ ڪَنِ،
سي ڪِيئَنَ مُحبَ مِڙَنِ؟ جي سَنجهي رَهَنِ سُمهي.
(ڪوهياري، ١ _ ٦)

Gul Hayat Institute

(٢١٢)

سَنجهي مُون نہ سَنڀاليو، تہ ڪي اوتي ڪَندا اِيئَن،
ڪُهي ڪَميٽي ڪِيئَن، جَڏي راتِ جَـتَن ڪِي!
(ديسي، ٤ ـ ٧)

(٢١٣)

سَنجهي مُون نہ سَنڀاليو، صُبُحَ سارِيَمِ سُورَ،
آڏيءَ راتِ اُڏَميو، ڏِيَنِ پَلِتيو پُورَ،
جَـتَنِ لاءِ ضَرُورَ، مادَرِ! ماري آهيان!
(ديسي، ٤ ـ ٩)

(٢١٤)

سَنجهي مُون نہ سَنڀاليو، صُبُحَ سارِيَمِ سُورَ،
جَـتَنِ لاءِ ضَرُورَ، گهڻا گهارِيَمِ ڏِينهَڙا.
(ديسي، ٤ ـ ٨)

(٢١٥)

سَنجهي مُون نہ سَنڀاليو، مارِيَسِ سُورَ صُبُوحِ،
نيڻَ هيرايءَ نِنڊَ سين، جَـتَنِ لَنگهي جُوءِ،
هاجو ڪَري هُوءِ، آڏيءَ راتِ اُٺي وِيا!
(ديسي، ٤ ـ ١٠)

(٢١٦)

سَندو ڏَمَرَ ڏَهڪارُ، هَڏهين ڪونهي هِنَ ڪي،
هيءَ پاٽيءَ سين پانهنجو، پُسائي نہ سينگارُ،
ڪارڻِ مُنڌَ ميهارُ، ڪاريءَ راتِ ڪُنَ تَري.
(سهڻي، ٥ ـ ١٢)

(٢١٧)

سَنڌِيُون سُورَ ڪَرينِ، هَڏَ پڻ ڏُکَنِ هوتَ لَءِ،
پِريَنِ جي پانَ ڏِنا، سي سُتي سُکَ نہ ڏِينِ،
جي ماڙهن ڪي مارِين، تِنِ سُورَنِ ڪي سَڏَ ڪَريان!
(سسئي آبري، ابيات متفرقه ـ ٢)

(٢١٨)

سَنگهارَنِ ساري، ساٿي! ڏيج سَنِيهَڙا،
سا هيڪِلي گهاري، مُنڌَ ڪاڇي ڪَنڌِئين.
(ڏهر، ٤ ـ ٢١)

(٢١٩)

سَنها پانءِ مَ سَپَ، سُڪا جِنين پيٽَ،
تِنين جي جَهپيٽَ، جُنگَنِ ڪي جوکو ٿِئي.
(ڪارايل، ٢ ـ ٤)

(٢٢٠)

سَنها پانءِ مَ سَپَ، وِياءَ واسينگَنِ جا،
جِنين جي جَهڙَپَ، هاٿِي هَنڌان ٿِي نہ چُري.
(ڪارايل، ٢ ـ ٣)

(٢٢١)

سَنهي لَڪِ، نَڪِ سَنئين، ڪَجَلَ پِنَنِ نيڻَ؛
سامُونڊي! مون سيڻَ، ڪِ تو ڪالهَ لَنگهائيا؟
(سامونڊي، ١ ـ ٣٦)

(٢٢٢)

سَنهِيءَ سُئِيءَ سِبِيو، مُون مارُوءَ سين ساهُ،
وِيٺي سارِيان، سُومرا! گولاڙا ۽ گاهُ،
هِنئون مُنهنجو هُتِ ٿِيو، هِتِ مِٽي ۽ ماهُ،
پَڪَنِ مَنجِهہ پَساهُ، قالِبُ آهي ڪوٽَ ۾.
(مارئي، ٧ ـ ١٢)

(٢٢٣)

سَنهِيءَ سُئِيءَ سِبِيو، مُون مارُوءَ سين مَنُ،
هَٿِي ڪَنَ حِلمَ جا، تہ وِڏائين تَنُ،
ڪِئن ٿوپايان ڪَنُ، آباٽِي اِبَرَ رِيَ؟
(مارئي، ٧ ـ ١٣)

Gul Hayat Institute

(۲۲۴)

سَنئِينِ سُونهائي سَپَکا، ڪا مُون مُنجهائي،
طَلَبَ ۽ تَحْصِيلَ، اوِريان ئِي آهي،
مان تَنُ تِتِ لائي، جِتِ آهِ نـ ناهِ ڪا.

(آسا، ۳ ـ ۷)

(۲۲۵)

سَنئِين نـ سيٹان، ناهِ اُبَتي اُنِ سين،
وَنءُ سَهي ويٹانِ، تو نـ سَرندي تِنِ ري.

(رپ، ۲ ـ ۶)

(۲۲۶)

سُٹُ تـ سوزُ پرائِيين، 'آءُ' چيائُون اَڄُ،
بولي ٻي نـ سِکيا، 'پاٹا' چونڊءِ 'يَڄُ'،
واڄي وَتِ مَ وَڄُ، ٻُڌُ تـ پيائِي لَهي.

(سسئي آبري، ۱۱ ـ ۲)

(۲۲۷)

سُٹي ٻولَ سَندانِ، جِمَ سُمهين سَسُئِي!
ڪَندِينءَ ڪوهُ ڪيٹانِ؟ جُ سي اُنِ اورانگهِيا.

(سسئي آبري، ۴ ـ ۱۶)

(۲۲۸)

سُٹِي ساٹيهَ ڳالَهڙِي، لهي ويا لوهَ،
اندَرَ جا اَندوهَ، لٿا ڏُکَ: سُکَ ٿِيا.

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ۴۶)

(۲۲۹)

سُٹِي ساٹيهَ ڳالَهڙِي، وِهُسي ويڙِيچي،
سَڀِ سُڌِ پيَمِ، سُومِرا! هِتي هُتي جي،
پينَرُ ۽ پيچي، سُوايا سارِينِ مُون.

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ۴۵)

(۲۳۰)

سُٹي طَعنو تُنهنجو، حالُ وِچايُمِ، حقَّ!
لَکين لوڏي آئِيا، سوِڍي لاٿِمِ شَڪَّ،
ڏِنَمِ ڪاڪِ ڪَهَڪَّ: سِگهو موٹِج، سُپِرِين!

(مومل راٹو، ۳ ـ ۲۱)

(۲۳۱)

سُٹي وِيڻَ ڪَنَنِ سين، وراڻج مَ وري،
هاديءَ جي هِدايتَ جي، آهي اِيَ ڳري،
تـن سَڄي ساهِ سَري، جن ماريو نفسُ ماٹ سين.

(يمن ڪلياٹ، ۸ ـ ۱۹)

(۲۳۲)

سو پَکِي سو پِڃرو، سو سَرُ سوئي هَنجُ،
پيهي جان پَرُوڙِيو، مُون پانهنجو مَنجُهه،
ڏِيلَ جَنهِن جو ڏُنجُهه، سو مارِي ٿو مَنجهه ڦِري.

(ڪارايل، ۲ ـ ۱)

(۲۳۳)

"سو جِيُ مَگَٹهارَ! مَ هوءِ، جَنهن تو مَٿي سِرَ سَٹو ڪَيو،
جو مُون مُلِ مورِ نـ سَپَڄي، تان جي سو گُهرِيوءِ،
تـ جُڳان جُڳِ ڏِنوءِ، ڏُنگو ڏاتارِنِ ڪَي."

(سورٺ، ۳ ـ ۸)

(۲۳۴)

سَودو اِهوئي سَفَرو، سو مون پلي پاءِ،
وَسُ ويچاري ناهِ ڪو، تون آگا! عَرضُ اوناءِ،
رِيَ همراهيءَ هاديءَ جي، مُور نـ مڙِي ماءِ،
لُطفَ ساٹ لنگهاءِ، لَهِرُون لَهرِنِ وِچَ مان.

(سريراڳ، ۱ ـ ۱۰)

(۲۳۵)

سُوڏو سِگِريُن سين، ڪي جو ڪَهيائُون،
هُو جي هَنَيائُون، آئُون نـ جِٹَندي اُن ري.

(رامڪلي، ۱ ـ ۱۴)

Gul Hayat Institute

(۲۳۶)

سوڍا! تُنهنجي سُورَ، اَندرِ آڳِيُون لائيُون،
راڻا! رِهاڻِيُنِ جا، مارِينمِ مَذڪُورَ،
طَعنا ڏِينِمِ تُورَ: آءُ، تہ پَرچُون پانَ ۾.

(مومل راڻو، ۶ ـ ۱۱)

(۲۳۷)

سوڍا! سُورَ سُڪائيُون، آڪِيُون آبُ نہ ڪَنِ،
راڻي جيءَ رِهاڻ ڪي، وِرُوٽيُون وَڃَنِ،
سي ڪِئَن ميندِرا! مَڃَنِ؟ جي تو سُورِيءَ چاڙهيُون.

(مومل راڻو، ۶ ـ ۸)

(۲۳۸)

سوڍا! شَرمايُون، پَسيو عيبَ اَڳِيان،
نَڪَ نِرچايُون، هُيُون مُنهنجي حَقَّ ۾.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۲۱)

(۲۳۹)

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، بي عَقُلَ آڻي بازِ،
سَندي صَبرَ سازِ، توبَہَ ڪارِيمِ تَڪِڙي.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۲۰)

(۲۴۰)

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، بي عَقُلَنِ عَقُلُ،
آهي اُنگَ اَمُلَ، ماڻِ تُنهنجي، ميندِرا!

(مومل راڻو، ۸ ـ ۱۹)

(۲۴۱)

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، سَيِنِ سيڪاري،
مُومَلِ جي واري، ڪُہ چاڻان، ڪُہُ ٿِيو؟

(مومل راڻو، ۸ ـ ۱۵)

(۲۴۲)

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، سيڪاري سَهَسَ،
پُڄي تِئان پَهَسَ، مُون ڪي نَصيبَ نيئي جهليو.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۱۶)

(۲۴۳)

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، لَڄايُنِ مَرڪُ،
نہ ڪُڇَنَ سين نَڪُ، رِءَ رُڪَ راڻي وَڍِيو.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۱۴)

(۲۴۴)

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، مَرڪُ لَڄايُنِ،
چُپ سين جي چَوَنِ، اَدبُ ڪَجي اُنِ جو.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۱۳)

(۲۴۵)

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، مُومَلِ مَتِ ٿِيو،
تو جو ڪالَهہ ڪَيو، تَنهن مَديُون ميٽي ڇڏِيُون.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۵)

(۲۴۶)

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، مُون ڪي نَصِيحَتَ،
ريلا ڪَنديِسِ رَتَ، ميندِرا! تو مَهندان.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۱۸)

(۲۴۷)

سوڍا! صَبرُ تُنهنجو، ماڙهُو ڪي مُومَلَ،
ڪُپَرِ مَنجهان ڪَلَّ، پِيِيمِ، پِرين! تُنهنجي.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۱۷)

(۲۴۸)

سوڍي ڏاران، سَرتِيُون! پيو پِتِيُنِ ۾ پَنگُ،
اُباڻجي اَڄُ وِيو، راڻا! تو رِءَ رَنگُ،
هئين سان هاجو ٿِيو، پيو اوسِيڙي اَنگُ،
تُون توهِيسين سَنگُ: پُڇايو، پُڇان پَهي.

(مومل راڻو، ۴ ـ ۶)

(٢٤٩)

سودِي سُتي لوءِ، ڪا جا مُون سين ڳالھ ڪَئي،
سا جي پڌرِ پوءِ، تہ، سَرتِيُون! ڪا نہ سُمهي.

(مومل راڻو، ۴ ـ ١٠)

(٢٥٠)

سودِي سِرُ نِيو، هِتِ ڪَرنگهَرُ سَڪتو،
راڻي جي رِهاڻِ ڪي، سِڪي ساهُ پِيو،
پَسان ڪِينَ پِيو، تو رِءَ اَکڙيُن سين.

(مومل راڻو، ٧ ـ ٥)

(٢٥١)

سودِي مُنهنجي ساهَ سين، جيڏِيُون! جِتَن ڪَيو!
ڪَڙي مُون ڪاڪِ ٿِئي، آتَڻُ وِسرِيو،
پَسان ڪِينَ پِيو، تو رِءَ اَکڙيُن سين.

(مومل راڻو، ٧ ـ ٦)

(٢٥٢)

سُورَ بہ پَـتُون پَـتِ، هِيُ چِٽِڪيو ڪي پِيو،
پِريتَنِي پِرينُ جي، ماءِ! مُنجهايَرِ مَتِ،
پِيننَرُ! پِلِيءَ پَـتِ، لَڳِمِ باڻُ بِروچَ جو.

(حسيني، ٦ ـ ١٣)

(٢٥٣)

سورَٺِ مُئي، سُکُ ٿِيو، خِيما کَنيا کَنگهارَ،
نَڪو راڳُ، نہ رُوپُ ڪو، نَڪا تَندُ تَنوارَ،
تِهان پوءِ مَگَٽهارَ، ڏِنو سِرُ ڏِياچَ ڪي.

(سورٺ، ۴ ـ ١٥)

(٢٥۴)

سورَٺِ مُئي، سُکُ ٿِيو، خيما هَنيا کَنگهارَ،
ٿِيو راڳُ، رُوپُ سو، لَڳِي تَندُ تَنوارَ،
سو ڏِٺِين پَـٽين پارَ، پَسو! راڄا راضي ٿِيو.

(سورٺ، ۴ ـ ١٦)

(٢٥٥)

سُورُ جنِين کي سَرِيو، سَري تَنِ صِحتَ،
مِنِي مصيبت، آهي عاشقن کي.

(يمن ڪلياڻ، ٨ ـ ٣)

(٢٥٦)

سُورَ! مَر ڏي ڏُونَ، آئُون آهِيان اَڳهين ڪاهِري،
جا پَرِ پاٽيءَ لُونَ، سا پَرِ مُنهنجي چِندُڙي.

(حسيني، ٦ ـ ٦)

(٢٥٧)

سُورَ! مَر مَتِج ساءُ، آئُون نہ وِکَني آهِيان،
وَچِج مَر وِيلَ کَنهِين، وِرِهَا! مُون وَٽاءُ،
تُون پڻ تڏهن جاءُ، جڏهن ٿِيا، هيڪاندي هوتَ سين.

(حسيني، ٦ ـ ١٢)

(٢٥٨)

سُورَ! مَر وِچِيجاهُ، سَڄَڻَ جِتَن سانگِ وِيا،
پِرينءَ پُڄاڻاءُ، آئُون اَوهان سين اوريان.

(حسيني، ٦ ـ ٧)

(٢٥٩)

سُورَ نہ ساڱاهِينِ، ڏِيَنِ اُڌما اوچِتا،
مُون کي مُون پِريُنِ جا، اَميا آهِين،
لَڄُون جي لاهِينِ، سيئي ٿِيَمِ سامُهان.

(حسيني، ٦ ـ ١٠)

(٢٦٠)

سُورَنِ سانِدِيياسِ، پُورَنِ پالِي آهِيان،
سُکَنِ جي، سَيَدُ چئي، پُکي نہ پِيياس،
جيڪُسِ آئُون هُياسِ، گُرِي گُوندَرَ وَلِ جي.

(حسيني، ١٠ ـ ١٦)

Gul Hayat Institute

(۲٦۱)

سُوَرَنِ سانگھارو، ڪَڏهِن تان ڪونَ ڪَيو،
آيَلِ! اوپارو، ٻاڙوڏو ٻوڙ وَهي.
(حسيني، ٦ ـ ۸)

(۲٦۲)

سُوَرَنِ سِجھائي، چيلهہ ٻَڌيو چوٽِئين چڙهي،
سَڱ پِريان جي سَسُئي، ميڙي، مِلائي،
لَڏائين لَطِيفُ چئي، لالَنُ لالائي،
بانيَڻ باڏائي، حَبِيان واريو هوتَ کي.
(سسئي آبري، ۷ ـ ۱۳)

(۲٦۳)

سُوَرَنِ لَڌو سَجُهہ، پاٽھي پيهي آئِيا،
ڪنهن کي ڏيان مَنجُهہ؟ مَرُ تان چِٽِڪَنِ چِتَ ۾.
(حسيني، ٦ ـ ۱۱)

(۲٦۴)

سُورَ وِراهِيان، سَرَتِيُون! جي وِراهِيا وَڃَنِ،
ٻِيُون ڪوهُ ٻُجهَنِ؟ جن سَندا، تن سامُهان.
(حسيني، ٦ ـ ۲۰)

(۲٦۵)

سُورِهَ! مَرِينِ سوبِ کي، تہ دِل جا وَهمَ وسارِ،
هَڻُ ڀالا، وِڙهُ ياڪُرين، آڏِي ڍالَ مَ ڍارِ،
مَٿان تيغَ تَرارِ، مارِ تہ مَتارو ٿِئين.
(ڪيڏارو، ۵ ـ ۵)

(۲٦٦)

سُوري آهِ سينگارُ، اَڳھِين عاشقن جو،
مُڙڻُ، موٽڻُ ميهڻو، ٿيا نِظاري نِروارُ،
ڪُسڻَ جو قرارُ، اَصُل عاشقن کي.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۵)

(۲٦۷)

سُوري سڏُ ڪري، اُپِي عاشقن کي،
جي اَٿيئي سَڌَ سِڪڻَ ۾، تہ ڪَوءِ مَ پيرُ پري،
سِسِي ڏارَ ڌَري، پڇج پوءِ پريتڻو.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۴)

(۲٦۸)

سُورِيءَ سينگاري، اَصلِ عاشقن کي،
لُڏيا ڪِينَ لطيف چئي، ٿيا نيزي نظاري،
ڪوٺيو ڪِناري، آٽيو چاڙهي اُنِ کي.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ٦)

(۲٦۹)

سُوريءَ تي سَوُ وارَ، ڍِهاڙيو چَنگ چڙهين،
جِمَ وِرچِي چڙئين، سِڪڻ جي پچارَ،
پِرتِ نہ پَسِين پارَ، نينهن جِئان ئي نِگيو.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۹)

(۲۷۰)

سُورِيءَ چڙهڻُ، سيج پسڻُ، اِيُ ڪم عاشقنِ،
پاهُون ڪِينَ پسنِ، سائُو هَلنِ سامهان.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۸)

(۲۷۱)

سُورِيءَ سڏُ ٿيو، ڪا هلندي جيڏيون؟
وڃڻ تِنِ پيو، نالو نِينهَن ڳِنهَنِ جي.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۳)

(۲۷۲)

سوريءَ مٿي سيڻَ، کھڙي ليکي سَنَرا؟
جيلَہ لڳا نيڻَ، تي سُوريان ئي سيجَ ٿي.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۷)

(٢٧٣)

سَوڙِيين سُنڙياءِ، پَکو سَھُو وِلاريو،
ڇَنيسَرَ کانڊاءِ! تان مُون ھِتَّن نہ پائيو!

(ليلا چنيسر، ١ــ ١٢)

(٢٧٤)

سو ڪانگُ مَر قاصِدُ ڪَر، جو سَدا ڏُونديِ ڏُوندَ ڪي،
ڪِ ڪَندو پَنھِنجي پيٽَ جي، ڪِ ويندو دوسَنِ دَرِ؟
جَنھِنجي ٻوليائي ’بَر بَرِ‘، سو نِياپا نيئي رَھيو!

(پورب، ١ــ ٢٩)

(٢٧٥)

”سؤ سِرَنِ پائي، جي تَندُ بَرابَرَ توريان،
اُٿَلَ اوڏانھين تِئي، جيڏانھن پيچَلُ پُرائي،
سَڪِٽو ھَڏُ آھي، سِرَ ۾ سَڄَڻُ ناهِ ڪِي“

(سورٺ، ٣ــ ١٢)

(٢٧٦)

سَؤ سُکَنِ ڏيئي، وِرهُ وھايِم ھيڪِڙو،
مُون ڪي تنھن نيئي، پيرُ ڏيکاريو پرينءَ جو.

(حسيني، ٦ــ ٥)

(٢٧٧)

سَؤ سُکَنِ ساٽي ڏِيان، سِرُ پڻ ڏِيان سَٽِ،
جي مُون مِڙي مَٽِ، تہ وِرهُ وھايان ھيڪِڙو.

(حسيني، ٦ــ ٤)

(٢٧٨)

سَؤ ڪوهَ ڪري سَيَڪا، تُون، کُھي! ڪَٽج وڪَ،
تاٽِجَ مَنجھان تِکَ، تہ پَنڌُ پاسي پِرَ نِبري.

(سسئي آبري، ٩ــ ٩)

(٢٧٩)

سونا ڪُرَ ڪَنَنِ ۾، ڳِچِيءَ ڳاڙھا ھارَ،
ٻانھُوٽا ٻانھُنِ ۾، سِينڌِ سَٽِيا وارَ،
تيلانہَ پِيَ پَچارَ، ڪانڌَ مُنھنجي ڇِڏِيي.

(ليلا چنيسر، ١ــ ١١)

(٢٨٠)

سونا! وانءُ صَرافَ سِيئَن، لَڏو لاهِ مَ لَڏِ،
سودو سوئي ڇَڏِ، جنھن ۾ جَواھِرُ ناهِ ڪِي.

(سريراڳ، ٤ــ ٨)

(٢٨١)

سونا! وانءُ صَرافَ سِيئَن، لَڏو ھَڏِ مَ لاهِ،
آھي تن اُونداهِ، جن جَواھِرَ ضايَع ڪيا.

(سريراڳ، ٤ــ ٩)

(٢٨٢)

سونَ بَرابَرِ سَڪِڙا، لُوڻُ لُوڻُ بَرابَرِ لَکُ،
رُپو جنھن رَدِ ڪيو، ڪوڙَ تنھين کي ڪَکُ،
مُون ماروءَ جو مَکُ، تيلُ نہ لائيان تُنھنجو.

(مارئي، ٣ــ ٤)

(٢٨٣)

سونَ بَرابَرِ سَڪِڙا، ماروءَ سَندا مُون،
پَٽولا پَنوھارَ کي، عُمَرَ! آڇِ مَ تُون،
وَرُ لوئيءَ جي لُوڻُ، ڏاڏاڻَنِ ڏِنيامِ جا.

(مارئي، ٣ــ ٣)

(٢٨٤)

سونَ ساريڪا ھَٿَڙا، ڪوهُ نہ ڪَتين رَڏِ؟
ويھي ڪُنڊَ، ڪاپو ڪَرِ، ڳُھتُون گوھيئُون ڇَڏِ،
تہ صَرافاٽي سَڏِ، مَرڪيو ھُوندِ مَٽائيين.

(ڪاپائتي، ١ــ ١٢)

Gul Hayat Institute

(٢٨٥)

سونَ وَرَنِيوُن سودِيوُن، رُپي رانديوُن ڪَنِ،
اَگر اوطاقُنِ ۾، ڪَٿوُرِيوُن ڪَٿُنِ،
اوتيائوُن عَبِيرَ جا، مَٿي طاق تَڙَنِ،
باٿَنِ ٻيلون ٻَڌِيوُن، پَسِيو سوُنهَن سَڙَنِ،
ٿِيا لاهوُتِي لَطِيفُ چئي، پَسَڻَ لَءِ پِريَنِ،
اِجهي ٿا اَچَنِ، ڪاڪِ ڪَڪورِيا ڪاپَڙِي.

(مومل راڻو، ٣ ـ ٣)

(٢٨٦)

سوُنهان سُڌِيون ڏِينِ، هِنَ ديواني درياهَ جون،
ڪوُڙ اوڏائِي ڪِين ڪِي، رُڳو سَچُ سودِينِ،
عِجزَ جو اَڏَ راتِ ڪِي، وَڪَرُ وِهائِينِ،
ساٿُ نِباهِيو نِينِ، ثابِتُ اِنهِيءَ سِيرَ مان.

(سريراڳ، ٥ ـ ٨)

(٢٨٧)

سوُنهَپَ ۾ سَپَ گهَٽا، مُنجهَڻُ ماڪِي هوءِ،
پَرو تَنهِين پوءِ، جو اُجهِي پوءِ اُنِ تان.

(ڪاهوڙي، ٣ ـ ٦)

(٢٨٨)

سوُنهَن وِجايَمِ، سوُمرا! ٿيندِيَسِ ڪِئَن قَبوُلُ؟
ڪونهي سُهڳُ نہ سوُلُ، پوُڇي مُنهُن پَنوَهارَ سين!

(مارئي، ٥ ـ ٩)

(٢٨٩)

سوُنهَن وِجايَمِ، سوُمِرا! پَسان ڪِئَن پَنوهارَ؟
ڏُٺي جا ڏَڙارَ، تنهن رِ رُوءِ رُڃَڻُ ناهِ ڪو.

(مارئي، ٥ ـ ٧)

(٢٩٠)

سوُنهَن وِجايَمِ، سوُمِرا! سِڪَر جهَڙِي سُونهَن،
دِلِ ۾ دُکَي دُونهَن، مُنهنجو مُنهُن ميرو ٿِيو.

(مارئي، ٥ ـ ٣)

(٢٩١)

سوُنهَن وِجايَمِ، سوُمِرا! عُمَرَ! ٿِيَسِ اَسِيرَ،
مارُو مَنجِهہ مَلِيرَ، مُون سين هِتِ هِئَن ٿِيو!

(مارئي، ٥ ـ ٨)

(٢٩٢)

سوُنهَن وِجايَمِ، سوُمِرا! ڪوئِيين اَچِي ڪالَ،
ڪِينَ پَسَندِيَسِ پالَ، حُسنُ مُون هِتِ وِيو.

(مارئي، ٥ ـ ١٠)

(٢٩٣)

سوُنهَن وِجايَمِ، سوُمِرا! ڪيڏانهن وِيُمِ ڪَمالُ!
وَڃان ڪِئَن وَطَنَ ڏي، هَهڙو وَني حالُ؟
جي مان ڏِينِ جَمالُ، تہ پَسان مُنهُن پَنوهارَ جو.

(مارئي، ٥ ـ ٥)

(٢٩٤)

سُونهَن وِجايَمِ، سُومِرا! مارُو مَسَ مَڃِينِ،
ڏُنگا ڏاڏِي پوٽِيين، ڪِن ڏِنا، ڪي ڏِينِ؛
جي مان لوهَ لاهِينِ، تہ ڪوٺَنِ ۾ ڪِينَ هُئان.

(مارئي، ٥ ـ ١)

(٢٩٥)

سوُنهَن وِجايَمِ، سوُمِرا! ميرو مُنهُن ٿِيوم،
وَڃَڻُ تِتَ پِيومِ، جِتِ هَلَڻُ ناهِ حُسنَ ريَ.

(مارئي، ٥ ـ ٢)

(٢٩٦)

سوُنهَن وِجايَمِ، سوُمِرا! وَطَنِ وَڃان ڪِيئَن؟
حُسنَ ڏاران هِيئَن، پَسان ڪِئَن پَنوهَارَ ڪِي؟

(مارئي، ٥ ـ ٦)

(٢٩٧)

سوُنهَن وِجايَمِ، سوُمِرا! هِتي اَچِي هاڻِ،
ڪِئَن لَهَندِيَمِ ڪاڻِ؟ حُسنُ مُون هِتِ وِيو!

(مارئي، ٥ ـ ٤)

Gul Hayat Institute

(٢٩٨)

سو ھِيُ، سو ھُو: سو اَجَلُ، سو اَللهُ:
سو پِرين، سو پساھُ: سو ويري، سو واھَرو.

(ڪلياڻ، ١ ـ ١٨)

(٢٩٩)

سوئي راھَ رَدّ ڪري، سوئي رَھنماءُ،
'وَتُعِزّ مَنْ تَشَاءُ، وَتُذِلّ مَنْ تَشَاءُ'.

(ڪليان، ٣ ـ ٧)

(٣٠٠)

سوئي ڪُٺيو ساڻُ، سوئِي ڏورِئين، سَسُئِي!
ڪَڏھِن ڪَنھين نہ ڪيو، جُلَنَ مَنجھان جاڻُ،
پُڇُ پِرِيان ڪَرَ پاڻُ، تہ تون تِئائين لَھِين.

(سسئي آبري، ٣ ـ ٧)

(٣٠١)

سَھسين جِئان سِڪَنِ، تِئان مُومَلِ موتَڻُ لِکيو.
سي ھُنھِين جاڙ جِئَنِ، جي ڪُوڙي ڪاغذِ آئِيُون.

(مومل راڻو، ٧ ـ ١٤)

(٣٠٢)

سَھسين سائِرَ ٻوڙِيُون، منڊ ٻوڙِيو مَھراڻُ،
وَہَ وڃايو پاڻُ، ھَٽي ڪَنڌُ ڪَپِن سين.

(سھڻي، ٦ ـ ١٨)

(٣٠٣)

سَھسين سائِرَ ڳَجَنِ، تَوءِ سَھَجَ نہ مَٽي سُھڻي،
تہ ڪي نِيھَن ڇِڄَنِ، پَرِ تَھِين پِرِيُن جي؟

(سھڻي، ٦ ـ ١٩)

(٣٠٤)

سَھسين سِجَنِ اُيري، چوراسِي چَنڊَنِ،
بالله ريَ پِرِيَنِ، سَڀَ اونداھِي پانئيان.

(ڪنيات، ١ ـ ١٣)

(٣٠٥)

سِہَ سِيارو، پاٽي پارو، جِتِ جُھڙُ، جَھڪَ ۽ جھولَ،
مَنَ اَندرِ ميھارَ جا، ھنئَڙي اَچِنِ ھولَ،
جيلان ٻَڌِيَسِ ٻولَ، آڙانگا آرَ تَران.

(سھڻي، ٣ ـ ١٥)

(٣٠٦)

سَھَسين سيبا ڪَنجُري، لوئي سين لِيڙَنَ،
ھَھڙو حالُ وَٽِي ڪَري، وَڃان مَنجِھ ٿَرَنَ!
مارُو مانَ چَوَنِ، تہ ھُئي اَسانھين آسِريَ!

(مارئي، ٢ ـ ١١)

(٣٠٧)

سَھسين سيبا ڪَنجُري، لوئِي لِيڙَ لِيامَ،
اَباڻَنِ جي آسِري، ڪَٽِي ڪانَ ڪِيامَ،
جا ڏِٺِ ڏِکِيامَ، تَنھنجو، پَرورَا! پَنُ رَھائِيين!

(مارئي، ٢ ـ ٩)

(٣٠٨)

سَھِسين سيبا ڪَنجُري، لوئِي لِيڙُون لِيڙَ،
واسِي وارَ نہ ويڙھيان، مَرُ چِڳُون رَھَنِ چِيڙَ،
ماروءَ جي مُھاڙَ رِءَ، اَندرِ ناھ اُڪيرَ،
ھَھڙو حالُ، ھَميرَا! وَٽِي شالَ ويڙهِ وَڃان!

(مارئي، ٢ ـ ١٠)

(٣٠٩)

سُھَرَ پَسان ٿِي، سُومِرا! پِرِيَنِ رِءَ پِيئي،
مُلِ رَساٽي مارُئين، مُون ڪِي ڪو نِيئي،
تہ ساٽِنِ سِيِيئي، ڳُجھ ڳَرِھيان ڳالھِيُون.

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٤)

(٣١٠)

سُھٽِيءَ ڪِي سِينگارَ، اَنَ لِکِيا آڳِي ھُئا،
'ڪُنْ فَيَڪُونَ' ڪانَ ھئي، نڪا ٻِي ٻِچارَ،
مَرڪي ساڻُ ميھارَ، لايائِين لَنءُ لَطِيفُ چئي.

(سھڻي، ٦ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(٣١١)

سَهِين جئَن ساندانڻ، ڏَکن مٿي ڏَکڙا!
وَهِ وِڃائي پاڻ، ڏي ڏُباڻون ڏُگرين.

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ٢١)

(٣١٢)

سِياري سِهَ راتِ ۾، جا گهِڙي وَسندي مِينهَن،
هَلو تـہ پُڇُون سُهِڻي، جا ڪَرَ ڄاڻي نِينهَن،
جنهن کي راتوڏِينهَن، ميهارُ ئي مَن ۾.

(سهڻي، ٣ ـ ١٦)

(٣١٣)

سي تو ويهِي وِڃائِيا، جي ڪَتَڻَ سَندا ڏِينهَن،
اَرٽَ اوڏِي نـہ ٿِئين، پورِي! پوري سِيئَن،
ڪَنڌُ ڪَٽندِينءَ ڪِيئَن، اَگّڻِ عَجِيبَنِ جي؟

(ڪاپائتي، ١ ـ ١٠)

(٣١٤)

سي ٿاريلا ٿَرَنِ ۾، جي مان گهَٽُ گهُري،
وَطَنُ، وَسَ، وَسَندِيُون، هِنئڙي نِتُ هُري،
اَندَرِ چِتَ چُري، وِرِهُ ويڙِهيچَن جو.

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٣٧)

(٣١٥)

سي پوُڄارا پُرِ ٿِيا، سمنڊُ سيويو جن،
آندائُون عَميقَ مان، جوُتِي جواهرِن،
لَڏائون، لطيفُ چئي، لالُون مان لَهرِن،
ڪانهي قيمتَ تنِ، مُلهہ مَهانگو اُنِ جو.

(سريراڳ، ٢ ـ ٤)

(٣١٦)

سيراندِيءَ سازُ ڪَيو، سُمهِين سارِي راتِ،
جاجِڪاڻِي ذاتِ، اِيئَن نـہ هوءِ اَگَهِين؟

(پرڀاتي، ١ ـ ٣)

(٣١٧)

سي ساهيڙِيُون سارِينِ تو، سِيلُ جِنين جو سَچُ،
مارُوءَ رِءَ مَ مَچُ، سِيهو پانئِج سونَ کي.

(مارئي، ١٠ ـ ٦)

(٣١٨)

سِيلَ پَچَڻَ جِي، سوُمِرا! موُن کي مَتِ مَ آڇج مِيرَ!
تورين گهَٽين ڏِينهَنڙين، وينديَسِ هُتِ هَميرَ!
مَچُڻِ مَنجِهہ مَلِيرُ، ڪَنڌُ مَٿانهون نـہ ڪَٽان.

(مارئي، ٦ ـ ٦)

(٣١٩)

سيٽَنِ ڪارَڻِ، سَسُئي! وَڃَڻُ ڪَڇِي وَسُ،
جِمَ وِرچي ڇَڏِئين، سَندو گُنگَن گَسُ،
ڏوٿي ڏِيينداءِ ڏَسُ، اَڳِيان پاروچَنِ جو.

(سسئي آبري، ٨ ـ ١٦)

(٣٢٠)

سيوا ڪر سَمنڊَ جِي، جِتِ جَرُ وهي ٿو جالَ،
سَئِين وَهَن سيِرَ ۾، ماڻڪ، موتِي، لالَ،
جي ماسو جُڙيئي مالَ، تـہ پوُڄارا! پُرِ ٿِئين.

(سريراڳ، ٢ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(٣٢١)

سيويو جن سُبحانُ، وِيرِ نہ وِڙھي تن سين،
توبَہ جي تاثِيرَ سين، تَري ويا طُوفانُ،
ڏيئِي تَوَڪَّلَ تَڪِيو، آرُ لنگھيا آسانُ،
ڪامِلِ ڪِشتيِبانُ، وچ ۾ گڏين واھَرُو.
(سريراڳ، ٢ - ٥)

(٣٢٢)

سُيءِ ڪا تَنوارَ، ڪِي هُنئِين تِي هَٿَ ڪَٽِين،
سَوين رُليوُن سَسُئِيون، هوتاڻَنِ هزارَ،
باروچاڻا بارَ، توڙان تَرسُ نہ سِڪيا.
(حسيني، ١ - ١٤)

(٣٢٣)

سيئِي جويَنَ ڏينهَن، جڏهن سَجَڻَ سَفرِ هَليا!
رُئان رَهنِ نہ سُپرين، آيَلِ! ڪَريان ڪيئَن؟
مونکي چاڙھي چِيئَن، ويو وَڻجارو اوھري!
(سامونڊي، ١ - ٨)

(٣٢٤)

سيئِي سُورَ طبيبَ، جنين سُورَ سَچَ ڪِي،
جو لِکيو هُتِ، لطيف چئي، سوئي ڪن قَريبَ،
جي نَوازيا نصيبَ، دارُونءَ سي دُرسَتُ ڪيا.
(يمن ڪلياڻ، ٨ - ۴)

وائي-١

ساٿِين نَنڍا بارَ، ووا! تن پانڌِين نَنڍا بارَ.
توکي آرسُ آکَڙِيُن ۾!
پاتا پاڙيواريين، پَڳَہ منجھ پاتارَ،
پَٿَرُ تو پُورَ ڪري، آئي تنهنجڙي وارَ،
سَڄِيوُن راتيوُن سَمهين، ڪِيو منجھ خُمارَ،
ڪِ تو ڪَنين نہ سُئِي، هَلَڻَ جي هاڪارَ؟
تائِبَ ٿِيو تَڪِڙا، سَچِي اِيَ سَنيارَ،
ننڊَ نہ ڪجي ايتري، سُتَّج آڏا يارَ!
سائِينءَ مُڪين سَچَ ڪِي، تون ڪُوڙو منجھ قَطارَ،
ڪِ تو ڪَنين نہ سُئِي، ڪَپَرَ جي ڪُوڪارَ؟
گھِڙَان تِي رِءَ گھَڙِي، الاھِي ٿُهارَ!
هو جو شَڪُ شارڪَ جو، تِئَان رَڪُ سَتارَ!
ڪُلُّ نَفسٍ ذَائِقَةُ المَوتِ، پَڙهو اِيَ پَچارَ،
شِڪارُ تون شهبازَ جو، تون تان مَنجهہ شِڪارَ!
يَومَ يَفِرُّالمَرءُ مِنَ اَخِيہِ، جت پَڄندا يارَ،
تُرهو چِنو تارِ ۾، اَچِج تُون اوسارَ!
لَکَ مِڙيئِي لُٽيا، هُنئِهِين ويا هزارَ،
ڏِنءَ جي اللہ ڪِي، هوندَ ٿِئين پَريين پارَ،
جوڻَنِ مِٿَان جُٽَڪِي، دُنِي تنهنجي دارَ،
جِيفو اِہِ حديث ۾، اَنڌيءَ اِيَ آچارَ،
وَٽِيءَ ڪين وَلَهنِ سين، ڪَنبي پَرِ قهارَ،
سا ڪئن هلي توسين، جا پَڳِي ڪان پَتارَ؟
جِيڻُ، جالَ نہ نِبهي، سُتَّج اِيَ سَنيارَ،
جمَ وِسارئين ويسرا! پِتِيُن جي پُلڪار.
(سريراڳ، ٣ - وائي)

Gul Hayat Institute

وائي- ٢

سارو ڏِينھُن رِڻَ ۾، رَهيا سي اِمامَ،
رِڻَ ۾ رَهيا سارو ڏِينھُن، رِڻَ ۾ رَهيا،
هَيءِ! هَيءِ! رِڻَ ۾ رَهيا!
"تُون جا وَڃِين ڪُونجَڙيِ! هَيءِ! هَيءِ! نانِي ڏيج سَلامَ،
مُون کي ويرِيَنِ ويڙهيو، مؤلا! مِينھُن وَساءِ."

(ڪيڏارو، ٤ - وائي)

وائي- ٣

سائين! سَگُ سَندومِ، مَ ڇِڄِي سين جو ڳِيين!
هَلَڻَ جو هِنگلاجَ ڏي، آديسِيُنِ اُتومِ،
نيئي پُورَبَ پارَ ڏي، ويراڳِيُنِ وِڌومِ،
سوئي تِيرَٿَ تَڪِيو، سوئي پَنڌُ سَندومِ،
هُو جو تِيرَٿَ تَڪِيو، سامِيُنِ سُونهايومِ.

(پورب، ١ - وائي)

وائي- ٤

سِيڪا پريان ڪون پُوڄِي؛
نينھن نيٽين، ڳُڻُ ڳالهِ وو.
جا ڇِتايم ڇِتَ ۾، سڄڻ سا تو ٻُجهِي؛
لات جا لطيف جي، سَڌُ تَنهنجو سُڄِي.

(ڪلياڻ، ١ - وائي)

وائي- ٥

سُپِيريان جي سونهن جِي، ڳالهه ڪِينَ وِڃِي،
وِڃِي دَرِ دوستن جِي، سُوريءَ سِرُ هَڄِي،
عاشِقَ اَنگُن چڙهيا، بيو سيڪو پَڄِي،
پِڄِج پوءِ پريتُون، پهرين سِرُ سَڄِي،
عاقِلَ ئِي اوڃون ٿيا، پورو ڪِينَ پَڄِي.

(يمن ڪلياڻ، ٧ - وائي)

وائي- ٦

سَڄَڻَ ٻاروچِي جي ذاتِ، دِلبَرَ ڪوهِياري جي ذاتِ،
اُٺَ ڳُنگائِي هَلِيا، وائي ڪَنِ نه واتِ،
جاني جَٿَ وَٺِي وِيا، روهَ ۾ پيم راتِ،
ڪُهي ڪَمِيٽِي هَلِيا، اَدِيُون! آڌِيءَ راتِ،
مِلان مَحبُوبَنِ کي، وهاڻيءَ پِرِياتِ،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چئي، ڏاتَرُ ڏِيندو ڏاتِ.

(ٻروو سنڌي، ٣ - وائي ١)

وائي- ٧

سَچا ساهَڙَ! مونکي تُون، اي وَنِهيان واهَرَ! مونکي تُون،
اي! نيئي اُولَ پريان جي پارَ ڏي،
ڪُنَ جي ڪارونِيارَ جا، وو! سي آٿُون پائِئِيان پُون،
سَندو جِيئَڻَ آسرو، وو! مَنان لاٿو مُون.

(سهڻي، ٢ - وائي)

وائي- ٨

سَڏين سِيڻَ نه هُونِ، نينھُن نياپي نه ٿئي،
ڪاريءَ راتِ رَتَ ڦُڙا، جان جان نيڻ نه رُونِ،
موٽڻ جنين ميهٽو، پڙُ تي سيئي پُونِ،
جن مسافر سُپِرِينِ، سي مَرُ رويو رُونِ.

(ڪنيات، ٢ - وائي ٢)

وائي- ٩

سَرَتِيُون! سَگِيٽِيُون سارِيان پيرُ پرينءَ جو،
مُون پَنهنجي پِرينءَ سين، ڳُجهون ڳالهڙيُون،
ڳالِهيُون، پِرِيَمِ! تُنهنجُون، وَڏي وَنَ ٿِيُون،
گوشي پِرِينَ نه گڏيا، ڪَرَ سين مُون نه ڪِيُون،
لالائي جي لوءَ ۾، ساري راتِ سَيُون،
توبَهَ آهي تِنِ کان، جي هَٿان مُون ٿِيُون،

Gul Hayat Institute

مُون کي ڏئِين نہ مُنهَن ۾، جي مُون ڪالهَہ ڪَيُون،
اَرتو اوتَنُ ٿڪِيُون، عادَتَ اَڪَثَرِيُون،
مُنهنجا ڪَمَ ڪَرِيمَ تي، پيا ڪَنِ پيُون.
آلا! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، صاحِبَ! ڪَج سَنيُون.
(رپ، ۲ - وائي ۱)

وائي- ۱۰

سَندَڙِيانِ سِگهَڙِي، ڳالهِ ڳُجهَڙِي، مُون مارِيندِي ڪَڏهِين.
جا وَڃائِينِ جَنَڙا، نہ تَنهن نَڙَ جهڙِي،
مُرلِيءَ کي جَنهِن ماٺُ ڪَيو، نہ تَنهن تُلِ تُنبڙِي،
تارِيو جَنهن توڏِيءَ کي، نہ سو گهنڊُ نہ گهنڊَڙِي،
ڏارِيو جَنهِن ڏِياچَ کي، تَندُئان تَنهن تِکَڙِي،
نہ سِرِي نہ سِنڌُ ڪا، نَڪا هِندُ هَڙِي،
مِنائِيان مِنِي گهَٽو، چَوندا جن چِڪَڙِي،
ونٺُن اونائي اُنَ کي، وِيهُ مَ، ڪَنُ وِڪَڙِي،
بيخودِ بابُو سي ٿِيا، پُرَندِي، جن پُڌَڙِي،
جا ساراهيلَ سُبحانَ جِي، تَنهِن واکاڻ ڪهڙِي؟
سَهَسين سُرُودَنِ کي، پاٽان پوءِ وَجهندَڙِي،
گهانڊارَ مِرُونِ موهِيا، هيءَ ماڙهوُ مُهَندَڙِي،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، هيءَ مُئا جِئارِيندَڙِي.
(رامڪلي، ۱ - وائي)

وائي- ۱۱

سَهسين شُڪرانا، ڪوڙِيين پالَ ڪريمَ جا.
حَمد چئج حڪيمَ کي، جورِ هٿِي جانا،
تو ڏيکاري تو ڏٺي، باطِنَ جا بانا،
مِتان، مردا! وسارئين، صاحبَ جو ثَنا،
دوستُ رکِي دل ۾، پڙهُ لالَنُ لِسانا،
جَفا ڏيئي جِيَ کِي، ٿِيُ فِڪرَ منجهہ فَنا،
تُسِي توسين توهُ ڪري، مَنَ آگو اَحِسانا،
ڪِڏُ تون دغا دل مان، پانهپَ سين پانا!
صاحبَ وٽي سچَ سين، ٿِيِ دانهُ، ديوانا!
جي تسليمَ سين تَحقيقُ هئا، سي ڪئن اَمانا؟
جاڳيا جي جَبارَ لءِ، سيئِي سَمانا،
فَاَذْكُرُونِيٓ اَذْكُرْكُمْ، ڪَهيو قُرآنا،
وَاشْكُرُوالِيْ وَلاَ تَكْفُرُوْنِ، ڪِڏُ تون ڪُفرانا،
سَبِ سَنوريا سُپِرينءَ، ڪُوَلَ تو ڪَنا،
چڱي چئج چاهَ سين، مَدحَ اِيَ منَا،
تائِبَ ٿيو تَڪڙا، جوشا، جُوانا!
تہ لهين تُون لطيفَ ڪان، اَمَنُ ايِمانا.
(سريراڳ، ۱ - وائي)

وائي- ۱۲

سائين! سَڱُ سَندومِ، مَ ڇِڇِي سين جوڳِيين!
هَلَڻَ جو هِنگلاجَ ڏي، آديسِيُنِ اُتومِ،
نيئي پُورَبَ پارَ ڏي، ويراڳِيُنِ وِڌومِ،
سوئي تِيرَٿَ تَڪِيو، سوئي پَنڌُ سَندومِ،
هُو جو تِيرَٿَ تَڪِيو، سامِيُنِ سُونهايومِ.
(پورب، ۱ - وائي)

وائي- ۱۳

سِياڪو سيٽانِ، پوري! تو پاڻُ سُجاٽي نہ ڪَيو.
موٽِيو ماڳَ نِهارِئين، ڪَهڙي مُنهُن ڪيٽانَ؟
هُوندَ نہ پيئِينءَ هيتِري، ويئينءَ جي سيٽانَ،
مَچَ پَسي ڪِئَن موٽِئين، سَڙيئَن نہ لَءِ سيٽانَ،
وارِيءَ جِئَن وجُرِي هنئون، ڪرڪي لَءِ ڪيٽانَ،
آٿِنِ مُنهنجا آنگڙا، ڪالهُون پوءِ ڪيٽانَ،
چِپَرَ ڪَندِيَسِ پَنڌِڙا، مُون پانيو سيٽانَ.
(ڪاهوڙي، ۳ - وائي ۱)

Gul Hayat Institute

ش

(١)

شُڪُرُ گَڏِياسُون، سُپرِين! جِئَري، جانِي يارَ!
وينِي جن جي وَٽِ ۾، ڪوڙين ٿِيا قَرارَ،
ڏَٽِيَمِ! ڪَرِ مَ ڏارَ، پاڙُون تِـنِ پِرِيُنِ ڪان.

(بروو سنڌي، ٣ ـ ٥)

(٢)

شَمَعَ بارِيندي شَبَّ، پِرهَ باڪُون ڪِڍِيُون،
موتُ، مَران ٿِي، ميندِرا! راڻا! ڪارَڻِ رَبَّ،
تنهنجِيءَ تاتِ طَلَبَّ، ڪانگَ اُڏايَمِ ڪاڪِ جا.

(مومل راڻو، ٤ ـ ١)

وائي- ١

شادِيءَ جو سِينگارُ،
آيَلِ! مَرَڪُ مُنهنجو مُون پِرِين.
آهي گَهُ گِچِيءَ جو، ڏِئي هالورا هارُ،
آهي اُگهاڙِينِ ڪي، جانِبَ جو جِنسارُ،
آهئين ڪاڄُ بُکِيَنِ جو، تُون تان طَعامُ تِيارُ،
اَعليٰ اَچو عِيدَ ۾، دوسِتاڻو دِيدارُ،
حُسْنَ هوتَ پُنهونءَ جي، ڪَڪورِيو ڪوهِيارُ،
سُيجَ ڪَيائِين سُرَهِي، واسِيائِن وَٽِڪارُ،
چَپَرَ چاڻُون مُڪِيُون، عَطُرُ ٿِيو آوارُ،
ڪوڙيين ٿِيا ڪيتِرا، نالِي تان نِثار،
سَدا صلابَتَ جِي، گولِي گِرِفتارُ،
گهورِيان گَهَرُ گهتِيءَ تان، اَچِي جِئان آڌارُ،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئِي، مِليو مُون مَنثَارُ.

(حسيني، ٢ ـ وائي)

ص

(۱)

صاحبَ! تُنهنجي صاحِبي، عَجَبَ جهَڙي آهِ،
وَڏي سَگهه سَنديا، پاڻَ وَهيٺو آهِين.
(ڏهر، ۲ ـ ۲۰)

(۲)

صاحبَ! تُنهنجي صاحِبي، عَجَبُ ڏِٺي سُون،
پَنَ ٻوڙِين پاتالَ ۾، پَهڻَ تارِين تُون،
جيڪَرَ اَڇين مُون، تہ ميرِيائي مانُ لَهان.
(ڏهر، ۲ ـ ۱۹)

(۳)

صُبحَ سِگڙيُون ڪَٽي، وِيا ڏُکائي ڏُورِ،
تِيا ڏِينارِيان ڏُورِ، آئُون نہ جِئَندي اِن ري.
(رامڪلي، ۱ ـ ۱٦)

(۴)

صُبحَ سِگڙيُون ڪَٽي، وِيا وَڃائي وِيرَ،
ڏُورِيان ڏُورِيان، نہ لَهان، تَن بيراڳِيُن ٻَهيرَ،
جن آسَڻَ مَنجهہ عَنبِيرَ، آئُونِ نہ جِئَندي اُن ري.
(رامڪلي، ۱ ـ ۱۷)

(۵)

صَبرُ شاڪِرَنِ، آهي اوطاقُن ۾،
جي واصِلُ ٿِيا وِصالَ ۾، سي ذرو ظاهرُ نہ ڪَنِ،
وِيِيَتَ واهَرَ تَرَنِ، هِنئڙا، جَنّ هَجِي وِيا.
(سهڻي، ۳ ـ ۱۱)

(٦)

صَبرَ ۽ شُڪرَ ڪي، ڪاڏي آئُون ڪَندي،
آهِيان جنهن سَندي، سو تہ گهرجي ساڻُ مُون.
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۹)

(۷)

صَبرَ ۽ شُڪرَ ڪي، وَٺي آئُون ويٺي،
ڏُکيءَ سين ڏِيٺي، ڪا ڪَڄ اَڇي ڪَڍهِين.
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۱۰)

(۸)

صَبرَ ۽ شُڪرَ ڪي، هَٿِ ڪيو مُون هاڻِ،
پِريمِ! اَڇي پاڻ، پِتيءَ ڪي پُڇيج تُون.
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۱۱)

(۹)

صُبُوحَ جو سُهاڳُ، مَڱڻهارَنِ ماڻيو،
ڏِنائُون ڏاتارَ ڪي، وَڏيءَ ويرَ وهاڳُ،
وَسِ مُنهنجي ناهِ ڪا، سيڻَنِ هَٿِ سُهاڳُ،
پِرِيَنِ سين پُهاڳُ، مان نِماڻيءَ نَصيبُ ٿِئي.
(پرڀاتي، ۱ ـ ۱٦)

(۱۰)

صَدا وِڏِيمِ سُورَ جي، اَڳيان ڪوهِياري،
جو نِجَسَ نِڪاري، سو پُنهون وِڏمِ پاندَ ۾.
(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ ۳)

(۱۱)

صُلحُ جِنِ سَڄَڻَ سين، سيڄَ ماڻيندا سي،
"اَلَّذِيۡنَ آمَنُوۡا وَكَانُوۡا يَتَّقُوۡنَ"، اِنَ پرِ اُيا جي،
نيئِي نُونڊين تي، ڏِکي چِٽي چاڙهيا.
(آسا، ۴ ـ ۴۵)

(۱۲)

صُورَتَ سَنديِن سالَ، پاڻَ مُصاحِبَ، سُپِرين!
مؤلا ڏِٺَنِ مُنهَن ۾، نُوري نيڻَ نِهالَ،
سَندي خوابَ خيالَ، مُون مَنُ مَستانو ڪيو.
(بروو سنڌي، ۱ ـ ۲۱)

Gul Hayat Institute

(۱۳)

صُورَتَ سوجهہِ مَ تَنهنجي، پيُ پُڇين تو جو.
سُخُنُ آهي سو، جو مُنهَن مُقابِلِ نہ ٿئي.
(آسا، ۱ ـ ۱۵)

(۱۴)

صُورَتَ گهٽو سُهٽا، تاٽا سَندَنِ تُوَهَ.
ريلو ڏِئي روحَ، جو ڪائِي، سو ڪامِي مَري.
(برووسنڌي، ۱ ـ ۲۰)

(۱۵)

صوفِي چائِين، سَڏّ ڪرين! صُوفِين اِيَ نہ صلاحَ.
ڪاٽي رَڪُ ڪُلاهَ، وِجهُہ اُڇلِي آڳِ ۾.
(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۶)

(۱۶)

صوفي سالم سي ويا، جي اَڪثر سين اَڏيارَ.
بازي بازِندنِ ڪي، آهي اَويسارَ.
پرِيان سين پَهڪارَ، رنديءَ رساٽي ڪيا.
(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۱)

(۱۷)

صوفِي لا ڪوفِي، ڪونَ پائِئيس ڪيرُ.
منجهيان ٿِي مَنجهہ وڙهي، پڌر ناهِس پيرُ.
جنين ساڻس ويرُ، ٿِئي تنين جو واهَرُو.
(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۴)

(۱۸)

صوفِيءَ سيرُ سِپين ۾، جِئَن رڱن ۾ ساهُ.
سا نہ ڪري ڳالهڙي، جِئَن پويون پروڙي پساهُ.
آهِس اِيُ گناهُ، جي ڪا ڪري پڌري.
(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۲)

(۱۹)

صوفِيءَ صاف ڪيو، ڏوئِي ورق وُجُودَ جو.
تِهان پوءِ ٿيو، جيئري پسڻ پرينءَ جو.
(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۵)

Gul Hayat Institute

ط

(١)
طالبُ ڪَٿرَ، سونهن سَرُ، اِيَ روميءَ جي اوطاقَ،
جي پيچي دَرُ فراقَ، تہ مَنجهين مُشاهدو ٿئي.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ١٥)

(٢)
طالبُ ڪَٿرَ، سونهن سَرُ، اِيَ جي روميءَ جي راحت،
جنين ڏني سَتَ، تنين ڪُڇيو ڪين ڪِي.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ١٤)

(٣)
طالبُ ڪَٿرَ، سونهن سَرُ، اِيَ روميءَ جي راءِ،
ماڙهوُ اِتِ ڪِياءِ، مَنڊُ نہ پسين مَنڊيو!
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ١١)

(٤)
طالبُ ڪَٿرَ، سونهن سَرُ، اِيَ رومي جي روءِ،
جنين ڏِني جوءِ، تنين ڪُڇيو ڪِينَ ڪِي.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ١٠)

(٥)
طالبُ ڪَٿرَ، سونهن سَرُ، اِيَ روميءَ جي رِهاڻ،
پهرين وڃائڻ پاڻ، پوءِ پسڻ پرينءَ ڪي.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ١٣)

(٦)
طالبُ ڪَٿرَ، سونهن سَرُ، روميءَ ڇيو آهي،
تاڙِي جي لاهي، تہ مَنجهين مُشاهدو ٿئي.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ١٢)

ظ

(١)
ظاهر ۾ زانِي، فِڪَرَ منجهہ فنا ٿيا،
تنين ڪي تعليم جي، ڪُڙه آندر ڪانِي،
حرفُ حَقّانِي، دَورُ ڪيائون دل ۾.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ١٦)

Gul Hayat Institute

ع

(۱)

عاشق اِئن نہ هُونِ، جئن تون سَڃي اَکڙين،
وڃي دَرِ دوستنِ جي، رَتُ ڏهاڙي رُونِ،
ٻِيَ پَرِ ڪنهين نہ پونِ، ماڪُرِ محبوبنِ سين.

(يمن ڪلياڻ، ۷ ـ ۳)

(۲)

عاشق ڀائي ايئن، تہ آئُون سڀ ڪَنهن کي نہ سَلان،
وِچِ رَهندي ڪِئَن؟ وَهَن اَکِيُون، وِرچي هِنئون.

(آسا، ۴ ـ ۲۸)

(۳)

عاشق چَؤ مَ اُنَ کي، مَ ڪِي چَؤ معشوق؛
خالقُ چَؤ مَ خامَ تون، مَ ڪِي چَؤ مخلوق؛
سَلِج تنهن سُلوڪ، جو ناقِصَا نِڳيو.

(ڪلياڻ، ۱ ـ ۱۴)

(۴)

عاشق زَهَر پِياڪَ، وِهُ ڏسي وهُسَنِ گهڻو،
ڪَڙي ۾ قاتلَ جا، هميشه هيراڪَ،
لَڳِينِ لَنؤ، لطيف چئي، فَنا ڪيا فِراق،
توڙي چِڪَنِ چاڪَ، تہ بہ آهَ نہ سَلِنِ عامَ کي.

(ڪلياڻ، ۲ ـ ۲۳)

(۵)

عاشق، شَهَرَ فَقيرَ، دَرِ دَرِ هَٿَن سِينَ،
"مَنَ عَرَفَ اَللّٰہَ ڪَلَّ لِسَانُہٗ"، اهڙا ئي اَمِينَ،
جِتي پَسَنِ ڪِينَ، تِتي ڪَنِ تَڪيا.

(رامڪلي، ۹ ـ ۲۹)

(۶)

عاشق عَزازِيل، ٻيا مڙيئي سَڌڙيا،
منجهان سِڪَ سَبِيلَ، لعنتي لالُ ٿيو.

(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۲۴)

(۷)

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويهڄ دَرُ،
اَچي پِڇندءِ سُپرين، لهندءِ سار سَپَرُ،
پِلائيءَ جو پَرُ، رهبرُ ٿيندءِ راهَ ۾.

(يمن ڪلياڻ، ۷ ـ ۱۱)

(۸)

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويهُ دُڪانُ،
پئج پيش پِرينِ جي، پَٽيءَ وجهي پانُ،
تہ تون تنين سانُ، سدا رهين سُرخُرو.

(يمن ڪلياڻ، ۷ ـ ۱۲)

(۹)

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويهج رَندُ،
پيارينداءِ پاٽهين، مَيخاني جو مَندُ،
ڪِيمَ ڪيج ڪَنڌُ، اوڏو ٿي اُنِ کي.

(يمن ڪلياڻ، ۷ ـ ۱۴)

(۱۰)

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويهج سَيرُ،
اَچي پِڇندءِ پاٽهين، پِرينِ پِري پيرُ،
پِلاين سندو پيرُ، رهبرُ ٿيندءِ راهَ ۾.

(يمن ڪلياڻ، ۷ ـ ۱۰)

(۱۱)

عاشقَ! معشوقن جو، وٺي ويهج گهٽُ،
جِمَ وِرچي ڇڏئين، موڪيءَ سندو مَٽُ،
ڪري سِرَ جي سَٽُ، ٻِيجَ کي پِياليون.

(يمن ڪلياڻ، ۷ ـ ۱۳)

(۱۲)

عاشقَ! معشوقن جي، وٺي ويهُ ڳَري،
جِمَ ورچي ڇڏئين، سَندي دوست دَري!

Gul Hayat Institute

ڏيندا ٻُڪي ٻاجھ جِي، ويندءِ ٽَپَ ٽَرِي،
اَسان تان نہ سَرِي، تو ڪِئن سَرِي سپرين؟
(يمن ڪلياڻ، ٧ ـ ٩)

(١٣)
عاشقن آرامُ، ڪڏھن تان ڪونَ ڪيو،
طَعني ڪيا تمامُ، حبيباڻي هيڪڙي.
(يمن ڪلياڻ، ٧ ـ ٢)

(١٤)
عاشِقَنِ اَللهُ، ويـروتارِ نہ وسري،
آهَ ڪَريندي ساهُ، ڪڏھن ويندو نڪري.
(يمن ڪلياڻ، ٧ ـ ١)

(١٥)
عالَم آئون ساڻُ، پَريو تو پِيرَ ڪري،
پاڻُ نہ آهي ڄاڻُ، مانديءَ مَنڊُ پڪيڙيو.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ٩)

(١٦)
عَددُ ناهِ عِشقَ جو، سُٽِي تِيُ ساٽِي،
ڪانهي پُڄاڻِي، مَهندان، مُنڌَا! ميهارَ جِي.
(سهڻي، ٩ ـ ١٤)

(١٧)
عَشقُ اَهڙِي ذات، جو مانجهي مُنجهائي مَيَنِ ڪي،
ڏينهان ڏورَنُ ڏونگرين، روئَنُ سڄيائي رات،
آتي ويني تاتِ، مِيان! مَحبُوبَنَ جي.
(ابرو سنڌي، ٣ ـ ١)

(١٨)
عِشقُ جِنين کي آڪرو، تُرهو متي تَنِ،
جي ساهڙَ کي سِڪَنِ، تِنين جَرُ جَنڊُ ٿئي.
(سهڻي، ١ ـ ٣٢)

(١٩)
عشق نہ آهي راندِ، تہ ڪي ڪَنس ڳِيرُو،
جِيَ جُسِي ۾ جانِ جِيَ، پِڃي جو هيڪاندِ،
سِسِي نيزي پاندِ، اُڇِلِ تہ اَڏَ ٿئي.
(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ١٩)

(٢٠)
عَلاؤالدِينَ آئِيو، تَنهنجي هاٿيءَ هاڪَ هَنئي،
آرَنَ ٻَڌي اَبڙي، ٿي رِڻَ ۾ رُڪَ رَئي،
تيغين تاءَ تِکو گهٽو، سَگهي ڪونَ سَهي،
"رَبِّ هَبْ لِي اُمَّتِيَ"، چڙهيو ڄامُ چَئي،
سَمي سامَ ڪَنئي، سَرٽِينِ جو سُکُ ٿِيو.
(ابلاول، ١ ـ ١٢)

(٢١)
عَلاؤالدِينَ آئِيو، ڪَٽِي چَلِ چُڪِيرُ،
ڪَنهين ڪِينَ هِمَتِيو، ڪانَ جَهلِيندو ڪيرُ؟
سُومرِيُنِ سامَ ڪَنئِي، اَبڙي ڪِيو اُنَ پيرُ،
هو مُهانئين مِيرُ، پر مَستُوراتِـنِ ماريو.
(ابلاول، ١ ـ ١٣)

(٢٢)
عِلَّتِيءَ آرامُ، پَسي عِلَّتَ آئِيو،
حُسُنُ جو حَقَّ جو، سو خامي! پانئِيين خامُ،
اَڇِي تِيا اِسلامُ، ڪُفرُ ڪافرُ پاڻَ ۾.
(آسا، ٤ ـ ٣٧)

(٢٣)
عُمَرَ! اَڄُ گَڏِيامِ، ڏوٽِي اُنهينِ ڏيہَ جا،
پارايا پريِنَ جا، اُپِي اُنَ چِيامِ،
لِهِي لوہَ پِيامِ، لُطفَ ساڻُ، لَطِيفُ چئي.
(مارئي، ١١ ـ ٩)

Gul Hayat Institute

(۲۴)

عُمَرَ! آچا ڪَپڙا، ڪاٿياريُون ڪِئَن ڪَنِ؟
جِنين جا ٿـرَن ۾، وَرَ ٿا ويِنَ سَھَنِ،
ھُوءِ جي حَـقَّ پَڄَنِ، سي ڪِئَن سَتيُون؟ سُومرا!
(مارئي، ۳ ـ ۱۲)

(۲۵)

عُمَرَ! بَنِ جِيو! ڪوءِ مُنھنجو! سُومرا!
جا پَرِ نـہ پَنوھارَن جي، مُون سين تِئَن ٿِيو!
وَني مُنھَن ڪِھو، وَڃان وَطَنَ سامُھين؟
(مارئي، ۶ ـ ۷)

(۲۶)

عُمَرَ! ٿِيَم اَپارَ، وِرِهُ وَٿيان ڪِنِ سين؟
ڏوٿيڙا ڏُور ٿِيا، ٽَڳان جِن ٽنوارَ،
سِٿائُون سَنگھارَ، ڪُوهِنِ تان ڪَٿِي وِيا.
(مارئي، ۸ ـ ۱۷)

(۲۷)

عُمرِ سَبِ عِشقَ سين، پُنھون جي پُڄَنِ،
رِيسَ ريڏاليُون تن سين، ڪُجاڙي ڪي ڪَنِ؟
مارَڳِ جي مَرَنِ، وڏو طالعُ تِنِ جو.
(سسئي آبري، ۷ ـ ۶)

(۲۸)

عناتا! اُتاھِين، جاني جَڙي بَنڌُ،
آھي گھڻو اَھُڪو، فَقيريءَ جو فَندُ،
ڇَڪين تـہ ڇِريو ٿِئين، ميخاني جو مَنڌُ،
ڪِينَ ڪِڍيو ڪَنڌُ، مَنجھان سَگَ، سَيَّدُ چئي.
(سسئي آبري، ۴ ـ ۱۱)

(۲۹)

عينُ شِرڪُ اِيُ، جِئَن بي شرڪُ پائيين پاڻَ کي،
وِڃائي وُجُودَ کي، پاڻان پاسي ٿِيُ،
ھَڏھِن ڪونھي ھِيُ، ھُو پڻُ ڪونھي ھِنَ ري.
(آسا، ۱ ـ ۶)

وائي- ۱

عشق تمام، برہ تمام، ووا مٺن لُوني يارَ لوڪو!
سيجَ سُتي نُون جھپَ نـہ آوي، نيٽين ننڊ حرامُ،
راتيان جاڳُنُ، صاحبُ سنڀالڻُ، اِيُ فقيران دا ڪامُ،
مَتِ عقلَ دِي مُنجھ ڳِئي، آيا عشق اِمامُ.
(يمن ڪلياڻ، ۶ ـ وائي)

وائي- ۲

عُمَرَ! آئُون مَري تان نـہ ڇڏيندي، لوا
مٿي مارُوئڙن جي.
مِينھين اُني مارُئين، لالَنَ ساڻُ لڏِيندي،
سِري مُنھنجي، سُومرا! ٿَرَنِ ڪِينَ ٽِڪيندي،
ھَميراتا ھَـٿڙا، مَھري ڪِينَ مَچيندي.
(مارئي، ۶ ـ وائي)

وائي- ۳

عُمَرَ! آئُون ويندَڙو پُڇان ڪوءِ،
جِتي مارُو، تِتي پاندي، اَلو!
مَتي ماڙيءَ مارُئي، رُئاري ۾ روءِ،
پَنڌان ڪاريو پَھيڙا، ڪي جو اُپري چوءِ،
سارِيو سانپيڙَنِ کي، رُوحُ مُنھنجو روءِ،
پانڌي پَنوھارَن جو، ڪالھ نـہ آيو ڪوءِ،
راڄُ پَرتو رَبَّ کي، سُومرا! سَندوءِ.
(مارئي، ۲ ـ وائي)

وائي- ۴

عُمرِ سَبَ عَبَثُ، ويلَ وڃايَم، وقتَ وڃايَم پانھنجا!
ويني لکيو لوڙيان، جيڪي ڪَيڙو مَسُ!
اَچي آيا ڳِينِ کي، راسِخَ! اَچي رَسُ!
حالُ منھنجو ھِھڙو جِھڙو، تان تُون پريَم! پَسُ،
قَلبُ جو ڪارو ٿيو، ڪاتِبَ! لاھِيَنِ ڪَسُ!
(سريراڳ، ۵ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

غ

(۱)

غافِل! غَفلَتَ ڇوڙِ! تُون ڪِيئَن، اَٽاسي! اوجهرِين؟
ڇُپاتَا ڇَڙهِي ويا، وڃي پُهُتا تورِ،
نيٽين نِندَ اُڪورِ، جِمَ وَرَنِ ۾ واڪا ڪَرِين.
(ڪوهياري، ۱ ـ ۵)

وائي- ۱

غَفِلَتَ يارُ گنوايو، ڀَـڙي! جيڏِيُون!
ڪيئَن ڪَريان آئُون! ڪُوهُ ٿيو؟
سُتِيَسِ تان ساٿُ وِيو، اُٿِيَسِ تان ڏُکُ آيو،
پُڇان پوءِ پُنهونءَ کي، عَبَثُ تان اَنُ کائِيو،
هوتَ هَلندي جا ڪئي، سا مون ڳالھ سُٽائيو.
(سسئي آبري، ۳ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

ف

(۱)

فانِي نِي فانِي، دُنيا دَمُ نہ هيڪِڙو،
لَٽي لوڙهُ لَٽِنِ سين، جوڙِيندَءِ، جانِي!
ڪوڏَرِ ۽ ڪانِي، آهي سِرِ سَيِڪَنهِين.
(برووسنڌي، ۲ ـ ۸)

(۲)

فردا مُنڌّ ڦِٽي ڪئِي، نقَدُ ڪنيو نارِ،
هِيَ جا واڳَ وِلهِيءَ جِي، ويرَمَ ڏي مَ وارِ،
جانڪِي مُنِيءَ مارِ، جانڪِي ميڙِ مُنِيءَ ڪي.
(معذوري، ۶ ـ ۲)

(۴)

'فَيَڪُونُ' فِدا ڪَري، ڪَهائِين سين 'ڪُنُ'،
تَعْظِيماً تَمامُ ڪَري، پوءِ پَٽِريائِين پُنُ،
مارُو تِئائِين مُنُ، پِينَرُ! پاڳي آيو.
(مارئي، ۱ ـ ۴)

ق

(۱)

ڦِريا پَسِي ڦِيڻُ، ڪَرِيَنِ ڪيرُ نہ چَکِيو،
دُنِيا ڪارَڻِ دينُ، وِڃائي وِلَها ٿِيا.
(ڏهر، ۳ ـ ۳۰)

(۲)

ڦِري آءُ، فِراقَ! مُون ڪي وِصالان وِڇُ پِيو،
جي ٿي چِڪِيَرِ چاڪَ، سي پِرِينءَ ڳَڏجي پوُريا.
(حسيني، ۵ ـ ۱۲)

Gul Hayat Institute

ق

(۱)

قاتَل ڪمائِي ڪري، وهُ ماڪي جي ڪَنِ،
وٿان ويهي تَنِ، پيچُ ڪي پيالون.

(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ۶)

(۲)

قاڦِئُون ڪاهِينديِاسِ، موٽان، تان ڪُر ميهَٽُو،
بانهي ٻاروچَنِ جي، سَگُ نہ ساهِينديِاسِ،
'اَلْفِراقُ اَشَدُّ مِنَ الْمَوْتِ'، هِتي نہ هُونديِاسِ،
آهَ نہ لاهِينديِاسِ، جِتَري جَتُ ڏِسي مَران!

(سسئي آبري، ۵ ـ ۹)

(۳)

قَدُ ٻَڌِي، تُون ڪِينَ، پُهچنديِنءَ پُنهونءَ سين،
جَنَ سِينو ساهِئين سَسُئِي، تِئِين تَهوارُون تِينِ،
مُنِي! تِيُ مِسڪِين، هِمَّتَ هوتُ وِڃائِيو.

(سسئي آبري، ۷ ـ ۱۸)

(۴)

قَدَمَ ڪاپَـڙِيَن جا، لَڳا ۾ لاهُوتَ،
جِنين سين ياقُوتَ، آئُون نہ جِتَندي اُنِ ري.

(رامڪلي، ۱ ـ ۷)

(۵)

قَرقُلَ، قُوتا، پارچا، پاٽِيَتَ پاتائُون،
ڪوٺِيُون قِيمَتَ سنديُون، تَرَ ۾ تاڪِيائُون،
لاڃِنِ منجهہ، لطيفُ چئي، پيڙا پَڌائُون،
نَذرُ نَبِيءَ چامَ جو، چڙهندي چِيائُون،
جي چوُهي چوڙيائون، سي پيڙيون رکين پاڄهہ سين!

(سريراڳ، ۵ ـ ۱۱)

(۶)

قَرِيبَنِ جو ڪانگُڙو، مَٿي تارَ تِلِي.
ڪَٽِيو ڪِنياتو خَبرُون، ڪيرُون ڏِيو ڪِلِي،
لائِي جَنهن لالَنَ سان، مُنهنجي باتِ بِلِي،
سو وَرُ چَشِمَنِ تي چِلِي، جو دَرباري دوسَ جو.

(پورب، ۱ ـ ۲۷)

(۷)

قِسمَتَ آنديُون ڪُونجڙيُون، وَطَنُ سَندُنِ روهُ،
ڪَنهنجو ڪونهي ڏوهُ، رِزقُ رازقَ هَٿَ ۾.

(ڏهر، ۴ ـ ۷)

(۸)

قِسمَتَ قَيدُ قَوِيُ، ناتَ ڪيرَ اَچِي هِنَ ڪوٽَ ۾؟
آٿي لِکِئي لوحَ جي، هَنڌُ ڏيکارِيُمِ هِيُ،
پَرچِي ڪِينَ پَنوهَارِ رِءِ، جانِ، جُسو ۽ جِيُ،
راڄا! راضي ٿِيُ، تہ مارُنِ مِلي مارُئي.

(مارئي، ۱ ـ ۸)

(۹)

قِسمَتَ قَيدِ ڪَياسِ، ناتَ ڪيرَ اَچِي هِنَ ڪوٽَ ۾؟
'وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيْدِ'، وَطَنِ آنَ وينديِاسِ،
مارُنِ ڪي مِلنديِاسِ، ڪوٺِيُون ڇَڏي ڪَڏهِين؟

(مارئي، ۱ ـ ۹)

(۱۰)

'قَيْدُالْماءِ' تِيومِ، هِتَ آڙانگي گهارِيان،
'هُنَا ڪَجِسْمِيْ وَالْفُؤادُ لَدَيْكُمْ'، هِنئون هُتَ سَندومِ،
قادِرُ شالَ ڪَندومِ، ميڙائو سين مارُئِين!

(مارئي، ۱ ـ ۱۰)

Gul Hayat Institute

(۱۱)

’قَيَدُالْماءِ‘ ڪَنهن جو، سو مُون پاندِ پيو،
’جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا هُوَ كائِنٌ‘، وَهِي قَلَمُ ويو،
اِيُ قَضا ڪَمُ ڪَيو، جِئَن ٿَرِ مارُو، آنُ مازِئين!

(مارئي، ۱ ــ ۱۱)

(۱۲)

قُوتَ ڪَتّايا ڪاپَڙي، بُکَ چَکِيائُون بُوءِ،
ويا نيرانا نِڪري، جوڳي مَنجهان جُوءِ،
اَوَسَرَ آجا اُوءِ، اُتي گُوندَرَ گَڏِيا.

(رامڪلي، ۷ ــ ۳)

(۱۳)

قوُتَ ڪَتّايا ڪاپَڙي، طعامَ نہ طاماعوُ،
سَئِنَ هَنيائُون سُجَ ۾، پَهَر نہ پنيائوُ،
اَوَسَرَ آسائوُ، اُتي گوُندَرَ گَڏِيا.

(رامڪلي، ۷ ــ ۱)

(۱۴)

قُوتَ ڪَتّايا ڪاپَڙي، طَعامَ نہ طَمَعَدارَ،
سَئِنَ هَنيائُون سُجَ ۾، جوڳي ڪَنهن نہ يارَ،
اَوَسَرَ جي آدارَ، اُتي گُوندَرَ گَڏِيا.

(رامڪلي، ۷ ــ ۲)

Gul Hayat Institute

ڪ

(۱)

ڪاتِبَ! لِکِين جئن، لايو لامُ اَلف سين،
اَسان سڄڻُ تئن، رهيو آهي روح ۾.

(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۳۱)

(۲)

ڪاتي تِکِي مَ ٿئي، مَرُ مُنِيائي هوءِ،
مانَ وِرمنَ توءِ، مون پِريان جا هٿڙا.

(ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۲)

(۳)

ڪاتي جا قَرِيبَ جي، سا هَڏُ چِيري چَمُ،
عاشقن پنهنجو اَنگُ، اللهَ ڪارڻ وڍيو.

(ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۳)

(۴)

ڪاتي جن ڳَري، مان لنئو لڳي تن سين،
محبت جي ميدان ۾، وڃان پيرَ پَري،
اَڏيءَ سِرُ ڌري، مانَ ڪُهَنئون سُپرين.

(ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۴)

(۵)

ڪاتِيءَ تان نہ ڪُنو، ماءِ! مُنهنجو جِندُڙو،
جِنين ماءِ! مُنو، سي جَتَ نہ پَسان جُوءِ ۾.

(حسيني، ۹ ـ ۲)

(۶)

ڪاتِيءَ تان نہ ڪَنهين، مَنُ وِڄهلَنَ وَڍِيو،
مارِيَسِ سُورَ تَنهِين، جو نہ جِئاري، جيڏِيُون!

(حسيني، ۹ ـ ۱)

(۷)

ڪاتِيءَ ڪونهي ڏوهُ، ڳُنُ وڍيندڙ هٿَ ۾،
پَسيو پَرِ عجيب جي، لِڇيو وڃي لوهُ،
عاشقن اَندوهُ، سدا معشوقن جو.

(ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۱)

(۸)

ڪا جا آندي ڪيڇيين، وَٽڪاران وائي،
سُٽي مُون سائي، نيٽين نِندَ وِهُ ٿِئي.

(حسيني، ۸ ـ ۱۶)

(۹)

ڪا جا پَرِ پِرِيَن، نہ سا سُئي نہ ٻُڌي،
مَتيُون سَپِ مُنجهن، اَهڙي ڏِٺي قضئي.

(آسا، ۳ ـ ۲۵)

(۱۰)

ڪا جا ڏِري ڏُنگري، ڪو جو وَرِيو واءُ،
عَلِيءَ شيرَ وِياءُ، رِنَ ۾ پِيَنِ راتڙي.

(ڪيڏارو، ۴ ـ ۱)

(۱۱)

ڪا جا ڪُنَ ڪَرِين، پِنِيءَ پُٺ جهُڻ پاڻ ۾،
اَڪيُون تنهن آبَ ڪِي، اَڏِيءَ اُڪيرِين،
توٽي تِڪُون ڏِين، تہ بہ اَڄ اُنِيَن ڪي نہ لِهي.

(سهڻي، ۵ ـ ۱۶)

(۱۲)

ڪا جا ڪَياڻُون، وائي واري وِنگڙي،
آيَلِ! تنهن آئُون، ٻوليءَ باتاڙي ڪَئي.

(حسيني، ۸ ـ ۱۴)

Gul Hayat Institute

(۱۳)

ڪا جا ڳالهه ڳري، ٻيجليا! ٻڌاءِ مون،
پينين جڻ ڳرنارَ ۾، تنڌُن تانُ ڪري،
ڪِ تو پَنڌُ پري؟ ڪِ مڱ جهلينديِن؟ مڱڻا!
(سورٺ، ۲ ـ ۱۱)

(۱۴)

ڪاڇي پيئي ڪُوڪَ، سَچُ ڪِ سَنگهارَن لَڌيو؟
مادرِ! اُوءِ مَلُوڪَ، اُنئي وِيڙا اُڪري.
(ڏهر، ۴ ـ ۲۴)

(۱۵)

ڪاڇي ڪاهياڻُون، سَچُ ڪِ سَنگهارَن لَڌيو؟
مان تَنُ مارياڻُون، پاڻا وِجهي گُونڊَرين.
(ڏهر، ۴ ـ ۲۳)

(۱۶)

ڪاڇو ۽ ڪوهيارُ، ڏُونگرُ سَنڌُن ڏيهڙو،
ساڄُهر نَهي بارُ، ڪوهُ نہ وِيئينءَ اُنِ سين؟
(ڏهر، ۴ ـ ۲۵)

(۱۷)

ڪاڏي مُنهُن مَڪرانَ جو؟ ڪاڏي پَريون پارُ؟
ليڙن جو، لَطِيفُ چئي، سُونهون ٿيو سَردارُ،
جو مُلِڪَ جو مَهندارُ، سو موليٰ مُون کي ميڙئين.
(ديسي، ۳ ـ ۱۹)

(۱۸)

ڪاڏي مُنهُن مَڪرانَ جو؟ ڪاڏي ڪيچُ ٿيو؟
هڙو ساٿُ پَنيورَ تان، ڪَڏهين ڪونہ پيو،
ڪوهِيارو ڪامَ هٽي، چوري چِٽُ وِيو،
جِنين جَٽُ نيو، تِنِ اُنِ گهوري آهيان.
(ديسي، ۳ ـ ۱۸)

(۱۹)

ڪاڏي وڃان؟ ووءِ! جڻ وَهُنُ وِڃارَن مَٿيو،
ڏوڏي پُڇي ڏيہَ جا، جَرَ سِرِ اُيِي جوءِ،
شِڪَستي، سَيَدُ چئي، ڇيهان ڪَريو چوءِ:
”ساهڙ! سانگُ سَندوءِ، اَڇي اوراهون ٿئي.“
(سهڻي، ۵ ـ ۱۱)

(۲۰)

ڪارا ڪَراڻِيُن ۾، سونُ آسان ڪي سوءَ،
وَرُ جيڏِيُن سين جوءَ، فاقو فَرحَتَ پائيان!
(مارئي، ۳ ـ ۱۰)

(۲۱)

ڪارا ڪُنَ، ڪاري ٽُڳِي، جت ڪارِيهَرَ ڪَڙڪا،
مَئي مَتي مِهرانَ ۾، اَڇِن ڏُپارا ڏَڙڪا،
ويندي ساهڙ سامهان، جهولَ ڏُنسِ جهڙڪا،
ڪِرڪَنِ جا ڪَڙڪا، سُونهان ٽيڙِس سِيرَ ۾.
(سهڻي، ۴ ـ ۴)

(۲۲)

ڪارايَلَ جي ڪوڏ، مُون ڪنجُهرُ سَڀِ نِهاريو،
وَري واهِيري نہ وَريا، لَلا لاڪيٽِيءَ لوڏ،
هِنئين جِنين هوڏ، سي هَنجڙا سَڀِ هلي وِيا.
(ڪارايل، ۲ ـ ۲)

(۲۳)

ڪارِي راتِ، اَڇو ڏينهُن، اِيَ صِفَتان نورُ،
جِتي پِرِينءَ حُضُورُ، تِتي رَنگُ نہ رُوپُ ڪو.
(ڪاموڏ، ۳ ـ ۱۵)

(۲۴)

ڪارِي راتِ، ڪَچو گهڙو، اُٿَنيہَ اُونداهي،
چَنڊَ نالو ناهِ ڪو، دَرياهَ ڏَڙ لائي،

Gul Hayat Institute

ساهَڙَ ڪارڻ سُهڻي، آڏيءَ تي آئي،
اِي ڪَمُ اِلاهي، ناتَ ڪُنَن ۾ ڪيرَ گهڙي؟

(سهڻي، ٦ ـ ١٣)

(۲۵)

ڪاري راتِ، ڪَچو گهڙو، مٿان وَسي مينهُن،
هِڪو پَوُ بيراهَ جو، ٻيو سانپارا سِينهُن،
شالَ مَ ڇڄي نِينهُن، گهڙان، گهورِيو جِندڙو!

(سهڻي، ٦ ـ ١٥)

(۲٦)

ڪارِي راتِ، ڪَچو گهڙو، نڪا سِيٽَہ ساڻُ،
وڃهي ويرَمَ نہ ڪري، پِريان ڪارڻ پاڻُ،
مُحَبَتَ ڪي مَهراڻُ، سُڪي سَيُ پَٽُ ٿيو.

(سهڻي، ٦ ـ ١٤)

(۲۷)

ڪاري ڪَڪَرَ هيٺِ، مُون جهيڙيندا ڇَڏيا،
ڪارا ڪُنڊَ هَٿَنِ ۾، اَزَلَ وَڇيڙا هيٺِ،
تي تِنين سين ڏيٺِ، موٽَڻُ جِنين مِيهٽو.

(ڪيڏارو، ٣ ـ ٢)

(۲۸)

ڪارِيُون، ڪوجهيُون، ڪُوڙيُون، مُورِ نہ موچارِيُون،
وَنِي وِينِيُون واڻَ تي، ڪِڪِيءَ جُون ڪارِيُون،
اُنين جُون آرِيُون، سَمي ريَ ڪيرُ سَهي؟

(ڪاموڏ، ١ ـ ١١)

(۲۹)

ڪاڪِ ڇَڏِيائُون ڪُنڊَ تي، پاٽا ويا پَري،
تن ڪي ناترِ ڪوهُ ڪَري؟ جي لُڏُوٽِيان لَنگهي وِيا.

(مومل راڻو، ٣ ـ ١٤)

(۳۰)

ڪاڪِ ڇَڏِيائُون ڪُنڊَ تي، پاٽا ويا پَٽِي،
لودِيَـڙَن، لَطِيفُ چئي، سودِو ڪِيو سَهي،
مُومَلِ ماڳِ رَهي، ٿِيو مڙوئِي مينڌِرو.

(مومل راڻو، ٣ ـ ١٣)

(۳۱)

ڪاڪِ ڪَڙهِي، وَڻَ وِيا، ٻَريا رَنگَ رَتولَ:
تو پُڄاڻا، سُپِرين! هِنئَڙي اَچِن هولَ،
جي مُون سين ڪَيءِ قولَ، سي سِگها پارِج سُپرِين!

(مومل راڻو، ٥ ـ ١٤)

(۳۲)

ڪاڪِ ڪَڙهِي، وَڻَ وِيا، ٻَريا مَحَلَ ماڳَ:
سُودِي جي، سَرتِيُون! وڏِيَس وَهِ ويراڳَ،
سُورَنِ لائِيا سانگَ، سِگهو موٽِج، سُپرِين!

(مومل راڻو، ٥ ـ ١٣)

(۳۳)

ڪاڪِ ڪَڙهِي، وَڻَ وِيا، جَلِي مُنهنجِي جانَ:
رَکِي ڪامَ ڪَٽِڪيو، مارِيَس، تنهن گُمانَ،
هَڏِ نہ ڄِئان هاڻِ! سِگهو موٽِج، سُپرِينَ!

(مومل راڻو، ٥ ـ ١٢)

(۳۴)

ڪاڪِ ڪَڙهِي، وَڻَ وِيا، لُونو لُڏاٽو:
تو پُڄاڻا، سُپرِين! آتَڻُ اُجهاٽو،
مُيُن سين ماٽو، مُناسِبُ نہ، مينڌِرا!

(مومل راڻو، ٥ ـ ١٥)

(۳۵)

ڪاڪُلَ ڪُنِي جا، ڪَفَنَ تنهن ڪِينَ ٿئي،
مَنجهہِ شهادَتَ سا، لُڏي ءِ لاڏَ ڪَري.

(سسئي آبري، ٦ ـ ٦)

Gul Hayat Institute

(٣٦)

ڪاڪِ نہ جَهلِيا ڪاپڙِي، موهِيا ڪَنهن نہ مالَ،
سودِيُون سِجهائي وِيا، هَهڙا جنين حالَ،
جي ڇورِيُنِ ڏِنا ڇالَ، تَپِ لاهُوتِي لَنگهي وِيا.
(مومل راڻو، ٣ ـ ١٧)

(٣٧)

ڪاڪِ نہ جَهلِيا ڪاپَڙِي، موهِيا نہ مَحلَنِ،
بائنِ ۽ بانهيُنِ جي، بَندَنُ ڪِينَ بَجهَنِ،
لَڪِين لاهُوتِيَنِ، اهڙيُون اَورِيان ڇَڏِيُون.
(مومل راڻو، ٣ ـ ١٥)

(٣٨)

ڪالَهہ ڪَلاچِيءَ وِيا، ڇَتِيُون ڪَٽِي ڇُڳِيرَ،
پائُرَنِ پيرو نہ ڪَيو، اَدَنِ ڪِي اَويرَ،
اَهڙِي خاصِي ڪيرَ، ڪُنَّ وَرائي جَهلِئي.
(گهاتو، ١ ـ ٤)

(٣٩)

ڪالَهہ ڪَلاچِيءَ وِيا، گهاتُو ڪَري گُهورَ،
مادَرِ! مَلاحَنِ جا، وِيئي سَهان سُورَ،
مُون ڪي ڪري مَلُورَ، اُونِهي وِيا اوهِري.
(گهاتو، ١ ـ ٧)

(٤٠)

ڪالهہَ گَڏِيوسُون ڪاپَڙِي، بابُو بانَ بَرِي،
سائِي سالَ ڪُلَهنِ ۾، سامِيءَ سونَ سَرِي،
خَبَرَ ڏِي ڪَرِي، مُومَلِ جي مَجازَ جي.
(مومل راڻو، ١ ـ ٤)

(٤١)

ڪالهہَ گَڏِيوسُون ڪاپَڙِي، بابُو بيڪارِي،
سامِيءَ سيلو سِرَ تي، مالا موچارِي،
ڏيئِي ڏيڪارِي، ڦَتي دِلِ فَقِيرُ وِيو.
(مومل راڻو، ١ ـ ١)

(٤٢)

ڪالهہَ گَڏِيوسُون ڪاپَڙِي، بابُو رَنگِ پَپُوٽُ،
سَرِيو سُون سُڪُوٽُ، جوڳِيءَ سنڌيءَ ذاتِ ڪان.
(مومل راڻو، ١ ـ ٥)

(٤٣)

ڪالهہَ گَڏِيوسُون ڪاپَڙِي، پَهَرَ سِجَ ڪان پوءِ،
پَسو سُونهن سامِيءَ جِي، رَتَ وَرنو روءِ،
جو مُنهِن مُومَلِ جي پوءِ، موتَنُ تَنهِن مَسَ تِئي.
(مومل راڻو، ١ ـ ٣)

(٤٤)

ڪالهہَ گَڏِيوسُون ڪاپَڙِي، جَهڙو ماهُ مُنِيرُ،
فَيَضُ، فِراقُ فَقِيرُ، جوڳِي جاڳائي وِيو.
(مومل راڻو، ١ ـ ٢)

(٤٥)

ڪالهہ وڏائِين ڪُنَ ۾، جاڏا جُنگَ جَهازَ،
تُنهنجي اَڄُ تَرازَ، آهي آرَ اَڪينِ ۾.
(سريراڳ، ٥ ـ ٤)

(٤٦)

ڪالِهوڪو ڪاڏِي گَيو، سَندو جوڳِيُنِ جوشُ؟
پَسي تَنهين پَٽَ ڪي، هَڏِ نہ رَهِيو هوشُ،
آسَنَ منجِهہ اَفسوسُ، آئُون نہ جِئَندي اُنِ ري.
(رامڪلي، ١ ـ ٣٥)

(٤٧)

ڪامِلَ ڪَربَلا ۾، اَهلِ بَيتَ آئِيا،
ماري مِصرِيُنِ سين، تن ڪافَرَ ڪَنبايا،
سَجُ ڪِ بيبِيءَ ڇايا، هَهڙا سُورَهَ سُپرِين.
(ڪيڏارو، ٢ ـ ٥)

Gul Hayat Institute

(۴۸)

ڪامِلَ ڪَربَلا ۾، آيا اَڄُ اَمِيرَ،
ويھي ويرِيُنِ سامُھان، تِکا ھَنياٰئُون تِيرَ،
ھُئي اِيَ تَقدِيرَ، اِمامَنِ سين اَڳھين.
(ڪيڏارو، ۲ – ۹)

(۴۹)

ڪامِلَ ڪَربَلا ۾، آيا جُنگ جُوانَ،
ڌَرتِي ڌُبِي، لَرزِي، ٿَرٿليا آسمانَ،
ڪَرِہ ھُئِي ڪانَ، ھو نَظارو نينھَن جو.
(ڪيڏارو، ۲ – ۷)

(۵۰)

ڪامِلَ ڪَربَلا ۾، آيا سَيِّدَ شيرَ،
ماري مِصريُنِ سين، ڍُونڍَ ڪَياٰئُون ڍيرَ،
دَھليا اُتِ دِلِيرَ، پَسي حَملو مِيرَ حُسينَ جو.
(ڪيڏارو، ۲ – ۶)

(۵۱)

ڪامِلَ ڪَربَلا ۾، پانَ آيا پيھي،
پَہُ ڪَياٰئُون پانَ ۾، مُقابِل ويھي،
قَضا ھيءَ ڪيھي، ھَيءِ! ھَيءِ! تي حُسينَ سين؟
(ڪيڏارو، ۲ – ۸)

(۵۲)

ڪامُون مُجيباٰهُ، گھٽيُون گُھرجَنِ آن، اوٺيا!
ھي وَنَّ نہ لَھنداہُ، ھُو وَنَّ اوڏانھين گھٽا.
(سسئي آبري، ۱۱ – ۷)

(۵۳)

ڪاناريا ڪُٺڪَنِ، جنين لوہُ لڳَنِ ۾؛
محبتَ جي ميدانَ ۾، پيا لالَ لُڇَنِ،
پاٿھين بَدَنِ پٽيُون، پاٿھين چِڪِيا ڪَنِ،
وٽان واڍوَڙِينِ، رھي اَڇجي راتڙي.
(يمن ڪلياڻ، ۱ – ۱۲)

(۵۴)

ڪانڌ ٻِيُنِ ڪيتِرا، مُون وَرُ وَڏي جُوءِ،
لوڪَ نہ آچِي اُوءِ، جي ڏِسي عَيبَ اَڪِيُنِ سين.
(ڏھر، ۳ – ۴)

(۵۵)

ڪانڌ ٻِيُنِ ڪيتِرا، مُون وَرُ وَڏي ذاتِ،
لوڪَ نہ آچِي واتِ، جي ڏِسي ڏوہَ اَکِيُنِ سين.
(ڏھر، ۳ – ۶)

(۵۶)

ڪانڌ ٻِيُنِ ڪيتِرا، مُون وَرُ وَڏي ڪانڌِ،
پاٽا ڍَڪي پانڌِ، جي ڏِسي ڏوہَ اَکِيُنِ سين.
(ڏھر، ۳ – ۵)

(۵۷)

ڪانڌ ٻِيُنِ ڪيتِرا، مُون وَرُ وَڏي وَٽُ،
مَٿان ڏيئي ھَٽُ، جَنِھن عَيبَ مُنھنجا ڍَڪِيا.
(ڏھر، ۳ – ۳)

(۵۸)

ڪانڌ تُنھنجي پاندَ ريَ، سَنجھي سِيءَ مَران،
ڪامِلَ! ڪَپاھُنِ ۾، پيئي ناڙ نَڙان،
تاريءَ تو ٽڙان، جِتَّنِ وَرُ وِھاٽِيءَ وارِئين.
(سارنگ، ۳ – ۱۱)

(۵۹)

ڪانڌ! تُنھنجي پاندَ ريَ، سِيءَ مَران سَڀ راتِ،
ڪامِلَ! ڪَپاھُنِ ۾، جَھپَ نہ اَچي جھاتِ،
اَچين جي پِرِياتِ، نہ آئُون سِيُ نہ سارِيان.
(سارنگ، ۳ – ۱۲)

Gul Hayat Institute

(٦٠)

”ڪانڌ! ڪلارين ڪپڙين، وَرَا! وَناهيو آءُ،
جت سانگِيُن جي سَٿ وَهي، اُت وِڪَ وَڌنديِ پاءِ،
تان تان پِيُوَ مَ پاءِ، جان جان نُوڌَين نہ چڙهين.“
(ڪيڏارو، ٣ ـ ١٠)

(٦١)

ڪانڌ! مَ وِڪڻُ ڪُنڍيُون، ڌَڻُ سِيوئي ڌارِ،
اَيريُون، سِيرِيُون پانهنجُون، سَسيُون، سَپِ سَنيارِ،
بِنَ چِڏي، چَنَ پَئي، وَجي وَلهارَن وارِ،
تہ اَچي اَڳتا بهارِ، سَرِلا ڪندي سَڌڙا.
(سارنگ، ١ ـ ٣١)

(٦٢)

ڪانڌ نہ ڪنديس ڪو بِيو، ڪتيروئي خوبُ،
ميروئِي محبُوبُ، اَسان مارُو مَنَ ۾.
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ١٥)

(٦٣)

ڪانڌي ڪَنگَ ٿياس، وَهڻُ جنازو سُهڻي،
بِگها جي بِيٺِن جا، ڪُلها تن ڏناسِ،
اَڪِئين مَلِڪَ ڏِناس، تُوءِ مَنَ ڪاڏو ميهارَ ڏي.
(سهڻي، ٧ ـ ٣)

(٦٤)

ڪاندين، تاندين، پابُرين، پَچان مَرُ پيئي!
جيرا، جِگَر، ٻڪيُون، سيخُن ۾ ٿيئي!
ويڄِنئُون ويئي، تي وَهِيٽِي سَڄَڻين!
(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ٣)

(٦٥)

ڪانگَلَ! نيئي ڪانگ، مُنهنجي ڏي مَحبُوبَ کي،
”لالَنَ! لايئي ڏِينهڙا، ڪنهن سَتائي سانگ،
آوان رِءَ آڙانگ، وِيني وِرهَ وسائيان.“
(پورب، ١ ـ ٢٤)

(٦٦)

ڪانگَلَ تُنهنجِيءَ چانگَ، جَڏو جِيُ جِيئاريو،
مَٿان لامُن لَتَ ڏِيو، بولئين سِرِ پيلانگَ،
اُڏُرُ مَٿان ڦانگَ، تہ گهرِ آوَنِ سُپرِين.
(پورب، ١ ـ ٢٣)

(٦٧)

ڪانگَلَ! سي ٿِي ڪوٺِ، پِرِين جي پَرَڏيهہ وِيا،
جنين رِءَ جهانَ ۾، اَڪَڙيُن اَروٺِ،
اَلله لڳِ، لَطِيفُ چئي، ڪَج ڳاراچو ڳوٺِ،
جي ڏمَريا ڪنهن ڏوٺِ، سي اُڏامي آڻِ پِرين.
(پورب، ١ ـ ٧)

(٦٨)

ڪانگَلَ قَرِيبَن جا! اَچي وائِيءَ وَڻُ،
تو ۾ بُوءِ بَهارَ جي، مُشڪَ ڪَتُورِيءَ مَڻُ،
اَچي عَجِيبَن جو، اورانگهج اَڳڻُ،
توکي پَسي تَڻُ، سُورَنئان صافُ ٿِئي.
(پورب، ١ ـ ١٩)

(٦٩)

ڪانگَلَ! ڪوهُ ٿِيوءِ، پيو آهين پَٽَ ۾؟
اَچِي اُس تڙڪو نہ سَهين، اَڄُ سارو ڏِينهُن سَنوءِ،
پَسي حالُ سَندوءِ، ڪانگَنِ ڪانگورو ڪيو.
(پورب، ١ ـ ٢١)

(٧٠)

ڪايو ڪمايوم، موتي مون نہ وَٽِجِيا!
سِيهي جو سَيَدُ چئي، وَڪَرُ وِهايوم!
هِهڙو حالُ سَندوم، توهَ تنهنجي اُبهان!
(سريراڳ، ١ ـ ٧)

Gul Hayat Institute

(٧١)

ڪُتا ڪِينئي ڪيچ جا، سَندا جي پُنهونءَ
اَگهين هُوندَ اَسُونهَن! جي جانارَن يادِ پَئِين.

(معذوري، ١ - ٢)

(٧٢)

ڪَتِن ڪَرَ موڙيا، تيڙو اُيا تيئي،
راتو راتِ نہ آئيو، ويلَ ٿري ويئي،
ڪوءِ سا ڪاٽي راتڙي! پِرِيُن رِيَ پيئي،
مُون ڪي ڏنءُ ڏيئي، وَڃي ڊولو ڏِٺ قَرارِيو.

(مومل راڻو، ٤ - ٥)

(٧٣)

ڪَتَنَ جي ڪانہ ڪَرِين، سُتي ساهين هَڏُ،
صُباحَ اِينڍءِ اوچتي، عيدَ اُگهاڙن گڏُ،
جتِ سَرتيون ڪَندءِ سَڏُ، اُتِ سِڪَندينءَ سينگار ڪي.

(ڪاپائتي، ١ - ٦)

(٧٤)

ڪُتو جي ڪانءُ، پِريان سَندي پارَ جو،
اُنهين مَٿان آنءُ، ڪوڙين قُرباني ٿيان.

(پورب، ١ - ٢٨)

(٧٥)

ڪُتو چئي قَرِيبَ جا، آهيُون ساڻ سَهي،
پَهرين باتِ بَهي، پُڇُون پوءِ پانڊِيُن ڪي.

(معذوري، ١ - ٦)

(٧٦)

ڪُتو طالبُ ڊُونڊَ جو، اَسين ڪُتي ڪِيڙَ،
ڇُهتي آهي ڇيڙَ، ڪارايي جي ڪَنَ ۾.

(معذوري، ١ - ٨)

(٧٧)

ڪُتو ڪُرتي هَڏِيُون، جوانَمَردُ جِگرِ ڪاءِ،
’اَلدُّنيَا جِيفَةٌ وَطَلّا بَهَا كِلَابُ‘، اِيَ هِنئين سين لاءِ.

(معذوري، ١ - ٩)

(٧٨)

ڪَتي ڪَتي ڪالهہَ، اَڄُ نہ آتَڻ آئِيُون،
اَرٽَ اُڪِلي مالهہَ، پُوري ويئِيُون نِجُهرا.

(ڪاپائتي، ١ - ٢٦)

(٧٩)

ڪِتي مَتي آئِيُون، ڪَري تَندُ تيارُ،
اُٿَلَ اوڏانهين ٿئي، جيڏانهَن پِرينءَ پارُ،
ڪاپائتيءَ قَرارُ، مَنجهان پُوٽيءَ آئِيو.

(ڪاپائتي، ١ - ٢٨)

(٨٠)

ڪِتي تِيو ميهارُ؟ ڪِتي تو گهنڊُ گُڙي؟
ڪِتي دُونهي دوستَ جي؟ ڪِتي پَرِيون پارُ؟
جُهُ مُون سَڀِ جِمارَ، جَرَ ۾ جهوتُون ڏِنيون.

(سهڻي، ٤ - ١١)

(٨١)

ڪَتارو ءِ ڪوسُ، اَگَڻ آريءَ جامَ جي،
ڊِيٺَ آهي دوسُ، مارَڳَ ۾ مِينِ جي.

(سسئي آبري، ١١ - ٦)

(٨٢)

ڪَٿُ ڪڙهي، لوه ٻري، ڏُوڏا جت ڏکِن!
مترڪن مُنهن ڪِديا، سانداٽيون سَڪِن،
اَڄ پڻ آڳَڙين، ميڙو آهي مَڇ تي!

(يمن ڪلياڻ، ٣ - ٢٦)

Gul Hayat Institute

(۸۳)

ڪُنِيس ڪُويچَنِ، تَنَ طبيبَ نہ گڏيا،
ڏيئِي ڏنيَ ڏڏَنِ، پاٽان ڏيلَ ڏڪوئِيو.

(يمن ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۶)

(۸۴)

ڪُپيرِيان پَري تِيا، اَبُڏي بُڏاٺُون،
اُنِين ڪي آٺُون، هِنئَر ڏِسي آئِيو.

(ڪاهوڙي، ۳ ـ ۵)

(۸۵)

ڪُپيريءَ ۾ پيرُ، ڪَنهين پاتو پيرِيين،
جيان مُنجهڻَ ماڙهئين، سَجَڻَ تِيان ئي سيرُ،
اَنَ پِيُون سَندو پيرُ، ڪوڙِنِ مَنجهان ڪو لَهي.

(ڪاهوڙي، ۳ ـ ۴)

(۸۶)

ڪجي پَنڌُ، پُڇان تو، ڪيچِيُنِ ڪارَڻ ڪيئن؟
بيخود هَلِج بَرَ ۾، آئُون تو چَوان اِيئن،
سِڪَڻُ ساڄَنَ سِيئَن، مَتان، مُنِي! ڇَڏِيئَن.

(سسئي آبري، ۳ ـ ۱۶)

(۸۷)

ڪَجي جِتَن ڪيچِيُنِ لَءِ، سو تان ڪِينَ ڪَيوءِ،
وِيجها ئي وِڏوءِ، وڪَ نہ ڪَنِيءَ هيڪڙِي.

(حسيني، ۱۰ ـ ۲۹)

(۸۸)

ڪُجاڙِيا ڪاهي، شُتَر اُن سِينگارِيا؟
ٿَلِيُون، ٿَوُنرَ، هَلَوِيُون، وِيا ڇيرِيُون ڇمڪائي،
لَنگهِيا لَڪَ، لَطيفُ چئي، وِيا ڪَرهَلَ ڪُڏائي،
بانپِڙِ ڪي بَروچَ جو، آسِرو آهي،
واڳُون وَرائي، قيرِينِ مانَ فَقِيرِ تي!

(ديسي، ۷ ـ ۲)

(۸۹)

ڪَڄُ ڪَمايوم ڪُوڙُ، پَڳِمِ عَهدَ اللہ جا!
پِڇِرو جو پاپِنِ جو، سو چوٽيءَ تائين چوُرُ!
معلومُ آتِيئي مَوُرُ، ڳوڙها! اِنهيءَ ڳالهہ جو.

(سريراڳ، ۱ ـ ۸)

(۹۰)

ڪَڇو، تان ڪوهُ؟ پَڪو نَظَرُ پِرِيَنِ جو،
ساهُڙُ منهنجو سُپِرين، ڏَمَ ڏَنيئِي ڏوهُ،
جي ڇَتو جي ڇوهُ، تہ پُورِينديِس پارِ مَٽي.

(سهڻي، ۸ ـ ۱۲)

(۹۱)

ڪَڇو ڪان ڪُنيارَ، اوڳِي! ڳِنيو اُٽِئين،
ڪِ تو ڪَنين نہ سُئي؟ پِيلي تي پُلڪارَ،
لوڙهيا لَڪَ، لَطِيفُ چئي، ڪوڙِيينِ ڪارُونيارَ،
اُڪارِئين، آڏارَ! آران آڪي وارِئين.

(سهڻي، ۸ ـ ۲)

(۹۲)

ڪَچِي ساڻُ ڪَهي، پَڪو پُڇي نہ سُهڻِي،
لَنگهيو لُڙُ، لَطِيفُ چئي، وَچارَنِ وَهي،
سا ڪِئن نِينهَن نَهي؟ جنهن ڪي نِينهَن نَڏو ڪَڻِي.

(سهڻي، ۸ ـ ۷)

(۹۳)

ڪَچِي ڪانِي ڪانهَن، بُڏا ڪَڍي بارِ مان،
يا لنگهائي، لَطِيفُ چئي، يا ڏُريان ڪري دانهَن،
ڪَماحَقَہُ ڪَڪِنِ جِي، آهي ڳالهہ آڳانہَ،
يا بُڏنِ ڏِينِ بانهَن، ناتَ ساٽنِ وِجنِ سِيرَ ۾.

(سهڻي، ۸ ـ ۲)

Gul Hayat Institute

(٩٤)

ڪَچي ڪَٿُ نہ جهليو، پيلو پيو پَچي،
ماهِيَتَ مَلَڪَ اَلمَوتَ جي، مَنجهہ وُجُود وَچي،
ساهَڙَ ڪي سَچي، آڪي جي اَحوالَ جي.

(سهڻي، ٨ ـ ١٦)

(٩٥)

ڪَچي ڪَٿُ نہ جهليو، پيلو پيو پُري،
سارَ چِڙيائِين سِيرَ ۾، بانهُنِ ڪان ٻُري،
لَٿي لَهرِيُون ويئِيُون، چوڏاري چُري،
هِنئَڙي منجهہ هُري، ماهِيَتَ مَلَڪَ الموتَ جي.

(سهڻي، ٨ ـ ١٥)

(٩٦)

ڪَچي ڪَٿُ نہ جَهليو، پيلو سَهي نہ پَرُ،
هَٿين، پيرين، آڱرِئين، بانهُنِ چِڙيو ٻَرُ،
ساهَڙَ! سِگهو وَرُ، پِيَيس مُنهن مَهرانَ جي.

(سهڻي، ٨ ـ ١٧)

(٩٧)

ڪَچي ڪاچوتي، نانگَنِ ٻَڌِي نينهَن جي،
جهڙا آيا جَڳَ ۾، تَهڙا ويا موتي،
اُنين جي چوتِي، پُورَبَ تِيندي پَڌِري.

(رامڪلي، ٩ ـ ٦)

(٩٨)

ڪَڏهن تان باجهہ پَئِي، ساجَنَ! مَنجُ سَلامُ،
سِڪَ تُنهنجِيءَ، سُپِرين! ڪيو تَنُ تَمامُ،
هَٿين هاجَ وَهُ تِي، نيڻين نِندَ حَرامُ،
دوسَ! نہ سَهان ڏامُ، تُون وِندُرِ تو ويلا ڪَرين!

(ديسي، ٧ ـ ٦)

(٩٩)

ڪَڏهِن پَئِجي ڪَنُ، ڪَڏهِن تِيجي واٽُ،
ڪَڏهِن تِيجي ڪاٽُ، ڪَڏهِن تِيجي ٻَڪِرو.

(سسئي آبري، ١١ ـ ٥)

(١٠٠)

ڪَڏهِن طاقيُون ڏِين، ڪَڏهِن کُلَنِ دَرَ دوستَنِ جا،
ڪَڏهِن اَچان، اَچَڻُ نہ لَهان، ڪَڏهِن ڪوٺيو نيِنِ،
ڪَڏهِن سِڪان سَڏُ ڪي، ڪَڏهِن گُجهاندَرَ گُرهَين،
اَهڙا ئي آهِين، صاحِبَ مُنهنجا سُپرِين.

(برو و سنڌي، ١ ـ ١٨)

(١٠١)

ڪَڏهن ڪَڏهن، جيڏِيُون! ڪو پَہُ اَچيو پوءِ،
سو پَڻ ساڙو هوءِ، هِيُ جو ساهُ سَرِيرَ ۾.

(حسيني، ١٠ ـ ٢٨)

(١٠٢)

ڪَڏهِن ڪونہ تِيوم، آثارو تَنهن عِشقَ جو،
مَحبُوبَنِ مِنٿون ڪَري، سڪَڻُ سيکارِيومِ،
تِهان پوءِ تِيومِ، پَسَڻُ سُپِيرِيُنَ جو.

(برو و سنڌي، ١ ـ ٢٢)

(١٠٣)

ڪَڏهين مَڙهِ مُقامَ ۾، ڪَڏهين ڳاڙهو گهوٽُ،
سَندو واريءَ ڪوٽُ، اَڏيو اَڏِبو ڪيترو؟

(ڏهر، ٤ ـ ٥٢)

(١٠٤)

ڪَڏِ پُنهونءَ ڏي ڪاهي، چاتيءَ رُوحُ چَريو ڪيو،
اُتي ويني اوڏهين، سُتي پڻ ساهي،
اَلعِشقُ حِجابٌ بَينَ اَلعاشِقِ وَاَلمَعشُوقِ، لاشڪُ ثيُ لاهي،
آرياڻي آهي: پيو سَرَتِيُون! سُجي ڪِينَ ڪي.

(سسئي آبري، ٥ ـ ١٧)

Gul Hayat Institute

(۱۰۵)

ڪديا جي ڪُلالَ، سي پَسِي خالَ خوشِ ٿِئي،
پاتَيءَ چِٽَ پُسائيا، ڏاءَ نہ جهلي ڏَمالَ،
سُپَڪَ پانيا سُهٽِيءَ، جوبِنَ جي جَمالَ،
آڪي جا آحوالَ، مَعلُمُ ٿيا مهرانَ ۾.

(سهڻي، ۸ ـ ۱۱)

(۱۰۶)

ڪَڏي. ڪانگا! تو ڏِيان هنئون سانُ هَٿَنِ،
وَڃي ڪاءُ وِلاتِ ۾، اَڳِيان عَجيبَنِ،
پِرين مانَ چوَنِ، تہ هِئَن قُربانُ ڪيرَ ٿَئي.

(پورب، ۱ ـ ۱۲)

(۱۰۷)

ڪَڍي گَهلِ گَهران، صُلحُ ڪَر سُلطانَ سين،
تہ تُون تَنهن دَران، ڏِيهاٽي ڏانُ لَهين.

(بلاول، ۱ ـ ۲)

(۱۰۸)

ڪرايِنَ ڪَڙور جا، چوڙا ڪوڙا جَنِ،
سو مَرڪُ مارُوئڙَنِ، جِئان لوڪَ لَڄَ ٿِئي.

(مارئي، ۳ ـ ۹)

(۱۰۹)

ڪَربَلا جي پِڙَ ۾، خيما ڪوڙيائُون،
جهيڙو يَزيدَ سامُهون، جُنبي جوڙيائُون،
مُنهَن نہ موڙِيائُون، پَسِي تاءُ تَرارِ جو.

(ڪيڏارو، ۲ ـ ۴)

(۱۱۰)

ڪَربَلا ڪَڪوري، دُلدُل رَتا پيرَ،
سَٿُون ڏِيندي شيرَ، مَٿان سَڄُ مُرڪيو.

(ڪيڏارو، ۵ ـ ۱۱)

(۱۱۱)

ڪَربَلا ۾ ڪُوڪَ، ساڃُهر شَهزادَنِ جي،
عالَمَ جا مَلُوڪَ، رُڪَ روهي جهلِيا.

(ڪيڏارو، ۴ ـ ۱۱)

(۱۱۲)

ڪَرڙا ڏُونگر ڪَہ ڳهٽِي، جِتِ بَرپَٽَ، سُڄَنَ بيرانُ،
ڏاهَنِ ڏاهپَ وِسري، ٿِيا حَريفَ ٿِي حيرانُ،
سَسُئيءَ لَنگهيو، سَيّدُ چئي، مُحبّتَ سين مَيدانُ،
جنهنجو آرِياڻي اڳِوانُ، تَنهن ڪي ڪانهي باڪَ بَهيرَ ۾.

(ديسي، ٦ ـ ۸)

(۱۱۳)

ڪَرڙا ڏُونگر، ڪَہ ڳهٽِي، جِتِ جَبَلَ ڳُوناڳُونَ،
ليڙَنِ جُونَ، لَطِيفُ چئي، تَنگِ تَنوارُونَ پُونَ،
جن ڏِٺو پيرُ پُنهونءَ جو، سي نہ ڪي رُون نہ چُونَ،
هُوندَنِ مَٿي هُونِ، لاڳاپا هِنَ لوڪَ جا.

(ديسي، ٦ ـ ۱۰)

(۱۱۴)

ڪَرڙا ڏُونگر، ڪَہ ڳهٽِي، جِتِ رِڻُ، تَتو رائو،
تِترُ ٿِئي مَ تن ڪي، ڏُونگرَ ۾ ڏائو،
جڏهن جامُ پُنهون جائو، تڏهن تِي وَسَ وِٽِڪارَ ۾.

(ديسي، ٦ ـ ۱۳)

(۱۱۵) •

ڪَرڙا ڏُونگَر، ڪَہ ڳهٽِي، جِتِ ماٿِرِ مَٿاهِين،
سُڄَنِ تا، سَيّدُ چئي، اُتِ مِرُون مَهائِين،
تُون، آرِياڻي! آهِين، مَنهن مَعذُورِنِ جي.

(ديسي، ٦ ـ ۱۱)

Gul Hayat Institute

(١١٦)

ڪَرڙا ڏُونگر، ڪَهَ گهَٽِي، جِتِ مينهَن وَسَنِ ماڪُون،
سُجَنِ ٿيئُون، سَيَّدُ چئي، هاڙهي جُون هاڪُون،
جِتِ اَنڌيُون اوطاقُون، تِتِ ڪاهي رَسِج، ڪارَڙِي!
(ديسي، ٦ ـ ١٤)

(١١٧)

ڪَرڙا ڏُونگرَ ! ڪَهَ گهَٽي، جِتِ واٽُنِ تي واري،
آڏاَ لَڪَ، لَطِيفُ چئي، بَرَ سُجَنِ باري،
جا مَنزِلنِ ماري، سا، قادِرَ! ڪيچ رَسائِئين!
(ديسي، ٦ ـ ٩)

(١١٨)

ڪَرڙا ڏُونگرَ، ڪَهَ گهَٽِي، جِتِ وِيا روڏا رِنگائي،
ساڱاپي سيڻَنِ جي، ٿِي وِندُرِ واجهائي،
رَهيَسِ رَسُ، لَطِيفُ چئي: تنهن ڪَمِيڻِيءَ ڪاهي،
آرِياڻِي آهي، مَنَهِن مَعذُورِنِ جِي.
(ديسي، ٦ ـ ١٢)

(١١٩)

ڪَرِ طَرِيقَتِ تَڪِيو، شَرِيعَتَ سُجاڻُ،
هنئون حَقِيقَتَ هير تُون، ماڪُ مَعرفَتَ ڄاڻُ،
هوءِ ثابُوتِيءَ ساڻُ، تہ پُسَٽان پالِهو رَهِين.
(آسا، ٤ ـ ٤٠)

(١٢٠)

ڪَرِ ڪا ويهي ڳالِهہ، ڪَنڊا! ڍورَ ڏٽِيُنِ جي،
هَهِڙِي اَڄُ حالَ، ڏُکِيا ڏِينهَن گُذارِئين!
(ڏهر، ١ ـ ٢)

(١٢١)

ڪَرِ ڪو پيرو ڪانڌَ! مُون نِماڻِيءَ جي نِجُهري،
پِرِينِ! تُنهِنجي پاندَ، ڍولا! ڍَڪِي آهِيان.
(ڏهر، ٣ ـ ١)

(١٢٢)

ڪَرِ ڪو واڪو وَسُ، وِهُ مَ مُنڌَ پَنِيورَ ۾،
چَڙهِي ڏادِين ڏُونگرين، پيرُ پُنهونءَ جو پَسُ،
ڏورَڻَ مَنجهان ڏَسُ، پَوَندُءِ هوتَ پُنهونءَ جو.
(سسئي آبري، ٨ ـ ١٥)

(١٢٣)

ڪَرِ ڪي ڳالَهڙِيُون، ڪَنڊا! ڍورَ ڏٽِيُنِ جُون،
ڪِئَن سي راتَڙِيُون، ڪَنِهن پَرِ ڏِينهَن گُذارِئين؟
(ڏهر، ١ ـ ١)

(١٢٤)

ڪَرَ ڪَنيو ڪانگُ لَنئي، مُنيءَ تي مَضبُوطُ،
آڻِيو ڏي آتَڻَ ۾، سَنِيها ثابُوتُ،
ڪانگَلَ! اَڻُون قُوتُ، پيغامَ پِرِيُنِ جا.
(پورب، ١ ـ ١٠)

(١٢٥)

ڪَرَڳَلَ ڪوچَ ڪُنَ گهٽا، جِتِ جَرَ واڳُوُ جِئائِين،
پاڻُ اُڇلِي آبَ ۾، وَهَ سِرِ وِڏائِين،
لَهرِيُون لَنگهِيائِين، لُطفَ ساڻُ، لَطِيفُ چئي.
(سهڻي، ٢ ـ ١)

(١٢٦)

ڪَرَڳَلَ ڪوچَ ڪُنَ گهٽا، جِتَ دَڙڪو مَنجِهہ دَرياهَ،
اَچِيو اُتاهِين گهِڙِي، سانگو ڪري نہ ساهَ،
ساهَڙَ جي صَلاحَ، پارِ لَنگهِيايَسِ پاڄهہ سين.
(سهڻي، ٢ ـ ٢)

(١٢٧)

ڪَرَها! توکي ڪامَ، مون سچو پَسي سَچي،
مانَ پروڙي مامَ، ساڳاهي سَنئِينءَ وَهِين.
(ڪنيات، ٢ ـ ٣٣)

(١٢٨)

ڪَرَها! ڪارَڻ ڪاهَ، توکي ڏٿِين ڏارِيو،
ساري ڏيج، سَيَّدُ چئي، لُڏاٽي تان لاهَ،
مُقابِلو مُومَلِ سين، ٿِيندو سَنجهِ صُباحَ،
سودِي جيءَ صَلاحَ، ڪَؤنَرَ چَرندين ڪاڪِ جا.
(مومل راڻو، ٢ ـ ١١)

(١٢٩)

ڪَرَها! ڪاڪِ چَڙهي، وَنءُ وَٽاڻُون نِڪري،
لُڏُوٽِيان، لَطِيفُ چَئي، آيو ڪونہَ وَري،
گهٽا اِتِ گِهڙي، وَڳَ وساري هَلِيا.
(مومل راڻو، ٢ ـ ١٤)

(١٣٠)

ڪَرَها! ڪُرُ سجانُ، پِيَڪو ۽ پانهنجو،
اَصلِ آهي اوهان جو، ناليرو نِڏانُ،
ڪَرَها! اَسان سانُ، ڪي چانگا! ڪج چڱائيون.
(ڪنيات، ٢ ـ ١٧)

(١٣١)

ڪَرَها! ڪَسَرَ ڇڏ، وِڪَ وڌندي پاءِ،
منهنجو هلڻ اُتهين، جتي جانِبَ جاءِ،
توکي چَندَنُ چاريان، پيو وَڳُ، لاٽي ڪاءِ،
اِئين اَٽَ! اُناءِ، جيئن هونديءَ رات هَٽ مڙُون.
(ڪنيات، ٢ ـ ١٥)

(١٣٢)

ڪَرَها! ڪَسَرَ ڇڏ، وِڪُون وجهہ وڌنديُون،
هيڪَرَ حبيبن سان، مون کي نيئي گڏ،
مَچڻ پونئي هَڏِ، آهون اُڪَنڊِين جُون.
(ڪنيات، ٢ ـ ١٤)

(١٣٣)

ڪَرَهو ڪَميٽِيءَ تي، سوڍا! وارِ سُڄاڻَ!
ڪُهُ ڪَريان ڪاڪِ ڪي؟ تَنَ توهِين ڏي تاڻَ،
لاهي غَيرَ گُماڻَ، اَڳڻِ آءُ اُڪَنڊِيين.
(مومل راڻو، ٦ ـ ٣)

(١٣٤)

ڪَرَهو نہ ڪيڪانُ، پيرين آئُون نہ پُڄٽي،
جو مون رات رَساٽي، نيئي ساڄنَ ساڻُ،
مون نہ وَهيٽو پاڻُ! وينئي نينَ نچوئيان.
(ڪنيات، ٢ ـ ١٣)

(١٣٥)

ڪَرهَي ڪي ڪئين، وڏمِ پئد پَلَنَّ جا،
ليڙو لاٽيءَ ڪي چَري، نيرَ ساڻ نئين،
چانگي سَندي چِتَ ۾، صاحبَ وجهہ سَئين،
اوباهيوس اَئين! لُطفَ ساڻُ لطيفُ چئي.
(ڪنيات، ٢ ـ ٣٢)

(١٣٦)

ڪَري آسَ اَپارَ، پاريءَ جهَلِيو نہ رَهي،
ٻيلي ۽ ڪِرنارَ، اُنو گنگا جَرُ جڪرو.
(بلاول، ٤ ـ ١٤)

(١٣٧)

ڪَري، ڪانگ! ڪُرنشُون، پيرين پرينءَ پَئيج،
آئُون جو ڏينئي سَنيهو، وچ مَ وساريج،
اَللہ لَڳِ، لَطِيفُ چئي، ڳُجهو ڳالهائيج،
چُئان تِئَن چَئيج، تہ ڪِنياتا! خوشِ هُئين.
(پورب، ١ ـ ١)

(١٣٨)

ڪَري موٽَ ميندِڙو، جي لُڏُوٽِيان لالُ،
گهرُ مِڙوئي گهورِيان، هُوندَ پنهنجو حالُ،

Gul Hayat Institute

راتي ڏاران راڄ ۾، مون نہ گهرجي مالُ،
سوڍي کي سُوالُ، ڪَريان تي قُربَ جو.
(مومل راڻو. ٦ ــ ٧)

(١٣٩)

ڪَريو مُهاڙِ مَليرَ ڏي، اُپيائي آهي،
جا مَٽي ڏِنيَس مارُئين، سا لوئي نہ لاهي،
سُومِرا! ساهي، سَتيءَ وِجُهہ مَ سَنگهرُون.
(مارئي. ٤ ــ ٩)

(١٤٠)

ڪَريو مُهاڙِ مَليرَ ڏي، روءِ اُپِي چوءِ:
"سُهڄُ سُوري پانئيان، سُومِرا! سَندوءِ،
مِلڪَ مارُوءَ جي آهِيان، جورِ نہ ٿِيان جوءِ،
سو قَلبُ ڪوتِ نہ هوءِ، جو هُتيجَنِ هَتِ ڪِيو."
(مارئي. ٤ ــ ٨)

(١٤١)

ڪَڙِ ڪَڙِ، ڪُنَ! مَ وَڄُ، پانڌي پوڙَ مَ پارِ ۾،
مون تي جا ميهارَ جي، سا ڪيئَن ڏُٺان ڏڄُ؟
توءِ گِهڙَنديس اَڄُ، جي اُبَتا آرَ ڪَرئين.
(سهڻي. ٣ ــ ٢١)

(١٤٢)

ڪَڙو مَنجِهہ ڪَڙي، جيئَن لُهارَ لَپيٽيو،
مُنهنجو جِيُ جَڙي، سُپيريان سوگهو ڪيو.
(بروو سنڌي. ٢ ــ ٥)

(١٤٣)

ڪَڙهُ پڻ ڪيچ ڏٽيِن لَءِ، ڪَڙِ پڻ پيرَ سَندان،
اِنهيءَ پَرِ اُتانِ، پَوندِينءَ، مُنڌ! پهاڙَ ۾.
(سسئي آبري. ٧ ــ ١٢)

(١٤٤)

ڪَڙهي ۽ ڪَڙي، پَرِ ۾ پيرُ پُنهونءَ جو،
سِڪَ پَڌائين سَندرو، جانِبَ لَءِ جَڙي،
لَکَن سِرِ، لَطِيفُ چئي، مُنڌ جهيڙي ۽ جهڙي،
پَٽيءَ تان نہ پَڙي، جي عُمرِ سَپِ اِئَن ڪَري.
(سسئي آبري. ٧ ــ ١٠)

(١٤٥)

ڪَسَرَ چڏ ڪنوات! وِڪُون وجهہ وڏنديوُن،
سَنئَين سُپيرِين جِي، وِنگي پانءِ مَ واٽَ،
چڏ جهوري، ڏي جهاٽَ، تہ هونديءَ راتِ هُتِ مِڙُون.
(ڪنيات. ٢ ــ ١٦)

(١٤٦)

ڪُسَرَ ڪَنگَنِ قَبَرُون، سُسَرِ ساڱاهيڄ،
هَنجَ! هِتيجي ڳالهڙي، ٻَگهن مَ بوليڄ،
ماڻي، ٽُون مُڙيڄ، چَڄ مَ ڪَنهين ڇُهنجَ سين.
(ڪارايل. ١ ــ ١٥)

(١٤٧)

ڪَشي چيلهہ ڪَشا، ڏِيلَ ڪَيائُون ڏُٻِرا،
لاهُوتي لَطِيفُ چئي، تَنَ کي ڏِينَ تَسا،
گُرُوءَ جي گَسا، پاسي ڪَنِ نہ پانَ کي.
(رامڪلي. ٧ ــ ١١)

(١٤٨)

ڪَشي ساڻُ ڪَشَنِ، ڏِيلَ ڪَيائُون ڏُٻِرا،
پيٽ نہ هيرِيائُون پانهنجا، چوري ساڻُ چسَنِ،
اَهڙيءَ راهَ رَسَنِ، ڪاپڙي ڪابُولَ ڪي.
(رامڪلي. ٧ ــ ٩)

Gul Hayat Institute

(۱۴۹)

ڪَشي سانُ ڪَشي، ڏِيلَ ڪَيائُون ڏُبرا،
پيٽُ نہ هيرِيائُون پَنهنجو، چوري سانُ چَسي،
ويراڳِيُنِ وَسي، رامُ سَدائِين رُوحَ ۾.

(رامڪلي، ۷ ـ ۱۰)

(۱۵۰)

ڪَڪَرَ ڪَيائِينم ڪاڪِ جو، ڏيئي لاڙِيءِ لڪَ،
هاٿي مَٿي ڏِڪَ، چَڙهيو تي، چاڳَ ڪَريان.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۱۲)

(۱۵۱)

ڪَڪَرَ مَنجهِ ڪَپارَ، جهڙُ نيٽَنِئُون نہ لَهي،
اَڄُ مُنهنجي چِتَ ۾، اُنا پِرِين اَپارَ،
آءَ، سَجَڻَ! لَهُ سارَ، وِرهَ ويڙهِي آهِيان.

(رپ، ۱ ـ ۱٦)

(۱۵۲)

ڪَڪَرَ مَنجهِ ڪَپارَ، جهُڙُ نيٽَنِئُون نہ لَهي،
جهڙا مُنهنجا سُپِرِين، تَهڙا ميگهہ مَلارَ،
ڪَڻَ اَڪِيُونَ، ڪِلُ يارَ! وَجَنِ سُورَ سَندا ڪَيو.

(سارنگ، ۱ ـ ۲۱)

(۱۵۳)

ڪَڪوري ڪاڪِ وَهي، راڻا! ياڻءِ مَ رَتُ،
سوڍا! اِيُ شَربَتُ، نِسورو ئي نِينهَن جو.

(مومل راڻو، ۳ ـ ۲۲)

(۱۵۴)

ڪِ ڪي ڪَڙيان پيرَ؟ ڪِ ڪَڙهان ڪيجَ ڏَٽِيُن لَءِ؟
اِيُ ڏَنءِ ڏيئي ڏيرَ، پاٽا پَرانهان وِيا.

(سسئي آبري، ۷ ـ ۱۱)

(۱۵۵)

ڪلالنئُون ڪاءِ، مَتِ نہ سکين مون هِنئان!
روئندي رات وِهاءِ، چِڪائيندي بنُيون!

(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ۲۳)

(۱۵٦)

ڪُلهي قاتو ڪَنجُرو، مَٿو اُگهاڙو،
پيتَرُ! ڪُجارو، مُنهنجو هِنَ پَنيورَ ۾؟

(حسيني، ۱۲ ـ ۴۱)

(۱۵۷)

ڪِلي ويرَ ڪَنَڪَ ۾، پاڪَرَ جو پائي،
اَڃا اَنَ ڪي جِنَڻَ جو، آسانگو آهي،
سُورهُ سو چائي، جو رُڳُوئِي رِڻَ گهڙي.

(ڪيڏارو، ۵ ـ ۴)

(۱۵۸)

ڪِلي ويرَ ڪَنَڪَ ۾، سائُو سَپِ نہ هُونِ،
پِڙَ تي سيئي پُونِ، موٽَڻُ جنين ميهڻو.

(ڪيڏارو، ۵ ـ ۳)

(۱۵۹)

ڪِلي ويرَ ڪَنَڪَ ۾، هَيءَ! جي حَسَنُ هو،
پيڙو پيڙو پَنهنجي ياءُ سين، پَتَنگَ جِئَن پيو،
آهي ڪيرُ پيو، جو ڪَري هَلان ميرَ حُسينَ تان؟

(ڪيڏارو، ۵ ـ ۲)

(۱٦۰)

ڪَم قَرابَتَ جن جي، هِتي آيَم هيئَن،
رَفاقَتَ راڪَنِ جي، پَهُتِيَسِ، پاهَڙَ سيئَن،
ماڙهُو مُلاحِظو تن جو، ڪيچ نہ ڪندا ڪيئَن؟
ذاتِ نِسورِيائي نِيئَن، پَرَ سَڏَرَ سين سَگَ ٿيو.

(معذوري، ۱ ـ ۱۳)

Gul Hayat Institute

(١٦١)

ڪَميڻيُنِ هَٿان، ٿِيَنِ مُور اِئين مَدِيُون،
تُون ڪَرِ پانَ وَڙان، موتُ، سَباجها سُپرين!

(حسيني، ١١ ـ ١٦)

(١٦٢)

ڪَنُ ٿِيُ، ڪيچِيُنِ ڪُڇيو، ڪُڇُ مَ تا ڪُڇَنِ،
اِشارَتُون اُنِ جون، سُڪُوتان سُڄَنِ،
وَٿان ويهِي تَنِ، سُڻُ تہ سوزُ پِرائيين.

(سسئي آبري، ١١ ـ ١)

(١٦٣)

ڪَنُ ٿِيُ، ڪيچيُن ڪُڇيو، ڪُڇُ مَ، ڪُڇِيائُون،
رَهِي نہ رَتيءَ جيتري، اُنين وَتَ 'آئُون'،
وَڏي وِڏائُون، هُو جو وَنُ 'هُئَنَ' جو.

(سسئي آبري، ١١ ـ ٤)

(١٦٤)

ڪَنجهي ڪِيرتِ ڪِينَرو، واڄو وِلاتِي،
هِنئي تَنَدُ حُضُورَ ۾، تنهن پارِسَ پيراتِي،
ڏسنديئِي ڏِياچَ ڪي، ظاهِرُ ٿِيو ذاتِي،
ڪَڍي تنهَن ڪاتِي، وڏو ڪَرِٿُ ڪپارَ ۾.

(سورٺ، ٤ ـ ١١)

(١٦٥)

ڪَنڌ ڪَٿارو، مُنهن وَٿِي، عادت سنڌِيَن اِيَّ،
تنين تِڪُون ڏنيون، جُنبِي منجهان جِيَّ،
سرو تِنِ سَبِيَّ، جَنِ حاصل ڪيو حال ڪي.

(يمن ڪلياڻ، ٤ ـ ١٨)

(١٦٦)

ڪَنڌُ مَ ڦيرِج ڪيڏهِين، وَنِيو وَڃج راهَ،
اَڄُ ڪِ سَنجهِہ صُباحَ، نيئي ڏَرِينداءِ ڏُوڙِ ۾.

(مومل راڻو، ٥ ـ ٣)

(١٦٧)

ڪَنڌِنِ ۾ ڪوهُ ڪَرِئين؟ گَسَنِ ۾ مَ گُذارِ،
وَڃي وَحدَتَ وِيَّ ۾، گُهتُون ڇَڏي گهارِ،
شَرِيعَتَ جو سَرُ لَهي، تَنُ تِيائِين تارِ،
حقِيقَتَ هَنجَنِ سين، طَرِيقَتَ تَنوارِ،
مَنجهان مَعرفَتَ سين، اَندَرُ تُون اُجار،
هِدايَتَ جي هُوءِ ۾، ڇُٽِيو تُون چانگارِ،
تہ پاڙِهيري اِنَ پارِ، ڪونَ ڏِسين تُون ڪَڏهِين.

(ڪارايل، ١ ـ ٢٤)

(١٦٨)

ڪَنڌيءَ اُپِيُون ڪيتريُون، "ساهَڙُ ساهَڙُ" ڪَنِ،
ڪِنين سانگو ساهَ جو، ڪي 'گهورِيَسِ' ڪيو گهڙَنِ،
ساهَڙُ سَندو تَنِ، گهاگهائي گهڙَنِ جي.

(سهڻي، ١ ـ ٩)

(١٦٩)

ڪَنڌيءَ جَهليو ڪانهَن، عاشِقُ اُپيو آهُون ڪري،
تو ڪيئَن ٻوڙِي سُهڻِي؟ ٻيلِي! منهنجِي ٻانهَن،
دَرِياهَ! توتي دانهَن، ڏِيندُسِ ڏِينهَن قِيامَ جي.

(سهڻي، ٧ ـ ٧)

(١٧٠)

ڪَندا! تُون ڪيڏو، جَڏهِن پَرِيو ڊِوڙُو وَهي؟
جَسودَنِ جيڏو، تو ڪو گَڏِيو پَهيَڙو؟

(ڏهر، ١ ـ ٦)

(١٧١)

ڪَندا! تو وَٿان، سَچُ ڪِ سيٽَنِ لَڏِيو؟
مَيَرَ تو مَٿان، ڇَٽِيو پَوَنِ، ڇُگا ڪيو!

(ڏهر، ١ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(۱۷۲)

ڪَندا مُون پيرَن ۾، توٽي لَڪَ لَڳَنِ،
آڳُر، آڱُوني نہ مِڙي، ڇِپُون پير ڇِنَنِ،
وينِدي ڏانهن پِريَنِ، جُتي جاتِ نہ پائِيان.

(معذوري، ۳ ـ ۱۰)

(۱۷۳)

ڪَندِ لَنگهيندي ڪاڻِ، پيِرَ پنوهارَن سين،
اُتي عَبدُاللّطيفُ چئي، رُنو سَبَ رِهاڻِ،
هِنَ هِيٽائي هاڻِ، مُنهُن مَٿانهون نہ ڪَٿان.

(مارئي، ۸ ـ ۱۹)

(۱۷۴)

ڪُندِي ڪَلِيَنِ وِچَ ۾، جَڏهِن هَنئي جَنِ،
موتي مُون پِريَنِ، ڪَدِنَ جي ڪانَ ڪَئي.

(ڏهر، ۱ ـ ۱۵)

(۱۷۵)

ڪُندِي ڪَلِيَنِ وِچَ ۾، جَڏهِن هَنيائُون،
موتِ نہ ماريائُون، ڏورِ ڏيئِي وِيا ڏُکَ جِي.

(ڏهر، ۱ ـ ۱۶)

(۱۷۶)

ڪَنَ ڪَٽَ، ڪاپَٽَ، ڪاپَڙِي، ڪَنَ جي ڪَٽائين،
لاهُوتي، لَطِيفُ چئي، ماڳُ نہ مَٽائين،
جي خوديءَ کي ڪاٽِين، هَلو! تَڪِيا پَسُون تـنِ جا.

(رامڪلي، ۳ ـ ۷)

(۱۷۷)

ڪَنَ ڪَٽَ، ڪاپَٽَ، ڪاپَڙِي، ڪَنوتِيا، ڪَنَ چِيرَ،
سَدا وهَنِ سامُهان، عاشِقَ اُتَرَ هِيرَ،
تَسا ڏيئِي تَنَ کي، ساڙِيائُون سَرِيرَ،
جي فَنا ٿِيا فَقِيرَ، هَلو! تَڪِيا پَسُون تـنِ جا.

(رامڪلي، ۳ ـ ۶)

(۱۷۸)

ڪَنَ ڪَٽَ، ڪاپَٽَ، ڪاپَڙِي، ڪَنوتِيا، ڪَنَ ڊِارَ،
هَلَنِ جي هنگلاجَ ڏي، بابُو ڇِڏي بارَ،
جي ڪِينَ قَبولَٽُهارَ، هَلو! تَڪِيا پَسُون تـنِ جا.

(رامڪلي، ۳ ـ ۱۰)

(۱۷۹)

ڪَنَ ڪَٽَ، ڪاپَٽَ، ڪاپَڙِي، ڪَنوتِيا، ڪَنَ ڪَٽَ،
دُونهان جِنِ دُکائِيا، هَلي مَٿي هَٽُ،
خاڪِ جِنين جي کَٽَ، هَلو! تَڪِيا پَسُون تـنِ جا.

(رامڪلي، ۳ ـ ۸)

(۱۸۰)

ڪَنَ ڪَٽَ، ڪاپَٽَ، ڪاپَڙِي، لانگوٽِيا لالَ،
لاهُوتي، لَطِيفُ چئي، موهِيا ڪَنهن نہ مالَ،
هَھِڙا جِنين حالَ، هَلو! تَڪِيا پَسُون تـنِ جا.

(رامڪلي، ۳ ـ ۹)

(۱۸۱)

ڪَنَ ڪورائي، ڪاپَڙِي، جِندا! ٿيُّ جُوانُ،
ڪاهِ تہ لَڳيئي ڪانُ، نانگَنِ هَٽَان نِينهَن جو.

(رامڪلي، ۴ ـ ۱۹)

(۱۸۲)

ڪَنَ ڪورائي، ڪاپَڙِي، جِندا! ٿيُّ مَر جوءِ،
سِرَ سِياهِيُن وِڪيا، سوڪ نہ، سامِي! سوءِ؟
جيڪِي پُڇِين، پُڇُ سو، گُنگا نِيَنِ نہ گوءِ،
وَڃُ، لاهُوتِي! لوءِ، عِجزَ کي آڏو ڪَري.

(رامڪلي، ۴ ـ ۱۸)

(۱۸۳)

ڪَنَ ڪورائِيين، ڪاپَڙِي! اِيُّ زَنانو جوڳُ،
سامي! سُڃاڻُ تو پيو، هِڪُ دهي، ٻيو دوڳُ،
جِنين پانيو ڦوڳُ، رامَ تِنين کي رِيبِيو.

(رامڪلي، ۴ ـ ۲۱)

Gul Hayat Institute

(۱۸۴)

ڪَنهن تَڙَ ڏيهائي؟ ڪِٿي اُٺَنِ مِينهَڙا؟
مُون وَٽِ مُون پِرِيَنِ جي، ويهي ڪَرِ وائي،
آئُون اَڳَ ڍِائي، سَنِيهو سُٽي جِئان!
(مارئي، ۱۱ – ۳)

(۱۸۵)

ڪَنهن پَرِ رُئان پِرِينءَ ڪي؟ اَندَرِ ناهِ اُساتَ،
لوهُوڪا لَڪَنِ ۾، ويري مَٿي واتَ،
ڇِپَرَ ۾ ڇُونچاٽَ، ڏِنَرِ ڏُڪويُنِ جا.
(ڪوهياري، ۲ – ۲)

(۱۸۶)

ڪَنهن پَرِ رُئان پِرِينءَ ڪي؟ پارُ نہ ڄاڻان پَنڌُ،
ڪِيچُنِ ڪارڻ ڪَنڌُ، نايو تي، نَعرو هَڻان.
(ڪوهياري، ۲ – ۴)

(۱۸۷)

ڪَنهن پَرِ رُئان پِرِينءَ ڪي؟ پارُ نہ ڄاڻان پيرُ،
پَنڌُ مُون پيڙو ٿيو، سُورَن لايو سيرُ،
آريءَ لَءِ اُلِيرُ، رَقصُ پاڳي رَنَ جي.
(ڪوهياري، ۲ – ۵)

(۱۸۸)

ڪَنهن پَرِ رُئان پِرِينءَ ڪي؟ پَڇَڻُ ناهِ پَچارَ،
اَندَرِ تِي آهُون ڪَريان، ڪاڻِي مَنجهِ خُمارَ،
گَرِيي جي گُفتارَ، ٻِيءَ پَٽِ پاروچَنِ ۾.
(ڪوهياري، ۲ – ۳)

(۱۸۹)

ڪَنهن پَرِ رُئان پِرِينءَ ڪي؟ روئي نہ ڄاڻان،
مَٿي ڪَيو پُٽَانَ، هَنجُنِ هاٿا هَٽڙا.
(ڪوهياري، ۲ – ۱)

(۱۹۰)

ڪَنهن پَرِ رُئان پِرِينءَ ڪي؟ رُٺَڻُ مُون رِياءُ،
ٻَرَنِ مَنجهِ ٻُڪاءُ، ٻِيءَ پَٽِ ٻُڏُمِ، جيڏِيُون!
(ڪوهياري، ۲ – ۲)

(۱۹۱)

ڪَنهن جَنهن پُورَ پَچائِيا، پَنجين ڏِينهن پَئِي،
اَندَرِ آديسِيُنِ ڪي، سُورَن شاخَ ڪَئِي،
مُحَبَتَ جي مَيدانَ ۾، لاشَڪُ پِيا لَهِي،
تَن ڪي ساري راتِ، سَيَدُ چئي، گُونڌَرَ سانُ گَئِي،
ڪَرِيو سِيڻَ سَهِي، لِڪا پُٽَنِ لوڪَ ۾.
(رامڪلي، ۲ – ۵)

(۱۹۲)

ڪَنهن جَنهن ڏُڪان ڏِي، پاراپا ڪي پانڌِئين.
سُورَ پَرِيائِين سِي، ڳالهِ ڪَيائِين جن سين.
(معذوري، ۲ – ۱۷)

(۱۹۳)

ڪَنهن جَنهن سَناسي سُورَ، جي وَتَنِ ۾ وَهلُورَ،
ٻَهَرِ ٻولي ٻي قِرِي، گَهتَ ۾ گهايَلَ گُهورَ،
چِتَ جِنين جا چُورَ، هَلو! تَڪِيا پَسُون تَنِ جا.
(رامڪلي، ۳ – ۲)

(۱۹۴)

ڪَنهن جَنهن سَناسي سُورَ، جي وَهلُورُ وَتَنِ،
اَنئي پَهَرَ اَلَکَ جو، ڪو وَڌُ ويراڳِيَنِ،
سَدائِين صاحبِ پِرَ، تا ڪاپَڙي ڪَنبَنِ،
جي راتو ڏِينهن رَمَنِ، هَلو! تَڪِيا پَسُون تَنِ جا.
(رامڪلي، ۳ – ۱)

Gul Hayat Institute

(۱۹۵)

ڪَنهن جنهن ڪُنا ڪاتِ، جِنَ سامي مورُ نہ سَنرا،
ڏينهان ڏکي ڏيلَ ۾، سورُ سَجائي راتِ،
سَندي جوڳيان ذاتِ، جيجان! هوءِ جُدائُتِڙي.

(رامڪلي، ۲ ـ ۱)

(۱۹۶)

ڪنهن جنهن گهيڙَ گهڙي، جَنِ اوتَڙان تَڙُ تيوس،
سالمُ ويئي سُهڻي، ڪُنَنِ ڪِينَ ڪَيوسِ،
اُهسَ اَکَڙِيُنِ ۾، پِريان جو پِيوسِ،
حَقان حَقُ تيوسِ، هُئِي طالِبَ حَقَ جِي.

(سهڻي، ۳ ـ ۵)

(۱۹۷)

ڪنهن جنهن نينهَن نَنڍاهُ، جي مون واجهائيندي نہ وَرو،
جيڪِي مُئِي ڪَنداهُ، سو، جانِبَ! ڪَريو جِتَري.

(حسيني، ۱۰ ـ ۲۳)

(۱۹۸)

ڪَنهن ڪَنهن ڪارِيءَ ذاتِ ڪي، مورَ بہ مَتائين،
جي چِتَرا چَکِيا ڪَري، نہ وَکَ وَرائي ڏِينِ،
ساڃَ سَمُورا نِينِ، جي مَنين پانئي موتِيا.

(ڪارايل، ۲ ـ ۷)

(۱۹۹)

ڪَنيزَڪَ ڪيچِيُنِ جي، بانهوتي بانهي؛
سي ڪئَن وَجَن وسري، جي جيءَ اَندرِ جاني؟
اَڳَنِ اَماني، شالَ ڪيچِيُنِ جي ڪامَ تِئي!

(ڪوهياري، ۳ ـ ۱۱)

(۲۰۰)

ڪَنيزَڪَ ڪيچِيُنِ جي، بانهي، بانهوتي؛
بِئي باروچي هَٿَ ۾، چَڳِنِ سِر چوتي،
بانيڻِ ڪي موتي، پاٿهي پُڇَندو پَبَ ڏٿي.

(ڪوهياري، ۳ ـ ۱۰)

(۲۰۱)

ڪنين ڪامَڻَ ڪياءِ؟ ڪيئن پنهولئين؟ ڪَرَها!
اَکين متي اَکيا، پڙ ۾ پيرَ ڳناءِ!
وَکَ ڪِ وِسَرِياءِ؟ ٻَڌو جئن گهاٽي وَهين!

(ڪنيات، ۲ ـ ۳۸)

(۲۰۲)

ڪِنين ڪِنين ماڙهين، پيئي ڪَلَ ڪائي،
رَسيا جي رَمزَ ڪي، تن پارِسي پائي،
"الاِنسانُ سِرِّيِ وَ اَنا سِرُّہٗ"، وَرتي اِيَ وائي،
راجا راڳائي، هَردو ئي هيڪُ ٿيا.

(سورٺ، ۲ ـ ۵)

(۲۰۳)

ڪِنين ڪِنين ماڙهين، ڳُوندَرُ وڏي وَٽُ،
ٻَڌي ڳوڏِ ڳَرَٽُ، ساٿو ڪَجي سُورَ جو.

(حسيني، ۲ ـ ۳)

(۲۰۴)

ڪِنين ڪِينَ پرائيو، ڪِيني منجهان ڪِينُ،
جي هوءَ سَٽائي سِيڱُ، تہ رَہَ چِني جوڪو ٿئي.

(يمن ڪلياڻ، ۸ ـ ۱۸)

(۲۰۵)

ڪُٽڪَنِ ڪانڌُ چِت ڪَيو، جُهڙُ پَسيو جهجَنِ،
وَرَ رِءَ وانڍيُنِ اَڏيا، پَڪا سي مَ پُسَنِ،
اُتَرُ ڏاهي اُنَ جا، تہ ڪَنهن ڪي ڪارُون ڪَنِ،
وارِثُ وَري تَنِ، آچي شالَ اولو ڪَري.

(سارنگ، ۲ ـ ۷)

(۲۰۶)

ڪُٽڪَنِ ڪانڌُ چِت ڪَيو، جُهڙُ پَسيو جُهٽڪَنِ،
سُٽيو رَڙَ رَعدَ جي، ڪَلِيُون تِيُون ڪَنبَنِ،
ڪَلِيُون ڪِينَ ڪُڇَنِ، ويچارِيُون وَرَنِ رِيَ.

(سارنگ، ۲ ـ ۸)

Gul Hayat Institute

(٢٠٧)

ڪونهُ قريبن جو، عينُ تڙنُ آهِ،
اِيَ اُلٽي ڳالهڙي، سڪَ ورندي ساهِ،
آسَر هَڏِ مَ لاهِ، چِتُ ڳِنڍَنُ اُن جو.

(ڪلياڻ، ٣ ـ ١٨)

(٢٠٨)

ڪوني ڪُنائُون، اَڄُ پڻ اَڪَڙيُن سين،
ماسُ وراهي هَليا، ڪَرَنگَلُ ڇَڏيائُون،
"وَتَوَاصَوۡا بِالۡحَقِّ وَتَوَاصَوۡا بِالصَّبۡرِ"، لِئين اُتائُون،
مُئي مارِيائُون، ڪِلي ڳهائِيو سَڄَڻين.

(برو سنڌي، ١ ـ ١٣)

(٢٠٩)

ڪوني کُهي سُپرين، ڪوني کُهنَ ساڻُ،
نيزي هينان نينهن جي، پاسي ڪَرِ مَ پاڻُ،
جُلُ، وِڃائي جاڻُ، عاشقَ! اَجَلَ سامُهون.

(ڪلياڻ، ٣ ـ ١٧)

(٢١٠)

ڪُوپا ڪِلي ڪوڏِيا، راوتَ ڪِينَ رَهَنِ،
سائِنِ سِرَ فِدا ڪيا، اَڳِيان اِمامَنِ،
"يُجَاهِدُوۡنَ فِيۡ سَبِيۡلِ اللهِ"، ڪَمُ اِهوئِي ڪَنِ،
حُورُون هارَ پَڏَنِ، سِهرا شَهيدَنِ ڪي.

(ڪيڏارو، ٦ ـ ١٠)

(٢١١)

ڪُوپا ڪِلي ڪوڏِيا، سائُو سِلَحدارَ،
هِڪُ پائُرَ، ٻيا پائِتيا، تِيان جاني جِگَرَ يارَ،
اَرڙَنِ ۾ اِحسانَ سين، سويا ٿِيا سَردارَ،
حُورنِ ٻَڌا هارَ، سِهرا شَهيدَنِ ڪي.

(ڪيڏارو، ٦ ـ ١١)

(٢١٢)

ڪو جو اُنسِ مينهُن، آريءَ جي اُڪِيرَ جو،
پاروچاٽو نينهُن، مَنان مانو نه ٿِئي.

(حسيني، ١١ ـ ٩)

(٢١٣)

ڪو جو آهِسِ ڪوڏُ، پاروچاٽيءَ ذات سين،
جي هُو چوَنِسِ 'پوڏُ!' ته جِيُ، سُٽائي جَڳَ ڪي.

(حسيني، ١٢ ـ ٣٢)

(٢١٤)

ڪو جو قَهرُ ڪَلاچ ۾، گهڙي سو نئي،
خَبَرَ ڪونَ ڏِئي، ته رَڃ ڪُجاڙي رَندِيا؟

(گهاتو، ١ ـ ٣)

(٢١٥)

ڪو جو ڪامَنُ مي، آهي اَڪَڙيُن ۾،
تَنُ تَماچِيءَ جامَ جو، نايُون پايو ني،
عِشقُ اِئَن ڪَري، جِئَن چارو جامَ ڪُلهي ڪيو.

(ڪاموڏ، ٢ ـ ١٣)

(٢١٦)

ڪو جو لَڱِسِ ڪانُ، ڪيچِيُنِ جي قُربَ جو،
تي نِماٽي نِيشانُ، ڇَڏي سانگو ساههَ جو.

(حسيني، ١١ ـ ٦)

(٢١٧)

ڪو جو وَڍِيءَ وَڍُ، جِئَن وِنَ وَڍِيائِين وَڍَ سين،
ڏُکُ ڏُکيءَ کي ڏيُ، جن ڏِني سي ڏُکيا ٿِيا.

(معذوري، ٦ ـ ١٨)

(٢١٨)

ڪو جو وَريو واءُ، جيئَن ٻَرُ ٻانهن ڇڏيو،
آڳي اِن تڙاءُ، اونداهيان ٿي اُڪران.

(سهڻي، ٨ ـ ٢٠)

Gul Hayat Institute

(۲۱۹)

ڪو جو وَهُ ڪاپائِتِيَنِ، ڪَنبِنِ ۽ ڪَتَنِ،
ڪارَڻَ سُودَ سَوارِيُون، آتَڻَ مَنجهه اَچَنِ،
اُن جيءَ سُونَهَنَ، سَيَدُ چئي، صَرافَ ئي سِڪَنِ،
اَگهيا سُٺَ سَندَنِ، پائي ترازِيءَ نه توريا.

(ڪاپائتي، ۱ ـ ۱۸)

(۲۲۰)

ڪوڏِرِ نه ڪاتي، جنهن سين تَڪَرُ تاڪِيان،
جيڪو جَبَلُ لَنگهِيان، سو هَيبَتَ جو هاتي،
پِرِيَنِ جا پاتي، سا جَڙَ جِيئِري نه لَهي.

(ديسي، ۲ ـ ۷)

(۲۲۱)

ڪو ڏِينهُن آهِئين ڪوٺَ ۾، لوئي هَڏِ مَ لاهِ،
ڪامَڻِ! اَهِجي ڪَرَ جي، آڏِ وَڏائِي آهِ،
هتِ مَ پارِڄ هيڪڙو، پائِرُ جي پَساهِ،
سَتي! سِيلُ نِباهِ، مَلِيرِ ويندِيءَ مارُئِي!

(مارئي، ۱۰ ـ ۵)

(۲۲۲)

ڪو ڏِينهُن ڪِنجُهرَ ڪَنڌِيين، تون تماچي! تَڳُ،
اُوچو تيومِ اَڳُ، مُون ڪَرُ ملاحَنِ ۾.

(ڪاموڏ، ۲ ـ ۲)

(۲۲۳)

ڪُوڙَ ڪَمايُءِ ڪَڄُ، اُتي اورِ اللهَ سين،
ڪَڍُ تون دَغا دل مان، صاحِبَ وٽي سَچُ،
محبتَ سندو مَنَ ۾، ماڻڪ! بارج مَچُ،
اِنَ پَرِ اُتِي اَچُ، ته سُودو ٿئيئِي سَفرو.

(سريراڳ، ۱ ـ ۹)

(۲۲۴)

ڪُوڙُو تون ڪُفُرَ سين، ڪافِرُ ۾ ڪوتاءِ،
هندوُ هَڏَ نه آهئين، جَتِيو تو نه جُڳاءِ،
تِلَڪُ تِنين کي لاءِ، سَچا جي شِرَڪَ سين.

(آسا، ۴ ـ ۱۵)

(۲۲۵)

ڪُوڙِي ڪَچ مَ ڪَڍِهين، ڦِڪي ياڻيڄ ڦانگَ،
ساري سَناسِيُنِ جِتَنِ، لائِقَ! رَکِج لانگَ،
ته چارِئِي چُنِيءَ پاندَ، اوسا ڳِنهِي اُڪرِين.

(آسا، ۴ ـ ۴۱)

(۲۲۶)

ڪوڙِين تُنهنجُون ڪامِٽِيُون، تُون ڪوڙِيَنِ سَندو ڪانڌُ،
مُون کي ڇَڏِ مَ داسَڙا! ته وَڃان نه وِڻوانڌُ،
مُون ڳِچِيءَ ۾ پاندُ: تو چَنيسَرا! هَٿَ ۾.

(ليلا چنيسر، ۳ ـ ۱۲)

(۲۲۷)

ڪوڙِين ڪاياڻون تُنهنجِيُون، لکَنَ لکَ هزارَ،
جيءُ سِپِڪنهن جيءَ سين، دَرسن ڏارون ڏارَ،
پِرِيمِ! تُنهنجا پارَ، ڪهڙا چِئي ڪيئن چوان.

(ڪلياڻ، ۱ ـ ۲۱)

(۲۲۸)

ڪُوڙِيُون پُچَنِ ڪيچُ، هوتُ نه پُچَن هِتَهين،
جن پُنهونءَ سين پيچُ، تن پيرين پَنڌُ وِسارِيو.

(سسئي آبري، ۳ ـ ۱۰)

(۲۲۹)

ڪُوفِيُنِ ڦهرُ ڪيو، ٿِيا جَماتِي يَزِيدَ سين،
پَلِيتَنِ کي پِڙَ ۾، وَرنَهُ وَرِ پيو،
سَدَّرِ هونِ سِهو، شيرُ شَهادَتَ رَسِيو.

(ڪيڏارو، ۴ ـ ۵)

Gul Hayat Institute

(۲۳۰)

ڪُوفِيُنِ ڪاغَذُ لِکِيو، وِچِ وجهي اَللهُ،
”اَسين تابِعَ تُنهنجا، تُون اَسانجو شاهُ،
هيڪَرَ هيڏي آءُ، تہ تَختُ تابيني تُنهنجي“.

(ڪيڏارو، ۴ ـ ۶)

(۲۳۱)

ڪُوفي ڪَربَلا ۾، پاڻي نہ پِيارِين،
اُتي عَلِيءَ شاهَ کي، شهزادا سارِين،
نِڪِريو، نِهارِين؛ چِڙهُه، ميرَ مُحَمَّدَ عَرَبي!

(ڪيڏارو، ۴ ـ ۷)

(۲۳۲)

ڪو گهُمَندي گهورُ، آيُم پارُوچَنِ جو،
ڇڏِينديَس ڀَنيورُ، هِنئون هِتِ نہ وِندُري.

(حسيني، ۳ ـ ۱)

(۲۳۳)

ڪو مُنهن کُنَلِ آئِيو، ناهِ ويچاري وَسِ،
هوت! تُنهنجي هَٿَ ري، گولي ٿِئي مَر گَسِ،
ڏُکُ ڏُکيءَ کي ڏَسِ، تہ مُوڙهيءَ ڪو مُنهن ٿِئي.

(ديسي، ۷ ـ ۵)

(۲۳۴)

ڪو مُنهن کُنَلِ آئِيو، وَسِ نہ ويچارِي،
هوتَ! تُنهنجي هَٿَ رِيَ، پَهُچِي نہ پارِي،
اَچِين جي، آرِي! تہ پاندَ پُڇِي، لَکُ لَنگهيان.

(ديسي، ۷ ـ ۴)

(۲۳۵)

ڪُونجَڙِيءَ ڪالهہ لَنئي، سَجَڻَ وڏَم چِت،
آئُون جنين رِءَ هِتِ، گهنگهرُ گهارِيان ڏِينهَڙا.

(ڏهر، ۴ ـ ۱۰)

(۲۳۶)

ڪُونجَ! نہ پَسين ڪَڪَ، ڏِٻُ جَنهن سين ڏِٺِيو،
ماريءَ ماري لَڪَ، وَڳَر هَٽِي ويڇُون ڪَيا.

(ڏهر، ۴ ـ ۱۷)

(۲۳۷)

ڪُونجَ نہ لَکِيو پاڻُ، جو مارِيءَ سَندي مَنَ ۾،
اوچتي پَرِياڻَ، وَڳَر هَٽِي ويڇُون ڪَيا.

(ڏهر، ۴ ـ ۱۶)

(۲۳۸)

ڪُونجون ٽِيون ڪُٽِڪَنِ، جيڪُس هَلَڻَ هارِيُون،
ٻَچا پوءِ اَٽَنِ، وَڃَنِ وانڊا ڪَندِيُون.

(ڏهر، ۴ ـ ۱۲)

(۲۳۹)

ڪَونَرَ پاڙُون پاتارَ ۾، پُونرُ پِري آڪاسِ،
ٻِنِين سَندِي ڳالهڙِي، رازِقَ آندي راسِ،
تَنهن عِشقَ کي شاباسِ، جَنهن مُحَبَتي ميڙِيا.

(ڪارايل، ۱ ـ ۲۲)

(۲۴۰)

ڪَونَرَ پاڙُون پاتارَ ۾، پُونرُ پِري ۾ سُجَ،
ٻِنِين سَندِي ڳالهڙِي، عِشقَ اِيُ اُهُجَ،
توءِ نہ لَهِينِ اُجَ، جي پِيو پِيَنِ پاڻَ ۾.

(ڪارايل، ۱ ـ ۲۳)

(۲۴۱)

ڪَوَنرَ، ڪَلِي جا ڪوڏِيا! جانڪِي تائين جيُ،
مَٿان اَڙِنِ اُسرِي، رُڪَ پِيالو پِيُ،
ڳاهُ ڳِجُهن جو ٿِيُ، ويني جن وَرهَ ٽِيا.

(ڪيڏارو، ۲ ـ ۱)

Gul Hayat Institute

(۲۴۲)

ڪونهي اُت ڪوهيارُ، جِتِ تو، پوري! پائِيو،
پَنڌُ مَ ڪَرِ پهاڙَ ڏي، وُجوُدُ ئي وَٽڪارُ،
ڏارِيا پائنج ڏارَ، پُڇُ پِريان ڪَرَ پانءَ تو.

(سسئي آبري، ۳ ـ ۳)

(۲۴۳)

ڪونهي آڳهُ آهڙو، جهڙي مُحبتَ مَنِ،
اُپيوُن اورئين پارَ ڏي، ڪُوڙيُون ڪَڪَ پُڄَنِ،
نَدِيءَ تن نيڙُ ٿئي، جي رِيءَ تُرهي تَرنِ،
سِڪَ رَسائي، سُهڻي! اَصلِ عاشِقَنِ،
سي جهَليُون ڪِينَ ڪُنَنِ، پُڇِنِ جي ميهارَ ڪي.

(سهڻي، ۱ ـ ۳۰)

(۲۴۴)

ڪونهي قادرُ ڪو ٻيو، اُنين جو اَياڳُ!
"قُل لَن يُصِيبَنَا الاَّ مَا كَتَبَ اللّٰهُ"، اِيُ مَعذِرَتَ ماڳُ،
سَپوئِي سَپاڳُ، مارُئِيءَ مُساوي ٿِيو.

(مارئي، ۵ ـ ۱۲)

(۲۴۵)

ڪوه تو ڪاڳر ڪورئين؟ وينو وڃائين مَسُ،
ڏورِ تيائين ڏَسُ، اَڪر جيائين جُڙيا.

(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ ۳۲)

(۲۴۶)

ڪوهُ نہ جهارئين جڪرو، جَنهن ڏيہ ڏيا ڏيئي؟
جي لُڏيا تِي لينگهنِ ۾، شالُنِ ۾ سيئي،
سَمي سيپيئي، طاماعوُ تارِ ڪَيا.

(بلاول، ۳ ـ ۱۰)

(۲۴۷)

ڪوهيارو تي ڪاٺُ، مُيون مارَنَ آئيو!
هوءِ مَرُ هوٺُ حَياتُ! آئُون مُيائي گهورئي!

(حسيني، ۱۰ ـ ۵)

(۲۴۸)

ڪوهيارو ڪاري، پَنڌُ آڙانگا پٽِيين،
سي ڏيہَ ڏيڪاري، جي آڳُ نہ ڏِٺا ڪَڏهِين.

(حسيني، ۱۲ ـ ۳۹)

(۲۴۹)

ڪوهيارو ڪيٽانِ، ڪيڻِ وڃي، ڪاڏي وَڃان؟
مُون پائيو سيٽانِ، ڇپَر ڪُنديِسِ پَنڌڙا.

(حسيني، ۱۲ ـ ۳۸)

(۲۵۰)

ڪَهان، تان ڪيچان پَري! سُمهان تان سِرَ هيٺِ!
ٻاروچي سين ڏيٺِ، جيڏيُون! جيهيءَ پَرِ ٿي.

(حسيني، ۴ ـ ۱۲)

(۲۵۱)

ڪَهان، تان ڪيچان پَري! وهان، تان وَٽِ مُون!
پُلِي ڏوريِمِ پُون، عَبث آريءَ جامَ ڪي.

(حسيني، ۴ ـ ۱۱)

(۲۵۲)

ڪُہ جاٽان؟ ڪُہ ٿيو؟ ڪيڏانهن ٿي وَڃان؟
هَٿَ، ڪَرايُون، آڱريُون، موڙيو سَپِ پيچان،
پيُن گهرِ گهڇان، مُون هاريءَ هوٺُ وڃائيو!

(حسيني، ۱۲ ـ ۲۱)

(۲۵۳)

ڪَهڙو آتيئِي ڪامُ، گَنجي ڏُونگرَ گامَ ۾؟
پَسِي تنهن پاهڻَ کي، اَچي نہ آرامُ،
مَتان ڏُونگرَ ڏورئين، اُجهين ڪُہ عوامُ؟
هَرا ڪَري حرامُ، ڪامُ نہ ڪاهوڙي ٿِئين.

(ڪاهوڙي، ۲ ـ ۸)

Gul Hayat Institute

(۲۵۴)

ڪَھڙِي پُڇِين ڪالھ، ڪَرِ نَڪا اَڄُ صُباحُ،
وَنئُن تِنين سي واڳيو، جيڪي پَسِين مَنجھ پَساھَ،
رَمُ رَبانيءَ راھَ، مَٿي حالَ هوشِيارُ ٿي.

(رامڪلي، ۵ ـ ۲۲)

(۲۵۵)

ڪُھَنِ تان ڪَرَ لَهَنِ، ڪَرَ لَهَنِ تان ڪُھَنِ،
سيئي، ماءِ! مُھَنِ، سيئي راحتَ روحَ جِي.

(ڪلياڻ، ۳ ـ ۱۹)

(۲۵۶)

ڪُھَنِ ءِ ڪوٺِينِ، اِيَ پِرِ سنڌي سَڄَڻين،
سُوريءَ چاڙھيو سُپرين، ڏَنيَ ڏِھاڙي ڏِينِ،
وينا وِرھُ وَٺِينِ، آءٌ واڍوڙِيا! وِھاءِ تون.

(ڪلياڻ، ۳ ـ ۲۱)

(۲۵۷)

ڪُھَڻُ تہ ڪچائي، سُورَ نہ سانڍِنُ سَترا،
اَچا تہ آئي، ڏِيلَ مُنھنجي ڏُکَ سين.

(رپ، ۱ ـ ۶)

(۲۵۸)

ڪَھي جا ڪِينَ ڪٽي، پِرِينءَ پُھتي سا،
وِھي ويڙھِجي جا، وَصلَ تنھن وِڃائيو.

(معذوري، ۲ ـ ۵)

(۲۵۹)

ڪُھي سو ڪَرَ لَھي، ڪوٺي سو قَرِيبُ،
اِھا عادتَ سِڪيو، ھَرِ زمان حبيبُ،
تِڃي سو طبيبُ، سوئي راحتَ روحَ جِي.

(ڪلياڻ، ۳ ـ ۲۰)

(۲۶۰)

ڪُھين، تہ آپُ ڪُھُ: ڏَسِ مَ ڇُھڙِيان،
سَندا آھيڙِيان، آئُون نہ سَھندي ھَٿڙا.

(معذوري، ۱ ـ ۷)

(۲۶۱)

ڪِئان سِڪِئين سُپرين، ڪاسائِڪي ڪارِ؟
تِڪي ڪاتي ھَٿَ ڪَري، مُنيءَ سين مَ مارِ،
چوري چاڪَ نِھارِ، سورَنِ سانگھيڙا ڪَيا.

(بروو سنڌي، ۳ ـ ۱۰)

(۲۶۲)

ڪِئَن ڏُٺارِيان ڏِيڙا! وينديَس ڪَنھن نہ وھاءِ،
مُون مُلِ مارُو ناھِ، اَچا اوڍِيان ڪِنِ ڪَي؟

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ۱۳)

(۲۶۳)

ڪي اوبِينِ عَربَ ۾، ڪي ڪابُلَ مَنجھہ ڪَتَنِ،
سُٺُ اُنَ جو سَقُرو، مَٿيو ماڻڪَنِ،
قادُرَ ڪِيمَ ڪَدَنِ، تيلھي ٿُلھي وارِيوُن.

(ڪاپائتي، ۱ ـ ۲۱)

(۲۶۴)

ڪي اوڏائِي ڏُورِ، ڪي ڏُورِ بہ اوڏا سُپرِين،
ڪي سَنِيرِجَنِ نہ ڪَڏھين، ڪي نہ وِسرَنِ مُورِ،
جِئَن مِينھَن ڪُنڊِيءَ پُورِ، تِئَن دوستَ وَراڪو دِلِ سين.

(بروو سنڌي، ۱ ـ ۱۲)

(۲۶۵)

ڪَيا ويچاريءَ وَسَ، ڪارَڻ ڪوھياري گھڻا،
گھٽو پُڇِي پانڌِيين، سَندا ڏِيرَنِ ڏَسَ،
لَمُون ڏوري لَسَ، سُتي سَگِرَ پَٽِيين.

(حسيني، ۱۰ ـ ۱۲)

Gul Hayat Institute

(۲٦٦)

ڪَيائِين ڪيچِيُنِ لَءِ، جُسو جَلاوَت،
ڇَڏي پيني ڇَپَرين، هارِي سَڀ حُجَتَ،
هُئِي نماڻِي نِستَ، پَنڌُ وِڌائين پاڻَ تي.

(معذوري، ۵ ـ ۱۰)

(۲٦۷)

ڪِي تَران ڪِي تارِ مون، ڪِي سَگهان ڪِي سَگهُ،
آڏو ڏيج مَ لَڳُ، مون هيڪلِيءَ، وَلَها!

(سهڻي، ۹ ـ ۱۹)

(۲٦۸)

ڪِي جو ٻيجل ٻولِيو، پِنيءَ ويهِي پانَ،
راجا رَتولِنِ ۾، سيباڻو سُلطانَ،
"آءُ مَنّاهُون، مَڱڻا! مُقابِل ميدانَ،
گهورِيان لَکَ لَطِيفُ چئي، تُنهنجي قَدَمَنِ تان قُربانَ،
مَنُو هِيُ مِزمان! هلِي آءُ تہ هِتِ ڏِينءِ".

(سورٺ، ۳ ـ ۱)

(۲٦۹)

ڪِي جو ڏِٺائُون، ڏکڪجي ڏُور تِيا،
وِهَڪَ نہ ڪَيائُون، اُپِيڪَ عَيبُ اَنَ جو.

(رامڪلي، ۹ ـ ۵۲)

(۲۷۰)

ڪِي جو زاغَ زَبانَ سين، لَنيو مَنّي لامَ،
پُهچايائين پرينءَ جا، سَرتِيُون! راتِ سَلامَ،
ڪاڪِيُون! ڪَتَي ڪامَ، تہ ڪَهِيو سُڻان ڪانگَ جو.

(پورب، ۱ ـ ۱۲)

(۲۷۱)

ڪِي جو ڪُنپارَنِ، مَنيءَ پائِي مَنِيو،
تَنهن مان تَرَ جيتري، جي پَئي خَبَرَ ڪَرَنِ،
هي تان هُونڌَ مَرَنِ، هُنِ اَگهُ اوراتو تَئي!

(رپ، ۲ ـ ۱۷)

(۲۷۲)

ڪِي جو ڪَنهين پارِ، اَڪِيُون پَسي آئِيُون،
تِيُون ديوانيُون دِلِ ۾، اَپَرِ لَڳِيُنِ آرِ،
تِهان پوءِ قَرارِ، سُتِيُون ڪِينَ، سَيِّدُ چئي.

(آسا، ۲ ـ ۹)

(۲۷۳)

ڪِي جو ڪيڏانهِين، اَکِيُون پَسي آئِيُون،
تِيُون تاڻِنِ تيڏانهِين، پيئُون پاڻَ مُهاڙِيُون.

(آسا، ۲ ـ ۸)

(۲۷۴)

ڪِي جو ڪيڏانهِين، چانگو چَڪي آئيو،
تاڻيو تيڏانهِين، نيڻَ چِنايو نِڪري.

(ڪنيات، ۲ ـ ۳۱)

(۲۷۵)

ڪِي جو وَجي اَڄُ، اَکِيُون پَسي آئِيُون،
سيڻَنِ ڪَيو سَهَجُ، لالُون تِيُون، لَطِيفُ چئي.

(آسا، ۲ ـ ۱۰)

(۲۷٦)

ڪِي جو وَجي ڪالَ، اَکِيُون پَسي آئِيُون،
لالُون ڪَيُون، لَطِيفُ چئي، جانِبَ جي جَمالَ،
تِيا نينَ نِهالَ، جِنين دِلبَرُ ديکِيو.

(آسا، ۲ ـ ۱۱)

(۲۷۷)

ڪِي جي ڪَدِيا پارَ، ڏُکِيءَ ڏُونگَرَ پاڻَ ۾،
سُتِي سا تَنوارَ، مِرُون پِيا مامِري.

(ڪوهياري، ۲ ـ ۱۳)

Gul Hayat Institute

(۲۷۸)

ڪيچان اوري ڪِٿهين، وَڻُ نہ ويسانهين،
ڪَميٽي! ڪِيچيُن لَءِ، پُورج پَرانهين،
تاٿِج تيڏانهِين، وارِج ڪامَ وَرَڻَ جي.
(ديسي، ۳ ـ ۳)

(۲۷۹)

ڪيچان اوري ڪيترِيُون، مَعذُورِيُون مُيُون،
واٽُون وِيہَ ٿِيُون، ڪُہ ڄاڻان ڪيهِي ويا؟
(ديسي، ۳ ـ ۴)

(۲۸۰)

ڪيچان آيو قافِلو، پَليرو پايان،
پَٽِي جا پيرَن جي، لِڳَن ڪي لايان،
چَنبيلي چايان، جي مُون نِيو پاڻَ سين.
(ديسي، ۳ ـ ۷)

(۲۸۱)

ڪيچان آيو قافِلو، راتِ موچاريءَ رُوءِ،
بوتي ۽ بَلوچَ جي، رَڙهي پَسان رُوءِ،
لَنگهي لَڪَ لَطِيفُ چئي، پُڇان ڪيچِيُن ڪُوءِ،
گولي ٿِيا گُلبُوءِ، جي مُون نِيو پاڻَ سين.
(ديسي، ۳ ـ ۶)

(۲۸۲)

ڪيچان آيو قافلو، جُنگُ سُونهاريءَ جوڙَ،
تَليارا توڏَنِ ڪي، ٻِچِيءَ سُونهَنِ موڙَ،
دؤلَتَ چايان دوڙَ، جي مُون نِيو پاڻَ سين.
(ديسي، ۳ ـ ۹)

(۲۸۳)

ڪيچان آيو قافِلو، ڄامَنِ سَندو ڄامُ،
پَسندي پُنهونءَ ڪي، اَکِيُنِ ڪَيو آرامُ،
ناتَرِ چايان نامُ، جي مُون نِيو پاڻَ سين.
(ديسي، ۳ ـ ۸)

(۲۸۴)

ڪيچان آيو قافِلو، ساڻَ ڏٺي سَروانُ،
وارَ وَڏِي واڳُون ڪَريان، پُٺان هُوند پَلاڻُ،
جهڙو پُنهون پاڻُ، تهڙي سِٺا ساڻَ جي.
(ديسي، ۳ ـ ۱۱)

(۲۸۵)

ڪيچان آيو قافِلو، طَرَحَ موچاريءَ توڏُ،
سِينگارِياٽُون، سَيَدُ چئي، ڪَرَها مَنجهان ڪوڏُ،
لَڪُ لَهِي تي لوڏُ، جيجان! تن جَتَنِ جي.
(ديسي، ۳ ـ ۱۰)

(۲۸۶)

ڪيچ مَ خَبَرَ هوءِ، هِنَ مُنهنجِيءَ ذاتِ جي!
مَتانَ پُنهونءَ پوءِ، لَڄَ مُنهنجِي لوءِ ۾!
(حسيني، ۱۱ ـ ۱۸)

(۲۸۷)

ڪيچُ نہ جُنبَڻَ جاءِ، تہ ڪا هَلي هوتَ ڏي،
مون سين هَلي سا، جا جِيَّ مِنو نہ ڪَري.
(سسئي آبري، ۴ ـ ۳)

(۲۸۸)

ڪيچي ڪالهَ ڪَهي ويا، اَديُون! آڏيءَ راتِ،
جاڳان تان جيڪي ٿِيو، وِهاڻيءَ پِرِياتِ،
ڦوڙائو فَقِيرِ ڪي، ڏِنو جَتَنِ ذاتِ،
’رَفِيعَ الدَّرجَاتِ‘!، پَرمَلَ پُنهون ميڙئين!
(ديسي، ۳ ـ ۱۴)

(۲۸۹)

ڪيچِيِيُنِ ڪارڻ ڪالَ، نيڻَ نِهارا مُون ڪَيا،
اِيندا پَسان شالَ! اُني آريءَ ڄامَ جا.
(ڏهر، ۲ ـ ۱۰)

Gul Hayat Institute

(٢٩٠)

ڪِي ڏَرَتَّتِي، ماءِ! ڪِي جَرَ سَندي سَجَّتين،
هَلي ۽ واجهاءِ، ٻِنين جَيرنِ وچ ۾.

(حسيني، ٢ ـ ١)

(٢٩١)

ڪيڏانهن ڪاهيان ڪَرهو؟ چِتاٽو چَوڏارَ،
مَنجهين ڪاڪِ ڪَڪوري، مَنجهين باغ بَهارَ،
ڪانهي ٻِي تَنوارَ، ٽِيو مِڙوئِي ميندِرو.

(مومل راڻو، ٩ ـ ٧)

(٢٩٢)

ڪيڏانهن ڪاهيان ڪَرهو؟ چوڌِس چِتاٽو،
مَنجهين ڪاڪِ ڪَڪوري، مَنجهين لُڏاٽو،
راڻو ۽ راڻو، رِءَ راڻي ٻِيو ناهِ ڪو.

(مومل راڻو، ٩ ـ ٦)

(٢٩٣)

ڪيڏانهن ڳِهندَ ڳُڙنِ؟ ڪيڏانهن اُٺي ويئيُون؟
تيڏانهن ٽيون چَرنِ، جيڏانهن پُٺِ ميهارَ جي.

(سهڻي، ۴ ـ ١٠)

(٢٩۴)

ڪيرَ ڪَريندي ريسَ، آيَلِ! سَنگهارَنِ سين،
جنين جي خَميسَ، وارِيُون واري ڇَڏِيُون.

(ڏهر، ۴ ـ ٢٢)

(٢٩٥)

ڪيرَ ڪُنَ؟ آٿُون ڪيرَ؟ ڪيرَ ڏمَرَ سَهي ڏمَ جا؟
قَضا رِءَ ڪيرَ ڏري؟ مَٿي پاٽيءَ پيرَ،
پيئَنرُ! ٻِنيءَ ويرَ، لِڏو تي تي لوڙِيان.

(سهڻي، ٥ ـ ١٨)

(٢٩٦)

ڪيڙي ڪيچاينَ، ڳَوُرا ڳَسِ هَلائيا،
لَڙيو، چَڙهيو چوٽِئين، ڪريو ڪوهَ ڪَڙَنِ،
سُونهَن جي سَردارَ سين، سي توڏَ مَ تَرِتِجَنِ!
لُطفُ سانُ، لَطِيفُ چئي، لَنگهيو بَرُ بوتَنِ،
تن ڪَهڙو غَمُ ڳُنگَنِ؟ هوتُ حِماتي جن جو.

(ديسي، ٢ ـ ٦)

(٢٩٧)

ڪِي سُمهُ، ڪِي جاڳُ، نِندَ نہ ڪَجي ايتري،
اِيُ مانجهاندي جو ماڳُ، جو تو ساٺيهُ پائيو.

(ڏهر، ٣ ـ ٩)

(٢٩٨)

ڪي ڪو، ڪاهوڙِي! ڇِپَرَ ۾ سَڌُ ٽِيو؟
آڳي تي سُئِي، اُنين سَندي ڳالهڙي.

(ڪاهوڙي، ١ ـ ١٢)

(٢٩٩)

ڪَيِمَ ڪاپَڙِينَ جي، پَهرئين ڏينهن پَروُڙَ،
سَگها ساعَتَ نہ هيڪڙِي، چارَئي پَهرَ چُورَ،
سَدائين، سَيَدُ چئي، هونِ سَناسي ۾ سُورَ،
جوڳِي سانُ ضرُورَ، لِڪا پُٺَنِ لوڪَ ۾.

(رامڪلي، ٢ ـ ١)

(٣٠٠)

ڪَيِمَ مُهاڙَ مَليرَ ڏي، مَٿي ڪوٽَ چَڙهي،
نٿَ نِهاري ڏيهَ ڏي، ڳوڙها پِيمِ ڳَڙي،
نِڳي ڪُوڪَ قَلبَ مان، مَنجهان رُوحَ رَڙي،
ويڙِيچَنَ وَري، ڪَرَ نہ لَدي ڪَڏهين!

(مارئي، ۴ ـ ١٠)

Gul Hayat Institute

(٣٠١)

ڪِينَ ساڱاهِيُمِ، سُپِرِينَ! جاڙُون ڪَيُمِ جالَ،
سوڍا! مُون کي ڪالَ، موتِي مُنهَن ۾ آئِيُون.
(مومل راڻو، ٨ ـ ١)

(٣٠٢)

ڪِينَ ساڱاهِيُمِ، سُپِرِينَ! جاڙُون ڪَيُمِ جِتِ،
سوڍا! مُون کي تِتِ، موتِي مُنهَن ۾ آئِيُون.
(مومل راڻو، ٨ ـ ٢)

(٣٠٣)

ڪِينَ ساڱاهِيُمِ، سُپِرِينَ! جاڙُون ڪَيُمِ جي،
سوڍا! مُون کي سي، موتِي آئِيُون مُنهَن ۾.
(مومل راڻو، ٨ ـ ٣)

(٣٠٤)

ڪِينهِن طالِبَ تات جا، نہ تہ آهي تاتِ تيارُ،
ڏورِيان، پيو ڏُڪارُ، گهورِندڙ ڪٿِي وِيا.
(حسيني، ١٠ ـ ٢١)

(٣٠٥)

ڪويو ڇڏِين ڪانُ، هَڏِ نہ هَٽائِين ٿا،
تِيا جي نِيشانُ، تہ پهرئِين سان پورا ٿِيا.
(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ١١)

(٣٠٦)

ڪيو مُطالع مون، هو جو وَرَقُ وصال جو،
تنهن ۾ تُون ئي تُون، ٻِي لات نہ لحظي جيتري.
(يمن ڪلياڻ، ٥ ـ ١٩)

(٣٠٧)

ڪيهي ڪامَ ڪاپَڙِي، ٿا اَهڙِي رَوَشِ رَوَن؟
نَڪا دِلِ دوزَخَ ڏي، نَڪِي بِهشتُ گهُرَن،
نَڪو ڪَمُ ڪُفارَ سين، نَڪا مُسلمانِي مَنِ،
اُيا اِيئَن چَوَن، تہ پِرين ڪَجو پانهنجو.
(رامڪلي، ٥ ـ ١٢)

(٣٠٨)

ڪيئَن آڙَايُءِ پاندُ، پَلَئُ پَرَڏيهِيُنِ سين؟
مَتيُون مُوڙهيُءِ، سَسُئي! ڪَيُءِ ڪوهيارو ڪانڌُ،
رُلِي! يانيئِي راندِ، بانيَڙِ! عِشقُ بَروچَ جو!
(حسيني، ٥ ـ ٨)

Gul Hayat Institute

وائي- ۱

ڪاپَڙي ڪَنَ چيرَ، وِيا ويراڳي نِڪري.
دِل هَٽي وِيا دَلَقَ سين، ڦورُو هُئَڙا فَقِيرَ،
هَٽي وِيا هِلَمِ سان، سِگَهيُون مَنجِهہ سَرِيرَ.
(رامڪلي، ۸ ـ وائي ۱)

وائي- ۲

ڪا جا ڳالهہ هُئي، سا جي لوڪَ سُئي،
لو! ٻاروچي جي مَنَ ۾.
سِرَ سَگَرِ پُرُ پيچري، تُون جا لوڪَ سُئي،
سَسُئي سَگَرَ پَٽِيين، ڪيرُ چوندو مُئي؟
پَنڌُ ڪَرِيندي پِرينءَ ڏي، ڪَڏهِن ڪانَ ڪُهي،
آن ڪا ڏني، ڏوتِيا! ڪيرِنِ پاسِ ڪُهي؟
(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ وائي ۹)

وائي- ۳

ڪارُون وَسَ ڪَيامِ، ڙي!
هَيءِ! هيءِ! ووو! لَڏي ڏُورِ وِيامِ!
مُنهنجو هوتُ نہ موٽِيو! ووو! ڪارُون وَسَ ڪَيامِ.

بَنڌَنَ ٻاروچَنِ جا، پينگهي مَنجِهہ پِيامِ،
ڪَئين قاصِدَ ڪيچَ ڏي، مُحِبَنِ لاءِ مُڪامِ،
سَدا سُپِيرِيُنِ جا، ساندِيُنُ سُورَ پِيامِ،
هوتَ هَلندي جي ڪَيا، نہ سي سَڌُ سُيامِ،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، آرِياڻي اِيندامِ.
(حسيني، ۱۲ ـ وائي)

وائي- ۴

ڪا هِنئين سين لاءِ، پورِي! ڪا هِنئين سين لاءِ.
تُنبئي تاڪيدَ سين، جن پِڃايو پاءُ،
لَسِي تَندُ، لَطِيفُ چئي، هَلي تن هَٽاءُ،
پَهيُون تُهنجيُون جِهرڪَنِ جهورِيُون، پِيُون اُڏايُون واءُ،
اَرَڻَ پاسي اوجهرِينِ، توڪي سُمَهَڻَ آئِيو ساءُ،
آدِيءَ، عَبُداللّطِيفُ چئي، روئِي رِيجهائِج راءُ.
(ڪاپائتي، ۱ ـ وائي)

وائي- ۵

ڪَرَها مَ ڪاهِيو، مِيان! ڪيچي!
آئُون آرِياڻي عَرضُ چوندي.
ڪَري، هوتُ! هَلَڻَ جي، لُوٺيءَ کي مَ لَڄايو،
وَسِيلو وِلهيءَ جو، آڳانڊو لَئين آهِيو،
پاسي ۾ پَرِيَتِ جي، جهيڪي اُنَ جُهڪايو،
وِلَهيءَ جي وهاڻَ ۾، واڇَڻَ سَڀِ وَڃايو،
اُگهاڙِيُون آتَڻَ ۾، پَنهنجُون پاڻَ پَراهِيو،
سائينءَ ڪارَڻ، سُپِرِين! صُورَتَ کي مَ سِڪايو،
ساڪِنَ تي شَهِرَ جا، مَعذُورِ کي مَرڪايو،
پُنهون جام! پَرتِ سين، ويهي سُورَ وراهِيو،
لاهي بارُ پَنِيورَ ۾، ويندو گهوٽُ وَناهِيو،
پُنهونءَ چاچيئَڙنِ کي، رَڏي ڪِيَڻَ ڪارايو،
پَرٽائي، پُنهونءَ کي، نيڪيٽي نِڪِڙايو،
ٻيلي تي ٻانِيَڻَ سين، ڏِکيءَ ڏيجُ ڏيکاريو،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، سَڄَڻَ کي ساراهيو.
(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ وائي ۳)

وائي-٦

ڪَرَهَلَ پائي لَڄُ، ڪُهُ نہ وِيِنءَ اُنِ سين؟
اُجارِياڻُون اولِيُون، ڏُٺارِياڻُون ڏَڄُ،
مَتان وِهين، وِيسِري! اُٺي پورلَ! پَڄُ!
سيٽَنِ ساجُهرُ لَڏيو، تون آئي! نِهارِين اَڄُ،
ڪالهہ سِباوءِ ڪَنجِرو، اَنگُون پاتِيءِ اَڄُ،
ڪيرُ سُڻندو تنهنجون اَدورائون اَڄُ؟
(سامونڊي، ۲ ـ وائي ۲)

Gul Hayat Institute

وائي- ۷

ڪُلَپَتي آئِيا، هو ماءُ! آئُون هَلندي اُن سين.
حِرصَ هَوائي جِنِ جا، سُڪين تان نہ سَڏائِيا،
تَنِ تَڪِيا تاڪي چَڙِهيا، جي ايهيءَ وِرُونهن وَڏائِيا،
تَوشَڪُون ۽ تَڪِيا، وهاڻِي جِنِ وراهِيا،
هَلو! تہ پَسُون تَن کي، جِنِ لُنگَ لاهُوتِيُن لائِيا،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئِي، اَڱڻِ مُون آئِيا.
(رامڪلي، ۲ ــ وائي)

وائي- ۸

ڪنڌِي سارِيان ڪانَ، يا اَمَنُ! اَمانَ!
يا اِلاهِي! ٻاجهہَ ٻِلاٽِي ٻانئيان.
ڳَٽَنَ ڳاٽيڙو ناه ڪو، اَپَرِ ٿيا عِصيانَ،
خَبرَ ناه قَبَر جِي، نِسورا نِسيانَ،
والِي! رَسج وَهلو، اَرَڪِ ٿيا اِنسانَ،
سُڻُ سَباجها سُپرِين، نَعرو نِگهبانَ!
مَدِيُون پَسِي منهنجون، شَرمايا شيطانَ!
هن منهنجي حالَ تي، هيءِ هيءِ ڪن حَيوانَ!
سائِين! سُڪاٽِي آهِئين، سامُونڊِيَ، سُبحانَ!
تُرَهو چِنُمر تارِ ۾، رَسِج تون رَحمانَ!
ٻيلِي جو ٻُڏَن جو، مون تي موٽي مانَ،
وينُو ٻِني ٻَنُو، ڪر ٻيرو مٿي ٻانَ،
خالِقَ تَان خوبُ ڪيا، گولَن جا گذرانَ،
آئُون پڻ اَندو اُن ۾، وينُو ٻنان ٻانَ،
سِپِ سُوالِي سَمَگيا، داتا ڏيئِي دانَ،
ولهَا سِپِ وَلُهيا ڪيا، تنهنجي جُودَ، جُوانَ!
مَتان مُونکِي چَڏئين، ٻيلِي سندا ٻانَ!
ويرَا! وسيلو آهئين، دارُوُ ۾ ديوانَ،
لَاءِ ڏهارِينِ ڏينهنَ ڪي، خيمو آڏيو خانَ،
اُتي عبداللطيفُ چئي، سُتِج ڪا سُلطانَ!
(سريراڳ، ۲ ــ وائي)

وائي- ۹

ڪوهِياري جي ڪاءِ، مارِيندِيَمِ، ماءِ!
جا مَنَ اَندَر ڳالَهڙِي.
چَڙهان ڏُونگَرَ چوٽِيين، سُپيرِيان جي ساءِ،
نِهارِيندِيَسِ نِڪري، هاڙهو هوتَنِ لاءِ،
پانڌِيَڙا! پيرَ پَري، پِريان ڪي پَهُچاءِ،
مؤلا! مُون کي ميڙِئين، سَنديءَ جانِبَ جاءِ،
هوتَ هَلَنِ، آئُون وِهانْ، تہ ڪا اِئَن جُڳاءِ؟
سَسُئيءَ جيءَ سِريءَ کي، اوڏانهين اُٺاءِ،
پيرانديءَ پُنهونءَ جي، مُنهنجو لوڙهُ لَٿاءِ،
اَلا! عَبدُاللَطِيفُ چَئِي، اِها آسَ پُڄاءِ.
(حسيني، ٦ ــ وائي)

وائي- ۱۰

ڪُہُ ڄاڻان ڪيڏاهِين؟ منهنجو تَنُ تَٽِي تيڏاهِين،
سائِين نيٽِين نِينهَڙو لَڳائي وِيَڙا.
جيڏانه عالَمَ آسرو، مُون پڻ آهي اوڏاهِين،
ڏُونهِين دوستَ ميهارَ جي، ڏِيئي جنءَ ڏٺائِين،
ساري سُپيرِينِ کي، رَهَ پَرِ رَتُ رُنائِين،
دامَنَ تيڏي، چَنگُلُ ميڏا، روزَ قِيامَتَ تائين،
پيرُ اَسانڌا حَضرتُ مِيران، ڪُلَ دي آسَ پُڄائِين.
(سهڻي، ابيات متفرقہ ــ وائي ۱)

وائي- ۱۱

ڪَهڙو سَڱَ سِياڪو؟ هاريءَ مون هوتَنِ سين.
آئُون هِيڪلي حَبَ ۾، نہ مون مِٺُ نہ ڪاڪو،
مُندَّ پياري، پَنڌُ گهڻو؛ نہ مون اُٺُ، نہ ناقو؛
چَڙهي نہ سَگهان چوٽِئين، ڏُونگَرَ ڪونهي ڏاڪو،
پِرِين پُڇَنديِسِ پَٻَ ۾، وَڻِ وَڻِ وجهنديِسِ واڪو،
هوءَ جا پِڪَ پُنهونءَ جي، چَنِيانَ تنهن چُڪاڪو،

Gul Hayat Institute

پَسَنَ ڏاران پرينءَ جي، فَقِيرِ پوءِ مَ فاقو،
وِچُ مَ پوءِ وِصالَ ۾، لِکَ مَ پوءِ لِياکو،
آتَڻُ وجهي آڳِ ۾، پُڄَنديس پوءِ پَهاکو.
(سسئي آبري، ابيات متفرقه ــ وائي ٥)

وائي- ١٢

کهڙي مَنجهه حسابَ؟ هُتَڻُ منهنجو هوتَ ري، لا!
گولِي! يِجُ گُناهَ کان، کونهي سوُلُ ثَوابَ،
نَکِي تَفاوَتَ ۾، نکِي مَنجهِ رَبابَ،
خُديائِي خوبُ ٿئين، لائين جي لُعابَ،
پَليتُ ٿي پاکُ ٿِئي، جُنبيو مَنجهِ جنابَ،
سو نہ کنهن شيءِ ۾، جيکِي مَنجهه تُرابَ،
هُوءِ جي جَرکيا جَرَ تي، سي تان سَڀِ حُبابَ،
هاديءَ سين هُنَ پارَ ڏي، رڙهين ساڻُ رڪابَ،
چَنبو وجهي چورَ کي، آءُ جهل، عُقابَ!
ديدُ وِجاءِ مَ دوسَتَ جو، هلِي مَنجهه حجابَ،
کَسرَتَ آهي قُربَ ۾، اِدْغامَ ۾ اِعرابَ،
فَنا وجهي فَمَ ۾، کارَڻُ تِيءُ کَبابَ،
ڏي طَهورا تن کي، جي سِکَن لاءِ شَرابَ،
مُنِيءَ کيا مرضَ ۾، جاوا سَڀِ جَوابَ.
(سهڻي، ١ ــ وائي)

وائي- ١٣

ڪٿَن ڪَرِيان؟ ڪاڏي وَڃان؟
مُون کي سودو سَجُهه نہ ڏئي.
راڻو رات رُسي ويو، ڪَرَ تي ڪُلَ مَتي،
اَچيو آتَڻَ واريُون، طَعنا ڏِينَمِ تي،
پَٽَر وارَ وِڃائيان، رِيجهي راڻي کي،
ڪارَايان ڪِيرَ وليُون، چارِيان چانگي کي،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، اِيندمِ هوتُ هِتي.
(مومل راڻو، ٧ ــ وائي)

وائي- ١٤

ڪي لُنهين مَنجهه آهي، هُو جي جهوُنا پَسجَن جهوُپڙا،
اِنَ دَرِ سيئِي آگهيا، جن کي کون چِتائي،
ڏاريا پائِنِ ڏاريو، پاڻُ پريان سين ڪائي،
"اِنَّ اَوْلِيَائِي تَحْتَ قَبَائِي"، پَنهنجا پاڻَ پَهرائي،
"لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِيْ"، پَرَکي کِينَ پَسائي،
پَنهنجِي چِڏي پَٽَ ۾، رِڙهُ اُنين جي رائي،
خِدمَتَ ڪَرِ خُلقَ سين، پاندُ ڳِچيءَ ۾ پائي،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چئي، اِتاهِين ڪي آهي.
(آسا، ٤ ــ وائي)

وائي- ١٥

ڪي جو ڪاڪ تڙاءِ، چانگي چَرَهو چڪِيو.
ڪَرَهو سَرَهو ڏيهَ ۾، نہ تنهن ڏِٻُ نہ ڏاءِ،
پاهُ پرائي آيو، لالي لُڏُوٽياءِ،
ڪَرَهي ڪانيتا رَتا، نائي ناڪيلاءِ،
وَڳُ واسيائين پانهنجو، سَڀَ ٿي سُراهياءِ،
تُون ڏاني، ڏِتَ ڏَني، تُون راڻو، تُون راءِ،
مُومَلِ مُحتاجِيُون ڪَري، عاجِزِيُون آگياءِ،
آءُ تُون عَبدُاللَطِيفُ چَئي، موتِي هِنَ مَحَلاءِ.
(مومل راڻو، ٩ ــ وائي)

Gul Hayat Institute

ک

(۱)

ڪاڄُ ڄڻين جو ڪِڪِيُون، مالَ ڄڻين جا مَڏَ،
سَمي سيئي سيڻَ ڪَيا، هيڻَ ڄڻين جا هَڏَ،
ڄامَ! پِرتِيءَ لَڏَ، سانگِيُنِ جي، سَيَدُ چئي.

(ڪاموڏ، ۱ ـ ۸)

(۲)

ڪارا، ڪَبَڙَ ڏيهَ ۾، پيا واريءَ مَنجهه وَٽانَ،
ساٽِيُنِ ڪي، سَيَدُ چئي، پَريو ڏِيَنِ پانَ،
عُمَرَا! اِيَ اُمانَ، ثابِتُ رَکِج، سُومِرا!

(مارئي، ۳ ـ ۱۷)

(۳)

ڪاروڙِيان ڪَٽي، ويڙِيجَهپ وِيا،
سيڻَ مُنهنجا، سَيَدُ چئي، هاٽي هٽ هُيا،
پَسي پَدَ اُنين جا، لَڙي لُڙڪَ پيا،
ڏيهي ڏُورِ وِيا، ڏِيان ڏوراپو ڪِنِ کي!

(مارئي، ۹ ـ ۹)

(۴)

ڪاري ڪيڙائُو، مٿي مِني موتيا،
سودو ڪَنِ نہ سونَ جو، وَڏا وهائُو،
موتِي جي مَهرانَ جا، تن جا طاماعُو،
سامُونڊي سائُو، لَنڪا لوپي آئِيا.

(سامونڊي، ۳ ـ ۹)

(۵)

ڪامان، پَچان، پَچِران، لُڇان ۽ لوچان،
تَنَ ۾ تَؤنسَ پِرِيُنِ جي، پِيان نہ ڍاپان،
جي سَمُنڊَ مُنهن ڪَريان، توءِ سُرڪِيائِي نہ ٿئي.

(سهڻي، ۶ ـ ۱۱)

(۶)

ڪامان، پَچان، نہ مَران، سَڙان ساري راتِ،
پَنِ پِيائِيءَ ڪي وِجهي، ڪَرِ پريان جي تاتِ،
سِيخُون سَنديُون سَجَٽِين، اُپرَن آڌيءَ راتِ،
نڪي هَٽِ نہ ساٿِ، ڏِيهاڙِيو چَنگِ چڙهان.

(سهڻي، ۶ ـ ۱۲)

(۷)

ڪاٽي ڪيرِنِ هيٺِ، ويني روئي رَتَ ڦُڙا،
ڪا مُون ٽِيندي ڏيٺِ، پيهَرَ پاروچَنِ سين؟

(حسيني، ۹ ـ ۱۴)

(۸)

ڪاٽيُون، لُونيُون، اَکِيُون، ڪُنيُون ڪِينَ ڪُڇَنِ،
مُنِيُون ماٺِ نہ ڪَنِ، هَنيُون رَهَنِ نہ هوتَ ري.

(حسيني، ۹ ـ ۱۰)

(۹)

ڪاٽيءَ ۾ ڪانُيو، مُنِيءَ مَنگرُ ۾ ڏِيو،
هيڪَڙَ اُڄهايو، ڏيئي ٻَرَ لُهارَ ڄِڻَ.

(حسيني، ۹ ـ ۱۳)

(۱۰)

ڪاهوڙِي ڪِڄَنِ، پَسِيو پورهِيَتَ ويسرا،
ڏوٿِيَڙا ڏُورِ وِيا، رُڃَنِ مَنجهه رَهَنِ،
ڪا مُلِ آهي تَنِ، مُون پِرِيان جي ڳالهڙِي.

(ڪاهوڙي، ۱ ـ ۹)

(۱۱)

ڪاهوڙِي ڪَرا، سُوڌِي خَبَرَ پَکِيا،
سوجهي جن ڪَيا، مَٿي اَڳَڻِ آهِرا.

(ڪاهوڙي، ۳ ـ ۱۹)

Gul Hayat Institute

(۱۲)

ڪاھوڙِيُن خَفيءَ سين، سوجھي لَڌو سُبحانُ،
عاشِقَ اَھڙي اَڪرين، لَنگھيا لامَڪانُ،
'ھوءَ' ۾ گَڏجي 'ھو' ٿيا، بابُو جي برِيانُ،
سَيِوئِي سُبحانُ، آيو نَظَرُ اُنَنِ جي.

(ڪاھوڙي، ۱ ـ ۱)

(۱۳)

ڪاھوڙِيُن ڪَٽِي، ساجُھر ٻَڌا سَندرا،
ڏورِينديِ ۾ ڏُونگرين، ڪَيائُون پانُ پَٽِي،
ڏُکَنِ ڏِيلُ ھَٽِي، جيئُ لَڌائُون جِيَرين.

(ڪاھوڙي، ۱ ـ ۲۱)

(۱۴)

ڪائي نہ ڪَتِّھارَ، چَندَنَ جا چُوپا ڪري،
اَگَرَ اوڏو نہ وڃي، سِرڪَنڌَ لھي نہ سارَ،
لاٽِيءَ جي لغارَ، مَيو متارو ڪيو.

(ڪنيات، ۲ ـ ۴۱)

(۱۵)

ڪُتِيءَ لَءِ، ڪاٽي! رَڪِيءَ پِرتِ پُنھونءَ سين،
سُھِيو سُڪِيو چِندُڙو، وِڌءِ چِيري ۾ جاٽي،
توسين ھاجو ھوتاٽي، صُباحَ ڪندا، سَنُئي!

(حسيني، ۱۲ ـ ۴۲)

(۱۶)

ڪَپُرَا! گاروڙِيُن سين، وَڌو وِڌءِ وِيرُ،
نانگَ نہ ويندين نِڪِري، تو ڏُرَ مَتِي پيرُ،
ھِي تنين جو ڍيرُ، جن جھُونا ڳُڙھ جَلائِيو.

(ڪارايل، ۲ ـ ۹)

(۱۷)

ڪَران وِجھُہ مَ واتِ، ڍولَ! مُنھنجي ڳالھڙي،
مَڃِنِ رَتِيءَ راتِ، اورَنَ ۾ اُونھي ٿئي.

(آسا، ۳ ـ ۱۶)

(۱۸)

ڪَرَ جا ڪَڏُ ڪَنئي، پَوَنَ ڪارَڻِ پِرينءَ جي،
تنھن ۾ پانَ پَئي، غِيبَتي غارُ ٿِيو.

(آسا، ۳ ـ ۱۹)

(۱۹)

ڪَرَا! خَراب ٿِئين، ھَيا! ھَچارا!
پُوراڻيءَ پِريُن جا، چوڏاري چارا،
مَرِين، مُنھَن ڪارا! سَڙي، اِنھيءَ سُورَ ۾.

(آسا، ۳ ـ ۲۳)

(۲۰)

ڪَرِڪِنِ خوشِ ڪَياسِ، مُحبتيءَ ميھارَ جي،
پَسَنَ ڪارَڻِ پرينءَ جي، آڏيءَ اُٿِياسِ،
سُتي جاڳاياسِ، سانِيَرَ سُپيرِيُن جي.

(سھڻي، ۴ ـ ۵)

(۲۱)

ڪَرڪَٽا لاھي، سُکُ نہ سُتا ڪَڌھين،
اوسِيڙو آھي، ڪاھوڙِيُن کي پَنڌَ جو.

(ڪاھوڙي، ۱ ـ ۲۴)

(۲۲)

ڪَرُ ڪارِيندو سي، ماٺو جن پِريتَّو،
جوش جَلايا جي، ماري تن ماٺُ ڪيو.

(آسا، ۳ ـ ۲۱)

(۲۳)

ڪَرَ کي ڪَپُرُ ڪاءِ، نانگُ مَٽِيارو نِڪري،
اُيو جو اوناءِ، سُرِپرِ سَندِي سَڄٽين.

(آسا، ۳ ـ ۲۲)

Gul Hayat Institute

(٢٤)

ڪَڙهَ اَڱيان ڪپُ، ڏِهاڙِي ڏاتارَ جي،
لَنگها! لاهِ مَ لِڪَ سيئَن، مَٿان چانئُٺِ چَپُ،
مَڱڻهارَنِ مَپُ، ڪونهي ٻيو ڪيرَتَ ري.
(پرڀاتي، ١ ـ ٢٠)

(٢٥)

ڪَڪِيءَ هاٽِيُون ڪارِيُون، ڇِڇِيءَ هاٽا ڇَڄَ،
پانڌُ جنين جي پانڌَ سين، لَڳو ٿِئي لَڄَ،
سَمو ڄاڻُ سُهَڄَ، اُيو ڪَري اُن سين.
(ڪاموڏ، ١ ـ ١٠)

(٢٦)

ڪِلي جان ڪِنڪارِيان، تان ساٿِي سَڱُ نہ ڪَنِ،
وارِيو وَهِٿَ وَڃَنِ، ڪِنِ سَياڳِنِ سامُهان.
(گهاتو، ١ ـ ٩)

(٢٧)

ڪَمُ! ڪَمَندَنِ ڪَٿيو، هارايو هوڙَنِ،
چَڪِيو نہ چوندَنِ، هو جو ساءُ صبرَ جو.
(يمن ڪلياڻ، ٨ ـ ١٤)

(٢٨)

ڪمندڙَنِ گهَر ڪِينَ، چوندڙَ چڱا نہ ٿيا،
ويٽُنِئُونَ، ويڌُ پئي، هِٿِ نہ اَچِي ڪِينَ.
(يمن ڪلياڻ، ٨ ـ ١٥)

(٢٩)

ڪَنياتِڙِي تَڙِ وري، اُيِي تَڙِ واجهاءِ،
مانَ اَچِهون ڪاءِ، سُواڏائي سڄڻين.
(ڪنيات، ٢ ـ ٣٤)

(٣٠)

ڪَنپَ ڪُسَنئِي، ڳَجهڙِي! لِڳين پَوئِي واءُ،
اَميرَنِ مَٿاءُ، جِئَن تو قُلين چانئُون نہ ڪَيُون.
(ڪيڏارو، ٦ ـ ٨)

(٣١)

ڪِنوڻِ ڪِنوايو، آيَءِ نندَ اَياڳَ جي!
جنِين نہ پِرُ پانيو، ڪري تَوائِي تن ڪي.
(سريراڳ، ٦ ـ ٦)

(٣٢)

ڪَناٺُون ڪاٺُرَ ڏي، ساري هاڄَ هِيا،
لاهي لَڏَ، لَطِيفُ چئي، پَرِئين ٿَرِ ٿِيا،
ڇَڏي ڳُنَّ وِيا، مارُوئَڙا مَلِيرَ ڏي.
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٣٤)

(٣٣)

ڪَنُ گودَڙُ، ٻَنِ گَبَرِيُون، ڪانءِ مَ ڪداٺُون،
جِندا! وَڃِي جوڳَ سين، لَهِج ڪي لاٺُون،
لِئَن ڪُہُ اُتاٺُون، سِڱِيُون شُومَتَ هَٿَ جُون؟
(رامڪلي، ٩ ـ ٣٩)

(٣٤)

ڪَٽَنِ نہ ڪَيڪانَ، پَنڌَ پَراهين هَلِيا،
ڏوٿِيَڙا ڪَنهن ڏُٿَ ڪي، جُنبِيا ڏُنهن جابانَ،
ڪاهوڙِيُنِ اُهِجانَ، اَنگِ نہ سَڃِي اَگِڙِي.
(ڪاهوڙي، ١ ـ ٢٣)

(٣٥)

ڪٽِي نينَ خُمارَ مان، جان ڪيائون نازُ نَظَرُ،
سُورجَ شاخُون جَهڪيُون، ڪُوماڻو قَمَرُ،
تارا ڪَتِيُون تائِبَ ٿيا، ڏيکيندي دلبَرُ،
جَهڪہ ٿيو جَوَهَرُ، جانِبَ جي جَمالَ سين.
(ڪنيات، ١ ـ ١٩)

(٣٦)

ڪَٽِيو تَڪَبُرَ تَڪِيا، حيلا ڪَيو هَلَنِ،
مُوڙها تا نہ لَهَنِ، لَمي راهَ، لَطِيفُ چَئِي.
(رامڪلي، ٥ ـ ٢٣)

Gul Hayat Institute

(٣٧)

ڪوڙ ڦناٽُون ڪاڪِ ۾، راڻا ويهُ رَهِي،
ماڙهُو جي مَحلاتَ جا، سوڍا! ڪَج سَهِي،
ويندي ءِ ڳالهِ وَهِي، وِڪَرِ پوَندين، وَلَهَا!

(مومل راڻو، ٦ ـ ١٧)

(٣٨)

ڪوڙي، ڪَڏُ مَ سُپِرين! ڪَنيِئي تان ڪوڙِ،
عادَتَ جا اَڪِيُنِ جِي، سا نيئِي نِباهِج توڙِ،
مُون ۾ عَيبَنِ ڪوڙِ، تُون پاڻُ سُڃاڻِج، سُپِرين!

(بروو سنڌي، ٣ ـ ٦)

(٣٩)

ڪُوها ڪالهہ ڪٽِي، اُنِ وڏا اُتَرَ آسَرِي،
اَلا! جُهري مَ انِ جي، اَولي جي آٽي،
وڻجارَنِ وَٽِي، وَڪَرُ وِڌو بيڙِيين.

(سريراڳ، ٣ ـ ١)

(٤٠)

ڪُوهَرَ، ٿُوهَرَ، ٿَرَ: جِتِ ساٽِيڪا ءِ سَٽِيُون،
چارِنِ اُتِ چاهَ مَنجهان، پاسي ڦوڳَنِ ڦَرَ،
ڪِئَن لَهَندَمِ ڪَرَ؟ جِئَن مارُو پاڻَ اَپارِيا.

(مارئي، ٨ ـ ١٦)

(٤١)

ڪُوهَن سِرِ وانُٽيُون، وانُٽِيِن سِرِ ڳَندَ،
ڪيڙِي ڪيڙِي ڪَندَ، ماءِ! سامُونڊي آئيا.

(سامونڊي، ٢ ـ ٢١)

(٤٢)

ڪوءِ ٻولي! ٻَنِ ٻَروچُ! گهوري ذاتِ جَتَنِ جي!
مُون ڪي چَئي 'لوچُ'، پيهي وِيا ڇَپَرين.

(حسيني، ٢ ـ ١٣)

(٤٣)

ڪوءِ سَميُون! ٻَنِ سُومِريُون! جي اَچَنِ اُوچي ڳاٽِ،
وَرُ سي ڪِنجُهر ڄائِيُون! جن تَماچِيءَ جي تاتِ،
راڻِيُنِ مُلان راتِ، ماڻِڪُ مي پِرائِيو.

(ڪاموڏ، ١ ـ ٢٦)

(٤٤)

ڪوءِ ڪَتَڻُ، ٻَنِ ڪَپاهُ! ڪوءِ آتَڻُ! ٻَنِ جيڏِيُون!
ساڃَنُ مُنهنجو ساهُ، هاجي مَنجِهہ هَٽِي ويو.

(حسيني، ٢ ـ ١٠)

(٤٥)

ڪوءِ گودَڙَا! ٻَنِ گَبَرِيُون! نيئِي ڪدائُون ڪانءِ؛
جيڏاهِين جوڳِ وِيو، نيڻَ تيڏانهين نانءِ،
پِٽُو اِيئَن پانءِ، تہ سِگِيُون شُومَتَ هَٿَ جُون.

(رامڪلي، ٩ ـ ٣٨)

(٤٦)

ڪوءِ هاڙهو! ٻَنِ هوتُ! ڪوءِ پُنهون، ٻَنِ پِريَنتُو!
مادَرِ! مُون مَوتُ، پَسَٽان ئي پِرائِيو.

(حسيني، ٢ ـ ١٢)

(٤٧)

ڪُهج مَ، اُجها ڪيهَ، گَردَ پَسُ گُنگَنِ جي،
ڏُڪِي! مَنجهان ڏيهَ، نِڪِرُ ناه ڪُلهي ڪَري.

(سسئي آبري، ٩ ـ ٥)

(٤٨)

ڪُهِي جا ڪَنيائِين، وِڪَ تَنهين ويجهي ڪَئِي،
ڇِڪِيءَ ڇِنائِين، پَنڌُ مِڙوئِي پَٻَ جو.

(سسئي آبري، ٩ ـ ٨)

(٤٩)

ڪيڙائُنِ ڪارو، سَنجهيئي سارِيو،
آيَلِ! اُمارو، آهينِ پَرِئين پارَ جو.

(سامونڊي، ٣ ـ ٨)

Gul Hayat Institute

وائي- ١

ڪَـٿيءَ مَنجِهه ڪَٿياٸِين، مارُو جامُ مَلِيرَ جو.
پَرچِي پَنوَهارَن سين، لوئي ڏيجُ لَڏاٸِين،
سيلُ نِباهي، سُومِرا! پَنهنجو پيُ پُڇياٸِين،
جُهوپو جهانگِيڙَنِ جو، مارُيءَ سان مَتياٸين،
سِگَرَ ساهيڙِيُنِ سين، ڪاٿُونبا ڪاڏاٸِين،
مارُوءَ پاسِ مَلِيرَ ۾، چَسا سَپِ چَکياٸِين،
اُتي، عَبدُاللّطِيفُ چَئي، شَرَمُ رَکِين رَبَّ ساٸِين!

(مارئي، ١١ ــ وائي)

وائي- ٢

ڪَرُ مَرُ ڪامي پَچِي، آئُون ويندي دَرِ دوستَنِ جي،
جياٸِين ڏُجَنَ تَـڪِيو، سَجَڻُ تِياٸِين اَچِي،
نُورا پايو نِينهَن جا، دَرِ پَلِي جي نَچِي.

(سارنگ، ٢ ــ وائي)

Gul Hayat Institute

گ

(۱)

گامَ گُندِيءَ گَنجَ، اَبَرَ ۾ اُهاءُ ٿيو،
پَسِي پَرِ پرِيَنِ جي، ڏُورِ ٿيا سَڀ ڏَنجَ،
شالَ وَسَندو سَنجَ، عاشِقَ تي اوهيڙا ڪَري.

(سارنگ، ۱ ـ ۲۳)

(۲)

"گُجَرِ ڪي گَجَميلَ جُون، تارَنِ ۾ تَبرُون،
هَٿَي حاڪَمَنِ ڪي، زورَ پَريُون زَبرُون،
ڪاڪِ ڪَنڌِيءَ قَبرُون، پَسو پَرَڏيهِينِ جُون".

(مومل راڻو، ۲ ـ ۲)

(۳)

گُجَرِ گاروڙِيُنِ، اَچيو آڏِي اُپِيي،
مَٿانَ پيئِي تَنِ، ٻَڌا بانَ هَٿَنِ جي.

(مومل راڻو، ۲ ـ ۳)

(۴)

گُجَرِ ڪَهَٽا گهائيا، پاٽا لَڱِسِ گهاءُ،
مينڌِري مُلاءُ، لَڱِسِ ڪانُ ڪَپارَ ۾.

(مومل راڻو، ۳ ـ ۹)

(۵)

گَڏِيو ڏوٻِيَنِ ڏوءِ، پُنهونءَ پارچو هَٿَ ۾،
اُتي آرِيءَ چامَ جو، قاصِدُ آيُسِ ڪوءِ،
اِيُ، ڪامِلَ! ڪَرُ نہ سَندوءِ، جَنِ پَهَسَ پَڇاڙَئين پوتَئين.

(ديسي، ۴ ـ ۱۷)

(۶)

گُذَرِ گَئِي گُذرانُ، ڪِينَ قَبُولِج ڪاپَڙِي،
عَلِيءَ جو مَيدانُ، سَڪَرُ سناسِيَنِ ڪي.

(رامڪلي، ۹ ـ ۳۰)

(۷)

گُلُ چنو گُرنارَ جو، پَٽَڻِ ٿيُون پَٽِين،
سَهَسِين سورَٺِ جهڙِيُون، اُپِيُون اوسارِينِ،
چوٽا چارَڻَ هَٿَ ۾، سِرُ سينگارِيو ڏِيِنِ،
نارِيُون نازُ ڪَرِينِ: 'راڄا راتِ رَمگِيو'.

(سورٺ، ۴ ـ ۱۲)

(۸)

گُلَ گُلَ پَسِي، گودَڙِيا! گهٽا مَ پائِيج،
سوئِي سُڃاڻيج، هِيُ هُو آهي هيڪِڙو.

(رامڪلي، ۹ ـ ۴۵)

(۹)

گَنجو ڏُونگَرُ گامَ، پيهي جن پَرُوڙِيو،
ڪَري تَنُ تَمامُ، لوچي لاهُوتي ٿِيا.

(ڪاهوڙي، ۲ ـ ۷)

(۱۰)

گَندَ جِن جِيءَ گوڏِ ۾، پاپوڙا پوشاڪَ،
اُنِين جِيءَ اوطاقَ، راڄا رِيجهي آئِيو.

(ڪاموڏ، ۱ ـ ۱۳)

(۱۱)

گَندَ جن جيءَ گوڏِ ۾، پاپوڙا پينامُ،
اُنين ڪي اِنعامُ، مَجَرُ مڙوئي ٿيو.

(ڪاموڏ، ۱ ـ ۱۴)

(۱۲)

گَندَ جِن جيءَ گوڏِ ۾، مَٿَنِ تي مُوڙِيُون،
اَچِنِ سَنيُوڙِيُون، سَمي جي سَلامَ تي.

(ڪاموڏ، ۱ ـ ۱۵)

(۱۳)

گُنديءَ نِينهُن نہ سَپَجي، تَہ نہ پَچي ماهُ،
ڪَچِيءَ پَرِ ڪِئاءُ، تِئي سَماجوڳُ سَجَڻين؟

(آسا، ۴ ـ ۳۵)

Gul Hayat Institute

(۱۴)

گَنيَرَ گَتِ سِکَنِ، چَلَڻَ جي چاهَ پَئِي
هِندوا حَيَرتَ ۾ پِيا، لالِي کِي لَبَنِ،
چِمڪَنِ چوڏَس چَندَ جِئَن، وِچڙيُون وَهِسَنِ،
لَوچَنِ ٿا، لَطِيفُ چئِي، پَسَڻَ لَءِ پِرِيَنِ،
کَيسَرَ قَرِيبَنِ، سَنباهي ساڻُ ڪَنيا.

(سارنگ، ۳ ـ ۱)

(۱۵)

گورا وَجَنِ گامَ، ڏيرَن سَندا ڏيهَ تي،
توڏَن جو تَنڙَ پيڙَ ۾، تِريُون تِرڪَنِ تان مَ!
اوڻِيَڙا آرامَ، لَنگهي پَبُ؛ پَري ٿِيا.

(ديسي، ۱ ـ ۲۳)

(۱۶)

گولا جي گِراهَ جا، جوُنا سي جوڳِي،
ڦِٿَلَ سي ڦوڳِي، جِنِ شِڪَرَ سانڍِيا.

(رامڪلي، ۴ ـ ۱۶)

(۱۷)

گُونَدَرَ ڪَيو غَرَقُ، ماءُ! مُنهنجو جِندُڙو،
ڏُکويُنِ مَرَکُ، مَٿي سَڄَرَ پَنڌَڙو.

(رپ، ۱ ـ ۱)

(۱۸)

گُوندَرَ گَڏِياسِ، صِحَتَ نِيڙِيمِ سَڄَڻين،
مادَرِ! مارِياسِ، ڦوڙائي پِرِينءَ جي.

(رپ، ۱ ـ ۲)

(۱۹)

گُوندَرَ هَٿَ نہ پيرَ، وِرهُ مَنجهِينِ وَهَٽو،
ڪُڙهِ ۾ قَطارُون ڪَري، سوُرَنِ لايا سيرَ،
موُن جِئَن گهاري ڪيرَ، هيڪِلِي رِءَ سَڄَڻين؟

(رپ، ۱ ـ ۳)

(۲۰)

گَونِي ۽ گَوُنِي، پِرِيِن پَتائين گَجَ جِئَن،
جي مَنَ مَجوُنِي، سي ڪِئَن وَجَنِ وِسِري؟

(رپ، ۲ ـ ۷)

(۲۱)

گَهَ سِرِ تِئي مَ گُسَ، پَٽِي پوءِ مَ پِرِينءَ تي!
جنهن سِرِ ساجَنُ سُپِرِينِ، تنهن اُٿَ مَ لَڳِي اُسَ!
پُنهون پاکَ پُرِسَ! هوتَ نہ ڪَجَنِ هيڏِيُون.

(ديسي، ۱ ـ ۲۴)

وائي

گِلا کامَ ڪَري، لِکِيو تان نہ ٽَري،
ٻَڙِي! جيڏِيُون! مُنهنجي، ووا شَهَرَ ڀَنڀورَ ۾.
جو سِينگارُ سَرَتِئين، سو مُون ناهِ ڳَري،
جَهڙِي تَهڙِي حالَ سين، وَڃان پيرَ ڀَري،
جنهن وَڻَ هيٺان هَلِيا، سَڄَڻَ سانگُ ڪَري،
لامُون تنهن وَڻَ سَندِيُون، لوڏِيان، لايان ڳَري،
قَضا جا ڪَرِيمَ جي، ڪَنهن تان ڪِينَ ٽَري،
جيڪي لِکِيو لوحَ ۾، پاڙِيان، سو پَڙِي،
اَدِيُون! عَبدُاللطِيفُ چئِي، شَلَ قادِرُ ڪَرَمُ ڪَري!

(ڪوهياري، ۱ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

ڳ

(١)

ڳالھ پريان جي ڳُجَھ جي، ڳالھ مڙيا ئي ڳُجھ،
هِنئَڙا! اُجھ مَ مُنجُھ، تہ پِرينئُون پرين تئين.

(آسا، ١ ـ ١٤)

(٢)

ڳالِهيُون پيٽَ وَرَن ۾، وَڏي وَنَّ تِيُون،
پَـرَ سين مُون نہ ڪيُون، گوشي پِرين نہ گَڏِيا.

(رپ، ٢ ـ ٢)

(٣)

ڳائو ڳُجَھ نہ ڪاءِ، ميهي ماسَ نہ هيرَئين،
تِنين لَءِ واجها، ڪَلَنگيُون جن ڪَپارَ ۾.

(ڪيڏارو، ٦ ـ ٦)

(٤)

ڳائو، نہ وائو: اَڊيُون! آريچَن جو،
لَنگهي پَبُ پَري ٿِيا، چَڏي رِڻُ، رائو؛
ڏيئي ڦوڙائو، وِيا ويچاريءَ سُپرين.

(ڪوهياري، ٤ ـ ١)

(٥)

ڳائي، نہ وائي: اَڊيُون! آريچَن جِي،
ڪنهن پَر ڪَهي لَنگهيان، جَبَلَ جهاجهائي؟
جيڪُسِ واجهائِي، هاٿِي مَرَنديس هوتَ لَءِ!

(ڪوهياري، ٤ ـ ٢)

(٦)

"ڳُجھُ پَنهنجي ڳُجهَ سين، رِندَا! رَساڻي لاءِ،
اَجَلُ اُيو آهِ، پُنيءَ تو پَلاٽيو."

(سورٺ، ٤ ـ ٨)

(٧)

ڳِجهڙِيُن ڳارو، راتو ڏِينهان رِڻَ ۾،
پُٽِيو پُڇَنِ پانَ ۾: "ڪَنهن مُنهَن ڪيڏارو"،
ڪائَنِ ڪَڳمارو، ڪانئرُ پِيو ڪِنو ٿِئي.

(ڪيڏارو، ٦ ـ ٥)

(٨)

ڳِجھن ويني ڳاڙيا، ڏِجها ڏُڪَ گهٽا،
تَنگي لَتِيَن تُوڻَ جي، سُورِهَ ساماٽا،
ڪَندا راماٽا، ڪَئِنرَ ڪِلي جا ڪوڙِيا.

(ڪيڏارو، ٦ ـ ٩)

(٩)

ڳِجهُون ڳوٺِ نہ هُوَن، وَتَنِ ڪِلي ڪوڙِيُون،
حَسَنَ، مِيرَ حُسينَ ڪي، لَميو لاٿُون ڏِيَنِ،
ڳُـتا اُڪوڙِينِ، چوٿا چُوڙِيَـرَنِ جا.

(ڪيڏارو، ٦ ـ ٤)

(١٠)

ڳِچِيءَ پايو ٻانهَن، ويني روءِ وَڇِنِ سين،
لاثيان لالَ لِڳَنِ ڪي، اَئِين جي چَرو ڪانهَن،
آئُون اوهان جيءَ دانهَن، سَدا ڀُٽان سَنَري.

(سهڻي، ٤ ـ ١٤)

(١١)

ڳِچِيءَ ڳانا لوهَ جا، زيرِيُون ۽ زَنجيرَ،
پَيڪَڙا پيرَن ۾، ڪوٺِيُنِ اَندَرِ ڪِيرَ،
چارِي چَؤڳانَنِ ۾، واهِيَتَ ڪَنِ وَزِيرَ،
چَنِ نہ چَجِي آهِيان، اَهَڙِيءَ سِتَ سَرِيرَ،
مارُوءَ جامَ مَلِيرَا! پُڇج ڪِي پَنوهارِ ڪي.

(مارئي، ٦ ـ ١٥)

Gul Hayat Institute

(١٢)

ڳَرنِ ۾ ڳَرَهيج، روئِي ڪَج مَ پَڏِرا،
تانَ سُوراٽِي سَهيج، جان لاهِيندَڙُ کو لَهِين.

(رپ، ١ ـ ٩)

(١٣)

ڳُـرَ ۾، ڳُجهو روءُ، پَڌَرِ وِجهُ مَ پرينءَ ري،
سُوَرَنِ سُپِرُ هوءُ، هِنئَڙا! ڪَرُ ڪَنَنِ جِئَن.

(رپ، ١ ـ ١٠)

(١٤)

ڳِريو جَهليو روءِ، مَٿي مُهري هَٿڙا،
ڪوءِ! سودو سَندوءِ، جو تون، ڍوليا! سِکِيو.

(سامونڊي، ١ ـ ٢٠)

(١٥)

ڳَلِ ڳانا ياقُوتَ جا، موتِي مَنجهہ مَهارَ،
چانَگا! چَندَنُ چارينءِ، اَئَي پَهرَ اَپارَ،
سَنديءَ پِيَ پَچارَ، جي مون رات رساٽئين.

(ڪنيات، ٢ ـ ٢١)

(١٦)

ڳَلِ ڳانا ياقُوتَ جا، موتينِ ڳُتيس مالَ،
ڪَدِيفي جِي ڪَرَها! هيدي پاينءِ حالَ،
چَندَنُ چارِيَنءِ جالَ، جي مون رات رساٽئين.

(ڪنيات، ٢ ـ ٢٠)

(١٧)

ڳؤرا ٻئي پارَ، هِنئون حَيرتَ ۾ پيو،
وِهان تہ وَيرمَ ٿِئي، نِينهَن ۾ پوءِ نِهارَ،
وِڃان تہ واکو ٿِئي، پاڙي پوءِ پَچارَ،
هُتِ ٿي وَعدي وارَ، هِت سُوٽُون ڏِيَنِمِ سَرتيُون.

(سهڻي، ٥ ـ ٢٢)

(١٨)

ڳولِيانِ ۽ ڳُندِيانِ، ويا ويراڳِي نڪري،
صُحبَتَ جا سَندِيانِ، آئُون نہ جِئَندي اُن ري.

(رامڪلي، ١ ـ ٤)

وائي- ١

ڳالِهيُون هوتَ ٻَروچي سانُ،

وو! منهنجي جِيءَ جُون، جيڏِيُون!
چُلي پينِيَسِ چِپَرين، سَڱ تُنهنجي سانُ،
چَهري ڏادِين ڏُونگَرين، پُرزا ڪَندِيَسِ پانُ،
رُلي چُلي چِپَرين، چام! وِڃايُمِ ڄانُ،
هَٿان هَڏِ نہ ڇَڏِيان، سَندو نِينهَن نِڏانُ،
نَصِيبُ ڪَرِ نَسُئيءَ ڪي، پُنهونءَ اُتَ وَٿانُ.

(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ وائي ١)

Gul Hayat Institute

گھ

(۱)

گهٽن ۾ گهُٽڪَنِ، وَٽيون پيَنِ وَهَ گاڏيون،
برخيز بده ساقِي! پيارِ ڪي پرينِ،
پِڪين نہ پرچنِ، مَتَ تَڪيائون مَنجهيان.

(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ۹)

(۲)

گهَرُ، نہ وَرُ، نہ وَٽُ ڪا، آهِيِ مَنَ ميهارُ،
اِنَ اوسيڙي اُٺيان، سَنجهي ڪري سِينگارُ،
پِرين! تنهنجو پارُ، پَسان مانَ پَرِ ڪنهين.

(سهڻي، ۹ ـ ۲۴)

(۳)

گهَڙَن وارِيُون، تَڙَنِ تي، گِهَڙَنِ گهٽيئي،
سَيڪا چَئي "آئُون سُهڻي، لَيءِ پِريان پيئي"،
صُباحَ سَپيئي، پَسيِيُون پاتارَ ۾.

(سهڻي، ۱ ـ ۸)

(۴)

گهَڙو پَڳو تہ گهوريو، آسَرَ مَ لاهيج،
'لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ'، تُرهي اِنَ تَريج،
حَبيباڻي هيج، پَسينِ مُنهِن ميهارَ جو.

(سهڻي، ۱ ـ ۲۱)

(۵)

گهَڙو پَڳو تہ گهوريو، تان ڪي تَرُ، هَنيان!
اَدَبُ اَڪَڙِينِ ڪي، ڏيهاڻي ڏِيان،
ميهارَنِ مِيان، سَنئون سُونهايُرُ پيچرو.

(سهڻي، ۱ ـ ۲۰)

(۶)

گهَڙو پَڳو تہ گهوريو، پاڻان هو حِجابُ،
واجِٽُ وِجي وُجُودَ ۾، رهيو رُوحَ رَبابُ،
ساهَڙَ رِيءَ صَوابُ، آئُون گهٽو ئي گهورِيان.

(سهڻي، ۱ ـ ۱۹)

(۷)

گهَڙو پَڳو تہ گهوريو، مَرُ پيڙَ ٿئي ٻانهين،
'طالِبُ المَولِيٰ مُذَڪَرُ'، اِيَ پَرِ اَسانهين،
پُٺان مَ پاهِين، مُون ميهارُ مَنَ ۾.

(سهڻي، ۱ ـ ۱۸)

(۸)

گهَڙو پَڳو تہ گهورِيو، مَرُ چُورُ ٿئي چُوڙو،
'طالِبُ المولِيٰ مُذَڪَّرُ'، اِيُ ٻُڌَندنِ ٻوڙو،
ڪوڙهيو ڏَمُ ڪُوڙو، مُون ميهارُ مَنَ ۾.

(سهڻي، ۱ ـ ۱۷)

(۹)

گهَڙو پَڳو، مُنڊ مُئي، وَسيلا وِيا،
تِنهان پوءِ سُئا، سُهڻيءَ سَڏَ ميهارَ جا.

(سهڻي، ۱ ـ ۲۳)

(۱۰)

گهَڙو پَڳو، مُنڊ مُئي، ويا وَسيلا،
سارَ ڇَڏيائين سِيرَ ۾، هَيْ! رهيا حِيلا،
سُهڻيءَ جا سِيلا! وَحدَتَ سِپ وِجائيا.

(سهڻي، ۱ ـ ۲۲)

(۱۱)

گهَڙيا سي چَڙهيا، اِئين آٿيئي،
مَئي مَٿي مهرانَ ۾، پئُ ٽپو ڏيئي،
تہ ميهارُ مليئي، سَنپوڙو سيٽاهَ سين.

(سهڻي، ۵ ـ ۴)

Gul Hayat Institute

(۱۲)

گھڙي گھڙو هَٿ ڪري، الاهي تُهارَ!
جَنگھہ جَرڪي واتَ ۾، سِسِي ڪي سيسارَ،
چوُڙا پيڙا چِڪَ ۾، لُڙَ ۾ لُڙهيَس وارَ،
لَڪين ڇُهتيسِ لوهِٽيُون، ٽيلهيُون ٽَرِنئُون ڏارَ،
مِڙيا مَچَ هزارَ، پاڳا ٽيندي سُهڻي!

(سهڻي. ۱ ـ ۱۵)

(۱۳)

گھڙي گھڙو هَٿ ڪري، پوڙِيائين پانهُون،
ويچاريءَ وَڏِيُون ڪيون، وچ دَرياه دانهُون،
موٺُ، مُحِبَ! پاهُون، تاڪُنِ تَڪي آهيان.

(سهڻي. ۱ ـ ۱۴)

(۱۴)

گھڙي گھڙو هَٿ ڪري، پَهُون نِهاري پَنگُ،
”سر در قدمِ يار فداشدچہ بجاشد“، وَصلَ اهوئِي وَنگُ،
راتِ جنِين جو رَنگُ، آلا! سي اُڪارِئين.

(سهڻي. ۱ ـ ۱۱)

(۱۵)

گھڙي گھڙو هَٿ ڪري، پَهُون نِهاري پَنگُ،
’وَ اَمّامَنَ خافَ مَقامَ رَبِہٖ‘، اِيُ لَنگھيائِينَ لنگھہ،
سِڪَندِيَن ڪي سَيَدُ چئي، ڪِين جهَلِيندو جهنگُ،
راتِ جنِين جو رَنگُ، آلا! سي اُڪارِئين.

(سهڻي. ۱ ـ ۱۲)

(۱۶)

گھڙي گھڙو هَٿ ڪري، چيلهہ پَڌي چوتو،
منهنجو مَنُ ميهارَ ڪي، پارِ وڃي پهتو،
گهوتي ۾ گھوتو، مونکي مُحِبَّ ميهارَ جو.

(سهڻي. ۱ ـ ۱۳)

(۱۷)

گُهندِنِ پاسي گهندَ، گَڏُ گُڏارِيِن گودَڙِيا،
پَليتيءَ ڪان پانهنجا، پاڪُ رَکيائُون پندَ،
نانگا ڪَنِ نہ نِندَ، وَچَنِ رُوندا رامَ ڏي.

(رامڪلي. ۶ ـ ۱۱)

(۱۸)

گھنگھريا گھڻَ جانَ، موڙهي مَتِ مَهائِيين،
ويا گَڏِجي ويرِ ۾، پيا مُنهن مهرانَ،
اَڳِيان پويان تانَ، ويا ويچارَن وِسِري.

(گھاتو. ۱ ـ ۱)

(۱۹)

گھورِيندي گھورِ پيا، آگھورِ گھورِيائِيُون،
مَيڪَرُ مارِيائيُون، مَلاحَنِ مُنهَن سَنَرا.

(گھاتو. ۱ ـ ۱۵)

(۲۰)

گھورِيو سو سُهاڳُ، جنهن ۾ پَسين پانَ ڪي!
ڏوري لَہُ ڏهاڳُ، جنهن ڪَرَلاهُو داسَڙو.

(ليلا چنيسر. ۲ ـ ۱۲)

(۲۱)

گھوڙا! گهٽيءَ پُون، ووءِ! ووءِ! وَچَنِ نِڱيا،
مادرِ! مَٽان مُون، ڪانگَ لوندا ڪَڏهِين؟

(حسيني. ۱۲ ـ ۱۴)

(۲۲)

گھوڙَن هَنيُون گهٽِيُون، اُنَنِ هَنئي آنءُ،
جا نِينهَن ڳِنهَندي نانءُ، سا مُون جِتَن پوندي مامِري.

(حسيني. ۱۱ ـ ۱۲)

(۲۳)

گھوڙَن ۽ گھوٽَن، جِتَنَ تورا ڏِينهَنڙا،
ڪَڏهِن مَنجهہ ڪوٽَنِ، ڪَڏهِن راهِي رِڻَ جا.

(ڪيڏارو. ۳ ـ ۷)

Gul Hayat Institute

(٢٤)

گھوڙو گھوٽ پلاڻيو، مَٿس زينَ ڌري،
عَلي شيرُ پُٽَنِ کي، اُيو سَڌَّ ڪَري،
قَضا ڪِيئَن ٽَري، جِئَن اَمُرُ اِلاهي آئِيو.
(ڪيڏارو، ٣ ـ ٨)

(٢٥)

گھيڙان ڪَري نہ گھورَ، تَڙُ تَڪَڙ ڪان نہ لَهي،
جنهن کي سِڪَ ساهَڙ جي، پُورَنِ مٿي پورَ،
ڪارِيءَ راتِ ڪُنَنِ ۾، وَهَمَنِ ڪِي وَهلُورَ،
جنهن کي ساڻُ پِريان جا سوُرَ، تنهنکي نَدِي ناهِ نگاهَ ۾.
(سهڻي، ٣ ـ ٢)

(٢٦)

گھيڙَ لَنگھيو گھاري، مِيثاقان ميهارَ ڏي،
اَلَسْتُ بِرَبِّکُمْ؟ قَالُوا بَليٰ، پَرِ اِها پاري،
ڏِسيو ڏيکاري، پِرتِ پِريان جو پيچِرو.
(سهڻي، ٦ ـ ٣)

وائي-١

گُھمان جالَ جَبَلُ، مِيان! جيڏِيُون! جانِبَ جَتَ لَءِ.
ڏورِينديِسِ ۾ ڏُونگَرين، ڪنديِسِ آئُون اُڇَلُ،
هيڏِي شَهَرَ ڀَنڀورَ ۾، رَهان نا هِڪُ پَلُ،
پُنهون پانَ نہ وَڃِڻو، ڪو مُنهين ۾ وَلُ،
اوڏِي ٿي، عَبدُاللّطِيفُ چئي، هوتَ ڪارَڻِ هَلُ.
(ديسي، ٦ ـ وائي ٢)

ل

(۱)

لاڄُو ٿا لَوَن، اَڄَن سڙهَہ اُپٽيا،
ڪارَڻ تن پرِيَن، ويني واٽَ نِهاريان.

(سامونڊي، ۲ ـ ۱۲)

(۲)

لاڪا! لَڄَ سَنڌياءِ، اوڏِ اَگَلي آهيان،
پَڪا سي پِرتاءِ، جي اَجهي تُنهنجي اَڏيا.

(ڏهر، ۴ ـ ۴۸)

(۳)

لاڪا لَکَ سُڄَن، ڦُلاٽيءَ پيرُ پيو،
جَنهِن پِرِ راڻا، راڄِيا، ڪوٺَن مَنجهه ڪَنبَن،
جَنهِن جو جاڙيجَن، سُتي سَنچو نہ لَهي.

(ڏهر، ۴ ـ ۴۳)

(۴)

لاڪا لَکَ هُئا، ڦُلاٽيءَ پيرُ پيو،
آجا اوڏ ٿِيا، پَلَيءِ لَڳي جَنهِن جي.

(ڏهر، ۴ ـ ۴۴)

(۵)

لاڪو لَکِيءَ تي چڙهي، لَکِي لاڪي هيٺ،
سونهاريُون سِرِ ڪيو، پيڙهي پڏي بيٺ،
ڪَندو ڏمَرَ ڏيٺِ، صُباحَ ساڻُ سِپَڪَنهِين!

(ڏهر، ۴ ـ ۴۵)

(۶)

لاڪي لَڄَ ڪَنئي، اَسان اوڏڙِيَن جي،
ڪَندو ڪانَ بِئي، اَگِ وِسُوڙَلَ آهيُون.

(ڏهر، ۴ ـ ۴۶)

(۷)

لالَ ڪي لالُ ٿِيا، لالُ لَنگهيو جِن،
عَدَمَ جي اوڙاهَ تي، ڪَيا آسَڻَ آڌوتِيَن،
گَردانيو گُنگَنِ، گِردابَ ڪي گِيانَ سين.

(رامڪلي، ۵ ـ ۱۹)

(۸)

لانگوٽي لاهي، وانءُ ويراڳِيُن سامُهون،
پَڌُ سُورَن جو سَندِرو، مَنجهان سَکَ ساهي،
اُنين وَٽِ آهي، اوچَڻُ ڳالهہ اُگهاڙَ جي.

(رامڪلي، ۷ ـ ۱۴)

(۹)

لاهِ مَ پَچاران، سُکِ مَ سُمُہ، چِندُڙا!
ڪَرَ جهوري ڪيٽان، ڪالهُوٽِيان اَڄُ گهٽئي.

(رپ، ۱ ـ ۱۱)

(۱۰)

لاهُوتي، لَطِيفُ چئي، سَڌَ نہ ڪَنَن ساڻُ،
اِيُ آديسِيُنِ اُهِجاڻُ، جِئَن تَعَلُّقَ ڇَڏياڻُون تَڪِيا.

(رامڪلي، ۷ ـ ۱۹)

(۱۱)

لاهِيان جي نہ چِتان، آلا! اُنِ مَ وِسران!
مَڙهيو مَنجهاران، جِيُ مُنهنجو جن سين.

(سامونڊي، ۲ ـ ۴)

(۱۲)

لاهِيندا ئي ڪَنِ، ڳالهيون هَلَڻَ سَندِيُون،
ڏِيندا مُون ڏکِنِ، وَہَ وجهندا جِندڙو!

(سامونڊي، ۱ ـ ۳۲)

(۱۳)

لائي جو ويا، سو مَنجهين تو مَڇُ بَري،
سو اُجهائي ڪِئان، جَنهن سورِينڌڙ سِپِرِين؟

(رپ، ۱ ـ ۵)

Gul Hayat Institute

(١٤)

لائي خنجرُ 'لا' جو، هَيءِ! خَچَرَ کي هَڻُ،
سَڏُن جُون، سَيَدُ چئي، وَتُون سَڀِ وِڪَڻُ،
پيرُ پَرُوڙي ڪَڻُ، تہ هَلَڻَ ۾ هوري وَهين.

(معذوري، ٢ ـ ٨)

(١٥)

لَتو ڪَرُ ڪيچِيَنِ جو، ڇَڏي هَليا مُون،
الله! آهِين تُون، هوتَنِ تان هيڏي ڪَئي.

(حسيني، ١١ ـ ١٩)

(١٦)

لَڄايا مُونهان، ساڄُهر تي سينَڻ وِيا،
پِيَنِ پَنيوران، سُڌِ مُنهنجِيءَ ذاتِ جِي.

(حسيني، ٤ ـ ١)

(١٧)

لُڇَڻُ نہ لاهِين، ڳُوندَرَ هِنَ غَريبَ تان،
پَرِ ۾ پَچائِينِ، جِيجان! جوش جَتَنِ جا.

(حسيني، ١١ ـ ١٤)

(١٨)

لُڇي، ڪِينَ ڪُڇي، آتي مُندَ اَندوهَ ۾،
پَرِ ۾ پيرُ پُڇي، لالَنَ جو، لَطِيفُ چئي.

(سسئي آبري، ٧ ـ ١٦)

(١٩)

لَڏِيندي لِباسُ، جَتَنِ جيڏو ئي ڪَيو،
اَچي آريءَ جامَ جو، وَڻَ وَڻَ مَنجهان واسُ،
مِرُون ڪِينَمِ ماسُ، هَڏَ هَلندا هوتَ ڏي.

(ديسي، ١ ـ ٢٦)

(٢٠)

لَڏيو لَطِيفَنِ، پَلاٽي پَنڌَ پيا،
هَتان حَبِيبَنِ، ڪَڏهن ڪونہ ڏُکوئِيو.

(مومل راڻو، ٥ ـ ٥)

(٢١)

لُڏُوٽِيان، لَطِيفُ چئي، ڪَتُون ڪَنياتُون،
ڇَڏي جِيلا هَليا، مُومَلِ مارِياتُون،
پيرو پَڳاتُون، آسَڻِ آرامي ٿِيا.

(مومل راڻو، ٧ ـ ٣)

(٢٢)

لُڏُوٽِيان لوڏي ٿِيا، وَتَنِ مَنجهه وِصالَ،
اَڄُ اَرتو اَڪِيين، ڪاڪِ پيتاتُون ڪالَ،
ويئي ويچارَنِ وِسِري، صُباحَ جي سَنپالَ،
پَريءَ ڪان پاسي ٿِيا، ماموئِنِ مِثالَ،
جانِبَ جي جَمالَ، رَڱي، پَسُ! ريٽو ڪَيا.

(مومل راڻو، ٣ ـ ٥)

(٢٣)

لُڙَ، لَهرِيُون، لَسَ، ليٽَ، جتي اَنتُ نہ آبَ جو،
الله! اُتِ مَ اولِئين، پيڙا مٿي پيٽَ،
جوکو تَئي مَ جهازَ کي، ڦَرهي اچي مَ ڦيٽَ!
لَڳِي ڪا مَ لَپيٽَ، هِنَ غاريبي غُرابَ کي!

(سريراڳ، ١ ـ ١١)

(٢٤)

لَڙُ مَ، لاڙائُو ٿِيو، ڳُهٽُون گوهيُون ڇَڏِ،
لاهِ مَ لَڏو، لَڏِ: تہ ڳاڙهي سِڄ ڳالهِ مِڙين،

(حسيني، ١ ـ ١)

(٢٥)

لَڙُ مَ، لاڙائُو ٿِيو، وَرَ چوندِيندي وَڄُ،
آهي اِيُ اُهڃُ، هاڙهي هَلَنديُنِ جو.

(حسيني، ١ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(٢٦)

لـڙُ مَ، لاڙائُو ٿِيو، هَلي ڪَرِ هِمَٿَ،
سِڄُ سامُهون مُنهَن ۾، مَتان ڪَرئين ڪَٿَ،
سُپِيرِيان جي سَٿَ، ڳاڙهي سِڄ ڳالهِ مِڙين.
(حسيني، ١ ـ ٢)

(٢٧)

لَڪِڙِيارِيُون آڱرِيُون، پاروچاڻو پيرُ،
اَچِي پَسو، جيڏِيُون! تازو پُنهونءَ پيرُ،
ويچاريءَ سين ويرُ، جَتَنِ جيڏو ئي ڪَيو!
(حسيني، ١١ ـ ١٣)

(٢٨)

لَڪِيُون! آن يَرِ لِڪَ، ڪي وهيارا ورميا؟
جِنين سَنديءَ سِڪَ، رُنَمِ راتِ رَتَ ڦُڙا.
(حسيني، ١١ ـ ٤)

(٢٩)

لَڪِيون! آن لَڳا، ڪِي پَلَءَ پانڌِيَـڙَن جا؟
توهان گهَٽيرو، ماءِ! رُوندا اُوءِ رَتَ وِيا.
(حسيني، ١١ ـ ٥)

(٣٠)

لَڪِ لاڪِيٽو ڪَرَهو، ڪوڙين ڏيئي چوڙِ
اِها سَتِ سَيّدُ چئي، جنهين تنهين جوڙِ،
ترتُ رساڻي توڙِ، جُ پَلاڻيو تـ پرينءَ مِڙِي.
(ڪنيات، ٢ ـ ٤٧)

(٣١)

لَڪِ لاڪيٽو ڪَرَهو، ڪوڙين ڏيئي ڪاهِ،
ايلاچِيون آهَرَ ۾، پُوجَ مَيي ڪي پاءِ،
ڪَٿَ نـ ڪند ڪاءِ، جُ پَلاڻيو تـ پرينءَ مِڙِي.
(ڪنيات، ٢ ـ ٤٨)

(٣٢)

لَڪِ لاڪِيٽو ڪَرَهو، ڪوڙين ڏيئي ڳِڌومِ،
اَڪين سُونهن ٿيومِ، مُلهه مهانگو مَ چئو.
(ڪنيات، ٢ ـ ٤٦)

(٣٣)

لَڪَنَ ڪِيمَ لَڪيج، جِتَنِ مُوراهين ناهِ مُون،
مُون ڪي مَلهائيج، وارو ڏيئي، وَلَها!
(ليلا چنيسر، ٣ ـ ٨)

(٣٤)

لَڪين سَئين مَهرانَ، آٿي سَپِ اُڏمِيا،
سَڙان مَنجهين مانَ، ٻَهَرِ ٻاڦَ نـ نِڪري.
(آسا، ٤ ـ ٣٠)

(٣٥)

لڪين ڪَيا لِسانَ سين، لاهُوتِيُنِ لوڙا،
گهوڙا! ڙي، گهوڙا! آئُون نـ جِتَندي اُنِ ري.
(رامڪلي، ١ ـ ٣)

(٣٦)

لَڪين لوڙائُو، سَهَسين آهِنِ سُڄَ ۾،
بَـرَ ۾ بورائُو، ڪَنُ، پِيادِي! پانَ سين.
(حسيني، ١٢ ـ ٢٥)

(٣٧)

لڪيو جو نِراڙَ، سو اَنگُ ڪياڙِيءَ نـ ٿِئي،
پاڙِيو وِيٺي پاڙَ، جيڪِي لالَنَ لِڪيو لوحَ ۾.
(معذوري، ٥ ـ ٨)

(٣٨)

لَڪِي ۾ لاڪو، بَئي مُٺا، باجهه ٿي،
قادرُ لاٿو ڪَڇَ تان، اَدِيُون! اولاڪو،
واندِن ۾ واڪو، ريباري رَهي وِيا.
(ڏهر، ٤ ـ ٣٧)

Gul Hayat Institute

(٣٩)

لَڳِم ٻاڻُ ٻروچَ جو، اَمڙ! پَلِ مَ مُون،
سَڀِ رَڳينديَسِ رَتَ سين، ڪيچان اوري پُون،
مادَرِ! مَٿان مُون، لَڪَنِ لوڙُون لائِيُون.

(حسيني، ٦ - ١٥)

(٤٠)

لَڳِم ٻاڻُ ٻروچَ جو، ڪَرَها ٿِيا قَضاڪَ!
اَهڪِي جا اُنَنِ ڪي، سا مَيَنِ پوءِ مَ ماڪَ!
اَڪَٽِيَنِ خوراڪَ، پَسَڻُ پَرڏيهِيَنِ جو.

(حسيني، ٦ - ١٤)

(٤١)

لَڳِي اُتَرَ اوهِريا، واهُوندي وَرَنِ،
آئُون گهٽوئِي گهوريان، سَؤدو ساموندين،
اَڳَنِ جن اَچن، عِيدَ وَرتِي اُنِ ڪي.

(ساموندي، ٢ - ٩)

(٤٢)

لَڳِي اُتَرَ هِيرَ، ساموندين سَڙهَ سَنباهِيا،
نَنگَرَ ڪٽي ناڪُئا، ٿِيا سَٽاوا سِيرَ،
هِنئَڙي نِتُ اُڪِيرَ، ڪاري ڪيڙائُنِ جي.

(ساموندي، ٢ - ٨)

(٤٣)

لَڳِي ڪوسو واءُ، لوڪُ مَڙوئِي لَهَسِيو،
اُيَنِ منجهان آئيو، هَيءِ! هَيءِ!' جو هُڳاءُ،
طيُورَنِ تَنواريو، پُنهونءَ پُڄاڻاءُ،
رَسيو سُوز شبانَ ڪي، وُحوشَنِ وَتاءُ،
مِروئَنِ موتُ قبُوليو، اَپَرِ اَفسوساءُ،
بَرَ پَنِ ڪَنِ ٻَڪاءُ، اُڪَنديا آريءَ لَءِ گهڻو.

(سسئي آبري، ١ - ١١)

(٤٤)

لَڳِي لاڳاپِي، پوري مُنڌَ پَنهِوارَ جي،
پِرِين وِڃايو تي، ڏکي ڏوري ڏونگرين.

(حسيني، ٣ - ٨)

(٤٥)

لَڳِي مُون ڪي لُوهَ، وِرهَ واٽُون لائِيُون،
راڙُ جنهن سين رُوحَ، سو ڪوهيارو ڪيچ وِيو.

(حسيني، ٢ - ٥)

(٤٦)

لَڳِيءَ جو، لَطِيفُ چئِي، نہ ڪو قال نہ قِيلُ،
لِڪَئي لامُون ڪوڙِيُون، نيٽين وَهي نِيرُ،
هِنئَڙا! ٿِيُ سُڌِيرُ، ڪالهہ قَرِيبَنِ لَڏِيو.

(بروو سنڌي، ١ - ٨)

(٤٧)

لَنڪا لَنڪا ڪَنِ، لَيءِ لَنڪا جي اوهِريا،
سُٽِي سونُ لَنڪا جو، سُڪُ نہ ساموندين،
پِرهَ پَڳهَ چوڙِيا، ڪاري ڪيڙائُنِ،
وَڏي ياڳ پِڙَنِ، جي ڪَهيا ڪارُونڀار ڏي.

(ساموندي، ٣ - ١٠)

(٤٨)

لنگُ ڪَڍيائُون لانگَ، موتِي ڪَنِ نہ مَسَحُو،
جا اِسلامان اَڳِي هُئِي، سا سُئائُون ٻانگَ،
سامِي ڇَڏي سانگَ، گڏيا گورَکناٿَ ڪي.

(رامڪلي، ٧ - ١٥)

(٤٩)

لَنگهہ لاهُوتان، ڪاپَڙي! ڏُونهين ڪا مَ ڏُکاءِ،
اوري ڪَر مَ آسرو، پَري پيرُ مَ پاءِ،
جِنِ جي جاءِ نہ ماءِ، وَنءِ تِنين سين واڳيو.

(رامڪلي، ٩ - ٣٢)

Gul Hayat Institute

(٥٠)

لِنگڙيارِي لوءَ ۾، جنين لَءِ ٿياس،
تنين تَر جيترو، پَلَڪُ نہ پُڇياس،
جَھروڪَنِ جھوريو ھِئڙون، کوڙيُنِ آئُون ڪَنياسِ،
مارُنِ مُنجھہَ مُياسِ، ناتَ مارُئِنِ مارِيَسِ ڪين ڪِي.
(مارئي، ٤ ـ ١٣)

(٥١)

لُونَيسِ لُڌاٽي، پَسو! جو پِرِينَ ري،
جيڏِيُون! جيھائي ڪَئي، راتِ رُسي راتي!
هَلِبو هاٽي، ويرا: ڪاڪِ وِهُ ٿِئي.
(مومل راڻو، ٧ ـ ١٨)

(٥٢)

لوچان ٿي لاحَدَ ۾، ھادِيءَ لَھان نہ حَدَّ،
سُپِيريان جي سُونھَن جو، نَڪو قَدُ نہ مَدُّ،
ھِتِ سِڪَڻُ بي عَدَدَ، ھُتِ پِرينءَ پَروا ناهِ ڪا.
(آسا، ١ ـ ١)

(٥٣)

لوڏي لَڪَ اَچَنِ، رُوءِ راتي جي ناهِ ڪو،
هِڪُ اَکِيُون، بِيا اَکڙا، پَرِ ۾ ٿا پَچَنِ،
سي ڪِئَن، ميندڙا! مَچَنِ؟ جي تو سُوريءَ چاڙهيُون.
(مومل راڻو، ٦ ـ ٩)

(٥٤)

لوري جت لڳوم، اُتِ اُيو ئي آھيان،
سورهُ پرين سَندوم، مانَ ٻاجھائي ٻيو ھَٽي!
(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ١٢)

(٥٥)

لوڪان لِڪي سِيڪو، لِڪان لِڪي ڪونَ،
اُتي ويٺي اونَ، اِنَ اَلَٽيءَ ڳالِھ جي.
(آسا، ٤ ـ ٦)

(٥٦)

لوئڙيارِي آھيان، وارِيان تان نہ وَرَقُ،
سانڍيُمِ سُپِيرِيُنِ لَءِ، لوئيءَ اَندر لڪُ،
ڪَنڊ ڪاسو، پَٽِ پاسو، ڏِنُمِ تَنَ تَرڪُ،
سَندو مارُوءَ حَقُ، جان جِئان تان پارِيان.
(مارئي، ابيات متفرقه ـ ٥٤)

(٥٧)

لَھر مِڙُوئي لالُ، وَھَنُ ڪَتُوريان وِترو،
اوٻھارا عَنبيرَ جا، جَرَ مان اَچن جالَ،
ڪُنَنِ گھِڙي ڪالَ، سِڪَ پِريان جي سُھڻي.
(سھڻي، ٥ ـ ٢٠)

(٥٨)

لَھرُنِ لَکَ لِباسَ، پاڻِي پَسَنُ ھيڪِڙو،
اُونھي تنھن عَمِيقَ جِي، واري ڇڏ وماسَ،
جِتِ ناهِ نِھايَتَ نِينھَن جِي، ڪوءِ اُتِ پنھنجِي ڪاسَ،
تَڙَنِ جِي تَلاسَ، لاهِ تہ لالَنَ لَڀِ ٿِئين.
(سھڻي، ٩ ـ ٣)

(٥٩)

لَھرين ليڪو ناهِ ڪو، جِتِ ڪَپَرَ ڪُنَ ڪارا،
آچاڙا عَميقَ جا، اَچَنِ اوپارا،
اُتي اَسارا! وِيرِ وِڙھنديءَ ويسرا!
(سريراڳ، ٥ ـ ٢)

(٦٠)

لَيا ڏِنم لارَ، سانيارا ساھَڙَ جا،
ھِئُون ھِتِ نہ وندُري، ڊرازَنِئُون ڏارَ،
منھنجو مَنُ ميھارَ، پَڳِھيو پاڻَ ڳَري.
(سھڻي، ٧ ـ ١٥)

Gul Hayat Institute

(٦١)

ليبي لعنتيءَ کي، جو آٽيءَ ۾ آهي،
اَندو مُون عَليلَ سين، سِينو تو ساهي،
عَلي شاهَ! اَچيج تُون، تَنهن ڪافرَ تي ڪاهي،
لُٽي وِجهُہ لاهي، مَٿو مَجُوسيءَ جو.

(بلاول، ٣ ـ ١)

(٦٢)

ليڙَن لَنگهي لَس، مانباٽيان مَٿي ويا،
وَنيءِ وَرُ واٽَ ٿيا، پُنهون چامُ پَهَس،
هُٺا وَڏِي وَس، باروچا پَنيورَ ۾.

(حسيني، ٥ ـ ١)

(٦٣)

ليلا! پُوري نہ پَئين، ڇَڄي چنيسَرَ ساڻُ،
تو جو پانيو پانهنجو، سو رِيساٽو راڄاڻُ،
پاٽان ڏارَ پِرياڻُ، ڪانڌَ ڪَنهنجو نہ وَٽي.

(ليلا چنيسر، ٢ ـ ١٧)

(٦٤)

ليلا! جمَ لَڪائيين، ڇَڄي چَنيسَرَ ساڻُ،
وَرَ سين وڙهيو اَٽِئين، مُوڙهي! مُنُءِ پاڻُ،
پوري! ڪَئَيءِ پاڻُ، تي آيءِ ڏَنءُ ڏهاڳُ جو.

(ليلا چنيسر، ٢ ـ ١٥)

(٦٥)

ليلا! جمَ لَڪائيين، سوپي ساڻُ سُڄاڻَ،
آهئين گهٽو اَڄاڻَ، مَڃُڻِ پُوري نہ پَئين.

(ليلا چنيسر، ٢ ـ ١٦)

(٦٦)

ليلا! حيلا ڇَڏِ، جي تُون، سوپي! سِگَهين،
پائي پاندُ ڳچيءَ ۾، پاڻُ غريبيءَ گَڏِ،
هَڏِ نہ چَوندءِ لَڏِ، جي ڪارُون آٽِئين ڪانڌَ کي.

(ليلا چنيسر، ٢ ـ ٢٠)

(٦٧)

لِيلا! لُڇُ مَ ايترو، اُتي آڳُڻُ سورِ،
اَبو، ڏاڏو گهورِ، پاڻَ سُوڏو پِرينءَ تان.

(ليلا چنيسر، ٣ ـ ١٤)

(٦٨)

لِيلا! لُڇُ مَ ايترو، اُتي سورِ، بُهارِ:
ڊِولو آڳَڻِ پارِ، ڪانڌُ ڪَميٽيءَ آئيو.

(ليلا چنيسر، ٣ ـ ١٥)

(٦٩)

لَيلَ نہ جاڳينءَ لِڪَ سِيئَن، سُتينءَ راتِ سَڄي،
هِتان هوتاٽِيَنِ جُون، ويٺُون خُرزينُون ڪَڄي،
پوري! تُون نہ پَڄي، سَبَبِ ڪَنهن ساڻَ مِڙِين؟

(ڪوهياري، ١ ـ ٣)

(٧٠)

لَيلَ نہ جاڳينءَ لِڪَ سِيئَن، شامَ سُتيءَ سَڀَ راتِ،
اوڳي! اونِيڙَن جا، تي پَہَ پُڇِين پِريات،
تِيُ سَڳرِ تن جي ساتِ، تہ پوري! ڪَنهن پالَ مِڙين.

(ڪوهياري، ١ ـ ٢)

(٧١)

لَيلَ نہ جاڳينءَ لِڪَ سِيئَن، ڪُلي نَوَمُ ڪَياءِ!
قُمرَ تي، پَهچُ قَريبَ کي، اِجلَسُ تو نہ جُڳاءِ،
مُنِيءِ! مَهمانَنِ سين، ويهي راتِ وهاءِ،
جيلان نِندَ ڪَياءِ، تي روزُ رَهين تِي راهَ ۾.

(ڪوهياري، ١ ـ ١)

Gul Hayat Institute

وائي-١

لالَنُ آيـڙو پيهي، ويڙا سُورَ سِپيئي،
جَتَس! جيئَس! وو! جيڏيُون! مُنهنجو لالَنُ آيو پيهي.
ڳالهيُون ڪَنديَسِ ڳُجهيون، مُنهن مُقابِلِ ويهي،
ڪَٿُوريءَ بارُ پَري، آيو ڏُونگَرَ ڏيهي،
سَرڪَشي سَردارَ سين، مُون ڪَميٽيءَ ڪيهي؟
هُئي شِڪَستي سَنُئي، رازَ پُنهونءَ جي ريهي،
اَڊِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، سَجَڻُ آيَمِ سيئي.
(ديسي،٢ ـ وائي)

وائي-٢

لائِي جا وَرَنَ ڪي، سا ڪانڌَ! مُنهنجي ڪورا.
ماءُ! مارِيندَمِ ڪَڌهين، هِنَ پِرينءَ جا هورا.
اَچِن پِرين پَـڪيا، ڪَرَ باپيهو جِتَن مورا.
سيٽين سرڪَندُ سَپجي، پِيو عَطَرَ پِرين اَتورا،
چِپَرُ ڪَتُوري ٿِيو، بِي تازي قُلَنِ قورا.
اَلا! عَبدُاللّطِيفَ ڪي، سانوَلَ ميڙِ سَنيُوڙا.
(ڏهر،١ ـ وائي)

وائي-٣

لَڙڪي لَنءُ نہ سُجاتو، راند پانيائين رازَ ڪي،
اَنڌو اُلُو هيَتَ ڪان، آهي اِيُ اُماتو،
صُباحَ سو نہ شُمارَ ۾، ليکيان جو اَڄَ لاتو،
پِيِيس ڪاڻِ ڪَريمَ سين، تِيُس نِمُرودي ناتو.
(سهڻي، ابيات متفرقه ـ وائي٣)

وائي-٤

لکَ سِيئَن لَلو پَتو، ڪُوڙي راند، ڪُوڙو چِتڪو.
لَنيو جِتَن لامين چڙهين، ڪَريو، ڪارايَلَ! ڪَتڪو،
ڪِ تو ڪَنين نہ سُئو، شَهبازَ جو سَتڪو؟
(ڪارايل،٢ ـ وائي)

وائي-٥

لَڳَڙي آهي لَغارَ، وو! يار! لُنءَ لُنءَ ۾ لالَنَ جي:
سَنڌُ سَنڌُ ۾ ساجَنَ جي.
آتُون سُتي، هُو هَليا، سَنجهي ٽيڙا سُوارَ،
جيڪي اورڻُ پرينءَ سين، جيڪي پرينءَ پَچارَ،
ڪوءِ سي جِتَنُ ڏِينهَڙا، جي پَونِ پِريَنئان ڏارَ!
لَڳِي آهي، نہ لَهي، سَندي عِشقَ پَچارَ،
گهٽو اُڪنڊي آهيان، تن جَتَنِ جي جنسارَ،
گڏي ويندِيَس گَسَ ۾، ڪاڪِيُون! ساڻُ قَطارَ،
ميخُون مُحَبَتَ سَندِيُون، هنئڙي منجهہ هَزارَ،
ڪانگَنِ قَطارُون ڪِيُون، چُڪيءَ ڪي چوڏارَ،
آتُون نِماڻي نِڪَتي، دَمِ تُون، دِلدارَ!
(ديسي،٧ ـ وائي١)

وائي-٦

لَڳو مَنجهہ لَڪَنِ، آيَلِ! تازو پيرُ پُنهونءَ جو.
نہ ڪنهن واءَ وِجائيو، جهورِيو تان نہ جهڪَنِ،
ڪَہ ڪَٿُوريان اَڳَري، هاٿي جا هوتَنِ،
بورائو بَـرَن جو، رِڙهيو منجهہ رَندَن،
لُطِفَ ساڻُ لَطِيفُ چئي، ڪندو وَرِ وِلَهنَ.
(حسيني،٣ ـ وائي)

وائي-٧

لوئيءَ ۾ لاتُون، مُون ماروءَ سين لَڏيُون.
سونَ بَرابَر سَڳِڙا، پانهُن پَڏاتُون،
سو ڪَئَن پَٽُ پَرِهيان، سُومرا! گهورِيو عُمَرَ جو! آتُون!؟
ڪاڄُ ڪَـتيرِيُن سَفرو، سَگُرُ ۽ ساٿُون،
ساڪئَن ڪلَئي ڪارِڪُون، جنهن ڪي ڏؤنراڏيڄ ڏِنلُون؟
ڪہ، مانڌاٿو، مَڪتي، ڦُوتُ جنين جو ساٿُون
عُمَرُ تي جورَ ڪَري، جيلانہ راجو اَڳاهُون.
(مارئي،٣ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

م

(١)

ماتِ مارِينديَءِ پرينءَ جي، مَچُڻ، رُئِين رَتُ!
چورِي! چِڏِ مَ سَتُ، هِمَتَ هوتُ وڃائِيو.
(حسيني، ١٢ ـ ١٥)

(٢)

مارِ مَ مُطِيعَ کي، مَجُوسيءَ کي مارِ،
وَڏي جَنگِ مَ وِسارِ، نَندِيان نَفعو ناهِ کو.
(بلاول، ٣ ـ ٢)

(٣)

مارُوءَ پاسِ مَلِيرَ ۾، ڏوئي مَرُ مَران!
پاٽِي واري پانهنجو، وينديائِي وَران!
ٿورو مَنجِهه ٿران، هُند لَڳي لوٽَڙيارِيين!
(مارئي، ابيات متفرقه ـ ١٠)

(٤)

مارُوءَ پاسِ مَلِيرَ ۾، هَميشه هُئان!
پيرين تَنهِن پِئان، نَيَ وِهاٽيءَ نُورَ سين.
(مارئي، ابيات متفرقه ـ ١١)

(٥)

مارُئي ناهِ مَلِرَ ۾، نَکا وَتِ هَمِيرَ،
پُنهُون کونهي کيچَ ۾، نَکي سَنڌُ اَمِيرَ،
مُومَل کانهِي ماڙِيين، گَنجي ناهِ فَقِيرُ،
وَرُ چَڏِيو واهَڙُ تري، ساهَڙُ مَنجِهه سَرِيرَ،
قُبَنِ کِينهَنِ پِيرَ، مُرِشِدَ مَساڻَنِ ۾.
(مارئي، ابيات متفرقه ـ ٣٠)

(٦)

مارِي، مَرِين شالَ! ڍَبَ وَڃنئِي ڍِبِيُون،
جِئَن تو اَچِي کالَ، وِڌو وِچُ وِرهَنِ کي.
(ڏهر، ٤ ـ ١٩)

(٧)

مارِيو جي مَعذُورِ، تہ هيکاري هورُ لَهي،
ساڄَنَ! اَهِنجي سُورِ، کِينَ جِئان ٿي، کيچِيا!
(حسيني، ٩ ـ ١٧)

(٨)

ماڙهُو ڏيئِي مِهٽا، مُون کي کَندا کوهُ؟
جنهن چوريءَ ۾ چوه، سا پِٽُون ٽِيندي پيرَ تي.
(معذوري، ٥ ـ ١٤)

(٩)

ماڙهُو گهُرَن مالُ، آئُون سَڀِ ڏِينهَن گهُران سُپرِين،
دُنِيا تَنهن دوسِتَ تان، فِدا کَرِيان فِي الحالُ،
کَيَسِ نامَ نهالُ، پَسَڻُ تان پَرِي ٿِيو.
(بروو سنڌي، ١ ـ ١٤)

(١٠)

ماڙيُنِ مارِيُسِ کِينَ کي، مُيَسِ مارُنِ لاءِ،
کَرَ لَهَندا کَڏهِين؟ مُنهِنجي اَچي، ماءِ!
سانپِيَڙَنِ سَداءِ، وينو واجَهه وِجهي هِنئُون.
(مارئي، ٤ ـ ١٤)

(١١)

ماکَ پجايَنِ مولهيا، مَٿان راتِ پَئِي،
اوِلِيُون اَوجَهڻَ لَڳِيُون، وِيا وَنجَهه وَهِي،
کَلاچِيان کَهِي، کَڏهِن کونَ آئِيو.
(گهاتو، ١ ـ ٢)

(١٢)

ماگِهين جي مُئي، تہ هُوندَ نہ پيئي مامِري،
چَڏيو جي کُهي، تہ هيکاري هورُ لَهي.
(حسيني، ١٢ ـ ١٩)

Gul Hayat Institute

(۱۳)

مانَ پُڇنئي سُپرين، چِتان چُرَ مَ لاهِ،
پِرينِ آڳيان پاءِ، پَلؤ مَڱڻهارَ جئن.

(سريراڳ، ۱ ـ ۲)

(۱۴)

مانَ پُڇنئي سُپرين، چِتان لاهِ مَ چُرَ،
اُنِين جا اُمُرَ، ڪَڻُ تہ خالي نہ ٿئين.

(سريراڳ، ۱ ـ ۱)

(۱۵)

مانَ پُڇنئي سُپرين، چِتان لاهہ مَ چورُ،
ڪڍي ڇڏ قَلَبَ مان، ماري ڪُوڙو ڪورُ،
هُنَ پِرِ سندو هورُ، مٿان تو معافُ ٿئي.

(سريراڳ، ۱ ـ ۵)

(۱۶)

مانَ پُڇنئي سُپرين، چِتَ ۾ چيتاريج،
ڪيج ڪائي ڪَچَ ڪي، ڪُوڙَ مَ ڪَمائيج،
وَٽج وِهائيج، سَڀُ سوداگَرَ! سَچَ جو.

(سريراڳ، ۱ ـ ۴)

(۱۷)

مانَ پُڇنئي سُپرين، چَتَ ۾ رکج چيٽُ،
سِڙهُ ڏُٺاري صاف ڪَر، صابُڻَ ساڻ سُپيٽُ،
سامونڊي! سُچيٽُ، تِيَءُ تہ پهچين پارَ ڪي.

(سريراڳ، ۱ ـ ۳)

(۱۸)

مانَ پُڇنئي سُپرين، چيتاريج چِٽُ،
دائِما دُوربِيءَ ۾، پَسين ولاتن وِٽُ،
نيہَ نيڪاري نِٽُ، ملاحَ! گڏ مُعَلِمَ سين.

(سريراڳ، ۱ ـ ۶)

(۱۹)

ماڻِڪَ چُوٽو جن جو، هَنجَ حُضُوري سي،
ڇِلَرَ ۾ ڇُهنبَ هَٽي، مَڇِي ڪِينَ نہ اي،
لوڪَ نہ لکيا تي، جيلان پُوتَنِ پَڳهن گڏيا.

(ڪارايل، ۱ ـ ۲۶)

(۲۰)

ماڻِڪُ مِٽُ سَندوم، اونداهيءَ ۾ سوجهرو،
حَشَرَ ويلَ حِسابَ ۾، ڇَڏي نہ ويندوم،
سارِيو سَڌُ ڪَندوم، ڪوهِيارو ڪيچَ ڏَٽي.

(ديسي، ۲ ـ ۱۲)

(۲۱)

ماڻِڪُ، مُنڌَ هَٿان، پيتِيءَ ۾ پُرزا ٿيو!
سَچو تان، سَيّدُ چئي، لَهي لَکُ سَوا،
پِڳي پُڄاٽا، پَدَمان پَري ٿيو.

(سريراڳ، ۴ ـ ۱۷)

(۲۲)

ماءِ! ڪاهوڙِي هَلِيا، دُکائي دُونهان،
ڇِپَرَ جا سُونهان، ڏوتِيُن ڏِٺُ چيتارِيو.

(ڪاهوڙي، ۱ ـ ۲۲)

(۲۳)

مائِٽَ مُنهجا، سُومرا! مارُو نہ ميرا،
اُتِيو ڏِينَ اَسُورَ جو، پِٽُنِ پِرَ پيرا،
پَنوَهارَنِ پيرا، وِڙهہ مَ ويڙِهيچَنِ سين.

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ۱۲)

(۲۴)

ماءِ! مُنهنجو چِندڙو، ڪَنيو خيالَنِ،
ڪُوڙَنِ ڪَذابَنِ، ڏاڳهنِ ڏِڏي آهيان.

(ڪوهياري، ۲ ـ ۲۱)

Gul Hayat Institute

(٢٥)

ماءِ! وِهاڻو وارِ، ڪَنُ پـٽراڻي پانهنجي،
جيڪي ڏِنُءِ ڏيجَ ۾، سو سَيوئي سارِ،
وَجان ٿي وَڻڪارِ، ڏِنُم پيرُ پُنهونءَ جو.

(حسيني، ۵ _ ۴)

(٢٦)

مَتارا مري ويا، موڪِي! تون پِي مَرُ،
تنهنجو ڏوسُ ڏمرُ، ڪونَ سهندو اِن ري!

(يمن ڪلياڻ، ۴ _ ١۵)

(٢٧)

مَتارا مري ويا، موڪي! تون نہ مَرِين!
ڪيهِيءَ پَرِ پَرِين، ڏِکِي! ڏاتارن ريَ؟

(يمن ڪلياڻ، ۴ _ ١۴)

(٢٨)

مَتان ٿِئين مَلوُرُ، ڪِينَ اَڳاهُون آهِيان،
ڏِسَڻَ ۾ ڪَرَ ڏوُرُ، حَدَ بِنِين جِي هيڪِڙِي.

(حسيني، ١٠ _ ٢۴)

(٢٩)

مَتان ڪا، بَـڙِي! بولَ باروچي وِسَهي،
هُوندَ نہ سُتِيَسِ، سَرَتِيوُن! ويهِي رَهِيَسِ وَڙِي،
جَتَ پَنهنجي جوُءِ ۾، گهارِين مانَ گهَڙِي!
ڪيچِيُنِ آئُون نہ ڪَڙِي، ڪنهن ڏُکِيءَ ڏاوڻُ ڏِئيو.

(ديسي، ٧ _ ١٣)

(٣٠)

مَتان گِهڙِين، سُهڻي! اَجُ دَرِياهَ ۾ دَمُ،
ڪاريءَ راتِ ڪُنَنِ ۾، ڪهڙو اَٿيئي ڪَمُ؟
مَتان جاڳي ڏَمُ، پُڇي پاڙي وارِيُون.

(سهڻي، ابيات متفرقہ _ ٦)

(٣١)

مَتان، مُنِي! چِڏِئين، پاڻان پِرِيتَڙو،
ڪَتوُرِيءَ ڪَڻو، مَڙهي مَڙهج مُنهنَ ۾.

(سسئي آبري، ٣ _ ١٨)

(٣٢)

مَتان، مُنِي! چَڏِئين، پِرِيتڙو پاڻا،
چاپَنِ جنَن چاڻا، تون پڻ هوئِج تن جنَن.

(سسئي آبري، ٣ _ ١٧)

(٣٣)

مَتو آهِين، مَڇَ! ٿُلهو تو ٿوُنا هَٽِين،
جا تو ڏِٺِي اَڄَ، تَنهِن پاڻِيءَ پُنا ڏِينهَڙا.

(ڏهر، ١ _ ١۴)

(٣۴)

مَتا موُءِ تِيانِ، سَدا سُوئِيتا ڪاپَـڙِي،
ڪوٺي ڪَنهِن نہ پُڇِيا، ڪِي اَندَرِ اَندوهِيانِ،
جيڪا چَمارانِ، سا مَنجهِ گُوندَرَ گُذِرِي.

(رامڪلي، ٦ _ ۴)

(٣۵)

مَٿان جِيُ جَتَنِ، گهورِيو، گهوري سَسُئي،
پازي جي پُنهونءَ جا، ڪارُون ڪَري تَنِ،
ڪيچِ مَتان ڪا ڪَنِ، بي شُڪِري پَنهورَ جي.

(حسيني، ٩ _ ٢٣)

(٣٦)

مَٿان مَنَهن مُنهنجي، ڪَنهِن اُڏايو ڪانءُ؟
ڳِنهي آيو ڳالهڙي، سَندي سُپِيرِيانءُ،
جيڏِيُون! جاڙ ڪِئانءُ؟ سُئُمِ هُوندَ سَنيهَڙو.

(پورب، ١ _ ١١)

(٣٧)

مَتِن ٹُبڪَ ٹُبڪَڙا، چڪندَڙا اَچِن،
ڪُڙيون ڪيہ پڪُلِيون، پَگهُرُ سِرِ پيرَن،
اِي وَڙَ ويڙيچَنِ، مُون لوڏان ئي لَڪِيا.
(مارئي، ٧ ـ ٨)

(٣٨)

"مَتو مَتائين گهوريان، مَتو تو مَتان،
سو مُون تِئي نہ هَٿان، جَنهن تُون لائِقُ، مَگَٿا!"
(سورٺ، ٣ ـ ٩)

(٣٩)

"مَتو مَتائين گهوريان، مَتو تو مَتاءِ،
هَڏو هِيُ هَٿَ ڪَري، جاچَڪَ! وَهِلو جاءِ،
تُون سين اَنيراءِ، جِمَ واچا ۾ وِلهو وَهين".
(سورٺ، ٣ ـ ١٠)

(٤٠)

"مَتو مورِ نہ پاڙيان، تُنهنجيءَ تَندُ تَنوارَ،
سَرَ ۾ سَجَڻُ ناهِ ڪِي، موٺُ مَ، مَگَٿهارَ!
ڪِنهي مَنجِهہ ڪَپارَ، لَڳيندو تو لاهيان".
(سورٺ، ٣ ـ ١١)

(٤١)

"مَتي اُتي مُنهنجي، جي ڪوڙين هُونِ ڪَپارَ،
تہ واريو واريو وَڍِيان، سِسيءَ ڪي سَوَ وارَ،
تہ پڻ تَندُ تَنوارَ، مُوهان مَتائُون، مَگَٿا!"
(سورٺ، ٣ ـ ١٢)

(٤٢)

"مَتي اُتي مُنهنجي، جي هُوا سِرَنِ سَوَ هَزارَ،
تہ تُنهنجيءَ تَندُ تَنوارَ، هَرَ هَرَ وَڍِيمِ هيڪڙو".
(سورٺ، ٣ ـ ١٣)

(٤٣)

مَتيان مَتي مَڇُ، بَرِيمِ پاروچَنِ جو،
مُون ڪي طَعنا تي ڏِئين، جَنَ نہ پَروڙِئين سَچُ،
اَمڙ! اوري اَچُ، تہ سَٽ سُٽايَنءِ سُوَرَ جِي.
(حسيني، ٢ ـ ٢)

(٤٤)

مَتي تَرَ رَهي، وِيا گُڏاري ڏِينهَڙا،
ڪَڏهِن ڪونَ آيو، تَنِ پَنوهارَنِ پَهي،
وِيڙا سي وَهي، جَنبُ گُڏارِيُمِ جَن سين!
(مارئي، ٩ ـ ١١)

(٤٥)

مَتي راهَ رَوان تِيا، پُورَب پُورِيائُون،
هِي گَهُرُ گهورِيائُون، آڳانڊِيائُون اَڳيان.
(پورب، ٢ ـ ٨)

(٤٦)

مَتي مَنجهان مِينهُن، پَسو! پاٽِيءَ جَنَ وَهي،
مُون يانيو نِينهُن، ڇِپيُون چيري سَندِيُون.
(حسيني، ٢ ـ ٣)

(٤٧)

مَتي واٽَڙِيَن، نيڻَ نِهارا مُون ڪَيا،
اِيندا مانَ پَسَنِ، مَتان سَگَرَ سُپرِين.
(ڏهر، ٢ ـ ٩)

(٤٨)

مَتايان مِنو گهٽو، ڪَڙو ناهِ ڪَلامُ،
سُڪُوتُ ئي سَلامُ، پِريان سَندي پارَ جو.
(ڪليات، ٣ ـ ١٠)

(٤٩)

مُٽَ مُٽَ سُورَن سَپِڪَنهين، مُون وَٽِ وَٿاڻ،
پَرِيُون ڪيو پُٽانِ، وِيا وِهائُو نِڪري.
(حسيني، ٦ ـ ٣١)

Gul Hayat Institute

(۵۰)

مِنو جِنَن نالوءِ، تِنَن مُون وَڏو آسرو،
ڪو دَرَ ناهِ جِهوءِ، مُون ٻِيا دَرَ ڳهٽا نِهارِيا.
(ڏهر، ۲ ـ ۲۲)

(۵۱)

مُنِي تِي مُدَعا گهري، موتُ تِيو موجودُ،
اچِين تہ اَڄُ ڪَريان، صُباحَ جو سُجُودُ،
جانڪِي ني وُجُودُ، جانڪِي ميڙ مُنِيءَ ڪِي.
(معذوري، ٦ ـ ۳)

(۵۲)

مُنِيَس! جهلِ مَهارَ، ڪُنِيَس! ڪاهِ مَ ڪَرهو،
مُون نماڻيءَ جي نِجُهرِي، پِيرو ڪَچ، پَتارَ!
ساڄَنَ! توهان ڏارَ، ڏِنمِ ڏِينهُن قِيامَ جو.
(ديسي، ۱ ـ ۱)

(۵۳)

مِنيُون لهي مُهان، جي تو، چانگا! چِنيُون،
وَلِڙيُون وِهَ ساءِ، آيا تو مُهنديُون.
(ڪنيات، ۲ ـ ۲۹)

(۵۴)

مَجازِي مَ مِٽَ ڪَرِ، پَنِپِيُون اِنَّن نہ پِيرِ،
پُڇِي تِئين نہ پِيرِ، هارِي! حَقيقِيءَ جِي.
(آسا، ۳ ـ ۴)

(۵۵)

مَجازِي موهِي، ڪَڏهِن ويندءِ نِڪري،
اَڪَڙِيُون تو هِي، جِمَ وِهين وِسَهِي.
(آسا، ۳ ـ ۲)

(۵۶)

مَچُڻ ياڳَ پَرِ ڏِئين، ڪٽُ، ڪَنبَندِي آءُ،
جَڏهِن تَڏهِن، ماءُ! پِيرنِ پِيرَمَ وارِيُون.
(ڪاپائتي، ۱ ـ ۱۵)

(۵۷)

مَچُڻِ، وَرَ! وسارِئين، آري! لَڳِ اَللهَ،
توکي سارِيو ساهُ، اُڪَنڊِيو آهُون ڪَري.
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ٦)

(۵۸)

مَچُڻِ، وَرَ! وِسارِئين، صَبُرُ نہ سارِيان،
توکي نِهارِيان، آءُ، منهنجا سُپِرِين!
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۷)

(۵۹)

مُحَبَّتَ پائي مَنَ ۾، رَندا روڙِيا جَنِ،
تَنِ جو صَرافَنِ، اَنَّ تورِئو اَگهائِيو.
(ڪاپائتي، ۱ ـ ۱۷)

(٦۰)

مُحَبَّتَ جن جي مَنَ ۾، تن تشنَگِي تارِ،
پِي پِيالو اُڄَ جو، اُڄَ سين اُڄَ اُتِيارِ،
پُنهون پاڻَ پِيارِ، تہ اُڄَ سين اُڄَ اُجهائِيان.
(سسئي آبري، ۱ ـ ۵)

(٦۱)

محبّت جي ميدان ۾، آچِي پير پِيانِ،
سِرَ وِدِنُ، ڏڙ ڏار ڏرنُ، سي سِينگار سَندانِ،
ڏِيندا مون ڏِنانِ، مَتا محبوبنِ لَيءِ.
(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ۱۴)

(٦۲)

محبّت جي ميدان ۾، سِرَ جو سانگُ مَ ڪر،
لاهي سِرُ لطيف چئي، اَگِيان دوستن ڏرِ،
عشق نانگ اَپرِ، خبر ڪاڌنِ ڪي پوي.
(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ۱٦)

Gul Hayat Institute

(٦٣)

محبت جي ميدان ۾، سِرَ جو ڪَرِ مَ سانگُ،
سوريءَ سُپيرينِ جي، چڙهُ تہ ٿئين چانگُ،
عشق آهي نانگُ، خبر ڪاڏنِ ڪي پوي.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ١٧)

(٦٤)

محبّت جي ميدان ۾، عاشق! ٿيُ آڇامُ،
سُمهان سَلَ، سيّد چئي، ڪَنڌءِ تيرَ تمامُ،
ڪَهج ڪومَ ڪلامُ، جِمَ دوسَنڻُون دُورِ ٿئين.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ١٣)

(٦٥)

محبّت جي ميدان ۾، ڪُڏي پَوُ ڪاهي،
چِڙُ آسانگا اَرواح جا، لاهوتي! لاهي،
عشق نانگ آهي، خبر ڪاڏنِ ڪي پوي.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ١٨)

(٦٦)

محبّت جي ميدان ۾، ڪر پڙاڏو پَٽُ،
سِرُ سوريءَ، ڏڙُ ڪُنگرين، متان ڪُڇين ڪَٽُ!
عشق، نانگ نِپَٽُ، خبر ڪاڏن ڪي پوي.

(يمن ڪلياڻ، ٦ ـ ١٥)

(٦٧)

مُحبَّتَ سَندو مَنَ ۾، پُر پيالو جنِ،
پيِنَّ پَرَچاءُ ناهِ ڪو، ڪنهن جنهن ڏاهِ ڏِينِ،
تنهن نِهايَتَ ناهِ ڪا، جنهن سُڃا سُڃَ وڃنِ،
تيلان اُڃَ مَرنِ، سَدا سائرَ سيرَ ۾.

(سسئي آبري، ٦ ـ ١)

(٦٨)

مُحبّتِي ميهارَ جون، دِلِ اَندرِ دُونهيُون،
آٽيو وجهي آرَ ۾، لُهاٽو لوُهيُون،
جي ساهڙَ جون سُونهيُون، سِيرَ سِراڙو تن ڪي.

(سهڻي، ٣ ـ ٢٣)

(٦٩)

مُحبَّ مَنهنجا سُپرين! آٽيئِي اَللهُ،
توکي سارِيو ساهُ، اُڪَنڊِيو آهُون ڪَري.

(سارنگ، ٣ ـ ٧)

(٧٠)

مُحَرَمُ موتِي آئِيو، آئِيا تان نہ اِمامَ،
مَدِيني جا جامَ، مؤلا! مُون کي ميڙئين!

(ڪيڏارو، ١ ـ ٣)

(٧١)

مُحَرَمُ موتِي آئِيو، موٽِيا نہ اَميرَ،
مَدِيني جا مِيرَ، ڏاتـرَا! مُون ڏيکارِئين.

(ڪيڏارو، ١ ـ ٤)

(٧٢)

مَحرُومَ ٿِي مري وِيا، ماهِرَ تِي نہ مُئا،
چِڙِيءَ جِڻَن چُهنجَ هَٽِي، لَڏِيائون لُئا،
حُبابَ ٿِي هُئا، اِنهيءَ وادِيءَ وِچَ ۾.

(آسا، ٤ ـ ٣)

(٧٣)

مَحَلين آيو مَڱڻو، سازُ ڪَٽِي سُرَندو،
سِرَ جي صَدا سُرَ ۾، گهورَ هَٽِي گهرَندو،
مَٿِي رِءَ مَلوڪَ جي، چارَڻُ نہ چُرَندو،
جُهونا ڳڙهہ جهرَندو، پُوندي جهانءِ جهروڪَ ۾.

(سورٺ، ٣ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(۷۴)

مَحلين آيو مَگڻو، ڪَڻي ساز سِري،
لَڱِي تَندُ تُنبيرَ جي، پيا ڪوٺَ ڪَري،
هَنڌين ماڳين هوءِ تي، تُنهنجي ٻيجَلَ! دانهَن ٻُري،
سَبِي تَنهن سُلطانَ ڪان، اَڇي گهوٺَ گهُري،
جُهونا ڳُرَّهَ جُهري، پُوندي جهانءِ جهروڪَ ۾.
(سورٺ، ۳ ـ ۴)

(۷۵)

مَحلين ماندِي مارُئِي، ڏٺيمِ مُنهَن مَلُورَ،
اَٽيا سَٽِيا نہ ڪَري، سُونُهَن وڃايَسِ سُورَ،
پِيَسِ لوهَ لَطيفُ چئي، لَٿَسِ ڪَوڏَ ڪَپُورَ،
چِٽَ جنين جا چُورَ، سي مَڪي مَرڪُ نہ ڪَندِيُون.
(مارئي، ۴ ـ ۷)

(۷۶)

مَدِيني جا ڄامَ! سُڻُ مُنهنجا سَڏڙا،
آهيان تُنهنجي سامَ، سِگهو رَسِج سِيرَ ۾.
(ڏهر، ۲ ـ ۶)

(۷۷)

مَدِيني جا ڏَٽي! سُڻُ مُنهنجا سَڏڙا،
تُنهنجي آهِ تَٽي، ٻي ڪَندي سارِيان ڪانَ ڪا.
(ڏهر، ۲ ـ ۲)

(۷۸)

مَدِيني جا شاهَ، سُڻُ مُنهنجا سَڏڙا،
ڪارَڻِ لَڳِ اَللهَ، سِگهو رَسِج سُپِرين!
(ڏهر، ۲ ـ ۴)

(۷۹)

مَدِيني جا شيرَ! سُڻُ مُنهنجا سَڏڙا،
يَرِ مُبارَڪَ پيرَ، عاصي تُنهنجي آسِري.
(ڏهر، ۲ ـ ۵)

(۸۰)

مَدِيني جا گهوٽَ! سُڻُ مُنهنجا سَڏڙا،
ڪَج، مُحَمَّدَ! موٽَ، عاصي تُنهنجي آسِري.
(ڏهر، ۲ ـ ۳)

(۸۱)

مَدِيني جا مِيرَ! سُڻُ مُنهنجا سَڏڙا،
سَرَڻِ تُنهنجِيءَ سِيرَ، تُون پارِ لَنگهائِيين پيرڙا.
(ڏهر، ۲ ـ ۱)

(۸۲)

مَران، مَٿو پِٽِيان، نِهارِيان نيٽان،
سُخَنَ جي سَندانِ، آئُون نہ جَڻَندي اُنِ ري.
(رامڪلي، ۱ ـ ۵)

(۸۳)

مَرُ تہ آئِين، مَگڻا! مامَ پَرُوڙِي مُون،
جيڪا ڳاهَ ڳالهائِيين، سا سَڀِ سَمجهيسُون،
تَنهن ۾ تُسِج تُون، جيڪِي پَرِيئِي پَٽَ ۾.
(سورٺ، ۴ ـ ۱)

(۸۴)

مَرُ تہ موچارِي ٿِئين، اَڄَلان اَڳي اَڄُ،
جان ڪي هُئين جِٽَري، تہ مُنڊا! پَنِيورانِ پَڄُ،
پُنهونءَ سانڱُ پَهَڄُ، تہ مَلَڪَ اَلمُوتُ ماٽِئين.
(معذوري، ۴ ـ ۲)

(۸۵)

مَرُ تہ موچارِي ٿِئين، جِتَنُ آڏو جَتَ،
هارِي! ڪَرِ هَمتَ، تہ ڏيئِي دَمُ دوسُ لَهِين.
(معذوري، ۴ ـ ۳)

(۸۶)

مَرُ تہ موچارِي ٿِئين، وِيهي جِيُ مَ، جوءِ!
مُنڊا! مَرَٽان پوءِ، پَڇهَندِينءَ پُنهونءَ کي.
(معذوري، ۴ ـ ۵)

Gul Hayat Institute

(۸۷)

مَرُ تہ موچاري ٿئين، ويھي وجھہ مَ ويرُ،
دل ۾ آڻ مَ دورُ تُون، قُرِنَ سَندو قيرُ،
تَوڻي لَھِين نہ پيرُ، توءِ راحَت آھِ رِڙھَڻَ ۾.
(معذوري، ۴ ـ ۴)

(۸۸)

مَرج وَڻ ميھارَ، متان موتِين، سُھڻي!
ساھَڙَ جا سِينگارَ، متان ڏَمَ ڏيکارِئين.
(سھڻي، ۹ ـ ۴)

(۸۹)

مَرُ، مَٽا ڏيئي، پُنھونءَ کارڻ پَٻ ۾،
تہ سَرَتِيُون سِپِيئِي، واکاڻِينِئِي وِيٺِيُون.
(حسيني، ۹ ـ ۲۱)

(۹۰)

مَرُ مَرِين، آئُون رُئَنءِ! موتِي آءُ مَ، کانڊَ!
ڪچِن وَڏا پاندَ، جِتَنَ تورا ڏِينھَڙا.
(کيڏارو، ۳ ـ ۱۵)

(۹۱)

مَرُ مَرِين، آئُون رُئَنءِ! موتي، کانڊَ! مَ آءُ،
مَڃُڻ تو پُٺاءُ، ڪچا کَنِمِ جيڏِيُون.
(کيڏارو، ۳ ـ ۱۶)

(۹۲)

مَرڻان اڳي جي مُئا، سي مَري ٿِيَنِ نہ مات،
هوندا سي حَيات، جِتان اڳي جي جِئا.
(معذوري، ۴ ـ ۷)

(۹۳)

مَرِنَ مُسَلَّمُ جِن، واحِدُ تِـن نہ وسري،
مَٿي سَگُرَ ڪاپَڙي، کا نانگا نندَ نہ کَن،
نيڻَ سَدائين تِـنِ، اوجاڳَنِ اُجارِيا.
(رامڪلي، ۹ ـ ۱۸)

(۹۴)

مَرُ هيڪاندا هُون پرين، سانگِ مَ وڃن سيڻَ!
رهيا آهين روحَ ۾، نَٽُ جنين جا نيڻَ،
وِماسيا جن ويڻَ، تو تارِيءَ تَکي تِـنِ هِنئون.
(ڪنيات، ۱ ـ ۴)

(۹۵)

مَري تان مَ ميھارُ، وِٿانُ وِلَهو مَ ٿئي،
وَچِن جي وَچارَ جو، ونگو ٿئي مَ وارُ،
ساھَڙُ مُون سِينگارُ، ماٺُهن ليکي مِھٽو.
(سھڻي، ۴ ـ ۱۸)

(۹۶)

مَري ٿِينديِسِ مُڃَ، جَتَنِ کارڻَ، جيڏِيُون!
کَري ڪوهِيارو سُڃَ، ويو ڇُلائي ڇپرين.
(حسيني، ۱ ـ ۱۲)

(۹۷)

مَري، جيُ، تہ ماٽئين، جانبَ جو جمالُ،
ٿئين هوندَ حَلالُ، جي پَندِ اِهائي پارِئين.
(معذوري، ۴ ـ ۱)

(۹۸)

مَڙي مُندَ ڏي آئِيُون، ساهيڙيُون سَهجان،
'اَلسَّفَرُ قِطعَةٌ مِّنَ النّارِ'، هاري! موٺُ هتان،
سَگَ 'صِراطَ المُستَقِيمَ' جو، اَٿيئِي تان اَگِيان،
سي ڪيچِي نينڊءِ ڪِيان؟ تُنهنجو نينهن نفاق سين.
(ديسي، ۲ ـ ۲)

(۹۹)

مزمانَنِ مَهري، آٽي جهوڪيا جهوڪَ ۾،
چاڻي چنبَنِ ۾ وِيا، جئن بازُ سَٽي بَحري،
ڪوهِيارو قَهري، وِيو نِهوڙي نِندَ ۾!
(ديسي، ۳ ـ ۱۳)

Gul Hayat Institute

(١٠٠)

مُسافِرنئُون، ماءِ! وِرهُ وهايُمِ وِتَرو،
اَچي تَيِمِ اوچتي، تن سانگِيَنِ سين ساڄاءِ،
جيجان! جَهل مَ پاءِ، هِنئُون هوتَ هَٽي وِيا!

(حسيني، ٥ ـ ٧)

(١٠١)

مَ سَپِني مارُئي! مُئِي! مَ جائِي!
جنهن اَچي اَمَرڪوٽَ ۾، لوئي لَجائِي!
جا سانگِيَنِ سِيڏائِي، سا ڪِينَ مَرڪي مارُيِين!

(مارُئي، ٦ ـ ٨)

(١٠٢)

مُسَنِ مُنهَن سَنرا، ڪَريا گهٽو ڪلَنِ،
سي تان وِسرِيَنِ، آيا جن ڪَمَنِ لَءِ.

(ڏهر، ٣ ـ ١٩)

(١٠٣)

مَ ڪَرِ ڍولَ! ڍِلو، ناتو نماڻيءَ سين،
ڪونهي ڪَميڻيءَ جو، بِگَرِ تو بلو،
تُنهنجو نانءُ نِلو، وَنِيو ويٺي آهِيان.

(ڏهر، ٢ ـ ٢٢)

(١٠٤)

مَ ڪَرِ سَڏَ سَري جي، جي تون تارئين تَوَهُ،
پيتي جنهن پاسي ٿئي، منجهان رَڳُنِ روحُ،
ڪاتي چَڪُ ڪَڪوهُ، لاهي سِرُ، لطيف چئي.

(ڪليان، ٢ ـ ٢٢)

(١٠٥)

مَ ڪِي روءُ، مَ رَڙِ ڪي، مَ ڪِي ڪَرِ داهُون:
سُتي لوڪَ، لَطِيفُ چئِي، پيئي ڪَٽَج بانهُون،
لَڏيءِ جِتِ لاٿُون، سو ڏيهُ پَسنديِنءَ مارُئي!

(مارُئي، ابيات متفرقه ـ ٥٢)

(١٠٦)

مَ ڪِي روءُ، مَ رَڙِ ڪِي، مَ ڪِي ڪَرِ ڪِيهُون:
اُني اَچِنِ اُتَهِين، وانڍِنِ جُون ويهُون،
ميڙِيندوءِ مِيُون، مِينهين اُنِين، مارُئي!

(مارُئي، ابيات متفرقه ـ ٥٣)

(١٠٧)

مَ ڪِي روءُ، مَ رَڙِ ڪِي، مَ ڪِي هَنجُون هارِ:
جهڙا اَچِن ڏِينهڙا، تهڙا ويٺي گهارِ،
ڏُکَن پُنيان سُکڙا، سِگها تِيَنِ، سَنگهارِ!
لَٿا لوهَ، لَطِيفُ چئِي، پَرُوڙِج، پَنوَهارِ!
بيڙِيُون نيئي بارِ، تو تان بَندُ بِدا ٿِيو.

(مارُئي، ابيات متفرقه ـ ٥١)

(١٠٨)

مَ ڪِي روءُ، مَ رَڙِ ڪِي، هَنجُون هَڏِ مَ هارِ:
توتان بَندُ بِدا ٿِيو، بيڙِيُون نيئي بارِ،
پَهُچَنديِنءَ، پَنوَهارِ! سِگهي سَنگهارَنِ ڪي.

(مارُئي، ابيات متفرقه ـ ٥٠)

(١٠٩)

مَ ڪِي هيج مَ هوج: تَرسُ مَ، تاڻَ جهازَ ڪي،
چَوُ ڪَلمو مُحَمَّدَ تي، تہ اَڳِيان اچيئي اوجَ،
سُهڪيءَ ڀِتِ، سَوجها! تُنهنجي مَڪي ڍُڪي مَڪڙِي.

(سريراڳ، ٦ ـ ١٠)

(١١٠)

مَڱُ تَنهِين ڪان، مَڱٽا! جو ڏيهاڙِي تو ڏِئي،
ڪُوڙا دَرَ دُنيا جا، جاچِڪَ! مَڱِين جي،
سُپان توهين ڪي، موتِي ڏيندا مُنهَن ۾.

(پرياتي، ١ ـ ١٩)

Gul Hayat Institute

(١١١)

مَگَ نہ تُسي مَگَڻو، نہ مِلڪَ نہ مالِ،
ڏاتَئُون ڏورِ ٿئي، ڪا جا ڳِنس ڳالِ!
آهي اِنَ خيالِ، تہ ڏيني ٿِيان ڏاتارَ سين.
(سورٺ، ٢ ـ ١٣)

(١١٢)

مَگَ نہ جهلِيان مُورِهين، نہ مُون پَنڌُ پَري،
ڳَٽِي آيسِ ڳالهڙِي، ڳُجهي تو ڳَري،
سا سَمجِهج، سورَٺِ وَرَا! وينڌُسِ ڪِينَ وَري،
پَرِيان پيرَ پَري، تولَءِ آئِيو آهِيان.
(سورٺ، ٢ ـ ١٢)

(١١٣)

مُلاحِظو مَهرانَ جو، مُورِ مَ لاهِ مَناءِ،
سامُونڊِي! سَنيالِ ڪي! سُمهڻَ آيُءِ ساءِ،
جاڳِي جَرَ مَٿاءِ، تاري وانءُ تَرازَ ڪي.
(سريراڳ، ٥ ـ ٦)

(١١٤)

مَ لَنئُن ڪُونجِي! ماٺِ ڪَرِ، چورِ مَ هَنئين چاڪَ،
ڦَٽِيُون جي فِراقَ، سي گهَرِ گهارِينديُون ڪيترو؟
(ڏهر، ٤ ـ ٨)

(١١٥)

مَ لَنئُن ڪُونجِي! ماٺِ ڪَرِ، چورِ مَ هَنئين سَلَ،
ڳوڙها مَٿي ڳَلَ، جِمَ وِهاٽيءَ وَهائِيين.
(ڏهر، ٤ ـ ٩)

(١١٦)

مُلهہ مَهانگو قَطرو، سڪَڻُ شَهادتَ،
اَسان عِبادتَ، نَظَرُ نازُ پِرِينَ جو.
(ڪلياڻ، ٢ ـ ٣٢)

(١١٧)

مَلِيران مارُو، پَڪِي پيهي آئِيو،
وَرِيا واهرُو، هاٺُو سَپِ هِيٺا ٿِيا.
(مارئي، ١١ ـ ١)

(١١٨)

مَنجهان پَنءُ پَرُوڙِ؛ سَپَ مَ پُڇج، سَسُئِي!
ويهي وَڏي ڏِڳَ مان، ڏٺِي وِجهج ڏوڙِ،
تہ تُون ماڻِئين مُوڙِ، جي پَنَدِ اِهائِي پارِئين.
(سسئي آبري، ٧ ـ ١٥)

(١١٩)

منجهان پيئِي مَڪُڙِيءَ، ڪا جا پاٽِيءَ بوَند،
سيئِي ڏِٺمِ رُوند، وَڪَرُ جن وِجائِيو.
(سريراڳ، ١ ـ ١٥)

(١٢٠)

منجهان پيئِي مَڪُڙِيءَ، ڪا جا پاٽِيءَ پڪَ،
وَڪَرُ هٽِي وَنڪَ، ڪنجِي ڪارو ٿِيو.
(سريراڳ، ١ ـ ١٤)

(١٢١)

مَنجهان مُنهنجي رُوحَ، جي وَجي ساڃَنُ وِسري،
تہ مَرُ لَڳِي لُوهَ، ٿَرَ ٻاپِيهو ٿِي مَران!
(حسيني، ٢ ـ ٤)

(١٢٢)

مَنجهہ مُحَبَتَ مَڃُ، ٻَهر ڏُوڏا ڏوڙِ سين،
ڇَڏِيائُون ڇَرَ لهِي، ڪُوڙِ، ڪُلڪَنُ، ڪَڃُ،
اَوَڳُڻَ اوڏا نہ ٿِيا، ڳُڻُ ڪيائُون ڳَڃُ،
جَڻَن سَڙَنِ، تِڻَن سَچُ، جَڻَن سَڙَن، تِڻَن سَنرا.
(رامڪلي، ٥ ـ ٨)

Gul Hayat Institute

(١٢٣)

مُندَ تِي مَندَلَ مَندِيا، آيو جُهڙُ جهاتِي،
هڪ اَرزان اَنُّ ٿِيو، ٻِيو مَکَڻُ مَنجهہ ماٽي،
ڪَلمي سين ڪاٽي، لَاثمِ ڪَسُ قُلُوبَ تان.
(سارنگ، ٣ ـ ٤)

(١٢٤)

مُندَ تِي مَندَلَ مَندِيا، تاڙي ڪِي تَنوارَ،
هارِيُنِ هَرَ سَنباهِيا، سَرَها ٿِيا سَنگهارَ،
اَڄُ مُنهِنجي يارَ، وسَڻَ جا ويسَ ڪَيا.
(سارنگ، ٣ ـ ٣)

(١٢٥)

مُندَ تِي مَندَلَ مَندِيا، ڪِي اوهيڙِنِ اوڪَ،
ڇاڇِرِ تِي ڇِنَنِ ۾، مينهِيُون چَرَنِ موڪَ،
سَرَهِيُون ٿِيُون سَنگهارِيُونَ، پوِيو پائِنِ طَوقَ،
ميها، ڇِيڙَ، ڦُنگيُون، جِتِ ٿِيَنِ سَپيئِي ٿوڪَ،
لاهِئين مَٿان لوڪَ، ڏولائي جا ڏِينهَڙا.
(سارنگ، ٣ ـ ٢)

(١٢٦)

مُنڌَ! مَ مَنَهن ويہُ، اُپِي اوسِرُ اُسَ ۾،
تو سيئِي سِينَڻَ ڪيا، ڏورِ جنِين جو ڏيہُ،
پاڙي پاڙي پيہُ، وَٹُ پُڇندِي پرينءَ ڪي.
(سسئي آبري، ابيات مُتفرق ـ ٨)

(١٢٧)

مُنڌَ نہ مَنجهان تِنِ، پَسِي لَڪَ لُڏِنِ جي،
جا پَرِ ڪاهوڙِينِ، سا پَرِ سِکِي سَسُئِي.
(سسئي آبري، ابيات متفرق ـ ٧)

(١٢٨)

مَنڌِيُون مَٿ گُڙَنِ، جهوڪَ ٻـ سُونهَنِ ڀهيَڙا،
سَنڌِي سَنگهارَنِ، جوءِ جِٺاري جَڏَڙين.
(ڏهر، ٤ ـ ٣١)

(١٢٩)

مُنُڪرَ ۽ نَڪِيرَ ڪي، جڏهن ڏِٺائِين،
اَڳيان اُٿِي اُنِ ڪي، پُنهون پُڇيائِين،
اَدا! اِٺائِين، ڪو وِيو ساٿُ سَڄَڻَ جو؟
(سسئي آبري، ٨ ـ ٩)

(١٣٠)

مَنَ مُرادُون پُنِيُون، ٻارِهين ڏِينهن ٻِئِي،
جوڳِي اِنَ جاٽا ڪي، ٿي سِکِيا سَپيئِي،
سَمانا سيئِي، جي گُرَ گَڏِجي آئِيا.
(رامڪلي، ٢ ـ ١٢)

(١٣١)

مُنهُن تہ آهيرِيان ئِي اُجِرو، قَلَبَ ۾ ڪارو،
ٻَهَران زيبُ زِبانَ سين، دِلِ ۾ هَچارو،
اِنَ پَرِ ويچارو، ويجهو ناهِ وِصالَ سين.
(آسا، ٤ ـ ١٨)

(١٣٢)

مُنهُن تہ مُوسيٰ جَهِڙو، سِيرَتَ شَيطاني،
بازِي بيراني، ڪَدِي ڪوہُ نہ ڇَڏِئين؟
(آسا، ٤ ـ ١٧)

(١٣٣)

مُنهُن تہ مُوسيٰ جَهِڙو، عادَتَ ۾ اِبلِيسُ،
اَهڙو خامُ خَبِيثُ، ڪَدِي ڪوہُ نہ ڇَڏِئين؟
(آسا، ٤ ـ ١٦)

(١٣٤)

مِنهِن جنهنجي مُون، ڏٺو مُنهن ميهارَ جو،
آهيرِ ساهَ سڻُون، سو ڪيئَن گهڙو گهورِيان؟
(سهڻي، ١ ـ ١٦)

(١٣٥)

مُنهنجو تُورُ تَلِيُنِ ۾، آئُون هِتِ بَندِياٽي،
مُون ڏاڏاٽي ڏيہَ ۾، قِرہُ ۽ لاٽي،
ڪَندِيَسِ رِهاٽي، مارُوءَ پاسِ مَلِيرَ ۾.
(مارئي، ٣ ـ ٢٠)

(١٣٦)

مُنهنجو تُورُ تَلِيُنِ ۾، چِيها تو چاري،
ڍائي ڍَٺَ ڏاري، آهِمِ اُني مِينهَنڙِي.
(مارئي، ٣ ـ ١٩)

(١٣٧)

مُنهنجو پاڙِيچَنِ، ڪَچو ڪونہ ڍِڪِيو،
پاسي چَڙهي پُنهونءَ جي، ذاتِ سَلِتِي جَنِ،
تيلان باروچَنِ، نِڌِرِ چِڌِي نِندِ ۾.
(حسيني، ٥ ـ ٩)

(١٣٨)

مُنهنجي مَدايِنِ جي، ڪَلَ پِريان پيئي،
ڪَڍِهن ڪوسا نہ ٿِيا، ڏوراپو ڏيئي،
ساڃَنَ سَپيئي، ڍَڪِيَمِ ڍولَ ڍِلائِيُون.
(ابرو سنڌي، ٣ ـ ٨)

(١٣٩)

مُنهن ڪَرِ مَنجهاران، ٻَهران، ڍُونڍِمَ ڍورَ ڃِتَن،
جي اَڪَڙيين آران، تہ ڪَنڌيءَ اَچَنُ ڏاڪڙو.
(آسا، ٤ ـ ١١)

(١٤٠)

مُنهَن مَٿاهان جن جا، سي پِٽِيو، ڪَڍَنِ پارَ:
جيڏِيُون! هِنَ جهُنجهارَ، اُجاري سَڀِ اَجا ڪَيا.
(ڪيڏارو، ٣ ـ ١٤)

(١٤١)

مُنهُن مِحرابُ پرينءَ جو، جامعَ سَڀَ جَهانُ،
فَرهِيءَ تان فُرقَانَ جي، ڪاتِبِيائُون قُرآنُ،
اُڏامِي اُتِ وِيو، عَقُلُ ۽ عَرفانُ،
سَپوئي سُبحانُ، ڪاڏِي وِڃِي نِيتَيان.
(رامڪلي، ٥ ـ ٥)

(١٤٢)

مُنهُن مُنهنجو، سُومِرا! مَرُ ميروئِي هوءِ!
مَتان مارُوُ چوءِ، تہ ڏوتوءِ ڏوراٽِنِ ۾.
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ١٦)

(١٤٣)

مَنِئان مارُوئڙَنِ، هَڏِ نہ ويئي وِسري،
قَيد ڪَيَسِ ڪوٽَ ۾، ڏاڍَ سين ڏاڍِنِ،
لوءِ پَلِيو پَنوهارَنِ، سوسُ مُنهنجو، سُومِرا!
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٤٤)

(١٤٤)

مَٽِئي تي موهِجي، مُوڙهي ڪَيُءِ مَرَڪُ،
چَڻِي چَنسَرَ ڄامَ سين، وڌو تو فَرَقُ،
وَرِي وِيو وَرَقُ، آيُءِ ڏَنءَ ڏُهاڳَ جو!
(ليلا چنيسر، ١ ـ ٥)

(١٤٥)

مَٽِئي تي موهِجي، هاري! گِيَڙُءِ هارُ،
ڪوڙيين ڪَيا، ڪيترا، اُنهين خَرَ خُوارُ،
پِري وِيو پِتارُ، آيُءِ ڏَنءَ ڏُهاڳَ جو!
(ليلا چنيسر، ١ ـ ٦)

(١٤٦)

مَٽِئي مٽي جي هُئا، تن چِنُن قيرِيَمِ چِٽُ،
هارُ ڪَٽِينديَسِ هوڏ ۾، نِيبَهُ تِيندُمِ نَٽُ،
ڪَئُنروءَ جو ڪِرِٽُ، مُونهان مَٿاهون ٿِيو.
(ليلا چنيسر، ١ ـ ٧)

(۱۴۷)

مَٽيو ناهہ مَٽيُون، جو تُون پَسي هارُ هرڪئين،
اَصُل آهي اَڳهين، سَنديُون ڪُوڙ ڪَٽيُون،
اِنَ گهوڙَنِ هَنئي گهٽيُون، دوسَتِئان دُور ڪيون.

(ليلا چنيسر، ۱ ـ ۸)

(۱۴۸)

مَٽيو وِجهان مَڇَ ۾، هائيءَ هَٿان هارُ،
پِري جي پَتارُ، تہ ميريائي مانُ لَهان.

(ليلا چنيسر، ۱ ـ ۲)

(۱۴۹)

مَٽيو وجهان مَڇَ ۾، هائيءَ هَٿي هارُ،
سوپِي! سُکُ، سَيدُ چئي، ڪَرئين ڪوهُ قرارُ؟
راجا ريساٽو گهٽو، سَتاٽو سَردارُ،
چَوڏَسِ چَنَسَر جامَ جو، ڏيهان ڏيهِ ڌڪارُ،
نَاڪُرُ اَکِيِنِ نارُ، مَٽئي تي تِي مَٽئين!

(ليلا چنيسر، ۱ ـ ۳)

(۱۵۰)

موتَنَ جا مَذڪُورَ، جان ڪي چِيَسِ جيڏئين،
پَرِيتَ پَهرئين پُورَ، نيئي پَهچائِي پُنهونءَ کي.

(سسئي آبري، ۴ ـ ۲۲)

(۱۵۱)

موتَنَ جي مَصلحَتَ، مُون کي ڏيوم، جيڏيُون!
نهارِينديَس نِڪري، آريائي اَلبَتَ،
کَنديَسِ اوتَ، عيبَ جي، لَکَنِ ڏيئي لَتَ،
سَرتيُون! شريڪتَ، آئُون ڪيئَن اَگَنِ سين ڪَريان.

(سسئي آبري، ۴ ـ ۲۳)

(۱۵۲)

موتِي آيو مُنهَن ۾، سوديا! شَرمُ جَنِ،
سي لَجايُون لُجَنِ، پَسيو عيبَ اَڳيان.

(مومل راڻو، ۸ ـ ۲۲)

(۱۵۳)

موتِي مانداڻ جا، پَري ڪَيائِين پَرَ،
وِجُون وَسَنَ آئِيُون، ڪوڏا ڪَٽي ڪَرَ،
مينهيُون پاڻَ مُراديُون، تَڏا چَرَنِ تَرَ،
وَڏي اوهَ آئِيُون، پُنيءَ لائي قَرَ،
ساري آچِيو سامِهيُون، ڏِيَنِ سَنجهي کِيرَ سَحَرَ،
ساڻُ وانڍِنِ وَرَ، پَريُون پَرچِنَ جُون ڪيُون.

(سارنگ، ۴ ـ ۱۵)

(۱۵۴)

موتِي مانداڻ جي، پَري ڪَيائِين پيچَ،
وِجُون وَسَنَ آئِيُون، سارَنگُ چَڙهيو سيجَ،
تَنهن نُوريُون نَوازيُون، ڏيئي ڏُوٽا ڏيجَ،
بِجَ ڪَٽي پَٽِ هَليا، هاري مَنجهان هيجَ،
راضي مَنجهان ريجَ، عالَمُ سَڀُ آبادُ ٿِيو.

(سارنگ، ۴ ـ ۱۳)

(۱۵۵)

موتِي مانداڻ جي، جُڙِي ڪَيائِين جوڙَ،
وِجُون وَسَنَ آئِيُون، بِہِ بِہِ بَڏائُون بوڙَ،
اَنَنِ جا عالَمَ ۾، لَکين ٿِيا ڪوڙَ،
سارَنگَ لاٿِي سوڙَهہ، ساندَهہ سُهائو ٿِيو.

(سارنگ، ۴ ـ ۱۴)

(۱۵۶)

موتِي مانداڻ جي، واري ڪيائِين وارَ،
وِجُون وَسَنَ آئِيُون، چَوڏَسِ ۾ چوڌارَ،
ڪي اُتي وِيئِيُون اِستَنبولَ ڏي، ڪي مَٽيُون مَغرَبَ پارَ،
ڪي چِمڪَنِ چِينَ تي، ڪي لَهَنِ سَمَرقَنديُن سارَ،
ڪي رَمِي وِيئِيُون رومَ تي، ڪي ڪابُلَ، ڪي قَندَارَ،
ڪي دَهلِيءَ، ڪي دکَنِ، ڪي گُڙَنِ مَٿي گِرنارَ،

Gul Hayat Institute

ڪَنهين جُنبي جيسَلميرَ تان، ڏِنا بيڪانير بَڪارَ،
ڪَنهين پُڄُ پِڄائِيو، ڪَنهين ڏِٺَ مَٿي ڍارَ،
ڪَنهين اَچِي اَمرڪوٽَ تان، وَسايا وَلهارَ،
سائينمِ! سَدائين ڪَرين، مَٿي سِنڌ سُڪارَ،
دوسَ! مِنا دِلدارَ! عالَمُ سَڀِ آبادِ ڪَرين.
(سارنگ، ۴ ـ ١٢)

(١٥٧)

موتِي مَران مَ، ماءِ! موٽَنَ ڪان اَڳِي مَران!
لِڇِي لالَنَ لاءِ، شالَ پَونديس پيرَ تي!
(سسئي آبري، ۴ ـ ٢۴)

(١٥٨)

موتِي، مَگَڻهارَ! شالَ مَ اَچِين ڪَڏهِين!
اَئِي پَهَرَ اَجَلَ جو، ڪُندو مَنجِھ ڪَپارَ،
جَنهن تو سَڀِ چِمارَ، هَنيا ڇِٽَ پَٽَنِ سين.
(سورٺ، ٢ ـ ١۵)

(١٥٩)

مورکَ مامَ نہ بُجهِتا، هيڏانهن هوڏانهن ڪَنِ،
سي ڪِئَن پِرين پَسَنِ، ڪَنَرَ جن اَکِيُنِ ۾؟
(آسا، ٣ ـ ١٢)

(١٦٠)

موري مُنهَن وَڏا تِيا، وَڍِيا، تان نہ وَڃَنِ:
اَڊِيُون! آٽاسَنِ، تَن ڪوڄهَنِ کي ڪِئَن ڪَريان؟
(مومل راڻو، ٨ ـ ٢۴)

(١٦١)

مُوڙهو پُٽِين، مَگَڻا! ڪيڏانهن هُئين ڪالَ؟
لَنگها! ڇِڏِ، لَطِيفُ چئي، اُجهَنَ جا اَفعالَ،
سَپَڙَ دَرِ سُوالَ، ڪَرِ تہ قِيمَتَ آڻِين.
(پرڀاتي، ١ ـ ۵)

(١٦٢)

موڪِي چوڪِي نہ ٿئي، اصل اوچِي ذاتَ،
وَٽِيون ڏيئِي واتِ، مَتارا تنهن ماريا.
(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ١٣)

(١٦٣)

موڪِيءَ مَنو نہ گهُريا، وَهُ نہ وهاٽيا،
سُرڪِيءَ ڪاڻِ، سيّدُ چئي، اُتي تِي آٽيا،
جي ڳالهين ڳَنڱاٽيا، تـِنِ بَتَنِ پاسي بُنيون.
(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ١٩)

(١٦۴)

”مُومَلِ ڪي مَجازَ جا، اَکِيُنِ ۾ اَلماسَ،
نہ ڪا عامَ نہ خاصَ: جي وِيا، سي وَڍِيا.“
(مومل راڻو، ٢ ـ ۴)

(١٦۵)

”مُومَلِ کي مجازَ جا، اَکِيُنِ ۾ اَنبُورَ،
هَٽِي حاڪِمِيَنِ کي، پَٽَ نِهاري پُورَ،
گهوٽَ پَهِرِينءَ گهُورَ، جي وِيا سي وَڍِيا.“
(مومل راڻو، ٢ ـ ۵)

(١٦٦)

”مُومَلِ ماري مِيرَ، آهيڙِيُنِ کي آکِري،
سوڍِيءَ گهڻا سِڪائِيا، پَڙهيا، پَٽِتَ، پيرَ،
هَٽِي تن کي تيرَ، مَٽيو جن مَٿَنِ ۾“.
(مومل راڻو، ٢ ـ ٦)

(١٦٧)

مُومَلِ ناهي مِينڊِرو، توٽِي مَنجِھ نَصِيبَ،
مُون کي، مُون حَبِيبَ! طَعنو ئي تُنهنجو.
(مومل راڻو، ٣ ـ ١٩)

Gul Hayat Institute

(١٦٨)

مُومَلِ ويٺي ميندِرو، سَدائِين ساري،
وَلِيُون واسَ وَرَنِيُون، چانگي کي چاري،
جَڏهِن تَڏهِن سُپرين، اِيندُمِ اوتاري،
سوڍِي سين ساري، ڳالِهيُون ڪَندِيَسِ ڳُجَهہ جُون.
(مومل راڻو، ٦ ــ ١٠)

(١٦٩)

مون اُڀي تَڙَ پاسِ، پِرينِ پَکَہَ ڇوڙِيا،
هو اَلله هارَ اُهِريا، آئُون دَمِ دَمِ دُعا ڪَندياس،
آسَ نہ لاهِينِدياس، موتِي اَيندا مان ڳِري.
(سامونڊي، ٣ ــ ٧)

(١٧٠)

مُون اُڀي تَڙَ جَهلَ، پِرين پَکَہَ ڇوڙِيا،
ڪا مُونهِين ۾ اَلَ، ناتَ سَجَڻَ سَباجها گهڻو.
(سامونڊي، ٣ ــ ٦)

(١٧١)

مون اُڀي تَڙَ وَٽِ، پِرِيُنَ پَکَہَ ڇوڙِيا،
ڪا مُونهِين ۾ گهَٽِ، ناتَ سَجَڻَ سَباجها گهڻو.
(سامونڊي، ٣ ــ ٤)

(١٧٢)

مُون اُڀي تَڙَ هيٺ، پِرين پَکَہَ ڇوڙِيا،
ڪا مُونهِين ۾ ڏيٺِ، ناتَ سَجَڻَ سَباجها گهڻو.
(سامونڊي، ٣ ــ ٥)

(١٧٣)

مُونا جنِ مِحرابُ، جُسو جامِعَ تِــنِ جو،
قِبلي نُماءُ قَلَبُ ڪَري، تَنَ کي ڪَيائُون طَوافُ،
تَحَقِيقَ جي تَڪبِيرَ چِئِي، جِسمان ڪَيائُون جَوابُ،
تِــنِ کهڙو ڏوهُ حِسابُ، جن هِنئڙي هادِي حَلُ ٿِيو.
(رامڪلي، ٥ ــ ٤)

(١٧٤)

مُون اُڏارِيا مَڃَڙا، اَلله! گهاتُو آڻِ،
مِيان! مُدارَن سين، مُون کي، قادُرَ! وِجهہ مَ ڪاڻَ،
هَٽَ مُنهنجي هاڻِ، قَدُرُ لَڌو جِنِ ري.
(گهاتو، ١ ــ ١٢)

(١٧٥)

مُونا طُور سينا، سَندا سَناسِيُنِ،
پُورَبِ ڪَنيو نہ پاڻَ سين، بُودُ بِيراڳِيُنِ،
رِدا آهي رازَ جِي، اوچَڻُ آدِيسِيُنِ،
قُربُ ڪاپَڙِيُنِ، نَهَن چوٽِيءَ سيئَن ڏِڪِيو.
(رامڪلي، ٥ ــ ٢)

(١٧٦)

مُونا طُور سِينا، سَندا سَناسِيُنِ،
سِجدَہ ۾ سَيِّدُ چئي، گوڏا گودَڙِيَنِ،
”فَڪَانَ قَابَ قَـوُسَيَنِ اَوۡ اَدۡنيٰ“، ٿا نانگا لِئين نَمَنِ،
”ڪُلُّ مَنۡ عَلَيۡهَا فَانٍ“، باقي ڪِينَ بَچَنِ،
”اَللهُ وَلِيُّ الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا يُخۡرِجُهُمۡ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوۡرِ“، ٿا اَهڙِيءَ پَرِ پَرَنِ،
”وَخَرَّ مُوۡسٰى صَعِقًا“، جوڳِي جُنگَ جَلَنِ،
”مَا زَاغَ الۡبَصَرُ وَمَا طَغٰى“، اَهڙِيءَ رَوَشِ رَوَنِ،
مُشاهِدو مَحبُوبَ جو، اُتي آديسِيَنِ،
ري پَسَڻَ، ري سُڻَڻَ، بي وِصالَ وهَنِ،
ري پُرَڻَ، ري ٻولَڻَ، ٿا اَهڙِيءَ چالَ چَلَنِ،
سَيِّدُ چئي سَندِيَنِ، ڪَلَ ٻُڇِين تُون ڪهڙِي؟
(رامڪلي، ٥ ــ ١)

(١٧٧)

مُونا طُور سِينا، سَندا سَناسِيَنِ،
”طالِبُ الۡمَوۡليٰ مُذَڪَّرٌ“، اِيُ ڪَلامُ ڪَيائُون ڪَنِ،
سُڪَنِ کي سَپِين پَرين، ٻُجهي ڏِنائُون ٻَنِ،
اَلِفُ آديسِيَنِ، چوري رَکيو چِتَ ۾.
(رامڪلي، ٥ ــ ٣)

(۱۷۸)

مُون ڀانيو مِزمانَ، هَميشهَ هُوندا پرين،
کُهي کَميڻِي هَليا، کَهلَ ڪَيائُون ڪانَ،
ڏيئي ويا ڏاهه ڪي، سُورَن جا سامانَ،
جورو راتِ جُوانَ، جيڏِيُون! جَتَ ڪري وِيا!

(ديسي، ٣ – ١٦)

(۱۷۹)

مُون ڀانيو مُون وٽِ، هَميشهَ هُوندا پرِين،
ويڙهو ڏيئي ويڪِرو، ڀَهري ويا ڀَٽِ،
ساهُ جنين جي سَٽِ، وِڪيُمِ تَي وَٽڪارِ ۾.

(ديسي، ٣ – ١٥)

(۱۸۰)

مُون تان لاهِ مَ، سُپرين! اَکِيُنِ جا آگَمَ،
ڪَري مَلارُ مِينهَن جَتَن، وَسي لاهِ وَهَمَ،
تو ڏِني مُون غَمَ، ڏِينهَنِ جا ڏُورِ ٿِيا.

(رپ، ٢ – ٤)

(۱۸۱)

مُون تان لِڪائي گهڻو، روشَنَ ڪِي روشَنُ،
رَسيو ريزالَنِ ڪي، مَنجهان زَرديءَ ظَنُّ،
ويري مُون وَرَنُ، ڳالهِ ڪَيائين ڳُجهَ جي.

(آسا، ٤ – ٢٧)

(۱۸۲)

مون تي چِيُءِ، ڪانڌ! پُٺي يارِ ۾ مَڪڙي،
سِڙهَ پُراڻا پاندَ، لَهريُون سهي لڳنديُون.

(سريراڳ، ٥ – ١)

(۱۸۳)

مُون جهڙُ ڏٺو اُبَ ۾، ڍوليا! لَڌُ مَ لاهِ،
اَچَنِ آبُ اَکِئين ڪَيو، وڃُون اُترَ واءِ،
چَنَ ڇِڏي پَٽِ پاءِ، اَڏِ اُتاهين پَڪَڙا.

(سارنگ، ٣ – ٦)

(۱۸۴)

مُون سارِيندي، سُپرين! اَچِين جي تُون هاڻِ،
ڪَريان رُوحَ رِهاڻِ، لَڪَنَ مَنجِهه، لَطِيفُ چئي.

(بروو سنڌي، ١ – ٧)

(۱۸۵)

مُون سَڏِيندي سَڏڙا، ساٿي سَڏُ نه ڏِينِ،
وَلَهيءَ جي وَٽانَ تي، توڏُ نه تنوارِينِ،
هيڏا هاڃا ٿِيِنِ، ٻُري هِنَ ڀَنڀورَ ۾!

(حسيني، ٤ – ١٠)

(۱۸۶)

مُون سي ڏِٺا، ماءِ! جنين ڏٺو پرينءَ کي،
رَهي اَچِجي راتِڙي، تن جُنگَنِ سَنديءَ جاءِ،
تنين جِي ساڃاءِ، تُرهو ٿِئي تارِ ۾.

(ڪاهوڙي، ١ – ٣)

(۱۸۷)

مُون سي ڏِٺا، ماءِ! جنين ڏِٺو پرينءَ کي،
ڪَري نه سَگهان ڪاءِ، اُنين سَندي ڳالهڙي.

(ڪاهوڙي، ١ – ٢)

(۱۸۸)

مُون سين مارُوئڙيُون، کَهڙيءَ رِيتِ رُسَنديُون؟
چوٽيءَ ۾ ڇيڙُ ڀِيو، ڀِيَنِ رَتَ جيُون،
نيٽين نِندَ وَهُ ٿِي، ساري ساڏوهيُون،
هِتي جي هيُوَن، تہ سُڌِ ڀِيَنِ سِيلَ جي.

(مارئي، ١٠ – ١٠)

(۱۸۹)

مُون ڪاهوڙي لَکِيا، آيِنِ نہ آرامُ،
ڪَيائُون تَنُ تَمامُ، جه ڏوتي ڏُٺَ گَڏُ ٿِيا.

(ڪاهوڙي، ١ – ١٧)

Gul Hayat Institute

(١٩٠)

مُون ڪاهوڙي لَڪِيا، سُمَهَن ڪِينَ پَئِي،
سَمَرُ ڪَياڻُون سُڄَ ۾، ڏوري ڏُٺُ لَهي،
وِيا اُتِ وَهي، جِتِ نِهايَتَ ناهِ ڪا.

(ڪاهوڙي، ١ ـ ١٩)

(١٩١)

مُون ڪاهوڙي لَڪِيا، گهرين نہ گهارِين،
واحِدَ لَڳِ وِلهَن ۾، رُوِيو جَرُ هارِين،
گُونڊرِ گُذارِين، جُہ ڏوتي ڏُٺُ گَڏُ ٿِيا.

(ڪاهوڙي، ١ ـ ١٦)

(١٩٢)

مُون ڪاهوڙي لَڪِيا، ويهي نہ ويرَمَ ڪَن،
ڏِينهَن تَتي ۾ ڏُونگرين، ڪارڻ قُوتَ ڪَهَن،
جَنگَلَ ۾ جُهٽڪَن، جُہ ڏوتي ڏُٺُ گَڏَ ٿِيا.

(ڪاهوڙي، ١ ـ ١٨)

(١٩٣)

مُون ڪي اَڪَڙِين، وَڏا تورا لائِيا،
تہ پِڻُ پِرين پَسَن، ڪَنان جي ڪَرَ سامُهِيُون.

(آسا، ٢ ـ ٣)

(١٩٤)

مُون ڪي پانئِي پاڄَ، ڏيرَ ڏوراڻا هَليا،
اڳِيان اُتي اُن جي، خُوبُ نہ پَڪِمِ ڪاڄَ،
ميڙي آپَ سَرَتِيُون، نَڪِي ڳايَمِ ڳاڄَ،
سا مُون هَتان نہ ٿِي، جيڪا رَسَمَ راڄَ،
آيِلِ! آئُون اَڪاڄَ، ٻولُ بَروچي وِترو.

(سسئي آبري، ٤ ـ ١٢)

(١٩٥)

مُون ڪي جنين مارِيو، آن ڪي گَڏِيا سي؟
تَنَ ۾ طاقَتَ ناهِ ڪا، اَدا! اُنين ري،
سُوُرُ سَلِتُمِ تي، جيلان ڳالهہ ڳِري ٿَئِي.

(ڪوهياري، ٤ ـ ٦)

(١٩٦)

مُون ڪي جِنين مارِيو، سُڃاتَمِ پاٽا،
لوهُو لِڳَن ناهِ ڪي، سَنڌ مِڙَئي ساٽا،
دارونءَ جا داٽا، ڏِنَمِ هوتَ هَٿَنِ سين.

(ڪوهياري، ٤ ـ ٨)

(١٩٧)

مُون ڪي جِنين مارِيو، سُڃاتَمِ سيئِي،
پُنهونءَ پيڪانَ پَچَنڊِيا، ٻِلَنِ تان ٻيئِي،
ويڄَنئُون ويئِي، تي وَهيِني سَڄَڻين.

(ڪوهياري، ٤ ـ ٧)

(١٩٨)

مون ڪي جِيارِيو، پِرِيُن جي ڳالهہ ڪري،
ڏِنو اَڄُ اَڏِيو، هِنڌَڙو ڪوٺَ بُرڄَ جِئن.

(سامونڊي، ١ ـ ٣٣)

(١٩٩)

مُون ڪي ڇِڏِ مَ ڇِپَرين، پوءِ رَهايَس 'پاڻَ'،
جي ڀُلايُون پاڻَ، تنِ ڪي رَسُ، رَسِيلا! راهَ ۾.

(ڪوهياري، ٣ ـ ٥)

(٢٠٠)

مُون ڪي ڇِڏِ مَ ڇِپَرين، هاتِڪَ هوتاڻي!
توهِين لاءِ ڪاٽي، ڏُکي ڏوري ڏُونگرين.

(ڪوهياري، ٣ ـ ٤)

Gul Hayat Institute

(٢٠١)

مُون کي ڇڏِ مَ ڇپَرين، هِتِ، هوتاڻي! هاڻ،
اوڏي مُنڌَ اُنَنِ کي، اَللهَ ڪارڻ آڻ،
پورِهيو ڪنديَسِ پاڻ، اَڱيان آريچَنِ جي.

(ڪوهياري، ٣ ـ ٢)

(٢٠٢)

مُون کي ڇڏِ مَ ڇپَرين، هوتاڻي! هِنَ هَندِ،
تو سين پَونديَسِ پَندِ، ڏينديَسِ باھِ پَنيوَرَ کي.

(ڪوهياري، ٣ ـ ٣)

(٢٠٣)

مُون کي ماءِ! مَجازَ، پيچاري جِتَن پِڇيو،
هَٿنِ ڇڏي هاجَ، ويئي سارَ سَندَن مان.

(آسا، ٣ ـ ٥)

(٢٠٤)

مُون کي مُون پرينِ، ٻَڌي وڌو ٻارِ ۾،
اُيا ايئَن چَوَنِ، مَچُڻ پاندُ پُسائين.

(آسا، ٤ ـ ٣٨)

(٢٠٥)

مُون کي نَتا نينِ، جَتَ مُلڪِ پانهنجي،
جي گهگهيرِيُنِ گَڏينِ، تہ پِيُنِ کان پيٽو ڪَريان.

(حسيني، ١٢ ـ ٣٦)

(٢٠٦)

مُون گهَرِ اَچِي جي ٿِئي، ميندِرو مِهمانُ،
آٽي جُهوڪيان آڳ ۾، ڇيري وِجهان ڇانُ،
تاٽي تَنُورَن ۾، پيري هَٿان پانُ،
پيڪَنِ سوُڌو پانُ، گهَرُ تَڙُ گهورِيان پِرَ تان.

(مومل راڻو، ٦ ـ ١٣)

(٢٠٧)

مُونَ مارُوءَ سين لَڌيُون، لوئي ۾ لاٿُون،
سونَ بَرابَر سَڱِڙا، مُون کي پانهنِ پَڌائُون،
عُمَرَ جو آٿُون، پَٽُ ڪِئَن پَرَهيان؟ سُومِرا!

(مارئي، ٣ ـ ٦)

(٢٠٨)

مُون ماڙِيءَ جو، سُومِرا! ٻنِين پارين ڏُکُ!
هِتِ عُمَرَ جو اَهُکُ، هُتِ مارُو ڏِينمِ مَهٽا!

(مارئي، ٨ ـ ١٨)

(٢٠٩)

مُون مَنجهيئي مِينهُن، ڪوھُ ڪَرينديَسِ ڪَڪَرين؟
سَرَلو سارو ڏِينهُن، مُون پِريان جو نہ لَهي.

(رپ، ١ ـ ١٧)

(٢١٠)

'مُون' مُونهين ۾ سَپَجي، مُون کي 'مُون' جُڳاءِ،
مُونهين مَنجهان 'مُون' ٿِئي، مُونهين جي ساڃاءِ
اَنهِين اِئَن جُڳاءِ، آن کي اِئَن نہ چوٽو.

(آسا، ٤ ـ ٣٣)

(٢١١)

مُونهان مَهندِ ٿِيا، سُورَنِ ٻَنڌو سَندِرو،
هَلو تہ ڏورِيُون اُن کي، وَندُرِ جي ويا،
ڪَنديَسِ ڪِينَ ٻِيا، هوتَ مَتائي اَڱيان.

(حسيني، ١٠ ـ ١٨)

(٢١٢)

مُهاٽِيءَ جي مَنَ ۾، نہ گِيرَبُ نہ گاءُ،
نيٽَنِ سين نازُ ڪَري، ريجهايائين راءُ،
سَمو سَپِنِ مُلاءُ، هيرِيائين حِرفَتَ سين.

(ڪاموڏ، ١ ـ ٢٠)

Gul Hayat Institute

(٢١٣)

مَهندِ مُحتاجِي ڪري، پُنيءَ پيرُ ڪٽيج،
ڪُيلياٽِي! ڪيچَ ڏي، حُجَ مَ هَلائيج،
پاٽا ڏارَ پريتڙو، سَسُئي! ساڻُ ڪٽيج،
اوڏي عَزازِيلَ ڪي، ويجهي تان مَ وَڃيج،
نااُميدِي نيج، تہ اوڏي ٿِئين اُميدَ ڪي.

(سسئي آبري، ١ ـ ١٢)

(٢١٤)

مَهندِ مُحتاجي ڪري، حُجَ وڃائي هَلُ،
عُذرَ خواهِيُون، عاجزِيُون، سَسُئي! ڪنهن مَ سَلُ،
ڏُونگرُ ڏورَڻُ ڏاڪَڙو، لَنؤ ري ڪونهي لَلُ،
اِيُ پَلائيءَ جو پَلُ، جِئَن پاسي ٿِيڻ پاڻَ ڪان.

(سسئي آبري، ١ ـ ١٣)

(٢١٥)

مُئي هاٿِيءَ تي مامِرو، اَڇي ڪِيو اَنڌَنِ،
مَنازِيِن هَٿَنِ سين، اَڪِئين ڪِينَ پَسَنِ،
"في اَلحَقِيقَتَ" فيلَ ڪي، سَچا سُڃاڻَنِ،
سَندي سَرِدارنِ، بَصيرَتَ بينا ڪَري.

(آسا، ٣ ـ ٣١)

(٢١٦)

مَيا! تو مَهارَ، سِڄِي پايان سونَ جي،
چاريَنِ چِندَنَ چوٽِيُونَ، نايو مينديءَ ڏارَ،
سَندِيءَ پِيَ پچارَ، جي مون رات رساٽئين.

(ڪنيات، ٢ ـ ٢٢)

(٢١٧)

مَيا! مَڃ منٽ، اَڄ منهنجي ڪَرها!
جهاڳِيندي جَرپٽيُون، مٿان ڪرئين ڪَٽَ،
سُپيريان جي سَٽَ، مُون ڪي نيئِي ميڙئين.

(ڪنيات، ٢ ـ ١٩)

(٢١٨)

مِيان مينڌِرا! موٽُ، بَخشُ ڪَرِ بُڇائِيُون،
تُون گهٽِنِ جو گهوٽُ، مُون وَرُ تُون ئي هيڪڙو.

(مومل راڻو، ٧ ـ ١١)

(٢١٩)

ميرا پَسي مَڱڻا، سَپَڙَ سَڏُ ڪَيا،
سَپوڄَهِنِ سُئا، اَپوڄَهِنِ آسِرو.

(پرڀاتي، ١ ـ ٢٢)

(٢٢٠)

مِيرَ مَدِينِئان نِڪِري، آئِيا نہ موٽِي،
ڪارا رَڱِج ڪَپِڙا، آدا نيروٽِي!
آنَ تنين لَءِ لوٽِي، جي مِيرَ مُسافِرُ رانئِيا.

(ڪيڏارو، ١ ـ ٧)

(٢٢١)

مِيرَ مَدِينئان نِڪِري، ڏيرا ڏِنائُون،
ڪاٽيءَ، پاٽيءَ، گاهَ ڪي، ماڙهُو مُڪائُون،
چَڙهندي چِيائُون، تہ ٿيندي ويڙهِ وَڏاندري.

(ڪيڏارو، ١ ـ ٥)

(٢٢٢)

مِيرَ مَدِينئان نِڪِري، رِڙهيا مَٿي رَندَ،
گهوڙا تِنِ گهوٽَنِ جا، پُريا مَٿي پَندَ،
جِتي رَهِيا راتِڙِي، سي سُونهارا هَنڌَ،
ڪُلها، ڪَرَنگهرَ، ڪَنڌَ، جُهرَنِ جُهونجهارَنِ جا.

(ڪيڏارو، ١ ـ ٦)

(٢٢٣)

ميڙيو پاڻُ پَريُون ڪيو، جوڳي جلائِينِ،
سامِي سِگڙيُن سين، خوديءَ کي کائِينِ،
هُو جي تارِ تڳائِينِ، آئُون نہ جِتِندِي اُن ري.

(رامڪلي، ١ ـ ١٨)

Gul Hayat Institute

(۲۲۴)

مُيَسِ! مَرُ مَران! سُيَسِ وِچ سَرَتِين،
پورهيَتِ تي پَران، پاڙي جامَ پُنهونءَ جي.

(حسيني، ۹ ـ ۱۲)

(۲۲۵)

مي مَچِيءَ ۾ هَٿَڙا، ويني ڪَري وَرَنَ،
راءَ اَڳِهين رَکِي، مُهاڻي مَنجِهه مَنَّ،
تَماچِيءَ جي تَنَّ، ڳالِهيُون ڇِيَسِ ڳُجِهيُون.

(ڪاموڏ، ۱ ـ ۲۲)

(۲۲۶)

ميندا ڏوءِ نہ مارُئِي، آهِسِ مَن مَلِيرُ،
ڪَڏِي تہ ڪاڻِ لَهي، هِتان هِيءَ هَمِيرُ،
ڪاٿُرِ پِيَنِ ڪِيرُ، جي اَمانَتَ اُتِ وَجي.

(مارُئي، ۴ ـ ۲)

(۲۲۷)

ميندا ڏوءِ نہ مارُئِي، ڦِيَسِ ڪُرنُون وارَ،
سَتيءَ سيئي سارِيا، جي پاٽُرَ جا پَنوَهارَ،
عُمَرَ! اُنِهُون ڏارَ، مُورِ نہ وِهي ماڙِيِين.

(مارُئي، ۴ ـ ۴)

(۲۲۸)

ميندا ڏوءِ نہ مارُئِي، پِيَسِ پَنهوَارِيُون چِتِ،
راجَ رُئاري، هَنجوُن هاري، هِيءَ هُتيجي هِتِ،
آهِسِ پاٽُرَ پارَ جو، ڪِجَنُ ۽ ڪَپَتِ،
وينگسِ ويڙِيچَنِ رِءَ، مَسَ سُٽي ڪا مَتِ،
سُومِرا! سُپَتِ، ڪَرِ: تہ ڪوٽيان نِڪَري.

(مارُئي، ۴ ـ ۱)

(۲۲۹)

ميندا ڏوءِ نہ مارُئِي، ڪونهي اُنَ اوجاهُ،
عُمَرَ جي اِنصافَ جو، پِيُسِ ڪَنِ پَڙاءُ،
ويني چوءِ اَللهُ، "مُون تي مِٺَ نہ موٽِيا!"

(مارُئي، ۴ ـ ۶)

(۲۳۰)

ميندا ڏوءِ نہ مارُئِي، مَحَلين مارُئان ڏارَ،
پايو ميٺُ مَلِيرَ ري، مُنڌَ نہ ويڙهي وارَ،
جا هُتيجَنِ هارَ، سا ڪِينَ وِهَندي ڪوٽَ ۾.

(مارُئي، ۴ ـ ۵)

(۲۳۱)

ميندا ڏوءِ نہ مارُئِي، نہ ڪَلي نہ ڪاءِ:
عُمَرَ جي اِنصافَ جا، ويني واساما ڳاءِ،
هِيءَ جا ڪَيءِ هاءِ! سا، مَهَندا! اينديءِ مُنهَن ۾!

(مارُئي، ۴ ـ ۳)

(۲۳۲)

مينڊو مِينهَن پُسايو، سِري ٿِيو سيلو،
پَکي پيهي آيو، رَحمَتَ جو ريلو،
ساجَنُ سَويلو، پيچَ پِنيءَ گهرِ آيو.

(سارنگ، ۳ ـ ۱۳)

(۲۳۳)

مَيَنِ مَتي سَمَرا، کُهيَنِ سَڌَ ڪَرِينِ،
ساٿُ نِباهِيو نِينِ، اِيَ پَرِ سَندي سَجَڻَين.

(سريراڳ، ۴ ـ ۵)

(۲۳۴)

مينهان ۽ نينهان، ٻَئِي اَڪَرَ هيڪِڙي،
جي وَسَنَّ جا وِيسَ ڪَري، تہ ڪَڪَرَ ڪَنِ ڪيهان.
بادَلَ تِي بيهان، جي آگَمِ اَچَنَّ جا ڪَرِينِ.

(سارنگ، ۲ ـ ۶)

Gul Hayat Institute

(٢٣٥)

مينھُون ھن ميھارَ جي، آلا! سَپِ بَچَنِ،
وَچُون جي ڪِيرَنِ سين، سَدا ٿيُون سُونھَنِ،
مونکي ماٽِڪين، ٽاٽي ھَنيو تارِ ۾.

(سهڻي، ٤ ـ ١٩)

(٢٣٦)

مينھُون ھن ميھارَ جون، آلا! سَپِ جِيَنِ،
ڪارِيُون، ڪَڪيُون، ڪُنڍِيُون، وارا ڪيو وِينِ،
جُوءِ جا جانارنِ جي، ٻيلا ٻَہ ٻَہ ڪَنِ،
اَچي ريلَ رَھَنِ، مون سانپارا سُپِرين.

(سهڻي، ٤ ـ ٢٠)

(٢٣٧)

ميھاران مِرڪ، پيتائين پريمَ جي،
تنھن مُنڊ مَتوالِي ڪِي، سَندِيءَ ساءَ سُرڪَ،
لَڳِيَسِ ڪامَ ڪِرڪَ، لوھان تِکِي لَطِيفُ چئِي.

(سهڻي، ٤ ـ ١٦)

(٢٣٨)

ميھاران مَھي، پيتائين پريمَ جي،
اُرڪَ سُرڪَ، سَيَدُ چئِي، لَڳِيَسِ ڏوٿُ ڏھِي،
سَگھي تان نہ سَھِي، مِلي جان نہ ميھارَ کي.

(سهڻي، ٤ ـ ١٧)

(٢٣٩)

ميھارُ مَلاحَنِ کي، اُيو آچي اَچَ،
آئُون پڻ وِجھان ھَٽڙا، اَئِين پڻ وِجھو رَچَ،
سَنديءَ ڪُنَ ڪُٽِچَ، مانَ ھُونِ سلامت سُپِرين.

(سهڻي، ٧ ـ ٥)

(٢٤٠)

ميھارُ مَلاحَنِ کي، اُيو ڪري سَڎَ،
اَدا! اُنھين پارَ جا، موڙي اَچو مَڎَ،
ويا جي وَہ گَڎَ، ھلو تہ ڏوريُون اُنِ کي.

(سهڻي، ٧ ـ ٦)

(٢٤١)

ميءَ ھَٽَ ۾ مَڪُڙي، جامَ ھَٽَ ۾ جارُ،
سَچو ڏِينھُن شِڪارُ، ڪِنجھَرَ ۾ ڪالَھہ ھو.

(ڪاموڏ، ٢ ـ ٧)

(٢٤٢)

مِيَي ماڪائِي، وِڏو واڻُ وَلِيُنِ کي،
خَبَرَ تِي ڪيٽَ ڏٽِينِ کي، وِڏوڙا واھِي،
ڪَرھَي ڪاڪَتَ چِڏِي، ورِيس نہ وائِي،
چانگي چَريائِي، ويئِي ويچاري وِسرِي.

(ڪنيات، ٢ ـ ٢٨)

Gul Hayat Institute

وائي-١

ماتامُ اِمامَن جو ڪَريو، ماتامُ شَهِيدَن جو ڪَريو.
روئي روئي اَکِيُون، رَتَ سين چو نہ پَرِيو؟
جيڪي اِمامَن سين ٿِيو، سو پاڻَ ڏٺيءَ پيدا ڪيو.

(ڪيڏارو، ٦ ـ وائي)

وائي-٢

مَٺو ۾ ڪنڪارَ، يارَ! ڏانَ ڏيندوسَنءِ، مَگٽا!
جاجِڪَ! جُهونا ڳَڙهَ ۾، هَلُ تہ تِيئُون يارَ،
مَٽان ڪا مُنهنجي ڪَرين، ڳالا جي ڳُفتارَ،
مَٽي اُتي مُنهنجي، جي هُونِ سِرَ هَزارَ،
هَرَ هَرَ وَڏِيان هيڪڙو، تُنهنجيءَ تَندُ تَنوارَ،
لَڄيندي ٿو لاهيان، ڪِينهي مَنجِهہ ڪَپارَ،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، لَڳِيَسِ لنؤ لَغارَ.

(سورٺ، ٣ ـ وائي)

وائي-٣

مَدَتَ ٿِيُ، ميهارَ! يارَ! ساهڙَ! سائرَ سِيرَ ۾.
اُونها ڪُنَ، اَتانگَ تَڙَ، اولي هَنُ آڏارَ!
ڏينهَن ڏِهلا ڏَمَ سين، آهيانَ اُوهان ڏارَ،
بِچَلِ باندِي بارِ ڪَري، اَتِ اُبَتا آرَ،
تَتي گهڙي سُهڻي، آڳَهِ رِءَ آڌارَ،
”ڪاري راتِ، ڪَچو گهڙو“، توڏيءَ ڪي تَنوارَ،
سَنِيُوڙو سِيڻاهِ سين، سِگهو رَسُ، سَنگهارَ!
اوراران آهُون ڪَريان، پَهچان شالَ پَرارَ،
سُٽِيو جهانءِ جِهجي هنئون، سانيارا سَنيارَ،
آيَم ريلي رِيءَ سين، اللهُ! تو آهارَ،
تارِ تَرنديِسِ، لُڙَ لنگهيندِيس، وِينديسِ وَٽِ وَچارَ،
پُورِينديسِ پارِ مَٽي، سَهَسين جي سِيسارَ،
گُولِي گهاگهائي گهڙي، جڳَنِ ٿا جانارَ.

(سهڻي، ٣ ـ وائي)

وائي-٤

مڙيَنئُون موڪَلَ، ڪالَهہ ڪَندا ويا ڪاپڙِي.
ڪَڏهِن اُتَرَ سامُهان، ڪَڏهِن ڏُونهين جهلَ،
چِيري چَندَنَ ڪاٺَ جِئَن، سُورَ ڏِناءُونمِ سَلَ،
بابُو ڪَنِ نہ بڪيا، نَڪا وَلَنِ وَلَ،
آلا! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، اِيندَمِ شالَ اَمُلَ.

(رامڪلي، ٧ ـ وائي)

وائي-٥

مَعلُومُ حالُ حَبِيبَ! مُون کي دَردُ قَديمِي، وو!
دَردُ جَدِيدِي، حُبَّ حَبيبِي.
آلُودِي آزارَ ڪان، تولءِ تِيَسِ، طبيبَ!
شادِي ڏِئين صِحَتَ جي، غَمِي لاهِ، غَريبَ!
اَهِئان تِي آهُون ڪَريان، نَعرو مَنجِهہ نَصيبَ!
ڪاهِل آهيان ڪُوڙي، رَسي لاهِ، رَقِيبَ!
حاذِقُ آهِئين هِنَ جو، اَچِين شالَ، عَجيبَ!
دَوا آهِئين دِلِ جي، پُڇ پُڇ رَهِيَسِ طَبِيبَ.
آلا! عَبدُاللّطِيفَ کي، ڪوڙي لاءِ، قَرِيبَ!

(سسئي آبري، ٤ ـ وائي)

وائي-٦

مَنجهہ رَهي مَليرَ، هاري! مُون ڪوهُ ڪيو؟
مُون هَٽان، مُنهنجا ڏٺي! سَهَسين ٿِيا صَغِيرَ،
پَکي مَنجِهہ پَنوهارَ جي، ڪوڙِين ڪَيمِ ڪَبيرَ،
تُون ڏِئين، تُون ڏٺي! دِلاسو دِلگِيرَ،
ٻُڙو لاهِ مَ ٻاجهَ جو، مُون تان، مُنهنجا پِيرَ!
ٽَڏِيُون وَلِيُون ٽَرَنِ ۾، ڪوڙِين ڪِرڙَ ڪَريرَ.

(مارئي، ٥ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

وائي- ۷

مَنڊُ پئـنـدي مـون،
ساڄَنُ سهي سُڃاتـو،
پي پيالو عشقَ جو، سِپکي سمجهيو سُون؛
پريان سندي پارَ جي، اَندرِ آڳ اَتُون،
جِئَنُ ناهي جَڳَ ۾، ڏينهن مِڙيئي ڏُون،
اَلا! عبداللطيف چئي، آهين تُون ئي تُون.

(ڪليان، ۲ ـ وائي)

وائي- ۸

مُنهنجو ساهُ وِيو سيٽان،
آيَلِ! آيَلِ! وِهان ڪِئَن پَنيورَ ۾؟
مُون کي ويا نہ وِسري، نِينهن پَريا نيٽانَ،
سو ڪِئَن هنئڙو جَهليان، جهڄي جو ڪيٽانَ،
مادرِ! پايو مُنڊيُون، ڪُوڪيان وَرُ ڪيٽانَ،
اَديُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، وَڃي مانَ مِڙانَ.

(حسيني، ۱۱ ـ وائي ۱)

وائي- ۹

مُنهنجو مَنُ، مِيان! واڳيو ويڙيچَن سين،
پاهي پاکي پَنڙي، پِريِنِ ساڻُ پِيان!
پِيرُ نہ ڇَڏيان پرينءَ جو، جَان سين تي جِيان،
حرفَ لَئي هيڪڙي، هِتي تان نہ هُئان!
ڪيرُون ڪَـٽيرِيُنِ کي، وَڃي ڏيہِ ڏِيان!
اَڻُون ڪِئَن لوئي لاهيان، ڪارَڻِ بِنِ ڏِينهان؟

(مارئي، ۱۰ ـ وائي)

وائي- ۱۰

منهنجُون سپيئي، آيَلِ! ماءِ، مَنَ مرادُون پُنيُون،
جهڙي پريان ڳالهڙي، تهڙي ٻي نہ ڪاءِ،
ڪجي تَان ڪوڏُ تَئي، سُڄي تان سيباءِ،
ويهُ داتا جي دَر تي، شُڪُر جنهن جُڳاءِ،
ڪانهي حَدَ حَمَدَ جي، تہ ڪَريان لالَن لاءِ،
ڳِنيو ڳِنيان ڪيتريُون، وَڏيُون وَڏاياءِ؟
سو مُون هُتان نہ ٿئي، جيڪِي تو جُڳاءِ،
تو سَڄيُون، تو سَنديُون، سِڪَنِ توهين ساءِ،
اُڄَ تَنهنجي اُڃيُون، لوچَنِ توهين لاءِ،
دِلِ دانهُنِ ريَ نہ رهي، مون کي ماڻ جُڳاءِ.

(سهڻي، ابيات متفرقہ ـ وائي ۶)

وائي- ۱۱

مُنهنجو هِنئڙو سَنگهارَنِ ساري،
هُوءِ جي ويجها رَهَنِ وَسَ کي.
آءِ، هَميرَ! پيچُ زَنجيرَ، هِئَن نہ سَگهان گهاري،
قَلبُ مُنهنجو ڪوٺَ ۾، گهايَلُ تو گهاري،
الاهي عِنايَتَ سين، شالَ ڪِينءَ مَران ڪِنڪاري!
وَڃان شالَ وَطَنَ ڏي، پَر پيچاٽي پاري!
مَران شالَ مَلِيرَ ۾، گولَنِ ساڻُ گُذاري!

(مارئي، ۱ ـ وائي)

وائي- ۱۲

مُنهنجي حُجَّتَ ناهي واڻَ، ڪانهي واڻَ،
جِيجان! تن جَتَنِ سين.
ڪاٿيءَ ڪي ڪانئي ٿي، جيري جي جِراٽَ،
ڪَنديَسِ ڪيچَ ڏِيُنِ لَءِ، لَکِنِ ۾ لُولاٽَ،
تازو پِيرُ پُنهونءَ جو، لَڙيو مَنجهہ لَڙاٽَ،
آهيمِ آريءَ جامَ جي، اَندرَ مَنجهہ اُساٽَ،
ماريو ڪيمَ مُنيءَ کي، ڪيچي! ڪاهي ڪَنواٽَ،
ڪَٽيو نينَ نِهاريان، ڳوڙهَنِ پَريو ڳاٽَ،
سَبَبِ تَنهن سُتي ويا، جُهوتي ڏِنيمِ جهاٽَ،
ڏَنمِ ڏُکوئِن جا، ڇپَرَ ۾ ڇُونڇاٽَ،
اَديُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، لَعلَ ڏِنائين لاٽَ.

(حسيني، ۷ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

وائي- ١٣

مُنهنجي سَيّدُ سارُ لَهندو، مُون کي آهِ اميدَ اَللهَ ۾.
سَجدي پَئي سُپرينءَ، زارِيُون زورِ ڪَريندو،
اُمتَ ڪارڻ اَحَمَدُ اُت، پِرمَلُ پاڪُ پِنَندو،
صُورَ ڏَکاءَ ٿِيندو، اَکيُون سَڀ سِڄُ ڪَڍندو،
ميڙو ٿِيندو مومنين، اُتِ مُحَمَّدُ ميرُ مَلهندو،
نَفساَ نَفسِي سِيڪو ڪَري، داتا دَرِ ډوڙندو،
مُهتُ ڏيندُس مَولو، اُتِ بَدِيُون بَخشائِيندو.

(سارنگ.١ ـ وائي)

وائي- ١٤

مُنهن مَنجهِ خَلِيلُ، اَندر آذَرُ آهِئين.
سَڏ ۾ ڪَرِ صِحَتَ جي، اَچا تُون عَلِيلُ،
نالو ناهِ نِفاقَ جو، جِتي رَبُ جَلِيلُ،
مُنهن ۾ مُسلمانُ تُون، قَلبُ تان قَلِيلُ،
والِيءَ جي وصالَ ۾، دوئِي ناهِ دَلِيلُ،
اَلا! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، سَچو رَکائِجُ سِيلُ.

(آسا.٣ ـ وائي١)

وائي- ١٥

مؤتَ مُنڌَ نہ آهي، تائِبَ ٿِيو تَکڙا.
”عَجِّلُوا بِالتوبَةِ قَبلَ اَلمَوت“، وِيہُ تُون ويرَ لائي،
پِريان ڪارڻ پاڻَ کي، سِگهو وِيہُ سَنباهي،
اَجَلُ اَسارن کي، ڪامَ وَنِي تو ڪاهي،
وِڏائِين وَڏِنَ لَءِ، گُڻُ ڪُهاڙِيءَ پاهي،
عِمارَتُون اَنڏنِ جُون، ڊاهيو تو ڊاهي،
نِبا گهوٽَ گهرنَ ڏي، ڪَنهن وَڏِيءَ ويرَ وَناهي،
اُتي، عَبدُاللّطِيفُ چَئي، بنا ڪَفَنَ پَراهي.

(آسا.٣ ـ وائي٢)

وائي- ١٦

مَولو ڪَندو ماڙَ، مُنهنجي اَللهُ ڪَندو ماڙَ.
هادي! ڏيئي هَٿڙا، اَچي ڇِڪڻ مَنجهان ڇاڙه.
ڪِشتي ڪَمِيڻَن جي، اَللهَ لَڳِ اُڪارِ،
هُو جو ويري واٽَ جو، سو سائِين! نيئي ساڙِ.
ڪَرَمَ ساڻُ ڪَرِيمَ جي، سَڀِ لَنگهيندا پارِ،
اَلا! عَبدُاللّطِيفُ ڪي، ڏاتَرَ! ڏيهُ ڏيکارِ.

(ٻروو سنڌي.٢ ـ وائي١)

وائي- ١٧

مُون اَنڌيءَ ڏي اِيندا، هوتَ سلامَتَ سُپرين.
پلِيءَ لائي پانهنجي، نِيَّ کي اُتِ نِيندا،
سَگ نہ ڪندا سُڪَ سين، سُورَ سَگِيٽا ٿِيندا،
رَکِي ڳَلُ ڳَلنِ تي، نِينهَن نِياپو ڏِيندا،
پَرِيتَ نِيندا پاڻَ سين، چوري تان نہ ڇَڏِيندا.

(سسئي آبري.٦ ـ وائي)

وائي- ١٨

مُون تي وَهَرَ وَري، وارو ڏِيندُم وَلهو.
تـوکي ساري، سُپرين! آئُون پَوَنديَسِ ماڪَ مَري،
توکي سَري، سُپرين! اَسان تان نہ سَري،
اَسان تو ريءَ ناهِ ڪا، ڳُجهاندَرَ ڳَري،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، مُحِبَنِ مِهرَ ڌَري.

(ليلا چنيسر.٢ ـ وائي)

وائي- ١٩

مون پاريچيءَ سارَ، آئُون جا ويندڙي وَٽ وَچارَ.
ڏِمُر ۾ جاڳي، لوا! مون پاريچيءَ سارَ.
مونکي تِني ميڙئين، جِتِ ڪُنڍِن جي قطارَ،
ٻُرنِ ٻيلاينِ جا، سانپارا سَنپارَ،

Gul Hayat Institute

وڄُ مَ پوءِ وصالَ کي، سَباجها سَتّارَ!
گَهرِ گَهرِ گَلا جا وَهي، پاڙي پَندِ پچارَ،
تاڪَنِ تَڪي آهيان، سِگهو رَسُ، سَهارَ!
(سهڻي، ٨ ـ وائي)

وائي- ٢٠

مُون سين هوتَ نہ ڪَندڙا هِيئَن،
ماءِ! جامَ نہ ڪَندڙا هِئَن، آلا! مُون نہ ڇَڏيندا ڇپرين.
هوتَنِ جي هيڪاندِ کي، آئُون رُوئان راتو ڏينهَن،
ڇيڙي وڏيس ڇپرين، پاروچاڻي نينهَن،
لُڪُون لَڳَنِ کوسِيُون، ڏاڍا تَپَنِ ڏينهَن،
مُون کي پريُنِ ميڙَئين، رُوڄهڙيُون ميڙَئين مِينهَن،
آلا! عَبدُاللّطِيفُ کي، ساڄَنُ ميڙِ، سَمِيعَ!
(ڏهر، ٣ ـ وائي)

وائي- ٢١

مون کي تان جهلَ مَ پايو،
وو! جيڏيُون! آئُون هلندي هوتَ ڏي.
هِيُ جو بارُ پَنيورَ جو، لُونيءَ تان سَپ لاهِيو،
آهي عاجِزَنِ تي، پَسَنَّ سَندو ساعِيو،
ڪِينَ وِهنديَسِ ڪَندَ ۾، نہ مون پيُ نہ مايو،
وهاري وَطَنَ ۾، شُهديءَ کي مَ سِڪايو،
ڪُنَلِ ڪَچائَنِ ۾، چاڙهي هيءَ هَلايو،
مُنهنجو پَندُ پُنهونءَ ڏي، ريبي تان مَ رَهايو،
اَديُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، مؤلا مُحبَّ مِلايو.
(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ وائي ٢)

وائي- ٢٢

مُون کي ڇپرِ مَ ڇَڏيجا،
پاروچا! پَلڪَ لَڳي آهيان.
چوري ڇَني آهيان، نِينهُن نِباهي نيجا،
چورِي ڇَڏي ڇپرين، ڪيڇي! ڪِيمَ وَڃيجا،
پُنهون مُنهنجو آن سين، ساٿُ سلامَتَ نيجا،
مُون تان وَڙُ وِڃائِيو، اَئِين پنهنجو وَڙُ ڪَريجا،
جو ڳِيڪو وِيسُ ڪَري، سِگهَڙي سارَ لَهيجا،
آرِياڻِي! عَبدُاللّطِيفُ چئي، مُون تي وَهلو وَرُ ڪَريجا.
(حسيني، ٨ ـ وائي)

وائي- ٢٣

مونکي ڪامَ جهلي، سَڀُڪا پاڻَ پَلي،
آئون وڏڙي نينهَن اُڄلي.
ويندي آئُون پار پريان ڏي، مونکي ڪامَ جهلي،
تَنُ وڏائين تارِ ۾، آديءَ راتِ اُڄلي،
پَسي ڏونهيُون دوستَ جون، منهنجو جيُ جَلي.
(سهڻي، ٤ ـ وائي)

وائي- ٢٤

مُون کي نِنڊَ نہ نيٽين نيٽين، ڪالهُون پوءِ لَڪَنِ ۾.
موٽُ تُون آيَلِ! مُنهنجِي ماءِ! تان تو ڏُکَ نہ ڪيٽين ڪيٽين،
هوءِ نہ نينرِ پاڻَ سين، جا ويندڙي سيٽين سيٽين،
ڪالهوٽِيان اَڄُ گهٽِي، جهورڙي جهيٽين جهيٽين،
بيُون سَڀُ واڳيُون وَرَن سين، آئُون جا واڳڙي ويٽين ويٽين،
هنئڙو ڏاڙهُونءَ ڳُلَ جِئَن، روئي رَتڙو نيٽين نيٽين،
آلا! عَبدُاللّطِيفُ چئي، مُحبَّ اَسان تُون ميڙين ميڙين!
(ڏهر، ٢ ـ وائي)

وائي- ٢٥

مون کي نيندا ساٿُ، پاروچا پاڄهہ پئي، اَلو! اَلو!
ڏيندا مُون ڏُکيءَ کي، اَللہ لَڱِ اهڃاڻُ،
'لاتَقنَطُوا مِن رَّحمَةِ اللہِ'، پريُنِ ڇيو پاڻُ،
'اِنَّ اللہَ يَغفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا'، سَچو اِيُ پرياڻُ،
اَديُون! عَبدُاللّطِيفُ چئي، اَهڙو آهي اَڳواڻُ.
(ڪوهياري، ٣ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

وائي- ٢٦

مون ۾ تون موجُود! آئُون آڳاهين آهيان!
آئُون! اَسُونهين آهيان!
آکيُون آکڙيُنِ کي، سِکيو کَن سُجُودُ،
تيلانهَ رَسيون بُودَ کي، جيلانهَ ٿيون نابُود،
ماڙهن جي موٽڻَ جو، صاحبَ هٿِ سُجُودُ،
اِن دَرِ سيئي آگهيا، جن وجايو وُجُود.
(سريراڳ، ا ـــ وائي۲)

وائي- ٢٧

مُون ۾ عَيبَ اَپارَ،
آئُون جا طامعَ آهِيان تُنهنجي.
هيکُ وِجايَمِ ويسِري، جاٽي سَڀِ جِمارَ،
هِنَ مُنهنجي حالَ جي، توکي سُڌِ، سَتارَ!
جيکي وَهي وُجُودَ ۾، تُون جاڻين، جاڻَڻهارَ!
جيئَن سي گُلَ گُلابَ جا، کِڙيا کِڻَڻهارَ!
مون کي سِکَ، سَيّدُ چئي، آهي مَدِيني موچارَ.
(بلاول، ا ـــ وائي)

وائي- ٢٨

مُون ۾ کَسيجاهُ، مُون ۾ کَٽيجاهُ لوئي، مِيان عُمَرَ!
سانُ پُلاهَ نہ پاڙِيان، سَندي ڏُوٽَرن ڏوئي،
کانڊُ نہ کَندِيَسِ کو پِيو، مُون وَرُ مارُو سوئي،
کوءِ سي طَعامَ تَيُنِ جا! وَرُ سا ڏُوٽَرنِ ڏوئي!
جهانگي جو جهنگَن جو، سِيڻُ کَميٽيءَ سوئي.
(مارئي، ۴ ـــ وائي)

وائي- ٢٩

مُون مَنُ مارُوءَ جو، مارُوءَ جو مُنهنجوءِ، مِيان!
مُنهَن مُنهنجو، سُومِرا! مَرُ ميرو ٿئي هوءِ،
ڏوتوءِ ڏُورارن ۾، مَتان مارُو چوءِ،
لارُون جي لُڙکَنِ جُون، ڳَٽي وَجان توءِ.
(مارئي، ابيات متفرقہ ـــ وائي)

وائي- ٣٠

ميندِرا! مُون کي، راڻا! جِمَ وساري ڇڏئين!
مُون کي طَعنا تُنهنجا، ڏيهَ مِڙوئي ڏِئي،
راڻي تي رِيسَ کَٽئي، کَرَ سين کِلِيمِ جي.
(مومل راڻو، ۳ ـــ وائي)

وائي- ٣١

مَيو تُون موٽاءِ، مُون رُندي راتِ وهاءِ،
سائينءَ کارڻ، سُپرين! لا! مَيو تُون موٽاءِ.
گهرَ مَهارا گهوريَا، سُرهو مُون نہ سُهاءِ،
کاکِيان وَڃڻُ کَڏهِين، راڻا! تو نہ رِهاءِ،
سَنَمِ ساهيڙِيُن جا، طَعنا توهِين لاءِ،
سودِا! سُکِيَاٽي ٿيا، پيرُ پَرچي پاءِ،
آسائِتيءَ کي، عَبدُاللّطِيفُ چئي، مؤلا! مُحِبُ مِلاءِ.
(مومل راڻو، ۴ ـــ وائي)

Gul Hayat Institute

ن

(١)

نااُميدي آجِڪو، اوچَتُ آديسِيَنِ،
سَدا سُکِ وَسَنِ، طالِبَ اُوءِ تَقدير تي.

(رامڪلي، ٥ ـ ١٧)

(٢)

نااُميدي آجِڪو، اوچَتُ آديسِيَنِ،
ڪَڏهين تازِيءَ پُٺِ تي، ڪَڏهين هيٺِ هَلَنِ،
ساميڙا سَمُونڊَ ۾، تُنبي جِئن تَرَنِ،
جي واڳوءَ واتِ وَڃَنِ، تہ ڪُسَنِ، ڪُڇَنِ ڪِينَ ڪي.

(رامڪلي، ٥ ـ ١٨)

(٣)

نابُوديءَ نيئي، عَبدَ کي اَعليٰ ڪيو،
مُورَتَ ۾ مَخفِي ٿيا، صُورَتَ پڻُ سيئي،
ڪَبي اِتِ ڪيھي؟ ڳالھِ پِرِيان جي ڳُجھَ جي.

(آسا، ١ ـ ١٣)

(٤)

ناٿَ جَنهين نِنڊِ، تِتِ پڻ نهاريو جوڳِيين،
سي سُوِيساهيا ڪاپَڙِي، پُرِيا پَراهين پَنڌِ،
هُوَ هُئو هِنَ هَنڌِ، هُنِ هِنگلاجان هَٿَ ڪيو.

(رامڪلي، ٩ ـ ٢٦)

(٥)

ناٿَ جَنهين نِنڊِ، تِتِ نہ نهاريو جوڳِيين،
ڪي ڪُويساهيا ڪاپَڙِي، پُرِيا پَراهين پَنڌِ،
هُوَ هِنهِين هَنڌِ، تي هُنهَئين وِيا هِنگلاج ڏي.

(رامڪلي، ٩ ـ ٢٥)

(٦)

نازَ منجهاران نِڪري، جَڏهن پِرِين ڪَري ٿو پَنڌُ،
پُوُن پڻ ”بِسمِ اللّٰه“ چئِي، راهَ چُمي ٿي رَنڌُ،
اُپيُون گهٽي اَدَبَ سين، حُورُون حَيرَتَ هَنڌُ،
سائِينءَ جو سوگَنڌُ، ساڄَنُ سَيئِنان سُھڻو.

(ابرو سنڌي، ٢ ـ ٦)

(٧)

ناسِيندي نِرتِ، پهرين ڪج پِرين ڏي،
قَمَرَ! کَھِج قَرِيبَ ڪي، ساري سانُ سُرتِ،
پيو پيروسو نہ پِتِ، اَکيُون اوهانجي آسري.

(ڪنيات، ٢ ـ ٣)

(٨)

ناسِيندي نظرُ، پهرين ڪج پِرين ڏي،
قَمَرَ! کَھِج قَرِيبَ ڪي، نِسَتُ ۽ نِبرُ،
پي پيٽي ناهر پَرُ، اَکيُون اوهان جي آسري.

(ڪنيات، ٢ ـ ٢)

(٩)

ناسيندي نگاهَ، پهرين ڪَجُ پِرين ڏي،
احوالَ عاجزن جا، آکج لَڳِ اللّٰه،
روزُ نِهارين راهَ، اَکيُون اَوهانجي آسري.

(ڪنيات، ٢ ـ ١)

(١٠)

ناسِيندي نِهارَ، پهرين ڪج پِرين ڏي،
آئُون جي ڏِيَنءِ سَنيھا، چئج چَنڊَ! اَپارَ،
ساڄَنَ! سَپَ چَمارَ، اَکيُون اوهان جي آسري.

(ڪنيات، ٢ ـ ٤)

(١١)

ناڪُئو نِگَھبانُ، مُعَلِمَ مُنجي خَبرُون،
جن ساري ڪنيو سَمنڊَ تي، سَفَرَ جو سامانُ،

Gul Hayat Institute

لُطفَ سانءُ لَطِيفُ چئي، تن لنگهيو طوفانُ،
سَنياري سُبحانُ، وِجي عادَتئُون اُکتا.
(سريراڳ، ۳ ـ ۱۹)

(۱۲)

نامُرادِي نِجُهرو، عَدَمُ اوتارونِ،
رَضا راڄُ سَندونِ، مورُ نہ مَڱَنِ ڪِي پِيو.
(رامڪلي، ۵ ـ ۲۱)

(۱۳)

نانگا نانِيءَ هَلِيا، چِيلهِيا چيلهہ ٻَڌَنِ،
هُو جي هُتِ هَلَنِ، آئُون نہ جِتَندي اُنِ ري.
(رامڪلي، ۱ ـ ۳۰)

(۱۴)

نانگا نانِيءَ هَلِيا، سامي سِپِيئي،
وِهَڪَ مُون وِيئي، آئُون نہ جِتَندي اُنِ ري.
(رامڪلي، ۱ ـ ۲۸)

(۱۵)

نانگا نانِيءَ هَلِيا، لوڪان ڪَري لِڪَ،
وِيئي مُون وِهَڪَ، آئُون نہ جِتَندي اُنِ ري.
(رامڪلي، ۱ ـ ۳۳)

(۱۶)

نانگا نانِيءَ هَلِيا، هاءِ! مُنهنجي حالَ،
هُو جي ڪَهِيا ڪالَ، آئُون نہ جِتَندي اُنِ ري.
(رامڪلي، ۱ ـ ۳۲)

(۱۷)

نانگا نانِيءَ هَلِيا، هِنگِلاجان هَلِي،
ديکِي تَن دُوارڪا، مَهيسِيُنِ مَلهِي،
آڳهُ جن عَلِي، آئُون نہ جِتَندِي اُنِ ري.
(رامڪلي، ۱ ـ ۳۱)

(۱۸)

نانگا نانيءَ هَلِيا، ويچارا وِيا،
ڪِينَرَ ڪاپَڙِيُنِ جا، صُبحَ تان نہ سُئا،
هُو جي هِتِ هُئا، آئُون نہ جِتَندي اُنِ ري.
(رامڪلي، ۱ ـ ۲۹)

(۱۹)

نانگَنِ ڪِينَ نَمايو، ناٿُ نَمايو نينهَن،
مَڙهِنِ اُنا مِينهَن، جوڳِيان سَندِيءَ ذاتِ ڪي.
(رامڪلي، ۶ ـ ۷)

(۲۰)

ناٿي ناهِ ڪَکُوهُ، ڪِي ملهہ مهانگو مَنڌُ،
سنباهج، سيڌ چئي، ڪاٽڻ ڪارڻ ڪَنڌُ،
هِيُ تِنيَنِ جو هنڌُ، مَٽَنِ پاسِ مَرَنِ جي.
(ڪلياڻ، ۲ ـ ۲۲)

(۲۱)

ناهِ جَمعِيّتَ جانِ کي، پُنهونءَ پُڄاڻا،
سي مُون سيباڻا، جن ساءُ چَکايُمِ سِڪَ جو.
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۱۴)

(۲۲)

ناهِ جَمعِيّتَ جان کي، هوتَ پُڄاڻا هاڻِ،
اَللهَ! سيئِي آڻِ، جن ساءُ چَکايُمِ سِڪَ جو.
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۱۲)

(۲۳)

ناهِ جَمعِيّتَ جانِ کي، هوتَ پُڄاڻا هِتِ،
پنهونءَ جي پِرتِ، ساءُ چَکايُمِ سِڪَ جو.
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۱۳)

(۲۴)

نائين ڏينهن نيٽانِ، اوجاڳي اُجارِيا،
سَباجهي ٻاجهہ ڪَئِي، سُجاتي سيٽانِ،

Gul Hayat Institute

جتي نَظَرُ ناٿَ جو، اُتي اوتارانِ،
اِهي اُھُڃاڻانِ، لِڪا پُٽَنِ لوڪَ ۾.
(رامڪلي، ٢ _ ٩)

(٢٥)

نہ خَبَرَ، نہ خُوابُ، نَڪو اوني آيو:
هُتي جو هِتِ ڪَهين، ڏِنو ڪونَ جَوابُ،
هَمِيرَنِ حِسابُ، ڪُهُ چاڻان، ڪِئَن ٿِيو؟
(مارئي، ٢ _ ٢)

(٢٦)

نِرتي تَنَدُ نِيازَ سين، بُرائِي پِيجَلَّ،
راجا رَتولَنِ ۾، اوناڻي اَمَلَّ،
رازُ ڪَيائِين راءَ سين، ڪَنهن موچارِيءَ مَهَلَّ،
"اَنا اَحمَدُ بِلاَمِيمِ"، سينَ هَنئِي سائِلَّ،
ڪَنهن ڪَنهن پيئي ڪَلَّ، تہ هَردوئي هيڪُ ٿِيا.
(سورٺ، ٢ _ ٤)

(٢٧)

نِرتي تَنَدُ نِيازَ سين، پِيجَلَ بُرائي،
راجا رَتولَنِ ۾، وَرنائي وائي،
ڪوناياِئين ڪوٺَ ۾، پارِٿُ پاجهائي.
راجا راڳائي، هَردو ئي هيڪُ ٿِيا.
(سورٺ، ٢ _ ٣)

(٢٨)

نِسورو ئي نِينهَن جو، دِلِ ۾ دُودُ دُکاءِ،
آٽي آڳِ عِشقَ جِي، پاري جانِ جَلاءِ،
جِندا! اِيئَن جُڳاءِ، جِئَن آتَشان آبُ ٿِئي.
(رامڪلي، ٤ _ ٢٠).

(٢٩)

نِسورِيائي ناهِ جي، دِلِ ۾ دُونهين دُکاءِ،
آٽي آڳِ عِشقَ جي، لاهُوتي! تَنَ لاءِ،
جِندا! تِئَن جاڳاءِ، جِئَن آتشِيان آبُ ٿِئي.
(رامڪلي، ٩ _ ١٧)

(٣٠)

نہ سي تَڙَ هوڙاڪَ، نہ وايُون وَڻجارَنِ جون!
سَرتيُون! سامُونڊين جا، اَڄُ پَٽ چِڪِيمِ چاڪَ،
مارِيِنِمِ فِراقَ، پاڙيچِيُون! پِريَنَ جا.
(سامونڊي، ١ _ ٩)

(٣١)

نہ سي وَوُڻ وَڻَنِ ۾، نہ سي ڪاتارِيُون،
پَسِيو بازارِيُون، هِنئڙو مُون لُوڻُ ٿِئي.
(ڪاپائتي، ١ _ ٢٧)

(٣٢)

نَظَرُ نِزدِيڪُونِ، سَهي نہ سَگهان ساعَتَ سِيئَن،
پَسَڻُ پَري سَندونِ، آئُون نالي ڳِيڙي نِجهُران.
(آسا، ٤ _ ٣٦)

(٣٣)

نَڪا اِبتَدا عَبدَ جي، نَڪا اِنتَها،
سي وَڃَنَ ڪي وِيا، جن سُڃاتو سُپِرين.
(آسا، ١ _ ٨)

(٣٤)

نَڪا بُوءِ بازارِ ۾، نَڪا چُلرَ چِٽُ،
جِتي ڏِنِيرِيَنِ جي، آڳِي هُئي اَڪُٽُ،
سي پِڙ پَسِيو پَٽُ، ماڙهُو وَڃَنِ موٽِيا.
(گهاتو، ١ _ ١١)

Gul Hayat Institute

(٣٥)

نہ ڪا تاتِ، نہ تُوتِ ڪا، نہ ڪا تاتِ تَنوارَ،
ڪانھي پِرتِ پَچارَ، لَنئو ويچاريءَ لَڏِيو!

(حسيني، ١٠ ـ ٢٠)

(٣٦)

نہ ڪاتِيءَ، نہ ڪانھَن، نڪو ڏوھُ قَلَمَ جو،
اَنگُ اُتيئِي لِکِيو، جِتِ نہ رَسي پانھَن،
ڪنھن ڪي ڏيان دانھَن؟ قَضا قَلَمُ وَھائِيو.

(سھڻي، ٩ ـ ٩)

(٣٧)

نَڪا جَھلَ نہ پَلَّ، نَڪو راڻُر ڏيہَ ۾،
آڻِيو وِجھَن آھُرين، روڙِيو رتا ڳُلَّ،
مارُو پانَ اَملَّ، مَلِيرونِ مَرڪَٽو.

(مارئي، ٧ ـ ٧)

(٣٨)

نَڪا جھولَ جَھليسِ، نہ تانگھو نہ تارِ ڪي،
ڏَمُ ڏِھاڙي ڪيترو، پَرِ ۾ تو پَليسِ،
تان تان جِيُ جَليسِ، مِلي جان نہ ميھارَ ڪي.

(سھڻي، ٣ ـ ١٤)

(٣٩)

نَڪا ’ڪُنَ فَيَڪُونَ‘ ھُئِي، نَڪا مُورَتَ ماھَ،
نَڪا سُڌِ ثوابَ جِي، نَڪو غَرضُ گُناھَ،
ھيڪائِي ھيڪُ ھُئِي، وَحَدانِيَتَ واھَ،
لَکِيائِين، لَطِيفُ چئِي، اُتِ ڳُجھاندَرَ ڳاھَ،
اَڪِيُنِ ۽ اَرواحَ، اُھا ساڃاءِ سُپِرين!

(مارئي، ١ ـ ٧)

(٤٠)

نَڪا ’ڪُنَ فَيَڪُونَ‘ ھُئِي، نَڪا ھُونگ، نہ ھون:
سڄڻ انھيءَ ساعت ۾، پيئي ڏِٺو سون،
مُون تَنَ تڏھانڪُون، مِلِي مُلاقاتَ ڪِي.

(مارئي، ١ ـ ٥)

(٤١)

نڪا ”ڪُنَ فَيَڪُون“ ھُئِي، نڪو لِڱُ لَحَمُ،
بنيو ھو نہ بُتَ ۾، آيا ڪي آدَمُ،
مُون توھين سين سڱُ، اُھا ساڃاءِ، سُپِرين!

(مارئي، ١ ـ ٦)

(٤٢)

نڪا ھِتِ، نہ ھُتِ، ڪا ڳوريءَ سندِي ڳالِ،
ڪِينَ پَھُتِي مالِ، حالِ پَھُتِي ھوتَ ڪي.

(معذوري، ٢ ـ ١٣)

(٤٣)

نہ ڪُتا، نہ ڪُوڪارَ، نہ سي سَڏُ شِڪارِيين،
پِڻيو ڪَٽِي پارَ، جھنگلُ آھيڙِيُنِ ڪي.

(ڪاھوڙي، ٣ ـ ١٢)

(٤٤)

نِڪرُ ناھِ ڪُلھي ڪَري، ھو مَ ھُوندَنِ جِيئَنِ،
لاھُوتِي، لَطِيفُ چئِي، ھُونَ نہ آديسي اِيئَنِ،
سي ڪاپَڙِي ڪِيئَنِ، جي ڏارِينِ تَعَلُقُ تَـرَ جيترو؟

(رامڪلي، ٣ ـ ٥)

(٤٥)

نِڪرُ ناھِ ڪُلھي ڪَري، ھُوندَنِ جِئَن مَ ھو،
توڪي ويسَ وِڃائِيو، ويسَ وِڃايو تو،
سامي آھي سو، جَنھن پاڻُ وِڃائي پوءِ ڪَيو.

(رامڪلي، ٣ ـ ٤)

Gul Hayat Institute

(٤٦)

نہ ڪَنهن ڄائو ڄامَ ڪي: نَڪو ڄامَ وِياءُ،
نَنڍيءَ وَڏيءَ ڳَنڍريءَ، سَپِن آهِ سياءُ،
"لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُوۡلَدۡ"، اِيُ نِجابَتَ نياءُ،
ڪِبۡرِ ڪِبرياءُ، تَخۡتُ تَماچيءَ ڄامَ جو.
(ڪاموڏ، ٢ ـ ١٠)

(٤٧)

نَڪو ايرُ، نہ پيرُ، نَڪو اوٺِي آيو:
مُون وَٽِ آيو ڪونَ ڪو، پاڻُران پَري پيرُ،
ڪِتابَتُون ڪيرُ، آڻي ڏِيندُمِ اُنِ جُون؟
(مارئي، ٢ ـ ١)

(٤٨)

نَڪو ڏيگهہ نہ ويلُ، نَڪو مُنهَن نہ مُهاڙ ڪا،
اي اِهوئي ڪيلُ، ڪُورُ پَروڙي ڪِينَ ڪي.
(آسا، ٣ ـ ٣٦)

(٤٩)

نَڪو سُکُ نَڪَتين، نہ ويساندِ نَئين،
جيڪا اَڇيئي سامُهين، پانئين سا سَنئين!
مُوڙي ڪوهُ مَئين؟ جِنَ سَڄيُون راتيُون سُمهين!
(سريراڳ، ٦ ـ ٨)

(٥٠)

نَڪو سَنڌو سورَ جو، نَڪو سَنڌو سِڪَ،
عَدَدُ ناهِ عِشقَ، پُڄاڻِي پاڻَ لَهي.
(سهڻي، ٩ ـ ١٣)

(٥١)

نَڪو ڪيڇُ پَنيورُ، نَڪو ماٺُ مُنڊ جو،
هورُ مِڙوئِي هِنَ ڪي، هوتَنِ ڪونهي هورُ،
زارِيءَ ڏاران زورُ، هَلي ڪونَ حَبيبَ سين.
(ديسي، ٤ ـ ١٨)

(٥٢)

نَڪو ليڪو ئي ٿِيو، نَڪو ٽَٽو ڏِينهُن،
تِهان اوري نِينهُن، ڇِنو آتَڻَ وارِئين.
(حسيني، ٢ ـ ١٢)

(٥٣)

نَڪي آهيُون ڇُهڙا، نڪي آهيون چورَ،
هانگاما ۾ هورَ، ڪُتا! ڪَرِئين ڪِن تي؟
(معذوري، ١ ـ ٥)

(٥٤)

نَڪي ٿِيان سَڳَ ۾، نَڪي سَڳيٽِي،
آهِيان ڪَميٽِي، ذاتِ پَروچيءَ نہ جُڙان.
(حسيني، ١١ ـ ١٧)

(٥٥)

نَڪي تي ڄڻان! نَڪي مُئي آهِيان!
ساڄَنَ! ساهُ ڏِيان، توڪي سارِيو، سُپِرين!
(حسيني، ٩ ـ ١٨)

(٥٦)

نَڪي رُنَّ واريُون، نَڪي اوسارين،
مُنهين ڪي مارِين، مُنهين سَندا ڏُکڙا.
(حسيني، ٦ ـ ١٩)

(٥٧)

نَڪي طَعامُ تُنبَڙِيُن ۾، نَڪي ڳَبرِن،
مُون پڻ مُلان تِـنِ، حاصُلُ ڪي حالُ ڪَيو.
(حسيني، ٩ ـ ٥٣)

(٥٨)

نہ ڪي ڪَتَّنِ پاڻَ سين، نَڪو ساٿُنِ پاڻُ،
اَهڙو جن اُهُڃاڻُ، آئُون نہ ڄنِّدي اُنِ ري.
(رامڪلي، ١ ـ ٣٦)

Gul Hayat Institute

(٥٩)

نَکي نَمَنِ ناٿ کي، ناٿ نہ نمائين،
جاتا ڪَنِ نہ جوڳَ کي، جوڳُ نہ جھارينِ،
آديسِي آٽِينِ، اُهجاٽِيُون اَلماسَ جُون.

(رامڪلي، ٦ ـ ٨)

(٦٠)

نہ ڪي هو پانهَڙِينِ ۾، نہ ڪي ڳِرِ هُومِ،
نہ مُون، سِينڌِ نہ سُرمو، نہ سِينگارُ ڪَيومِ،
تيلانهُ ڪانڌُ سَندومِ، رُکوئِي رَءِ ڳِڙِي.

(ليلا چنيسر، ١ ـ ١٠)

(٦١)

نہ ڪلَنِ، نہ کينِ کي، نَکي ڳالهائين،
ڪَنهن جَنهن ۾ آهِين، سا پَرِ پَروڙِنُ ڏاکڙو.

(رامڪلي، ٩ ـ ٣٩)

(٦٢)

نَندو، تان ڪوهُ؟ پَرَ وکين آهي وِترو،
وَجيو ڪاڪِ ڪَنڌِنِ ۾، پَهَسَ پَکيءَ جِتَّن پوءِ،
اِنَ ڪُرَ سَندو ڪوءِ، مَيو ماڻو نہ ٿئي.

(مومل راڻو، ٢ ـ ١٣)

(٦٣)

نَنگا آهِيُون نِڳِيا، اَسِين مارُو لوڪَ،
ٿَرَ کي پاڻيون ٿوڪَ، جو ڏِکَ ڏاتِيڙَنِ جي.

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ٣٢)

(٦٤)

نَنگرَ جان نہ ڪَتِنِ، واڻهُ وَهلي نِڪري،
مَڃڻُ ڏِيہ وِڃِن، نازِيُون پُوري ناڪُٺا.

(سامونڊي، ١ ـ ٥)

(٦٥)

نَنگرَ ۾ نازِيُون، پَڳَهَ ڪٽِي پَنڌ ٿيا،
بَندَرَ بازارِيُون، سُڃا سامُونڊين ري.

(سامونڊي، ١ ـ ٦)

(٦٦)

نَنگرَئُون نيٽِين، مَنُ اولِيءَ نہ اوهري،
سَباجهين سيٽِين، پائي ڳُنَّ ڳِهيو هِنئُون.

(سامونڊي، ١ ـ ٧)

(٦٧)

نہ گِندا، نہ گَبَري، نہ ڪَچِين ڪاڇوٽي،
سامِيُنِ ڀاري سُجَ ۾، بابُنِ باهوٽي،
جوڳِي جَبرُوتي، وَڃائي واٽَ ٿِيا.

(رامڪلي، ٩ ـ ٥)

(٦٨)

نہ گِندا، نہ گَبَري، نہ لانگوٽِي لِکَ،
جيڏَنهِن پَرِينِ وِکَ، تيڏَنهِن صاحِبُ سامُهون.

(رامڪلي، ٩ ـ ٢)

(٦٩)

نہ گِندا، نہ گَبَري، نہ لانگوٽي لِيڙَ،
جيڏَنهِن ڪَرِينِ پِيڙَ، تيڏَنهِن صاحِبُ سامُهون.

(رامڪلي، ٩ ـ ٣)

(٧٠)

نہ گِندا، نہ گَبَري، نہ لانگوٽي لِينگَ،
پُنگا جِنين پِينگَ، صاحِبُ تِنين سامُهون.

(رامڪلي، ٩ ـ ٤)

(٧١)

نِڳِيا ناسُوتان، مَتِياڻُون مَلَڪُوتَ ڏي
جوڳِي جَبرُوتان، وَڃائي واٽَ ٿِيا

(رامڪلي، ٥ ـ ١٥)

Gul Hayat Institute

(٧٢)

نہ مُون ناناٽيان ڪَٽيو، نڪي ڏاڏاٽيان،
پِرينِ جي پاران، مُون سين وَڏائي وَڙَ ٿيا.
(سهڻي، ابيات متفرقہ ـ ١٢)

(٧٣)

نِمي ڪَمِي نهارِ تون، ڏُمر ڏولائو،
ٿِيءِ ساڃائو، جي اُٻِئين اِنهيءَ پيرَ تي.
(يمن ڪلياڻ، ٨ - ١٢)

(٧٤)

نِمي ڪَمِي نهارِ تون، ڏُمرُ وڏو ڏُکُ،
منجهان صبرَ سُکُ، جي سنوارئا! سمجهين.
(يمن ڪلياڻ، ٨ - ١١)

(٧٥)

نَنڊيان نَفعو ناهِ ڪو، وَڏي مَ وِساري،
مَجُوسي ماري، اَڪَبرَ ڏي اَچيج تُون.
(بلاول، ٣ ـ ٣)

(٧٦)

نہ وارِثُ، نہ وَلهو، نہ سَڱُ، نہ سِياڪو:
تو پُڇاڻا سُپِرين! آيُم اولاڪو،
پانڌِيا! پاراڪو، ڏِجان ڏاڻيءِ ڍولَ کي.
(مومل راڻو، ٦ ـ ١)

(٧٧)

نہ وَڏي، نہ وِڪِٽي: نہ ڪَٽي ۾ ڪاري،
اُهِجَ سُهجَ ساهِميُون، ڏُريان نہ ڏاري،
سا ٿِي پَرِ پاري، جا گهَرِ سَمي جي سَپَجي.
(ڪاموڏ، ١ ـ ١٨)

(٧٨)

نہ وَڏي، نہ وِڪِٽي، نہ ماري، نہ ڏاري،
ڪارو وِڏائين ڪُوهَ ۾، نِرتُون نِهاري،
سا ٿِي پَرِ پاري، جا گهَرِ سَمي جي سَپَجي.
(ڪاموڏ، ١ ـ ١٧)

(٧٩)

نُورِيءَ جي نَوازيو، ٿِيو تَماچِي تي،
گاڏِيءَ چاڙهي گَندِري، ماڙهو ڪَيو مي،
ڪِنجُهرِ چوُندا ڪي، تہ سَچُ سَيائِي ڳالهڙي.
(ڪاموڏ، ٢ ـ ٨)

(٨٠)

نُورِيءَ جي نِيازَ جو، عَجَبُ اَجهلُ هوءِ،
سَمو سِرُ سَيِنِ ۾، مي مُورِڇيو سوءِ،
اَچيو اُپِيَنِ پوءِ، حُجَّتَ پَڳِي راڻِيين.
(ڪاموڏ، ١ ـ ٢١)

(٨١)

نُوري ۽ نارِي، جوڳِيڙا جَهانَ ۾،
ٻَري جن ٻاري، آئُون نہ جِئَندي اُن رِي.
(رامڪلي، ١ ـ ١)

(٨٢)

نَوَ نيرَ پائي، جان مون هِنئڙو جهليو،
وِيڙهو چِنائي، پوئينءَ رات پِرينِ ڏي.
(ڪنيات، ٢ ـ ٣٩)

(٨٣)

نَوَ نِيرَ، ڏَهَ ڏاوَٽِيُون، پَنرهنَ پِئد پِياسِ،
جڏهن سجڻَ ياد پِياسِ، چِرڪَ چِنائين هيڪڙي.
(ڪنيات، ٢ ـ ٤٠)

Gul Hayat Institute

(٨٤)

نِھائِينءَ کان نِينھُن، سِکُ مُنھنجا سُپرِين!
سَڙِي سارو ڏِينھُن، ٻَھرِ ٻاڦَ نہ نِڪري.

(رپ، ٢ـ ١٥)

(٨٥)

نَئُون نِياپو آيو، راتِي مُلان راتِ،
لَڌِيسُون، لَطِيفُ چئي، ڪَنان ڏاتَرَ ڏاتِ،
ڪَھڙِي پُڇِين ذاتِ؟ جي آيا، سي اَگھِيا.

(مومل راڻو، ٩ ـ ٥)

(٨٦)

نيرانا ئِي نيڻَ، نيئِي آڇ پِرِيَنِ کي،
سَتَرِ ڪاڏا کيڻَ، جُ ڏِنو مُنھَن مَحبُوبَ جو.

(آسا، ٢ ـ ٥)

(٨٧)

نيرُ نہ لَھي نِينھَن جو، لُهَ جا لَھي وِيا،
مارُن ڏاران ماڙِيين، ڏُھلا ڏِينھَن ٿِيا،
ڏيھي ڏُورِ وِيا، ڏِيان ڏوراپا ڪِنِ کي؟

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٤٣)

(٨٨)

نيرُ نہ لھي نِينھَن جو، لُهَ جا وِيا لَھي،
ڪُنجيُون جي قُفُلَنِ جُون، سيٽَنِ ھَٿَ سَھي،
وِيڙا راجَ رَھي، ڏِيان ڏوراپا ڪِنِ کي؟

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٤٢)

(٨٩)

نيِنھَن مَ نالو ڳِنُ، پِرِيتَڙي پيرَ پِيا،
سُوَرَنِ ساڻُ مَ چِنُ، وِرِهُ وِھائِج وِترو.

(حسيني، ١٢ ـ ٤٦)

(٩٠)

نِينھُن نِھائِينءَ جان، ڍَڪِيو ڪوھُ نہ ڍِڪِئين؟
جَرَ جيري چِڏِي، تہ ڪِئَن پچَندا تانءَ؟
سَندِي ڪُنڀاران، ڪَنِ ڪَريجا ڳالھَڙِي.

(رپ، ٢ ـ ١٣)

(٩١)

نِينھُن نِھائِينءَ جِئَن، ڍَڪِيو ڪوھُ نہ ڍِڪِئين؟
جَرَ جيري چِڏِي، تہ رَچَ پچَندا ڪِئَن؟
تُون پڻ ڪَريج تِئَن، جِئَن ڪُنڀارَ ڪَرِن ڪَمَ سين.

(رپ، ٢ ـ ١٤)

(٩٢)

نيڻَ جي نِھارِين، سي اَجُ نہ اوٺي آئيا،
ھَنجُون نہ ھارِين، پاٽي پُنھُونءَ جامَ ري.

(ڏھر، ٢ ـ ١٢)

(٩٣)

نيڻَ سَقيلا سُپرِين، پِنُورَ پِرُون پالا،
چِڪِيا ڦَٽَ فِراقَ جا، اَندَرَ ۾ آلا،
سو يارُ ميڙِئين يالا! جَنھنجيءَ صُحبَتَ ڪاڻ سِڪي ھِنئُون.

(بروو سنڌي، ٢ ـ ٩)

(٩٤)

نيڻَ نہ نِنڊُون ڪَنِ، پَکو آرسُ اَکِيين،
اُجھاميو پَرَنِ، توکي سارِيو، سُپِرِين!

(رپ، ٢ ـ ٥)

(٩٥)

نيڻَ نِھاري مُنھنجا، رَتُ ٿِيا روئي،
ڏُکَنِ جي ڏوئي، آھي ھَٿِ اَسُونھَن جي.

(ڏھر، ٢ ـ ١٥)

Gul Hayat Institute

(٩٦)

نينَ نِهاري مُنهنجا، روئِي ٽِيا رَتُ،
پُنهونءَ هوءِ پَهَتُ، تہ پارِي نِيَنِ پاڻَ سِين.

(ڏهر ٢ - ١٣)

(٩٧)

نينَ نِهاري مُنهنجا، روئي رَتُ ٽِيا،
جي هُتان هوتَ وِيا، سي اَچَنِ تان آجي ٿِيان.

(ڏهر ٢ - ١٤)

(٩٨)

نينَ نِهائينءَ جان، سُتي لوڪَ ڏِٺيان،
اُجهامِيو پَران، توکي سارِيو، سُپرِين!

(رپ ٢ - ١٦)

(٩٩)

نيڻين نَظَرَ نينهَن، جَڙُون جِتِ جَڙَنِ،
ساهُ اُنين تان صَدِقو، اَندَرُ سين عُضبَنِ،
لاهي تَنَ، لَطِيفُ چَئِي، اَنگَ پڻ آڇجَنِ،
قَلبُ قُرباني ڪَريان، مَتان دِلِ دوسَنِ،
هِنئين ۾ اَڪِيُنِ، ڦاهي ڪاڏي پِرينءَ لَءِ.

(آسا ٣ - ١٠)

(١٠٠)

نَيو بَڌِيو روءِ: اَڱڻِ جهوڪيو ڪَرهو،
ڪو چَنيسَرَ چوءِ: تہ لِيلا وِجي لَڏِيو.

(ليلا چنيسر ١ - ١٨)

وائي - ١

نَهين نَهين ميڏي وَسِ، وو! بنا دِلبَرَ هِيءَ دل ماندي.
سِڪان تي سَنگهارَ ڪي، باب نہ منهنجي بَسِ،
مون ڪي مَتِ ميهارَ جي، ڪانَ اَچي بي ڪَسِ،
دَردَ دَسي آهيان، دَردُ مُهين جو دَسِ،
سُڪُ نہ پُڇي سُهٽي، ڏُڪُ ڏُکيءَ کي ڏَسِ.

(سهڻي، ابيات متفرقہ - وائي ٣)

وائي - ٢

نيئي نيئي ڏيج،
اي اَدا! اَدا! ساٿي! پِرينءَ سَنيهو.
پيرين وِجهي هَٿڙا، زارِيُون زورِ ڪَريج،
ڪالهَ ڪُوماڻا گلڙا، سُڪا مَٿي سيجَ،
تو لَءِ هَنجُون هارِيان، هي جي مَنجهان هيجَ،
جِئَن تو پيرو نہ ڪِيو، تِئَن ماءَ مُئي سُٽيج،
نماڻيءَ جي نِجهري، پيهي تُون پُڇيج،
اَهُڪيءَ، عَبدُاللَّطِيفُ چَئِي، اَچي آڏَرَ ڏيج.

(مومل راڻو، ٦ - وائي)

Gul Hayat Institute

و

(۱)

واڄٽَ ويراڳِيُنِ جا، مُون وَٽِ وَڏو مالُ،
مَقالان مَھَندِ ٿِيا، ڪونھي وَٽِنِ قالُ،
حاصُلَ جنين حالُ، آئُون نہ جِتَندِي اُنِ ري.

(رامڪلي، ۱ ـ ۹)

(۲)

واڄٽَ ويراڳِيُنِ جا، مُون وَٽِ وَڏِي وَٿَ،
سونُ سَپوئِي سِڳيُون، پَسي ڪِينَ مَ ڪَٿَ،
ويساھي ويلَ ڪَنھين، پُورَبِ ويندو پَٿَ،
هَلُ! ڪَنيائون هَٿُ، آئُون نہ جِتَندِي اُنِ ري.

(رامڪلي، ۱ ـ ۸)

(۳)

واجھائي وَطَنَ کي، آئُون جي هِتِ مُياسِ،
گورَ مُنھنجِي، سُومِرا! ڪَج پَنوَهارَنِ پاسِ،
ڏج ڏاڏاٽي ڏيہَ جي، مَنجھان وَلڙِيُنِ واسِ،
مُيائِي جِياسِ، جي وَڃي مَڙهُ مَلِيرَ ڏي.

(مارئي، ۶ ـ ۱۴)

(۴)

واجھائي وَطَنَ کي، ساري ڏِيان ساهُ،
بُتُ مُنھنجو بَندَ ۾، قَيدِ مَ ڪَرِيجاهُ،
پَرڏيھياڻِي پِرِينءَ ري، ڏارَ مَ ڏَرِيجاهُ،
ٿَڏِي وَسائِجانءِ ٿَرَنِ جِي، مِٽِي مُئِيءَ مَٿاهُ،
جي پويون ٿِئي پَساهُ، تہ نِجانءِ مَڙهُ مَلِيرَ ڏي.

(مارئي، ۶ ـ ۱۲)

(۵)

واجھائي وَطَنَ کي، ساري ڏِيان ساهُ،
هِيُ سِرُ سازِيہَ سامُھون، مُنھنجو نِج مِيان!
مُقامِياڻِي مارُئِين، وَڃِي ٿَرَ ٿِيان!
مُيائِي جِيان، جي وَڃي مڙهُ مَلِيرَ ڏي.

(مارئي، ۶ ـ ۱۳)

(۶)

وارو! مُون وَٽاهُ! ڪا سُڌِ سُونھَپَ جي نہ ڏيو؟
اِيَ اِهائي ڳالھڙي، شَجَرَ! سُٽيجاهُ،
چوٽِيءَ چاڙِيجاهُ، تہ مُوڙهيءَ کو مُنھَن ٿئي.

(معذوري، ۳ ـ ۷)

(۷)

وارو! مُون وَٽراهِ! ڪا سُڌِ سُونھَپَ جِي نہ ڏيو؟
وجھي وَراڪَنِ ۾، مَعذُورِ کي مَ مُنجھاءِ،
مَنجھان پانَ پيادِيُون، هادِي ٿِي هَلاءِ،
پِرِيان کي پَهچاءِ، تہ لَڳِي لوٺو نہ ٿِئين.

(معذوري، ۳ ـ ۸)

(۸)

وارو! مُون وَٽِڪارَ! ڪا سُڌِ سُونھَپَ جي نہ ڏيو؟
آهي اَسُونهِيُنِ جي، مَٿي تو مَيارَ،
وِڙهيا ويراڳِڻِ سين، لَڪَنِ جا لِيارَ،
ڪَرِيان ٿي ڪُوارَ، ڪَنڊَنِ ڪانڊيرَنِ جي.

(معذوري، ۳ ـ ۹)

(۹)

وارو! وَڄِنَ تا، سيڻَ ٿُنھنجا، سَئِي!
هَھڙا ٻاروچا، ڪِينَ لَهَنديِنءَ کي ٻِيا.

(حسيني، ۸ ـ ۹)

(۱۰)

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، آريچا اَڳلامَ
آندائُون آرِيءَ جا، پُنھونءَ ڏِي پيغامَ
پَہُ ڪيائُون پانَ ۾، مُنھان مخفِي مامَ.

Gul Hayat Institute

سَنڀُورا ساٿ ڪٽِي، ويساهي وَرِيامَ،
ڪاڪِيُون! راتِ قِيامَ، جيڏِيُون! جَتَ ڪَري وِيا!
(ديسي، ٤ـ١)

(١١)

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، جابِرَ ڪَري جور،
بيدي ٿِيو ٻَنڀورُ، حَشَرُ ڪَري هَليا!
(ديسي، ٤ـ٢)

(١٢)

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، جوري سين جابِرَ،
صَبُرُ ڪَئَن صابِرَ، اَچِي عَجِيبَن ري؟
(ديسي، ٤ـ٥)

(١٣)

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، ڏاڙهِيءَ ٻَنيا ڏيرَ،
ڏِينديَس ڏاڍين ڏُونگرين، اَنين لَءِ اُلِيرَ،
ڪيچِ پهچي ڪيرَ؟ وِجِنَ سين وَسُ ڪَريان.
(ديسي، ٤ـ٦)

(١٤)

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، ڏيرَ ڪَري ڏورو،
ساجَنِ رِءَ، سَرِتِيُون! آتَنُ اَڏورو،
نِيَ سين نِسورو، حَشَرُ ڪَري هَليا!
(ديسي، ٤ـ٤)

(١٥)

وارو! وَرُ وَنِي وِيا، ڪَري ڏيرَ ڏَمَرُ،
هاڻي ٿِيو حَشَرُ، پُنا قَولَ قِيامَ جا!
(ديسي، ٤ـ٣)

(١٦)

وارو! ويراڳِيُنِ ڪي، ويلَ مَ وِساريج،
قَدَمَ ڪاپِڙِيُنِ جا، لِيلائي لَهيج،
پِيرَتَ پَسِيو پَٽَ جي، وَجَنَّ ڪي وَجيج،
راتو ڏِينهَن رِڙهيج، آئُون نه جِتَندي اُن ري.
(رامڪلي، ١ـ٦)

(١٧)

واري، وَرائي: تو پنهنجا نه ڪَيا؟
پوري! رَنجائي، هُوندَ نه پيئِينءَ هيتِري.
(حسيني، ٨ـ١٠)

(١٨)

واقِف نه وَٽِڪارَ جي، اَڳُ نه ڏِيهُ ڏِنومِ،
ڏُونگَرَ ڏوراپَن سين، ڪاتِيءَ رِءَ ڪُٺومِ،
جيلان مُحِبُ منومِ، تي چُلُون ڪَريان چِپَرِين.
(سسئي آبري، ٢ـ٥)

(١٩)

واقِفِ نه وَٽِڪارَ جي، بارِي سُجَنِ بَرَ،
وَرُ، وَسِيلا! سُپِرِين! تَڪِيَسِ ڏوري ٿَرَ،
لَهجِ، لَعَلُ! لَطِيفُ چَئِي، ڪانڌ! مُئِيءَ جِي ڪَرَ،
وِلَهِي ڪري، وَرَا! مَيُڻِ مارَڳِ ڇَڏِئين.
(سسئي آبري، ٢ـ٤)

(٢٠)

واقُفُ نه وَٽِڪارَ جي، پاٽي ڪَنيُمِ نه پاءُ،
جَبَلُ جلدايُون ڪري، تڪَ ڏيڪاري تاءُ،
لَڳِي لُڪَ، لَطِيفُ چَئِي، مَعذُورِنِ مَٽاءُ،
اُتي اوڏُو آءُ، جِتِ، هوتَ! هيڪلي آهيان.
(سسئي آبري، ٢ـ٦)

(٢١)

واقُفُ نه وَٽِڪارَ جي، جِتِ جَبَلُ جوراٽو،
اُتي عَبدُاللطِيفُ چَئِي، سُڄِي سَفَرُ سَتاٽو،
پَهريون ئي پاٽو، سَوَلو ڪَرِئين ساٿَ جو.
(سسئي آبري، ٢ـ٧)

Gul Hayat Institute

(۲۲)

واکو هَڏِ مَ لاهِ، سَڏَن مَٿي سَڏڙا،
مانَ تُنهنجِي ڪاءِ، سَگَرَ ۾ سارَ ٿئي!

(حسيني، ١٠ـ ٣)

(۲۳)

واڪِيو واڪِيو وڪَ، پاپوهيو پيرُ ڪَٽي،
سي نہ چَڙهنديُون ڏِڪَ، موڙِي پيرُ، مَرَنِ جي.

(حسيني، ١٠ـ ١)

(۲۴)

وانُئتِيُون ٿيُون وَرڪَنِ، اَجا سِڙهہ نہ پَڌرا،
سيئي ٿِيون مَرڪَنِ، جنِين سَندا آئيا.

(سامونڊي، ٢ـ ٢٠)

(۲۵)

وانءُ وِجي وائُٽِ، هِنئَڙا! ماڳُ پِرِيَنِ جو،
چُميو چُمُ چائُٽِ: هوءَ جا سَندي سَجَّٽِين.

(سامونڊي، ١ـ ٣٤)

(۲۶)

واهَڙَ! پِرِيُون مَ پاءِ، تو پڻ ليڪو ڏيٽو،
سَدا سانوڻَ ڏِينهَڙا، هِئَن نہ هُونداءِ،
وِهاڻِيءَ ويندءِ، اوَيَرَ اُتاهان لَهي.

(سهڻي، ٣ـ ١٩)

(۲۷)

واهُڙَ وَهَنِ نوان، اَجا وَهُ اَڳِي ٿيو،
گهَر وينيون گهَٽا ڪريو، سَرَتِيُون! سَگَ سَنوان،
صُورَتَ جا ساهَڙَ جِي، سا جي ڏِٺي آن،
هُونَدَ نہ پَليو مان، گهَڙو سڀ گهَڙا ڪَٽي.

(سهڻي، ١ـ ٣)

(۲۸)

واهُڙَ! وَهِين مَ شالَ، سُڪي ٻيلاٽِيُون ٿِئين!
پَسان تُنهنجي پيٽَ ۾، لاٽا، لُوٽَ، لِيارَ،
جِنهن تو سَڀ چِمارَ، آسائِتِيُون ٻوڙِيُون.

(سهڻي، ٣ـ ٢٠)

(۲۹)

واهُندان وِڃُون ٿِيُون، ڪِڙِيُون ڏِنهن ڪَنِياتَ،
ڪُنڍيُون ڪاهي گَسِ ڪَرِيو، وَڃُون ڪَرِيو واٽَ،
سَنگهارَن سُڪُ ٿِيو، لَٿِي اَڄُ اُساتَ،
جُهڙُ ڦُڙَ ڏيئي جهاتَ، پُسائِينديُون پَٽِيُون.

(سارنگ، ٤ـ ٢)

(۳۰)

واءَ! وِڄاءِ مَ سو، پُنِيءَ جنهن پَنڌُ ڪريان،
چِٽا! چِپَرِ پرينءَ جو، پيرُ پَرِنيان تو،
بَرِ بورائو جو: سو لِڳِي مَتان لَٿئين!

(سسئي آبري، ٩ـ ٣)

(۳۱)

واءَ وِڄايُمِ ڪالَ، پُنيءَ جنهن پَنڌُ ڪَريان،
وِڃِنُ مُون وانٺي پيو، هوتَنِ ڪارڻ حالَ،
جَبَلُ ڏورِيان جالَ، ڪارڻِ پيرَ پُنهونءَ جي.

(سسئي آبري، ٩ـ ٤)

(۳۲)

وائي واري ونگُڙي، ٻولي ٻِي نہ ڪَنِ،
آلا! ڪيچَ ڏِٺِيَنِ، مُون سين پوءِ مَ مامِرو!

(حسيني، ٨ـ ١٥)

(۳۳)

وٹُ وِيمي جوجي لَهين، تہ ٻِي ڪارِ نہ ڪَرِئين ڪا،
سا پَروڙِج ڳالهڙِي، وَٽجارَن وٽان،
موتِي جن هٽان، آنڊءِ گهٽي اَدَبَ سين.

(سريراڳ، ٤ـ ٦)

Gul Hayat Institute

(۳۴)

وَتِ سورِيندي، وَلِها! ويو تيلُ بَري،
موٽُ، مُسافِرَ سُپِرين! چانگي تي چڙهي،
راٽي لاءِ رَڙِي، ويئي وِهامي راتڙي.

(مومل راڻو، ۴ ـ ۴)

(۳۵)

وَتِـنِ وينِي آهيان، ڏِسيو كِينَ ڏِسانِ،
جَنهِن جهوئِي ناهِ كِي، سا كا سُونهَن سَندِيانَ،
پَسِيو كِينَ پَسانِ، آئُون نـہ جِئَندي اُنِ ري.

(رامكلي، ۱ ـ ۲۴)

(۳۶)

وَتَ وَتَ وِتيِءِ مِر، مَتَ مَتَ مَنڌُ پيو،
قدر كيفَ كلال جو، پياكَن پيو،
اَچِن دُرسُ دكان تي، كَنڌَ قبول كيو،
سُرها سِرُ ڏيو، چَكَن سُركَ سيڌُ چَئِي.

(يمن كلياڻ، ۴ ـ ۲۱)

(۳۷)

وَتي سيٺَ سُوَتَ، پاءِ پنهنجي كَرَهي،
وَليُون واسَ وَرَنيُون، پَهرِيُون مَٿي پَٽَ،
چانگي چَكِي چَٽَ، تـہ پوءِ نـہ رهندو پيُد ري.

(كنيات، ۲ ـ ۳۰)

(۳۸)

وَنيِيو وَجِج واٽَ، كَنڌُ مَ قيرج كيڏهين،
لوٽي قيرَ لَپاٽَ، لَگَنديِءِ، لَطِيفُ چَئِي.

(مومل راڻو، ۵ ـ ۲)

(۳۹)

وَجائِي واٽَ ٿِيا، جوڳِي جُڳائِي،
هُئا جي هاٽي، آئُون نـہ جِئَندي اُنِ ري.

(رامكلي، ۱ ـ ۴۲)

(۴۰)

وِچِڙِيُنِ وِيسَ كَيا، موتِي آئِي مُندَ،
اَكِيُون اَباٽَنِ ڏي، بَسِ نـہ كَرِن بُندَ،
هِيئَّن نـہ ٿِيَسِ هُندَ، جي كَرَ لَڏائُون كَڏهِين.

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ۲۲)

(۴۱)

وِجُون وَسَنَ آئِيُون، سارَنگُ سِينگاري،
اُجِيا لَكَّ، لَطِيفُ چَئِي، پَلَرَ پياري،
وِچِڙِيُنِ واري، كَٽي كَعبي تي كَرَ نائِيا.

(سارنگ، ۱ ـ ۱۸)

(۴۲)

وجهج واتارُّئَن تي، ميخاني جي ماكَ،
ٿيندي سُڌ سپكنهين، هنڌ هنڌ پوندي هاكَ،
پِرهہ جا پياكَ، جُہ سي اَكُڻِ آئِيا.

(يمن كلياڻ، ۴ ـ ۱۱)

(۴۳)

وجهُ وَڏَندِي وِكَ، مَچُڻِ لِكَ لَكائِيين،
ڏُكُ تنين كي ڏِكَ، حُبَّ جنِين كي هوتَ جو.

(حسيني، ۱۰ ـ ۲)

(۴۴)

وِجان كِينَ وَري، هُونڌَ رَءَ چَئِي رَهِي رَهان،
ڏُونهيِنءَ پاسي دوسَ جي، ماڳِهين پَٽان مَري،
صوُرَتَ نـہ سُنهن كا، كِيَسِ چِتَ چَرِي،
وصالان فِراقَ جِي، سُڄي ڳالهِ ڳَرِي،
تيلاهِين تَرِي، مُنهن ڳِنيو موتيو وِجان.

(سهڻي، ۹ ـ ۲)

(۴۵)

وَجَنِ مَ وِينجهارَ! پاٽِيتَ جي پَرَكَٽا،
كَنِيرُ پايو اَكِئين، لَهَنِ سپكنهن سارَ،

Gul Hayat Institute

موتيءَ جي مِزاجَ جو، قَدرُ مَنجهہِ ڪِنارَ،
صَرافَنِئُون ڏارَ، ماڻڪَ مُلاحظو ٿئي!
(سريراڳ، ۴ ـ ١٣)

(۴٦)

وَڄَڻُ تو واري، پُرَنُ پُنهونءَ پُٺِ ۾،
ڪَرَهَ ڪوهِياري، سُتي تو سَپِ وِيا.
(حسيني، ١٢ ـ ٣۵)

(۴٧)

وَڃو سَپِ موتي، اَئين جي وَرَنِ وارِيُون،
ڪانَ هَلندي ڪيچَ ڏي، ڪَريو مَ ڪوتي،
ڪَڍِيَمِ ڪاچوتي، وِڌمِ جوڳُ جتنِ لَءِ.
(سسئي آبري، ۴ ـ ٩)

(۴٨)

وڃو سَپِ وَري، اَئِين جي وَرَنِ وارِيُون،
ڦوڙائي فِراقَ جي، سُڃي ڳالهِ ڳري،
ٻُنيان جنِ ٻَرِي، ڏُونگَرَ سي ڏُورِينديُون.
(سسئي آبري، ۴ ـ ٨)

(۴٩)

وَڃي رَسُ وَڃَڻَ کي، وَڃَڻُ پڻ وڃاءِ،
لوڪان پاڻُ لِڪاءِ، لِڪان پڻ لڪيج تُون.
(آسا، ۴ ـ ۵)

(۵٠)

وَڃين ڇو وَڻڪارِ؟ هِتِ نہ ڳولئين هوتَ کي،
لِڪو ڪِينَ، لَطِيفُ چئي، ٻاروچو ٻئي پارِ،
ٿِيُ سَتِي، ٻَڌُ سَندرو، پِرتِ پُنهونءَ سين پارِ،
نائي نيڻَ نِهارِ، تو ۾ ديرو دوستَ جو.
(سسئي آبري، ٣ ـ ٩)

(۵١)

وَڃِين نہ پيهي، پُٺَنِ لَءِ پاتارَ ۾؟
ڪَنڌِيءَ ۾ ڪيهي، هاجَ ٿُنهنجي هَنجَڙا؟
(ڪارايل، ١ ـ ۴)

(۵٢)

وڃيئي وِسرِي شال! جو تون سودو سِڪِيو،
اَڃا آئين ڪالَ، پڻ تو سَفرِ سَنبهِين!
(سامونڊي، ١ ـ ١٩)

(۵٣)

وڇينءَ جان ويهي، جَرَ پلؤ پائِيان،
"ٽَڙَ پيڙا! گهرِ سُپرِينِ!" اوسَہِ اِيَ پيئي،
جَئن وَڻجارو سيڻ وَڪَرِين، سَرها سيئي،
حُرمَتَ ساڻُ حَبِيبَ جي، سُونگيا نہ سيئِي،
پاٽِهين اُوءِ پيهِي، ڪَنڌَ ڪيڙائُو آئِيا.
(سريراڳ، ۵ ـ ١٢)

(۵۴)

وڇينءَ وينا رَهَنِ، سانجهِيءَ رَهَنِ سُمهي،
ٻُڪَ مَرَندي ٻِڪِيا، ڪَنهن ڪان ڪِينَ گهُرَنِ،
پيٽَ نہ هيرِيائُون پانهنجا، چوريَ ساڻُ چَسَنِ،
ڦَڪِي فَقِيرَنِ، ماڳِيان پِنِي ماڻَ جِي.
(رامڪلي، ٧ ـ ٨)

(۵۵)

وِڇينءَ وينا هُونِ، سانجهيءَ رَهَنِ سُمهي،
مَهيسي مُنهَن پانهنجو، ڏاران ڏوڙَ نہ ڏُونِ،
وهاٽيءَ واڻِنِ تي، پاسا ڪوڙيو پُونَ،
ڪَنهنکي لِڱَنِ نہ ڇُونِ، تہ آسِين آديسي آهِيُونِ.
(رامڪلي، ٧ ـ ٧)

Gul Hayat Institute

(٥٦)

وڇينءَ ويراڳيُنِ جي، مَتي ڪَٽيچَ ڪُوڪَ،
مُحَبَتي مَلُوڪَ، سارَيي سِڪَ سَنا ڪَيا.

(پورب، ٢ـ٣)

(٥٧)

وَڇنِ سين ويني، سُورَ وِياڇي سُهٽي،
آن ڪا تي ڏيني، مينهُنِ جي ميهارَ سين؟

(سهڻي، ٤ـ١٢)

(٥٨)

وحدتان ڪثرت ٿي، ڪثرت وحدت ڪُلُ،
حق حقيقي هيڪڙو، ٻوليءِ ٻيءِ مَ ڀُلُ،
هو هُلاچو هُلُ، باالله سَندو سڄڻين.

(ڪلياڻ، ١ـ١٥)

(٥٩)

وَحدَہٗ جي وِديا، اِلَّاالله اَڏَ ڪيا،
مُحَمَّدُ رَسُولُ چئي، مسلمان ٿيا،
عاشق، عبداللّطيف چئي، اِنهين پَہِ پيا،
تيلان ڏٺيءَ ڏُٺا، جيلان ويا وحدت گڏجي.

(ڪلياڻ، ١ـ٨)

(٦٠)

وَحدَہٗ جي وِديا، اِلَّاالله سين اورينِ،
هِنيُون حقيقت گَڏيو، طريقت تورِينِ،
معرفت جي مانَ سين، ڏيساندر ڏورينِ،
سُڪ نہ سُتا ڪَڏهين، ويهي نہ ووڙينِ،
ڪُلَهنِئُون ڪورينِ، عاشِقَ، عبداللّطيف چئي.

(ڪلياڻ، ١ـ٧)

(٦١)

وَحدَہٗ جي وَديا، ڪيا اِلَّاالله اَڏَ،
سي ڏڙ پَسي سَڏَ، ڪنهن آياڳيءَ نہ ٿئي.

(ڪلياڻ، ١ـ٩)

(٦٢)

وَحدَہٗ لاشَرِيڪَ لَہٗ، اِهو وهائج وِيُ،
ڪَتين جي هارَئِيَين، هندَ تُنهنجو هِيُ،
پاٽان چوندءِ، پِيُ، پيري جام جَنَّت جو.

(ڪلياڻ، ١ـ١١)

(٦٣)

وَحدَہٗ لاشَرِيڪَ لَہٗ، اِيُ هيڪڙائِيءَ حَقُ،
ٻيائِيءَ ڪَي ٻَڪُ، جن وِڌو، سي وِرسيا.

(ڪلياڻ، ١ـ١٢)

(٦٤)

وَحدَہٗ لاشَرِيڪَ لَہٗ، ٻُڌءِ نہ ٻوڙا،
ڪِ تو ڪَنين نہ سُئا، جي گهَٽَ اَندر گهوڙا،
ڳاَڙيندين ڳوڙها، جت شاهد ٿِيندَءِ سامُهان.

(ڪلياڻ، ١ـ١٠)

(٦٥)

وحدَہٗ لا شَرِيڪَ لَہٗ، جان تو چئين اِيئن،
تان مَڃُ مُحَمَّدُ ڪارَڻِي، نِرتُون منجهان نِينهَن،
تان تون وڃيو ڪِيئَن، نائين سِرُ ٻين ڪي؟

(ڪلياڻ، ١ـ٢)

(٦٦)

وَحدَہٗ لاشَرِيڪَ لَہٗ، جڏهن چيو جنِ،
تن مڃيو مُحَمَّدُ ڪارَڻِي، هيجان سانُ هِنيَنِ،
تَڏهن منجهان تن، اَوتَڙ ڪونہ اوليو.

(ڪلياڻ، ١ـ٣)

(٦٧)

وَحدَہٗ لاشَرِيڪَ لَہٗ، جن اُتوسين ايمانَ،
تن مڃيو مُحَمَّدُ ڪارَڻِي، قَلبَ سانُ لِسانَ،
اُوءِ فائِقَ ۾ فرمانَ، اَوتَڙ ڪنهن نہ اوليا.

(ڪلياڻ، ١ـ٤)

Gul Hayat Institute

(٦٨)

’وَحدَهٗ‘ وائِي، چَڙهندي چَيائِين،
سو لُڙ لَنگهيائِين، جِتي پارَکَ پَکِيان.

(ڪارايل، ١ ـ ١)

(٦٩)

وَڏو ڪيمَ وَٽاهُ! اُونچا ڏُونگَرا! مَ ٽِيو،
ٽِمو مَ نيٽاهُ! تہ پيرُ نِهاريان پِرينءَ جو.

(معذوري، ٣ ـ ٦)

(٧٠)

وَڏا وَنَ وِٽِڪارَ جا، جِتِ جاٿُو جَمَرَ جَرَ،
ڪوسا تَپِن ڪَڪرا، ٻي دَمِ دَمِ تَپي ڏَرَ،
ويچاري ڏئي وَرَ، پيرُ نہ لَهي پِرينءَ جو.

(سسئي آبري، ٢ ـ ٨)

(٧١)

وَڏا وَنَ وَٽِڪارَ جا، جِتِ نانگَ سُجَنِ نيلا،
اُتي عَبدُاللّطيفُ چئي، ڪيا هيڪِلِيُن حيلا،
جِتِ ڪُڙمَ نہ قَبِيلا، اُتِ رَسج، رَهبَرا! راهَ ۾.

(سسئي آبري، ٢ ـ ٩)

(٧٢)

وَڏ ڦُڙو ۽ واءُ، ڪَرهي ڪاڏو ڪوڙيو،
ڪوءِ! ٻَنِ! ٻَلاٽِيان! اولاٽيو نہ اُٿِيي.

(ڪنيات، ٢ ـ ١١)

(٧٣)

وَڏو طالعُ تو، جِنَ لَڳِينءَ پيرِ پُنهونءَ جي،
سَسُئي! اِن سُتُونَ ڪي، رويو رويو رو،
ويني هِتِ مَ هو، هَلِين تہ هوتُ لَهِين.

(سسئي آبري، ٧ ـ ٧)

(٧٤)

وَڏي تان اِنَ واتَ ۾، ٻيلَپَ ٻِيائي،
آهي اُونداهيءَ جو، شِرڪُ سَهائي،
چِٽي چِٽائي، اَلِفَ جي عَينَڪَ ۾.

(آسا، ٤ ـ ١٣)

(٧٥)

وَڏيري هُياسِ، چَنيسَرَ جي راجَ ۾،
دائِيين، ٻائِيين، دَرٻانِين، پَرِ ۾ تي پُڇِياسِ،
دُهلين، دَمامين، نَقرين، تي وِچَ ۾ وهارِياس،
هُيَسِ دادُلِي دوسَنِ جي، ڪَٽي هلڪِي هارَ ڪَياسِ،
ٿِهان پوءِ ٿِياسِ، ڪانيارِي ڪانڊ جي.

(ليلا چنيسر، ٢ ـ ٩)

(٧٦)

وَڏيري هُياسِ، چَنيسَرَ جي راجَ ۾،
دُهلين دَمامين نَقرين، تي پَلپَلِ پُڇِياسِ،
ڍولي ڍِيلِيياس، ٿِيَسِ ڏُهاڳِڻِ ڏيہَ ۾!

(ليلا چنيسر، ٢ ـ ٨)

(٧٧)

وَڏيري هُياسِ، ميڙو مُون گهر سَرَتِيين،
هَٿَ ڇُهڻَ هارَ جي، ڪَڙي ڪانڊَ ٿِياسِ،
ڍولي ڍِيلِيياس، آيِمِ ڏَنءُ ڏُهاڳَ جو!

(ليلا چنيسر، ٢ ـ ٧)

(٧٨)

وَڏي سَگهہ سَنديءَ، ٻاجهِنِ پَرِيو آهِين،
مُون تان مَهَرَ مَ لاهِ، آئُون تُنهنجي آهِيان.

(ڏهر، ٢ ـ ٢١)

(٧٩)

وَڏي وَسَ هُئا، ٻاروچا ٻَنِيورَ ۾،
وِڃي ڏُورِ پِيا، سانگِيُن پُنيءَ سُپِرين.

(حسيني، ٥ ـ ٢)

Gul Hayat Institute

(٨٠)

وَڏي وَڳَر هيرُئِينِ، چُٽي نہ ٻِيَنِ ڳَڏُ،
ڪُونجَ ڪَرِيندي سَڏُ، ويئي وِهامي راتِڙي.

(ڏهر، ٤ ـ ٦)

(٨١)

”وَڍِ سِرُ، تِيُ سَرَهو، مَ ڪي آءُ، مَ ڳاءُ،
جاجِڪَ! تو مَٿاءُ، مُلڪُ مِڙيوئي گهورِيان.“

(سورٺ، ٤ ـ ٩)

(٨٢)

وَڍِي جِنِ وڍياسِ، وَري ويجَ ئِي سي ٿِيا،
ٽُرٽ ٻَڌائُون پَٽِيُون، روز ڪيائُون راسِ،
هِيئَڙا! تنين پاسِ، گهارِ تہ گهايَلُ نہ ٿِئين.

(يمن ڪلياڻ، ٢ ـ ١٢)

(٨٣)

وَڍِيَلِ تي وايُون ڪَري، ڪُتَلِ ڪُوڪاري،
هُنَ پَنَ پنهنجا سارِيا، هِيَ هنجُون هَڏَنِ لَءِ هاري.

(معذوري، ٦ ـ ١٩)

(٨٤)

وَڍِيءِ سي وادوڙِيا، رَٿُ نہ ڏِنو جِنِ،
موتُ قَبوليو تِنِ، ڏِنو جِن ڏُکِيءَ کي.

(معذوري، ٦ ـ ١٦)

(٨٥)

وَرُ اونداهِي راتِڙِي، ڪُوءِ چانڊُوٽِيءَ چاندڻ،
اوري ميهاران، مُنهن مَ پَسان ڪو پيو!

(سهڻي، ابيات متفرقہ ـ ١١)

(٨٦)

وَرُ اُهائِي وِيرَ، جِئَن ڏَنُ تَسي تَڙ آيو!
سَرَتِيُنِ ڏٺُ سَبِيلَ ڪيو، اَگَنِ ڍوئي ڍِيرَ،
هِنئون اُنِ جي هيرَ، تو جهجي جهروڪَنِ ۾!

(مارئي، ٨ ـ ٨)

(٨٧)

وَرُ سا سُجي ويڙهِ، جنهن ۾ سَجَڻُ هيڪڙو،
سو ماڳ ئي قيرِ، جِتي ڪورُ ڪُماڙُهئين.

(ڪاهوڙي، ٣ ـ ١٣)

(٨٨)

وَرُ سا ڪاري راتِ، جنهن ۾ راهَ ڳُمُ ٿئي،
نہ ڪا هُنِين جي تاتِ، هيءَ پڻ وَجي وِسِري.

(ڪاهوڙي، ٣ ـ ١٤)

(٨٩)

ور سين وجهيو ڪاڻ، ڪَرَ سين ڪَلَٽُ پائِيين،
پورِي! مُنڌَ اَچانِ، ڪَنَّ چِڏِيو تُہ ميڙِئين.

(ڏهر، ٣ ـ ٧)

(٩٠)

وَرُ سي وَطَنَ چائِيُون، صَحرا سَتُرُ جَنَ!
ڳولاڙا ۽ ڳگِرِيُون، اوچِنَ اَباٽَنِ،
ويڙهيا ڳهمَنِ وَلِيين، جهانگِي مَنجهِ جهنگِنِ،
مُون ڪي مارُوئَڙَنِ، سُجَ ڳَٽائِي سيجَ ۾!

(مارئي، ٣ ـ ١٥)

(٩١)

وَرُ لَکَنِ جي لوڏُ، گهوريا سُکَ پَنيورَ جا!
اَمڙ! جي تُون آڃِئين، سي ڪِم نہ اَچِنِ ڪوڏُ،
هِنئِين مُنهنجي هوڏُ، ٻَڌي پاروچِنِ سين.

(حسيني، ١٢ ـ ٣١)

(٩٢)

وَرَ ۾ ڪونهي وَرُ، ڏيرَنِ وَرُ وَڏو ڪيو،
نهاريندِيَسِ نِڪري، بوتَنِ ڪارَڻ بَرُ،
آڏو ٿَکَرَ ٿَرُ، مَتان روهَ رَتيُون ٿِئين!

(ديسي، ٣ ـ ٢١)

Gul Hayat Institute

(٩٣)

وَرَ! مَ وساريج، آهيان تُنهنجي آسري،
ڏاڍو ڏُونگَرَ جو سُڄي، سو لُطفئون لنگهائيج،
اُسري اُتـهين، ويرَا! تُون، آرِي جامَ اَچيج،
نماڻيءَ کي نُورَ سين، لالَنَ! لَڏائيج،
ظُلمَتَ جا زمين جِي، سا نِرمَلَ! نُورُ ڪَريج،
ڪامِلَ! ڪَنِ ڪَريـج، فَرِيادِيُون فَقيرِ جُون.
(ديسي، ٧ ـ ١٦)

(٩٤)

وَرَ وَراڪا وِچَ ۾، لَکين آڏا لَڪَ،
هُو جي آڏا حَقَ، سي ڪَندا ڪوهُ ڪَندِيُنِ کي؟
(ديسي، ٣ ـ ٢٢)

(٩٥)

وَريتيُون! وَرو، آئُون نـہ وَرندِي وَرَ ري،
جاڏي هِنَ جَبَلَ جو، تانگهيندِيَسِ تَرو،
جـَتَنِ ساڻُ ڌَرو، نيـنهُن نِبيرَڻُ نـہ ٿئي.
(سسئي آبري، ۴ ـ ٧)

(٩٦)

وري پُڇُ ويـٺيُنِ کي، سَندا پُنهونءَ پارَ،
ساڃَنُ سَيُ ڄمارَ، ڏُکِي! ڏورِج ڏيلَ ۾.
(سسئي آبري، ٣ ـ ٢)

(٩٧)

وَرِيو ويراڳيُنِ جو، ڪارِهين ڏينهن ڪَرَمُ،
جوڳِيُنِ جاتائُون پُنيُون، هَلِي وِيا حَرَمُ،
دائِمُ جهلِيو دَمُ، لِڪا پُنَّنِ لوڪَ ۾.
(رامڪلي، ٢ ـ ١١)

(٩٨)

وسريوم سبق! پهرين سٽَ نـہ سنيران!
اَڇا هيءُ وَرَقُ، هيءِ! مُطالع نـہ ٿيو!
(يمن ڪلياڻ، ٢ ـ ١٨)

(٩٩)

وَسَنِ ۽ وِهسَنِ، ڏيهاڙِي ڏِسَڻَ لَءِ،
جِتَنِ جِتَنِ پِرين پَسَنِ، تِتَنِ تِتَنِ نَشا نِينهَن جا.
(آسا، ٢ ـ ١٢)

(١٠٠)

وَسَنِ ۽ وِهسَنِ، ڏيهاڙِي ڏِسَڻَ لَءِ،
ڏِسي ڏِسِي آئِيُون، توءِ تَلاشُون ڪَنِ،
ڍاپيو نـہ ڍاپَنِ، پَسَڻَ مَنجهان پِرينءَ جي.
(آسا، ٢ ـ ١٣)

(١٠١)

وَسَڻُ اَکَڙيُنِ جِئَن، جي هُوندَ سِڪَئين، مينهَن!
تہ هُوندَ راتو ڏِينهَن، بَسِ بُوندَيَنئُون نـہ ڪَرِين.
(سارنگ، ١ ـ ٢٠)

(١٠٢)

وسہُ اِنهين ويڻَ کي، جِئَن دَعوتَ ڪِي داتاَ،
مَضمَضَہ واتا، وِجهُ تہ ڏيئِي واتَ ۾.
(بلاول، ١ ـ ١)

(١٠٣)

وَسي تَڏهِن وَسَ، مُندَ مِڙوئي مِينهَن جي،
ڪَتَرن ڪيتا ڇَڏِيا، جي مِڙيُون ٿي مَسَ،
گاياَ مَتي گَسَ، ڏُکَ نـہ ڪَندا ڏُبِرا.
(سارنگ، ١ ـ ١٩)

(١٠۴)

وَسي ساري راتِ، صُبحَ جو ساهُ ڪَٽي،
مَنجهيئي مِينهُن پِرِيُنِ جو، جي تَنَ ۾ هُويئي تاتِ،
تہ وِهاڻيءَ پِرِياتِ، هُوندَ بادَلُ بَسِ ٿي نـہ ڪَري.
(سارنگ، ۴ ـ ١١)

Gul Hayat Institute

(۱۰۵)

وَسي، وساٽِيُون، رَتو روئي پرينءَ کي؛
پيٺُون کَٽَن پَبَ ڏي، نَظَر نماٽِيُون،
سي ڪِئَن پيلياٽِيُون؟ جن ويندو هوتُ نہ وارِيو.
(حسيني، ۹ ـ ۱۱)

(۱۰۶)

وَسي، وَسي مِينهَن: جِنَن لَٽي وِيَيس ڪيہَ،
توءِ پِريان جي ڏيہَ، پيئي پُڇي خَبَرُون.
(حسيني، ۹ ـ ۱۲)

(۱۰۷)

وَصلُ تنهن وِڃائيو، سِيندِ سُرمي سيئَن،
سا لُونِي لِيلان جيئَن، مَٽِيو جنهن مِٽُ ڪِيو.
(معذوري، ۲ ـ ۶)

(۱۰۸)

وَطَنَ رِءَ ويهي، جي هِتِ گهارِيَمِ ڏِينهَڙا،
اُوءِ مارُو ڏِيندَمِ مُنهَن ۾، ڏاڏاڻا ڏيهي،
پَکَنِ ۾ پيهي، شَلَ مَحلَنِ جي مَرُ ڏُٺان!
(مارئي، ۱۰ ـ ۱۸)

(۱۰۹)

وَطَنُ مُون مَلِيرَ، قَضا آنديَسِ ڪوٽَ ۾،
چانگ پِٽَنديَسِ پرينءَ سين، پاٽَرُ جو پَنِيرُ،
هاجو ڪيو هَمِيرُ، بِاللہ نئي تو بَند ۾!
(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ۳)

(۱۱۰)

وَکَرُ ڏيرو ڏيرَ، پَرَ وهاڻو ويسرا،
کِنِين وهائي وَسُ ڪيو، وَکَرُ وَڏيءَ وِيرَ،
کِنِين گُهمندي سيرَ، وَکَرُ وکامي ويو.
(سريراڳ، ۳ ـ ۳)

(۱۱۱)

وَکَرُ سو وِهاءِ، جو پَئي پُراڻو نہ ٿئي،
ويچِيندي وِلاتَ ۾، ڏرو ٿئي نہ ضاءِ،
سا ڪا هَڙَ هَلاءِ، آڳِهِ جَنهنجي اُبهِين.
(سريراڳ، ۳ ـ ۴)

(۱۱۲)

وَکَرُ، وَڻجارا! پانَ پَرائو چاڙهيو،
اَڃي لَهرِيُون لڳيون، پيڙيءَ ٻپارا،
جاڳو جي، يارا! تہ تَڙِ تَوائي نہ ٿئي.
(سريراڳ، ۳ ـ ۱۵)

(۱۱۳)

وَکَرُ وهائين لونُ، رنگ ڪٿوريءَ گُهرين!
پُنگو تُنهنجو پَرِ تي، جِمَ ڳالهائين کُوڙ،
جِمَ وڃائين مُورُ، ڪَٽيو تُنهنجو گهوريو.
(سريراڳ، ۳ ـ ۲)

(۱۱۴)

وَکَرُ اُکيري، سَرُ ساريو سُورَ چَري،
جُهرِي جِهجَندي ڏِئي، سَنِيها کي سَڄَٽين.
(ڏهر، ۴ ـ ۲)

(۱۱۵)

وَکَرَ ڪَيو وَتَن، پرتِ نہ چِنَن پانَ ۾،
پَسو پَکيڙَن، مارُهنئان ميٺَ گهٽو.
(ڏهر، ۴ ـ ۵)

(۱۱۶)

وَکَرَ ۾ ولئي، ڪالَهہ تُنهنجي، ڪُونجَڙي،
سَرَ ۾ سارِيَنئي گهٽو، پيتَرُ ۽ پائي،
پَسين نہ قاهي، جا ماريءَ سَندي مَنَ ۾.
(ڏهر، ۴ ـ ۱۵)

Gul Hayat Institute

(۱۱۷)

وَڳَرُ وِساري، وِيئِينءَ ڪَئَن ماٺَ ڪَري؟
ڪِ تو نہ ماري، رُنُ جُهڻُ سَندي سَڄَڻين؟
(ڏهر، ۴ ـ ۳)

(۱۱۸)

وَڳَرَ وِيا وَهِي، ڪالهہَ تُنهنجا، ڪُونجڙي!
ڪَنديِنءَ ڪوهُ رَهِي، سَرَ ۾ سُپيرِيُن ري؟
(ڏهر، ۴ ـ ۴)

(۱۱۹)

وَڳَنڍُ وَرِي آئِيو، بَدُوُ بِي نِمازُ،
جِئَن تِـتِـرَ مَٿي بازُ، وَڳَندُ تِئَن سُرهاڻ تي.
(بلاول، ۴ ـ ۱۱)

(۱۲۰)

وَڳَنڍُ وَرِي آئِيو، بَدُوُ سين بَدبُوءِ،
خاوَندَا! ڏي خوشبُوءِ، تہ سُرهو ٿِيان، سُپرِين!
(بلاول، ۴ ـ ۵)

(۱۲۱)

وَڳَنڍُ وَرِي آئِيو، پِينارَنِئُون پوءِ،
مُحڪَمُ لَڳِسِ موچڙا، ذَرو نہ ڏِنُسِ جوءِ،
وِينو لِئِين چوءِ، تہ پيران پاسي نہ ٿِيان.
(بلاول، ۴ ـ ۲)

(۱۲۲)

وَڳَنڍُ وَرِي آئِيو، ڪِنو ٿِي ڪوجهو،
ڇَڏي نہ موزو، لَڳُسِ آرُ عَطارَ سين.
(بلاول، ۴ ـ ۶)

(۱۲۳)

وَڳَنڍُ وَرِي آئِيو، ڪوتـڙِيان ڪُلاٺُ،
سَندو ڪِرڙُ ڪاٺُ، هَڻُ نَرڳِيءَ ڪي نِڪَٽين.
(بلاول، ۴ ـ ۱۲)

(۱۲۴)

وَڳَنڍُ وَرِي آئِيو، نِسورو ٿِي نَرڳُ،
گَندا گُلابِي ڪَري، سَيِّدَ جو سَرڳُ،
عَطَرَ سين اورَڳُ، تہ هُئِين سَدائِين سُرهو.
(بلاول، ۴ ـ ۱۰)

(۱۲۵)

وَڳَنڍُ وَرِي آئِيو، وَسَنِ ڪِينَ وِڌوسِ،
گَندِي، مانِي، ماڳُ موچارو، پاسي پيرَ ٿِيوسِ.
(بلاول، ۴ ـ ۱)

(۱۲۶)

ولاڙِيو وَٽين چڙهي، اُونچَنِ مَٿي اَڄُ،
لالَنَ ڪارَڻِ لَڄُ، باسِيائين بردارَ جو.
(معذوري، ۷ ـ ۱۳)

(۱۲۷)

ولاڙِيو وَٽين چڙهي، پَسو سَگهہ سَندِياسِ،
اَڏيءَ وَجِيو اَڪُڙي، نَڪو پِيُ نہ ماسِ،
سوئِي سو سيٽاسِ، پَري پَڙاڏا ڪَري.
(معذوري، ۷ ـ ۱۵)

(۱۲۸)

ولاڙِيو وَٽين چڙهي، ڏاڍو ڏوري ڏورِ،
سُپيرِيان جي سُورِ، پَري پَڙاڏا ڪَري.
(معذوري، ۷ ـ ۱۶)

(۱۲۹)

ولاڙِيو وَٽين چڙهي، ڏِيو پَٽولي لانگَ،
ٽَارِيءَ ٽارِيءَ چانگَ، سَسُئِيءَ مورَ بَچَنِ جِئَن.
(معذوري، ۷ ـ ۱۴)

(۱۳۰)

ولاڙيو وَٽين چڙهي، رَئِي پَسِيو روءِ،
وِچان جو وِچُ پوءِ، سو ڪَنهن پَر ڪَهِي لاهِيان!
(معذوري، ۷ ـ ۱۲)

Gul Hayat Institute

(۱۳۱)

وِلاڙيو وَٽين چڙهي، ڳِجهن ٽِيندي ڳاهُ،
سَنُئيءَ سوريءَ چاڙهيو، پِريان لَءِ پَساهُ،
هو مِرُون، هِيُ ماهُ: ڪِينَ ڪميٽيءَ رَکيو.

(معذوري، ۷ ـ ۱۱)

(۱۳۲)

ولهُون، ويلا، واوَ، جوڳِيُنِ جهَلِيا جانِ ۾،
اَجهو رِءَ اَللهَ، ڪونهي ڪاپَڙِيُنِ جو.

(رامڪلي، ۵ ـ ۲۰)

(۱۳۳)

وِندُرِ جي وَجَنِ، سي مَرُ بَڌَنِ سَندِرا،
ٻِيُون ڪوهُ بَڌَنِ، چوڙيِ جي ڇڏيِنديُون.

(سسئي آبري، ۷ ـ ۲)

(۱۳۴)

وَنهيا ٽِيَنِ وَٽانَ، ڏوڪاهي هُٽَانِ جي!
اُوءِ پيٽِيُون ۽ پانَ، موٽي مارُنِ آڏِيا.

(مارئي، ابيات متفرقه ـ ۳۸)

(۱۳۵)

وَنئُن مَدِيني، مَڱَڻا! اَڪِيُون پيرَ ڪَري،
جِتي ماڙِڪي مُحَمَّدَ ميرَ جي، جَرڪِيو جوتِ ڪَري.

(ڏهر، ۲ ـ ۷)

(۱۳۶)

وَٽجارا! ويني، تو نه سَرَندي شاهَ رِيَ،
مَکِ پنهنجي مَکُڙي، چڱِي ڪر چيني،
پاسا پاڪَڙِين جا، سَمُنڊُ تو سيڪي،
جي لُنڊا ۾ ليڪي، وِيرِ وڙهندي تـِن سين.

(سريراڳ، ۳ ـ ۱۸)

(۱۳۷)

وَٽجارن واري، پِرهَ پَڳَهَ ڇوڙِيا،
ڪيڙائُو ڪاري، سَنِيُوڙا، سَيَدُ چئي.

(سامونڊي، ۳ ـ ۱۲)

(۱۳۸)

وَٽجارن وِري، پِرهَ پَڳَهَ ڇوڙِيا،
اولِيُون پَسي اِن جون، پيِڙَمِ ڳُجَ ڳري،
ويِنديس، ماءِ! مَري، ساري سامُونڊيُنِ کي.

(سامونڊي، ۳ ـ ۱۱)

(۱۳۹)

وَٽجاري جِي ماءِ، وَٽجارو نه پَلِئين؟
آيو بارهين ماهِ، پڻ تو سَفَرِ سَنبَهي!

(سامونڊي، ۳ ـ ۱۳)

(۱۴۰)

وَٽجاري ڪانڌاءِ، مُون وَرُ ويني گهارِيو!
لَڳِي اُتَـرَ واءُ، ڏولِيو هلڻَ جون ڪري.

(سامونڊي، ۳ ـ ۱۴)

(۱۴۱)

وَٽَنِ وينا ڪانگَ، وِچِين ٽِي ويلا ڪري،
گهڙِي گهڙو هَٿَ ڪري، سُڻِي سانجهيءَ بانگَ،
سيئِي ڏُونڌي سانگَ، جِتي ساهـڙُ سُپِرين.

(سهڻي، ۱ ـ ۱۰)

(۱۴۲)

ووڙِيَمِ سَبِ وَٽانَ، يارَ ڪارڻَ جَتَ جي،
'اَللهُ بِڪُلِّ شَيءٍ مُحِيطٌ'، اي آرياڻِيءَ اُهڃانَ،
سَبَ ۾ پُنهون پانَ، ڪِينهي بيو بَروچَ ريَ.

(سسئي آبري، ۵ ـ ۱۴)

Gul Hayat Institute

(١٤٣)

ووءِ! ووءِ! پڻ ويئي، رَنُنِ ڪارڻ جا هُئي،
پُنهونءَ کي پيئي، رُئندي ڪيرَ رَتَ ڦُڙا؟
(حسيني، ١٢ – ١٣)

(١٤٤)

’ووءِ! ووءِ!‘ ڪَندي وَتُ، مَچُڻ ’ووءِ!‘ وسارئين!
پاڻي هارِ مَ پڌرو، روءُ مَنجهان ئي رَتُ،
صَبُرُ وَڏو سَتُ، سِگها ميڙي سُپرين.
(حسيني، ١٢ – ١١)

(١٤٥)

ووءِ! ووءِ! وڏوڙا، ووءِ! ووءِ! وَڃَنِ نگيا،
مُون سانگِياڻيءَ جا سُپرين، سَچُ ڪِ سَنيُوڙا؟
لاڻِم نہ توڙا، ماءِ! اوسيڙو اُنِ جو.
(حسيني، ١٢ – ١٢)

(١٤٦)

وَهَ تڪ، واهُڙ تڪَ، جِت نينهُن، تڪَ نرالي،
جن کي عِشقُ عَميقَ جو، خِلوَتَ خيالي،
وارئين سي، والي! هِنئڙو جن هَٿِ ڪيو.
(سهڻي، ١ – ١)

(١٤٧)

وَهَ تڪَ وَهڪرا، جِت لنگرَ نہ نهَرَن،
وَڏاندَريون وَهَ سامُهيون، جهجهي زورِ جُنبَنِ،
نيدؤءَ ۾ ناتاريون، وَڻجارا وڃهن،
مُلان مُعَلِمَنِ، مون ڳري سُئي ڳالهڙي.
(سريراڳ، ٣ – ١٧)

(١٤٨)

وَهلو وَرُ، وَريا پِرين، آءُ ڪانگا! لَنئُن لاتِ،
وِيا جي قَلاتِ، سي اُڏامي آڻ پِرين.
(پورب، ١ – ٦)

(١٤٩)

وَهلو وَرُ، وَريا پِرين، آءُ ڪانگا! وَڻ ويهُ،
جِنين ڏورِ چِتايو ڏيهُ، سي اُڏامي آڻ پِرين.
(پورب، ١ – ٥)

(١٥٠)

وَهمَ ورساياسِ، ناتَ پُنهون آئُون پاڻَ هُئِي،
پاڻُ وِڃايُمِ پانهنجو، پَئِي پريان جي پاسِ،
رَتِي عِلمَ نہ راسِ، ڏاران پَسَنَّ پرينءَ جي.
(سسئي آبري، ٥ – ٨)

(١٥١)

وهَڻُ ويجِهن وَتِ، جي سکينِ تہ سَگهو ٿِئين،
اَڳين عادتَ مَتِ، تہ اَگها! عاجِزُ نہ ٿِئين.
(يمن ڪلياڻ، ٢ – ١٤)

(١٥٢)

وهي مَنجههين وَڳَ، ڪَتُورِيءَ ڏارَ چَري،
ماءِ! منهنجي ڪَرهي، پَڌرِ پَڳَ نہ لڳَ،
جَڳَ سين جهڙو جَڳَ، هِنئين سين هُتِ چَري.
(ڪنيات، ٢ – ٢٥)

(١٥٣)

وهِين ءِ ويلا ڪَرين، اِيَ نہ اُڪَندَ آهِ،
سي لاڳاپا سَڀِ لاهِ، اورِيان اُپيارِين جي.
(حسيني، ١٠ – ٧)

(١٥٤)

وهِين ءِ ويلا ڪَرين، پُڇين تَي پانڌي،
هاري! هيڪاندي، ڪنهن پَرِ تِپنديِنءَ هوتَ سين؟
(حسيني، ١٠ – ٦)

(١٥٥)

وهِين ءِ ويلا ڪَرين، سَڏئين ساڳاتو،
هاري! آپاتُو، توسين سُونهَنِ نہ، سَسُئي!
(حسيني، ١٠ – ٩)

Gul Hayat Institute

(١٥٦)

ويا اوھري اوءِ، مونکي ڇڏي ماڳھين،
جُڳَن جا جُڳَ ٿيا، تِئان نہ موٽيو ڪوءِ!
ڳُونڊرُ مارينديوءِ، ويچارِيَ! وِيَنِ جو.

(سامونڊي، ١ ـ ١٠)

(١٥٧)

ويا جي عميقَ ڏي، مُنھن ڪاٿو ڏيئِي،
تِن سِپُون سوجھي ڪڍيون، پاتاران پيھي،
پَسَندا سيئِي، اَمُلَ، اَڪَڙِيُن سين.

(سريراڳ، ٢ ـ ١١)

(١٥٨)

ويا سي وِينجھارَ! ھيرو لالُ ونڊين جي،
تِنين سَندا پويان، سِيھي لَھَنِ نہ سارَ،
ڪُٽِينِ ڪُٽِ لُھارَ، ھاٽي اُنين پيٽيين.

(سريراڳ، ٤ ـ ١٢)

(١٥٩)

ويا ڳُتَنِ ساڻُ، مارُوئَڙا ٿَرِ اُڪَرِي،
تَن پُڄاڻا ھاڻِ، آڻُون جاڙَ جِئان ٿي، جيڏِيُون!

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٤٨)

(١٦٠)

ويا مورَ مَرِي، ھَنجُ نہ رَھيو ھيڪڙو،
وَطَنُ ٿِيو وَرِي، ڪُوڙَنِ ڪانيرَنِ جو.

(ڪارايل، ١ ـ ٢٩)

(١٦١)

وينا ڏوڙ ڏُٽي، عَليءَ جي مَيدانَ ۾،
تَرڪُ ڪَيائُون تَڪِيا، پَريون پَنڌُ سُٽي،
ڪِندي ڪوهُ دُني؟ طَعنا ڏيئي تَنِ کي.

(رامڪلي، ٩ ـ ٣١)

(١٦٢)

وينو تُنَ تُنينِسِ، مَکِ ڏيھاڙِي مَڪُڙِي،
سَنباھي، سَيَدُ چئي، مَٿي نيڌُوءَ نِينسِ،
وَٽائي وَڏاندرا، لاڄُو لَڳائِينسِ،
آخرِ اُھرائِينسِ، تہ جوکو ٿئي نہ جھازَ کي.

(سريراڳ، ٣ ـ ٩)

(١٦٣)

وينو پُڇِين پَرُ، کَرِ ڪا ھِنئارَ ھَلَنَّ جي،
اَڄُ، آديسي! مَرُ، صُباحَ مَرَندو سَيُڪو.

(رامڪلي، ٩ ـ ١٢)

(١٦٤)

وينو جِتَن وماسِئين، حَيرَتَ پَئُو مَ ھانَ،
لَلَنِ کي، لَطِيفُ چئي، اَچِي ساڻُ آرانَ،
کَنگَنِ لَٿي ڪاڻِ، ڳَڏِيو ھَنجُ حَبِيبَ کي.

(ڪارايل، ١ ـ ١٠)

(١٦٥)

وينو جِتَن وماسِئين، حَيرَتَ پَئُو مَ هَڏِ،
لاتيُون جي لِباسَ جُون، سي چِپائي چِڏِ،
'آٿُون'، 'اَسِين' کَن جي، پاسي تن مَ اَڏِ،
تَنُ طالِبَنِ ڳَڏِ، تہ ويجھو ٿِئين وِصالَ کي.

(ڪارايل، ١ ـ ٨)

(١٦٦)

وينو جِتَن وماسِئين، حَيرَتَ پَئُو مَ ھورِ،
اُونھون جو اَڃو وَھي، ڳِھڙي ٿِيان ئي گھورِ،
ڏِنيُون ھَڏَ مَ ڏورِ، گھوريو ڳَبُ ڳَسَنِ جو.

(ڪارايل، ١ ـ ٩)

Gul Hayat Institute

(۱۶۷)

وينو ڏسان واهَ، اَڄُ پڻ آيا ڪِينَ ڪي،
ساڄَنَ لَءِ سِڪي گهڻو، سارِيو مُنهنجو ساهُ،
آڻينِ شالَ اَللهُ! نہ اَڳَنَ ٿِينَمِ اُجرا.

(بروو سنڌي، ۲ ـ ۱۰)

(۱۶۸)

وينو واجَهہ وِجهي هِنئون، پَرِ ۾ پَنوهارَنِ،
اُتِ اُڪَنڊي آهِيان، پائُرَ ۽ پِرِيَنِّ،
ڪَرِيان ٻي نہ ڪَنِّ، ويندِيَسِ وَطَنَ سامُهِين.

(مارئي، ۴ ـ ۱۵)

(۱۶۹)

ويني ٻُڪي ٻاڦَ، جهولي جُهڻُڪَ جُهني ڪي،
آيَمِ تن اُتِّنِ سين، جن جا پيرَ دُدا دَڙِّ داڦَ،
لَنگهيا لَڪَ، لَطِيفُ چئي، توڏا تَڙَ، ٻَنگَ طاقَ،
ڪيرَ لَنگهيندي قافَ؟ اِيُ بَرُ بِرَهمَڻِ باسِيو.

(ديسي، ۲ ـ ۱۲)

(۱۷۰)

ويني جَنهِين وَرِهَ ٿِيا، مَٿي سين ميري،
اَڪِيُون جَنهِن جُون اَلَڪَ ڏي، پُون ڏي نہ پيري،
ڪاراٽِيان ڪَڪا ٿِيا، چَراٽِيا چيري،
لُڙَڪَ لالُ، لَطِيفُ چئي، ڪَنبي ۽ ڪيري،
نِيهُن نہ نِبيري، سُورَ چَرندي سَنَرو.

(رامڪلي، ۲ ـ ۵)

(۱۷۱)

ويني جَنهِين وَرِهَ ٿِيا، مَٿي ميري ساڻُ،
ڪاراٽِيان ڪَڪا ٿِيا، چيري وِجهي چاڻُ،
خوديءَ ڪان خَلاصُ ٿِيا، پُٺَ تي وِجهي پاڻُ،
سي ڪِئَن ٻَهَرَ هَٽَنِ ٻاڻُ، جِنِ گَڏِيو گُرَ گِروان ۾؟

(رامڪلي، ۲ ـ ۲)

(۱۷۲)

ويني جنين وَٽِ، ڏُڪندو ڏاڍو ٿئي،
سا مجلس ئِي مَٽِ، جي حاصل هوءِ هزار جو.

(يمن ڪلياڻ، ۸ ـ ۲۳)

(۱۷۳)

ويني جنين وَٽِ، ڏُڪندو ڏُور ٿئي،
تَنَ! تنينِ سين ڪَٽِ، اوڏا آڏي پَڪڙا.

(يمن ڪلياڻ، ۸ ـ ۲۴)

(۱۷۴)

وينِيَسِ، وِڪَ نہ اُپڙي، تُون، آرِياڻي! آءُ،
چُڪيءَ تو سين چاءُ، پاسي پِرِ پيئي رِڙهي.

(سسئي آبري، ۹ ـ ۷)

(۱۷۵)

وينِيَسِ، وِڪَ نہ اُپڙي، اَڄُ، آرِياڻي! تُون آءُ،
چُڪيءَ توسين چاءُ، پاسي پَرِ پيئي رِڙهي.

(حسيني، ۷ ـ ۱۱)

(۱۷۶)

ويني ڪوٽَ وَٽِنِ ۾، ڪامَڻِ ڪُواري،
مَلِيرُ سارِيو مارُئي، رويو رُئاري؛
اَلا! اوتاري، مُنڌَ مارُوءَ جي ميڙِيين!

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ۸)

(۱۷۷)

ويني مُون وِيو، لَڙي سِڄُ لَڪَنِ تان،
آئُون ڏُورِينديِ ڪيترو، پَهَٽَنِ پيرُ پِيو؟
سُورَنِ ساڻُ سِهو، اَچي ٿِيُمِ •جيڏِيُون!

(حسيني، ۱ ـ ۷)

Gul Hayat Institute

(١٧٨)

ويني نِتُ نِهارِيان، راتا! تُنهنجو راهُ،
موٽائي ماڳِنِ ۾، آڻيندوءِ اللهُ،
سودِا! تو ڳِرِ ساهُ، ناتَ راتا گهٽا راجَ ۾.

(مومل راڻو، ٧ ـ ١٥)

(١٧٩)

وينيُنِ ناهِ وَراڪو، سُٽُيِن ڪونهي سَنگُ،
هوتُ هَلنديُنِ ڪَٽيو، جن اَنگِنِ چاڙهيو اَنگُ،
باسي پَئي پَنگُ، رِڙهي جامَ رَسِيُون.

(سسئي آبري، ٧ ـ ٨)

(١٨٠)

ويني وَرِ نه پَوَنِ، سُتي مِلَنِ نه سُپرينِ،
جي مَٿي رَندَنِ رُٺَنِ، ساڄَنُ مِلي تن کي.

(سسئي آبري، ٧ ـ ٩)

(١٨١)

ويجَ! مَ ٻُڪِي ڏي! آلا چِڳي مَ ٽِيان!
سَڄَڻُ مانَ اَچِي، ڪَرَلاهُو ٽي ڪَڍهين.

(يمن ڪلياڻ، ٢ ـ ١٣)

(١٨٢)

ويجَنِ سين والِيءَ پِيا، ڪِري ڪَنِ نه پانَ،
آگها اِنَ اُهِجانَ، پسو! سُورَ سِجهائِيا.

(يمن ڪلياڻ، ٢ ـ ٣)

(١٨٣)

ويجَنِ سين والِيءَ پِيا، ڪِري نه ڪيائُون،
جي پَنَدِ پارِيائُون، تہ سِگهائي سَگها ٿيا.

(يمن ڪلياڻ، ٢ ـ ٢)

(١٨٤)

ويجَنِ ويني ئي، دوستُ پيهي دَرِ آئيو،
صِحَتَ جي سَرِيرَ ۾، ڪَلَّ ڪَرِين پيئي،
پيڙَ پَري ويئي، اَچَڻَ سانُ عجيبَ جي.

(يمن ڪلياڻ، ٢ ـ ١٠)

(١٨٥)

ويجهو وَنئُن مَ واتَ ڪي، ڪَهِجَ ڏُنهُن ڪُواتَ،
اُجهي مَنجهان آتَ، اَويسي ٽي آءُ ٽُون.

(ڪاهوڙي، ٣ ـ ٣)

(١٨٦)

ويچارا وادِوڙ، سَدا شاڪِرَ سُورَ سين،
ٽاٽِينِ مٿي توڙَ، اوري ڪَنِ نه آسرو.

(يمن ڪلياڻ، ١ ـ ١٦)

(١٨٧)

ويچارِيءَ وَٽِڪارُ، اَڱُ نه ڏٺو ڪَڍهين،
مَهرَ نه هُئِي مَاڙهين، هو سَڀُ هِندُوڪارُ،
جَتُ ڪيائِين يارُ، سُورَنِ ڪارَڻِ، سَرَتِيُون!

(سسئي آبري، ٢ ـ ١٠)

(١٨٨)

ويراڳِي واري، آلا! اَڳَنَ آئِين،
ڏُکَ لاهِينديِسِ ڏِيلَ مان، ٿُهَنِ جِئَن تاري،
اِيندَمِ اوتاري، ڪِينءَ جُون ڏِيندَمِ خبَرُون.

(رامڪلي، ٧ ـ ١٧)

(١٨٩)

ويراڳِي واڳِي، ڏِيَنِ ڏهاٽي ڏِيلَ کي،
راوَلَ رَتين مولهئِين، سامي سُهاڳِي،
لَنؤَ جِنين سين لاڳِي، سي جوڳِي پَسان تہ جِئان.

(رامڪلي، ٧ ـ ١٦)

Gul Hayat Institute

(۱۹۰)

ويراڳِيُنِ وَرَنَ، ڏِسَڻُ گهٽو ڏُهلو،
هِڪُ ٻولَڻُ ٻوڙَنِ سين، ٻيو سَندا فانِيُنِ فَنَ،
ڪي گُهرجَنِ ڪَنَ، آئُون نہ جِڻَندي اُنِ ري.

(رامڪلي، ۱ ـ ۴۰)

(۱۹۱)

ويرَ مَ لاهي وَيهُ، مٿي آرَ اوژاهَ جي،
پَسِي پاڙي واريون، ڪج اَنديشو اَيهُ،
ويندو نہ پَسين ڏيهُ، پَٽَڻِ هن پارِ مَٽي؟

(سريراڳ، ۲ ـ ۱۳)

(۱۹۲)

ويرِ وڙهنديءِ ويسِرا! اُتي توهُ طَلَبِ،
سائِرَ ڪنهن سَبَبِ، ڪالهہ نہ وِڌوءِ ڪَنَ ۾.

(سريراڳ، ۵ ـ ۳)

(۱۹۳)

ويندَن ڪي وَيڪ ٿئي، هُوندَن ڪونهي هَندُ،
"مَن لَہُ المَولِيٰ فَلَہُ الڪُلُّ"، اِيُ پَرُوڙِج پَندُ.

(رامڪلي، ۹ ـ ۲۸)

(۱۹۴)

وينديَس وَطَنَ سامُهين، مَليرُ مُنهنجو ماڳُ،
ڏٿ چُونديندِيَس ڏيهَہ ۾، ساڻُ سَرتِيُنِ ساڳُ،
تہ مُون سَنئون سياڳُ، جي ويجهي ٿِيا وَرَ ڪي.

(مارئي، ۴ ـ ۱۶)

(۱۹۵)

وِيو ٻاروچو نِڪري، اَنگَنِ چاڙهي اَنگُ،
روئي ڏِنُمِ رَنگُ، ويچارَنِ وَٽَنِ ڪي.

(رپ، ۲ ـ ۳)

(۱۹۶)

ويو ٻاروچو نڪري، هاٿي ڪَريان ڪِيئَن؟
سِجَ اُلٿي سِيئَن، سَٿُون ڏيندِيَسِ سُجَ ۾.

(حسيني، ۱ ـ ۶)

(۱۹۷)

ويو جاڳائي جَتُ، ويري ڪنهن ولاتَ جو،
سَندو سُورَنِ خَطُ، ڏِنُمِ هوتَ هَٿَنِ سين.

(سسئي آبري، ۹ ـ ۱۰)

(۱۹۸)

وِيو سِجُ وَٽَنِ تانِ، راسِيُن ڏيئي رَڳُ،
جِنهن سان مُنهنجو سَڱُ، سو ڪوهيارو ڪيچ وِيو.

(حسيني، ۱ ـ ۱۰)

(۱۹۹)

ويو سِجُ وَٽَنِ تان، راسِيُون رَتائِين،
مُون ڪي مارِيائِين، آيَلِ! اونداهي ڪَري.

(حسيني، ۱ ـ ۹)

(۲۰۰)

ويهُ تون وساري، چَندا جي چُلَڻَ جا،
جو لَکَ لهريون ڏي، ڪر ساجاهِ تنهن سمندَ سين.

(سريراڳ، ۲ ـ ۱۳)

(۲۰۱)

ويهُ مَ، مُنڌَ! ٻَنيِورَ ۾، هاڙهي هَڏِ مَ هَلُ،
ڪُوڙي ڪَج مَ ڪَڌهين، سَچِي ڳالهہ مَ سَلُ،
جانِبَ لَءِ مَ جَلُ، سُورُ وِسارِ مَ سَسُئي!

(سسئي آبري، ۱ ـ ۱۴)

(۲۰۲)

ويهُ مَ وساري، پُڇا ڪَر مَ پَنڌَ جي،
نِرمَلُ نِهاري، هَلَندِنِ تان هَٿِ ڪيو.

(سسئي آبري، ۹ ـ ۱)

Gul Hayat Institute

(۲۰۳)

ويھي ويراڳين جو، ٻئي ڏينهن ٻڌم حالُ،
اُن جا ڏاڳا ڏوڙ ۾ ڪليا، جاڳوتا زوالُ،
تن جاٽي جٽائون ڇڏيون، چوتا چڪيءَ چالُ،
ويچارا وجودَ جي، ڪنهن سان ڪن نه ڳالَ،
نانگا ٿيا نهالُ، لِڪا پُٺن لوڪ ۾.

(رامڪلي، ۲ ـ ۲)

(۲۰۴)

ويئون پَٻِ پَئي، ڪيرُون ڪاهوڙين جُون،
آئون تن ڏوتيُڙن جو، پُڇان پيرُ پَهي!
رُجِن راتِ رَهي، ڏُونگر جَنين ڏوريا.

(ڪاھوڙي، ۱ ـ ۴)

(۲۰۵)

ويئي سُونهن سَسُئيءَ جي، پُنهون ٿِيس پانءَ،
سَپِنِ جي سَيّدُ چئي، آهي اُتِ اُمانءَ،
پَنيورَ جا پانءَ، آڏا عَجيبَن ڪي.

(سسئي آبري، ۵ ـ ۷)

وائي-۱

واويلا! واويلا! ڪَيو ملڪن رِنِ ماتامُ!
هَيءِ! هَيءِ! شاهَ حُسينَ سِڏاريو!

ڪَربَلا جي پِڙ ۾، خيما کوڙياڻُون،
جيڪا رَضا رَبَّ جي، لِکيو لوڙياڻُون.

ڪَربَلا جي پِڙ ۾، آيا اَڄُ اَميرَ،
جُهڙ وَرائي جهوريءَ جهليا، طَرَفَ سَندي تَقديرَ.

پَسي سَختي مِيرَ حُسينَ جي، رُنو نَبِيُن زارون زارِ،
مَلَڪَ، فَلَڪَ، ڌرتي ڏَبي، آئي عَرش مَٿان اوچِنگار.

(ڪيڏارو، ۲ ـ وائي)

وائي-۲

وَتان وَڄُ مَ مون، مُنهنجو تُون ئي تُون،
ڪونه سُٽي ڪو بيو.

تُون تَڏهانڪُرَ مَنجهه ئي، جَڏهِن ڪُنَ فَيَڪُون،
اَهڪيءَ رَسِج، اَحَمَدا! اَڳيان سوڙهي پُون،
رَسِج، مُحَمّدَ ڪارِڻي! جِتي هُونگَ نه هُون،
آڳهُ هِنَ اُمَتَ جو، آهين تُون ئي تُون،
ڏِج ڪا لَتَ، لَطِيفُ ڪي، طَهُورَ مَنجهان تُون.

(بروو سنڌي، ۳ ـ وائي۲)

وائي-۳

وَنڙيو هوتَ وِجن، ووءِ! جهليان پليان، هيئڙو نه رهي!
آٿُون جنين جي آهيان، ڪَڙي مَ ٿيان تن،
گهوريان گهٽي پَٽئين، سندي باجهه ٻين،
مَرُ مران، مارين مون، پرزا پرزا ڪن،
آٿُون مُيائي گهوري، جي مان محب مِلن.

(يمن ڪلياڻ، ۵ ـ وائي۱)

Gul Hayat Institute

وائي - ۴

وڃي سا راتِ وهاڻي، رءِ پَسڻَ پرينَ جي!
ههڙا اوڏا سُپرين، تو ڪئن ننڊ رهاڻي؟

(سهڻي، ابيات متفرقه - وائي ۵)

وائي - ۵

وَڃي وَڃي ٽِيندِيَسِ ويجهي، پسڻَ ڪارڻ پِرينءَ جي،
آڏا ڏونگرَ لَڪيُون، موتِجِ، مُحبَ مِجيجي!
پرين، پَنوهارَ! تو چوان؟ ٻيرَ آهيان ٻئي جي،
نَمُ گُهرجي نِينهَن جو، آهيان آئُون اروجي،
جا نہ هَلندي هوتَ ڏي، پيُ تَنهين جو پاجي.

(سسئي آبري، ۹ - وائي)

وائي - ۶

وَڃي وَڃي وترَي تِني، جِتِ، پيرُ سُجاتائين پرينءَ جو.
پيرُ سُجاتائين پرينءَ جو، مَنجهان نِينهَن نرتي،
هُوءِ وِيا وَٽِڪارِ ڏي، هِنَ پوريءَ پانئِيا هِتِي،
جنهن چيڙي وڏِيس ڇپرين، سو ڪوهيارو ڪِتي؟
آما، لِيما، ڦُلَ، ڦارُوهان، ڳاڳا، راڳا جِتي،
مَري رَهنديس ماڳِهين، نہ تہ، هادي! اَچ هِتي،
مُون ڪي ڇڏي هَليا، ڪا پِينِ مَتي پتي؟
لَڪَنِ مَنجهہ، لَطِيفُ چئي، مِلي سان سَرتي.

(حسيني، ۱۰ - وائي ۲)

وائي - ۷

وَڏڙا ڏانَ ڏنائين، ڪَنيائين رَخَتُ ريزالَنِ جو،
ڏاتيُون ڏئي ڏڏن ڪي، سَنديُون سونَ سائين،
اَنڌا مَندا آئِيا، سَخا سَڌُ وِڌائين،
ڪِينَ مَنجهان جوڪي ڪَري، سو نہ ساراهين سائين!
"وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ"، آهي سَڀِ اُتائين،
نَوازيائين نَطفو، مَنجهان ڪِينَ ڪَيائين،
حِرَفَتَ حَرِيفَن جي، پيري سَڀِ پَڳائين،
حاسِدَ سَڀِ حُزنَ ۾، مُدعي پاڻَ مُنائين،
اَدِيُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئي، آهِ پاڻَ وَٽَندڙُ سائين.

(پرڀاتي، ۱ - وائي ۲)

وائي - ۸

ورسِيا ويجَ ويچارا! دِل ۾ دَردُ پرينِ جو،
اَتِيو ويجا! مَ وِهو، وَڃو ڏِربَ ڪٽي،
ڀُڪي ڏيندا ڀاڄهہ جي، آيا سُورَ ڏٽي،
آيا جِيءَ جِيارا، دِلِ ۾ دَردُ پرينِ جو.

(يمن ڪلياڻ، ۱ - وائي)

وائي - ۹

وسارج مَ وينَ جوين ٻہ تي ڏينهڙا،
لونيُون سَهِنِ لوڪ جا، وهاڻيءَ ٽيون وينَ،
اَصل اَسارِيُنِ جا، سُتي وِيڙا سينَ،
جيڏيون! جي مان وِسهو، ننڊ مَ هيريو نيڻَ،
راتڙيُون جاڳن جي، سي آئُون ڪندڙي سينَ،
آڏيءَ رات اُٿي ڪري، جهل تون نِندان نيڻَ.

(يمن ڪلياڻ، ۱۵ - وائي ۲)

وائي - ۱۰

وَسان تي وِيياسِ، آيَل! آيَل! لَڳمِ ٻاڻُ ٻَروچَ جو.
پُرزا پَبَ وَرنِ ۾، پٿُون تي پياسِ،
تہ پڻ ڪاڏو ڪيچَ ڏي، تُوٽي، ماءِ! مُياسِ،
ٻاڻُ وڃايم پيرَ تي، چُتي آئُون: چُتياسِ!
آيَم اَنڌي لوڪَ سين، مُني آئُون: مُنياسِ!
هيڏي شَهرَ ڀَنڀورَ ۾، نَڪو ٻِيُ نہ ماسِ،
پِيئِم وِچُ وِصالَ ۾، سَنجهي آئُون سُتياسِ،
پيِمِ پُنهونءَ چامَ سين، ڪُٺي آئُون: ڪُٺياسِ!

Gul Hayat Institute

آلا! اُنِ مَر وِسران، ڏِٺي جن جِيياسِ،
پِييَسِ وَرِ وصالَ جي، جان کي تان جِئَندياسِ،
اَديُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئِي، مُحِبَّنِ کي مِلَندياسِ.
(حسيني، ١١ ـ وائي ٢)

وائي- ١١

وَسائِيندي مِينهُن، مانَ مِلان کي سَڄَڻين.
آئُون مَلَنديَسِ پرينءَ کي، راتِيُون ڏوري ڏِينهَن،
مُون پِريَن مِيڙِئين، روجهَڙِيُون مِيڙِئين مِينهَن،
اَکِيِن آگَمَ لائيا، کَرَ مُندائِتا مِينهَن،
مادَر! موٽي نہ وهان، مُون پِريان سين نِينهَن،
اَديُون! عَبدُاللّطِيفُ چَئِي، وِينديَسِ ساڄَنَ سِيئَن.
(ڪاهوڙي، ١ ـ وائي)

وائي- ١٢

وَهلِي وَنءُ مَر وِهامِي! رَهُ رات! رائِينديس پرينءَ کي.
شمع ٽِيندِيس شَب ۾، اِن خوشيءَ ڪان ڪامِي.
بابُوئَن سنڌِيءَ باهه جِئَن، بَران شال اُجهامِي!
پِرتِ جا پِيتَمَ جِي، سا ڪِينَ پروڙِي عامِي،
مونکي مون پِرينِ جو، آهي دَردُ دَوامِي،
آهيان يارُ سَيّدَ جو، ڪانَ رهِي ڪا خامِي،
هوءَ جا لَنوُ، لطيف چَئِي، مونکي آهي مُدامِي،
روشَنُ ٿيان رُجِنِ ۾، جي هٿان لَنؤُ انهيءَ لامِي،
ڪَارِي سا قِيامَ سَنئِين، هوتُ جنهنجو حامِي،
آيم تنهين لوڪَ سان، جيسين مان چون سامِي.
(ڪنيات، ١ ـ وائي ٣)

وائي- ١٣

وِيني ڪِينَ وِساري، مُحَبّتَ وِڌَڙي ماري،
ديواني! يارا! وَوا! مَستاني! دلبرا! جاني! ووا!
جنهن کي سِکَ ساهڙَ جي، سا گهايَلِ گهرِ نہ گهاري،
ڏَمُ ڏَحيلو ڏُکيو، سِرَ ۾ سُئِنتا ماري،
پيلي پاسِ پُرَنِ جي، تن ڪَرڪِنِ وِڌيسِ ڪاري،
هُوءِ هُونگارُون، پَونِ پُڪارُون، تَڙ تَڙ دوسُ تَنواري،
هُوءَ جا پِکَ پِرِيَنِ جي، آهيان تنهن آساري.
(سهڻي، ٦ ـ وائي)

وائي- ١٤

ويجهي وِندُرَ جَنِ وَٽَنِ،
اي! اوڏي آيس، چان، پِريان جي پيچري.
جي تو اوڏا پايان، سي ڏُونگَرَ ڏُورِ ڏِسَنِ،
مَدي نہ هُيَنِ مَنَ ۾، تہ ڪيچان ڪوهُ اَچَنِ؟
مَرنَّ منهنجي کي کِيو، هِيُ پَہُ ٻاروچَنِ،
سُونهَنِ سَگُرَ پَٽِيين، مَنَهَن مَعذُورَنِ،
وِندُرِ وائي جا وَهي، مُون کي سا نہ سَلَنِ،
آٽي ٻَڏا اوٺِئين، موتي کي مَيَنِ،
لاٽائون، لَطِيفُ چَئِي، لَڏُون سِرِ لَکَنِ.
(سسئي آبري، ابيات متفرقہ ـ وائي ١٠)

وائي- ١٥

ويڙِيچَنِ ڏي وِيندي، عُمَرَ! آئُون مارُوئَڙَنِ ڏي وِيندي،
ڏيہَ ڏاڏاڻين پَکَڙين.
سگُرَ ساهيڙِيُن سين، سانِيہَ مَنجهہ سَٽِيندي،
اُنا مِينهَن مَلِيرَ ۾، ڏاگا ڏبَرَ ڏوندي،
عُمَرَ! اُنهين ڏيہَ جا، ڪوڏَرُ ڦُوٽُ ڪَرِيندي،
گولُون گولاڙَن جُون، جَهپي ساڻُ جهٽِيندي،
ڪوڪَڙَ ڪَنڊيرَن ۾، ڦُوڪيو، ڦَکَ پَرِيندي،
عِيدُنِ ٻَرادُنِ تي، ڪَہَ مانڌاٽو ڪيندي،
پُسي ڪائي پيٽَ ۾، ڏُونرا ڏُنَ آنَ ڏِيندي.
(مارئي، ٩ ـ وائي)

Gul Hayat Institute

وائي- ١٦

ويندي آئُون هوتَنِ وَٽِ، مُون وَهُ وَٽجارن سين،
پَڳَهُ کَڻُ مَ پاتِٽي! جاني! مُون لاءِ جَٽِ،
وايُون وَٽجارِن جون، اَديُون! اڄُ نه هَٽِ،
ڳَرهِيان سُورُ سَفَرَ جو، هلي پنهنجي اَرَٽِ،
پُوريندِيس پِريُنِ ڏي، کانَ کريندِيس ڳهٽ،
ڏيئي سِڙُهه سِيرَ ٽيا، پيرُ نه لاياٺُون پَٽِ.
(ساموندي، ٢ ــ وائي ٣)

وائي- ١٧

ويندِيَس ڪيچِ ڪَهي، سيٽَنِ ساڻُ سَهي،
وو! پيئَرُ! آئُون جِئنديَس تان نه جَتَنِ ري.
وِهان ڪِيئَن ماٺِ ڪَري، هيڏو سُورُ سَهي؟
هيڏي شَهَرَ ڀَنڀورَ ۾، سارِيان ڪونَ سَهي،
اَڳِيان آريءَ ڄامَ جو، وِيَڙو ساٿ وَهي،
صُبُحَ ڏُونگَرَ ڏورِيان، ڪنهن پَرِ راتِ رَهي.
(ديسي، ٦ ــ وائي ١)

وائي- ١٨

ويهُ مَ واٽَ وِرچي، هو! اَلا! مِيان!
جئَن ڪَهَندِينءَ، تئَن لَهَندِينءَ.
ڪنين اَچي ڪا ڪَهي، ڪِنين اَچي ڪا چَئي،
اَمُلَ پانيان اُنَ کي، ساڄَنَ مُون کي جا چَئي،
پيرَ پٽان ئي ڪُونئَرا، رائي ڪَيَسِ رَچي،
مُنهُن ڪر مَعذُورِنِ ڏي، پُنهون ڄام! پَرَچي،
مُون کي تَنهِين مارِيو، جَتَنِ جا چَئي،
وِندُرَ واٽَڙِيُنِ تي، ڪانڌي ٽِيندَمِ ڪيچي.
(معذوري، ٥ ــ وائي)

وائي- ١٩

ويهُ مَ، ويسرِي! تان ڪي جاڳي اورِ اَللهَ سين.
مُحَبَّتَ جي ميدانَ ۾، سُڄي ڳالِهه ڳَري،
سي پڻ رُوندا رَتُ وِيا، مِڙيا جي مَري،
سُتي ساڄَنُ نه مِلِي، آهي اِيَّ ڪَري،
جي اوسِيڙي آڏيءَ اُٿنِ، تِنين واڳَ وَري،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، اِيندا شالَ وَري.
(رامڪلي، ٤ ــ وائي)

ه

(۱)

هاريا! تو هِري، ڪُڇُ ڪايا سين ڪيو،
ڪَرِئين جي ڪِري، تہ تون تَوانو ٿئين.
(يمن ڪلياڻ، ۲ ـ ۷)

(۲)

هاريا ويچَ! مُياسِ! سُڌِ نہ لَهين سُورَ جي،
پِريان ڪي چونديِاسِ، تہ تَرسُ طَبِيبَنِ ڇَڏيو.
(يمن ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۲)

(۳)

هارِيا هَنجَ! بَگهنِ سين، ڪيهي ٻَڌِين ٻيلَ؟
ميرو مَتائيج تُون، اَچي ڪَرِ اُڪيلَ،
ڪَنگَنِ ساڻُ ڪُويلَ، لَلا! جِمَ لُڙ پئين.
(ڪارايل، ۱ ـ ۱۳)

(۴)

هارِي! حَقَّ رکيج، سانپارا ساهڙَ جو،
خوابَ، خيالَ، خَطرا، تن کي تَرڪُ ڏئيج،
اَندَرُ آئينو ڪري، پَرِ ۾ سو پَسيج،
اِنهيءَ راهَ رَميج، تہ مُشاهدو ماڻئين.
(سهڻي، ۷ - ۱۲)

(۵)

هارِي! رَکج حَقُّ، سانپارا ساهڙَ جو،
خوابَ، خيالَ، خَطرا، تِنين ڏيج تَرڪُ،
ڪَرِئين غَيرَ غَرقُ، تہ مُشاهدو ماڻئين.
(سهڻي، ۷ - ۱۳)

(۶)

هارِي! هِنئون مَ لوڏ، سُڪَنِ پَوَنديِنءَ، سَسُئِي!
ڪوهيارو تو ڪوڏ، اَچي ڪَرَهَ قَطاريو.
(حسيني، ۱۲ ـ ۴۸)

(۷)

هاڻ نہ جيان، جيڏيُون! زُلفَ زافُ ڪَياسِ،
ڪاڪُلَ آئُون ڪُنياسِ، پَنهِيو جو پَنهِيورَ ۾.
(سسئي آبري، ۶ ـ ۵)

(۸)

هاواٿا هُلَنِ، ڪَپَرَ ڪارُونيارَ جا،
لَهرِيُون، لُڙَ، لَطِيفُ چئي، پيلي تي پُلَنِ،
جي ڪَچي ساڻُ ڪَهَنِ، آڪو تِنِ اوباهِئين.
(سهڻي، ۸ ـ ۴)

(۹)

هَتان ڪَٽي هُتَ، جن رَکيو، سي رَسِيُون،
سَاجَنُ سُونهَن، سُرتِ، وِڪانَ ئي ويجهو گهٽو.
(سسئي آبري، ۲ ـ ۲)

(۱۰)

هَتان جادَمَ جڪري، وِتِي پوءِ مَ وِڄُ،
"اَچو! آيا نِڄُ!"، سَمي وائِي واتَ ۾.
(بلاول، ۲ ـ ۸)

(۱۱)

هَتان جادَمَ جَڪري، وِتِي وِڄ مَ پوءِ،
پي پي سو پُرِ تِيو، جو حاتِمَ پاسي هوءِ،
ڪَيفَ ڏاران ڪوءِ، جِئي ڪو مَ جهانَ ۾.
(بلاول، ۲ ـ ۷)

(۱۲)

هَتان هَڏَ نہ ڇَڏيان، صَبرُ شُڪرانو،
ذَوقَ زَمانو، مُون، وَرَا! ويو وِسري.
(سسئي آبري، ۱۰ ـ ۸)

(۱۳)

هَٿَنِ سين هاجَ ڪَرِ، نيٽَنِ سين نِهارِ،
اُيا آگٽا پارِ، پَسُ پَنهِنجا سُپرِين.
(آسا، ۴ ـ ۷)

Gul Hayat Institute

(١٤)

هَـٿين، پيرين، آرِڪٽين، مُنهن نہ مُهاٽِي،
جِنَ سَڱو وِچ سُرندڙِي، تِنَ راتِيُن ۾ راتِي،
اَصُلَ هُـئِي اُنَ کي، اَهُلَ چاماٽِي،
سَمي سُجاٽِي، پِيڙو ٻَڌِسِ ٻانهَن ۾.

(ڪاموڏ، ١ ـ ٢٣)

(١٥)

هَـٿئين، پيرين، مُونَڙئين، پُري ڪَج پَرڪَ،
قَدَمُ ڪيچ ڏَٿِيُن ڏِي، پاءِ وَڏَندي وِڪَ،
جي هُونئي هوتَنِ لَڪَ، تہ پاڙَج ڪو مَ پُنهونءَ سين.

(معذوري، ٥ ـ ٤)

(١٦)

هَـٿين، پيرين، مُونَڙئين، سِرِجُ ساهَ پَساهَ،
هتُ ڳَڏبُءِ حَبَ ۾، رَهبَرُ مَٿي راهَ،
جان جان ساٺُءِ ساهَ، تان پاڙِج ڪو مَ پُنهونءَ سين.

(معذوري، ٥ ـ ٥)

(١٧)

هَـٿين، پيرين، مُونَڙئين، ڪَهج پَرِ قُدامَ،
وِچ وَسِيلو ناهَ ڪو، اوري آريءَ جامَ،
هِنئين لائي هامَ، پاڙِج ڪومَ پُنهونءَ سين.

(معذوري، ٥ ـ ٣)

(١٨)

هَـٿين، پيرين، مُونَڙئين، ڪَهج پَرِ ڪَپارَ،
مَتان، چوري! ڇَڏِئين، پِرِيتَنِي پَچارَ،
توکي سَنَدَ، سَسُئِي! سَندي لَنءُ لَغارَ،
جي هُونِئي هوتَ هَزارَ، تہ بہ پاڙِج ڪومَ پُنهونءَ سين.

(معذوري، ٥ ـ ٢)

(١٩)

هَـٿين، پيرين، مُونَڙِئين، هَلِج ساڻُ هِنئين،
عِشقُ آريءَ جامَ جو، نِباهي نئين،
جان جان ٿِـي جِئين، تان پاڙِج ڪومَ پُنهونءَ سين.

(معذوري، ٥ ـ ١)

(٢٠)

هَـٿين هَـٿـڪَڙولَ، هِنئَڙي پِيَمِ هُنِ جا،
سانگي سارِيَمِ سُومرا! ڏاتي پاسي ڏولَ،
ٻاٻاڻَنِ سين ٻولَ، ڪَيَمِ نہ ڪوٽَ وِهَڻَ جا.

(مارئي، ٦ ـ ١٨)

(٢١)

هَڏِ نہ پَڙان هيڪِڙي، توري ٿَرَ چايَنِ،
مُون کي مارُوئَڙَنِ، ميري ڪَري نہ مَٽِيو.

(مارئي، ابيات متفرقہ ـ ٤١)

(٢٢)

هَڏِ نہ ساهُ سُڏيرُ، دِلِ دَرماندي دوسَ ري،
پائي وِيـَڙا پِرتِ جو، زوراوَرُ زَنجيرُ،
جِيُ، جُسو، جاڳِيرُ، هاٿي مِلڪَ هوتَ جي.

(سسئي آبري، ٧ ـ ٥)

(٢٣)

هَڏِ نہ وٽي هاڻ مون، ويڄَنِ جي وِصالَ،
هِنَ مُنهنجي حالَ، حَبيبُ ٿي هادِي ٿِيو.

(ڪلياڻ، ٣ ـ ٢)

(٢٤)

هَردَمُ هوتَ پُنهونءَ جو، ڏِسَڻُ پائِج ڏِڪَ،
وَرُ پُنهونءَ ساڻ پَلَڪَ! ٻَنِ ٻارهَنَ وَرهَ ٻِيَنِ سين!

(معذوري، ٦ ـ ١٠)

Gul Hayat Institute

(۲۵)

هَر هَر ڪَنِ اُميسَ، ڏُوَنِ ڏهاڙي ڏوتيا،
جن نہ ماري ميسَ، ناٿُ نہ نَمي تن کي،
(رامڪلي، ٦ ـ ١٠)

(۲۶)

هَر هَر ڪَنِ هَرنامُ، ڏُوَنِ ڏهاڙي ڏوتيا،
جن نہ ريجھايو رامُ، ناٿُ نہ نَمي تنِ کي.
(رامڪلي، ٦ ـ ٩)

(۲۷)

هَرَ هَرَ هَرائِي، وڃڻ دَرِ دوستن جي،
پاڙي ڏانهن پرينِ جي، اُڃَ مَ اَوائي!
اَلڙ تِي آڇِ مَ تون، واتاڙن وائي،
لائيندءِ، لطيف چئي، سُوران سَرهائي،
ڳُجهو ڳالهائي، پِرتِ وَنجي پاڻ ۾.
(يمن ڪلياڻ، ٨ ـ ١)

(۲۸)

هَڙَ ۾ ڪِينَ هُئُون، هُنئَين هُن نہ چاڙهيا،
سارو ڏينهن سمنڊَ تي، لهي سِڄُ ويونِ،
جڏهين سائينءَ سَبَبُ ڪِيونِ، تڏهن سُتَرَ تيا سَيدُ چئي.
(ساموندي، ٣ ـ ٢)

(۲۹)

هڪي ٻانهي چتَ ۾، ٻِي جا الله ڪري،
پاٿهين وجهي ڪُنَ ۾، پاٿهين ڪَنڌيءَ ني،
سُتَرَ سي ٻوئي، جي تَرَ توائي مَڪُڙا.
(سريراڳ، ٢ ـ ١٨)

(۳۰)

هڪي ٻانهي چتَ ۾، ٻِي جا ڪري اَللهُ،
پاٿهين وجهي ڪُنَ ۾، پاٿهين اُڪاري اوڙاهُ،
تنهن واحدَ کي واهُ، جو سُتَرَ سيپِئي ڪري.
(سريراڳ، ٢ ـ ١٧)

(۳۱)

هِڪِي ٻانهي چتَ ۾، ٻِي سِتي صاحِبُ،
ڪِڍِي اُونهي ڪُنَ مان، اِيِ آگي جو عَجَبُ،
اِيُ سائينءَ جو سَبَبُ، جئن ٻُڏا اُڪاري ٻارِ مان.
(سريراڳ، ٢ ـ ١٦)

(۳۲)

هِڪي ٻانهي چتَ ۾، ٻِي صاحِبُ سَنواري،
ڏَنگي هن درياهَ مان، هَلائي هاڪاري،
تَرازُو تاري، سُتَرَ سيپِئي ڪري.
(سريراڳ، ٢ ـ ١٥)

(۳۳)

هِڪِي ٻانهي چتَ ۾، ٻِي ڪري جوڙ جَبارُ،
ڪِڍِي اُونهي ڪُنَ مان، اِيِ آگي جو آڌارُ،
جَهازُ جوهَرِينَ جو، تنهنکي ٻيو نہ ڏي ٻِتارُ،
ننڍا وڏا مَڪُڙا، سڀ پَسَندا پارُ،
جيڏانهن منهن مَديني جو، سُڄي مُحَمّدُ موچارُ،
سڀاجهو سَتارُ، سُتَرَ سيپِئي ڪري.
(سريراڳ، ٢ ـ ١٩)

(۳۴)

هَلندي هوتَ پُنهونءَ ڏي، ڪُهجَنِ کي ڪُوتِيُون،
پَهڻُ تنين پَٿُ ٿئي، جي لَءِ لالَنَ لوُتِيُون،
سَپِ سَهيلِيُون سڪَ کي، چُنجهون ۽ چوُتِيُون،
ٻانِيِنِ! تِيِ ٻُوتِيُون، تہ ڪُتا ڪِينَئِي ڪيچَ جا.
(معذوري، ١ ـ ١)

(۳۵)

هَلَڻُ سَهان نہ هوتَ جو، وَجَڻُ آئُون گهوريان،
هُون هَميشه هِتَهين، تہ ڏُونگرُ ڪوهُ ڏوريان؟
آڪِيِنَ سان اوريَان، پَسان شالَ پُنهونءَ کي!
(ڪوهياري، ٤ ـ ٣)

Gul Hayat Institute

(۳۶)

ھَلَڻُ سَهان نہ هوتَ جو، وَڃَڻُ مَ واريو،
رَهو راتِ پَنيورَ ۾، گهڙيِ هِتِ گهاريو،
مَعذُورِ مَ ماريو، سِڪي جنهن سَگُ ڪيو.

(ڪوهياري، ۴ ـ ۵)

(۳۷)

ھَلَڻُ سَهان نہ هوتَ جو، وَڃَڻُ مون نہ وَسِ،
اَللهٗ! آريچَنِ جي، گولي ميڙَئين گَسِ،
پرين، پَنهوارَ! تو پُڇان، ڏُونگَريا! مون ڏَسِ،
اَکيُنِ جي آرَسِ، مُنڊ جيهائي جوڙ ڪِي!

(ڪوهياري، ۴ ـ ۴)

(۳۸)

ھَلو، ھَلو ڪاڪِ تَڙين، جِتي گهَڙجي نينهُن،
نہ ڪا راتِ نہ ڏِينهُن، سَيُڪو پَسي پرينءَ کي.

(مومل راڻو، ۲ ـ ۹)

(۳۹)

ھَلو، ھَلو ڪاڪِ تَڙين، جِتي نينهَن اُڇَلَ،
نہ ڪا جَهلَ نہ پَلَ، سَيُڪو پَسي پرينءَ کي.

(مومل راڻو، ۲ ـ ۸)

(۴۰)

ھَلو، ھَلو ڪاڪِ تَڙين، چَرُو جِتِ چَڙهَنِ،
ڪوڙين رَنگَ رَچَنِ، پانوڙيءَ پِڪَ سين.

(مومل راڻو، ۲ ـ ۱۰)

(۴۱)

ھَلو ءِ مَلهو، ڏُکُ مَ پَسو، ڏوتِيا!
سُونهون جو ساٿُ جو، سو مُون هوتُ سَلو،
آن بہ تِئي پَلو، آڻُون پڻ گَڏجان پرينءَ کي.

(حسيني، ۸ ـ ۱۸)

(۴۲)

ھَلُ ھنئين سي هوتَ ڏي، پيرين پَنڌُ وِسارِ،
قاصِدائي ڪارِ، ڪِينَ رَساٽي ڪيچَ کي.

(سسئي آبري، ۳ ـ ۱۱)

(۴۳)

ھَلُ ھِنئين سين هوتَ ڏي، پيرين ڪَرِ مَ پَنڌُ،
رائِي پُڇُ مَ رَندُ، رِڙهُ رُوحاني سَسُئِي!

(سسئي آبري، ۳ ـ ۱۲)

(۴۴)

ھَلُ ھِنئين سين هوتَ ڏي، ڇِپَرِ چُلُ مَ تون،
مَنجهان لَڏو مون، ڪوهِيارو ڪيچَ ڏَٽي.

(سسئي آبري، ۳ ـ ۱۴)

(۴۵)

ھَلُ ھِنئين سين هوتَ ڏي، ڇِپَرِ ھَڏ مَ چُلُ،
آرِياڻي اَمُلُ، ڪايا ۾ ڪانڌُ ٿيو.

(سسئي آبري، ۳ ـ ۱۳)

(۴۶)

ھَلُ ھِنئين سين هوتَ ڏي، سِسي ڪَٽُ مَ ساٿُ،
جِنين پانيو پاٿُ، سي آرِياڻيان اوري رَهِيُون.

(سسئي آبري، ۳ ـ ۱۵)

(۴۷)

ھُنَ پَرِ سُيَمِ هاڪَ، سُتي سَنپارَنِ جي،
مُحَبَتِي ميهارَ جي، چَڙَنِ چوريا چاڪَ،
اُنهيءَ جيَ اوطاقَ، وِڃڻ واجبُ مُون پيو.

(سهڻي، ۴ ـ ۹)

(۴۸)

ھُنَ پَرِ سُيَمِ ھُوءِ، سُتي سَنپارَنِ جي،
ڇِتُ چَڙَنِ چوريو، جَئَنڪَ ٽِيڙَمِ جُوءِ،

Gul Hayat Institute

مُحبّتيَ ميهارَ جي، باللهِ پيئيمِ بُوءِ،
وِجي رُوءِ بَرُوءِ، ديکيان دوستَ ميهارَ کي.
(سهڻي، ٤ ـ ٨)

(٤٩)

هُنَ تاري، هُنَ جاءِ، هُتِ منهنجا سُپرين،
سَجَڻَ ماکيءَ ساءِ، کَؤڙا تين نہ کڏهين.
(کنڀات، ١ ـ ٢٥)

(٥٠)

هُنَ تاري، هُنَ هَنڌِ، هُتِ منهنجا سُپرين،
سَجَڻَ ماکِيءَ مَنڌِ، کَؤڙا تين نہ کڏهين.
(کنڀات، ١ ـ ٢٣)

(٥١)

هُنَ تاري، هُنَ هيٺ، هُتِ منهنجا سُپرين،
سَجَڻَ ماکيءَ ميٺِ، کَؤڙا تين نہ کڏهين.
(کنڀات، ١ ـ ٢٤)

(٥٢)

هِنَ پارِ، نہ هُنَّ، ويچارِي وَهَ وَچ ۾!
نِيــچُ نِهارِي نہ گهڙِي، تنهن ۾ پيس تُنَّ،
اَللهُ! سانُ اَمُنَّ، آران کنهن اُکارِئين.
(سهڻي، ٦ ـ ١٧)

(٥٣)

هَنجَ مِڙيئِي هَنجَ، ميرو مَنجهِن ناهِ کو،
جِتي رَهِنِ سَنجهہ، سو سَرُ کَنِ سُرهو.
(کارايل، ١ ـ ٢٧)

(٥٤)

هَنجَنِ سين هيکارَ، جي گَڏَ کَري نِهارِئين،
ٻَگهنِ ساڻ ٻيهارَ، ٻيلهہَ نہ ٻَڌين کڏهين.
(کارايل، ١٠ ـ ١٢)

(٥٥)

هِنَ مُندَ مارُو سَنَرا، جيائي جالِين،
چاريو لَنبَ، لَطِيفُ چئي، واڳِيين وهارين،
کيٽائي کاهِينِ: مِينهَن وَسَندا، موٽُ تُون.
(مارئي، ٩ ـ ٨)

(٥٦)

هِنَ مُندَ مارُو سَنَرا، ڍِنگَرَ ڍارَ رَهَنِ،
پاڻِي پوڄَ پَٽَنِ ۾، پَکي پاندِ پِيَنِ،
هِنَ کي لوهَ، لَطِيفُ چئي، هوءِ کاٿُرَ مَنجهہ کَلَنِ،
کاٿُونبا کاڄَنِ: مِينهَن وَسَندا، موٽُ تُون.
(مارئي، ٩ ـ ٦)

(٥٧)

هِنَ مُندَ مارُو سَنَرا، ساڙيہَ مَنجهہ سُڏِيرَ،
هِنَ کي لوهَ، لَطِيفُ چئي، کوئِيِنِ اَندَرِ کِيرَ،
ميها مَنجهِ مَلِيرَ: مِينهَن وَسَندا، موٽُ تُون.
(مارئي، ٩ ـ ٧)

(٥٨)

هِنَ مُندَ مارُو سَنَرا، کاٿُرَ ۾ خُوشحالَ،
سائُون، سِيارِڇُ، مَکٽِي، جيڏِيُون! آٽِنِ جالَ،
سَٽِيءَ جِي، سَيّدُ چئي، کا ساڙيہَ مَنجهہ سنيالَ؟
لَڱنِ تان، لَطِيفُ چئي، لوئِي لاهِ مَ لالَ!
پَلو کَندو پالَ، مِينهَن وَسَندا، موٽُ تُون.
(مارئي، ٩ ـ ٥)

(٥٩)

هِنَ مُندَ مارُو سَنَرا، ويڙهين وَڳَ وارِينِ،
ڇِڇيا ڇيکارِيو ڇيلڙا، پَٽين پَهرائِينِ،
نيڻَ مُنهنجا اُنِ کي، جَهجهو جَرُ هارِينِ،
تاڙا تَنوارِينِ: مِينهَن وَسَندا، موٽُ تُون.
(مارئي، ٩ ـ ٤)

Gul Hayat Institute

(٦٠)

هَلَندي هاڙهو مَٽي، ڏکَن مُنهنجا ڏوهَ،
هو اوچَڻَ سرِ اُتَنِ تي، هِيءَ پَندِ پَڇاڙي پوءِ،
ليڙَن ري، لَطِيفُ چئي، کِيئَن کَريندِيَس کوهَ؟
اِڳِيان رائو سُڄي روهَ، وِهان تان نہ وَسِ پيو.
(معذوري، ۳ ـ ۲)

(٦١)

هَلَندي هاڙهو مَٽي، سِسي ڏيندِيَس ساهُ،
لِڱن تان، لَطِيفُ چئي، پاري نِيَمِ پاهُ،
کندو باجهہ اَللهُ، وِهان تان نہ وَسِ پيو.
(معذوري، ۳ ـ ۳)

(٦٢)

هَلَندي هاڙهو مَٽي، کَرَنُ کوهَ پيامِ،
اَرڏا آرِيءَ جامَ ريَ، گُوندَرَ گُذرِيامِ،
لَکِيوُن، لَکَ، لَطِيفُ چئي، اورانگهَنُ آيامِ،
پُرَنُ پُنهونءَ پُٺِ ۾، اِيَ سَعادَتَ سَندِيامِ،
مَٿسِ کَمَر وِڌامِ، وِهان تان نہ وَسِ پيو.
(معذوري، ۳ ـ ۱)

(٦٣)

هَلَندي هاڙهو مَٽي، گَسان تان مَ گُسان،
لَکَنِ تان، لَطِيفُ چئي، رِڙهي مانَ رَسان،
پُنهون شالَ پَسان، وِهان تان نہ وَسِ پيو.
(معذوري، ۳ ـ ۴)

(٦٤)

هِنئَڙو بيڙِيءَ جان، ڏُتَڙ پئي ڏينهن ٽيا!
پُڇيو تان نہ پِريان، کَرلاهو تِي کڏهين.
(سامونڊي، ۱ ـ ۲۴)

(٦٥)

هِنئَڙي حُجُون چِڏيون، قُوَّتَ رحِيمَ کانَ،
مون تي موٽِج، مون پِرين! ساهَڙَ جامَ سُڄانَ!
آهيان گهٽو آجانَ، پِرُ، پَليرا سُپِرين!
(سهڻي، ۸ ـ ۲۲)

(٦٦)

هِنئَڙي سڄڻَ سارِيا، ڪٿي هوندَمِ هيرَ؟
اَچِي لالَنَ! نہ ڏئين، متي پلنگن پيرَ؟
ٽَيِ وروُنهڻ ويرَ، ڳُجهہ ڳَرهيان کن سين.
(ڪنيات، ۲ ـ ۱۰)

(٦٧)

هَڻُ، حبيبَ! هَٿُ کٽِي، ٻَنگان لهي ٻانُ،
ماڳهين مون مِنهُن ٽِئي، جهولِيءَ وِجهان پاڻُ،
اِنَ پَرِ ساجَنَ ساڻُ، مانَ مُقابلو مون ٽِئي.
(يمن ڪلياڻ، ۱ ـ ۸)

(٦٨)

هَڻُ، حبيبَ! هٿُ کٽِي، ٽيکِ مَ، ٽورو لاءِ،
پِريَم! تنهنجي گهاءِ، مَران تہ مانُ لهان.
(يمن ڪلياڻ، ۱ ـ ۶)

(٦٩)

هَڻُ، حبيبَ! هَٿُ کٽِي، دِلِ ۾ ڏِيري دانهَن،
کُچان تان کُوکَ ٽِئِي، صبرُ آئون نہ سهان،
کنهن کي لِئَن چوان، تہ مونکي ماريو سڄڻين.
(يمن ڪلياڻ، ۱ ـ ۷)

(٧٠)

هَٿندي ٽِکَرِ هَٿَ، هِنئَڙي حُجُون چِڏيون،
لَکُ لَهرن گڏيو، موجُون وَريُون مَٿ،
نيَمِ کُنَّ قُوَّتَ، پِرُ، پَليرا سُپِرين!
(سهڻي، ۸ ـ ۲۱)

Gul Hayat Institute

(۷۱)

هَٽَڙُ، هَڪِلَڙُ، پيلِي سارَڻُ؛ مانجهيان اِيُ مَرڪُ،
وجهَن تان نہ فَرَقُ، رُڪَ وَهنديءَ راندِ ۾.

(ڪيڏارو، ۳ ـ ۴)

(۷۲)

هَٽِين جي حَبيبَ! محبتِي مَيا ڪري،
پُڇان ڪِينَ طبيبَ، هوند گهاٽَنِ سين ٽِي گهاريان.

(ڪلياڻ، ۱ ـ ۱۰)

(۷۳)

هوتُ تُنهنجي هَنجَ ۾، پُڇين ڪوهُ پَرِيانُ؟
'وَنَحنُ اَقْرَبُ اِلَيہِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيْدِ'، تُنهنجو توهين سانُ،
پنهنجو آهي پاڻُ، آڏو عَجيبَنِ ڪي.

(سسئي آبري، ۵ ـ ۱۳)

(۷۴)

هوتُ تُنهنجي هَنجَ ۾، پُڇين ڪُوهُ پَهِي؟
'وَفِي اَنْفُسِكُمْ اَفَلا تُبْصِرُوْنَ'، سُوجهي ڪَرِ سَهِي،
ڪڏهِن ڪانہ وَهِي، هوتُ ڳولَڻَ هَٿَ تي.

(سسئي آبري، ۵ ـ ۱۲)

(۷۵)

هوتُ نہ ڏِناڻُون، ڏوهُ نہ ڏِيان جيڏِين،
مُون جڻَن رُناڻُون، مَٿي ڪِيو هَٿڙا.

(حسيني، ۱۲ ـ ۲)

(۷۶)

هُو پڻُ ڪونهي هِنَ رِيَ، هِيُ نہ هُنهان ڌارَ،
"الاِنْسانُ سِرِيَ وَاَنَا سِرُّهُ"، پَرِوَرڙَج پَچارَ،
ڪَندا وِيا تَنوارَ، عالِمَ عارِفَ اَهڙِي.

(آسا، ۱ ـ ۷)

(۷۷)

هُو جي ٽِيا هَرِڪيسَ، تِنِ لَڳِي ڪِينَ لِباسَ سين،
وَتَنِ وِلَهي وِيسَ، لاهوُتِي لَطِيفُ چئي.

(رامڪلي، ۹ ـ ۳۵)

(۷۸)

هُو جي ڪَنَ ڪَپارَ جا، سُوڏو سي نہ سُٽِينِ،
اَندَرِ جي آهِنِ، سُڻُ سَنيهو اُنِ سين.

(رامڪلي، ۴ ـ ۲۲)

(۷۹)

هو چوئِي، تون مَ چؤ، واتان وَرائِي،
اَڳِ اَڳَرائِي جو ڪري، خطا سو ڪائي،
پاندَ ۾ پائي، ويو ڪِيني وارو ڪِينَ ڪِي.

(يمن ڪلياڻ، ۸ ـ ۱۶)

(۸۰)

هو چوئي، تون مَ چؤ، واتان ورائي وِيڻُ،
سِيني سين سِيڏُ چئي، مَنُ ماري ڪر مِيڻُ،
ڪاندِ وڏيائي ڪِيڻُ، ڪِيني منجهان ڪين ٿئي.

(يمن ڪلياڻ، ۸ ـ ۱۷)

(۸۱)

هوڏانهن هُنِ هاڪارِيو، هيڏانهن هِي هَٽَنِ،
سُرنايُون ۽ سُنڌَڙا، ٻِنِين پارِ ٻُرَنِ،
گهوٽَنِ ۽ گهوڙَنِ، رِنَ ۾ لائُون لَڌِيُون.

(ڪيڏارو، ۳ ـ ۶)

(۸۲)

هوڏ ڇڏي هوڏي، جي مان گهر اَچين، سُپرين!
ڳالِهيُون ڳُجهہ اَندَرَ جُون، تَنَ گهرِيُون تو ڏي،
جي وِهين ڳَڏُ گوڏي، تہ ڏوَرَ سُٽايَنءِ دِلِ جا.

(بروو سنڌي، ۱ ـ ۲۳)

Gul Hayat Institute

(۸۳)

هُو ڏوتي، هُو ڏينهَن، هُو ڏونگـرَ، هُو لَڪيُون،
ڪَنهن جَنهن لِڌا نِينهَن، پُٺا لُوسَنِ لُڪَ ۾.
(ڪاهوڙي، ۱ ـ ۷)

(۸۴)

هورِنِ هاڙهو لَنگهيو، تِنِيُ جرِيدِي، جوءِ!
هُونِدِ جِنين سين هوءِ، هوتُ نہ هُونِدو تن سين.
(معذوري، ۲ ـ ۹)

(۸۵)

هورِنِ هاڙهو لَنگهيو، ڳوريُون تِيُون ڳَمِنِ،
هاڃي تنهن هَڃَنِ، ڏاران سِڪَ، سَيِّدُ چئي.
(معذوري، ۲ ـ ۱۲)

(۸۶)

هورِنِ هاڙهو لَنگهيو، ڳوريُون پاسي ڳوٺَ،
ڪيچ تِنين کي ڪوٺَ، ’ڪِينَ‘ جِنين جي ڪَڇَ ۾.
(معذوري، ۲ ـ ۱۱)

(۸۷)

هورِنِ هاڙهو لَنگهيو، مُنِي! موسَٽُ چِڏُ،
’لا‘ سين اُتي لَـڌِ، ’ڪِينَ‘ رسَائي ڪيچ کي.
(معذوري، ۲ ـ ۱۰)

(۸۸)

هوندو هَڏُ مَ رَڪُ، لاءِ پيـاڪن پانهنجو،
وَنِي واتاڙَئِن کي، تان پِياري پـرَڪُ،
سالِڪَ لهي تي لَڪَ، جا تو ايندي اُن سين.
(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ۸)

(۸۹)

هوندو هَڏِ مَ سَنڌِ، لاءِ پيـاڪَن پانهنجو،
پوڄَ پيـارج پَنهيڙا، ويندا وٺيو ڪنڌِ،
تہ هَٿَ تنهنجي هَنڌِ، موڪي! ڪو مانُ لهي.
(يمن ڪلياڻ، ۴ ـ ۷)

(۹۰)

هُونديان هوتُ پَري، اوڏو آهہ اَٽَ هُونِدِ کي،
ساڃَنُ تن سَري، ’لا‘ سين لَـڌِينِ جي.
(معذوري، ۲ ـ ۷)

(۹۱)

هُوءَ جا گهوري گهوٽَ جي، تنهن کي چَري چَوَنِ،
اُگهاڙيُون آتَنَ ۾، هوتَ پُڄاڻا هُونِ،
پَرا تِنين پـوَنِ، ڏِنو جن اَکِيُنِ سين.
(حسيني، ۱۲ ـ ۲۸)

(۹۲)

هُوءِ جي سُورَ سُڃَنِ، سي مُون پينگهي ۾ پرائِيا،
سانڍِيياسِ سُکَنِ، سُورَنِ ڪارَڻِ، سَرتِيُون!
(حسيني، ۱۰ ـ ۱۵)

(۹۳)

هُئِي، جي نہ هُئِي: تہ بہ پانهي پاروچَنِ جي،
اِنَ سَگَ مُقابِل سَئِي، سَنڌِيَنِ تي سُئِي،
هُن تان لَڄَ لَئِي، هِنَ جو هَلَنَّ هوتَ ڏي.
(ڪوهياري، ۳ ـ ۹)

(۹۴)

هُئِي طالِبَ حَقَّ جي، توڏِي لاکُون توڙِ،
نہ مَلاحُ نہ مَکُڙِي، نکِي ٻَڏِي نوڙِ،
پاٽِي پِنيءَ پوڙِ، سُهڻِيءَ ليکي سِيرَ ۾.
(سهڻي، ۳ ـ ۶)

(۹۵)

هُئِين تہ ويڄِنِ وَٽِ، تون ڪئُن جِيءَ جِڏُو ٿِئِين؟
سِرُ ڏيئي ۾ سَٽِ، ڪُهُ نہ ڪَيءِ ڊَبـڙا؟
(يمن ڪلياڻ، ۲ ـ ۱۵)

Gul Hayat Institute

(٩٦)

هُئين وَسيلو وِچَ ۾، ڪانگَلَ! پاڙيَئي ڪانَ،
اُتُئي ڪِينَ عَجِيبَ ڪي، ظاهِرُ ساڻُ زبانَ،
توڙِ پُهتين تان نہ، اوريان ئي آئيو ڏِئين.

(پورب، ١ ـ ٢٢)

(٩٧)

هُئِي هدايَتَ حُرَ کي، اَزَلَ ۾ اَصلا،
چڙهِي آئيو جَنگِ تي، هَلِي هُنَ پارا،
ايندي چِيائين اِمامَ کي: ”گهورِيُسِ آن مَتّاءِ“،
”لَايُڪَلِّفُ اللّٰهُ نَفساً اِلاَّ وُسعَهَا“، جيڪا پُڄنديمِ سا،
گهوٽَ بہ لَڳا گهاءَ، سو پڻ شيرُ شَهِيدُ ٿِيو.

(ڪيڏارو، ٥ ـ ٧)

(٩٨)

هُئِينءَ تہ گهڻو هوشِيارُ؟ ڪَلَ بہ هُيءِ ڪانڌ جِي؟
تو يانيو موچارِي ٿِيان، ڳِچِيءَ پائي هارُ؟
ڪانڌ ڪُوڙِيءَ جو نہ وَٽي، سَئين پَتين سِينگارُ،
وَهَمَ لَهي وِينجهارُ، دِليُون پَرکي داسڙو.

(ليلا چنيسر، ٢ ـ ٣)

(٩٩)

هئي! بِرا! اَڳارن، پڏاهين برن جي،
هڪُ ڪُوري ڪانئا، بِيو ڏُوڏي منجهہ ڏِڳن،
پاٽان لُهارن، ميڙي رکيا مچ ليءِ!

(يمن ڪلياڻ، ٣ ـ ٢٢)

(١٠٠)

هي تان ٿوڙِيُون، جي تُون، پورا! پَسي پِلُئين،
راتِيُون پِيُون گهٽِيُون، جي تو اِينديُون هيڪلِي.

(ڏهر، ٣ ـ ١٢)

(١٠١)

هيءِ! تو وِجي هوٿُ، آئُون ڪِ اَڳِيِري ٿِيان،
مَتان چوءِ بَلوچُ، ”ڪَميِٺِيءَ مان ڪِينَ ٿِيو“.

(حسيني، ١١ ـ ١٥)

(١٠٢)

هيٺِ جَرُ، مَٿي مَحَرُ، پاسي پِرين سَندامِ،
ڪوڙِيين ڪاڄَ سِدامِ، اَڄَ سِڏو ڪونَ رَهِيو.

(ڪاموڏ، ٢ ـ ۴)

(١٠٣)

هيٺِ جَرُ، مَٿي مَحَرُ، پاسي ۾ وَٽراهَ،
اَچِي وِچي وِچَ ۾، تَماچِيءَ جي ساءَ،
لَڳِي اُتَرَ واءَ، ڪِنجهرُ هِندورو ٿِئي.

(ڪاموڏ، ٢ ـ ٣)

(١٠۴)

هيٺِ جَرُ، مَٿي مَحَرُ، ڪَنڌِيءَ ڪَوَنرَ تَرَنِ،
وَرِئي واهُونڊَنِ، ڪِنجهرُ ڪَٽُوري ٿِئي.

(ڪاموڏ، ٢ ـ ٥)

(١٠٥)

هي جي آيا هيرَ، سي مُون آڳُ نہ ڏٺا ڪَڏهِين،
آئُون تَرسان، هُو تَڪِڙا، پَٽ نہ لائين پيرَ،
پَنيوليَسِ بَرَنِ ۾، پَسي پيندِيُنِ پيرَ،
آءِ، آرِياڻي! اَسرِي، تي واهَرَ جي ويرَ،
هِيَ ڪَميٺي ڪيرَ؟ تون، پارِسَ! رَسِج پَبَ ۾.

(ديسي، ١ ـ ٢١)

(١٠٦)

هَيءِ! جي هُئا هاڻِ، تہ مَتِنِ هُوندَ حَقُّ ٿِيو،
پيهي وِيا پاڻَ، اَڏِيا مَڙهَ مارِينِ مُون.

(رامڪلي، ٨ ـ ١٨)

Gul Hayat Institute

(١٠٧)

هَيءِ! جي هُئا هتِ، تہ مَتِنِ هُوندَ حَقُ تِيو،
مَٽيُون، مُورَتَ، مَتِ، مانَ وِسريُون کِي لَهان.
(رامڪلي، ٨ – ١٧)

(١٠٨)

هيجُ نہ هوندو جَنِ، سي ڪِيئَن وِندُرِ وينديُون؟
وِهو وِچِ رَهَنِ، سَهسين سَڏَنِ وارِيُون.
(سسئي آبري، ۴ – ١)

(١٠٩)

هيرائي هَٿَ ڪَيو، هِنئَڙو حَبيبَنِ،
بَڌي ڪَڇيءَ تَندُ ۾، سِلهاڙيو سيڻَنِ،
جُه وِڌا پيچ پِرينَ، تہ هنئَڙو هَٽيڪو ٿِيو.
(بروو سنڌي، ١ – ١٥)

(١١٠)

هُيَسِ جي آئُون، پانهي پاروچَنِ جي،
هُوندَ نہ ڇِڏيائُون، ڏُکيءَ کي ڏُکَنِ ۾.
(حسيني، ۴ – ٢)

(١١١)

هُيَسِ جي سِياءِ، تہ ڪَيُمِ ڏُکُ ڏيرَنِ تي،
اَدَبَ وچان اَنِ سين، ڳالهِ نہ ڪَيَمِ ڪاءِ،
ذاتِ مُنهنجِي، ماءِ! ڪَچو تِي ڪيڇِيُنِ ڪي.
(حسيني، ۴ – ۴)

(١١٢)

هي سَچَڻَ سيئي، جي مون ڪوڏِ نهارِيا،
اِيندَم جان پيهي، تہ سَبِ لاهيندَمِ ڏُکڙا.
(سامونڊي، ١ – ٣٧)

(١١٣)

هُيَسِ هندورَنِ ۾، پِيِيمِ ڪانہَ پَرُوڙِ،
مَٽِئي سَندي مامِري، ڪوجهي وِڌيَسِ ڪُوڙِ،
سامُهان ٿِيَمِ سُورَ، وِيو وِلِّي وَلَهو!
(ليلا چنيسر، ٢ – ١٠)

(١١۴)

هِيَ گَسي، هِيُ گَسُ: هِيُ پَهَڻُ، هِيُ پيچرو،
ويچاريءَ وَڌو ڪيو، ويندَن پُٺيءَ وَسُ،
ليڙَنِ جو، لَطِيفُ چئي، ڏُونگرِ آتيئي ڏَسُ،
جَڳَ ۾ رَهيُسِ جَسُ، سَگِرِ تي سَردارَ جي.
(سسئي آبري، ٨ – ١۴)

(١١۵)

هيڪانديءَ هوئِي، اُتِي راتِ رَوان ٿِيا،
ساهُ سَڳي ۾ سُورَ جي، پُنهون وِيو پوئِي،
رَهُ، قَضا! دَمُ ڪوئِي، تہ هيڪَرَ هيڪاندي ٿِيان.
(سسئي آبري، ٧ – ۴)

(١١٦)

هيڪُ جِئَن نہ جاياسِ، پِيو جاپَندي جي مَران!
گهنگهرُ گهٽو ٿِياسِ، جاپِي مارُوئَڙَنِ کي!
(مارئي، ٦ – ۴)

(١١٧)

هيڪَرَ هُئَڙُ چِڏِ، تہ اوڏي ٿِئين عَجيبَ کي،
'مَا رَاَيْتُ شَيْئاً اِلاَّ وَرَاَيْتُ اللهَ'، نيئي اَجها اوڏانهين اَڏِ،
تہ هوتُ توهين کان هَڏِ، پِرينِ پاسي نہ ٿئي.
(سسئي آبري، ۵ – ١١)

(١١٨)

هيڪِلِيائي هاڻِ، پُورِينديَسِ پُنهونءَ ڏي،
ڪَنديَسِ ڪوهيارَلَ سين، رچي رُوحَ رِهاڻِ،

Gul Hayat Institute

رُلي چُلي چِپَرين، ڪَنهن پَرِ لاهِيان ڪانڙ،
آهِيان گهَٽو اَجانِ، پَرَ سُورَ پِرِيان جا سانُ مُون.
(سسئي آبري، ۹ ـ ۱۲)

(۱۱۹)

هيڪِلياِئي هيلَ، پُورِيندِيَسِ پُنهونءَ ڏي،
آڏا ڏُونگَرَ لَڪِيُون، سُورِيُون سُجَڻِ سيلَ،
تہ ڪَرَ پيلي آهِنِ پيلَ، جي سُورَ پِرِيان جا سانُ مُون.
(سسئي آبري، ۹ ـ ۱۳)

(۱۲۰)

هي ڪَنَ گاڏِها وِڪِٽي، ڪَنَ ڪي پِيا ڳِنهِيج،
تِنين سانُ سُٽيج، سُپيرِيان جي ڳالهڙي.
(رامڪلي، ۴ ـ ۲۳)

(۱۲۱)

هِيُ مُنهُن ڏيئي، بَنّ، تُون وِهُ ڪائي نہ مَرِين؟
تان جي مَلِيرَ جائِيُون، تو سين سَنگُ نہ ڪَنِّ،
تُون ڪِئَن مَنجهان تَنِ، پانُ ڪوٺائِين؟ مارُئي!
(مارئي، ٦ ـ ۵)

(۱۲۲)

هِي هَندَّ، پيٽِيُون هانڻ، ساڙيان سَپِ ڏيهِيُنِ ريَّ،
”ڪُلُّ شَيءٍ يَرجِعُ اِلي اَصلِهِ“، تِي جهجان جهانگِيُنِ ڪانِ،
پِرِي پَنهنجي يانِ، پَسان مُلڪُ مَلِيرَ جو!
(مارئي، ۱ ـ ۱۴)

(۱۲۳)

”هَيءِ! هَيءِ!“ ڪَيو ”هاءِ!“، تِي پانڻ هَٽِي سِرُ پاهِٽين،
لَڏائِين، لَطيفُ چئي، جوُءِ جَتَنِ جي جاءِ،
شُڪُرَ، بارِ! سَنداءِ، سُتاٽي ساٿِ مڙِي.
(ديسي، ۲ ـ ۱۴)

(۱۲۴)

هَيءِ هَيءِ! وَهي هاءِ، مَنَ ۾ محبوبَنِ جي!
جيرا جوشَ جَلائِيا، بُڪين بَري باهِ!
پَسو مَڇَ مَٿاءِ، جي ويساهَ نہ وِسَهو!
(يمن ڪلياڻ، ۳ ـ ۱)

(۱۲۵)

هَيءِ هَيءِ! وَهي هُوءِ، مَنَ ۾ محبوبنِ جي!
جيرا جوشَ جَلائِيا، بُڪين مُڪي بُوءِ!
اَچي پَسو رُوءِ، جي ويساهِ نہ وِسَهو!
(يمن ڪلياڻ، ۳ ـ ۲)

(۱۲۶)

هِيءَ هَڏِ وِهاٽي، تُون ڪَڙهُ ڪالهُوٽي ڏِينهَن ڪي،
اُتي اور اَرٿَ سين، ويهُ مَ، ويڳاٽي!
تہ صَرافَ سُپاٽي، موٽائي هَٽَنِئي نہ مُنهَن ۾.
(ڪاپائتي ۱ ـ ۵)

(۱۲۷)

هِيءَ هَڏِ وِهاٽِي، جان ڪَتِين تان ڪَتُ،
ڪو پَنهنِجي عيدَ ڪي، پيري ڪَج پَرَتُ،
مَتان روئِين رَتُ، صُباحَ وِچِ سَرَتِيِين.
(ڪاپائتي ۱ ـ ۴)

Gul Hayat Institute

وائي- ١

هاڻ اِيندو، اَلا! مُنهنجو سَڄَڻُ شالَ اِيندو.
آڱر لائي اَنڊيُون، وَڃي وَسَنُئن ۾ وڃهندو،
نماڻيءَ جو نِجُهرو، پاسي پاڻ اَڏيندو،
مَٿان لَڪَنِ ساٽڙو، صَحيح سَلامَتَ نيندو،
مَهَندِ ٿيندو مُصطَفيٰ، پُنيءَ لوڪُ لنگهيندو،
اَڇي عَبدُاللَطِيفُ کي، دوسُ دِلاسا ڏِيندو.
(ابروو سنڌي، ٢ ـ وائي ٢)

وائي- ٢

هتان ٿي هَلنديَس، مِيان! سامُهين ساڙيهَ ڏي.
وَڏا پينڊا پَنڌَ جا، مَنزَلَ ماٽيِنديَس، مِيان!
اَلاهَر عَجيبَ کي، لَڪَن مان لَهَنديَس، مِيان!
جيڏيُون! جوڙُ جَتَنِ جو، جڏهين آئُون ٿينديَس، مِيان!
حُجائُتا هوتَ کي، ڏوراپا ڏِينديَس، مِيان!
فَريادِيُون فِراقَ جُون، پُنهَلَ کي چَونديَس، مِيان!
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، مَنهِن آئُون مِلنديَس، مِيان!
(حسيني، ٩ ـ وائي)

وائي- ٣

هَلُ هوتَنِ کارڻ حالَ، شالَ سگِر ٿينديِنءَ ساڻ جي!
پيرَ پنهنجي پِرينءَ لَءِ، کوڏَ رَتائين کالَ،
ڇڙهندي سِرِ چوٽِئين، لَکَنِ کَيڙِس لالَ،
جي پاٽِئين جَتَنِ جي، ويڃهي ٿيا وِصالَ،
پُري پَبَ وَڙَن ۾، وِجهج کا وَڙالَ،
کيچان آيو قافلو، مَين مَٿي مالَ،
اِينديءَ بُوءِ بوتَنِ جي، تون جَهلج پَبَ پيالَ،
جِتي جمازَن کي، جَبَلَ ٿِين جنجالَ،
پُڇي پيادِيَن کي، اُتِ آريائي اَحوالَ،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، سَڄَڻ مِلندَمِ شالَ!
(معذوري، ٢ ـ وائي)

وائي- ٤

هِنئڙو تو هُنِ ساري، مُنهنجو ساهُ سَيّدَ کي تو ساري،
جيڏيُون! آئُون هَلندي، ويندي هوتَ ڏي؛
سَرتيُون! آئُون ڪَهَندي، ويندي ڪيچَ ڏي.
هوتَنِ هَلَڻُ مَنَ ۾، ڪيرَ گهڙي هِتِ گهاري؟
آسَرَ پَري آهيان، مانَ واحِدُ آڻين واري!
پَنڌَ اَڙانگا پَٽئين، مُون کي ڪوهِيارو تو ڪاري،
سَچو سُخُنُ سُپَرِين، مانَ پُنهَلُ پَنهنجو پاڙي!
چيرو اَندَرِ چِندَڙي، وِيو ٻاروچَلُ ٻاري!
وڏا ڪَمَ ڪَريمَ تي، هن ويچاريءَ واري،
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، وِهَندُمِ ڪِينَ وِساري.
(ديسي، ٥ ـ وائي)

وائي- ٥

هو اَرمانُ اُتَنِ، مِيان! سَسُئيءَ جي سُورَنِ لَءِ.
ڪَجاوا ڪَرَهَنِ تي، جوڙيا جالَ جَتَنِ، مِيان!
پيرُ نه ٽِڪَنِ پوءِ تي، تا ڪامِنِ سان ڪُتجَنِ، مِيان!
مَهارُون مَيَنِ جُون، واڳُون وَسِ ڏٽيَنِ، مِيان!
ٽَڪَرَ ۾ ٽونڪارَ تي، صُبُح ساٽيڙَنِ، مِيان!
سانگ نه تُنهنجو، سَسُئي! هاٽي هوتَ نه ڪَنِ، مِيان!
اَدِيُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئي، سي مَرُ مُحِبَّ مِلَنِ، مِيان!
(حسيني، ١٠ ـ وائي ١)

وائي- ٦

هوتَ سي هَلَڻَ هارا، ووا! جيڏيُون!
ڪيئَن ڪَريان آئُون اُن سين؟
ڪوءِ پَلَنگَ! ٻَنِ مازيُون! ڪيَنَ سي ٽيڙَمِ ڪارا!
سُونهَن سُپيرِيَن جا، آتَڻَ وَتِ اوتارا،
وينو ڏئي ڏکيِن کي، پُنهون جامُ پوچارا،
آهيان پَرتِ پُنهونءَ جي، ڪَنديَسِ ڪُنرَ ڪارا،

Gul Hayat Institute

پيرُ مَ ڇَڏِج پرينءَ جو، هيءِ! هيءِ! هَتَ آسارا!
ڪيچِيُنِ ڪَرَهَ پَلاڻيان، مَيا تِيَزَمِ مارا،
اَنڌَنِ آهِئين آسِرو، موتِج، مُحبَّ موچارا!

(سسئي آبري، ٨ - وائي)

وائي- ٧

هوتَنِ بنا ئي، مِيان! دَرِدَ فِراقَ ني، مِيان!
پُنهون سائينءَ، جيڏِيُون! اَلولو! ماري آهِيان!
اَديُون! آرِيچَنِ جي، آئُون نِهوڙِيَس نِفاقَ،
ڏُونگَرَ ڏورِيو نہ ٿِئي، مُون وِلَهيءَ کان واڪَ.

(ديسي، ٧ - وائي٢)

وائي- ٨

هوتَ! نہ ڀانيمِ هِيئَن،
آئُون جا ماري، سَجَڻَ! تُنهنجي نِينهَن،
وو! ڇَڏي تُون ڪو ڇَپَرِ ويندين.
لُڪُون لَڳَن ڪوسِيُون، ڏاڍا تَپَن ڏِينهَن،
عِشقَ آريءَ جامَ جي، ڪَيُسِ نماڻي نِينهَن،
جُهنگارِيندي جهنگَ ۾، ڏوٿِيَن ڏِٺڙي ڏِينهَن،
آن جا ڇَڏي ڇَپَرين، ڪيچ رَسندي ڪِيئَن؟
وَلهيءَ هت وَسائِيا، سَنداَ مُحبَتَ مِينهَن،
اَديُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئِي، پَهچان سيڻَن سِئَن.

(ديسي، ٣ - وائي)

وائي- ٩

هوتُ نَينان جو دِلبَندُ! يَلو جيڏِيُون!
هيڏي هوڏي سُپرين، ڪاڏي واريان ڪَنڌُ.
چَڙهي ڏاڍاين ڏُونگرين، راهَ پُڇايان رَندُ،
ساجَنُ سَيَنئان سُهڻو، سائينءَ جو سوگَندُ.
اَديُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئِي، ميڙيندَمِ صَمَدُ.

(ٻروو سنڌي، ١ - وائي)

وائي- ١٠

هوتَ! هوتَ! اي هوتا! ڏِينديَس ماهُ مِرُن کي،
آئُون جَرا جِيُ ڪَري.
ڏِيئِي باهِ ڀَنڀورَ کي، آئُون آيَس تو ڳَري،
آرياڻي پُنهونءَ ري، مُون کي، سَرتِيُون! تان نہ سَري،
جَنڊي پايو جانِ ۾، ڏُکِي ڏُکَ ڏَري،
آءُ اوراهُون، سُپرِين! وَڄُ مَ، پِيَ! پَري
مُون ڏِٺي، مُون وسَهو، ورچي تان نہ وَري،
ڏُکِيءَ جي ڏيکارِئين، ڏاران مُنهَن مَري،
پيالي پِرِيُن جي، موهِيَس ميڻَ ڪَري،
آرِيءَ جي عِشقَ جي، مُون کي اَندرِ آڳِ بَري،
توکي توءِ نہ ڇَڏيان، جي وَجان پُونءِ تَري،
ڏَڙُ وجهنديَس ڏوڙُ ۾، مَٿو ڏارَ ڏَري،
هَلڻُ سُٺي هوتَ جو، ڏُکِي، پَسُ! ڏَري،
پِرين! ڪَڇ پانهنجِيُون، اَکِيُون ٻاجهہ ڀَري،
اَديُون! عَبدُاللَطِيفُ چَئِي، مَنَ ڪا مَهرَ ڪَري.

(حسيني، ٤ - وائي١)

وائي- ١١

هوئج هوشيارِ خبردارِ، تِرڪَڻُ آهي تَڙَ ۾.
ڪُڏون، ڪُوٻا، ڇِڪَ، ڇِڪَنديون، تان کي نَئِي نِهارِ،
آڏيءَ سي اَکڙَنديُون، اَکِيُون جن ڪپارِ،
مُون سُئو ملاحَنِ کان، تَڙَ اَڙانگا تارِ،
هوتُ هَلنديِن کَنيو، وهَنُ، مُندا! وسارِ،
ڪِهِ آتَڻُ! بَنِ جيڏِيُون! ڏيراڻيُون ڏُٺارِ!
پَکو ڪَڇ پانَ سين، پِرين تنهنجو پارِ،
ويندي واڻاڙَن کي، پَٽيءَ ڪيمَ پَچارِ،
پَونديِنءَ مُنهن ميهارَ جي، ڏَمَ وَتِ ڏِينهَن مَ گهارِ،
ساهَڙَ کي، سُڻُ، سُهڻي! ٻِچَلِ آڏي ٻارِ،

Gul Hayat Institute

تارِ تَرنديِنءَ، لُڙُ لَنگهنديِنءَ، عِشقَ جي آڏارِ،
پانڌُ مَ ڇڏج پرينءَ جو، پهين جي پاتارِ،
ٽِينڌءِ سَڌُ ساهَڙَ جو، توڏِي! ٿِيُ تيارِ.
(سهڻي، ۹ – وائي)

وائي - ۱۲

هوءِ جي هَليا هوتَ سُونهارا،
مُون نہ وَهِيٽا، پُنهونءَ سَگِهيٽا.
سَسُئِي پُڇِي ساٿَ جا، اوطاقُون اوتارا،
آن ڪي ويندا ڳڏيا؟ آرِياڻي اِهَ پارا،
تَلِيُون ٿُئَنرَ هَلوِيُون، مَيَنِ سِرِ موچارا،
مُون ڪي نيندا پاڻَ سين، ڪامِلَ ڪُرَ اُجارا،
اَدِيُون! عَبدُاللَّطِيفُ چئي، دوسَ آيا دِلدارا.
(سسئي آبري، ۲ – وائي)

وائي - ۱۳

هِي جي، هو جي لَڪَ! مون مارِيندا لَڪَ!
يا والِي! ڪيچُ نہ اوڏيءَ ڇِڪَ.
اَنتُ نہ ڏِجي عامَ کي، لوڪان ڪجي لِڪَ.
پاڻَ ۾ پارِيُون ڪري، نِينهَن وَهائجي نِڪَ.
(سريراڳ، ۲ – وائي)

وائي - ۱۴

هِيري هَٿُ وِڏائِين، وِيهي ساٿِيُن وِچَ ۾.
نوازَشِ نُورِيءَ جِي، آهي تَماچِيءَ تائِين.
گَندَگِيءَ گوشو ڪِيو، عَطَرَ اوتَ اوتِيائين.
اَنڌا، مَندا آئِيا، سَخا سَڌُ وِڏائِين.
پَسو جُودُ جُوانَ جو، ڪو هَنڌُ ڪونَ مَتِيائِين.
قيمَتَ ڪَميڻَن سين، جهَڙِي وَٽَ وَتِيائِين.
موتِي مَڇِيءَ هَٿَ تي، ڪوڏِن جِڻَن ڪَڍِيائِين.
ماڻِڪَ مِياڻِنِ ۾، چِلرَن جِئَن ڇَٽِيائِين.
ڏِيئِي سونُ سُوالَ ۾، رُپِي راندِ ڪَيائِين.
پاڻِيَتَ آٽِي پاڻَ سين، لَعلوُن سَڀِ لُٽِيائِين.
فيروزا فَقِيرَن تان، گهوري سَڀِ گهورِيائِين.
اُتي، عَبدُاللَّطِيفُ چئي، اُجلي اَمُلَ ڏِنائِين.
(ڪاموڏ، ۱ – وائي)

وائي - ۱۵

هي سَڀِ هَلَڻَ هارا، ڪونَ رَهندو ڪو هِتَ، جيڏِيُون!
اَڏِيا رَهندا اِتهين، هي سَڀِ ماڪَ موچارا.
جن ڪِي باشاهِيُون بُلَندُ هُيُون، سي وِيا ڇڏي وِيچارا.
"ڪُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ"، سَمجهہ اِهي اِشارا.
داڙُو دَڙِي اُتهين، بَخشيائِيندو بَدڪارا.
آلا! عَبدُاللَّطِيفُ چئي، اُتِ سَتُرُ ڪَج، سَتارا!
(ڏهر، ۴ – وائي)

وائي - ۱۶

هِيَ گهايَلِ هَڏَ گهوري.
ووا آلا! ميان! ڪيچِي مُون نہ سَگهِيا.
عِشقَ آريءَ ڄامَ جي، هِيءَ جُهونڙِي هَڏِ جهوري.
رَهي جا رُڄِنِ ۾، سا ڇِپَرِ ڇڏِيومَ ڇوري.
اَدِيُون! آرِيچَنِ لَءِ، ڏُونگَرَ ٽِينديَسِ ڏوري.
(معذوري، ۷ – وائي)

Gul Hayat Institute

ي

(۱)

يادِ گُروُ کَنِ گودَڙِيا، پِرِ بازارِ بِينا،
پڙَهنِ سوُرَ سُبحانَ جي، پِيَنِ تنَهن پِينا،
جيلان مُنهَن مِينا، تيلان نَشا چاڙِهيائُون نِينهَن جا.
(رامڪلي، ٦ _ ۱۳)

(۲)

يارُ سَڏائي سَپُڪو، جانِي زِبانِي،
آهي آسانِي، ڪَمَ پئي تِي ڪَلَ پَوي.
(بروو سنڌي، ۳ _ ۳)

وائي- ۱

يار سڄڻ جي فراقَ، ڙِي جيڏيوُن! آئوُن مارِي!
دَرِ دوسَنِ جي ڪَئِين جو هوندا، موُن جيها مُشتاقَ،
جاتي ڪاتي محبوبن جي، آهِ حُسنَ جي هاڪَ،
سُرمو سَهي ڪر اَکين جو، خاص پريان جي خاڪ،
عبداللّطيف چئي، پرين اَسان جو هميشه آ حُسناڪُ.
(يمن ڪلياڻ، ۸ _ وائي)

وائي- ۲

ياعَلي! عَلي! سِرِ يَـتيمَنِ جي آئي!
آيو حُڪُمُ اَللّه جو، يا اِمامَ!
بَنِ وِڇوڙو مَوتَ جو، هَيءِ! وو! چارَئي پَهَرُ جُدائي،
آتَرَ پَتَرَ ميڙي، سائين! اَلا! بيبيءَ ديگِ چڙهائي،
جِنين ڪارَڻِ چاڙِهيائِين، سي تان ڪَرِنِ لَڙائي.
(ڪيڏارو، ۳ _ وائي)

Gul Hayat Institute

معنيٰ جي پٽي

الف

آتڻ: زالن جي چرخي ڪتڻ جي جاءِ، اڳڻ، صحن.
آت: سوز ساڙو گداز.
آتن: سڙڻ.
آتي: (آتڻ = رجائڻ) رجائي، ڳاري، ملائي.
آتر پاتر: پهڻ، پٿر.
آتيا: ڳاهت ٿيا، گڏ ٿيا.
آپاتو: اوڦٽو ڏاريون، غير.
آثار: اهڃاڻ، نشان.
آجو: آزاد، ڇٽل.
آجڙين: (واحد: آجڙو) آجڙين کي، ڀڪرارن کي، ڌنارن کي.
آجڪو: ثمر، قوت، آڌار، پرجهلو.
آچار: تير جو نيشان، هدف.
آچارا: لهرن جون لپيٽيون، گجي.
آچارو : چم جي ڳوٺري
آديس: جوڳين جو سلام بندگي.
آديسي: تارڪ فقير.
آڏ ترچا: ڏنگا ڦڏا، ابتا سبتا.
آڏت: سچ.
آڏ وڏائي: خاص وڏائي، شان.
آر: سير، تک، وهڪرو.
آراڙ: وطن، گهاٽو جهنگ.
آراڙي: ڏٽ جو ڪاڏو، سادو غريباڻو طعام.
آراڻ: اٽيٽ.
آرڪٽين: آر ڪٽن ۾، مهاڏبن ۾.
آروڙجي: سخت ڪاوڙجي.
آرڻ: جنگ جو ميدان، جنگ.
آريج: خشڪ زمين، غير آباد زمين.
آررڙن: جبرا دشمن.
آڙيڪا: ور وڪڙ.
آزوري: آزاريل.
آسارو: آسرو آڌار.
آساروس: سندس آسرو.
آسانگو: آس، آسرو اميد.
آسر: آسرو اميد.
آسڻ: وهڪ جي جاءِ، ٽڪاڻو.

آڪاهه: آڪهه، ڪڙم قبيلو.
آڪرو: اتامرو ڳهٽو مهانگو.
آڪو: ڪچو گهڙو.
آڪڙي: ٿاڻڙجي.
آڪون: هڪ ميوو آڪڙوت.
آڪڙيان: ٿاڻڙيل، ٻاهڙيل.
آگن: مالڪن، اڳواڻن.
آگ: باهه، سوز ساڙو.
آڳ: منجهه، راز وارو وجهه.
آڳانجهو: اڳرو زياده، جهجهو.
آڳانڊيو: دلاسو پناه، بچاءُ.
آڳانڊيائون: جوڙيائون، اڏيائون.
آڳهه: پر جهلو آڌار پروسو.
آڳاهون: اڳيرو اڳتي.
آڳڙين: آڳ وارن، لوهارن.
آڳهتجن: گڏ ٿين، بند ٿين.
آلائش: گندگي ناپاڪائي.
آلودو: ميل سان ڀريل، ناپاڪ، گدلو.
آما: (واحد: آمو) انب.
آن: آءُ، اوهان
آنر: نياڳا اٿ، ڪيرولي گاهه جو قسم، هڪ قسم جو وڻ، آملهه
آنهن: کوهه جو حوض، آواڙو.
آوار: ڇٽيل، پڪڙيل، آسپاس.
آواڙ: اجائي، عبث.
آوَن: اچن.
آونگ: رڌ بچاءُ جا ٿانءِ.
آهَر: آهار، آڌار آسرو.
آهُر: ڪونار، جنهن ۾ مال چارو ڪائي، مال جي ڪاڏي ٿانءُ.
آهرا: آڪيرا.
آهڙا: ڏکيا اهنجا، مشڪل.
آهيريانئي: آرسيءَ ڪان ئي.
آهيڙي: شڪاري صياح.
آيل: امان، ماءُ، سڪر زال.
آبَ: ابو پيءُ.
آبر: ڪڪر، بادل.
ابر: سُئِي.

Gul Hayat Institute

آَبڙو: ابڙو سردار جنهن سومرن جون سامون جهليون هيون.
اُبهَان: (اُبهڻ = بيهڻ) ايو ٿي بيهان، بچان، امن ۾ رهان.
اُبهو: بچو امن ۾ رهو.
اُباٽجڻ: ڪومائجڻ، دونهاٽجڻ.
اُباهرا: اُبهرا، تڪڙ ڪندڙ جلد باز.
اَبُڌي: بي سمجهائي، اياڻپ.
اَبڪار: پڪار، نعرو.
اُپا: بيٺا، بيٺل.
آپام: ابهم، معصوم.
اُپڪڙا: پٻن تي بيٺل، ايي پير بيٺل.
اُپو: بيٺو بيٺل.
اُپي ويا: اُٿِي ويا.
اَپيڪ: بيهڪ.
اَپينديون: بيهنديون.
انت: نهايت، حد.
اُتاريو: لاهيو دفع ڪريو.
اُتانگ: اڻ تانگو اونهو.
اُتائون: چيائون.
اُتائين: چيائين.
اُتومانءِ: چيو مانءِ، توکي چيم.
اَتور: بيمثل، لاثاني.
اَتوريا: اڻ توريل، ججها، گهڻا.
اُنو: وسيو وسيل مينهن.
اثبات: ڌڻيءَ جي هستيءَ جو اقرار.
اَپاريا: ار وارا، پرانهان، ٻئي پارا وارا
اَپٽي: (اُپٽڻ: کولڻ) کولي، کُلِي.
اَپر: گهڻو بيحد، بيشمار.
اَپڙ: تڪڙو هل، وک وڌاءِ.
اَپليو: اَڻ پليو اڻ جهل.
اَجارا: اُجاريندڙ صاف ڪندڙ.
اَجلان: اجل کان، موت کان.
اجلس: ويهہ، ويهڻ، سستي، غفلت.
اَجوکي: بنا جوکي، سلامتيءَ واري.
اُجهي: پڇي، پورو ٿئي، اُکلي.
اُڄ: ٽپ ڏئي، ڊوڙي.
اُجهہ: (مصدر: اُجهڻ) رُل، پٽڪ.
اجهور: اجهاڳ پاٽي، ڪُن، مال جي بيهڻ جي جاءِ، آجهو.
اَجهانون: آجها. آسرا، ڀروسا، پناهہ جون جايون.

آجهڻ: رُلڻ، پٽڪڻ.
آڇهُون: اسان کي اچي.
آڇاهہ: اڇا، سفيد.
اڇل: اٿل، پلٽ (پاڻي جي).
اڻ ميو: بي انداز تڪڙو تيز.
ادورائون: دانهون، پڪارون.
اِدغام: ٻن حرفن يا آوازن جو پاڻ ۾ ملي هڪ ٿيڻ.
آدوها: اُڌما، جوش، اُمنگ.
آڌاٽا: اُپريا، پيدا ٿيا.
آڌر: بناتيڪ، ري آجهي، ضعيف.
آڏ لڳيون: اڏ پوريل (اکيون).
آڏوتي: اڻ ڌوتل، ميري، ناپاڪ.
آڏي: گوشت وڍڻ جي ڍِڪي.
آڏيار: پاسو ڪندڙ پار ويندڙ.
آڏتراچا: ڏنگا، ڦڏا، وروڪڙ.
آزا: ڪِلا.
اِرادت: اِرادو ازل جو ليکو.
آرتو: رت گاڏئون، ڳاڙهو.
آرتي گاڏئون: رت گڏيل.
آرت: آئٺ، خرچو.
آرث: ميراث، ورثو.
آردا بيگيون: لاغرض ٻانهيون.
آرداس: بندگي، عرض، سوال.
آرڏا: زوراور.
آرزان: سستو مهانگو.
آرک: اڻ رتل، نا پرهيزگار بيوفا.
آرڳ: الڳ پري، ڌار بيزار.
آرغچ: بافتو.
ارم: بهشتي پوشاڪ، اِرم جو لباس.
آروٽ: ڪچو خام غير واقف.
آروٺ: بي آبي، خشڪي، سوڪ.
آريج: ريج بنان زمين، خشڪ.
اڙِن: نوڪن، چنهبن.
آڙانگ: اڙانگو ڏکيو مشڪل.
اڙل: ڪڏٽا گهوڙا.
آزل: اصل، ڪائنات کان اڳ.
آسارا: غافل، وسيلا.
آساروس: سندس آسرو ڪيس آسرو.

Gul Hayat Institute

آسار: بنان سار جي. غافل.
آسک: سک بنا، ڏکي، بي آرامي.
اسم اعظم: خدا جو وڏو نالو.
آسُور: اسر، پرھ ڦٽي کان اڳ.
آسور: سور کان سواءِ.
اِشارتون: ڳجھا اِشارا.
آشهد: شهادت جو ڪلمو اشهد ان لا اِلہ الله و اشهد ان محمد عبده و رسولہٗ.
اصلا: اصل کان.
آصيل: شريف، ٻڍائتو.
اظلام: ظالم، ڪنو ظلم.
اعراب: جملي ۾ بيهڪ مطابق اسم جي آخري حرف جي زير زبر.
اعرابين: (واحد: اعرابي) بر پٽ ۾ رهندڙ، بدوين. ماروماڻهن.
افسوساءُ: افسوس سان.
آڪاج: نڪار نالائق، نڪمي.
اُڪيل: اُڪلاءُ، جلدي.
اُڪيريو: سڪيو واجهايو.
اڪا: چانور وغيره ان جا داڻا جي پوچارا درياءَ ۾ پيئا طور وجهن.
اڪتا: جهاڳي پار پيا، اڪريا.
اُڪتي: پار پني.
اُڪوڙ: ڪڍي ڇڏ.
اگر: عود جو وڻ، خوشبوءِ.
آگوندرو: گوندر يا غم لاهيندڙ غمنار بنا غم جي، گهٽو پاٽي.
آڳ: اڳواڻ، مهندار.
آڳاهون: پريءَ اڳيرو.
آڳرو: مٿاهون، سرس، گهڻو.
آگهت: اوگهڙ، پڌرائي، پڌر.
آڳانڊو: آڌار.
آگهتيا: گڏجي سوڙهو ٿيا.
اگهئين: تون قبول پئين، اگهامين.
انگڙا: انگ، عضوا.
انگڙين: عضون سان. انگين.
آل: عيب.
اِلا الله: سواءِ الله جي، فقط الله.
آلانسان سِري و آناَ سِرّه: انسان منهنجو ڳجهه آهي، ۽ آءٌ سندس ڳجهه آهيان.
الله بِڪُل شيءِ محيط: خدا سڀ تي هاوي آهي. هر شيءِ ڏڻي جي گهيري ۾ آهي.

الله نُورُ السَّماواتِ وَالارَض: الله زمين ۽ آسمان جو نور آهي.
الله وليُ الذين آمنوا يخرجهم من الظلمت الي النور: الله ايمان وارن جو دوست آهي ۽ کين اونده مان ڪڍي روشني ۾ آڻي ٿو.
الله صمد: الله بي نياز آهي.
آلاهر: الله جي مدد سان.
اِلاهي تُهار: الله تنهنجي آڌار تي.
آليم: سَليمُ، سُٺايم.
اُلتي: سج لٿي.
آلدنيا جيفة وطَلا بها ڪلابَ: دنيا ڍونيڊ آهي ۽ سندس طآلبو ڪتا آهن.
آلذين آمنوا وڪانوا يتقون: اُهي جن ايمان آندو ۽ جي پرهيزگارَ يا متقي آهن.
الڙ: اڻ آزمودگار اجاڻُ، پورڙو.
آلستُ بربڪم: ڇا مان اوهان جو رب نہ آهيان.
آسفر قطمة مِن النار: مُسافري ٽڪرا يا دوزخ جو ٽڪرو آهي.
آلعشق حجاب بين العاشق و المعشوق: عشق، عاشق ۽ معشوق جي وچ ۾ هڪ پردو آهي.
العشق نار الله الموقدة: عشق الاهي ٻاريل (ساڙيندڙ) باهہ آهي.
آلف: الله جي نالي جو پهريون حرف، يعني الله.
الفراق اشد من الموت: فراق موت کان وڌيڪ سخت آهي.
آلک: مخفي. ڏڻي تعاليٰ.
آلماس: هيرو.
آلودو: رڱيل، ٻڏل.
الوڙو: ننڍا ڪڙائيءَ کان جهوٽو گهيرٽ.
الوڙڻ: اکيڙڻ ڊِڪي لاهڻ.
الوهيت: خدائي، وحدت.
اُلهي: غروب ٿئي، سج لهي.
اُلير: سَٽ، ٽپ، ڇال، آچل.
آليومَ سِيروا: اڄ سير ڪري وٺو.
آمارو: چڪ، ڪاڍو سنبت.
آماڻ: امانت.
آميا: (واحد: آميو) اپار.
اُميري: ڪپڙي اُٿڻ وقت تاجي جي چنل تند کي ڳنڍ، ڳانڍاپو.
اميس: بندگي، سيوا.
آناسي: اٺاسي.
آناعبد: آءٌ ٻانهو آهيان.
اقنا: احمق. نادان، مست.

Gul Hayat Institute

اِن الله و تر يُحِبُ الِوتر: تحقيق الله هڪ آهي ۽ هيڪڙائي
کيس پسند آهي.
اِنَ الله يغفر الذنوب جميعا: بيشڪ الله تعاليٰ سڀ گناهہ
معاف ڪري ٿو.
اِنَ آوليائي تحت قبائي: منهنجا دوست منهنجي چولي
هيٺ آهن.
آناءِ: ٻڌ، سڻ، مڃ، قبول ڪر.
آنبر: اُڀ، آسمان.
آنبرين: آسمان تائين.
انت: حد، پڇاڙي.
انتها: پڇاڙي، آخر.
اندام: عضوا.
آندوهہ: غم، ڏک.
اندوهيان: غم اٿن، ڏک اٿن.
آنڌي: ڪنڌي، ڪنارو.
انگ: نصيب، لکيو جسم، عضوو نشان، انگهہ، چنهب.
انگڙا: عضوا.
انگڙيارو: ڏنگو ونگڙو.
انگهيم: چيريم، وڍيم.
آنگهہ: ڪاٺيءَ جي تکي چنهب.
آنواع: (واحد: نوع) قسم، نمونا.
انيرا: راجا انيراءِ (جنهن راءِ ڏياچ جو سر وڍايو هو). راءِ، راجا.
آٽاسو: بي لڄو بي ننگو نرلڄو.
آڻ ڪِي: نہ ڪي، اڻ ڪيل.
آٽي: نوڪ، چنهب.
اوات: غلط رستو ڪُوات، گمراهي.
اوائي: موڳي، نادان، پليل.
اواين: موڳين، مورکن، پليلن.
اوباهڻ: بچائڻ، سلامت رکڻ.
اوبڻ: سٺ ويڙهي.
اوبارا: پاڻي جا ابتا وهڪرا.
اوبالا: ڏورابا، مهڻا.
اوبالڻان: مهڻن کان، ڏوراپن کان.
اوپڙ: زمين مان ڦٽندڙ شيون.
اوتڙ: اوجهڙ اوڙاهہ، گمراهي.
اوتون ڏيڻ: پلتجي زور سان لڳڻ.
اوتيائون: نايائون، پلتيائون.
اوجاهہ: اجهڻ، اُڪلڻ، وٽڻ.

اوچون: پرزا پرزا، عاجز حيران.
اوچي: ڏاري، خراب، خسيس.
اوڏايان: اوڏو تمام ويجهو.
اودو: اڌو اڌکو فکر
اوڍکو: ڍڪ، پناهہ.
آور: هلان، ڪاهہ، رُوڙ.
اوراتو: ماتم، روڄ، غم، مصيبت.
اوراٿيون: ڍڪيون، پريون.
اوراران: اورينءَ پران (درياهہ جي)
اورار: درياهہ جو اوريون پاسو.
اورين: حال ٻڌائين، ڳرهين.
اوڙڪري: قطارون ڪري
اوڙڪ: پڇاڙي، نيٺ، گهڻو.
اوڙکيو: پروڙيو معلوم ڪيو.
اوسا: سڪل، سُڪا.
اوسار: نہ وسرندڙ جتاءَ ڪندڙ
اوسارين: ماتم ڪن، روڄ ڪن.
اوسر: اڻ هوند، مصيبت.
آسڙان: آسرو سڙان، انتظار ڪريان.
آوسهہ: فال.
اوسيڙو: فڪر ڳڻتي.
اوصاف: وصفون، ڳڻ، چڱائي.
اوڪ: پاڻيءَ جي پالوٽ.
اوڪاٽين: موڳائي ڪن، موڳيون ٿين.
اوڪر: اڪلاءَ، نيڪال، لانگهو.
اوڳي: موڳي، غافل.
اوقابيل: عُابيل، هڪ طرفان عقاب جي ڪنين سان جَڙيل تير.
اوڳا: موڳا، منجهيل، نادان.
آوڳڻ: اَڳڻ، گناهہ.
آوڳڻي: ڏوهارڻ، گنهگار.
اول: بند، روڪ، اها ڪنڌ جنهن ۾ درياهہ کڪ ۽ ڪاٺيون
لوڙهي آڻي چڙهي
اولا: ڇانئون، ڍڪ، پناهہ.
اولو: ٻيڙي کي هلائڻ جو ڳڻ.
اولاڪو: اُلڪو، ڏک، صدمو.
اولجان: ڏڪجان، ٿيلهجان.
اولون ڪرڻ: يادگيريون ڪرڻ، ڍڪ ڍڪڻ.
اولون ٿيڻ: ڏڪجڻ، بيزار ٿيڻ.

Gul Hayat Institute

اولاڻ: لولي.
اولائي: خالي سنجن بنان (وهٽ).
اولاٽيو: خالي. پلاڻ بنا (وهٽ).
آوَليءَ: مشڪل. ڏکيءَ.
اولي: ٻيڙيءَ جو ڳن.
اوليون: ڀٽڪيل. گمراهه (عورتون).
اولڀين: لوڙهئين. ٿيلهين.
اوليو: لڙهيو ڀٽڪيل. ٿيلهيل.
اوناءِ: عرض قبول ڪر.
اونڌا: ابتا. بي عقل.
اوٽا: اڻ پريل. گهٽ پريل.
آوٽت: اٽيٽت. ناسازي.
اوهري: (اوهرڻ: ٻيڙين جو روزا و ٽيڻ) اسري. نڪري.
اوهير. اوهيڙا: وسڪارا.
اوئيون. اويُون: پاٽيءَ جون ننڍيون سانداريون. ڪَليون.
آويسي: اهو صوفي جو اويس قرني (جنهن نبي ﷺ کي ڏسڻ يا ملڻ کان سواءِ غائبانه ساڻس محبت ڪئي ۽ ڪيس مجيو) وانگر ظاهري مرشد جي بدران نبي ﷺ يا ٻني ڪنهن اهل مماتي واري ولي الله سان پنهنجي ارادات ۽ صحبت رکي ۽ فيض وٺي.
اُهاءِ: شعاع. چمڪات. سوجهرو.
اِهائين: اِتائين.
آهج: اهڃاڻ. نشان.
اهڃاڻا: سندن اهڃاڻ.
اهڃاڻيون: نشانيون.
آهرائينس: (اهرائڻ: ٻيڙي هاڪارڻ) هاڪارينس. ٿيلهينس.
آهڙا: آهنجا. آڙانگا.
اُهس: روشني. تجلو سڪ.
آهنج: گهٽ. نِوالو ڪسو.
آهنجي: اوهان جي.
آهل: لاڙو روش. نمونو.
اهل بيت: حضور جن جي گهر جا ڀاتي. ڪٽنب وارا.
اِتائين: اِتائين. انهيءَ هنڌان.
اير پير: اچڻ وڃڻ. لاڙو نمونو.
آيَنگ: مستان. بيپرواهه.
ايلاچنئون: ايلاچن کان. (ايلاچو: هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو).
اِيهہ: اِهو.
ايهيءَ: اِهڙي.
آئين: اوهين. توهين.

ب

بالله: قسم خدا جو.
باب: در حق ۾. بابت.
بابُو: فقير. سامي.
بابل: بابو پيءُ.
باري: ڏٽي. خدا. سخت. ڳرا.
باز: باز پکي.
باز آڻڻ: روڪڻ.
بازندن: راند ڪندڙن.
باڪ: خبر. پره ڦٽي.
باڪُون: روشنيءَ جون شاخون.
بانَ: ورن. رنگ. تير.
بانا: رنگ. بيان.
بانَ بري: مٽيءَ رنگ پيوت.
باهوتي: ننڍڙي باهه. دونهين.
بُتن: انساني پتلن. عام ماڻهن.
بٽ: پٽ. ميدان. گهٽو.
بُٽ: ٻني. ڊِڳ. سج.
بُٺي: قبر.
بُڄائيون: ٻجڙايون.
بُڇن: بڇڙن بدڪارن.
بحري باز: وڏو باز شاهين.
بخرو: حصو نصيب.
بِدا: وداع ٿيڻ. معاف ٿيڻ.
بَدوُ: جنگلي گندو.
بداماٽي: بدامر جو رهاڪو.
بردا: برات. سَنَد. خوشي. چڄ.
برجن سين: چوٽين سان.
برجنگ: مردنگ ساز.
برخيز بده ساقي: "اٿ. ڏي اي ساقي"
بردار: ميويدار وڻ.
برسي: وسي.
بصير: بصيرت وارا. جاڻو ڏسڻهار.
بصيرت: بينائي. دل جي اک.
بُرفت: ڪوهستاني قوم جبل جا ماڻهو.
بَري: مٽيءَ هاٿو بريٽ جو رهاڪو تارڪ فقير.
بيان: عشق ۾ پڪل. سڙيل.
بُڪاءِ: روج راڙو.

Gul Hayat Institute

بَڪَتِ العينان في هواڪ دما: "تنهنجي عشق ۾ اکين رت رنو."

بِگر: بغير، سواءِ.

بُري: بغلي، گودڙي.

بِلا شَيخ مَن يَمشِي فِي الطرِيق: جو مرشد کان سواءِ طريقت ۾ هلي ٿو (سو انهيءَ شخص وانگر آهي، جو سمنڊ ۾ ٻيڙيءَ کانسواءِ هلي ٿو.)

بِلو: آسرو اجهو.

بلي: حوالي، آسري.

بُن: ٻڙ، بنياد.

بندر جن: بندر وارن.

بوتن: اٺن.

بُود: هستي، وجود، بقا.

بور: گهوڙي جو قسم.

بوراٺون: سونهون.

بُيون: هيڪارون.

بهن: پڙڪن (ڪتا).

بَهر: قطار، قافلو.

بيائيد: اوهان اچو.

بيباڪ: بيفڪر، بي ڊپو.

بيٺ: ڪمر، سندو.

بيخود: بي سرت، خودي کان سواءِ.

بيدي: بيابان، سڃ.

بِيرُ: ڪوهه، چشمو.

بيران: ويران.

بيراني: ويراني.

بيراهه: غلط رستو گمراهه.

بيزڻون: جهنڊيون.

بِي يُبصِرُوَن بي يَسمعُ: مون ذريعي ڏسي ٿو ۽ مون ذريعي ٻڌي ٿو.

بِي يَمشِي وَ بِي يَنطِقُ: مون ذريعي هلي ٿو ۽ مون ذريعي ڳالهائي ٿو.

ٻ

ٻاٻاٽا: اباڻا مائٽ، عزيز.

ٻاٻاڻن: اباڻن.

ٻاٻرين: ٻير جا.

ٻاتاڙي: موڙهل، منجهيل.

ٻاجهائج: ليلائج، ٻاڏائج.

ٻار: ٻاهر. پاڻي جو ڪُن.

ٻارٽ: ڳاٽڻو مڱڻهار.

ٻاروتن ۾: ٻاراڻن ڪپڙن ۾، ٻاراڻيءَ وهيءَ ۾.

ٻاري: دري، جاءِ، ٽولي.

ٻاڙو: ڪارو (پاڻي).

ٻانُ: ٻانهون، غلام.

ٻانڌين: ٻانڌين تي، مڇيءَ ڦاسائڻ لاءِ لڳل رڇن تي.

ٻاندو: لُنڊو ڪتو بدمعاش.

ٻانڊي: درياهه ۾ لڙهندڙ ڪاٺي.

ٻانهون: همراه.

ٻانهوٽا: ٻانهن جا گهه.

ٻانهوٽي: ٻانهڙي، گولڙي.

ٻانگهڙ: ٻاڪر.

ٻاڻ: تير، ڪان.

ٻاٽڙ: نار جو سامان.

ٻاين: راڻين، بيگمن.

ٻپارا: ٻنهي طرفن کان آرپار.

ٻِپڙي: ٻن پڙن واري، سپ.

ٻچي: ٽڪ، هلاڪ ٿي.

ٻُجهارت: ڳجهارت، پرولي.

ٻچَل: چوهه سان لڙهندڙ.

ٻُڌ: سمجهه، عقل، هوش، ڄاڻ.

ٻَڌ: ٻِٽا. ٻه ٻه.

ٻڌيس ٻول: واعدي جهليس.

ٻڌاهين: ٻه دفعا، ٻه ڀيرا.

ٻَر: مصيبت، ارمان.

ٻُر: چنڊو. ڦڙو.

ٻَرُ: ٻل، زور.

ٻُر: وارن جون چڳون، چوٽي.

ٻُرائي: وڃائي.

ٻَر ٻَر: هاءِ هاءِ.

ٻڙد: ڏاند.

ٻُرڪيو: گهوريو قربان ڪيو.

ٻُرن: وڃن.

ٻِرنگو: درنگو ٻچاپڙو.

ٻَري: ماندي ٿي، سڙي.

ٻريائي ته ٻار: جي ٻاهه دُکي اٿئي ته دُکاءِ.

ٻڙڪن: ڪڙهن، سڌڪن.

ٻڙو: ڪپهه جو ذرو ڊِڪ.

Gul Hayat Institute

ٻَڙي: اڙيا اديا.
ٻُڪي: ڦڪي، سُتي.
ٻِلاٽي: ڏسو "ٻيلاٽي".
ٻلر : ٻارڙي، معصومڙي، ڇوڪري.
ٻلن: (واحد: ٻلو) اک جو تارو.
ٻَليار: واهڙ جو نالو، جُوءِ جو نالو.
ٻن پوڻ: ڪڏ پوڻ.
ٻن ڏيڻ: ڪڏ ۾ وجهڻ.
ٻَن: ٻنا، مٿاهان پٽ.
ٻَنيا: گهران، در اندران.
ٻنڌ: ٻند، ڳنڍ، شرط
ٻنڌڻ: ڳنڍ، لاڳاپو، حيلو وسيلو.
ٻنگ: ڪان، تير، درياهہ جو ور.
ٻنيءَ: ٻٽي، ڪارسازي.
ٻوڏ: ڦٽڪار وارو جواب، ڦوٽ.
ٻوڙُ: جوان اٺ، وٽن جا ڪچڙا گل.
ٻُرا: ذرڙا، ڇورا.
ٻوڙ: پاٽي جي اٿل، تار پاٽي.
ٻُڙو: گاهہ جو ٽپ، جهلو. آڏار.
ٻوڪ: ٻوڪجڻ، ٻور جهلڻ، جوانيءَ جو ڦوهہ.
ٻولاهيون: سامهون اچي ٽڪي واريون مينهون.
ٻَهُ: ويهہ.
ٻهہ ٻهہ: واهہ واهہ!
ٻَهار: ٻاهر.
ٻُهار: ڏوڙ.
ٻَهُون: گهٽو ججهو.
ٻئنئان: ٻين ڪان.
ٻَيَـرَ: زال، جوءِ، عورت.
ٻيرا: ذرا، ٽڪرا.
ٻيڙياتو: ٻيڙيءَ وارو.
ٻيل: ٻہ گڏ، ٻيلهہ.
ٻيلاٽيون: درياءَ جا وٽن وارا ننڍا ٻيٽ.
ٻيلان: ٻہ قدم، وک.
ٻيلپو: چاڪري، خدمت ڪرڻ.
ٻيلي: همراهہ.
ٻيلِي: لس ٻيلي ۾.
ٻيلياٽي: ساٿياٽي.
ٻيلِي ڏٽي: لس ٻيلي جو حاڪم (ڄام سپڙ).
ٻيهر ڄاپڻ: جئري مري جيئڻ.

پ

پاڄ: پاڄوڪڙ زال. بي لڄي.
پار: پائر.
پاروڙي: رڍ، لوئي، ڪٿي.
پاڻ: پائڻ، خودي، هٺ.
پاڻ: وڏو پيالو نرسري.
پاڻُ: مغروري، وٽاڻ.
پاياٽي: شريڪ، پائيوار.
پيوت: متي، ڦلهيار.
پُتي: پراٽي، ڳريل.
پُڄئان: پُڄ شهر کان.
پرم: لڄ، پت، شرم.
پِرن: لنوَنِ، پون ڪن.
پري: راضي ٿي.
پيري: ڦيري.
پريون پون پواريون: پيانڪ، پڪون ڪرڻ.
پِڙا: ڳنڍيون، ڳوڙها.
پڙڪن: جلن، مچ ڪن.
پڙن: ملن.
پُڪليا: متيءَ هاٽا، ميرا.
پَلُ: ڦل، تت، جوهر.
پُلڪار: ڏهڪار، ڏمر.
پُلن: پلڪار ڪن، ڏمر ڪن.
پَنيا: ڪارا گهنڊيدار وار.
پَنيوليا: پُليا، موهيا، مست ٿيا.
پَنگُ: رخنو ڦيٽاڙو.
پُنگا: جهوپڙا.
پِنَن: آلا ٿين.
پَنَڻُ: روڄ، ماتم.
پِني: وهاٽي (رات)، پيچ پني.
پُٽان: وتان، گهمان، ڦران.
پُور: پوري رنگ جو اٺ.
پُورل: وسوڙل، پوري.
پوڳ: عيش، طعام.
پُوڻ: پوٽِي. ڦرٽي، خبر.
پيچي: ٻيلي، ساٿي.
پيڏي: ڪارائي وارو هڏو.
پير: نمونو ڊول.

پيرم: چرخو.
پيريون: نغارا.
پيڙو: ساٿي.
پيلئان: چرڻ جي جاءِ ڪان.
پيلو: ڪچو گهڙو.
پيلي: لتاڙي ڪائي ناس ڪري.
پيٽئين: ماڳن تي جاءِ تي.

ت

تاب: تابش، سڪ، دهشت، ڊپ.
تابيني: حوالي.
تات: يادگيري، طلب.
تات توت: ڳولا ڦولا، پڇار.
تاري: آڌار، سدا.
تاڙ: تاڙي روڪ، اٽڪ.
تاڪن: تڪيدڙن.
تاڪي چڙيا: پوري چڙيا.
تانگهه: سڪ، اڪير.
تانگهيديس: ڳولينديس.
تاڻ: ڇڪ، ڪشش، ڪاهه.
تاڻين: ڇڪين، تڪو هلن.
تائب: توبهه ڪندڙ پڇتائيندڙ.
تاپائون: تپاپائون، زور رکيائون.
تبرون: ڪهاڙيون.
تتر ڏائو تيڻ: بدسوڻ ٿيڻ.
تٿ: مقرر تاريخ، چنڊ جي تاريخ.
تچيا: ڪپيا.
تچي: ڪل لاهي، ڪوري.
تُراب: خاڪ، مٽي، فنا نيستي.
تراز ترازو: هلڪي ٻيڙي.
ترازي: تارازي، ساهمي.
ترنجڻ: پيرن جا ترا زخمي ٿيڻ.
ترڪٽيون: ننيڙا ترا، ترو ڪڙيون.
تريون: ڪکن يا ڪانن جو ترجهو.
تڙاءِ: تڙان، تڙ ڪان.
تڙجهل: تڙوٽ.
تڙ تڙ: هر هڪ تڙ.
تسا، تسئا، تسيا: بکون.
تسليم: مڃڻ، قبول ڪرڻ.

تُسڻ: راضي ٿيڻ.
تعجيل: تکڙ، جلدي.
تعظيما: عزت خاطر، مان خاطر.
تَفاؤل: چڱو سوڻ، فال.
تغيري: ڦيرو تبديل.
تفاوت: خدا جو ڊپ، پرهيزگاري.
تِڪ: يڪي ساهي پيڻ، ڳيت.
تڪون ڪرڻ: ڳڻون ڪرڻ، ويچار ڪرڻ.
تڪيو: لڪاٽو اجهو آسرو.
تڳڻ: جٽرو رهڻ، گذر ڪرڻ.
تڳي: اونداهي رات.
تلُ: مٽ، جوڙ جيس.
تَل: ترايون، تلاءِ.
تليارا: تلين وارا موڙ.
تُن: سوراخ، ٽُنگ.
تُنبائڻ: ڪپهه پڃائڻ، ڪپهه پرائڻ.
تُنبو: وڃائڻ جو ساز پان، منگتو.
تُنبڙي: تنبي سان ننڍڙو ساز.
تنگ: گهوڙي جو پٽو.
تنگئان: گهيڙ مان، لنگهه مان.
تنگون: ڪشالا، ڏوڙون، ڏکون.
تنڪ: ڪهاڙيون.
تنواراءِ: تنورن مان، باهه مان.
ترُ: تنُ، بدن.
تڳي: پلؤ چل، سگهه، آڌار.
تواضع: نياز نماڻائي.
توانو: تندرست، سگهارو.
توائي: بطال، پتڪيل، گمراهه.
توڏ: توڏا، اٺ، سهڻي ستاءِ.
توڏي: نازنين عورت (سهڻي).
تُر: ولين ۾ هوٿين ۾ ڪچڙا ڦل، بنياد، بڻ.
تور: هڪ جيڏو جوڙ جيس.
توڙا: توڙ ڪان اصل ڪان.
توڙي: لتاڙي، جهاڳي.
توشرن: گاديلا، پٽراٽيون.
توڻ: هڪ ويلي جو ڪاڏو.
توهه: مهرباني، فضل.
توءِ: تنهن هوندي به.

Gul Hayat Institute

تِهائين: انهيءَ ڪان ئي اِتائين.
تهوارون: پرزا پرزا، ليڙون ليڙون.
تئان: تن وٽان، تنهن ڪان.
تئرا: هُتيار صاف ۽ تيز ڪندڙ.
تيائين: تتائين.
توٺس: آساٽ، اڃ، تپ.
تي: تنهن ڪري
تيغ: ترار.
تيغون: تراريون.
تيلان، تيلاهين: تنهن ڪري
تيلي روءِ: سائيرڙي رنگ سان.

ٿ

ٿاجا: ڪچهريون، مجلسون.
ٿاڪ: نڪاٽو جاءِ.
ٿاٽا: ماڳ، نڪاٽا.
ٿر ٻاپيهو: ننڍڙو ڳاڙهو ڳيرو.
ٿَر نئون ڏار: ٿر وارن ڪان ڏار.
ٿڪ هنيام: (ٿڪ هڻڻ: برباد ڪرڻ) تيِ سمجهيم، برباد ڪيم.
ٿڪيندي: لنگهندي، گذرندي
ٿوپ: مدد، آڌار، ٽيڪ.
ٿوري: ڪم ذات.
ٿوڪ: ٿول، مال، اسباب.
ٿونا: ٽڪرون.
ٿوڻيون: ٿنيا، ٽيڪون، آڌار.
ٿوهر: سُڪ جو وڻ (جنهن مان ڪير نڪري).
ٿَهر: ٺاپر، آرام.
ٿيڪ: بس ڪر، بند ڪر، هٽاءِ.
ٿيلِي: ٿيرلي مڇي
ٿيهون: اسان کي ٿئي.

ٽ

ٽاندين: ٽاندن تي.
ٽانڪيون: وڍيو چيريو.
ٽاڻ: ٽاٽو طعنو.
ٽُڪ: چلي، ٽوڪون.
ٽَڪ: چرخي (ايٽ) جي لوهي سيخ.
ٽَڳو: ڏاڳو جٽيو.
ٽُنگر: تير.

ٽوري: گهمائي، ٽڪرو هلائي.
ٽول: شيون، سامان.
ٽولٽان: ٽوليءَ ڪان.
ٽهاري: نباهي، هلائي.
ٽيڪن: ٻهڪن، سهٽيون لڳن.
ٽئايون: ٽيڏائيون، ڏنگائيون.
ٽيڙو: تن تارن جو نکٽ.

ٺ

ٺانا: ٺاننا، ٺلها، خالي.
ٺانارو: ٻگل ٺانون کي ڳنڍيندڙ.
ٺار: ٺڌ، فائدو آرام.
ٺاڪر: سردار.
ٺپ: وڍ، زخم.
ٺپن: ٺپن تي، زخمن تي.
ٺهرن: ٺاپر ڪن، ذرا ٻيهن.

ث

ثابُوت: پورا، سچا.
ثابوتي: ثابت قدمي
ثنا: واکاڻ، ساراهه.

پ

پاٻوڙو: پيڻ جو قر.
پاٻوهه: مُرڪ، مُشڪ، سرهائي.
پاٻوهڻ: مُرڪڻ، مُشڪڻ.
پاٻوهيا: سرخرو ٿيا، سرها ٿيا.
پاتار: پاتال، اوڙاهه.
پاٽڻي: ٻيڙيءَ کي پار اڪاريندڙ.
پاٿوندر: سخي، در پٽيندڙ.
پات: راڳيندڙ ڳائڻو ميراسي.
پاجي: خسيس، نوڪر.
پاچاٽئان: مند جي پڇاڙيءَ ۾.
پاچاهي: بادشاهي.
پاراپو: نياپو سنيهو.
پاران: هُن پارن ڪان.
پاراپان: سندن نياپا.
پارچو: ڪپڙو.
پارڻ: پورو ڪرڻ، پوڳڻ.
پارئان: پار ڪان، طرف ڪان.

Gul Hayat Institute

پاري: ڪنڌي ٻانهي.
پاريون: نهرون، سيرون، لانئيون، وسڪارا، نارا.
پاڙهيري: شڪاري
پازي: گولي، ٻانهي، نيچ.
پاساريون: پڻن جا پاسا.
پاسنگ: تارازيءَ ۾ ڪاٽ لاهڻ جو پٿر، پتر وغيره جراب.
پاکر: زره.
پاکرئين: پاکرين ڪي، زرهہ وارن ڪي.
پاکڙين: پاکڙي ٻيڙي
پاکي: ڇڊي، پتڙي رب.
پاڳ: پڳ، تاج. دستار.
پاڳوڙي: پاڳوڙي ۾، رڪاب ۾.
پاڳارا: پڳ وارا، تاجدار.
پاڳرياس: سندس پڳ
پالار: شاخون، تاريون، پن.
پالوٽ: پلٽ، اٿل.
پالهو: خالي.
پانَ: پان جا پن يا بيڙا.
پانچارئن: پنجن ورهين جا وهٽ.
پانڊپ: سردار.
پانوڙيءَ: پان جي، پان سان پريل، لال. پانهُون.
پانهين: پوئتي
پاڻ: آپو خودي هستي.
پاٽا: منزلون، ٽاٽا.
پاٽون: منزل، ٽڪاڻو.
پاٽيث: آبدار موتي.
پاهہ: پاٽيث واري ديسي دوا، جنهن سان اُٽ جي ڳرُ لاهين،
صاف ڪندڙ دوا.
پاهت: ناتو محبت، قرب.
پاهڙ: پاهڻ، پهاڙ جبل.
پاهورو: توبرو.
پاهون: پنتي، پوئتي.
پاهِين ڏيڻ: پني ڏيڻ، پوئتي هٽڻ.
پاٿَر: تر جو ڏاڪو يا ڳو.
پبکيا: پبن تي تلندڙ ڪندڙ
پاونگ: سورمو.
پتيو: ڍائو راضي ٿيو.
پٽ: تولي، پنت.

پٽر: وِڇاٿو مرٽي وقت وڇايل تڏو.
پٽون: ذرڙا ذرڙا.
پٽ: پيالو.
پٽ چير: ريشمي ڪپڙا، پٽهير.
پٽڻ: شهر جو نالو شهر، ننگر.
پٽولا: پٽ جا ڪپڙا.
پٽيءَ: مُني، ڏکي، نياڳي.
پٽيهَل: درياهہ جي پراٽي ڍوري جو نالو.
پٽيون: پنڌ لاءِ سنوان ميدان.
پچاٽون: پچاٽيءَ پهتو.
پچران: ڳران، ونجلان.
پڇتوسون: پهتوسون، جهليوسون.
پڇتوءِ: توکي پهتو توکي مليو.
پچاڙڻ: سٿڻ زمين تي هٽڻ.
پچاڙيو پوءِ: پاڻ کي سيٽيو پوي
پد: درجو.
پدم: اربن کان متي عدد، ڳاڻيٽي کان ٻاهر.
پدمنئان: پدمن کان.
پڙ: پرايو غير، گذريل سال.
پُر: ڇُر، هَل، پرپور پريل.
پرانهن: پراهون.
پُربندر: پوربندر (ڪاٺياواڙ جي اولهہ طرف عربي سمنڊ جو بندر).
پرتاءَ: توکي پرتا، تنهنجي سپرد ٿيا.
پرئون: ڏاريو ملڪ، پرديس.
پُرس: پتار مڙس، مرد.
پرڪٽان: قرڪٽا، لقون.
پرکنڊ: ڏاريو ڏيهہ، پرديس.
پرمل: صاف سهٽو نيڪ محبوب.
پرنجي: حوالي ڪجي، سونپجي.
پرندي: ڇرندي، هلندي
پرنيا: حوالي ڪريان، سپرد ڪيان.
پرو: پتو نشان، ڏس.
پرواسي: مسافر.
پروتي: نظر تي، پناهہ تي.
پرهڻ: پهرڻ، ڊڪڻ.
پرهي: پهري، پائي.
پريا: هليا.
پرياڻ: پريتڻو محبوب ڏس، اهڃاڻ.

Gul Hayat Institute

پرياٽين: صلاحون ڪن، حال اورين.
پريتڙون: ناتو دوستي.
پريمَ: اي منهنجا پرين!.
پَرين: پڙين، لائق ٿين.
پُرين: هلين، جئين.
پُرينئان: نسل ڪان، ملڪان ملڪ.
پَريون: ريتيون.
پره: اسر.
پِڙُ: جنگ جو ميدان.
پڙان: آواز سماء.
پَڙُندا: مٽ ٿيندا، برابر ايندا.
پسارا: سامان، نظارا.
پستانَ: ٿڻ، اُرهہ.
پڪَ: سرڪي، چُڪو.
پڪين: پڪن مان، سِرڪين سان.
پَڪاريو: ڏيو صاف ڪريو.
پڪٽين: پکين کي.
پُکي: پُکي ۾، نصيب ۾.
پڳ: پير.
پڳهہ: رسو جنهن سان ٻيڙي ٻڌجي.
پَڳوهيو: ٻڌو قابو ڪيو.
پلاٽيا: تيار ڪريان.
پلر: مينهن جو پاڻي.
پَنُ: پردو لڄ.
پنج ڪٽي: ان مُٺِ، خيرات.
پند: نصيحت، صلاح.
پندَ پور: منزل مارَ رواني تي.
پنڌ: پاڻ خود جند.
پُنياس: پهتيس.
پُنيم: پوريون ٿيم، قبول پيم.
پَنهيڙا: مسافر واٽهڙو.
پِنيون: سور ٺاريندڙ لپريون.
پِٽت: پنڊت.
پِٽي: خاڪ، مٽي.
پوت: دامن پلؤ.
پوج: بي انداز جهجهو.
پُجا: ڦِلهڙا، ڦُريل.
پُور: تکو گهٽو مستي، آر، وهڪرو.

پور: کهڙي چرڻ لاءِ ڪاٺ جو ٽڪر، جنهن تي گل اڪريل هجن.
پورب: اپرندو اپرندي جو ملڪ، منزل مقصود.
پُوربيا: پورب ڏانهن ويندڙجوڳي.
پُور ڪرڻ: تيز وهڻ (پاڻي).
پُوريا: پيرن هيٺ ڪيا.
پُريو: هليو ويو.
پُورياٺون: هليا، روانا ٿيا.
پُوريندي: ويندي، هلندي
پوشيدن: ملوڪن.
پونياڙي: ٽہ پهريءَ وقت، شام جو.
پوئي: توکي پُوي.
پُوٽيون: ڪپهہ جون پهيون.
پوءِ: پُوي.
پوءِ وجهندڙي: پوئتي وجهندڙ گوءِ ڪٽندڙ.
پهہ: خيال، رٿ.
پهاڳ: ميلاپ، وصال.
پهاڻ: پهڻ، سالڪ جي خام طبع يا وجود.
پهايان: ريجهائيان، راضي ڪريان.
پهت: دستور، راضپو پرچاءِ، صلاح.
پهچ: وير، برابري.
پهڪار: پهہ ڪندڙ هم صلاح.
پهر: ماٺهو مٽ مائٽ.
پهريو: مال چرڻ ويو.
پهس: زبردستيءَ سان.
پهنوار: ٻڪرار.
پهو: ڪپهہ جو ٻڙو مرهم.
پُهُون: ٻڪريون.
پُهُن: ٻڪرين.
پِهي: پانڌيئڙو قاصد، ساٿي.
پهيڙا: قاصد، پانڌي
پِهين: داخل ٿين.
پهيون: وٽيون، پيياليون، پاڻي پيئڻ جو ٿانو.
پُنان: پويان، پٺيان.
پئٽ: پريٽ.
پيٺا: پيٺ، بازاري ملهہ.
پيٺو: داخل ٿيو گهڙيو.
پيچ: پيٽ جي دوا، آش.

Gul Hayat Institute

پيراتي: پيرائتي، سربستي.
پيرت: پير، گس.
پير ٿيا: سفر تي هليا.
پيران: پير کان.
پيڙا: سور، بيماري.
پيڙي: عاجز هيٺي.
پيڪان: تير، اکين جا تير.
پيڪڙا: پيرن جا ڪڙا، نير.
پِيلِ: ڪريل.
پِيلو: تير.
پيشانياس: سندس پيشاني.
پينام: فقير.
پِيند: پيرن جا نير.
پينڊا: مفاصلا.
پِينگهِن: پنجوڙين.
پيءُ: چانورن جي پيچي.
پِيھ: پيڙ، مصيبت.
پِيهون: اسان کي پوي.
پِي: محبوب، پرين.
پِهي، پِيءَ: واڻهڙو، قاصد.
پيئڪو: پيءَ جو ابي ڏاڏي جو.

ج

جابان: بيابان.
جابر: ڏاڍو ظالم.
جات: ذات.
جات، جاتا: زيارت.
جادم: سخي، ڄام جادم جکرو.
جاجڪ: مڱڻهار.
جاجڪاڻي ذات: ميراثين جي ذات.
جاڏي: وڏي سخت اٽانگي.
جار: سور، رنج، پيڙا.
جاڙ: اجايو.
جاڪ: ڪس، ڪاراڻ، بدبختي.
جاڳر: سرود جي محفل.
جاڱوتا: ڏگاه وار، وارن ۾ ٻڌڻ جا ڏاڳا.
جال: جام، گهڻو.
جالِين: گهارين، گذارين.
جامع: وڏي مسجد، وڏو.
جانار: جانور، جاندار.
جائو: لئي يا گز جو وڻ.
جبات: ڇُغو گدلو هڪ قسم جي عمدي مُشڪ.
جبروتي: جبروت (سلوڪ جي ٽيءَ منزل) جي منزل تي پهتل.
جبروتان: جبروت منزل کان.
جتن: ڊپ، احتياط سنڀال، حيلو.
جَٿ: جٿاءُ ڪر، گذار، ٽڪ.
جٿڪي: ڪڙڪي، مٿان پئي.
جديدي: نئون.
جڏ: جَڏا. عيبدار عيب.
جڏاتڙي: جڏي ضعيف.
جَر: پاڻي، اکين جو پاڻي.
جَرَ: هڪ قسم جو خوشبودار ٻوٽو.
جَرا: ذرا، پرزا.
جرينئون: جل ٿيل پاڻي ۾ سکي جَرڪيا، جهرڪيا، چمڪيا.
جَريدي: چڙي، اکيلي، آزاد.
جَڙ: بيخ، لنءُ.
جَڙاءِ: جڙت ٿيل، سينگار.
جُڙان: مَٽ ٿيان، برابري ڪريان، لائق ٿيان.
جُڙيم: مليم، ٻاڳ سنائو ٿيم.
جُزَوُن: ڪتاب جا ڀاڱا.
جَسراج: جاڙيجن جي هڪ سردار جو نالو.
جس ڪرو: نامور، ناليرو.
جسو: جاڙيجن جي هڪ سردار جو نالو.
جسودن: لاڙ جي هڪ آڳاٽي حاڪم جو نالو.
جفاري: سختي، تڪليف.
جَف القلم بِماهو ڪائن: جيڪو ٿيڻو هو سو لکي قلَم سڪي ويو.
جڪ: واهيات بڪ.
جُڪي: بُڪ، ڏڪ.
جڪن: جڪ، مارن.
جڳاٽي: جوڳ پڇائڻ لاءِ.
جڳت: جڳت، جهان.
جُلاهون: حملا.
جَلاوت: جلندڙ جليل، سڙيل تجلو روشني.
جل جلاله: وڏي شان وارو (ڌڻي تعاليٰ).
جَلي: ظاهر، چٽو وڏي آواز سان ڪيل ذڪر.
جليل: جلال وارو وڏائيءَ وارو (ڌڻي تعاليٰ).

Gul Hayat Institute

ڄِمر: ڄڻن مر متان.
جمازن: جتن، جتن ۾ اٺن.
جماتي: حمايتي، جماعتي.
جمر: بيد جو وڻ.
جميعت: آرام، قرار.
جناب: جنابت، پليتي، ناپاڪائي.
جنات عدن: بهشت جا باغ.
جَنَب: جنمر، ڄمر، حياتي.
جَنبور: ڏاڙهيندڙ ڪتو.
جَنبئو: متي ميرو ناپاڪ.
جُنبئو: لڳي ويو چهٽي ويو.
جُنبي: جذبي ۾ جولان ۾ اچي، مشغول ٿي.
جنت: بهشت.
جنجار: جنجال، جهوري.
ڄِندا: جند ڪان، اي جندا.
جَٽي: ڏوري واڳ.
جوتي: جوت، تجلو چمڪو.
جوتن: گوڏن، مونن.
جوتا: ڪوڙا، ڪوتا.
جوپ: نوجوان، مضبوط
جُود: سخا.
جور: ظلم، ڏاڍائي.
جوراٽون: سخت تڪليف وارو مصيبت.
جور ڪري: ڏاڍائي ڪري
جور هٽي: جانا پري زاري ڪري
جورو: زورو ظلم.
جوڙئون: جوڙ مان، قدرت سان.
جوءِ: ملڪ، گهر.
جوع: بک، لنگهڻ
جوڳ: ويراڳ، ڏک.
جُهڙ: جو جئن، جڏهن.
ڄِها: جهڙا.
جُهار: نياز، سلام، بندگي.
جُهارين: پوڄين.
جَهاج: جهاز.
ڄِهت: طرف، لاڙو رستو واسطو.
ڄِهو: جهڙو.
ڄِهوءِ: تو جهڙو.

ڄِئان: جتان.
ڄِئائين: جتائين، جنهن هنڌان.
جوڻڪ: ذوق، محبت.
ڄِيءُ: مطلق هستي، عارضي هستي.
جيائي: جيائو (هڪ تڙ جو نالو جو ڪپري تعلقي ۾ آهي).
جيائين: جتائين.
جيفو: ڍونڍ، مردار.
جيلان، جيلانه: جنهن لاءِ، جنهن ڪري
جيلهه: جيلان، جيلانه.
جيها: جهڙا.
جيهائي: جئن، اهڙي طرح.
جيهر: جنهن مهل، جڏهن.

ڃ

ڃام: سردار.
ڃاماڻي: ڄامن جهڙي، شاهاڻي.
ڃراٽ: ڃيي، باهه جو سيڪ.
ڃُل: (ڃُلڻ: هلڻ) هل، وڃ.
ڃَماندر: ڃمار، ساري حياتي.
ڃِندڙو: جندڙو جان.
ڃَڻ: ڃڙ، ميخ.
ڃيرو: ڃيي، باهه.
ڃَيون: سنهڙيون جونئيون.

جهه

جهات: جهٽ، جهٽپ، همت.
جهاتي: جهٽ ڪري، جلدي ڪري
جهاجهه: اونهو پاڻي، اوڙاهه.
جهالا: جهلڪا، تجلا.
جهالو: پختو، مضبوط
جهانگي: جنگ جا، مارو.
جهانءِ: آواز جي گونج.
جهائين: گهنگهرو.
جهت: تورو وقت، ذرو.
جهپ: جپ، آرام ڪنڌي، ڪنارو.
جهپيا: مات ڪيا، جهَڪا ڪيا.
جهپيت: چيٽ، ضرب.
جهجڻ: ونجهلڻ، ڳرڻ.
جهُران: ڳران، رُنان.

Gul Hayat Institute

جهُر جهُنو: پراڻو.
جهَرڪن: چمڪن، سونهن.
جهَروڪو: محل جي دري ڪتهڙو.
جهَريون: موجون، وهڪرا.
جهَڙ: جهٽ، جهڙپ.
جهڙپ: سَٽ، لپيٽ.
جهڙڪا: چپيٽون، ڪڙڪا.
جهَڪِن: طوفان، تيز هوائن.
جهُلَ: اٺ گهوڙي جي پُٺيءَ پوش، سهٽو پوش.
جهُڻ: ڪڙڪو آواز.
جهڻڪن: پُڪٽي وارو آواز ڳڪرن.
جهوت: سَٽ.
جهونجهار: بهادر، سورمو.
جُهور: وڏو.
جهوريو: ٺوڙيو ڏکويو.
جهوري: ونجهن. ڳٽتي.
جُهوڙا: جهاپا، ٺوٺر، ڇڳا.
جهوڪ: منزل، وٿاڻ.
جهول: درياهہ جي اونهي ڪنڌ.
جهيڪي: اَٺ جهڪائي.
جهيٽو: جهڪو نرم.

چ

چاٽ: چاٽو لذت.
چارڻ: مڱڻهار، ساز وڄائيندڙ.
چاري: جاسوس. پهريدار.
چاڪ: زخمي، چير.
چاڳ: ناز لاڏ.
چاليها: پاليهن ڏينهن جا چِلا.
چاڙهيڪا: ڏکيون چاڙهيون.
چانگل: چانگو اُٺ.
چانئٽ: چاوت، بغض.
چاهڪ: ساوا ڪانهن.
چاءِ: باهہ، چاهت.
چاءِ: ڪَڻ.
چائي: چوائي.
چايين: چوائين، سڏائين.
چِتا: چت تان، سچيتائين.
چِتان: چت سان، دليان.
چِتاڻو: روشنائي، سوجهرو.
چِتڪا: زخم، ڏنگ.
چُتڪو: رونق، ڪوڙو ڏيک.
چِتي: سينگاري، سنواري.
چُپاتا: چُپ چپات ۾ گُنگا.
چپيٽ: چوٽ، ڏڪ.
چُرَ: هُرڪو اڻ تڻ.
چرو: ڪَڏ، چَر.
چس: لذت، ذائقو.
چِڪ: پنل، گپ.
چُڪَ: ٽُڪ، ذڪ.
چِڪندڙا: پگهر ڳاڙيندا، جهڄندا.
چِڪِنديون: چِڪڻ يا ڏٻڻ واريون زمينون.
چِڪڻ: ڏٻڻ، گپ.
چَڪيا: علاج، دوا.
چُڪيءَ: ٽڪل، ڏکويل.
چُڪي: سرڪي، پڪ.
چُڪ: ذرو لچ، لغار.
چنائين: ڪاڏائين، چريائين.
چُنجَن: چُهنبن، چوٽين.
چَنگل: چنبو.
چُنج: چڳج، ڪائج.
چٽڪن: اپرن، هَرن.
چوپا ڪرڻ: رس چوپي چڏڻ، ٺوٺا ڪرڻ.
چوڏول: ڏولي، پالڪي.
چوڏهن چارو: چوڏهن چارن وارو گهٽين واٽن وارو.
چوگان: اڱڻ، دالان، ميدان.
چونهن: چوڻ ران، سٽر، چاهہ.
چوئٽو: چوٽو.
چهنج: چهنَب.
چهون: جنيون، چيرون.
چيئاڪو: ٺمندڙ ڦڙو قطرو.
چُيئان: چوَن.
چؤرنگ: چئن رنگن وارو شاندا.
چوڙيرن: ڪلنگيءَ وارن.
چيتاريو: چيي سان ڏيان سان.
چيني: سنيالي.
چيڙ: وارن جي چيڙهہ.

Gul Hayat Institute

چيلهيا: چيلهہ جا ٻنڌڻ.
چيهان: چيهون، دانهون.
چيهو: هڪ قسم جو گاهہ ۽ پکي.
چيئن: چکيا، ڏاگهہ، ٻاهہ.

ڇ

ڇاٽون: هبڪارون، ٻوندون.
ڇاڇر: ڇڪ، تانگهو پاٽي، ڇڪڻ، ڪاريون.
ڇارون: سمنڊ جا ڪناري وارا واهڙ.
ڇاڪ: توفيق.
ڇاڳر: ساندارو ٻخال.
ڇال: ٽپ.
ڇانگ: وڏو ٽپ.
ڇانگون: ولر، ڪٽڪ.
ڇانئين: ڇانوَ.
ڇُتائين: هٽ لاتائين.
ڇتر: ڇوڏو پراٽي ٻيڙي.
ڇُتي: ڇهندي.
ڇَتيون: وڏا پالا.
ڇِتا: واءُ جا جهوتا.
ڇپر: جبل، پٿر.
ڇپريون: ڪکن يا ڪانن جا مَنهن.
ڇڄ: ڍورا، ترايون.
ڇڄيان: ڇڄ مان، ڍرون مان.
ڇُڳير: طري وارا، سردار، پهلوان.
ڇِڪَ: پسگردائي.
ڇَڪي: ديواني، مست، حيران.
ڇُلان: هلان.
ڇُلندي: رُلندي، گهمندي.
ڇُلنگيون: ٽوليون.
ڇَلوَر: مرد، محبوب، دوست، ڇلن وارو.
ڇُلڻ: لُڏڻ، ڇلڪڻ، هلڻ.
ڇَليون: فوجون.
ڇماءِ: ماٽ ڪراءِ، اُجهاءِ.
ڇمر: ڪکر، جهڙ.
ڇَن: گاهہ ۽ وٽن واري ترائي.
ڇِن: ڪِن، ساعت.
ڇٽي پيا: محو ٿي ويا.
ڇوهي: سخت طوفان، وهڪري.

ڇهون: ڇيهون، پرزا.
ڇيڄ: ناچ خوشي.
ڇيڙون: ٽوليون، ڪٽڪ.
ڇيڪ: ڇڙواڳ.

ح

حاج: احتياج، ڪم.
حاجت: خواهش، ڪم.
حاذق: قابل حڪيم، آزمودگار.
حال: روحاني مستي، وجد، حقيقت.
حُباب: پاڻيءَ جو ڦوٽو.
حجت: دعوي.
حجرو: خلوت جي جاءِ،ڪوٺ.
حرف هرو: حرف حساب، ميار.
حزن: ڏک، غم.
حس: احساس، حواس.
حَسب نَسب: اصل نسل، بنياد.
حضورا: حضور مان.
حضوري حج: وڏو حج.
حقاٽو: مڙس، پتار.
حقيقت: صوفي طريقي جي ٽئين منزل.
حل ٿيا: سمايا، ملي هڪ ٿيا.
حلم: نياز نهٺائي.
حليم: نماڻي سڀاءَ وارو.
حمام: گرم پاڻيءَ سان وهنجڻ جي جاءِ، ٻاهہ، تابش.
حورون: جنت جون شهزاديون.
حماتي: مددگار.

خ

خاصن: خاص ماڻهن.
خام: اجايو ڪچو.
خامي: اجايا، ڪچائي.
خبيث: پليد، بڇڙو.
خر: گڏهہ، بيوقوف.
خُرزينون: ڪَڙيا، ٻورا.
خَرَ مُوسيٰ صَعقا: حضرت موسيٰ بيهوش ٿي ڪريو.
خزينا: خزانا.
خفت: هلڪائي، نماڻائي.
خفي: مخفي، ”ذڪر خفي“ = ڳجهو ذڪر.

Gul Hayat Institute

خُلت: دوستي، محبت.
خَلَق آدم عليٰ صُورته: خدا آدم کي پنهنجي صورت موافق خلقيو آهي.
خلوت: اڪيلائي.
خُماريا: مست ڪيا.
خليل: دوست، حضرت ابراهيم نبيؑ.
خمير: ڳوهيل اٽو، اصل جسم.
خيز: ٽپو، چال.

د

دار: گهر، دنيا، ڦاسي.
دارون: دوا، سُتِي.
دارئين: دارن سان، دوائن مان.
دارَين: ٻئي گهر، ٻئي جهان.
داڙ: مدد ڪندڙ، بچائيندڙ.
دال: دوزخ جو پهريون اکر، دوزخ.
دام: دم گهڙي، ڦاهي.
دائرا: اوتارا، آستان.
دائودي: حضرت دائودؑ جو ڪُورو، هڪ گل.
دُپارا: ٻنهي طرفن کان.
دران: اندران.
درڪ: سمجهہ.
درندا: ڦاڙيندڙ جانور، واگهہ وغيره
درو: رستو، لنگهہ.
درهڙ: ڏڏڪو ڏمچر.
دَڙ: ڏمچر، گوڙ.
دَڙي: دِٻ پِٽ.
دقت: ڪشالو، تڪليف.
دَڪ: دِڪي، مٿاهين زمين.
دلبو: دوکو، فريب.
دلدل: امام حسين جو گهوڙو.
دلق: ڪفني، گودڙي.
دلئان: دل تان، دل مان.
دليل: خيال، وسيلو، آسرو.
دم: پساهہ، پل، لحظو، درياهہ جو چاڙهہ.
دمج: ساهہ کڄ، ترسج.
دل جهليو: ماٺ ڪريو، فڪر م.
دميندا: ترسندا، صبر ڪندا.
دُنگي: ٻيڙي، ٻونبدي

دُني: دنيا.
دوامي: مدامي، هميشہ لاءِ.
دوبينائي: ٻيائي، دوئي.
دوپير: وهٽ جي پوين ٽنگن ٻڌڻ جي رسي.
دُود: دونهون، غبار.
دو دستي: وهٽ جي اڳين ٽنگن ٻڌڻ جي رسي، ٻنهي هٿن سان هنيل ترار.
دور ڪرڻ: وري وري پڙهڻ.
دوڙو: خسيس، نيچ.
دوڪ: پنجن کان ڇهن سالن جي وهٽ جي ڄمار.
دوڙو: ڊوڙندڙ.
دوس: دوست
دوسان: دوستن وٽان.
دوسن در: دوستن جي در.
دوگ: ڏونئري جا ڏگ، ڪاڏي جا ٽڪر.
دولهہ: بهادر.
دوئڪي: چمڪلي.
دُهريون: موتين ڳتيل مالهائون، ٻيٽيون.
دهي: ديهي، جسم.
ديت: خون بها.
ديد: نظر، ديدار، ساڃاءِ.
ديمن: لشڪرن.
ديوان: عدالت گاهہ، وزير
ديُون: چمڪا، لاٽون.

ڏ

ڏات: عادت، ڍنگ، رفتار.
ڏاج: پيداور ڏاج.
ڏاچا: گيڙوءَ رتا.
ڏاڄ: جيهي زمين اپائي، ان داڻا.
ڏاٽيون: ڀڳل چانور.
ڏاءُ: ڳاڙهو رنگ جنهن سان ڪنير ٽانون کي چٽين.
ڏبر: اڇي ڪتي، لوئي.
ڏُبي: ڏڪي.
ڏُتاريون: نگيون پنيلايو.
ڏَجُ: ڏن مِٽي لالاڻ
ڏج: جهنڊي، وانئڻي، بيرق.
ڏر: ڏرتي.
ڏارارنئون: ڏنارن کان.

Gul Hayat Institute

ڌريجاهہ: رڪجاءِ.
ڌُريائي: اصل کان ئي.
ڌڙيندءِ: لٽيندءِ.
ڌڳ: ميا متارا، پهلوان.
ڌَمال: چمات، چوٽ، ڌڪ.
ڌُنِي: چوندي، وائري، پسند ڪري
ڌوڏي: ڌوٽي، ڌَوڻ.
ڌوڏيا: اي ڌمڻ وارا، ڌئيندڙ.
ڌوڙون: هڪ جيڏيون، سرتيون.
ڌُوَنِ: ڌوئن.
ڌونس: تيزي، زور، زبردستي.
ڌَوَڻ: باهہ کي ڌڳائڻ.
ڌُوڻَ: لوڏو، لرزش.
ڌوڻئين: لوڏئين.
ڌُتا: ڌُٽيا. صاف ڪيا، پاڪ.

ڏ

ڏاڪاريا: بڇيا، هشڪاريا.
ڏان: انعام.
ڏاڻ: ڏان، ڏاوڻ، ونگ.
ڏاهہ: پري کان خبر، ڏس، ڏاهہ.
ڏاهہ: ٻُڌل، مشهور.
ڏائيو: ڏاوڻ وڏو سوگهو ڪيو.
ڏٻائون: دٻاءُ، لاڳُ.
ڏِٻن: سڙن، جلن، ناس ٿين.
ڏُتڙ: اوتڙ، ڏولائو.
ڏُت: جهنگلي گاهہ ٻوٽن مان پيدا ٿيل ان يا ڦل.
ڏجها: ڏک.
ڏجهہ: ڏنپ، سوز، ڏنجهہ.
ڏُجهن: بدخواهن، دشمنن.
ڏڏور: ڏڌل، بيحال، ڏکويل.
ڏڏي: ڏکوئي، ڏکويل.
ڏرت: ڏڪار، ڏولائو.
ڏڪ: شادي وقت ڪنوار جو هار سينگار.
ڏڪا: اُلرون، دڙڪا.
ڏُڪاءُ: ڪنهن ڏک کان.
ڏِڪي: سينگاري
ڏِڪ ٿيا: سينگاريا، پڌرا ٿيا.
ڏگرين: ڏگرن سان، ڏندن کي.
ڏمر: سُهڻيءَ جو مڱيندو.
ڏن: رائـُر، محصول، نذرانو.
ڏنپري: ڪرڙو مڇي.
ڏنجهہ: ڏک، سور.
ڏند: وڃائڻ جون سڱيون.
ڏُنگا: چڙٻون، دڙڪا.
ڏني: ڪنڌي، ڪپر.
ڏنير: دَنير، وڏا ٽلها نانگ.
ڏنيون: ڪنڌيون.
ڏوت: پيتوڙي ڪائو. پليت.
ڏوٽ: ڏک، ڏمر.
ڏُر راٽي: ڏورانهين.
ڏورو: زورو ظلم، فڪر.
ڏوري: ڳولي.
ڏوري: ڳوليندڙ ڏوريندڙ.
ڏوس: عتاب، تاب.
ڏونگا: طعنا، مهڻا.
ڏوٽا: پيٽا، جهجها.
ڏهائي: ڏيهہ جا رهاڪو ديسي.
ڏهين: ڪيترا پيرا، ڏهہ بيشمار.
ڏُثار: بيماري، مرض.
ڏِيا: حشمت، هيبت.
ڏيٺ: ديدار ملاقات.
ڏيٺارئان: ديدار ڪان.
ڏيٺِي: جاڻ سڃاڻ، ميل ملاقات.
ڏيناري: ڏنو وائنو ڪليو ڪلايو.
ڏيج: ڏاج، سوغاتون.
ڏيريدار: ديي وارو سردار.
ڏيس: ديس.
ڏيسار: ڏيساوَر، پرديس، پرانهون.
ڏيساندرُ: پرڏيهہ ولايت.
ڏيکان: ڏسان.
ڏيهاءُ: ڏيهان، ڏيهہ مان.

ڊ

ڊامڻ: گاهہ جو قسم.
ڊاڪون: ڊاڪ
ڊِٻ: واريءَ جون ڀٽون.
ڊَٻ: دوا دارون، ڦڪي.

Gul Hayat Institute

ڊنن: ڊنلن، اگهن.
ڊهون: هلائون، ٺَڪرَ.
ڊوهي: منع جو قسم.

ڍ

ڍار: دستو نمون، پنڊ، لاڙو ماڳ، وٽ، پاسي.
ڍاڳي: ڦٽل ڍوري يا واهڙ جو نالو.
ڍائي: ملڻ جو وعدو.
ڍب: ڍبي، دام.
ڍبيون: دام، ڪوڙڪيون، دوائن جون دبيون.
ڍٽ: ٽر جو وچ وارو پاڱو.
ڍري: مٽان پئي.
ڍُڪن: پهچن، رسن.
ڍُڪندي: پهچندي، ويندي
ڍور: ڦٽل واهڙ، ڍورو.
ڍونديان: ڳوليان.
ڍُنگري: ماڪ.
ڍيرئون ڍير: ڍڳن جا ڍڳ.
ڍيري ٽئين: ڦاسي پئين.
ڍيل: چڙ، لاهہ، نيلهہ.
ڍيون ٿيون: ڍُبا ٿيو تري ۾ پاٽي رهيو.

ذ

ذاتي: خدا جي ذات جو اصلي، يقيني.
ذوق: عيش عشرت، خوشي.

ر

راڙو: جنگ، هل.
راڄاڻ: حاڪم، راڄيو.
راس: درست، برابر.
راسيون: چوٽيون.
راڳا: جهنگلي مرون.
راماٽا: هڪلون، ڪارون.
رامڪلي: راڳڻي.
رانئيان: ريجهائيان.
رانئيا: گذر ڪري ويا، رنگجي ويا.
راول: پريتم، سڄڻ.
راوت: بهادر.
راهُو: مشهور سخي سمو سردار.
راءِ: راجا، بادشاهہ.

رائر: محصول، چونگي.
رائون: چارجي پاسن ڪي جهلي بيهڻ لاءِ ڪنارِي رڇ جو قسم.
رئي: چمڪات.
رائينديس: راضي ڪنديس.
رايائين: ريجهايائين.
رايون: مينهن جو قسم.
رباب: هڪ قسم جو ساز.
ربابي: رباب وڃائيندڙ ڳائڻو.
رت ورنو: رت جهڙو، رت گاڏئون.
رتول: رنگ محل.
رتين: ڳاڙهن، رتل.
رتيون: ذررڙيون.
رجات: رجوعات، بندگي.
رجائينديس: آلو ڪنديس.
رَڄَ: گهڻو ڍئو.
رُجهن: ريڌا رهن، مشغول رهن.
روجهڙيون: اڇن پيرن واريون هرڻيون.
رَڇن: رڳجن.
رَڇ: تانو وڏاچار.
رڇائين: رڇيءَ جي، رڍ جي.
رخت: سامان، اسباب.
رخساري: رخسار، ڳل.
رخنو: نقص.
رد: بيڪار.
رَڏ: هوڏ ڪندڙ بيعقل، رد.
رضا: قضا، مرضي.
رعد: گوڙ.
رفيع الدرجات: وڏي درجي وارو.
رقص: ناچ.
رقيب: چاري، نگهبان.
رُڪ: رُڪ جو هٿيار، ترار.
رڪن: ردي ماڻهو احمقن.
رُلي چُلي: پٽڪي.
رمگيو: گذاري ويو.
رموز: رمزون.
رميا: روانا ٿيا.
رنج: درد، بيماري.
رنجائو: رنج، ڏک.

Gul Hayat Institute

رنجور: بيمار.
رَند: گس، پيچرو.
رِندي: مستي، فقيري.
رنديا روڙيا: ٿلهو سٽ ڪتيو.
رُنڪن: رِينگن، ڪِنجهن، ليلائن.
رنگ: تماشو رونق، خوشي.
رنگائي: رڙيون ڪندي.
روان: روانو.
روپ: حسن، سوڀيا.
روجهہ: هڪ جانور گورخر.
روچي: روزي، حاصلات.
روح رچنديون: روح کي وڻندڙ دل پسند.
روڏا: اٽ.
روڙي: نيڪ، بهادر.
روڳ: مرض، بيماري.
روڳي: بيمارُ روڳي.
رومي: مولانا جلال الدين روميؒ.
رُون: روئن.
رَوَن: وڃن.
رونجهو: سخي چارسپڙ (جو ذات جو رونجهو هو).
روندا: روڄ راڙو ڪندا.
رُوءِ: مُنهن، صورت، نمونو رويرو.
روهي: روڪي.
رِهاڻي: رهاڻ، وندر.
رِهاءِ: جڳائي.
رَهُون: جبل، روهہ.
رڻ گهڙي: جنگ جي مهل.
رَي: تحقيق، ٺيڪ.
ريبيو: ٻُلايو برغلايو.
ريبارو: قاصد.
ريٽ: درياءَ جي ريتيل زمين.
ريٿو: ڳاڙهو ٻوچڻ.
ريٿ: رڍ جا وڏا وار، اُنَ.
ريهاٽو: ريڏو راضي ٿيو.
ريڏائي: ڏنگائي، رُسامون.
ريزاليون: نالائق، ڪميڻيون.
ريڪان: ريڪون، پاڙون، تارون، تندون.
ريڳڙيارو: واريءَ ۾ ويڙهيل.

ريل: ساوڪ وارو پٽ.
ريلو: ڪشش، وهڪ پاڻيءَ جي.
ريلي: آباد ڪري، ريج ڏئي.
ريهي: ڳنڍي، ملائي.
ريون: ڏُنڊ، داٽا داٽا.

ز

زابر: جابر، زبردست.
زاغ: ڪانگ
زاف: ضعيف، هيٺي.
زبر: جبر، ظلم.
زبرون: جبرايون، ڏاڍايون.
زربفت: زريءَ جو ڪپڙو.
زلف: وار.
زود: جلد.
زير، زيرويون: زيردست، نيچ، قيدين جا زنجير.

س

ساب پيا: قبول پيا، سڄايا ٿيا.
سابق: اڳيون، اصلوڪو.
سات: ساعت، گهڙي.
ساٿان: ساٿ ڪان.
ساتر: هڪ قسم جي ٻوٽي، دوا.
ساٿو: سودو سٿو عيوض.
ساٿي: مهاٽا، مڇي وڪڻندڙ.
ساٿ: سڱڻ ساٿ، خوشيون، سانباها.
سانيڪا: اونها ڪوهہ.
ساج: ساز سينگار.
ساڄا: تيار، هوشيار.
ساجهہ: سهج، وجهہ.
ساڄائو: ساڃاهہ، معرفت وارو.
ساڏوهين: چارجي وڻ جو قسم.
سارون: سنڀارون.
ساروٽي: يادگيري.
ساڙو: مچ، ڏُک.
ساڪن: رهاڪو.
ساڳاتو: سڱٽيو رفيق.
ساڳاپو: سڱ، مائيٽي.
ساڳاهي: سمجهي، خبرداري رکي.
ساڳاهيج: ساڃاهہ رکج.

Gul Hayat Institute

ساڳاهيم: ساڃاهہ رکيم، سمجهيم.
سال: شال، دشالو سالم، چڱو.
سالن ۾: شالن ۾.
سالُور: سالورو سان سک، شال.
سام: پناهہ، پناري لڄ.
سامائي: وڏو ٿئي، بالغ ٿئي.
سانبين: وارثن، سانگين.
سانپارا: سامهون، هُن پران.
سانبوبون: پلن مارڻ جو اوزار.
سانپيتي: موڳي ٿي، منجهي.
سانيي: مائٽ، عزيز.
سانچاڻ: سوچيو سنياليو اميد رکي.
ساندارو: درياءَ جو بيٽ.
سانداڻ: لوهہ جي دِڪِي (جنهن تي لوهار تتل لوهہ کي مترڪن سان ڪٽين)
سانگ: سانگو حيلو سبب.
سانگوتا: وچاڻ جا ڪوڏ ۾ سگيون.
سانگهيون: نيزا.
سانگهارو: پاٽيءَ جي لاٽ.
سانگهيڙا: جايون، وٿاڻ، سوراخ.
ساهنگو: سهانگو.
ساهَين: چِڪئين، هڏ ساهئين، آرس پچين.
ساهي: چِڪي، تاٽي، آرس پچي.
ساهہ ڏيڻ: وير جو چڙهڻ.
ساءَ: سواد، ذائقو نمونو طرح.
سائر: درياءَ، سمنڊ.
سائُو: نيڪ، سڪر، سورهيہ.
سائون: هڪڙي قسم جو ان يا ڏٽ.
سايون: سکيون خوش.
سبي: سبيل، گهٽو اڻ مَيو.
سبيل: تمام گهٽي، جهجهي.
سبر: طاقت وارو ڏاڍو.
سبوجهہ: داناءَ، ڏاهو.
سبيري: سويل ٿي.
سُبيلي: حامي، مددگار.
سيت: هر هنڌ، جاءِ بجاءِ.
سير: زور وارو مضبوط
سيرو: پرپور وڏو.

سُتَڙ: سٽائو تڙ، منزل مقصود.
سَتي: ست واري، سچي زال.
ستوهہ: انڌير، ظلم، ڏپ.
ست: سات، ميڙ، پاٽاري.
سَتا: انپار.
سَٽ: عيوض، سودو ڪاهہ، تورو پنڌ.
سِٽَ: ستاءَ، جوڙ طرح.
ستاٽو: سخت، مضبوط ڏاڍو.
ستاٽي سانگ: سانگي سان، ڏاڍي لاچار سان.
ستائون: رٿون، اسباب.
سَٽون ڏيڻ: لوهون ڏيڻ، پنڌ ڪرڻ.
ستيندي: تکو پنڌ ڪندي
سئوء: سئو اٿئي، برداشت ڪيئي.
سُپچن: پيدا ٿين، هٿ اچن.
سپڙ: لس پيلي جو سخي حاڪم جام سپڙ رونجهو.
سُپَڪَ: مضبوط سوٽ.
سَپجي: پيدا ٿي، جائي.
سجڪيون: چنبڙيون، سوليون.
سُجود: سجدو تعظيم.
سچاين: چڱاين، پلاين.
سجر: صحت بخش، تازا، گهٽا.
سُجن: سُجهن، پڌرِ ۾ اچن.
سُجي: پڌجي، سٽجي.
سَجيائي: سجي، پوري.
سجهہ: وجهہ، موقعو.
سِجهائي: جلالي، ٻاري (سور ۾).
سَج: ڏس، پتو.
سجي: الاري، نشان ڪري، چتائي، اکيون ملائي.
سجيهون: اسان کي سجي.
سچاٽي: سچائي.
سَڌام: راس ٿيام سريام.
سڌر: مضبوط
سَرَ: ڪانهن، ڪانو تير، تلاءَ چشمو.
سِراڙو: تکي ڊوڙ.
سراٽي: سراڻ چارهڻ وارو صيقلگر.
سراهئاءَ: سُرهاڻ ڪان، واس.
سَراهي: سرهائي.
سردر قدم يار فدا شد چہ بجا شد: جيڪڏهن يار جي قدمن

Gul Hayat Institute

تان سر قربان ٿيو تہ چا ٿيو؟
سرڪشي: مغروري، وڏائي.
سرڪنڊ: چندن جو وڻ، صندل.
سرگردان: حيران، پريشان.
سرٽين: سام پيلن، پناهہ ۾ آيلن.
سَرو: شراب.
سَرہ: جهنگلي ٻڪر جو قسم.
سَري: لڙهہ، مالها، تسبيح.
سريام: حاصل ٿيام مليام.
سريو سون: اسان کي پلئہ پيو.
سسر: سنو چشمون.
سَسن: گهيٽن.
سعادت: نيڪ بختي، خوشنصيبي.
سَڪن: ڪنبن، ڏڪن.
سُڪوت: خاموشي، ماٺ.
سُڪوتان: ماٺ مان.
سِڪهون: سڪون.
سڪاٽي: سُڪاڻ وارو ناکئو رهبر.
سُڪائون: باسون، مجتائون.
سَڪَر: لائق، چڱا.
سُڪياٽي: آسودي.
سُڪين: سُڪن.
سَگبان: ڪتا سنڀاليندڙ ڪتن جو مالڪ.
سَڱائي: مائٽي، قرابت.
سَڱر: رستو.
سُڱٽي: ڳُٽن واري.
سگڙيون: وڃائڻ جون سگيون.
سگيٽا: سڱ وارا، مائٽ.
سگيون: وڃائڻ جا سڱ، توتارا.
سَلُ: تنگ، سوراخ.
سَل: سچي ڪر، سٽاء.
سَلاڙيو: گڏ ٻڌيو قطاريو.
سلان: سليان، ظاهر ڪريان.
سلتم: سليم، ٻڌايم.
سَلتي: ٻڌائي، سَلِي.
سلحدار: هٿيار بند.
سلوڪ: فقيريءَ جو رستو.
سلهاڙيو: ٻڌيو ڳنڍيو.

سلي: قطاري، سلهاڙي.
سمانا: عزت وارا، مان وارا.
سمر، سمرا: سامان، توشو.
سَمن: واعدو گڏجاڻي.
سمگني: نوازي، راضي ڪري
سمگئا: نوازيا، راضي ڪيا.
سَمي: سمي بادشاهہ.
سنان: ٽڙ، وهنجڻ.
سنپار: سانپر، چڙو يادگيري
سنپوڙو: سنپريل، تيار.
سنجري: پيدا ٿئي.
سنجئم: ڪوهہ مان پاڻي ڪڍيم.
سهنج: سُک، سولائي.
سَنَدَ: سفارش، چٺي، آڌر.
سنڌڙيان: سندن.
سُنڌڙا: توتارا.
سنڌياءِ: تنهنجي.
سَنڌ: رکي ڇڏي لڪائي رکي.
سنڌا: عضوا، سنڌ. تڪرا.
سنڌو: حد، ڪنارو.
سنڌيندم: مرهم پٽي ڪندم، چتائيندم.
سنڌيون: بدن جا سنڌ، عضوا.
سَنبُ: اوزار، وسيلو سيٽاهہ.
سنبين: همت جهلين، سيٽاهہ تي ترن.
سَنڪو: اُڊڪو ڊپ، فڪر.
سنڪن: ڏڪن، ڪنبن، ڊڄن.
سنڪ: وڃائڻ جو ڪوڏ، ناد.
سُنگ: سنگت، ساٿ، محصول.
سنگهار: مال وارا، ٻ ڳيا.
سنگهر: زنجير.
سنواريا: سوانريل، سپاڳا، سونهارا.
سنيهڙو: پيغام نياپو.
سناوا: سڏا، سامهان.
سُٽهان: سٽا، ٻڌان.
سٽيانِ: ساٽن، ڪين.
سُٽِئين: ٻڌن، سٽن.
سو: سُئو ٻڌو.
سُوات: سنئون رستو.

Gul Hayat Institute

سَوارا: سويل.
سَواري: سويل.
سواريون: سويل.
سُواهرو: چڱو مددگار، خيرخواهہ.
سُواءُ: سٺائو واءُ.
سَوائي: سوايو سرس.
سُوائي: سخي.
سويي: سونهن واري، بختاور.
سوٽ: ڏاڍو وٺيل، سخت.
سونا: جوابداريون، ذميداريون.
سونائون: ڳولي لڌائون.
سُوجهہ: جانچ، ويچار.
سوجها: چاڻ، پروڙ.
سُجهي: جاچي، چڪاسي.
سوجهيائون: چڪاسيائون، جاچيائون.
سُوڌا: سِڌا، پورا، سچا، سمجهو.
سُوڌائي: چڱائي، سڌائي.
سُڌو: پورو سچو.
سُوڌيون: پوريون، سچيون.
سُور: سورة، درد.
سررانگهي: اورانگهي.
سُور ٻُهار: چنبڙي صاف ڪر.
سُور چرندي: سور ڪائيندي.
سور چيو: موهيو مست ڪيو.
سُوريتيءَ: درد جي ماريل، ڏکايل.
سوڙ: متان پائڻ جي رضائي.
سُوَڙو: ڳُڻائتو لائق.
سوگند: قسم.
سُول: سُور، فائدو فرحت.
سون پٽي: سون جو سنگ يا داڻا.
سونکي: ڳِڙتي، ڊپ.
سونگ: محصول.
سونگڻان: محصول جي ڪري روڪيا.
سونگي: محصول اڳاڙيندڙ.
سون ورنيون: سون جي رنگ جهڙيون.
سُونهاري: سهڻي، ڏاڙهي.
سُونهان: رهبر.
سُونهائي: سونهين ڪئي، واقف ڪئي.

سونهايوم: ڏيکاريوم.
سونهڻ: ٻيڙيءَ جون ميخون.
سوءُ: ماتم، غم.
سِه: سِيءُ، سردي وارو مهينو.
سُهاڙ: ساهڙ، ميهار.
سُهاڳ: سُک.
سُهاڳي: سکيو وٽندڙ.
سهاءِ: سهائي، سيبائي، جڳائي.
سُهائو: روشني.
سُهائي: سوجهرو روشنائي.
سَهٽ: سک، اکير، سلوڪ، رهاڻ.
سَهج: خوشي، شوق، چاهت.
سَهجان: ڪوڙ منجهان، سهج مان.
سهج: ڳڻ، قرب، سينگار، موج.
سُهنڊ: ستو هنڊ، ستي جاءِ.
سَهس: سهسين، سوين.
سُهڳ: سهاڳ، سک.
سِهو: اميد. آسرو سهڻو لائق، چاهہ.
سهر: موڙ.
سَهي: واقف، سڃاڻو.
سَئُنچو: خطرو تياري.
سؤکو: سکيو سولو.
سوئيتا: سوءُ ۾، ماتم ۾.
سِيءُ: ٿڌ، سردي.
سيارچ: هڪ قسم جو گاهہ يا ڏٿ.
سِياڪو: سياپو ماتني.
شياءُ: مائٽ، شريڪ.
سيبا: ٺوبا، بکيا.
سِيباءِ: جُڳائي، وٽي.
سِيباٽو: وٽيو پسند آيو.
سِيباٽيام: مون کي وٽيا.
سيباٽي: وٽي.
سيٽ: سُٽ جا وٽيل رسا.
سيتيا: ٻک وجهان.
سيج: سيج، کٽ.
سيڏائي: سڪائي، موهي.
سبير: واٽ، لنگهہ، گذر.
سيرَ: سيل، سچائي.

Gul Hayat Institute

سيرڙيون: سيرون، واٽون، پيچرا.
سُيسَ: مشهور ٽيس.
سيسار: درياهي نانگ.
سيڪارا: سڏڪا، شوڪارا.
سيڪڙو: سڪايل.
سيڪي: ڇني.
سيڱ: ڪمان.
سيلا: وارن ڪي ۾ڏڻ جي رسي جا جوڳي ڪم آڻين.
سيلو: تير، گز مٽي ڪي ۾ڏڻ جي رسي.
سيله: ڪنڊا، تير.
سِيَما هُم في ووجُوهِهِم: سندس چهري ۾ سجدي جي نشاني آهي.
سيليون: رسيون.
سَين: فقير جي صدا.
سِينداريا: سيند هٽي سڏيا، پاليا.
سين: مائٽ.
سيٽاس: ساٽس.
سيٽان: سندن لاءِ ساٽن.
سيٽاهيا: سيٽھ وارا.
سيٽاني: ساٽن، گڏ.
سيٽاٽي: ساڻ، گڏ.
سيوا: شيوا، بندگي.
سيوي: سِبي، ٽوپا ڏئي.
سيهي: شيهي، ڪچ، مٽ.
سِيئن: تائين.

ش

شبان: ڌنار.
شبيه: شڪل، صورت.
شُتر: اٺ، ڪرهو.
سَجَر: وڻ، درخت.
شريڪت: برابري، همسري.
شعور: فهم، فضيلت.
شڪستي: دلشڪستي، نا اميد، ملول، مايوس.
شڪم: پيٽ.
شڪون: (واحد: شڪ) ڪلي، بند، ڪِيري.
شُهدي: سڪندڙ غريب، نماڻي، مُنهن، صورت.
شُومت: پراڻي، خزاني.

ص

صِراط: پل صراط واٽ.
صِراطَ المستقيم: سنئون رستو.
صريح: ظاهر ظهور صاف.
صفتان نور: صفتن واري روشني.
صقيلا: چمڪندڙ گهائيندڙ.
صلابت: مٽيا، شان.
صلوات. بندگي، درود.
صواب: سڏائي، چڱي واٽ.

ض

ضاءِ: ضايع، زيان.
ضرور: ضرورت.

ط

طالب المولىٰ مذڪر: موليٰ جو طالب مرد آهي.
طالح: ندورو نياڳو.
طالع: نصيب، ستارو.
طاق: ٽالھ، دروازا.
طاماعو: طمع رکندڙ تاڪائون.
طبل: دهل، نغارا.
طريق: طريقت، رستو.
طريقت: فقيريءَ جو پنڌ، تصوف جي ہي منزل.
طس: ٽالھ.
طوق: هار.
طورسينا: جبل جنهن تي حضرت موسيٰ ؑ نور جو تجلو ڏٺو.
طهورا: پاڪ پاڻي، بهشتي شراب.
طيرن، طيورن: پکين.

ع

عاجز: ضعيف عورت.
عاجزيون: نيزاريون.
عادنئون: عدن (بندر) کان.
عاصي: گنگهار.
عاق: ناصالح، خراب، بي حيا.
عالم: ڪائنات.
عام: عام ماڻهن.
عبث: اجايو.
عَبير: عطر، عنبر.
عدم: نابودي نيستي.

Gul Hayat Institute

عراقي: عراقي گهوڙا.
عرفات: مڪي شريف جي ويجهو هڪ ميدان.
عرفان: علم، معرفت.
عُريان: اگهاڙي، نانگي.
عزازيل: شيطان، ابليس.
عطائي: سوالي، فقير.
عِصيان: گناهہ، ڏوهہ.
عِلتي: عادتي.
عليل: مريض، بيمار.
عليم: ڄاڻهار.
عميق: اونهون درياهہ، اوڙاهہ.
عين: هوبهو نسورو.

غ

غار ٿيو: گم ٿيو.
غواصن: ٽوٻن.
غِيبتي: گلا ڪندڙ.
غير: دوئي، ٻيائي.
غير گُماڻ: ٻيائي جو خيال، شڪ.

ف

فَاذ ڪُرُوني اَذڪُرڪُم: "اوهين مون کي ياد ڪريو تہ آءٌ اوهان کي ياد ڪريان".
فاقو: بک.
فائق: بزرگ، سياڻو.
فتاح: کوليندڙ فتح ڏيندڙ.
فردا: سڀاڻي، آخرت.
فردوس: بهشت.
فرقان: قرآن شريف (سچ ۽ ڪوڙ ۾ فرق ڪندڙ).
فَڪان قاب قوسين اَوادني: ٻن ڪمانن جيترو ويجهو هو بلڪ ان کان بہ وڌيڪ.
فلڪ: عرش، آسمان.
فلق: فرق.
فن: حرفتون.
فهميدم: سمجهيم.
في الله: فنا في الله ۾ فنا ٿيڻ.
فيض: موج، پلت.
فيل: هاٿي.

ڦ

ڦانگ: سڪل ٽاري.
ڦَڄَ: ڇهڪ، ڇير.
ڦَرهہ: مُرٽ ٻوٽي جا ڏاٽا.
ڦَڪِي: سُٽي.
ڦلنگي: فرنگي، يورپي.
ڦَليل: گلن جو سرهو تيل.
ڦَڙُ: ٻپ (پير جو).
ڦوٽو: ٻُلبلو ٻوڙيو.
ڦورا: ڦولهارَ مورَ.
ڦوڙائبا: وڇڙندا، جدا ٿيندا.
ڦوڙائو: جدائي، وڇوڙو.
ڦوڳن: ڦوڳ جي ٻوٽن.
ڦوڳي: نڪما، بيڪار.
ڦيٽ: ڏک، صدمو.
ڦِيڻ: گجي، جهڳ.

ق

قاف قوسين اوادني: "ٻن ڪمانن جو وڇوٽي بلڪ انهيءَ کان بہ ويجهو".
قافئون: قافن مان، جبلن مان.
قالب: جسم، بدن.
قال: بحث مباحثو گفتگو.
قال قيل: ڳالهہ ٻولهہ.
قالُوابَلي: چيائون تہ "هائو".
قبلي نما: قبلو ڏيکاريندڙ.
قد: هوڏ.
قُدام: اڳواڻ، سردار، پيشاني.
قد ٻڌي: هوڏ ڪري، سينو ساهي.
قدت: طاقت.
قديم: ازلي، اصل کان.
قرقل: لونگ.
قرن: سخي سمي ڄام جو نالو.
قَرينو: محبت، سبنڌ، وڙ پلائي.
قزاق: رهزن ڌاڙيل.
قصر: ماڙي.
قَضاني: اتفاق سان.
قضيو: معاملو.

قفلن: تالن، ڪلفن.

قُل لَن يُصيبُنا اِلا ماڪَتَبَ الله لَنا: چئو تہ ڪابہ مصيبت اسان کي نہ رسندي، سواءِ انهيءَ جي جا خدا اسان جي حق ۾ لکي آهي.

قلوب: قلب، اندر دل.

قليل: ٿورا.

قُم: اُٿ، اُٿي تيار ٿي.

قمر: چنڊ.

قناتون: طنبوءَ جا پردا.

قوال: راڳيندڙ ڳائيندڙ.

قَيدُالماءِ: داڻو پاڻي، تقدير.

ڪ

ڪابُل: ڪابل شهر.

ڪاتب: لکندڙ.

ڪاپاٽي: ڪاپو ڪندڙ ڪٽيندڙ.

ڪاپٽ: جوڳين جو هڪ فرقو.

ڪاپڙي: سناسي، جوڳي.

ڪاپو: ڪٽڻ جو پورهيو.

ڪاچوٽي: لانگوٽي.

ڪاڏو: ڇڪ، سڪ، ڪشش.

ڪاراٽيا: ڪاراٽيا، ڪارا ٽيا.

ڪارائي: ڪارنهن، ڪاراڻ.

ڪارايل: ڪارو هنجھ.

ڪارٽي: وسيلو مددگار.

ڪارونيار: ڳوڙهو اونهو هيبتناڪ.

ڪارُون: ڪوششون، حيلا وسيلا.

ڪائِر: ڪانئر، بزدل، گيدي.

ڪارهين: يارهين.

ڪاري: سخت، ڳهائيندڙ.

ڪاريا: ڪرايا.

ڪاريهَر: ڪارو نانگ.

ڪاڪٽ: طاقت، سگهہ.

ڪاڪل: زلف، وار.

ڪاڪيون: اديون، سرتيون.

ڪام: لکڻ.

ڪامڻ: جادو منڊ، سهڻي زال، نازنين.

ڪانيُو: جبل جو نالو.

ڪانڊي: ڪنڊي جي ڪانئين ۾ (جن جي باهہ لڳي آهي).

ڪانه: ڪانهن: ڪيڏانهن، ڪٿي.

ڪانِي: ڪان، ڏڪ، سرائي سرمي پائڻ جي.

ڪانيٽا: نيش، ڏنڊ.

ڪانيارو: ڪاڻ وارو ناقص.

ڪانيرو: پاڻيءَ جو هڪ پکي.

ڪاڻ: عيب، گهٽتائي، شرمندگي، حجاب، لحاظ.

ڪاڻياريون: قصور واريون، عيبدار.

ڪاهري: اپري، ضعيف.

ڪاهُوجِي: دري يا مڪان جو نالو.

ڪاءِ: ڪائي، ڪاب.

ڪائو: درياءَ جو لاهو لٿل پاڻي.

ڪايا: هائي، بدن.

ڪِبر: هٺ، وڏائي.

ڪبرياءُ: خدا تعاليٰ.

ڪبير: وڏو گناھ.

ڪپ: ڪنبڻ، چرڪڻ، لڏڻ.

ڪپيلياٽي: جنهن جو ساٿي چڱو نہ هجي جنهن جو ڪو بيلي نہ هجي.

ڪتابت: لکيو اعمالنامو.

ڪتو: ڪتيل.

ڪٽارا: خنجر.

ڪٽ: مٽ، تيز شراب، هرگز.

ڪٽڪ: لشڪر.

ڪير: ٻڙچيون.

ڪپر: ڪس، ڪچ، مٽ.

ڪپَر: ڪريت، ٻچڙي ريت.

ڪپچ: ڪري پچڻ، بدپرهيزي.

ڪپُور: ڪافور سرهاڻ.

ڪپيري: ڏکي وات، گمراهي، ٻيراهي.

ڪُجا: ڇا.

ڪجاڙيا: جو چاجي ڪري.

ڪجيو: لکو دبيو ڍڪيو.

ڪچَ: ڪوڏ، سُٽيئڙو.

ڪچو: ٽڪو داغ، مهٽو.

ڪچَن: بيوس، لاچار، خراب جاءِ.

ڪڏيفو: ريشم، ريشمي ڪپڙو.

ڪڏاتورو: نالائق، بداخلاق.

ڪيڊ ڪاهڻ: پنيان لڳڻ.

Gul Hayat Institute

ڪَرَ: خبر، سُڌ، ڄاڻ، جيڪر.
ڪَرُ: ڳاٽ.
ڪُرُ: ڪٽنب، ڪڙم، پنڙا.
ڪراڙ: پٽ شاهہ جي ڏنڊ.
ڪَراڙا: ڏکيا، اٽانگا.
ڪرڪ: تير، ڪان.
ڪرڳل: هل هلاچو.
ڪَرلاهُو: خبر لهندڙ سنڀاليندڙ.
ڪرنگل: ڪرنگهر، هڏن جو پڃرو.
ڪُرندان: خراب رستو الٽي واٽ.
ڪَرنگهو: ڪرنگهو پُٺيءَ جو هڏو.
ڪرنون: ڳنڍيون ڳوڙها.
ڪَرهل: اٺ.
ڪَرِهو: ڪريو.
ڪَرَهو: اٺ.
ڪَرو: ڪرت، ڪارائي.
ڪِري: ڪاڏي جي پرهيز.
ڪُريت: بڇڙي رسم، بد رسمي.
ڪرير: ڪِرڙ وڻ.
ڪِڙج: ڪچرو ڪک ڪانا.
ڪَڙڻ: پير ڪٽڻ.
ڪُڙهہ: اندر، جِيءُ، بدن.
ڪَڙهُہ: ويچار ڪر، سڙ، پچ.
ڪَس: ڪٽ، دل جو غبار.
ڪُسَر: ڪوڙا سَرن جا پوڙا.
ڪشتيبان: ٻيڙي هلائيندڙ.
ڪَڪوهہ: شراب جو قسم.
ڪُلات: ڪُلچٽو ڪُلال.
ڪَلال: شراب ڪڍندڙ مي فروش.
ڪلارين ڪپڙين: پرت پريل ڪپڙن سان.
ڪَلپتي: مها جوڳي، خيال وارا.
ڪُل تيا: ڏٽيءَ سان مليا.
ڪُل شيءِ يَرجعُ اِليٰ اَصلہٖ: سڀڪا شيءِ پنهنجي اصل ڏَي موٽي ٿي.
ڪُل مَن عليهافان: جيڪي ڪجهہ زمين تي آهي سو فنا ٿيڻ وارو آهي.
ڪلمي گو: ڪلمون پڙهندڙ.
ڪُل نفس ذائقة الموت: سڀڪو ساهہ موت جو مزو چکندو.

ڪِلو: جهيڙو جنگ.
ڪَليون: نِڙيءَ جا غدود، ڪليجا.
ڪُمَ: نيلوفر جا ڦل.
ڪماچ: رباب.
ڪمازهين: (ڪَ+ماٺهو) ٻُرن ڪي.
ڪُميتن: گهوڙن.
ڪُن: ٿيءُ، ٿي پئو.
ڪنان: ڪان.
ڪَنجرو: چولي، گَج.
ڪَنجڪ: واڳ.
ڪند: پالا.
ڪنڌا: ڪنڌي جو وڻ.
ڪُنڌيون: ڪنڌن سگن واريون مينهون.
ڪَنَر: ڪونر جنهن ۾ ڏوبي ڪپڙا ڪنپ چاڙهين. والا.
ڪنگن: ڪانئرن (پکي).
ڪنهن منهن: ڪهڙي طرف.
ڪنو تيا: ڪن وڏيل جوڳي.
ڪنوات: گؤنرو ننڍو واٽ.
ڪُٽيچ: ڪنڊ، پاسو.
ڪٽس: ڪيس، انهيءَ ڪي.
ڪُٽڪن: ورلاپ ڪن، ڪنجهن.
ڪُٽن: وَٽن.
ڪَٽيون: مٽيون، موتي.
ڪوپا: پهلوان.
ڪوت: گرز.
ڪوڏ: چاهہ، خوشي، ناز لاڏ.
ڪوڏيون: شوقين.
ڪُور: انڌو.
ڪورا: منهنجي خاطر، پاسخاطري ڪري، سوز ساڙو.
ڪورا: ڳلا.
ڪورنشون: نياز سلام.
ڪوڙڪيون: پکين ڦاسائڻ جا دام.
ڪُوَڙي: بي وڙي، نالائق.
ڪُوڪَٽ: ويڌن، ظلم.
ڪوڪِڙ: سڪل پيرون.
ڪُولَ: بدلچڻ، گنهگار.
ڪونر: وٽن جا ڪچڙا گل، شهزادا.
ڪُوات: الٽي واٽ، ڏکي واٽ، اوجهڙ.

Gul Hayat Institute

ڪُوار: گلا.
ڪوءِ: ڪير بہ.
ڪُوءِ: گهٽي.
ڪُويساهيا: ڪوڙي ويساهہ وارا.
ڪُويل: ڪُمهلو اوبرو.
ڪَهہ: پنڌ جي تڪليف، گهٽوءِ ڏکيو پنڌ.
ڪُهہ: چو.
ڪِها: ڪهڙا.
ڪَنهُنِ: ڏکيا پنڌ ڪن، چون.
ڪَهڪ: چهڪ، چير.
ڪَهٽي: چوٽي، قول.
ڪِهو: ڪهڙو.
ڪَهُون: پنڌ، ڪشالا.
ڪئا: ڪئان، ڪٿان.
ڪَئنچل: ڪنچل، سون.
ڪياءِ: ڪَيئِي.
ڪيٽائي: تڙ جو نالو "ڪيٽائو".
ڪيڏارو: جنگ جو ميدان.
ڪِيرت: راڳ جي صدا.
ڪيڙي: سيڪاري، هيرائي.
ڪيس: ڪارو رنگ، ڪارا وار.
ڪَيسر: زعفران.
ڪَيفُ: نشو خمار.
ڪيفيت: حالت، حقيقت.
ڪيڪان: گهوڙو.
ڪِيم: ڪين، نہ.
ڪين: نيستي، ڪجهہ نہ.
ڪِنَر: ڪينرو سرندو.
ڪيڻ: ڪيڏانهن.
ڪٽيان: سندن لاءِ.

ڪ

ڪاٿُوونبا: جهنگلي ميوو.
ڪاڏو ڪوڙڻ: منهن پر ڪرڻ، بي طاقت ٿيڻ.
ڪاروڙٿان: "ڪاروڙي" ڳوٺ کان.
ڪاس: سڌ.
ڪاند: صبر، ڪنيا.
ڪانءِ: جلاءِ، ساڙ.
ڪانيا: هڪايا، ساڙيا.
ڪاٺان: سڙيا، جليا.
ڪاهوڙي: جهنگ جبل ۾ ڏٺ ڳوليندڙ سچا فقير.
ڪٽيرين: ماروئڙين، ڪٽن وارن.
ڪَٽرن: ڪيتو ڪندڙ ڳئن يا مينهن.
ڪَپ: وَڍ.
ڪَپر: هڪ ننڍو زهريلو نانگ.
ڪِجاٽي: اندر جو سوز ڳارو.
ڪِجن: بيزار ٿين، جهڄن، ڳرن.
ڪجڻ: جهوري، ڳاراٽو.
ڪڳمارو: ترار هڻندڙ.
ڪداٿون: پيالين، جمنيون.
ڪُڏي: ڪوٺي، حجرو اوطاق.
ڪَر: خراب ماٺهو دشمن، رقيب.
ڪَرا: سچا.
ڪَرايون: دشمنيون، برايون.
ڪِردار: افعالن وارا، هنرمند، سلوڪ وارا.
ڪِرس: لاڏ ڪوڏ، ناز نخرا.
ڪَرڪن: چڙين.
ڪرڪٽان: نوڙين جا نهيل جوتا.
ڪَرڪرا: گهوڙن جي پٺي صاف ڪرڻ لاءِ ٿوريءَ جا نهيل برش.
ڪَري: پوري، سچي، پڪي.
ڪُڙا ڪٽي: ڪڙيون ڪٽي، پوري ڪوشش سان.
ڪَڙهہ: دروازو لنگهہ.
ڪَڙيا: ڀورا، خرزينون.
ڪَڙڳ: تراريون.
ڪِڙيو: ٽٽو ڀڳو.
ڪِڙيو: روشني ڪئي، ظاهر ٿيو.
ڪُسو: جتي.
ڪِڪِي: ميچي.
ڪَم: صبر.
ڪُنپ: ڏوٻيءَ جي ديڳ.
ڪَنياتڙي: ڪنيات جي نار واري.
ڪُنڊي: ڳجهي، ڳجهہ سانديندڙ.
ڪنهبا: ڳاڙها رتل رَوا.
ڪنيا: خوش خبري ڏيندڙ ڪانگل.
ڪِلوِل: ڪڙڪو.
ڪڻ: طرف، پاسو رتا.
ڪُورو: مچ، ڪلال جي ڀٺي.

کوٽيتي: پوري طرف واري، پوري مند واري.
ڪُوهو: هيڙيءَ جي سڙهہ واري ڪاٺي.
ڪوءِ: ٻن، ڪڏ.
ڪہ:دز. لٽ، خوشبوءِ دارگاهہ.
ڪُهج: ٽڪج، ڪڪ ٽج.
ڪيترا: جوتا.
ڪَو: ان ڳڏ ڪرڻ جي جاءِ.
ڪيتا: ضد، ارڏايون.
ڪيڙائو: ڳوليندڙ ڏوريندڙ.
ڪيرَ: جماعت، ٽولي.
ڪِيرون: مبارڪون.
ڪِروليون: ”ڪيرولي“ گاهہ.
ڪِين: ڪائين.
ڪِيندي: ڪائيندي
ڪينئن: خير، سک.
ڪيڻَ: ڪاڌا، طعام.
ڪيهہ: مِٽي، دز لٽ.
ڪِيو: ڪايو پيٽ پريو.

گ

گاڏيليون: سهٽيون زالون.
گاروڙين: جهانديدن، آزمودگارن، جوڳي فقيرن.
گاءِ: هوڏ، تڪبر.
گبرو: رلي، اوڇڻ.
گبري: گودڙي، بغلي.
گَت: ريت، دستور.
گتا: ڦاڻا، اٽڪيا.
گُجر: گُجر قوم جي (مومل).
گَجميل: گجميل شهر جون ٺهيل.
گُداز: سوز فراق.
گڏايم. ملايم.
گِرٽ: ڳنڍ، ناڙي جي هڙ.
گِرداب: ڪن، اوڙاهہ.
گردانيو: پروڙيو سمجهيو.
گرئي: ڳنڍ، ٽڪر.
گِري: گير ڪري، پونڪي.
گڙنگ: هڪ ايراضي ۽ واهہ جو نالو.
گَسا: گس ڪان، واٽ ڪان.
گِسِي: انن جا ليڏوٽا.

گُفت: ٻولي، آواز چيائين.
گُلبوءِ: خوشبودار.
گماٽي: نابود ٿي، گمراهہ ٿي.
گمائِي: بيخود ڪئي.
گَمن: غمن، سير، گهمڻ.
گَنجو. گنجو ٽڪر.
گَند: پاڻيءَ جي ول ”ڪُوٽي“ جو ڦل، لوڙهہ.
گنداٽون. رليون.
گَندي: چادر، پوتي.
گُنگائي: هُشائي، جهڪائي، ماٺ ڪرائي.
گُنگن: اُٺن.
گنوايو: وڃايو.
گَنبَر: هاٿي.
گودڙ: وڏي گودڙي.
گور: قبر.
گورکنات: جوڳين جو مهاگرو.
گوشي: ڪُنڊ ۾ نويڪلائي ۾.
گوندا: ٻڪرين جي ننڍن ڦرين جا واڙا.
گيان: سڌي ڄاڻ، معرفت.
گيرب: هٺ، وڏائي.

ڳ

ڳاڇ: ڳيچ، راڳ.
ڳاڳا: هڪ جهنگلي ميوو ڳاڳيون.
ڳاراچو: آحوال، محفل، شادمانو.
ڳالهائون: سندن ڳالهائڻ.
ڳاهہ: اشارو بيت، ٽُڪن ۾ اهڃاڻ.
ڳائو: چؤبول، گونج.
ڳائو: ڳائو گوشت.
ڳپرو: چوڪرات، ٻار.
ڳپيا: ٻوڪيا، ڳل جهليائون.
ڳتا: ڳتل وار.
ڳتو: ويڙهيو.
ڳتن: ڦاهين، طوقن.
ڳجهاندر: ڳجهہ ۾.
ڳران: وٽان، گهران.
ڳرن ۾: ڳچهن ۾.
ڳري: ڳلي، گهٽي، وسيلو.
ڳريو: هيڙيءَ جي ڳچهہ جو رسو.

Gul Hayat Institute

ڳرھيان: بيان ڪريان، اوريان.
ڳڙھ: قلعو.
ڳڙي: ڳنھي، وٺي.
ڳڳاٽيا: ناري چڙيا، نستا ٿيا، بيھوش ٿيا.
ڳمن: آھستي ھلڻ.
ڳڻي: وٺي، ڪٽي.
ڳوريون: ڳولينڊڙ طالبو.
ڳھريو: نشي ۾ موڳو ٿيو.
ڳھلي: ڳھيلي، اٽجاڻ.
ڳھڻا: زيور.
ڳھيو: پورھيو ڪيائين، ڪم ۾ وھيو.
ڳيڙءَ: تورتو.

گھ

گھاٽو: مڇي مارينڊڙ.
گھاٽي: گھاٽي شراب مان.
گھاگھائي: ھمت ڪري، ڪلي ڪڍي.
گھانبدار: وڏا، گھنڊ.
گھاءَ: ڦٽ: زخم.
گھُتون: بھانا، عذر.
گھَٽُ: نڙي، اندر، دل، در لنگھ، گس.
گھُٽڪن: ڳيتون ڏين.
گھجان: مجلس، خوشيون، ناچ ڪِل.
گھڏي: ٻت ڪي لوڏي، گھوماتجي.
گھُرءِ: فڪر، اُٽترڻ.
گھَل: تولي.
گھُماڻِي: ڦيري کاڏائين، پنواٽي.
گھنگھر: ڏک سور.
گھڻ جاڻ: گھڻو ڄاڻينڊڙ سياڻا.
گھور: چڪر، ڦيرو ڳن، ڀُور خيال.
گھور پيا: گھڙيا، ڳن ۾ پيا.
گھورينڊڙ: ڳولينڊڙ ڳلائو.

ل

لا: نہ، نفي، نيستي.
لاتقنطوا مِن رحمۃ اللہ: خدا جي رحمت کان نااميد نہ ٿيو (تحقيق اللہ سڀ گناھ معاف ڪري ٿو.)
لاڄُو: ڀيڙيءَ جا رسا.
لاڄُوبند: نوڙين جا ٻنڌڻ.
لاحد: لامڪان، حد کان ٻاھر.

لاخوف عليھم و لاھم يحزنون: انھن لاءِ ڪو خوف نہ آھي ۽ نہ ڪي ھو ڏک ڏسندا.
لاڏ: حاصل، فائدو.
لاڏ: انگل، ماڻو.
لاڏاڻ: بار ڪٽڻ.
لاڏوٽا: بار.
لار: مال جو ڦر، چڙي جي وچ واري ڪاٽي.
لارون: پاڻيءَ جون ڏارون، نينديون.
لاڙي: اڳڙي، ريڙ.
لاڪوفي: ڪوفي يا فِرقي کان سواءِ.
لاڳ: محصول.
لاڳيدار: لاڳو وٺندڙ محصول اڳاڙيندڙ.
لام: ٽاري، ٽاري، آسري
لامقصود في الدارين: سواءِ خدا جي ٻنھي جھانن ۾ ٻيو ڪو انھن جو مقصد نہ آھي.
لامڪان: مڪان يا جاءِ جي بند کان ٻاھر، ھر جاءِ.
لامي: لڙڪندڙ نمندڙ.
لانچي: ڳولي، ڏوري
لانگ: ٻرانگھ، ٽنگ.
لانئين: ڪِسِي ڳالھ.
لاٽي: ھڪ کارو ٻوٽو.
لاھَ: سَٽَ، چال، لاڙو.
لاھوت: سلوڪ جي چوٿين منزل.
لاھوتي: لاھوت جي منزل کي پھتل سالڪ.
لاءِ: لاءِ ساءِ.
لائون: مٿا مٿن سان ٽڪرائڻ، شاديءَ جي ھڪ رسم.
لائو: جڏو عيبدار.
لا يُڪَلِّفُ اللہ نَفساِلا وُ سَعَھا: اللہ ڪنھن بہ ماڻھو کي سندس وت کان وڌيڪ تڪليف نٿو رسائي.
لايعر فھم غيري: مون کانسواءِ اولياءَن کي ٻيو ڪونہ ٿو سڃاڻي.
لَب: لالچ.
لباس: ويس، ٻاھريون ڏيکاءَ
لبيسُ: پوشاڪ، ٻاھريون ھارسينگار.
لچيا: ھبڪيا، ڊنا، لُڏيا.
لُچان: ڦٽڪان.
لَحَمُ: ماس، گوشت.
لحظو: پلڪ، اک ڇنڀ.
لَذتُ: لاپ، حاصلات.

Gul Hayat Institute

لڏا: لکيا (تقدير موجب).
لُڏا: ٻہ تارا جي "تيڙوءَ" کان پوءِ اڀرن.
لُڙ: تکڙ ۾، تيزيءَ ۾.
لُڙ: گوڙ درياءَ ۾ پاڻي جو چاڙھہ.
لَس: پاڻيءَ جي اڇ ئي اڇ.
لسان: زبان.
لُسندي: لُوسيندي باھہ جي سيڪ وقت.
لُعاب: وات جي ڦيڻي.
لَغار: ذرو ٿوري گڏيل شيءِ.
لَڪَ: چيلھہ، لنگھہ.
لڪڙياريون: سنهڙيون، نازڪ.
لڪيون: ننڍيا لڪ.
لک: ذرو ننڍي، ٿوري.
لُک: گرم هوا، اُساٽ.
لَکا: ڏيکاءَ، نماءَ، تفاوت (جو ڏسڻ ۾ اچي).
لَکَڻ: گڻ، لڇڻ، صحيح ڪرڻ.
لَکيڻن: عادتن ۾، لڇڻ ۾.
لَکِي: ڄام لاکي جي گهوڙيءَ جو نالو.
لَکيا: سڃاتا.
لَڳ: ڪارڻ، واسطي.
لَڳھہ: ڪکر، جهڙ.
لَگو: مندو.
لَلَ: لڇڻ.
للاھہ: سست، ڍڄڻا.
لَلَر: ٻوٽو جو ياڄيءَ طور رڌجي.
لَلَر: سهڻو هنجھہ.
لَم يَلد وَلَم يُولد: هو (ڌڻي تعاليٰ) نکي ڄڻي ٿو نکي ڄائو آهي.
لميو: لامارا ڏيو.
لَنب: هڪ گاھہ.
لُنڊا: عيبدار، ناقص.
لنگا: لنگڙا، منڊا، جڏا.
لنئون: الفت، ناتو محبت.
لُوت: هڪ قسم جو وڻ.
لونو: رُليل، سڙيل، ڪاٺو.
لونيءَ: رليل.
لوني: منيس، جليس.
لوپي: لُٽي، ڦُري
لوچ: لُچ پچ.
لوچڻ: ڳولڻ.
لوڏي: شڪاري.
لوري: هڪ قسم جو تير، ڪانُ.
لوڙا: هُل، گوڙ.
لوڙائُن: ڏاڙيلن.
لوڙو: هڪل، هل، فرياد، حملو.
لوڙھہ: مڙھہ، لاش.
لُوساڏي: ساڙي، ڪانئي، جلائي.
لُولاٽ: ليڙاٽ، عاجزيون.
لُونَ: لدر لتڪن.
لون: تند، تار سنهڙا وار.
لَوندا: ٻولينڊا، لات ڪندا.
لوھہ: لوھہ جو اوزار ڪاتي، زنجير، تير.
لوهٽي: مڇي جو قسم.
لوهُو: رت، خون.
لوهِيڙا: هڪ قسم جا وڻ.
لوءِ: مڪان، ماڳ.
لوئڙ ياري: لوئي ڍڪيندڙ.
لَہَ: لنئون، نينهن.
لُهاٽو: جلائيندڙ ساڙيندڙ.
لهس: ڪام سيڪ.
لَهُم البشري: (دنيا ءِ آخر ۾) انهن لاءِ خوشخبري آهي.
لَهنداءُ: اوهين لهندا.
لَهوارا: هيٺ وهڪري طرف.
لهون: لهو.
لَٽا: ذرا ذرا، وڍيا، لٽيا.
لِٽِي: لِٽي ڇڏي، وڍي ڇڏي
ليڙو: اٽ.
لِياڪا: جهاتيون، آسرا.
لِي: ڪِڪ.
ليٺ: پاڻيءَ جي اُٿل.
ليس ڪمثله شيءِ: خدا جهڙي ٻي ڪا بہ شيءِ نہ آهي.
ليل: رات.
لِنگ: ريڙ پيڙي، ڦاٽل ڪپڙو.
لِنگهن ۾: چِنڊ ڪپڙن ۾.
لِنگهو: لينگهو داغ، تکو.

Gul Hayat Institute

م

ماتَ: ماريل، نابود، فنا.
ماتَّ: ماڪ، احسان، ڀلائي.
ماچ: راڳيندڙ مطرب.
مارا: مارينڌڙ.
مارَايت شيئاً اِلا وَرايتُ الله: آءٌ اھا شيءِ ڪانہ ٿو ڏسان جنھن ۾ خدا جو جلوو نٿو ڏسان.
مارگ: واٽ، گس.
مانجھيانِ: بھادرن جون.
ماڙيچي: مارو ذات جي.
مارينھُون: اسان کي مارين.
ماڙِ: ڀلائي، مھرباني.
مازاغ البصر وما طغيٰ: نہ نظر ڏنگي ٿي ءِ نہ نافرماني ڪيائون.
ماڪاٽي: مڪان، جبل ۾ نئي جو نالو آھي.
ماڪائي: ڇاٽي ڀڄھي.
ماڪُر: قبول، پسند.
ماڱر: مان گھر، مان ڳر، مونکي.
ماس: سندس ماءُ.
مامرا: معاملا، رٿون.
مامور: امر ڪيل، نصيب ۾.
ماموري: وڏي بيماري، ڳري آفت.
ماموين: ماموئي درويشن.
ماندي: منڊ ڪندڙ جادوگر.
مانگڙياٽي: مانگر جو ٻچو، مڇُ.
ماھہ: مھينو.
ماھہ مُنير: چوڏھينءَ جو چنڊ، روشن چنڊ.
ماھيت: حقيقت.
مُباح: روا، جائز حلال.
مُبين: چٽو ظاھر.
متارا: بھادر، مست.
متاءِ: منھنجي مٿان.
مَٽ: عيوض، ھڪ جيڏو.
مٿائون: مارياٿون.
مَٿن: ٻُرن، ٻُچڙن.
مَپُ: ماپ، انت، حد.
مجاز: عشق.
مُجوسيءَ: نفس اماره، ڪافر، گبر.
مُجي: موڪلي.
مجيجي: مزاج جو واقف، حال محرم.
مُچَ: ڪانھن جون نوڙيون.
ميٺ: ھڪ وڻ جنھن جي پاڙمان ڳاڙھو رنگ نھي. ڳاڙھو لعل.
مَجر: سلام، ديدار، تماشو.
مچڻ: متان.
مُچيجاھ: وڌجانءِ، تون ڪپج.
محرم: اسلامي سال جو پھريون مھينو.
محفوظان: لوح محفوظ کان، ازل کان.
مَدُ: منڊ، شراب.
مدارن: پروسن، تعلقن.
مدعي: ڪوڙا دعويدار دشمن.
مُڏُ: ٽُرھو ڪکن ۾ ڪائين جو ڍڳ، ڪکن جو گڏو.
مذاق: ٺٺولي، ٺٺي.
مَذڪور: ذڪر، احوال.
مَرُ: مِٽي، ميراڻ.
مِرڪ: سُرڪي، تري ٻا قطرا.
موزو: چم جو جوراب جنھن مان بدبو ايندي آھي.
مُرسل: موڪليل، رسول.
مرگ: موت.
مَرڪُ: فخر، وڏائي، مرڪڻ جھڙي ڳالھہ.
مرڪٽون: مرڪندڙ ٻھڪندڙ.
مِڙان: گڏجان، ملان.
مڙنيئون: مڙني کان.
مس: ٽامون، ڪچ.
مساوي: ھڪجھڙو برابر.
مَسحو: وضو.
مُسلم: قبول ڪيل، سونپيل.
مُسن: تڪليف ۾ اچن.
مُشاھدو: ديدار لقاءُ.
مصلحت: ڀلائي، فيض.
مضر: ضرر پھچائيندڙ.
مَضمضہ: ڳُرڙي.
مطيعن کي: تابعدارن کي.
مَعبودُ: عبادت جو لائق.
معجونون: مرڪب دوائون طاقت لاءِ.
معذور: ويچاري بيوس.
معرفت: ڄاڻ پروڙ.
معمور: آباد، اڏيل.

Gul Hayat Institute

مُفتي: فتويٰ ڏيندڙ.
مقالان: بيان ڪان.
مُقامياٽي: مقام پائي، هڪ ئي قبرستان ۾ دفن ٿيل.
مُڪا: موڪليا.
مُڪام: موڪليم، مونکي موڪليا.
مُڪڙا: جهاز.
مَڪڙي: ٻيڙي
مَڪ: تيل جو مڪ، تيل مکڻ.
مَڪٽي: گاهہ جو هڪ قسم.
مُڳٽ: موڙ تاج.
مَڳ: ٻِن، گهُر.
مَلُ: پهلوان، بهادر.
مُلُ: ملهہ، وٺ.
ملاح: مليح جو جمع (مليح = سهڻو) سڪر.
مُلاخظو: ڊپ، خطرو.
مَلامر: ملامت، ميار.
مُلاءَ: وٺان، ڪان.
مَلڪوت: ملائڪن وارو درجو سالڪن جي هڪ منزل.
مَلُور: مَلول.
مَلهائيج: مڪج سرخرو ڪج.
مَلهي: سرخرو ٿي، مرڪي.
مَنا: من تان، دل مان.
مَناڙين: موڙن، مهٽين.
مُنجان: موڪليان.
مَنڌُ: مَڌُ، شراب.
مَنڊ: جادو.
مُنڊا: ڇلا، ڪنگڻ.
مَنڊل: سار، اسباب، ٽِڪسات.
مَنڊي: بنائي، جوڙي.
مُنڊيون پائڻ: قابو ڪري جهلڻ.
مَنصور: مشهور صوفي شيخ حسين منصور حلاج. جنهن "اناالحق" جو نعرو هنيو.
مَن طَلَبَ شيئاً وَجَدَ: جنهن ڪا شيءِ طلبي ۽ ڪوشش ڪري ان کي ڳوليائين تہ اها لڌائين.
من عرف الله، ڪل لسانه: جنهن الله کي سڃاتو تنهن جي زبان گُنگي ٿي.
مَن عَرَفَ نَفسه فَقَد عَرَفَ رَبهُ: جنهن پاڻ کي سڃاتو تنهن پنهنجي رب کي سڃاتو.

مَنگر: ڪُورو مانگر مڇ.
مَنگل: ڪورو آڙاهہ.
مَن لا شيخ له، فيشخه الشيطان: جنهن کي ڪو مرشد ناهي، تنهن جو مرشد شيطان آهي.
مَن له المولئ فله الڪُلُ: جنهن کي مولٰي آهي تنهن کي سڀڪجهہ آهي.
مَنهِن: اجهو ڇپر، ڇنو.
مُيائي: مُڏي ئي.
مَنيو: ڳوهيو.
مٺي: ڏانهن، وٽ.
مُوتوا: مرو (مرڻ ڪان اڳ).
موڏن: اُٺن.
مورچل: مورجي کنڀين جو ٺهيل پنکو.
مُورئي: بلڪل ئي، اصل.
مورن: اُپرن، ڦٽن.
موريائڻ: ڪٽ، ميل.
موريسر: اک ۾ وار، اک جو ڦلو ڪٽر.
مُوڙ: مُوڙي، سرمايو.
مُوسَٽُ: ڪوڙو بهانو عذر.
موڪ: جام، گهڻو ڇڙواڳ، ڪشادو.
موڪي: شراب وڪڻندڙ عورت، ڪلالڻ.
موليا: پتڪا، پڳون.
مُونا: گوڏا.
مُونڙيين: گوڏن سان.
مُونهان: مون ڪان.
مونهين: مونکي.
موهَہ: منهن، مهاڙ.
موهڙ: مهاڙ منهن.
موءَ: جنائون، وار.
مِها: ميها، پاڇي جو هڪ قسم.
مهاين: آزمودگارن، سردارن، بهادرن.
مهارا: مهارو پلنگ.
مُهاءِ: مُنهن اڳيان.
مهائي: ڪنل.
مهائين: وريام، بهادر.
مُهت: مان، آبرو.
مُهر: مهار واڳ.
مهري: فياض، مهربان.

Gul Hayat Institute

مُهرو: ھيڙيءَ جي آڳيل جو ڪنو (جنهن ۾ پڳهه جو رسو ٻڌجي).
مُهَڙُ: مهندار.
مهميزون: جُنيون، ڏڪ.
مُهِن: ناس ڪن، عذاب ڏين، موهين.
مُهندڙي: موهيندڙ.
مَهيسر: پيرمغان، وڏو ديوتا.
مئِتُ: ميت، لاش.
مئڪي: مهاڻن جي.
مَئِين: ماپين، تورين، ڳڻين.
مي: شراب، مَدَ.
مَيا: رحم، ٻاجهه، متارا، ٺُلها.
مُيان پوءِ: مُئي کان پوءِ.
مياٽيون: اِهي جايون جتي مڇي ماري گڏ ڪن.
ميٺ: ميسار، ڍڪ.
ميثاقان: ميثاق کان ازل کان.
ميچون: اشارا.
ميخون: ڪيلون، نوڪون.
ميڊا: آڏا ڳتيل وارا (ڪنواري ڇوڪريءَ جا)، وارن جا موڙا.
ميريائي: عيبدار.
مرھيندڙ: بخشيندو.
ميڙ: ملاءِ.
ميڙائو: ميلاپ، وصال.
ميس: نفساني خواهش، آڪڙا.
ميڪان: ميخون، ڪليون.
مَين: سورمن ڪي مين متارن ڪي.
ميهي ماس: مينهن جو گوشت.
مَين: اُنن.
مَين: ڀِرين، لڳن.

ن

نابودي: نيستي، فنائي.
نائِون: ننهنڊون، چنيا.
ناتاريون: ھيڙين ٻيهارڻ لاءِ ننڍيا لنگر.
ناتر: ٻانهي، تازي تواني.
نات: ڏٺي، سردار، مرشد، گرو مها جوڳي.
ناڏ: ورلاپ، آواپ.
نار حاميه: ساڙيندڙ باھ.
ناري: دوزخي.
ناريون: زالون.
ناڙيون: نبضون، چمر جون رسيون.
ناسوت: سلوڪ جي پهرين منزل.
ناسيندي: اپرندي، ڪني ڪيڊندي
ناقصائي: عيب ڪان، نقص سان.
ناتو: اُٺ، ڏاچي.
ناڪسيءَ: پاڻ وڃائڻ.
ناڪون: نائڪون، تير.
ناڪي لاءِ: ”ناڪبلو“ وڻ.
ناڪُئا: خلاصي، ملاح.
تانءِ: نماءِ، جهڪاءِ.
نانُ: مان.
نانهن: نيستي، فنا.
نانگو: ملنگ، جوڳي فقير.
ناني: هنگلاج جي ديوي، بيبي.
ناه: نہ هئڻ نيستي.
نائڪ: تيرجي چهنب، چوٽ.
نائيئن: تون جهڪائين.
نِبارُ: خالص، نج.
نِبري: ختم ٿئي، چڏي.
نِبهي: جتاءِ ڪري، توڙ پهچي.
نِبيريو: جدا ڪيو فيصل ڪيو.
نِبِرُ: نبل، ڪمزور.
نِٽُ: هميشہ.
نپَت: ٻنا ڪپڙي ننگو.
نَجابت: شرافت، بزرگي.
نجاست: پليتي، ناپاڪائي.
نجاه: اوهين پهچائجو.
نجس: پليد، گندو.
نِجهرو: اجهو جهوپڙي
نِج: پلي، سَدا.
ندوري: نياڳي.
نِڏان: پڇاڙي.
نِڏاڻ: خزانو ڏن، گهَر، ڪتنب لُڻ.
نِڏر: بي آڌار بيواهي.
نِڏو: بڏل، قبو (نهڻ جو اسم مفعول).
نِرتي: جاچي، سنڀالي.
نِرجا: بيشرم، نرجا.
نڙجايون: بيشرمايون.

Gul Hayat Institute

نَرڳ: دوزخ.
نِرمل: صاف, روشن.
نڙ: وڄائڻ جي ڪاني.
نزديڪون: سنڌن ويجهو ديدار.
نِسيان: ويسر, غفلت.
نَطفو: قطرو.
نفي: انڪار, نابُود (ضد. اثبات).
نفرين: شرنايُن سان.
نَڪَ: ڪوهہ تي پاڻيءَ جو چلهو آواڙو.
نِڪٽي: سڪٽي, اڪيلي, فقط.
نِڪٽو: نسورو چٽو.
نِڪون: پٽي جا دُپا.
نِڪُونج: ڪُن, گرداب.
نڪتا: نڪتا.
نَڪَتَ: تارن جا ميڙ, برج.
نڪڙايو: نڪتي ڪريو.
نِڪيريو: الڳ ڪريو.
نِڳيا: نِڪتا.
نلو: رڳو خاص, فقط
نَمر: ماڪ, آلاڻ.
نِنُ: ليلاءِ, روج راڙو ڪر.
ننڌا: گلا, سامان ٻڌي سفر جي تياري ڪئي.
ننڌ: گهر, استان.
ننگر: لنگر, ٻيڙيءَ کي ٻڌڻ جو رسو.
نِوالا: گِراهَہ, لقما.
نُوچ: ڪُتل نظر.
نُورا: ٻيرن جون چيرون.
نوراپن: ٻڪريءَ جو ڏائينڊڙ ڦر.
نوڪون: ڇهنبون.
نُوم: ننڊ.
نوڙ: هيناهين زمين.
نُونڌين: ليڪين, شمار ڪن.
نوڏين نہ چڙهين: نوڏ وڻ جي تاري شاديءَ جي سوڻ ۾ ڪم ايندي آهي.
نهو: بڻ بنياد, نسل.
نهوڙيو: نابود ڪيو.
نَهيءَ: انڪار, نفي.
نَهي: ٻڌي, قابو ڪري.

نئي: نِمي, جهُڪي.
نَئين: نديءَ نديءَ, نهر.
نَئي ويا: لڙي ويا.
نِي: ڏوبڻ, ڪٽياٽي.
نِياءُ: انصاف.
نيارڻ: تلاءُ.
نيچ: گهڙو دلو.
نيڊوءَ: اونهو سمنڊ.
نِرَ: پاڻي, جل.
نيروٽي: رنگساز ڪپڙا رنگيندڙ.
نيران: نيرن, ناشتو.
نيرانا: ٻُڪيا.
نَيڙ: نديءَ نهر, ڪسي.
نيزارا: ڀالا, غمزا.
نيشن: ڇهن ورهين جو جوان اُٺ, وڏو ڏند, همت وارا جوان.
نيڪاري: ڏوئي صاف ڪري, پاڪ ڪري
نيڪيتي: ڪنوار جو مائٽن کان جدا ٿيڻ.
نِيلُ: پاڻي ڳائيتي جو وڏو عدد, بيشمار.
نينس: وڃي وڃينس.
نيٺاهہ: منهنجون اکيون.
نيهہ: ٻيڙي حڪم, اختيار.
نيهانيون: ٿانو پچائڻ جون آويون.

و

وات ٽيا: پنڌ پيا.
واٽيندڙ: ورهائيندڙ.
واحد: هڪ.
واجهہ وجهي: نهاري ڪوشش ڪري.
واچا: وچن, ٻولي.
واچائون: سخن, انجام.
واڌاٽي: ٻار جي ڄمڻ جي خوشي, واڌائي.
واڍ وڙڪي: ڦٽيلن جي.
واڍوڙيا: وڍيل, ڦٽيل.
و اذڪر ربڪ في نفسڪ: پنهنجي رب کي پنهنجي دل ۾ ياد ڪر.
واريو: موٽايو ورايو.
واڙ: واڙي لوڙهو.
واساما: ڳڻتيون, فڪر, گهنگهر.

Gul Hayat Institute

واسڪروالي وَلاتڪفرون: منھنجو شڪر ڪريو ۽ انڪار نہ ڪريو.
واڪ: وس حيلو بنھہ بلڪل.
واڪ: پيچ وپر وڪڙ.
واڳِي: ہڏجي.
واڳِي: لغام.
والله مع الصابرين: خدا صبر ڪندڙن سان آهي.
والعصر: زمانو شاھد آهي.
و آمامن خاف مقام ربہٖ: جيڪو پنھنجي رب جي اڳيان بيھڻ کان ڊڄي ٿو.
وانءُ: ونءُ، وڃ.
وانٺي: حصي ۾، پاڳي ۾ نصيب.
وانجتا: دور پري، گمراھہ.
وانجھي: ونجھہ وارو ٻيڙي هلائيندڙ.
وانڊا: ورلاپ، واڪا.
وانڊ: ننڍڙو ڳوٺ، وانڊ.
واٽيا: ڳنڍيا، جڙيا.
واھارو: واهرو.
واهيري جي وير: نما شام.
واهوندن: ذڪر اولھہ جي هوائن (جي سياري بعد لڳن).
واهيت: نگھباني.
واءِ: افسوس.
وائٺ: چڪاس، جاچ.
وائٺيون: بيرقون، جھنڊيون.
وائو: ذڪر، بيان، ٻولي.
وائي: ٻولي، آواز.
وائي پيا: وات پيا، تڪرار ڪيائون.
وَتواصوابالحق وَتواصوبالصبر: پاڻ ۾ صلاح ڪندا رهو حق سان، ۽ پاڻ صلاح ڪندا رهو استقلال سان.
وِتر. هيڪڙائي، هڪ.
وِترو: وڏيڪ گھٽو.
وِتريون: گھٽيون.
وَ تعزمن تشاءُ و تذل مِن تشاءُ: جنھن کي وڻيس تنھن کي عزت ڏئي ۽ جنھن کي وڻيس تنھن کي ذليل ڪري.
وِتو: اجايو ضايع.
وَٿ: شيءِ، ملھائتي چيز.
وٿاڻ: مڪان، لوڙھو.
وَٿَ: ونڊ، ساک، تحفو پاڳو.

وَٿيُون: ڪِناريون، ڳَنيون.
وجود: هستي، خودي.
وجه: صورت.
وِڄا: علم، هنر.
وِڃري: پڳھري، بيقرار ٿي.
وِڃھلڻ: ڳرڻ: بيقرار ٿيڻ.
وڃھيو ڪاڻ: اٿبٽت ڪريو.
وِڃين: ٽپھري.
وَچار: وچن وارو ميھار.
وَحدَہٗ: هو هڪ آهي.
وحدتا: وحدت مان.
وحدہٗ لا شريڪ لہٗ: هو (ڌڻي) هڪ آهي ۽ ڪو بہ جھڙس ناهي.
وحوشن: جھنگلي جانور، مِرُن.
وداع: موڪلائي.
وَڏ لھي: وڏا، مضبوط عمدا.
وڏاڻ: ساڻ واڇو.
وڏاياءِ: تنھنجون وڏايون.
وِڏوٽو: ڪاوڙيل.
وِڏوڙا: وِڏوٽا، ڪاوڙيل.
وڏيت: وڏ ننڍائي، سنبب.
وَڍُ: زخم، گھاءُ، وِٿي.
وَڍي: وڍيل، ڪپيل.
وَر پيو: هٿ آيو حاصل ٿيو.
وَراڪو: پيچ محبت جو.
وَراڻ: آسودگي، شڪار.
وَرت: ڪوه ماه مان پاڻي ڪيڻ جو رسو.
وِرجي: بي آرامي، ٿئي، ورچي.
ورچائي: بيزار ڪري.
وِرد: وظيفو لازمي ڪم.
وِرسيا: ڀليا، گمراھہ ٿيا.
وِرساياسِ: ڀلايس، گمراھہ ڪيس.
وِرڪن: ڦڙڪن، لڏن.
وِرک: وڻ.
وَرم: ضروري ڪم، سودو.
وِرمن: دير ڪن، ترسن، روڪجن.
وَرَن: رنگ.
ورنائي: قبولي، اونائي.
وَرَنھ: چڱو مڙس، جوان مرد.

Gul Hayat Institute

وَريام: پهلوان، بانڪو بهادر.
ورونهن: وندر، پچار.
وروٽيون: سڪي ويون.
وروهڻ: وندرڻ، ريجهہ رهاڻ.
وِره: درد، غم.
وَڙُ: ڀلائي، احسان، جنس، ٻڻ.
وَڙال: ڳولا ڦولا، ڀڇا ڳاڇا.
وڙاهہ: وٽاهہ، نقصان.
وڙاءِ: وڙائي، جڳائي.
وڙائتي: وڙن واري، لائق.
وَس: وسندي، آبادي، وسڪارو.
وِسامي: ٽڪجي، بيحال ٿي.
وِساٽي: اُجهاٽل، ٿڪل، پروس.
وسوڙل: ڳهلي، موڙهل، سادي
وِسهُ: ويساهہ ڪر، اعتبار ڪر.
وَسِيل: وسيلو.
وصالي: وصال جا طالبو.
وظيفا: ٺيٽا، دعائون.
وَفي اَنفُسڪم، افلا تبصرون: (خدا جي قدرت جون نشانيون اوهان جي اندر ۾ آهن، پوءِ اوهين ڇو نٿا ڇتائي ڏسو.
وِڪر: ڳڻتي، فڪر.
وڪني: ڪڪ، بيزار.
وڪار: گدام، سواءِ مال رکڻ جي جاءِ، مال وارو.
وڳڙ: هلڻ، رلڻ.
وَل: هر ڏي پوک.
وِلِ: وِلهہ، ٽڏ.
وِلاڙ: ڀير جي جانچ لاءِ آڏو وڏي ڀير ڪٽڻ.
وِلتِي: ڀوئتي موٽي، ڀُٺ ڏيئي.
وَلسوف يُعطيڪ رَبڪَ: تنهنجو رب توکي ترت عطا ڪندو.
وِللين: بڪواس ڪرين، وڦلين.
وِلوڙا: ڪير جا ولوڙا، ڪير ولوڙڻ.
ويلها: غريب، ڪنگال.
ولهارن: سبز ميدانن، ماڙرين.
وَلهو: محبوب، ڀتا، مڙس.
وَمَ: جئن مَ، متان.
وَمُ: درياءَ.
وِماس: فڪر، ڳڻتي ويچار.
وِماسيا: فڪر ۾ ڀيا، منهنجي ڀيا.

وناهيو: شادي لاءِ سنپاريو ونواهہ ۾ ويهاريو.
وِنَحن اَقرب اِليه من حبلِ الوريد: اسين انسان کي سندس ڪنڌ جي رڳ کان بہ ويجها آهيون.
وِنڊيان: سِبان، رفو ڪريان، ٽُنِيان.
وِنڊِين: سوراخ ڪن.
ونڪ: رنگ، چمڪ، تجلو.
ونڪا: بهادر.
ونگس: سهڻي سياڻي زال.
وِنگسيو: سوگهو ڪيو ونگيو.
وَنهيان: سُڪيا.
وَٽاهہ: اي وڻ!
وَٽاءِ: ورن يا رنگ واريون، اهڙي نموني جون.
وِٽاهيا: شهيد ٿيا، فنا ٿيا.
وٽائون: وٽن کان.
وٽڪار: لس ٻيلي ۾ وٽن جي هڪ جوءِ جو نالو وٽراهہ.
وِٽواند: مهٽي هاب، ڪميٽي.
وَٽي: وٽج ڪري، سودي
ووڙ: ڳول، ڏور نهار.
ووڪ: ڪوڪ، رڙ دانهن.
وَهَ: پاڻيءَ جو وهڪرو تک، درياءَ جي سِر، نينهن.
وِهائي: موڳو ڪري اورائي، غش ڪري
وِهاڳ: اسر جي راڳڻي، ڀرياتي.
وَهان: عمل ڪريان، هلان.
وِهائُو: صبح جو تارو سوديندڙ.
وهرون ڪرڻ: متا هڻن، زور ڪوشش ڪرڻ، آرام ڪرڻ.
وِهسن: خوش ٿين.
وِهڪئي: ڪير بند ٿئي.
وهلا: جلد، سگها.
وَهلور: بيزار تنگ.
وهلوريا: بيزار ٿيا، پريشان ٿيا.
وَهُ لڳو: اُڪير ٿي، نينهن لڳو.
وَهون: زالون.
وَهيڻو: هٽ وس، اختيار ۾.
ويءَ: گاهہ وارو ميدان.
وِياءَ: اولاد.
وياچي: ڇئي، اوري، ڳرهي.
ويڇون: حيران هلاڪت، ڏڪيائي، جدا، ذرا ذرا، پرزا پرزا.
ويڌ: ويڌن، تڪليف.

Gul Hayat Institute

ويرا: انهيءَ مهل.
ويراڳ: فراق، وڇوڙو.
ويراڳي: تارڪ فقير.
وير وتار: هردم، هميشه.
وِيَري: ڪوهي.
ويڙهه: مارن جو ملڪ، گاهه جي جوءِ، ماڳ.
ويڙهو: گهر، پاڙو.
ويڙجهپ: هڪ ڳوٺ جو نالو (جو ڏيپلي تعلقي ۾ آهي).
ويڙچن: وطن وارن، جهانگين.
ويڙيين: ويڙن ۾، وطن جي ماڳن ۾.
ويساند: آرام، ساهي، صبر.
ويساهي: دوکو ڏئي.
ويساهين: ساهه پٽڻ، آرام ڪرڻ.
ويڪ: ڪشادگي، ويڇو تفاوت.
ويلا ڪري: وقت گذري وڃي.
ويلو: ويرم، دير.
ويلهه: اڻ هوند، ٿُڪَ.
ويٺ: وهڪ، گهر، بيٺڪ.
ويج: طبيب، ڏاهو.
وِيمو: متاستا، وٽج واپار، ذمو.
وِين: ويامن.
وينتي: عاجزي، منٿ.
وينجهار: جواهرن کي ٽنگ ڪيندڙ عاقل، داناء.
ويڻ: مهڻو.
وَيئَتَ: بنا، کان سواءِ.
وَيئَت واهر: بنا واهر، بيوس.

هه

هاتڪ: حاذق، هوشيار، ڏاهو.
هايون: هلاڪت، نقصان.
هار: آڌار آهر.
هاريا: نادان.
هاڪ: ساراهه، هڪل.
هالار ڏٽي: هالار (ڄام ننگر) جو سردار، ڄادم ڄکرو.
هالاري: هالار جو رڱيل ڪپڙو.
هالورا: جهلڪو چمڪاٽ.
هام: دم دعوي.
هاهر: اٽ جي هونگار.
هاٺون: ڏاڙيل، ظالم.
هاواٽا: هل، دهشتون.
هائي: باهه، اوڙاهه، دوزخ.
هٽڪڙول: هٽڪڙيون.
هٽ هٽڻ: پڇتائين.
هَٽ: جسم، هائي.
هِجي: شدمد سان پڙهڻ.
هج: عذاب سهَڻ، تڪليف ڪيد.
هجي ويا: فنا ٿي ويا.
هَڏا: جسم. رت پائي، مائٽ.
هَڏ: ماڳهين. موراهين، هرگز.
هڏا ڪُتيان: ”هڏاڪتي“ ڳوٺ کان.
هُرَ: سار، يادگيري.
هَرائِي: هيٺائِي. هلڪڙائي.
هر ڪيس: هر رنگ جا.
هرڪئين: پنيلئين، پلجي پئين.
هرنام: ”هري“ جو نانءُ، سلام.
هُري: ياد اچي.
هريا: سارا، آلا، تازا.
هزاري: هزارن جي ملهه وارو.
هڙده: ارڙهن.
هَڪئو: تيار.
هَڪُون: روڪون، اٽڪون.
هَڪيا: حاضر، تيار.
هُڳاءُ: بوءِ.
هُلاچو هل: غوغاءُ، آواز.
هَم: غم، ڏک.
هماءُ: هڪ قسم جو خيالي پکي.
همه: سڀني، سڀ.
هناڪ جسمي والفوادلديڪم: منهنجو جسم هت آهي ۽ دل اوهان وٽ.
هندوا: ميڻهن وساڙا (ڳاڙها جيت).
هُنگ: هُونگار هڪل.
هِنگلور: هنگلاج.
هِنها: هن کان پوءِ.
هنئار: هن سال، هينئر.
هَٽِي ويا: ڦري ويا.
هوائون: وهم، اجايا خيال.
هوائي: نابود، خام.

Gul Hayat Institute

هوتُ: بلوچن جي ”هوت“ قبيلي جو فرد. پنهون. محبوب.
هوتاڻي: ”بلوچن منجها“ پنهون، محبوب.
هور: هرڪر، ڪُتڪو.
هورا: ڳڻتي، انتظار.
هوڙاڪ: هوڙو ننڍي ٻيڙي.
هول: لوھ جو توپ.
هول: ڊپ، فڪر.
هُونِ: هُجن.
هوءِ سين: الله سان.
هوءِ: هڪ ٿي ويا.
هوون: مان، آءٌ.
هوندو: جيڪي موجود هجي.
هئائين: هِتائين.
هُئڻ: هٿ، هستي.
هِيُ: هيءُ وجود، هستي.
هيجان: هيج مان، پيار مان.
هيج هوج: هيڏانهن هوڏانهن ڪرڻ.
هيدي: اٺ جي واڳ، پاڪڙو.
هيرئون: هريل.
هيڪاند: ميلاپ، گڏجاڻي.
هَيَن: مُيَن، مُئيَن.
هيهات: افسوس، هاءِ هاءِ.
هَيهاتَ هَيهاتَ لِما توعدون: هاءِ شل (پري هجي) اها ڳالهہ جنهن جو توهان کي ڊپ ڏنو ويو آهي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

پڙهندڙ نَسُل . پَ نَ

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾عبدالله حسين ” اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪَ ”لُڙهندَڙ نَسُل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ئي لکيو:

انڌي ماءُ ڄڻيندي آهي اوندا سوندا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندَڙ، ڪَڙهندڙ، ڪُڙهندڙ، ٻَرندڙ، چُرندڙ، ڪِرَندڙ، اوسيئڙو ڪَندَڙُ، پاڙي، ڪاٺُو، پاجوڪَڙُ، ڪاوڙيل ۽ وِڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان اِنهن سڀني وِچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪٽي ڪمپيوُٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ناهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهَڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻِڻ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نَسل (پَنَ) ڪا بہ تنظيمَ ناهي. اُنَ جو ڪو بہ صدر، عُهديدار يا پايو وِجهندڙ نہ آهي. جيڪڏهن ڪو بہ شخص اهڙي دعوىٰ ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو ڪُوڙو آهي. نہ ئي وري پَنَ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو بہِ ڪُوڙو آهي.

Gul Hayat Institute

جھڙيءَ طَرَح وڻن جا پَنَ ساوا، ڳاڙھا، نيرا، پيلا يا ناسي ھوندا آھن اَھڙيءَ طرح پڙھندڙ نَسُل وارا پَنَ بہ مختلِف آھن ۽ ھوندا. اُھي ساڳِئي ئي وقت اُداس ۽ پڙھندڙ، بَرندڙ ۽ پڙھندڙ، سُست ۽ پڙھندڙ يا وِڙھندڙ ۽ پڙھندڙ بہ ٿي سگھن ٿا. بين لفظن ۾ پَنَ ڪا خُصوصيِ ۽ تالي لڳل ڪِلَب Exclusive Club نہ آھي.

ڪوشش اھا ھوندي تہ پَنَ جا سڀ ڪَم ڪار سَهڪاري ۽ رَضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آھي تہ ڪي ڪم اُجرتي بنيادن تي بہ ٿِين. اھڙي حالت ۾ پَنَ پاڻ ھِڪَبِئي جي مدد ڪَرڻ جي اُصولَ ھيٺ ڏي وَٺُ ڪندا ۽ غيرتجارتي non-commercial رھندا. پَنَ پاران ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز digitize ڪرڻ جي عَملَ مان ڪو بہ مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نہ ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز ڪرڻ کان پو ٻيو اھم مرحلو وِرھائڻ distribution جو ٿيندو. اِھو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏھن ڪو پيسا ڪمائي سگھي ٿو تہ ڀلي ڪمائي، رُڳو پَنَ سان اُن جو ڪو بہ لاڳاپو نہ ھوندو.

پَنَ کي ڪُليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي تہ ھو وَسَ پٽاندڙ وڌ کان وَڌ ڪتاب خريد ڪَري ڪتابن جي ليکڪَن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي ھِمٿائِن. پر ساڳِئي وقت عِلم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦھلائڻ جي ڪوشش دوران ڪَنھن بہ رُڪاوٽ کي نہ مڃن.

Gul Hayat Institute

شيخ اَيازَ علمَ، جاڻَ، سمجهہَ ۽ ڏاهپَ کي گيتَ، بيتَ، سِٽَ، پُڪارَ سان تَشبيهہ ڏيندي انهن سيني کي بَمن، گولين ۽ بارودَ جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو تہ:

گيتَ بہِ جڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.

... ...

جئن جئن جاڙ وڌي ٿي جَڳَ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇُپن ٿا؛

ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موتي مَنجهہِ پهاڙ ڇُپن ٿا؛

... ...

ڪالهہَ هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهہ نيلا پيلا آهن؛

گيتَ بہِ جڻ گوريلا آهن........

... ...

هي بيتُ اَٿي، هي بَم- گولو،

جيڪي بہ ڪٽين، جيڪي بہ ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرَقُ نہ آ، هي بيتُ بہ بَمَ جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هَڏَ ۽ چَمَ جو ساٿي آ ـ

اِن حسابَ سان اڻاٽائي کي پاڻَ تي اِهو سوچي مَڙهڻ تہ ”هاٿي ويڙهہ ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نہ وڃايو“ ناداني‌ءَ جي نشاني آهي.

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪِتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نِصابي ڪتابن تائين محدود نہ هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر کڄي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻاٽن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نِصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين

Gul Hayat Institute

ڪتابن ڪي پڙهي سماجي حالتن ڪي بهتر بڻائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نَسُل جا پَنَ سيني ڪي **چو، چالاءِ ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن ڪي هر بيَانَ تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جوابَ ڳولڻ ڪي نہ رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اٽٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن ڪي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان بہ پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي اِن سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بَس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏِسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون ڀاڪي پائي چيو تہ ”منهنجا ڀاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ“.
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)

Gul Hayat Institute